

IPARJOGVÉDELEM

S T H
Z U N I
E L E V
L A M A
L J Z T 2
E D E A 0
M O T L 2
I N I A 0

SZTNH

Iparjogvédelem

Iparjogvédelem
2. bővített kiadás

Szerkesztette: Legeza Dénes (2. kiadás, 2020),
Posteinerné Toldi Márta (1. kiadás, 2012)

1. fejezet: Stadler Johanna, Jókúti András
2. fejezet: Kürtös József, Kürtössy Jenő, Bretz László,
Buzásné Nagy Zsuzsanna, Prohászkané Németh
Ildikó, Tarnóczy Emese, Zábori Zoltán, Végh László
3. fejezet: Gorkáné Horvai Mária
4. fejezet: Szöllősi Gusztáv
5. fejezet: Csiky Péter, Gonda Imre, Hegedűs Viktória,
Kiss Marietta, Kiss Gabriella, Kovács Eszter,
Kovács Rita, Millisits Endre, Sosterics Gyöngyi,
Szakács Lilla Fanni
6. fejezet: Jókúti András, Pósa Dorottya
7. fejezet: Csiky Péter, Szöllősi Gusztáv,
Fejesné Lőrincz Anna, Németh Zsófia
8. fejezet: Baticz Csaba, Jókúti András, Kiss Marietta,
Kovács Eszter, Kürtössy Jenő, Pál Roberta
9. fejezet: Dávid Károly, Huszár Enikő, Siklós Kata,
Ujvári János
10. fejezet: Kuslics Judit, Legeza Dénes, Mészáros
Eleonóra, Molnár István, Németh Gábor, Szmollár
Katalin

Lektorálta: Baticz Csaba, Braun Gábor, Jókúti András,
Hortobágyiné Spekla Mónika, Mikló Katalin

Fedélterv: Robindesign
Tipográfia és tördelés: Plette Péter
Nyelvi lektor: Bak Borbála
Felelős szerkesztő: Sajtiné Sándor Erika
A kézirat lezárása: 2020. május 31.
Felelős kiadó: Pomázi Gyula

© Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala

ISBN 978-963-9157-89-7
ISBN 978-963-9157-90-3 (pdf)

Minden jog fenntartva! Az elektronikus kiadású könyv
magáncélra a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül is
kinyomtatható.

A szerzők által kifejtett nézetek és vélemények a szerzők
sajátjai, így azok semmilyen esetben sem minősülnek jogi
vagy egyéb szakmai tanácsnak, valamint nem tekinthetők
a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala hivatalos
álláspontjának.

IPARJOGVÉDELEM

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
Budapest, 2020

1.1. TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	15
1.1. A szellemi tulajdon-védelem fogalma	15
1.2. A szerzői jog	16
1.3. Az iparjogvédelem	17
1.4. A szellemi tulajdon védelme	18
1.4.1. A védelem terjedelme és korlátai	19
1.4.2. A jogérvényesítés	19
1.5. A szellemi tulajdon nemzeti, nemzetközi és regionális rendszere	20
1.5.1. Nemzeti rendszer	20
1.5.2. Nemzetközi és regionális rendszerek	21
1.5.2.1. A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO)	21
1.5.2.2. A Kereskedelmi Világszervezet és a TRIPS-megállapodás	22
1.5.3. Az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE)	23
1.5.4. Az Európai Unió	25
1.6. Ajánlott irodalom	26
1.7. Ellenőrző kérdések	27
2. SZABADALMI JOG	29
2.1. Bevezetés a szabadalmi jogba	29
2.1.1. A találmány és a szabadalom fogalma	29
2.1.2. A szabadalmi oltalom Magyarországon és külföldön	32
2.1.3. Az oltalomszerzéssel kapcsolatos megfontolások	33
2.2. A találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok és kötelezettségek; a jogok megsértése	34
2.2.1. A feltaláló jogai	34
2.2.2. A szabadalmi igény, a közös szabadalom, a jogutódlás	34
2.2.3. A szolgálati és az alkalmazotti találmány	35
2.2.4. A szabadalomhoz való jog	38
2.2.5. A szabadalmi oltalom keletkezése és tartalma	38
2.2.6. A szabadalmi oltalom korlátai, időtartama, fenntartása	39
2.2.7. A szabadalmi oltalom terjedelme	40
2.2.8. A szabadalmi oltalom megszűnése	40
2.2.9. A hasznosítási szerződés, a szabadalmi kényszerengedély	41
2.2.10. A találmány- és a szabadalombitorlás	44
2.3. A szabadalmi bejelentés	45
2.3.1. A szabadalmi bejelentés benyújtása és kellékei	45
2.3.2. A szabadalmi leírás, az igénypont, a rajz(ok) és a kivonat	46
2.4. A szabadalom megadására irányuló eljárás	49
2.4.1. A bejelentés benyújtását követő alaki vizsgálat	49
2.4.2. Az újdonságkutatás, a nemzetközi szabadalmi osztályozási rendszer (NSZO) és a Strasbourgi Megállapodás	49
2.4.3. A közzététel és az észrevétel	54
2.4.4. Az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai	55

2.4.5. A szabadalmazható találmány	56
2.4.6. Az újdonság	59
2.4.7. A feltalálói tevékenység	60
2.4.8. Az ipari alkalmazhatóság.	61
2.4.9. Kizárások a szabadalmi oltalomból	64
2.4.10. A találmány feltárása.	68
2.4.11. Az igénypont	69
2.4.12. A biológiai anyag letétbe helyezése és a Budapesti Szerződés.	70
2.4.13. A módosítás	71
2.4.14. A találmány egysége	72
2.4.15. Az elsőbbség.	74
2.4.15.1. Bejelentési elsőbbség	74
2.4.15.2. Uniós elsőbbség.	74
2.4.15.3. Belső elsőbbség	74
2.4.16. Származtatás használatiminta-oltalmi bejelentésből	76
2.4.17. A szabadalom megadása	76
2.5. Egyéb szabadalmi eljárások	78
2.5.1. A szabadalom megszűnés megállapítására és a szabadalmi oltalom újra érvénybe helyezésre irányuló eljárás.	78
2.5.2. A megsemmisítési eljárás	79
2.5.3. A nemleges megállapítási eljárás.	83
2.5.4. Közegészségügyi problémák kezelése érdekében adott kényszerengedélyekkel összefüggő eljárások	85
2.5.5. A szabadalmi leírás értelmezése	86
2.6. A nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő ügyek	87
2.6.1. A Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT)	87
2.6.2. Az SZTNH eljárása átvevőhivatalként	89
2.6.3. Az SZTNH eljárása megjelölt vagy kiválasztott hivatalként	91
2.7. Az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal összefüggő ügyek	93
2.7.1. Az európai szabadalmi rendszer	93
2.7.2. Általános nemzeti szabályok, az európai szabadalmi bejelentés és az európai szabadalom hatálya, az oltalom fenntartása	97
2.7.3. Az európai szabadalmi bejelentés benyújtása	97
2.7.4. Az európai szabadalmi bejelentés nemzeti bejelentéssé való átalakítása	98
2.7.5. Az európai szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalma; az igénypontfordítás	100
2.7.6. Az európai szabadalom hatályossá válása; a Londoni Megállapodás; szövegfordítási követelmények	101
2.7.7. A fordítások kijavítása. A fordítások hiteles szövege.	103
2.7.8. Az európai szabadalom megvonása, korlátozása és megsemmisítése	104
2.8. A kiegészítő oltalmi tanúsítvány (SPC)	106
2.9. Ajánlott irodalom	108
2.10. Ellenőrző kérdések	110
3. NÖVÉNYFAJTA-OLTALMI JOG	111
3.1. A növényfajta és a növényfajta-oltalom fogalma	111

3.2. A növényfajta-oltalmi eljárások általános szabályai	112
3.2.1. A növényfajtából és a növényfajta-oltalomból eredő jogok és kötelezettségek	113
3.2.2. A növényfajta-oltalom keletkezése, időtartama és fenntartása	113
3.2.3. A növényfajta-oltalom tartalma és korlátai	114
3.3. A növényfajta-oltalom megadására irányuló eljárás	116
3.3.1. A növényfajta-oltalmi bejelentés	116
3.3.2. A bejelentés benyújtását követő vizsgálat	116
3.3.3. Az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai	117
3.3.4. A növényfajta-oltalom megadása	119
3.4. A növényfajta-oltalommal kapcsolatos egyéb eljárások	119
3.4.1. A növényfajta-oltalom megsemmisítése	119
3.4.2. A növényfajta-oltalom megszüntetése	120
3.4.3. A fajtanév törlése.	120
3.5. Az új növényfajtak oltalmára létesült nemzetközi egyezmény – az UPOV-egyezmény.	120
3.6. A közösségi növényfajta-oltalom, valamint a nemzeti és a közösségi oltalom viszonya	121
3.7. Példák a növényfajta-oltalomra	123
3.8. Ajánlott irodalom	125
3.9. Ellenőrző kérdések	125
4. HASZNÁLATIMINTA-OLTALMI JOG	127
4.1. A használati minta és a használatiminta-oltalom fogalma	127
4.2. A használatiminta-oltalom megszerzésével kapcsolatos megfontolások	129
4.3. Az oltalmazhatóság feltételei	129
4.4. A használatiminta-oltalom keletkezése, tartalma, terjedelme, korlátai és időtartama.	130
4.5. A minta és a mintaoltalom bitorlása.	131
4.6. A mintaoltalom megszűnése.	131
4.7. A használatiminta-oltalom megadására irányuló eljárás	132
4.8. Származtatás szabadalomból, illetve szabadalmi bejelentésből	134
4.9. Oltalmazhatósági vélemény	134
4.10. Ajánlott irodalom	135
4.11. Ellenőrző kérdések	135
5. VÉDJEGYJOG	137
5.1. Bevezetés a védjegyjogba.	137
5.1.1. A védjegy és a márkánév fogalma	137
5.1.2. A védjegyoltalom tárgya – a megkülönböztetésre alkalmas megjelölés.	139
5.1.3. A feltétlen kizáró okok – a megkülönböztető képesség hiánya	141
5.1.4. A védjegy lajstromozását kizáró további feltétlen okok	145
5.1.5. A védjegy lajstromozását kizáró viszonylagos okok	150
5.1.6. A védjegyhasználat, a védjegybitorlás és a védjegyoltalom korlátjai.	157
5.1.7. Az együttes és a tanúsító védjegyek	165
5.2. A nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárás	167
5.2.1. A védjegybejelentés benyújtása	167
5.2.2. Az árujegyzék	167
5.2.3. A bejelentési nap elismerése, az alaki vizsgálat és a kutatási jelentés	171

5.2.4. A védjegybejelentés érdemi vizsgálata hivatalból	173
5.2.5. A védjegybejelentés érdemi vizsgálata felszólalás alapján	179
5.2.6. A védjegy lajstromozása és megújítása, változások a védjegy lajstromozását követően.	187
5.3. A védjegyoltalom megszűnése	193
5.3.1. A törlési eljárás	194
5.3.2. A védjegyoltalom megszűnésének megállapítására irányuló eljárások	196
5.4. Oltalomszerzés külföldön	201
5.4.1. Bevezetés	201
5.4.2. Oltalomszerzés nemzetközi úton – a madridi rendszer	202
5.4.3. Oltalomszerzés regionális úton – az európai uniós védjegy	205
5.4.4. A nemzeti, a nemzetközi és az európai uniós védjegyoltalom összehasonlítása	210
5.5. Ajánlott irodalom	212
5.6. Ellenőrző kérdések	213
6. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMA	215
6.1. A földrajzi árujelzők rendeltetése	215
6.2. A földrajziárujelző-oltalom szabályozásának jellege	216
6.3. A földrajzi árujelzők oltalmának főbb jellegzetességei	216
6.4. A földrajzi árujelzők típusai	219
6.5. Az oltalom típusai az Európai Unióban	222
6.6. A Lisszaboni Megállapodás	224
6.7. A földrajzi árujelzők oltalma a bilaterális megállapodásokban	225
6.8. Ajánlott irodalom	226
6.9. Ellenőrző kérdések	226
7. FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALMI JOG	229
7.1. Bevezetés a formatervezésiminta-oltalmi jogba	229
7.1.1. A formatervezési minta és a formatervezésiminta-oltalom fogalma	230
7.1.2. A formatervezésiminta-oltalom megszerzésével kapcsolatos megfontolások	231
7.2. Az oltalmazhatóság feltételei	232
7.2.1. A formatervezésiminta-oltalom tárgya	232
7.2.2. Az újdonság	233
7.2.3. Az egyéni jelleg	233
7.2.4. Az újdonságra és az egyéni jellegre vonatkozó közös szabályok	235
7.2.5. Kizárások a mintaoltalomból	238
7.3. A formatervezési mintából és a formatervezésiminta-oltalomból eredő jogok és kötelezettségek. A jogok megsértése	239
7.3.1. A szerző jogai	239
7.3.2. A mintaoltalmi igény	239
7.3.3. A szolgálati és az alkalmazotti minta	240
7.3.4. A mintaoltalom keletkezése és tartalma	240
7.3.5. A mintaoltalom korlátjai, időtartama és kimerülése	241
7.3.6. A mintaoltalom terjedelme	242
7.3.7. A mintaoltalom megszűnése	244
7.3.8. A hasznosítási szerződés	244

7.3.9. A minta és a mintaoltalom bitorlása	244
7.4. A formatervezésiminta-oltalom megadására irányuló eljárás	246
7.4.1. A mintaoltalmi bejelentés benyújtása és kellékei	246
7.4.2. A minta ábrázolása és a változtató nyilatkozat	248
7.4.3. A bejelentés benyújtását követő vizsgálat	248
7.4.4. Az újdonságkutatás és a Locarnói Megállapodás	249
7.4.5. Az alaki és az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai	249
7.4.6. A minta ábrázolással való bemutatása és a minta feltárása	252
7.4.7. A módosítás	252
7.4.8. A formatervezési minta egysége és a megosztás	253
7.4.9. Az elsőbbség	253
7.4.10. A mintaoltalom megadása	254
7.5. Az egyéb mintaoltalmi eljárások	254
7.5.1. A megújítási eljárás	254
7.5.2. A megosztási eljárás	255
7.5.3. A megsemmisítési eljárás	255
7.5.4. A nemleges megállapítási eljárás	257
7.6. A Hágai Megállapodás az ipari minták nemzetközi lajstromozásáról	259
7.6.1. A nemzetközi bejelentési rendszer sajátosságai	259
7.6.2. Az SZTNH-hoz benyújtott nemzetközi bejelentések továbbítása	261
7.6.3. A Magyarországot megjelölő nemzetközi bejelentések	261
7.6.4. A nemzeti formatervezésiminta-oltalom és a nemzetközi ipariminta-oltalom összehasonlítása	262
7.7. A formatervezési minták európai közösségi oltalma	262
7.7.1. A lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom	263
7.7.2. A lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom	263
7.8. Ajánlott irodalom	264
7.9. Ellenőrző kérdések	266
8. AZ IPARJOGVÉDELMI ÜGYEK INTÉZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI, A JOGORVOSLAT ÉS A JOGÉRVÉNYESÍTÉS	267
8.1. A tényállás megállapítása, a döntések	268
8.2. A határidők és az igazolás	270
8.3. A képviselet	271
8.4. A nyilvánosság	272
8.5. Az iparjogvédelmi nyilvántartások, a hatósági tájékoztatás	273
8.6. Jogorvoslatok az sztnh döntéseivel szemben	273
8.6.1. Bírósági felülvizsgálat	273
8.6.2. A hivatali döntések visszavonása vagy módosítása	276
8.7. A jogérvényesítés	277
8.7.1. Jogérvényesítés polgári jogi úton	277
8.7.2. Jogérvényesítés büntetőjogi úton	280
8.7.3. Jogérvényesítés vámjogi úton	281
8.7.4. Az egyéb iparjogvédelmi jogviták	282

8.8. Ajánlott irodalom	282
8.9. Ellenőrző kérdések	283
9. IPARJOGVÉDELMI TÁJÉKOZTATÁS ÉS INFORMÁCIÓSZERZÉS	285
9.1. Az iparjogvédelmi információk jelentősége	285
9.2. Az SZTNH iparjogvédelmi jogokkal kapcsolatos információs szolgáltatásai	286
9.2.1. Az SZTNH hivatalos lapja, a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő	286
9.2.2. Az SZTNH közhiteles nyilvántartása – a lajstrom	286
9.2.3. Az SZTNH honlapja.	287
9.2.4. Frecskay János Szakkönyvtár	287
9.2.5. A Frecskay János Szakkönyvtár nyilvános olvasói katalógusa.	289
9.2.6. Az Ügyfélszolgálat	290
9.3. Tájékoztató és információszerezés a szabadalmak és a használati minták területén	290
9.3.1. A szabadalmi információk megjelenítése a dokumentumokban.	291
9.3.1.1. Az egyes államok, nemzetközi szervezetek elnevezéseinek rövidítései feloldásához felhasználható segédletek	291
9.3.1.2. Szabadalmi dokumentumok bibliográfiai adatainak azonosítása	291
9.3.1.3. Dokumentumtípus-kódok, dokumentumtípusok	292
9.3.1.4. A szabadalmi dokumentumok felépítése	293
9.3.1.5. Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás – NSZO	293
9.3.1.6. Együttműködési Szabadalmi Osztályozás – Cooperative Patent Classification (CPC)	294
9.3.2. Szabadalmi és használatiminta-oltalmi dokumentumok kutatása	294
9.3.3. AZ SZTNH emelt szintű szabadalmi kutatási szolgáltatásai.	295
9.3.3.1. Újdonságkutatás	295
9.3.3.2. Szabadalmazhatósági véleménnyel kiegészített újdonságkutatás	296
9.3.3.3. Szabadalmazhatósági vélemény	296
9.3.3.4. Jogérvényességi kutatás	296
9.3.3.5. Szabadalomtisztasági kutatás	296
9.3.3.6. Témakutatás.	296
9.3.4. Az elektronikus nyilvántartások, a szabadalmi adatbázisok.	297
9.3.4.1. Az SZTNH E-kutatás adatbázisa	297
9.3.4.2. Az EPO Espacenet adatbázisa.	298
9.3.4.3. A Global Patent Index	299
9.4. Növényfajta-oltalmak kutatása	299
9.4.1. Az UPOV PLUTO adatbázis	299
9.5. Tájékoztató és információszerezés a védjegyek területén	300
9.5.1. Emelt szintű védjegykutatási szolgáltatások	301
9.5.1.1. Védjegykutatás	301
9.5.1.2. Oltalomképességi véleménnyel kiegészített védjegykutatás.	301
9.5.1.3. Védjegyfigyelés	301
9.5.2. A nizzai osztályozás és a TMclass	302
9.5.3. A bécsi osztályozás	303
9.5.4. A védjegyadatbázisok	303

9.5.4.1.	Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás	303
9.5.4.2.	Az eSearch plus adatbázis	303
9.5.4.3.	A TMview adatbázis	304
9.5.4.4.	A Madrid Monitor adatbázis	304
9.5.4.5.	A Global Brand Database	304
9.6.	A földrajzi árujelzőket tartalmazó adatbázisok	305
9.6.1.	Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás	305
9.6.2.	A Lisbon Express adatbázis.	305
9.6.3.	Az eAmbrosia adatbázis	305
9.7.	Tájékoztató és információszerezés a formatervezési minták területén.	307
9.7.1.	A Locarnói Megállapodás.	307
9.7.2.	Formatervezési mintákat tartalmazó adatbázisok.	307
9.7.2.1.	Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás	307
9.7.2.2.	Az eSearch plus adatbázis	308
9.7.2.3.	A Hague Express adatbázis	308
9.7.2.4.	A Designview adatbázis	308
9.8.	Ajánlott irodalom	309
9.9.	Ellenőrző kérdések	310
10.	AZ INNOVÁCIÓ	
	ÉS A SZELLEMITULAJDON-VÉDELEM.	311
10.1.	Az innováció.	311
10.1.1.	Bevezetés az innováció folyamatába	311
10.1.2.	Az innováció fogalmi alapjai	312
10.1.3.	Az innováció értelme makrogazdasági szempontból	313
10.2.	Az innovációs modellek	314
10.2.1.	Első generáció – a „black box” modell	314
10.2.2.	Második generáció – lineáris modellek	315
10.2.3.	Harmadik generáció – az interaktív (visszacsatolásos) modellek	317
10.2.4.	Negyedik generáció – az innovációs rendszerelméletek.	318
10.2.5.	Ötödik generáció – az innováció evolúciós modelljei	320
10.2.6.	Hatodik generáció – az innovációs miliő	320
10.3.	A nemzeti innovációs rendszer	321
10.3.1.	A nemzeti innovációs rendszer meghatározása.	321
10.3.2.	A magyarországi innováció helyzete Európában.	323
10.3.3.	Az SZTNH szerepe a magyar nemzeti innovációs rendszerben	323
10.4.	A vállalkozások iparjogvédelmi feladatai	324
10.4.1.	Az iparjogvédelem szerepe a vállalkozások üzleti modelljében és stratégiai tervezésében	325
10.4.2.	Az innovatív megoldás technika állásához való viszonyának meghatározása	326
10.4.3.	Döntés az oltalomszerzésről.	327
10.4.3.1.	Az üzleti titok.	327
10.4.3.2.	K+F tevékenység	328
10.4.4.	Az oltalmazással összefüggő stratégia	329
10.4.4.1.	Területi és időzíítési stratégiák	330

10.4.4.2. Az új technológiák monitorozása és a saját technológiák felülvizsgálata	331
10.4.4.3. Iparjogvédelmi portfóliómenedzsment	333
10.4.5. Az oltalmazott szellemi tulajdon hasznosítása	335
10.4.5.1. Saját hasznosítás	335
10.4.5.2. Szellemitulajdon-transzferre irányuló stratégiák	335
10.4.5.3. A szellemi tulajdon átruházása	336
10.4.5.4. A licenciaszerződés.	336
10.4.5.5. A szellemitulajdon-jog mint vagyontárgy: apportálás vállalkozásba	340
10.4.6. A jogérvényesítésre vonatkozó alapelvek	341
10.5. Ajánlott irodalom.	342
10.6. Ellenőrző kérdések	343

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Ákr.	az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. Törvény
Btk.	a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
EGT	Európai Gazdasági Térség
Elkertv.	az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény
ESZE	Európai Szabadalmi Egyezmény
EU	Európai Unió
EUB	Az Európai Unió Bírósága
EUSZTH / EUIPO	Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO, European Union Intellectual Property Office) [korábban Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH), angolul OHIM]
ESZH / EPO	Európai Szabadalmi Hivatal, European Patent Office
Hmt.	A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény
ISZJSZ	Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle
Kftv.	A tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény
NSZO	Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás
PCT	Patent Cooperation Treaty, Szabadalmi Együttműködési Szerződés
Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
Ptk.	a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
PUE	Párizsi Uniós Egyezmény
Szjt.	a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény
SZKV	Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő
SZTNH	Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
Tpvt. / Versenytörvény	a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény
TRIPs	Szellemi Tulajdon Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló Egyezmény (1998. évi IX. törvény)
USPTO	United States Patent and Trademark Office, az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala
Vt.	a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény
WIPO	Szellemi Tulajdon Világszervezete, World Intellectual Property Organisation

BEVEZETÉS

1.1. A szellemi tulajdon-védelem fogalma	15
1.2. A szerzői jog	16
1.3. Az iparjogvédelem	17
1.4. A szellemi tulajdon védelme.	18
1.5. A szellemi tulajdon nemzeti, nemzetközi és regionális rendszere	20
1.6. Ajánlott irodalom	26
1.7. Ellenőrző kérdések	27

A szellemi tulajdon-védelem célja az alkotó elme által létrehozott termékek, nevezetesen a találmányok, az irodalmi, művészeti és tudományos alkotások, a tudományos felfedezések, az árujelzők (védjegyek, márkanevek, földrajzi árujelzők stb.), illetve az ipar, a tudomány, az irodalom vagy a művészetek terén folyó szellemi tevékenység erkölcsi és jogi védelme, anyagi elismerésének biztosítása. A szellemi tulajdon-védelem teremti meg az egyensúlyt az innovatív megoldások és a kreatív alkotók érdeke, valamint a szélesebb közérdek között.

1.1. A SZELLEMITULAJDON-VÉDELEM FOGALMA

Az egyes kiemelkedő tehetségek szellemi alkotásainak az emberiség fejlődésében, valamint napjaink gazdasági életében játszott központi szerepe mindenki számára nyilvánvaló. Ahogyan a gazdaság egyre több ágát és az emberi élet mindennapjait egyre jobban átszöttek az alkotó találmányok fizikai kifejeződései, vagyis a szellemi alkotások, úgy jelent meg ezen alkotások jogi védelmének igénye is. A műszaki-gazdasági fejlődés (könyvnyomtatás megjelenése, ipari forradalom) hatására kialakult igénynek köszönhetően, a műszaki-gazdasági fejlődéssel párhuzamosan, fokozatosan kiérlelődtek az elmúlt 100–150 évben azok a jogi megoldások is, amelyek a **szellemi alkotások**, vagyis a szellemi tulajdon tárgyainak védelmét biztosítják napjaink komplex **szellemi tulajdon-védelmi** rendszerével.

A **szellemi tulajdon** védelmét biztosító jogszabályi környezet először a különböző nemzeti jogrendszerek szintjén jött létre, de ezzel párhuzamosan, a nemzetközi kereskedelem intenzívebbé válásával, megjelentek a nemzetközi együttműködés kialakítására irányuló kezdeményezések is. Ezek lehetővé tették az állami szuverenitás miatt korlátozott területi hatályú (territoriális) szellemi tulajdon-jogok tartalmának egymáshoz közelítését, illetve szélesebb körű megszerzésük megkönnyítését.

A szellemi tulajdon-védelem két nagy, egymástól fontos jellemzőiben elkülönülő részre osztható: a **szerzői jogra** és az **iparjogvédelemre**.

Mélyebben nem elemezve a jogi megközelítésbeli különbséget, fontos kiemelni, hogy a „szellemi alkotások” helyett ma már inkább a „szellemi tulajdon” fogalmát használjuk azon javakra, amelyek oltalmát a **szellemi-tulajdon-védelem** biztosítja. Az új kifejezés használatának alapja az, hogy a szellemi alkotások fogalma az alkotás személyhez fűződő elemeit tekinti elsődlegesnek, míg a szellemi tulajdon fogalma elsősorban a javak gazdasági-tulajdoni oldalára helyezi a hangsúlyt, és olyan „dolgoznak” (immateriális javaknak) tekinti ezeket, amelyekre

vonatkozóan a tulajdonjog egyéb tárgyaihoz hasonlóan abszolút szerkezetű védelem illeti meg a jogosultat. A „szellemi tulajdon” kifejezés használatát indokolja továbbá, hogy nem is minden oltalmi forma tárgya tekinthető „alkotásnak”. Így például az árujelzők esetében nem az oltalom tárgyainak alkotásjellege, hanem a megjelölés és az általa jelölt termék vagy szolgáltatás „forrása” (előállítója, forgalmazója, származási helye) közötti kapcsolat, azaz az eredetjelző funkció és az ehhez kapcsolódó többlettartalom indokolja a jogi védelmet.

1.2. A SZERZŐI JOG

A szerzői jog a szellemi-tulajdon-védelem jogterületén belül alapvetően az egyéni, eredeti alkotások (a „mű”) védelméről gondoskodik. Az oltalom az alkotás megjelenési formájára terjed ki, és hatósági aktus nélkül, lényegében a mű létrejöttével, azaz bármilyen észlelhető formában való megjelenésével keletkezik.

A szerzői jog a „szűkebb értelemben vett” szerzői jogot, valamint az ún. „szerzői joghoz kapcsolódó jogokat” foglalja magába.

A „szűkebb értelemben vett” szerzői jog az irodalmi, a tudományos és a művészeti alkotásokat védi. A szerzői jogi törvény a védelemben részesíthető szerzői művek bő listáját tartalmazza. Így a felsorolásban szerepel irodalmi mű, nyilvánosan tartott beszéd, számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció, színmű, zenés színmű, táncjáték és némajáték, zenemű, rádió- és televíziójáték, filmalkotás és audiovizuális mű, rajz, festmény, szobor, fotóművészeti alkotás, térkép és térképészeti alkotás, építészeti alkotás és annak terve, iparművészeti alkotás és annak terve, valamint épületegyüttes, illetve városépítészeti együttes terve, műszaki létesítmény terve és gyűjteményes műnek minősülő adatbázis. Ez a felsorolás azonban nem teljes, az említett műfajtaikon kívül egyéb művek is részesülhetnek oltalomban. Nem feltétele tehát az oltalom keletkezésének, hogy az alkotás a felsorolt műtípusok valamelyikébe tartozzon.

Az oltalom a szerzői „műre” vonatkozik. A mű oltalmazhatóságának pozitív feltétele az egyéni, eredeti jelleg, amelynek magán a művön, illetve az alkotás kifejezőmódjában kell megjelennie. A védelem fennállásához nem szükséges, hogy a műben foglalt gondolatok újak vagy újszerűek legyenek, mint ahogy a védelem nem függ semmilyen mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőtől, illetve az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől sem.

A szerzői jogi oltalom nem korlátlan, nem terjed ki minden szellemi teljesítményre. Bizonyos „műtípusok” például nem tekinthetők szerzői jogi értelemben vett alkotásnak, és nem tartoznak a szerzői jogi törvény hatálya alá. Erre példa az alkotások rendeltetésére tekintettel kizárt művek kategóriája, mint pl. a jogszabályok, a bírósági vagy hatósági határozatok és az ügyiratok.

Bizonyos információk (pl. a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló információk, a történelmi tények, események) és szellemi teljesítmények (pl. az ötlet, az elv, az elgondolás, az eljárás, a működési módszer, a matematikai művelet) szerzői jogi oltalma kizárt. Lényeges, hogy csak a pusztán ötletek vannak kizárva az oltalom alól. Például egy filmötlet nem szerzői mű, ugyanakkor az ötlet alapján írt forgatókönyv vagy a megvalósított filmalkotás mint „formába öntött gondolat” már szerzői jogi védelem alatt áll. Ugyancsak kizártak a szerzői jogi oltalomból a folklór kifejeződései a szerzői jog alanyának azonosíthatatlansága miatt. Ez azonban nem érinti a népművészeti ihletésű (átdolgozó, megzenésítő) mű szerzőjének jogi védelmét.

A szerzői jog területéhez tartoznak az ún. szerzői joghoz **kapcsolódó jogok** is. Ez a kategória a szomszédos jogokat, valamint az adatbázisokhoz kapcsolódó önálló (*sui generis*) jogokat foglalja magába.

A **szomszédos jogok** azokat, a szerzői művekkel szoros kapcsolatban, mintegy szomszédi viszonyban álló, akár egyéni, eredeti jelleggel is bíró, akár pusztán anyagi ráfordításban megtestesülő teljesítményeket védik, amelyek célja a szerzői művek közönséghez történő közvetítése, eljuttatása. Így szomszédos jogi védelem illeti meg az előadóművészeket, a hangfelvétel-előállítókat, a rádió- és televíziós szervezeteket, valamint a filmelőállítókat, ilyen jellegű teljesítményeik tekintetében.

A **sui generis adatbázis** önálló művek, adatok vagy egyéb tartalmi elemek valamely rendszer vagy módszer szerint elrendezett gyűjteményét jelenti. A védelem feltétele, hogy az adatbázis egyes tartalmi elemeihez – számítástechnikai eszközökkel vagy bármely más módon – egyedileg hozzá lehessen férni.

A szerzői jogban a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok összessége. Ezeket két fő részre osztjuk: a személyhez fűződő és a vagyoni jogokra. A szerzői jogok főszabály szerint a szerző életében és a halálától számított hetven éven át részesülnek védelemben. A személyhez fűződő jogok a mű nyilvánosságra hozatalához, a névfeltüntetéshez, valamint a mű integritásának megőrzéséhez való jogok összességét jelentik. A vagyoni jogok alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű felhasználásához, illetve a mű felhasználásának mások számára való engedélyezéséhez.

A szerzői és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokra vonatkozó alapvető szabályokat az Sztj.¹ tartalmazza.

1.3. AZ IPARJOGVÉDELEM

Az **iparjogvédelem** területe sokkal heterogénebb, mint a szerzői jogé. E területen az oltalmazandó alkotások többféle, alapvetően eltérő jellegű típusával találkozunk, így többféle oltalmi forma biztosítja a tudományos-műszaki megoldások és az árujelzők védelmét.

Az oltalomban részesíthető tudományos-műszaki jellegű megoldások és az ezek tekintetében szerezhető iparjogvédelmi oltalmak a következők:

- találmányok – szabadalmi oltalom;
- használati minták – használatiminta-oltalom;

¹ http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=41066

- formatervezési minták (közkeletű elnevezéssel: dizájn) – formatervezési minta-oltalom;
- növényfajták – növényfajta-oltalom;
- mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája (mikrochipek) – topográfia-oltalom. Csekély jelentősége miatt ez utóbbi oltalmi formára bővebben nem térünk ki.

A védelemben részesíthető árujelzők oltalma:

- a védjegyek
- és a földrajzi árujelzők útján valósul meg.

Az iparjogvédelem alapvető jellemzője, hogy az oltalmat – az oltalmi feltételek teljesülése esetén, az oltalom megszerzésére jogosult személy kezdeményezésére indult eljárás eredményeképpen – egy hatósági aktus (Magyarországon az SZTNH döntése) keletkezteti. Az egyes oltalmi formákkal kapcsolatos részletes ismeretokről az egyes fejezetekben írunk.

1.4. A SZELLEMI TULAJDON VÉDELME

A szellemi tulajdon védelmének alapvető indoka az innováció, illetve a kreativitás elősegítése azáltal, hogy a kutatás-fejlesztést és a kreativitást egy időleges monopolhelyzet jutalmazza, amely lehetőséget teremt a befektetett erőfeszítések megtérülésére, és az új, kreatív, adott esetben innovatív szellemi alkotás által biztosított versenyelőny kiaknázására. Különösen igaz ez a szabadalmak és a szerzői jog területén. Az árujelzők védelmének indoka ugyanakkor a fogyasztók tájékozódásának elősegítése is, de egyúttal elősegíti a vállalkozásokhoz kötődő imázs (vagy akár goodwill) felépítését, ami tipikusan a védjegy funkciója. Hozzájárulhat továbbá a minőség és a hagyományok megőrzéséhez is, jutalmazva az adott földrajzi területen és a meghatározott követelményeknek megfelelően termelő vállalkozásokat, ami alapvetően a földrajzi árujelzők célja.

A szellemitulajdon-jogok korszerű rendszere jelentős mértékben hozzájárul a fenntartható növekedéshez, a munkahelyteremtéshez és a gazdaság versenyképességéhez.

Ma, a globalizáció és az egyre élesedő nemzetközi verseny korában, egy vállalkozás számára a szellemitulajdon-jogok, illetve az ezekből származó bevétel csaknem ugyanolyan fontos lehet, mint az alapanyagokhoz való hozzájutás vagy a gyártóbázis megléte.

Minden szellemitulajdon-jogra igaz, hogy kizárólagos természetű, így olyan időleges monopolhelyzetet teremt, amely korlátozza a versenyt. Ugyanakkor ez a korlátozás biztosítja az alkotótevékenységek ösztönzését, jobb megtérülési lehetőségekkel kecsegtetve azokat, akik új dolgokat hoznak létre.

A szellemitulajdon-jogokra vonatkozó jogszabályokkal szemben igen fontos követelmény, hogy egyensúlyt teremtsenek az alkotói tevékenység díjazása, vagyis az alkotói folyamatba történt befektetések megtérülése és a versenyt korlátozó, időleges monopoljogokkal való biztosítása, valamint a tudáshoz, az információhoz való hozzájutás, és ezzel az innováció és az alkotótevékenység „továbbblendítése” között.

1.4.1. A védelem terjedelme és korlátai

A szellemi tulajdon védelmét biztosítani hivatott jogszabályok alapján a jogosultak **kizárólagos jogokat** élveznek, azaz

- egyedül ők aknázhatják ki a szerzői jogi védelem vagy az iparjogvédelmi oltalom tárgyát képező szellemi teljesítményt. A szerzői jog területén ezt a „kiaknázást” felhasználásnak, a műszaki jellegű teljesítmények iparjogvédelmi oltalma területén hasznosításnak, az árujelzők esetében pedig használatnak nevezzük;
- szerződéses úton engedélyt adhatnak másnak a felhasználásra, hasznosításra vagy használatra (licencia);
- bírói úton léphetnek fel másoknak a szerzői jogi védelem vagy az iparjogvédelmi oltalom tárgyával kapcsolatos jogosulatlan (engedély nélküli vagy azt túllépő) cselekményei ellen.

A kizárólagos jogoknak a kiegyensúlyozott szabályozás érdekében korlátai is vannak. A szerzői jog például bizonyos esetekben megengedi, hogy valamely mű a szerző engedélye nélkül kerüljön felhasználásra. Ezek az ún. „szabad felhasználások”, amelyeknek törvényben előírt, pontosan meghatározott esetei vannak. Így például ha a műről (például fotóművészeti alkotásról) magánszemély magáncélra készít másolatot; ha a már nyilvánosságra hozott művet iskolai oktatás céljára veszik át indokolt terjedelemben; amennyiben fotóművészeti, építészeti vagy iparművészeti alkotást televíziós műsorszolgáltatásban díszletként használnak fel; ha a művet nemzeti ünnepen tartott ünnepségen adják elő; vagy ha a művet bírósági eljárásban bizonyítás céljára használják. A szabad felhasználás a szerzői jogban kivételes esetnek számít, e lehetőségeket mindig a legszűkebben lehet csak értelmezni.

Az iparjogvédelmi jogok esetében is hasonló a helyzet. Léteznek olyan kivételes esetek, amelyek korlátot jelentenek a jogosult kizárólagos jogának gyakorlásában.

Így például nem szükséges a szabadalmas engedélye a magánhasználat céljából végzett, illetve a gazdasági tevékenység körén kívül eső vagy kísérleti célú cselekményekhez, továbbá az orvos által rendelt gyógyszernek gyógyszerterárban, vény alapján történő alkalmi elkészítése esetén.

A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosult nem tilthat el mást saját nevének vagy címének használatától, illetve attól, hogy az áru vagy a szolgáltatás valamely jellemzőjére vagy rendeltetésére vonatkozó jelzést alkalmazzon. Gondoljunk csak a tartozékokra vagy az alkatrészekre, amelyeknél szükségképpen jelezni kell, hogy milyen típusú termékekhez használhatók fel.

1.4.2. A jogérvényesítés

Összefoglalóan a szellemitulajdon-jogok érvényesítésének nevezzük mindazokat az eljárásokat, amelyek arra szolgálnak, hogy a szellemitulajdon-jogok jogosultjai megvédhessék szellemitulajdonukat azoktól a jogosulatlanul végzett tevékenységektől, amelyek hatásaként ők maguk esznek azoktól az erkölcsi és anyagi előnyöktől, amelyeket szellemitulajdon-joguk lenne hivatott biztosítani számukra.

Hogy mi is pontosan a jogsértő tevékenység, az az adott szellemi tulajdoni forma szabályozásától függ, általánosságban azonban a kizárólagos jogosultság megsértéseként ragadható meg.

A szerzői jog megsértése tipikusan az engedély nélküli, jogsértő felhasználásban jelentkezik, de idetartozik a személyhez fűződő jogok megsértése, így például a névfeltüntetés elmulasztása is.

Iparjogvédelmi területen az egyes oltalmi formák szabályozása határozza meg, mi minősül a kizárólagos jog megsértésének, azaz bitorlásnak.

A jogérvényesítési eljárásoknak négy nagy csoportját lehet megkülönböztetni: a polgári jogi, a büntetőjogi, a vámhatósági, illetve az egyéb adminisztratív jellegű eljárásokat.

A szellemi tulajdon-jogok érvényesítésére általában a **polgári jog** eszközeit alkalmazzák, mivel maga a szellemi tulajdon-jogi szabályozás is a polgári jog területére tartozik.

A szellemi tulajdon-jogok megsértésének súlyosabb eseteit a **Büntető Törvénykönyv** (Btk.²) is büntetni rendeli. A Btk. számos tényállást ismer, amelyek a jogosultak sérelmeinek megfelelő megtorlása mellett elrettentő erővel kívánnak szolgálni a jogsértők számára. Ilyen tényállások a bitorlás, a szerzői vagy a szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, a szerzői vagy a szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása, a jogkezelési adat meghamisítása, az iparjogvédelmi jogok megsértése.

A **vámhatósági intézkedések** szintén hatékony eszközök arra, hogy a szellemi tulajdon-jogokat feltehetően sértő áruk határokon átlépő mozgását megakadályozzák. A vámhatóságok a hatályos szabályok szerint hivatalból és a jogosult kérelmére is eljárhatnak. Fontos tudni, hogy a vámhatósági intézkedések során a jogsértés tárgyában nem születnek végleges döntések. Ezen intézkedések célja kifejezetten arra irányul, hogy megakadályozzák a jogsértő áruk szabad áramlását azzal, hogy a gyanús szállítmányokat visszatartják, illetve – meghatározott feltételek fennállása esetén – megsemmisítik, valamint lehetőséget teremtenek a jogosultak számára a megfelelő – polgári vagy büntetőjogi – jogérvényesítési eljárások megindítására.

Az **egyéb adminisztratív eljárásokra** például szolgálhatnak a földrajzi árujelzők oltalmának biztosítása érdekében végzett hatósági ellenőrzések.

1.5. A Szellemi Tulajdon Nemzeti, Nemzetközi és Regionális Rendszere

1.5.1. Nemzeti rendszer

A szellemi tulajdon-jogok oltalma hosszú utat tett meg a középkorban megadott – először királyi kegyen alapuló – ún. monopóliumoktól, azonban alapvetően a mai napig területiális jellegű. Az 1.5.4. fejezetben ismertetett kivételektől eltekintve továbbra is annak az államnak a területéhez kötődik, amelyre nézve az oltalmat engedélyezték. Éppen ezért a szabályozás bemutatását is nemzeti – hazai – rendszerünkkel kezdjük, hiszen erre épülnek, ezáltal érvényesülnek a nemzetközi és a regionális szabályok is. Másként megfogalmazva, a nemzetközi együttműködések keretében létrehozott szabályrendszereknek megfelelő, illetve

² http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=152383

adott esetben ezekkel harmonizált nemzeti rendszerünk gondoskodik ma Magyarországon a szellemi tulajdon-jogok jogi védelméről.

A magyar szabályozás alapja a **Polgári Törvénykönyv** (Ptk.³). A Ptk.-t kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyeket a szerzői jogról és az iparjogvédelemről rendelkező törvények nem szabályoznak. A védelem részleteit tehát speciális, szerzői jogi és iparjogvédelmi törvényeink biztosítják. A magyar jogszabályi rendelkezések szerint az iparjogvédelem területén a kizárólagos jog megszerzésére irányuló eljárás nemzeti úton az SZTNH előtt folyik. A megszerzett kizárólagos jog Magyarország területén hatályos, és a jogosult a Magyarország területén történő jogosulatlan hasznosítással szemben tudja jogait érvényesíteni.

1.5.2. Nemzetközi és regionális rendszerek

1.5.2.1. A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO)

A szellemi tulajdon-védelem területén a legfontosabb és megkerülhetetlen nemzetközi szervezet az ENSZ szellemi tulajdon-védelem területén működő szakosított szervezete, a Szellemi Tulajdon Világszervezete (*World Intellectual Property Organization, WIPO*).

A WIPO 1974 óta az ENSZ szakosított szerve, a szellemi tulajdon-védelem területén a nemzetközi együttműködés legfőbb koordinálója. Egyik fő feladata a szellemi tulajdonra vonatkozó nemzetközi normák kialakítása. Ennek megfelelően a WIPO a szellemi tulajdon védelme érdekében a szerzői jog és az iparjogvédelem területén 26 nemzetközi egyezményt igazgat, ebből 21 megállapodásnak Magyarország is részese.

A WIPO égisze alatt létrejött, iparjogvédelmi tárgyú nemzetközi szerződések három csoportra oszthatók.

- a) Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákra vonatkozó **alapvető szabályokat meghatározó szerződések** a következők:
 - az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Unió Egyezmény (PUE);
 - az áruk hamis vagy megtévesztő származási jelzéséről szóló Madridi Megállapodás;
 - a Védjegyjogi Szerződés,
 - a Szabadalmi Jogi Szerződés és
 - a Szingapúri Védjegyjogi Szerződés.

- b) Az oltalom **több országban való megszerzésének elősegítésére irányuló szerződések**. A WIPO által igazgatott nemzetközi egyezmények ezen csoportja arra teremt lehetőséget, hogy egyetlen nemzetközi bejelentés benyújtásával az egyezményt aláíró valamennyi ország területén oltalmat lehessen igényelni, illetve szerezni. Ezek a szerződések a következők:
 - a Szabadalmi Együttműködési Szerződés (Patent Cooperation Treaty, PCT);
 - a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljára történő letétbehelyezésének nemzetközi elismerésére létrehozott Budapesti Szerződés,
 - a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodás;

³ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159096

- az eredetmegjelölések nemzetközi oltalmáról és lajstromozásáról szóló Lisszaboni Megállapodás,
- az ipari minták nemzetközi letétbe helyezésére létesült Hágai Megállapodás.

c) Az ún. **osztályozási rendszereket létrehozó szerződések.**

A WIPO által igazgatott egyezmények harmadik csoportjához azok az egyezmények tartoznak, amelyek nemzetközi osztályozási rendszereket hoznak létre az iparjogvédelmi jogokkal kapcsolatos vizsgálatához és tájékoztatáshoz nélkülözhetetlen információk rendszerezése érdekében. Ezek a szerződések a következők:

- a nemzetközi szabadalmi osztályozásra vonatkozó Strasbourgi Megállapodás,
- a védjeggyel ellátható termékek és szolgáltatások osztályozására létrehozott Nizzai Megállapodás,
- a védjegyek ábrás elemeinek osztályozására vonatkozó Bécsi Megállapodás,
- az ipari minták nemzetközi osztályozására vonatkozó Locarnói Megállapodás.

Az előbbieken felsorolt szerződéseket és alkalmazásukat az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákra vonatkozó fejezetekben tárgyaljuk részletesen.

Kivételt képez az első és máig alapvető nemzetközi iparjogvédelmi megállapodás, az 1883-ban létesült **Párizsi Uniós Egyezmény (PUE⁴)**, amelynek Magyarország 1909 óta részese. A PUE jelentősége a **nemzeti elbánást** megkövetelő és az **uniós elsőbbség** kedvezményét biztosító rendelkezéseiben, továbbá az elemi szintű jogegységesítést megvalósító ún. közös szabályaiban rejlik.

A **nemzeti elbánás** elve értelmében azokat a külföldieket, akik a PUE szerződő államainak tagjai, megilletik mindazok az előnyök, amelyeket az egyes szerződő felek vonatkozó törvényeik alapján a belföldieknek biztosítanak. Ennek következtében ezek a belföldiekkel egyenlő oltalomban részesülnek, és jogaik megsértése esetén ugyanazt a jogsegélyt vehetik igénybe, mint a belföldiek.

Az **uniós elsőbbség** lényege az, hogy az Unió egyik tagországában tett, szabályszerű iparjogvédelmi bejelentés napjától számított, az egyes oltalmi formákra vonatkozó szabályok szerinti meghatározott időn belül további uniós országokba bejelentést tegyenek, amelyek olyan bejelentésnek minősülnek, mintha azokat is a korábbi bejelentés napján nyújtották volna be. A későbbi bejelentés elsőbbségi napjának az alapbejelentés napját kell tekinteni.

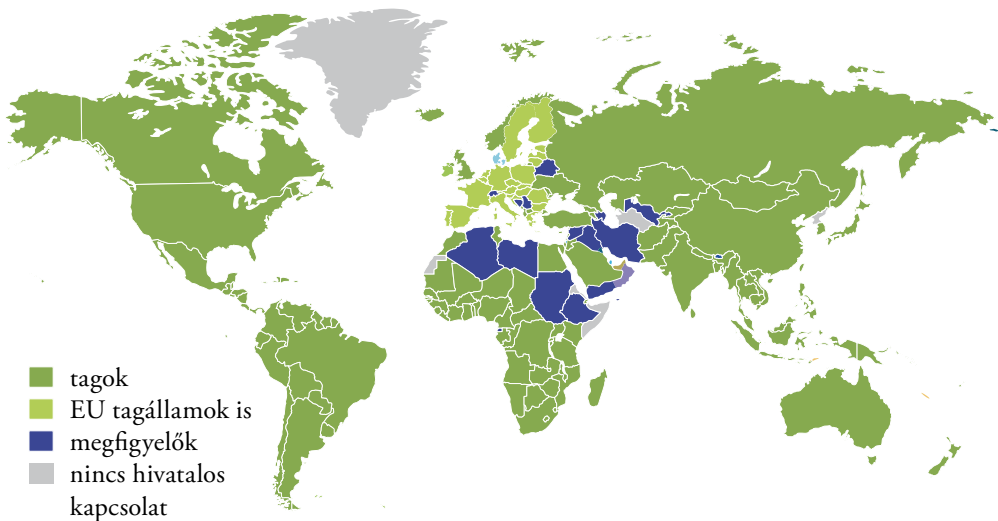
1.5.2.2. *A Kereskedelmi Világszervezet és a TRIPS-megállapodás*

A Kereskedelmi Világszervezetet (*World Trade Organization, WTO*) 1994-ben a Marrakeshi Szerződés hozta létre, amelynek Magyarország a hatálybalépése, 1995. január 1-je óta tagja. Az egyezménynek jelenleg 164 tagja van.⁵

⁴ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=932.1648

⁵ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/amendment_e.htm

A WTO-szerződés tartalmazza a TRIPS-megállapodást⁶ (*Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights*, azaz megállapodás a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól), amely minimumkövetelményeket állapít meg, illetve keretszabályozást valósít meg a szellemi tulajdon-jogok, a jogérvényesítés, valamint a jogok fenntartása és a vitarendezés tekintetében. A WIPO és a WTO között 1996-ban létrejött megállapodás alapján a két világszervezet együttműködik a TRIPS-megállapodás megfelelő alkalmazásának elősegítése érdekében.

A WTO tagállamai⁷

1.5.3. Az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE)

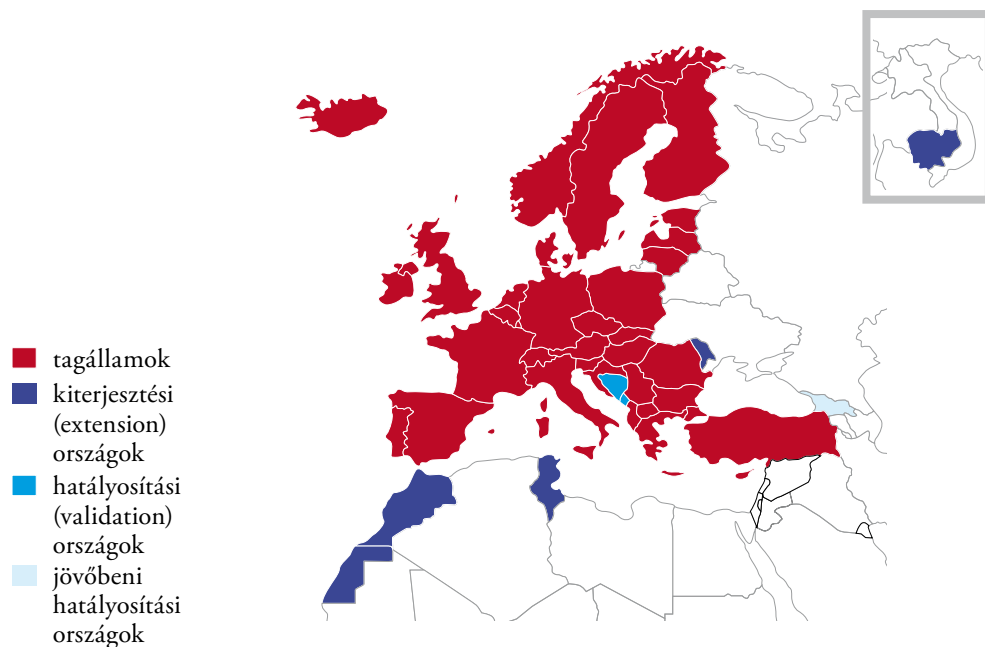
Hagyományos nemzetközi egyezmény szabályozza Európában a szabadalmi regionális együttműködést. Ez a kiemelkedő jelentőségű egyezmény az ESZE, azaz az Európai Szabadalmi Egyezmény. Az ESZE a PUE értelmében külön megállapodást képez, és regionális szabadalmi szerződésnek minősül, aminek következtében az ESZE szabályainak a PUE és a PCT rendelkezéseivel összhangban kell állniuk.

Az ESZE a szerződő államok közös, egységes, ugyanakkor nemzeti joguktól elkülönülő jogrendjét teremtette meg a szabadalmak megadására vonatkozólag. Ennek köszönhetően egyetlen, az ESZE szerint tett bejelentés alapján, és egyetlen nyelven lefolytatott egységes eljárásban lehet európai szabadalmat szerezni az ESZE több, vagy akár valamennyi szerződő államában. Az egységes eljárásban az Európai Szabadalmi Hivatal által megadott európai szabadalmak sajátossága, hogy a szabadalmak megadását követően még egy lépés szükséges. Ezzel

⁶ Lásd az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről szóló 1998. évi IX. törvény http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=34049

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/TRIPS_Agreement#/media/File:World_Trade_Organization_Members.svg

érvényesíthető oltalmat biztosítanak a bejelentésben megjelölt államokban. A szabadalmasnak ugyanis hatályosítania kell európai szabadalmát azokban a szerződő államokban, amelyekben az oltalmat fenn kívánja tartani. A hatályosítás azt jelenti, hogy az európai szabadalom a megjelölt országokban akkor válik hatályossá, ha ennek feltételül meghatározott időn belül teljesítik a nemzeti szabadalmi jogszabályokban előírt fordítási követelményeket.

Az európai szabadalom területi lefedettsége⁸

Az európai szabadalom azokban az országokban, amelyekben hatályosították, azonos hatályú a nemzeti szabadalommal. Az európai szabadalom fenntartására, megszűnésére, megsemmisítésére irányuló eljárásra, valamint a jogérvényesítésre ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a nemzeti úton megadott szabadalmakra. Az európai szabadalmakkal kapcsolatban világosan kell látni, hogy az ESZE alapján megadott európai szabadalmak nem váltják fel a nemzeti szabadalmakat, hanem a nemzeti szabadalmak mellett, illetve alapvetően a nemzeti szabadalmi rendszerek szabályai szerint és ezekre a nemzeti rendszerekre épülve működnek.

Az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal összefüggő ügyeket részletesen a II. fejezet mutatja be.

⁸ <https://www.epo.org/about-us/foundation/member-states.html>

1.5.4. Az Európai Unió

Magyarország számára a legfontosabb, és természetesen nem csak a szellemitulajdon-védelmet érintő nemzetközi rendszer, az Európai Unió (EU) keretében megvalósuló regionális együttműködés. A Lisszaboni Szerződés által módosított, az EU-ról és annak működéséről szóló szerződések alapján a szellemitulajdon-védelem területén az együttműködés többféle formában valósul meg.

Az EU-ban egyfelől megvalósul az ún. *vertikális harmonizáció*, amely egy adott oltalmi forma fontos rendelkezései tekintetében törekszik a tagállamok szabályozásának harmonizációjára. Ez érvényesül az egyes szerzői jogi irányelvekben és rendeletekben, de az EU az iparjogvédelem területén is él ezzel a szabályozási módszerrel a védjegyek, a formatervezési minták, a biotechnológiai találmányok, illetve a topográfiaik oltalma tekintetében megalkotott irányelvekben, valamint a kiegészítő oltalmi tanúsítványokról szóló két rendeletben. Ezen jogszabályok célja, hogy harmonizált tagállami jogszabályok létrehozásával egyrészt az egységes piac zavartalan működését biztosítsák, másrészt hogy az uniós ipar erősítése céljából megfelelő szintű harmonizált oltalmat teremtsenek a piaci szereplők számára az összes tagállam területén.

Az EU emellett *horizontális harmonizációt* is megvalósít, amely több vagy valamennyi szellemitulajdon-jog tekintetében érvényesülő szabályozás megalkotását jelenti, vagyis kiterjed mind a szerzői, mind az egyes iparjogvédelmi jogokra. Horizontális harmonizációt képvisel a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv, amely harmonizálja a szellemitulajdon-jogokra vonatkozó polgári jogérvényesítés egyes fontos elemeit, valamint a szellemitulajdon-jogokra vonatkozó uniós vámrendelet, amely a feltehetően jogsértő szállítmányok kapcsán alkalmazható különleges vámintézkedéseket szabályozza.

Végül külön kategóriát képeznek az EU által bevezetett **egységes iparjogvédelmi oltalmi formák**. Az egységes iparjogvédelmet szabályozó uniós rendeletek célja, hogy egységes eljárás keretében a nemzeti oltalmi rendszerek mellett lehetőséget adjanak az Unió egész területére kiterjedő oltalom megszerzésére.

A már létrehozott uniós oltalmi formák a következők: európai uniós védjegyoltalom, közösségi formatervezésiminta-oltalom, a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalma, a borok és a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalma, valamint a közösségi növényfajta-oltalom. Mindezekről részletesebben az adott oltalmi formákra vonatkozó fejezetekben szólnunk majd. A lista valószínűleg bővülni fog az egységes hatályú európai szabadalommal, amely az EU 28 tagállama⁹ közül várhatóan 25-re fog kiterjedni, vagyis ezekre az országokra kiterjedően lehet majd egyetlen eljárással egységes szabadalmi oltalmat szerezni.

Annak ellenére, hogy 2013-ban hatályba léptek az oltalmi formát szabályozó uniós rendeletek, egyelőre az egységes európai szabadalom nem működőképes. Az egységes szabadalom működéséhez ugyanis az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló megállapodás hatálybalépése is szükséges, amelyre azonban a ratifikációk elhúzódása miatt eddig még nem került sor.¹⁰ Hazánk szempontjából fontos megjegyezni, hogy mivel a magyar Alkotmánybíróság

⁹ Az Egyesült Királyság 2020. január 31-i kilépésével 27 tagállama maradt az EU-nak.

¹⁰ Az Egyesült Királyság 2020. január 31-i kilépése az EU-ból, a Brexit az egységes európai szabadalom terén is új helyzetet teremtett.

határozatával megállapította, hogy a jelenleg hatályos alaptörvény rendelkezései értelmében az Egységes Szabadalmi Bíróságról szóló megállapodás Magyarországon nem hirdethető ki, ebből következően – ha hatályba is lép a megállapodás – Magyarországon a területére kiterjedően akkor sem lehet majd egységes európai szabadalmat szerezni – legalábbis az Alaptörvény módosítása nélkül.

Az uniós jogok megadásáért egy-egy uniós hatóság felelős. A bejelentések elbírálását az erre kijelölt következő közösségi hivatalok végzik:

- az európai uniós védjegy és közösségi formatervezésiminta-oltalom esetében a spanyolországi Alicantéban működő Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (*European Union Intellectual Property Office, EUIPO*);
- a közösségi növényfajta-oltalom tekintetében a Franciaországban, Angers-ban található Közösségi Növényfajta-hivatal (*Community Plant Variety Office, CPVO*);
- a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek eredet megjelöléseinek és földrajzi jelzéseinek oltalmára irányuló bejelentések esetében pedig az Európai Unió Bizottsága.

Kivétel lesz ez alól az egységes hatályú európai szabadalom, amelynek tekintetében nem uniós hatóság fog eljárni, hanem az ESZE által létrehozott Európai Szabadalmi Hivatal (*European Patent Office, EPO*).

1.6. AJÁNLOTT IRODALOM

Oren BRACHA (szerk.): *The history of intellectual property law I-II*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar Publishing, 2018. p. 1896.

Claudy op den KAMP (szerk.): *A history of intellectual property in 50 objects*. Cambridge, Cambridge University Press, 2019. p. 429.

LEGEZA Dénes (szerk.): *Bevezetés a szerzői jogba*. Budapest, SZTNH, 2020. p. 363. https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/szerzoi_jog_mindenkiene_web_fin.pdf

LEGEZA Dénes (szerk.): *Bevezetés az iparjogvédelembé*. Budapest, SZTNH, 2020.

LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2019. p. 446.

PAPP László: *A szabadalmi jogvédelem történeti perspektívái*. Budapest, Gondolat, 2015. p. 283.

TÓSZEGI Zsuzsanna (szerk.): *Egy hivatás 120 éve - A Magyar Királyi Szabadalmi Hivataltól a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivataláig*. Budapest, Typotex, 2016. p. 276.

TÓSZEGI Zsuzsanna: *A magyar szellemi tulajdon-védelmi rendszer, valamint a hatósági feladatkör kialakulása és fejlődése a milleniumtól napjainkig*. ISZJSZ 2017/1. sz. p. 67-107. <https://www.hipo.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkevszemle-201702/04-toszegizsuzsanna.pdf>

1.7. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek a szellemi tulajdon-védelem területei?
2. Mi a különbség a szellemi alkotás és a szellemi tulajdon-jog között?
3. Ismertesse a szerzői jog és az iparjogvédelem eltérő vonásait!
4. Mely nemzetközi intézmények kapcsolódnak a szellemi tulajdon-védelemhez?
5. Milyen eszközökkel törekszik harmonizálni az Európai Unió a szellemi tulajdon-védelmet?

SZABADALMI JOG

2.1. Bevezetés a szabadalmi jogba	29
2.2. A találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok és kötelezettségek; a jogok megsértése	34
2.3. A szabadalmi bejelentés	45
2.4. A szabadalom megadására irányuló eljárás	49
2.5. Egyéb szabadalmi eljárások	78
2.6. A nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő ügyek.	87
2.7. Az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal összefüggő ügyek	93
2.8. A kiegészítő oltalmi tanúsítvány (SPC)	106
2.9. Ajánlott irodalom	108
2.10. Ellenőrző kérdések	110

Az iparjogvédelem egyik legjelentősebb területe a találmányokat védő szabadalmi jog. E fejezet célja, hogy betekintést adjon a találmányból és a szabadalomtól eredő jogokba és kötelezettségekbe, végigkísérje az olvasót a szabadalom megadására irányuló eljárás egyes lépésein, valamint bemutassa a nemzetközi és az európai szabadalmi bejelentésekkel kapcsolatos lényeges tudnivalókat. Ugyancsak ebben a fejezetben olvashatnak a kiegészítő oltalmi tanúsítványokról.

2.1. BEVEZETÉS A SZABADALMI JOGBA

2.1.1. A találmány és a szabadalom fogalma

A **találmány** fogalmára a törvény nem közöl jogi definíciót. Találmány egyaránt lehet életünket alapjaiban megváltoztató vagy egy kisebb jelentőségű új műszaki megoldás is. Találmánynak tekinthető a feltalálásnak nevezett tevékenység eredményeképpen előállt, a szokásostól eltérő, ötletes műszaki szellemi alkotás.

A találmány és a szabadalom viszonyának meghatározását röviden úgy lehet megfogalmazni, hogy a találmány maga a megoldás, a **szabadalom** pedig az ezt védő jog.

A szabadalmi oltalom célja az, hogy a feltaláló egyéni érdekeinek és a közösség érdekeinek ütközését feloldja. Az alkotótevékenység elismeréseképpen kizárólagos hasznosítási jogot ad a jogosultnak, amellyel az alkotót piaci versenyelőnyben részesíti, és ezzel lehetőséget ad arra, hogy

IPARJOGVÉDELEM

a szellemi alkotómunkába fektetett ráfordításai megtérüljenek. A közösség haszna az, hogy az új megoldásokat bárki szabadon megismerheti, továbbfejlesztheti, azokat a védelmi idő lejártát követően bárki hasznosíthatja. Ha a feltaláló megfelelő oltalom híján találmányát az asztalfiók mélyén őrizné, félve attól, hogy más „húz hasznot” belőle, a tudományos fejlődés megrekedne, de legalábbis nagyon lelassulna. A feltalálók nem építhetnének elődeik találmányaira, így újra és újra feltalálnák ugyanazt, ahelyett, hogy a korábbi találmányok továbbfejlesztésével jutnának egyre jobb eredményekhez.

A szabadalmi törvény (Szt.)¹¹ a **szabadalmazható találmány** ismérveit a nemzetközi szabályozásban és a gyakorlatban megszokott, hármas követelményrendszer alapján állapítja meg. Így *szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén*. A jogi védelem tehát főszabályként egységes, független attól, hogy a találmány a technika mely területét érinti (lásd a 2.4.5. fejezetet), feltéve, hogy nincs kizárva a szabadalmi oltalomból (lásd a 2.4.9. fejezetet)

AZ IPARJOGVÉDELEM FARAGÓ GÉZA PLAKÁTJAIN

Faragó Géza (1877-1928) a magyar szecessziós festőművészet és plakátművészet kiemelkedő alakja. Párizsban tanult és dolgozott, majd az 1900-as évek elején hazaköltözött. Nagy szerepe volt az európai színvonalú alkalmazott grafika meghonosításában, reklámplakátjai igazi művészi alkotások. Plakátjai mellett jelentős karikaturista volt, de színpadi díszlettervei is nagy sikert arattak.

Faragó Géza: Önarckép (é.n.)

Faragót több vállalat alkalmazta reklámplakátok készítésére. A műszaki megoldások közül több is szabadalmi oltalom alatt állt, illetve a termékek vagy szolgáltatások elnevezései védjegyoltalom alatt álltak (állnak), maguk a termékek azonban Faragó szerzői művein keresztül jutottak el a fogyasztókhoz. Faragó Géza életműve már közkinccsbe tartozik, így képei szabadon felhasználhatók.

¹¹ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=23603

Az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. 1907. március 27-én lajstromoztatta a Dr „Just” WOLFRAM védjegyet. A Tungstram megjelölést, amely a volfrám angol (tungsten) és német (Wolfram) megfelelőjének egyesítéséből származtatott szó, 1909. április 28-án jegyezték be.

„Eljárás wolframból vagy molybdänből elektromos izzólámpákhoz való izzótestek előállítására (34541, Dr. Just Alexander és Hanaman Ferenc) az által jellemezve, hogy szénszálat a wolfram, illetőleg molybdän oxyhalogénvegyületeinek gőzében, kevés szabad hydrogén jelenlétében, elektromos áram keresztül bocsátásával magas hőfokra hevítünk, mikor is a szén teljesen wolframmal, illetőleg molybdännel helyettesítetik.”

Faragó Géza plakátja (1910 körül)
OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár, PKG.1914/E/0349a

2.1.2. A szabadalmi oltalom Magyarországon és külföldön

A szabadalom tulajdonosának kizárólagos joga van a találmány szerinti megoldás hasznosítására, azonban a szabadalmi oltalom időtartama és területi érvényessége nem korlátlan. Az oltalom a szabadalmi bejelentés napjától számítva legfeljebb húsz évig lehet érvényes, és csak abban (azokban) az ország(ok)ban, amely(ek)ben megadták.

Magyarország területére érvényes szabadalmat **nemzeti úton, európai, illetve nemzetközi úton a PCT** keretein belül indított szabadalmi bejelentéssel lehet szerezni, amennyiben a bejelentés és a bejelentett találmány megfelel a jogszabályi előírásoknak. A világ számos más országához hasonlóan az Szt. alapján egyetlen országos hatáskörű szerv látja el a szabadalmak megadásával összefüggő feladatokat, ez az SZTNH mint a szellemi tulajdon védelméért felelős kormányzati főhivatal.

Külföldi jogszerzés a nemzeti hivataloknál tett bejelentéssel, az ESZE tagországai esetében pedig ezen túlmenően európai úton is kezdeményezhető. A bejelentés közvetlenül a külföldi iparjogvédelmi hatóságnál, vagy a PCT keretein belül is benyújtható.

Európai szabadalmi bejelentést az ESZH-nál, illetve az SZTNH-nál lehet tenni. Az európai bejelentésben megjelölt országokban a bejelentés közzétételével csak akkor keletkezik ideiglenes oltalom, illetve csak akkor válik hatályossá a megadott európai szabadalom, ha azokkal kapcsolatban meghatározott időn belül megindítják a kiválasztott országokban a nemzeti jogszabályokban előírt cselekményeket.

Az egyes országokban hatályossá váló európai szabadalmak további sorsa lényegében azonos a nemzeti hivatalok által megadott szabadalmakéval (lásd a 2.8. fejezetet).

A külföldi jogszerzést segíti elő a **PCT** rendszer, amelynek keretein belül egyetlen nyelven, egy helyen benyújtott bejelentéssel megindítható a szabadalmi (használatiminta-oltalmi) eljárás, akár valamennyi szerződő államban. A bejelentés megfelel egy-egy nemzeti (illetve regionális) bejelentésnek azokban a szerződő államokban, amelyeket a bejelentő a nemzetközi bejelentésben megjelölt, illetve azokban, amelyek egy regionális szerződés, például az Európai SZE tagjai.

A PCT keretein belül a szabadalom megadására irányuló eljárás a **nemzetközi szakasszal indul**, és a jogszabályoknak megfelelően nemzetközi kutatási jelentés és írásos vélemény, továbbá külön kérelemre nemzetközi elővizsgálati jelentés készül, valamint sor kerül a bejelentés közzétételére. A nemzetközi kutatási jelentés a hozzá tartozó írásos véleménnyel és a nemzetközi elővizsgálati jelentés értékes segítséget adnak a találmány szabadalmazhatóságának megítélésében és annak eldöntésében, hogy érdemes-e a tetemes költséget igénylő egyes nemzeti eljárásokat megindítani. A nemzetközi eljárást **nemzeti szakasz** követi, amely a bejelentő kezdeményezésére a nemzeti hivatalok előtt folyik, a nemzeti jogszabályoknak megfelelően.

PCT bejelentést önállóan is tehet a bejelentő, és nem kell képviselőt alkalmaznia. Ezzel szemben a bejelentő lakóhelyétől eltérő országban a nemzeti szakasz indításakor kötelező lehet a képviselőt.

Az SZTNH átvevő hivatalként jár el azoknak a szerződés keretein belül benyújtott bejelentéseknek az esetében, amelyeknek legalább egy bejelentője magyar állampolgár, illetve legalább egy bejelentőjének lakóhelye vagy székhelye belföldön van. A PCT bejelentés benyújtható a WIPO Nemzetközi Irodájánál és az ESZH-nál is (lásd a 2.7. fejezetet).

2.1.3. Az oltalomszerzéssel kapcsolatos megfontolások

A piaci verseny következtében napjainkban egyre több olyan találmány születik, amelyek egy-egy **innovációs folyamat** révén valósulhatnak meg. Az innováció hajtóereje az üzleti cél, vagyis a haszonszerzés, és a folyamat meghatározó eleme a találmány. A találmány adja meg tehát az innováció irányát, tárgyát, és elakadása esetén egy újabb találmány lendítheti előre a műszaki fejlődést. A találmányra épülő szabadalmi oltalom által biztosított monopólium (kizárólagos hasznosítási jog) teszi lehetővé a befektetések megtérülését.

Egy-egy megoldandó probléma esetén a megoldások között szóba jöhet a **kutatás-fejlesztés** és a **licenciavásárlás**. A kettő közötti választást számos tényező befolyásolhatja, éppúgy, mint a már létrejött találmány esetében azt, hogy azt titokban tartsuk, vagy igyekezzünk rá szabadalmi oltalmat szerezni. Ezen kérdések teljes körű megválaszolása túlmutat e könyv terjedelmi lehetőségein.

Az innovációs folyamat különböző szakaszaiban hasznos lehet különböző típusú kutatások elvégzése, például újdonságkutatás, jogérvényességi kutatás, szabadalomtisztasági kutatás (lásd a 9.3. fejezetet). A kutatás révén megtudhatjuk, hol tart a világ az adott műszaki területen, milyen megoldások születtek az adott műszaki probléma megoldására, van-e a megoldásra érvényben lévő szabadalmi oltalom. A szabadalmi leírások körében végzett kutatás során nemcsak a legújabb, ismert, hasznosítható műszaki megoldások tárhatók fel, hanem az adott szakterületen tevékenykedő versenytársak köre is.

Ha a feltaláló találmányát titokban tartja, de üzleti megfontolásokból megoldását bizalmasan közli üzleti partnerével, a titoktartás garanciáit írásos titoktartási nyilatkozatban tanácsos rögzíteni. A feltaláló és a szerződéses partner között létrejövő ún. „know-how licencszerződés” szerint a jogszerző hiánytalanul megkapja a szerződés tárgyát képező megoldást a szerződésben rögzített feltételekkel.

A szabadalmi oltalom megszerzése esetén az oltalmi idő húsz éve alatt egy adott ország vagy adott országok területén a jogosult számára gyártási, hasznosítási monopóliumot biztosít, de ez egyúttal azzal jár, hogy megoldása bárki számára megtekinthetővé válik. A szabadalmi oltalomból eredő, határozott idejű kizárólagossággal párhuzamosan a köz számára megismerhetővé teszik a

találmányt, amely a műszaki információk tárházát gazdagítja, és kiindulópontként szolgálhat újabb találmányok mások általi kifejlesztéséhez. A felsorolt lehetőségek közül az előnyösebb megoldás kiválasztása az üzleti mérlegelés körébe tartozó döntés, de több évszázados gyakorlat igazolja, hogy legtöbb esetben a szabadalmi oltalom nyújtja a legnagyobb biztonságot.

Természetesen az is előfordul, hogy a „know-how” üzletileg többet ér, mint a szabadalom által nyújtott húszéves biztonság. Ilyen, üzleti szempontból rendkívül értékesnek minősülő megoldások például azok a tradicionális italkészítési eljárások, amelyeknél a végtermékből nem lehet ún. „mérnöki visszafejtéssel” (reverse engineering) az előállítási eljárásra, de még a kiindulási anyagokra sem következtetni.

2.2. A TALÁLMÁNYBÓL ÉS A SZABADALMI OLTALOMBÓL EREDŐ JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK; A JOGOK MEGSÉRTÉSE

A találmányokkal és a szabadalmakkal összefüggő jogok és kötelezettségek rendszerét alapvetően az Szt. anyagi jogi normái tartalmazzák, de vannak a jogterület szabályozásának közvetlen polgári jogi, sőt büntetőjogi összefüggései is. A kérdéskörhöz a feltalálói jogok, a találmánnyal való rendelkezés, beleértve a szabadalomhoz való jogot, a szabadalmi oltalom tartalma és terjedelme, az oltalom létrejöttének, fennállásának és megszűnésének kérdései, a hasznosítási jog másoknak történő átengedése, valamint a jogérvényesítés lehetőségei és a jogok megsértésének következményei tartoznak.

2.2.1. A feltaláló jogai

Feltaláló az, aki a találmányt megalkotta. A feltaláló csak természetes személy lehet (bár a szabadalmi törvényben ez nincs egyértelműen kinyilvánítva, de egyéb jogszabályok alapján levezethető).

A találmány feltalálójának vannak olyan jogai, amelyek a személyétől elidegeníthetetlenek, azaz – szemben a vagyoni jogokkal – nem ruházhatók át, nem örökölhetők. A **személyhez fűződő jogok** a következők:

- **A szerzőség joga.** Amíg jogerős bírósági ítélet mást nem állapít meg, azt kell feltalálónak tekinteni, aki a szabadalmi bejelentésben eredetileg feltalálóként szerepel, vagy akit a szabadalmi lajstrom feltüntet. A szabadalmi lajstromban való feltüntetésre azon módosítást követően kerülhet sor, amely kérelemre, a lajstromban feltüntetett valamennyi feltaláló és valamennyi kérelmező egybehangzó nyilatkozata, vagy a kérelemhez mellékelt jogerős bírósági ítélet alapján történik. Több feltalálója akkor lehet a találmánynak, ha azt többen, közösen alkották.
- A feltalálót megilleti az a jog, hogy **a szabadalmi iratok őt feltalálói minőségében feltüntessék.** A feltaláló azonban kérheti ennek mellőzését is.
- **A feltalálói jó hírnév védelme.** A feltaláló a Ptk. szerint felléphet azzal szemben, aki e minőségét kétségbe vonja, vagy a találmánnyal kapcsolatos személyhez fűződő jogát más módon megsérti.
- **A találmány nyilvánosságra hozatalának joga.** A szabadalmi bejelentés közzétételére előírt 18 hónap eltelte előtt a találmányt csak a feltaláló, illetve jogutódja hozzájárulásával, írásbeli kérelem alapján szabad nyilvánosságra hozni (korábbi közzététel).

2.2.2. A szabadalmi igény, a közös szabadalom, a jogutódlás

A szabadalom a feltalálót, vagy jogutódját illeti meg. Amíg jogerős bírósági ítélet vagy hatósági határozat másként nem dönt, azt kell igényjogosultnak tekinteni, aki a találmányt korábbi elsőbbséggel jelentette be.

Ha a találmányt **többen**, de **egymástól függetlenül** alkották meg, a szabadalom azt a feltalálót vagy jogutódját illeti meg, aki a találmányt korábbi elsőbbséggel jelentette be, feltéve,

hogy e korábbi elsőbbségű bejelentést közzéteszik, és annak tárgyára szabadalmat adnak. Ez a szabadalmi rendszerek széles körében elterjedt „**bejelentői elv**”.

Ha **többen közösen** alkották a találmányt, a szabadalom a feltalálót, illetve jogutódjaikat közösen illeti meg. Ha a szabadalomnak több szabadalmasa van, saját hányadával bármelyik **szabadalmastárs** rendelkezhet. Részesedési hányadára a többi szabadalmastársat harmadik személlyel szemben elővásárlási jog illeti meg.

Bármelyik szabadalmastárs egyedül is hasznosíthatja a találmányt, azonban köteles társainak megfelelő díjat fizetni részesedési hányaduk arányában. Ugyancsak önállóan is felléphet bármelyik szabadalmastárs a szabadalom fenntartása és védelme érdekében. Hasznosítási engedélyt harmadik személy részére a szabadalmastársak csak közösen adhatnak.

Ha az egyik szabadalmastárs az oltalomról lemond, hányadára a többi társ joga részesedésük arányában terjed ki.

A szabadalommal kapcsolatos költségek a szabadalmastársakat egymás közötti viszonyukban részesedési hányaduk arányában terhelik.

Jogutódlás. A találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő jogok – a feltaláló személyhez fűződő jogai kivételével – **átszállhatnak, átruházhatók és megterhelhetők.** A jogutódlás akkor hatályos, ha azt – szabályszerű kérelem alapján – az SZTNH **bejegyezte a szabadalmi lajstromba.**

2.2.3. A szolgálati és az alkalmazotti találmány

Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki. (Magát a feltalálást természetesen senkinek nem lehet kötelességévé tenni.) **A szabadalom** a szolgálati találmányra **a munkáltatót** – mint a feltaláló törvény szerinti jogutódját – illeti meg.

Alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása ugyan munkáltatója tevékenységi körébe tartozik, de a találmány kidolgozása nem munkaviszonyból eredő kötelesség. Az alkalmazotti találmányra **a szabadalom a feltalálót** illeti meg, **a munkáltató** azonban jogosult a találmány **hasznosítására.** A munkáltató hasznosítási joga ilyenkor nem kizárólagos, és hasznosítási engedélyt harmadik személyeknek nem adhat.

A feltaláló a szolgálati és az alkalmazotti találmányt, megalkotását követően, köteles haladéktalanul **ismertetni a munkáltatóval.**

A munkáltató ezután a törvényben megszabott határidőn belül (90 nap) **köteles nyilatkozni** arról, hogy a szolgálati találmányra igényt tart-e, illetve az alkalmazotti találmányt hasznosítani kívánja-e.

A szolgálati, illetve az alkalmazotti találmánnyal a feltaláló szabadon rendelkezhet, ha a munkáltató ehhez hozzájárul, vagy ha a nyilatkozat megtételét elmulasztja.

A munkáltató a szolgálati találmány ismertetésének átvételét követő észszerű időn belül **köteles**

szabadalmi bejelentést tenni, és a szabadalom megszerzése érdekében az általában elvárható gondossággal eljárni.

Eltekinthet a munkáltató a szabadalmi bejelentés megtételétől, vagy a bejelentést visszavonhatja, ha a találmányt – annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne – **üzleti titkot képező megoldásként** hasznosítja. Ilyen esetben vita esetén értelemszerűen a munkáltatót terheli annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmazható.

A szolgálati találmány esetében – üzleti titokként történő hasznosítás kivételével – a munkáltató a szabadalom megadását kizáró eljárási cselekmény (például az ideiglenes szabadalmi oltalomról való lemondás, a hiánypótlás vagy a díjfizetés szándékos elmulasztása) előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását, hasznosítási jog kikötésével vagy anélkül – hacsak a feltaláló nem részesült már méltányos összegű díjazásban. Ha a munkáltató lemond az ideiglenes oltalomról, a lemondáshoz nem szükséges megszereznie a feltaláló hozzájárulását.

A szolgálati találmány értékesítése esetén a feltalálót az értékesítés megkezdésétől találmányi díj illeti meg.

A szolgálati találmány értékesítésének kell tekinteni a találmány hasznosítását, a hasznosítás más részére történő engedélyezését, továbbá a szabadalmi igény vagy a szabadalom teljes vagy részleges átruházását. A feltalálót a hasznosítás, az egyes hasznosítási engedélyek és az átruházás esetén külön-külön megilleti a találmányi díj, utóbbiak esetében akkor is, ha azok ingyenesen történtek.

A feltaláló díjazására a **találmánydíj-szerződés**, azaz a munkáltatóval, a hasznosító szabadalmaztárssal, illetve a jogszerzővel kötött szerződése – az irányadó.

A hasznosítás ellenében járó találmányi díjnak arányban kell állnia egyrészt azzal a díjjal, amelyet megfelelő szabadalmi licencia vétele esetén a munkáltatónak fizetnie kellene, másrészt a hasznosítás engedélyezése, illetve a szabadalom átruházása esetén az ellenértékkel vagy a gazdasági előnnyel.

Az alkalmazotti találmány hasznosítására vonatkozó jog ellenében olyan mértékű **díj jár**, amelyet megfelelő szabadalmi licencia vétele esetén a munkáltatónak fizetnie kellene.

A szolgálati és az alkalmazotti találmánnyal kapcsolatos találmánydíj-szerződést, valamint a feltaláló és a munkáltató közötti, fent említett kommunikációt írásba kell foglalni. A felek ugyanakkor a találmánydíj-szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarrattal eltérhetnek.

A találmány szolgálati vagy alkalmazotti jellegével, a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy az alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos **viták bírósági úton rendezhetők**. Az SZTNH mellett működő **Iparjogvédelmi Szakértői Testület (ISZT) többek között a díjazással kapcsolatos ügyekben** – hatósági megkeresés vagy egyéb megbízás esetén – szakértői véleményt ad.

IPARJOGVÉDELMI SZAKÉRTŐI TESTÜLET

A tudományos-technikai fejlődés üteme, a nemzetközi és különösen az európai közösségi szintű jogközelítési követelmények nagy kihívást jelentenek a szellemi tulajdonjogok szabályozására. Ugyanakkor a bírósági jogalkalmazás során a már rendelkezésre álló jogszabályok segítségével kell a konkrét problémákat elbírálni, ítéletet hozni. Ebből adódóan szükségessé válik, hogy a bíró az ítélet meghozatalához olyan szakértői testületek véleményét kérje ki, amelyeknek egyes tagjai naprakész ismeretekkel rendelkeznek az adott szakterületen.

Iparjogvédelmi jogvitás ügyben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok szakvéleményt kérhetnek az SZTNH mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testülettől (ISZT).

Iparjogvédelmi jogvitás ügynek minősül

- a) a szabadalmi oltalom, a növényfajta-oltalom, a használatiminta-oltalom, a forma-tervezésiminta-oltalom, a topográfiaoltalom, a védjegyoltalom és a földrajzi árujelzők oltalma;
- b) a Ptk. által védett, és külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, társadalmilag széles körben felhasználható és közkinccsé nem vált szellemi alkotásokat megillető védelem;
- c) a személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik (know-how) tekintetében megillető védelem, valamint
- d) az a)-c) pontokban említett szellemi alkotások, ismeretek és tapasztalatok tekintetében a tisztességtelen versennyel és a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával szemben a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény rendelkezéseiben biztosított védelem alapján fennálló jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita.

Az ISZT felkérésre peren kívül is adhat – megbízás alapján – szakvéleményt iparjogvédelmi kérdésben. Iparjogvédelmi kérdésnek minősül a fenti felsorolásban szereplő jogok gyakorlásával kapcsolatos bármely kérdés.

Az ISZT szakértői véleményt ad továbbá a titokban tartott találmány szabadalmazhatóságával, valamint a szolgálati vagy az alkalmazotti találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos ügyben is.

Az ISZT szakvéleményeinek kereshető adatbázisa itt érhető el: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/iszt/kereses>

2.2.4. A szabadalomhoz való jog

A találmányra szabadalmat kell adni, ha a találmány **kielégíti** az Szt.-ben meghatározott, a szabadalmazható találmánnyal szembeni követelményeket – a szabadalmazhatóság „pozitív” előfeltételeit –, valamint **nincs kizárva** az oltalomból, és a szabadalmi oltalom iránt benyújtott **bejelentés** is megfelel az Szt.-ben megszabott feltételeknek.

Van egy találmányom, amely világviszonylatban újdonság. Sajnos prototípus még nem készült, de szeretném levédeni ha így is lehetséges. Mennyibe kerülne, illetve milyen jellegű leírást kéne adnom hozzá, hogy elfogadható legyen? Továbbá nemzetközileg is érvényes lehet, amit önöknél levédeni a feltaláló?

2.2.5. A szabadalmi oltalom keletkezése és tartalma

A szabadalmi **oltalom a bejelentés közzétételével keletkezik**, visszaható hatállyal. Ennek következtében már a **bejelentés napjától** oltalom alatt fog állni a találmány. A közzététellel keletkező oltalom azonban **ideiglenes. Véglegessé** csak akkor válik, ha a bejelentő kéri az érdemi vizsgálatot, amely vizsgálat eredményeképpen a találmányra – amennyiben az megfelel a szabadalmazhatósági feltételeknek – **a Hivatal szabadalmat ad**.

A szabadalmi oltalom lényegi tulajdonsága a kizárólagosság. Az oltalom jogosultjának – a szabadalmasnak – **kizárólagos joga van a találmány hasznosítására**. E joga alapján bárkivel szemben **felléphet**, aki az ő engedélye nélkül bármely – az Szt. által hasznosításnak minősített – cselekményt végez a találmány tárgyát képező termékkel vagy eljárással. A **kizárólagos hasznosítási jog körébe tartozik** a találmány tárgyát képező **termék** előállítás, használata, forgalomba hozatala, illetve forgalomba hozatalra ajánlása, úgyszintén e termék ilyen célból történő raktáron tartása, vagy behozatala az országba. Ha a találmány tárgya **eljárás**, a szabadalmas felléphet azzal szemben, aki az eljárást az ő engedélye nélkül használja, vagy másnak az eljárást használatra ajánlja úgy, hogy tud arról, illetve, ha nyilvánvaló, hogy az eljárás nem használható a szabadalmas engedélye nélkül. Eljárási szabadalom alapján a szabadalmas azzal szemben is felléphet, aki előállítja, használja, reklámozza, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja, vagy ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza a találmány tárgyát képező **eljárással közvetlenül előállított** terméket. A terméket – az ellenkező bizonyításáig – a szabadalmazott eljárással előállítotttnak kell tekinteni, ha a termék új, vagy nagymértékben valószínűsíthető, hogy a szabadalmazott eljárással állították elő.

A magyar jog – más országokéhoz hasonlóan – az úgynevezett **közvetett bitorlást** is tiltja. Ezt az valósítja meg, aki a szabadalmas engedélye nélkül a találmány hasznosítására nem jogosult személynek a találmány lényeges elemével kapcsolatos dolgot (eszközt, berendezést) ad át vagy ajánl fel a találmány megvalósítása céljából, feltéve, hogy tudja, vagy nyilvánvaló, hogy a dolog a találmány megvalósítására alkalmas, illetve arra szolgál. Ugyanakkor – a szándékosság esetét

kivéve – nem alapozza meg a közvetett bitorlást az a körülmény, ha az átadott vagy felajánlott dolog a kereskedelmi forgalomban kapható szokásos áru.

A biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalmának tartalmára vonatkozóan az Szt. a technológiai terület sajátosságainak megfelelő **külön szabályokat** tartalmaz. E szabályok meghatározzák azokat az anyagokat, amelyekre a szabadalmi oltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog kiterjed, ha a találmány tárgya olyan biológiai anyag, amelynek a találmány eredményeként sajátos jellemzői vannak; vagy ha a találmány tárgya olyan eljárás, amellyel a találmány eredményeként sajátos jellemzőkkel rendelkező biológiai anyag állítható elő; illetve, ha a találmány tárgya genetikai információt tartalmazó vagy abból álló termék.

2.2.6. A szabadalmi oltalom korlátai, időtartama, fenntartása

Szabadalmi törvényünk meghatározza azokat a **kivételeket és korlátokat**, amelyek fennállása esetén a szabadalmi oltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog nem érvényesül.

A szabadalmasnak a találmány hasznosítására vonatkozó kizárólagos joga **nem terjed ki a magánhasználat** céljából végzett, illetve a **gazdasági tevékenység körén kívül** eső cselekményekre, valamint a találmány tárgyával kapcsolatos **kísérletekre**, beleértve a forgalomba hozatali engedélyekhez szükséges kísérleteket és vizsgálatokat. Sajátos szabályként – más országokhoz hasonlóan – kivétel alá esik az orvos által rendelt gyógyszernek gyógyszerárban történő alkalmi elkészítése is.

Lényeges korlátja a szabadalmi oltalomnak a jog kimerülése. A kizárólagos hasznosítási jog (kivételes esettől eltekintve) nem terjed ki a szabadalmas által vagy az ő kifejezett hozzájárulásával az Európai Gazdasági Térségben (EGT) – tehát nem csupán Magyarországon – forgalomba hozott termékkel kapcsolatos további cselekményekre.

A biotechnológiai találmányok szabadalmi oltalmára vonatkozóan e jogok sajátos tartalmához kapcsolódva külön **kimerülési szabályok és egyéb korlátok** is vannak.

Előhasználati jog illeti meg azt, aki **az elsőbbség napja előtt** kezdte meg a találmány tárgyának belföldön, jóhiszeműen és gazdasági tevékenysége körében történő előállítását vagy használatát, vagy annak érdekében komoly előkészületet tett. Az előhasználóval szemben a szabadalmi oltalom – az előállítás, a használat, illetve az előkészület mértékéig – hatálytalan.

A **továbbhasználati** jogot az oltalom megszűnésének megállapítása és újra érvénybe helyezése közötti időben megkezdett előállítás vagy használat alapozza meg, az előhasználati joggal azonos tartalommal.

A szabadalmi oltalom hatálya – viszonyosság esetén – nem érvényesül az olyan **közlekedési és szállítási eszközök** tekintetében, amelyek csak **átmenőben** vannak az ország területén, továbbá az olyan külföldi eredetű áruk tekintetében, amelyek **belföldön nem** kerülnek forgalomba.

A végleges szabadalmi oltalom a bejelentés napjától számított húsz évig tart.

A szabadalmi oltalom tartamára évenként külön jogszabályban meghatározott **fenntartási díjat** kell fizetni. A díj az első évre a bejelentés napján, a további évekre a bejelentés napjának megfelelő naptári napon előre esedékes. Ha a bejelentő, illetve a szabadalmas kizárólag maga a feltaláló, bejelentési- és kutatási- vizsgálati- megadási- és fenntartásdíj-kedvezmény illeti meg.

2.2.7. A szabadalmi oltalom terjedelme

Azt, hogy az oltalom mely termékekre vagy eljárásokra terjed ki, az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat a szabadalom leírása – és ha vannak, a hozzá mellékelte rajzok – alapján kell értelmezni. A szabadalmi oltalom az olyan termékekre, berendezésre, eljárásra vagy alkalmazásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.

Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának a szakember számára az oltalmazni kívánt találmány meghatározásához.

Annak megállapításakor, hogy a szabadalmi oltalom kiterjed-e valamely termékre, berendezésre, eljárásra vagy alkalmazásra, megfelelően figyelembe kell venni az igénypontban foglaltakkal egyenértékű (ekvivalens) jellemzőket is.

A szabadalmi oltalom terjedelmét a legszélesebb körben **a főigénypont** adja meg. (Az 1. igénypont mindig főigénypont. Több főigénypontja akkor van a szabadalomnak, ha a bejelentő több olyan találmányra igényelt és kapott oltalmat egy bejelentés keretében, **amelyek egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak.**) Az aligénypontok a főigénypont oltalmi körébe tartozó egy-egy, részletesebben körülírt megoldást határoznak meg. **Ha egy termékben, berendezésben, eljárásban vagy alkalmazásban a főigénypont összes jellemzője megvalósul, akkor arra a szabadalmi oltalom kiterjed.** Ezt csupán megerősíti, az adott megvalósítási mód tekintetében egyértelművé teszi az, ha a főigénypont összes jellemzőjén túl egy vagy több aligénypont jellemzői is megvalósulnak. Ha azonban a főigénypontnak akár csak egy jellemzője nem valósul meg, akkor a vizsgált termékre, berendezésre, eljárásra vagy alkalmazásra nem terjed ki a szabadalmi oltalom.

2.2.8. A szabadalmi oltalom megszűnése

Az ideiglenes szabadalmi oltalom – mindig a keletkezésére visszaható hatállyal – a következő esetekben szűnik meg: a szabadalmi bejelentés jogerős **elutasítása**, az érdemi vizsgálat kérésének elmaradása vagy díjának meg nem fizetése, a fenntartási díj **meg nem fizetése**, felhívás meg nem válaszlása, az oltalomról való **lemondás**.

A végleges szabadalmi oltalom megszűnésének természetes esete az, ha az **oltalmi idő lejár**.

Ha a **fenntartási díjat** a türelmi időn belül **sem fizették meg**, az esedékességet követő napon az oltalom megszűnik. **Lemondás** következtében a nyilatkozat beérkezését követő napon szűnik meg a végleges oltalom, kivéve, ha a szabadalmas egy korábbi időpontot jelölt meg (jövőbeli időpontra nem lehet az oltalomról lemondani). Végül, ha a szabadalmat **megsemmisítették**, a bejelentés napjára visszaható hatállyal megszűnik a szabadalmi oltalom.

Az ideiglenes, illetve a végleges szabadalmi oltalmat **újra érvénybe kell helyezni**, ha az oltalom a fenntartási díj megfizetésének elmulasztása miatt szűnt meg, feltéve, hogy a bejelentő, illetve a szabadalmas az Szt.-ben meghatározott időn belül kéri ezt. Újra érvénybe helyezési kérelem esetén az adott évre szóló fenntartási díj kétszeresét kell megfizetni. A felhívás megválaszolásának elmulasztása miatt hozott döntés közlésétől számított két hónapon belül az eljárás folytatása iránti kérelmet lehet előterjeszteni, díjfizetés mellett, az elmulasztott cselekmény egyidejű pótlásával.

2.2.9. A hasznosítási szerződés, a szabadalmi kényszerengedély

A szabadalmi **licencszerződés** (hasznosítási szerződés) a találmányok hasznosításának sajátos formája, amelynek fontos szerepe van a műszaki szellemi alkotások és az azokra épülő korszerű technológiák elterjedésében, a szellemi tőke hazai és nemzetközi áramlásában.

A szabadalmi licencszerződés alapján **a szabadalmas engedélyt ad** a találmány hasznosítására, a **hasznosító** pedig (rendszerint) ennek fejében meghatározott **ellenértéket fizet**, vagy más ellenszolgáltatást teljesít.

A szabadalmas a hasznosítási szerződés egész tartama alatt **köteles helytállni** azért, hogy harmadik személynek nincs a szabadalomra vonatkozó olyan joga, amely a hasznosítást akadályozza vagy korlátozza. Erre a helytállási kötelezettségre a Polgári Törvénykönyvnek a **jogszavatosságra** irányadó szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a hasznosító az elállás helyett a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

A szabadalmas köteles helytállni azért is, hogy a találmány műszakilag megvalósítható. Erre a helytállási kötelezettségre a Polgári Törvénykönyvnek a kellékszavatosságra irányadó szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy kellékszavatossági jogként a hasznosító a szerződés azonnali hatállyal való felmondására jogosult. A hasznosító a találmány műszaki megvalósíthatatlanságából eredő kárának megtérítését is követelheti a szerződésszegésért való felelősség szabályai szerint.

A szabadalmas köteles a hasznosítót a szerződés tárgyával kapcsolatos összes fontos körülményről tájékoztatni, a találmány megvalósítására vonatkozó gazdasági, műszaki és szervezési ismereteket és tapasztalatokat (**know-how**) azonban csak akkor kell átadnia, ha ebben kifejezetten megállapodtak.

Megjegyezzük, hogy a gyakorlatban a kombinált licencszerződés a leggyakoribb. Ennek keretében a licenciadó nem csupán feljogosítja a licencivevőt a szabadalmi oltalom alatt álló találmány hasznosítására, hanem átadja mindazokat a gyakorlati műszaki, szervezési, adott esetben üzleti kapcsolati és egyéb ismereteket is, amelyek az illető műszaki megoldás előnyös megvalósításához, értékesítéséhez szükségesek, gyakran a licenciadóval történő folyamatos együttműködésben. Átadhatja továbbá a szabadalmazott találmány alapján gyártott termék védjegyének vagy formatervezési mintájának használati jogát is.

A felek az Szt. hasznosítási szerződésre vonatkozó rendelkezéseitől **egyező akarattal eltérhetnek**, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

Így például hasznosítási szerződés köthető meghatározott földrajzi területre, a hasznosítás meghatározott módjára, vagy mennyiségi korlát megszabásával. Ilyen kikötések hiányában a hasznosítási szerződés minden időbeli és területi korlátozás nélkül, minden igénypontra, a hasznosítás minden módjára és mértékére kiterjed.

A hasznosítási szerződés **csak akkor kizárólagos**, ha ebben a felek **kifejezetten megállapodtak**. Maga a szabadalmas kizárólagos hasznosítási engedély esetén is hasznosíthatja a találmányt,

IPARJOGVÉDELEM

kivéve, ha azt a szerződésben kifejezetten kizárták. A szabadalmas – a licencdíj arányos csökkentése mellett – megszüntetheti a hasznosítási engedély kizárólagosságát, ha a hasznosító elvárható időn belül nem kezdi meg a hasznosítást. A **hasznosító** csak akkor **ruházhatja át az engedélyt** másra, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a találmány hasznosítására, ha ezt a szabadalmas **kifejezetten megengedte**. Jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző harmadik személlyel szemben a szabadalommal kapcsolatos bármely jogra – így a kizárólagos hasznosítási engedélyre is – csak akkor lehet hivatkozni, ha azt a szabadalmi lajstromba bejegyezték.

A szabadalom **fenntartásáról** – eltérő megállapodás hiányában – a szabadalmas gondoskodik.

A hasznosítási szerződés a szerződésben megállapított idő elteltével vagy az ott meghatározott körülmények bekövetkeztével szűnik meg, valamint – értelemszerűen – akkor, ha a szabadalmi oltalom megszűnt.

Szabadalmi kényszerengedélyt a bíróság adhat, kérelemre. A kérelmezőnek igazolnia kell, hogy a kényszerengedély megadásának feltétele fennáll, és hogy a szabadalmas nem volt hajlandó önként engedélyt adni a találmány hasznosítására.

Kényszerengedély adható a **hasznosítás elmulasztása miatt**, azaz, ha a szabadalmas az Szt.-ben meghatározott idő elteltével a találmányt az ország területén a belföldi kereslet kielégítése érdekében nem hasznosította.

Kényszerengedély adható továbbá a **szabadalmak függősége miatt**, azaz, ha a szabadalmazott találmány másik szabadalom megsértése nélkül nem hasznosítható.

A kényszerengedély terjedelmét a bíróság állapítja meg; kizárólagos nem lehet. A kényszerengedély – lemondás vagy visszavonás esetét kivéve – a bíróság által megszabott időtartam lejártáig, illetve a szabadalmi oltalom megszűnéséig áll fenn, és be kell jegyezni a szabadalmi lajstromba. A kényszerengedélyért a szabadalmasnak megfelelő díj jár.

A CSODAGYEREK FELTALÁLÓ

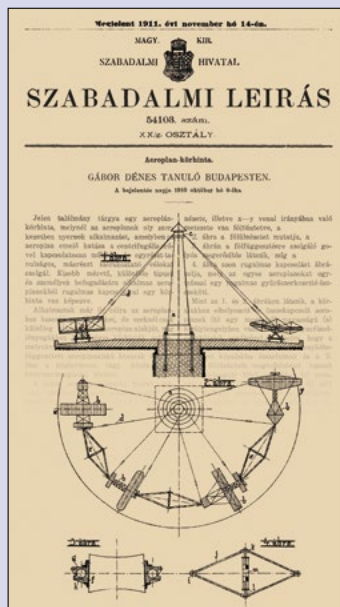
Ha csodagyerekről beszélnek, sokaknak eszébe jut Mozart, Edison, esetleg Egerszegi Krisztina, ha világhírűvé vált magyarok kerülnek szóba, sokan Bartók Bélára, Kodály Zoltánra, esetleg Szilárd Leóra gondolnak. A magyar feltalálók kapcsán Puskás Tivadar, Szent-Györgyi Albert, Rubik Ernő vagy Béres József jut eszünkbe. Kevesen gondolnak azonban Gábor Dénesre (Budapest, 1900. június 5. – London, 1979. február 9.), aki magyar születésű világpolgárként

világhírűvé vált Nobel-díjas tudós és feltaláló volt. Bár sohasem tekintették csodagyerekeknek, az volt, hiszen első és egyetlen magyarországi szabadalmát 10 éves korában nyújtotta be.

A tízéves kisgyermek találmánya egy aeroplan körhinta volt. A körhinta fizikai alapja a centrifugális erő kihasználása, ami egyrészt rendkívül tanulságos, hiszen sokféle eszköz működésének alapja lehet, azonban ebben az esetben kizárólag szórakoztatási célokat szolgál.

Gábor Dénes korai természettudományos és műszaki érdeklődése adta az indítást egyetemi tanulmányainak megkezdéséhez. E kettős képzés hatására alakult ki az elméletet és a gyakorlatot összekötő mérnöki szemlélete, amely egész életében következetesen érvényesült. Pályája elején a távvezetékek tranziens jelenségeivel foglalkozott, majd az elektronoptika és a plazmajelenségek felé fordult. A fogalmak egymáshoz kapcsolásának merész készsége két, látszólag egészen különböző szakterület ötvözésére készítette. Az információelmélet művelése során szerzett tapasztalatai és az elektronoptikai leképezés tudományos vizsgálata juttatta el a holográfia feltalálásához. Kiemelkedő szakmai sikerei csúcspontján továbblépett az emberiség világproblémáihoz, élete végéig foglalkoztatta a „jövő feltalálásának”, az informatika jövőjének, a kommunikáció globalizálódásának gondolata.

Forrás: Örökbefogadott találmányok

„Aeroplan-körhinta, jellemezve oly sárkányrendszerű aeroplanok által, melyek mindegyike külön mozgató szerkezettel bír, egymással rugalmas kapcsolás segítségével gyűrűalakban össze vannak kötve és egy függélyes tengelyre függesztve és körpályán oly módon mozgathatók, hogy körmozgást nyerve, egyrészt a sárkányfölkületek, másrészt a centrifugális erő emelőhatása következtében fölemelkednek és egy röplő körhintát alkotnak.”

2.2.10. A találmány- és a szabadalombitorlás

A találmánybitorlás

Ha jogosulatlanul, **másnak a találmányából** vették át a **szabadalmi bejelentés** vagy a szabadalom tárgyát, a sértett vagy jogutódja kérheti a bíróságtól annak a megállapítását, hogy a szabadalom egészben vagy részben **őt illeti meg**. Ezenfelül **kártérítést is** követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A szabadalombitorlás

Aki a **szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja**, szabadalombitorlást követ el.

A **szabadalmas a bitorlóval szemben** a következő polgári jogi **követeléseket** támaszthatja:

- a szabadalombitorlás megtörténtének bírósági megállapítását;
- a szabadalombitorlás vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények megszüntetését, és a bitorló eltiltását a további jogsértéstől;
- a bitorló részéről adatszolgáltatást azokról a résztvevőkről, akik a szabadalombitorlást megvalósították akár előállításban, akár forgalmazásban, valamint a terjesztésre kialakított üzleti kapcsolatokról;
- elégtételt a bitorló részéről – nyilatkozattal vagy más megfelelő módon, megfelelő nyilvánosság biztosításával;
- a szabadalombitorlással elért gazdagodás visszatérítését;
- a szabadalombitorlásra használt eszközök és anyagok, valamint a szabadalombitorlással érintett termékek lefoglalását, kereskedelmi forgalomból való visszahívását, illetve megsemmisítését.

Szabadalombitorlás esetén a szabadalmas a polgári jogi felelősség szabályai szerint **kártérítést is** követelhet.

A szabadalmas a fent említett egyes igényeket azokkal a személyekkel szemben is támaszthatja, akik a törvényben meghatározott valamely módon **közreműködői** voltak a jogosulatlan hasznosítási cselekményeknek.

Egyes, a bitorlással érintett cselekményeket az Szt. csak akkor tekint jogsértőnek, ha kereskedelmi mértékben történtek. Az ellenkező bizonyításáig a fogyasztó által jóhiszeműen végzett cselekmények nem minősülnek kereskedelmi mértékűnek.

A bíróság a szabadalmas kérelmére elrendelheti, hogy a lefoglalt, kereskedelmi forgalomból visszahívott eszközöket, anyagokat, termékeket fosszák meg jogsértő mivoltuktól, vagy – ha az nem lehetséges – semmisítsék meg. A bíróság elrendelheti a lefoglalt eszközök és anyagok értékesítését is; ebben az esetben a befolyó összegről ítéletben határoz.

Bitorlás esetén a szabadalmas követelheti a **vámhatóság** intézkedését a bitorlással érintett vámáruk forgalomba kerülésének megakadályozására.

Végül fontos megemlíteni, hogy mind a találmánybitorlás, mind a szabadalombitorlás **büntetőjogi** tényállást is megvalósíthat.

Aki **más szellemi alkotását sajátjaként** tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Aki a jogosultnak szabadalmi oltalom alapján fennálló jogát az **oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével** megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, vétséget követ el, minősített esetben pedig büntettet. Az utóbbi büntetése akár nyolc évig terjedő szabadságvesztés is lehet (lásd a 8.7. fejezetet).

2.3. A SZABADALMI BEJELENTÉS

2.3.1. A szabadalmi bejelentés benyújtása és kellékei

A szabadalom megadására irányuló eljárás az SZTNH-hoz benyújtott **bejelentési kérelemre** indul meg. A bejelentési kérelemhez csatolni kell a szabadalmi leírást igényponntal, a kivonatot, továbbá a leírásban hivatkozott rajzokat. Ezek a dokumentumok alkotják a szabadalmi **bejelentés** alapját, amelynek formáját aprólékos **alaki rendelet szabályozza**. A szabadalmi bejelentésért a **díjrendeletben** meghatározott bejelentési és kutatási díjat kell fizetni; a díjat a bejelentés napját követő két hónapon belül kell leróni. Ha a bejelentés mellékletei idegen nyelven készültek, a bejelentés napjától számított négy hónapig van lehetőség a magyar nyelvű fordítás benyújtására. A kellékek közül az SZTNH számosat már a bejelentés benyújtását követő vizsgálat során ellenőriz, más kellékek meglétét viszont csak később, az alaki vizsgálat elvégzésekor.

A bejelentés benyújtását követően, még a bejelentés benyújtását követő vizsgálatot (lásd alább) megelőzően döntés születik a **bejelentés esetleges államtitokká minősítésének** szükségességéről. Az SZTNH elnöke – külön jogszabály szerinti eljárásban, az e jogszabály rendelkezései szerinti hatáskörrel rendelkező miniszter javaslata alapján – **honvédelmi vagy nemzetbiztonsági érdekből** a szabadalmi bejelentést minősítheti. Nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján a szabadalmi bejelentést az SZTNH elnöke ezen említett eljárás lefolytatása nélkül minősíti. A minősített szabadalmi bejelentések és megadott szabadalmak nem nyilvánosak, így velük kapcsolatban nem közölhető hatósági tájékoztatás sem.

A **bejelentés benyújtását követő vizsgálat** során az SZTNH először azt vizsgálja, hogy a bejelentés megfelel-e a **bejelentési nap** elismeréséhez előírt követelményeknek. A szabadalmi bejelentés napja az a nap, amelyen az SZTNH-hoz beérkezett bejelentés legalább a következőket tartalmazza: utalást a szabadalom iránti igényre, a bejelentő azonosítására és a vele való kapcsolatfelvételre alkalmas adatokat, és a leírást, függetlenül attól, hogy azok megfelelnek-e az egyéb követelményeknek.

A bejelentési nap elismerhetőségének vizsgálatakor az **utalás a szabadalom iránti igényre** lehet bármilyen szó, jelzés, amely egyértelműen mutatja a bejelentő szándékát (találmányi védettséget kér stb.).

A **bejelentő azonosítására alkalmas adatnak** a bejelentő nevét tekintjük, kapcsolatfelvételre alkalmas adatnak pedig lakcímét vagy székhelyét vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét, képviselő esetén a képviselő nevét, továbbá lakcímét vagy székhelyét vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét, vagy a bejelentővel való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő más adatot tekintjük. Ha elegendő adat áll az SZTNH rendelkezésére, hogy valamelyik bejelentővel felvegye a kapcsolatot, a bejelentési nap elismerhető.

A bejelentési nap nem ismerhető el abban az esetben, ha a bejelentésben nincs **leírás**. A megoldás

ismertetését tartalmazó leírást sem alaki szempontból, sem tartalmában nem kell vizsgálni, elegendő, hogy a dokumentum „leírásnak tűnjön”.

A bejelentési nap elismerésének feltétele a fentiekén túl **rajz(ok)** benyújtása abban az esetben, ha a leírásban hivatkoztak rá. Amennyiben a leírásban rajzra nem hivatkoztak, a bejelentési nap elismerhető akkor is, ha a találmány megértéséhez rajzra lenne szükség.

A bejelentési nap elismeréséhez a leírás és a rajz(ok) benyújtása helyett egy korábbi elsőbbségi iratra is elegendő utalni. Ez csak abban az esetben fogadható el, ha az elsőbbségi irat az adatok alapján azonosítható, azaz az elsőbbségi irat számát, kibocsátásának országát és az elsőbbség napját megadták. A hivatkozásból ki kell tűnnie annak is, hogy az a bejelentési nap elismerése céljából helyettesíti a leírás és a rajz(ok) benyújtását.

2.3.2. A szabadalmi leírás, az igénypont, a rajz(ok) és a kivonat

A szabadalmi leírásnak tartalmaznia kell a találmány címét, a műszaki terület pontos meghatározását, amelyre a találmány vonatkozik. A bejelentőnek be kell mutatnia a megismert **technika állását** olyan, a találmányhoz közel álló megoldások – és lehetőség szerint források – ismertetésével, amelyek a találmány megértését és szabadalmazhatóságának megítélését elősegítik. Meg kell jelölni a **találmánnyal megoldandó feladatot**, ha az a megoldásból és a találmányhoz fűződő hatások bemutatásából nem következik, továbbá a feladat megoldását, összhangban az igénypontokkal. Ki kell térni az ábrák felsorolására, tárgyak megjelölésére. A leírásnak tartalmaznia kell a találmány egy vagy több, az oltalom terjedelmét alátámasztó **megvalósítási módjának** részletes ismertetését a szükséghez képest példák vagy rajzok segítségével. A találmány ipari alkalmazhatóságának módját is ismertetni kell, továbbá a találmányhoz fűződő – a technika állásához viszonyított – előnyös hatásait is be kell mutatni.

A leírás felépítésében az előírt módot és sorrendet kell követni, kivéve, ha – a találmány jellegénél fogva – valamely más mód vagy más sorrend jobb érthetőséget vagy egyszerűbb bemutatást eredményez.

A szabadalmi leírás nem tartalmazhat olyan ismertetést, amely a találmány feltárásához nyilvánvalóan szükségtelen. Igénypontoknak vagy igénypontok részeinek a leírásban való megismertetését megfelelő hivatkozásokkal helyettesíteni lehet.

A szabadalmi igénypontokat a találmány műszaki jellemzőinek megadásával kell elkészíteni, a találmány tárgyának (például termék, berendezés, eljárás, alkalmazás) jellegéhez igazodóan megfogalmazva. Az igénypont egyetlen mondatból áll, az igénypontokat folyamatos arab számozással kell ellátni. Az igénypont általában **tárgyi körből és jellemző részből** áll. A tárgyi kör tartalmazza a találmány tárgyának megnevezését és – a szükséghez képest – a találmánynak a technika állásához tartozó legközelebbi megoldással közös jellemzőit, a jellemző rész pedig azokat a jellemzőket, amelyek a találmányt ettől a megoldástól megkülönböztetik. A tárgyi kört és a jellemző részt az „**azzal jellemezve**” szavak kötik össze.

A feladat megoldásához elengedhetetlenül szükséges összes jellemzőt főigénypontba kell foglalni. A bejelentésnek egy vagy – ha abba a találmányok csoportját foglalták – több főigénypontja lehet. A főigénypont oltalmi körébe tartozó egyes megoldásokat aligénypontokba lehet foglalni. Az aligénypontnak közvetlenül vagy közvetve utalnia kell a főigénypontra.

A rajzokat az alaki rendeletben meghatározott méretezés és grafikai kivitelezés formájában kell benyújtani, az ábrákon az előírt hivatkozási jelek alkalmazásával.

A **kivonat** úgy kell megfogalmazni, hogy az a műszaki tájékoztatás hatékony eszköze legyen, és lehetővé tegye a műszaki tájékoztatást kereső számára annak eldöntését, hogy szükséges-e magának a bejelentésnek az áttanulmányozása. A kivonatnak tartalmaznia kell a találmány címét; a leírásban, az igénypontokban és a rajzokon feltárt találmány rövid összefoglalását. A kivonat nem tartalmazhat a találmány előnyeire, értékére vonatkozó megállapításokat.

DOHÁNYÁRUK REKLÁMOZÁSA

A hazai dohánypiac kisebb szereplője volt a Janina Cigarettapapír Rt. Leghíresebb márkájuk a Janina papír és hüvely volt, de készítettek még fekete színű Fekete Péter, valamint Honvéd, Marina és Senator papírokat is.

A Janina Rt.-hez köthetők az Újítás cigarettafüveken (83140), a cigarettafüvecsomag (98184), a billenthető ércpéztányér (101016) és a szájrészes szivarkapapír (116117) elnevezésű szabadalmak.

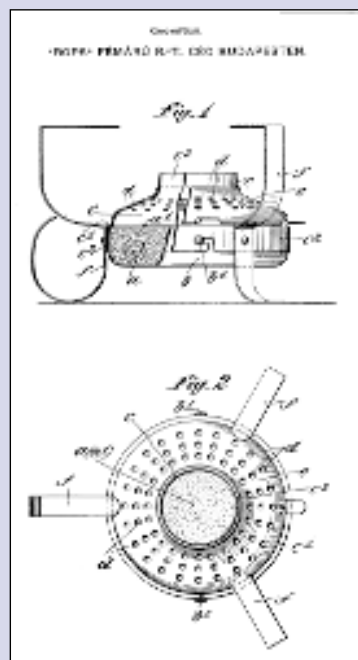
Faragó Géza: Janina plakát (1914 körül)
OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár, PKG.1914/E/0733r1

PÁRIZSI TANULMÁNYOK RÓHEIM ÖDÖN ÖSZTÖNDÍJÁVAL

Faragó Géza az Iparegyesület és Glück Frigyes, majd Róheim Ödön ösztöndíjával tanulhatott Párizsban, ahol 1898–1902 között iparművészeti iskolákat látogatott, majd Alfons Mucha plakátművésznél tanult. Róheim Ödön fakereskedő és ügyvéd – Róheim Sámuel testvére, Róheim Géza kulturális antropológus nagybátyja – egyik üzleti érdekeltsége volt a „ROPS” Fémáru Rt., amelynek ismert terméke volt a gyorsfőző. Róheim és Faragó együttműködéséből született a „ROPS” gyorsfőző plakátja. Az eszközre 1910 februárjában jelentettek be szabadamat.

Faragó Géza: Nincs tűzveszély! (1914 körül)
OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár,
PKG.1914/0089

Gyorsfőző (50390, „ROPS”
Fémáru Rt.)

„Találmányom gyorsfőzőre vonatkozik, mely minden más eddig ismert gyorsfőzőtől abban tér el lényegesen, hogy az éppen használt folyékony tüzelőanyag (borszesz, petróleum, benzin stb.) fölvetelére szolgáló tartályt megfelelően alakított, lyukacsos és igen tűzálló mesterséges vagy természetes kő helyettesíti, mely a szükséges tüzelőanyagot fölszívja.”

„Szabadalmi igény: Folyós tüzelőanyaggal táplált gyorsfőző, jellemezve egyrészt a tüzelőanyagtartályt helyettesítő megfelelően alakított, lyukacsos, igen tűzálló, fölszívott tüzelőanyag meggyújtására és fokozatos elpárologtatására szolgáló felső fölülete kivételével minden oldal felől védőfalakkal körülvevett, mesterséges vagy természetes kő és másrészt a kő elpárologtató fölületét lefödő központi hengeres lángzónnyílással és ezt egyenletesen körülvevő, szabályozható légbevezető nyílásokkal ellátott lángzósüveg által.”

2.4. A SZABADALOM MEGADÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

2.4.1. A bejelentés benyújtását követő alaki vizsgálat

Az alaki vizsgálat során az SZTNH először a mennyiségi követelmények teljesítését ellenőrzi, vagyis azt, hogy a szabadalmi bejelentés **szükséges kellékeit** – megfelelő példányszámban – benyújtották-e. Ezen túlmenően vizsgálat tárgyát képezi, hogy a leírás rendelkezik-e igényponttal, az alkalmas-e az oltalmi kör meghatározására, mivel az újdonságkutatási jelentést a szabadalmi leírással és a rajzokkal összefüggésben, de elsősorban az igénypontok alapján kell elkészíteni.

Abban az esetben, **ha az ügyben képviselő jár el**, szintén vizsgálat tárgyát képezi a megfelelő képviseleti meghatalmazás megléte. Amennyiben a bejelentő nem azonos a feltalálóval, úgy a vizsgálat tárgyát képezi a jogutódlás is.

A közzétételnek feltétele többek között az is, hogy alkalmas kivonatot tartalmazzon a bejelentés. Meg kell vizsgálni azt is, hogy nem tartalmaz-e a bejelentés olyan ábrát vagy közlést, amelynek közzététele közrendbe vagy közérdeklődésbe ütközne.

Ha a bejelentés nem felel meg az alaki rendeletben előírt követelményeknek, a bejelentőt az SZTNH felhívja a hiányok pótlására. A leggyakoribb **hiánypótlási okok** a mellékletek nem megfelelő példányszáma, az igénypontok hiánya, illetve azok alkalmatlansága a kutatás elvégzésére.

Azokat az alaki követelményeket, amelyek nem akadályozzák a bejelentés újdonságkutatását és a közzétételt, célszerű az érdemi vizsgálat körében értékelésre kerülő egyéb követelményekkel együtt vizsgálni.

2.4.2. Az újdonságkutatás, a nemzetközi szabadalmi osztályozási rendszer (NSZO) és a Strasbourgi Megállapodás

Ha a szabadalmi bejelentés megfelel a kutatási feltételeknek, az SZTNH elvégzi az újdonságkutatást, és az igénypontok alapján – figyelemmel a szabadalmi leírásra és a rajz(ok)ra – újdonságkutatási jelentést készít. A kutatás elvégzéséhez feltétlenül szükség van a szabadalmi oltalom terjedelmét meghatározó **igénypontok** meglétére.

Az újdonságkutatás célja azoknak a szabadalmi dokumentumokban vagy egyéb forrásokban fellelhető adatoknak a feltárása, amelyeknek szerepük lehet a szabadalmi bejelentéssel kapcsolatban az újdonság és a feltalálói tevékenység megítélésében (**technika állása**). A technika állásához tartozik mindaz, ami az elsőbbségi időpontja előtt írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, nyilvános gyakorlatba vétel útján, vagy bármilyen más módon bárki számára hozzáférhetővé vált.

Az újdonság megítélése vonatkozásában a technika állásához tartozónak kell tekinteni az olyan, korábbi elsőbbségű, belföldi szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi bejelentés tartalmát is, amelyet a bejelentési eljárásban az elsőbbségi időpontot követően tettek közzé, illetve hirdettek meg (**kiterjesztett technika állása**). A kiterjesztett technika állását a feltalálói tevékenység megítélésénél figyelmen kívül kell hagyni.

HU000230564B1

(19) **HU**(11) Lajstromszám: **230 564**(13) **B1**

MAGYARORSZÁG
Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala

SZABADALMI LEÍRÁS

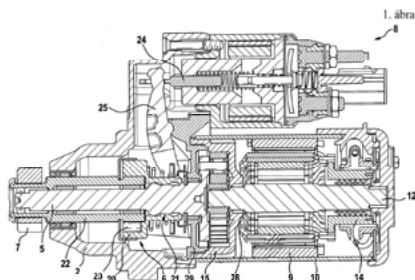
(21) A bejelentés ügyszáma: **P 14 00220**(51) Int. Cl.: **F02N 15/02** (2006.01)(22) A bejelentés napja: **2014. 04. 29.****F02N 15/00** (2006.01)(40) A közzététel napja: **2015. 04. 28.**(45) A megadás meghirdetésének dátuma a Szabadalmi Közlöny és Védjegyertesítőben: **2016. 12. 28.**

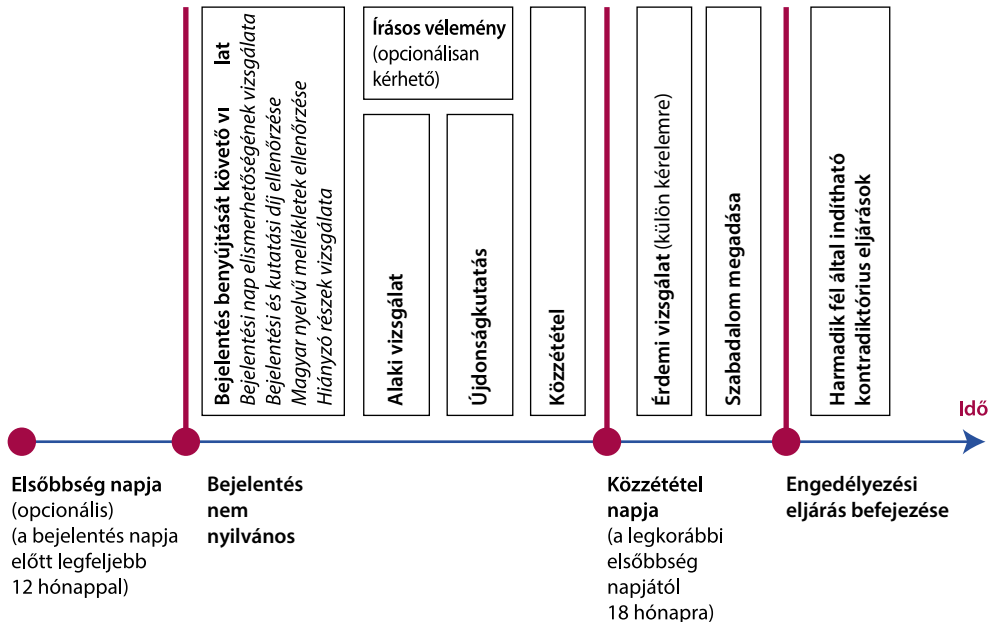
(30) Elsőbbségi adatok: 102013207875.7 2013. 04. 30. DE	(73) Jogosult(ak): ROBERT BOSCH GMBH, Stuttgart (DE)
(72) Feltaláló(k): Steffen Huemmer, Gieboldehausen (DE) Bernhard Bauer, Althuetten (DE)	(74) Képvisező: dr. Jakabné Molnár Judit, SBGK Szabadalmi Ügyvivői Iroda, Budapest

(54) **Indítószervezet belső égésű motorhoz**

(57) Kivonat

A találmány tárgya indítószervezet belső égésű motorhoz, amelynek villamos indítómotorja és hajtóműve van forgásirányban indító fogaskerékkel (7) összekapcsolt hajtótengely (5) hajtására. Az indítómotor armatúratengelyét (12) hajtóműoldalon armatúratengely-csapágy, míg a hajtótengelyét (5) hajtóműoldalon hajtótengely csapágy, és az armatúratengely-csapágy hajtómű-alkatrészben van elhelyezve. A hajtótengely csapágyat (30) külön kialakított közbenső csapágyazó alkatrész fogadja be, amely a hajtómű-alkatrészrel közvetlenül határos, és amelyre az armatúratengely-csapággal (26) ellátott hajtómű-alkatrész feltámaszkodik. A hajtómű-alkatrész kerületi része a közbenső csapágyazó alkatrésze (29) támaszkodik. A hajtómű-alkatrésznek legalább egy reteszseleme (33) van, amely a közbenső csapágyazó alkatrészen (29) lévő legalább egy második reteszselemmel (32) alakzáróan együttműködik.

A megadásra irányuló eljárás lépései

A technika állásának részeként nem vehető figyelembe a találmánynak az elsőbbség napját legfeljebb hat hónappal megelőző **nyilvánosságra jutása**, ha az a bejelentővel vagy jogelődjével szemben elkövetett **jogsértés** következménye, továbbá a **kiállítási kedvezmény** igénybevételekor. A bejelentő vagy jogelődje akkor tarthat igényt kiállítási kedvezményre, ha az SZTNH elnökének a Magyar Közlönyben közzétett közleményében megjelölt kiállításon találmányát bemutatta, és az Szt.-ben előírt határidőn belül nyilatkozatot tesz, mellékelve a kiállítás igazgatóságának az igazolását a kiállítás tényéről és napjáról. Ez utóbbihoz a bejelentőnek az előírt időn belül kiállítási nyilatkozatot kell tennie, mellékelve az azt megalapozó igazolást.

Az újdonságkutatás célja a vonatkozó technika állásának minél teljesebb körű feltárása, természetesen az objektív lehetőségek figyelembevételével. A vonatkozó technika állásához tartozó ismeretek nemcsak azon – többé-kevésbé szűk – műszaki területre irányuló publikációkban találhatók meg, ahová a találmány besorolható, hanem az analóg műszaki területeken is. A kutatás során figyelembe veszik azokat a megoldásokat, amelyeknek néhány vagy akár valamennyi jellemzője a találmány jellemzőitől eltér, de azokkal egyenértékű, feltéve, hogy az **egyenértékűség** az adott szakterületen általánosan ismert, illetve bizonyítható.

Ha a **főigénypont** túlzottan tág megfogalmazása miatt az újdonságkutatási jelentésben felsorolandó nyomtatványok száma túl nagy lenne, úgy azokat a megoldásokat kell kiválasztani, amelyek az aligénypontokban meghatározott jellemzők, illetve a leírás figyelembevételével a találmány tárgyához a legközelebb állnak.

IPARJOGVÉDELEM

Az újdonságkutatást elsősorban az igénypontok alapján kell elvégezni, kellő figyelemmel a leírásra és a rajzokra. A kutatást valamennyi főigénypontra le kell folytatni, több főigénypont esetében azokat külön-külön kell vizsgálni.

Az **aligénypontokat** a főigényponttal összefüggésben kell vizsgálni. Amennyiben egy vizsgált főigénypont szerinti megoldás új, akkor az alárendelt aligénypontok újdonsága nem kétséges, ezért azokkal kapcsolatban a további újdonságkutatás szükségtelen. Ha egy adott főigényponttal jellemzett termék újdonsága nem kétséges, akkor a termék előállítására szolgáló eljárás, illetve a termék alkalmazása is új, ezért az eljárásra, illetve az alkalmazásra vonatkozó igénypontokkal kapcsolatban szintén szükségtelen a további újdonságkutatás.

Az újdonságkutatás során figyelemmel kell lenni az egység hiányára, illetve a szabadalmazható találmányok köréből való kizárásra, az ipari alkalmazhatóság esetleges hiányára, továbbá az észszerű kutatást megakadályozó homályos megfogalmazásra is. Ezekben az esetekben az újdonságkutatás nem minden esetben, vagy csak **részlegesen** végezhető el (lásd a 2.4.6., a 2.4.7., a 2.4.8. és a 2.4.9. fejezetet).

		SZELLEMI TULAJDON NEMZETI HIVATALA	ÚJDONSÁGKUTATÁSI JELENTÉS	
A bejelentés ügyszáma:				
Kategória	A hivatkozott dokumentumok azonosító adatai és releváns részeit	Vonatkozó igénypontok	Osztályjelzet (NSZO6)	
X	JP 10205032 A 1998-08-04 (KANEGAFUCHI CHEMICAL INDUSTRY Co Ltd [JP]) Angol nyelvű gépi fordítás [0001], [0005]-[0008], [0010], [0013]-[0018], [0022], [0024]; 1 3., 6., 8 10., 13. ábrák 1. oldal 94. sor - 2. oldal 37. sor és az 1. ábra	1,3,7-10	E04G 1108 E04C 2288 E04C 2284	
Y	WO 2013019134 A1 2013-02-07 (KFKANOVIĆ, Milan [RS]) Leírás I. oldal 2., 3. bekezdés; 3. oldal középtől 5. oldal 2. soráig; 6. oldal utolsó bekezdéscsőtől IO. oldal középcégig; 1., 3-5., 9-11. ábrák	2,4-6	Kutatott szakterületek	
Y		2,4,6	E04C E04G	
Y	James Ambrose: Building Structures – 1993 - (ISBN 0-471-54060-9) 7. oldal 2.2 fejezet (https://books.google.hu/books?id=5Wjxyped4sC&pg=PA/&lpg=PA/&dq) Letöltés időpontja:	5	Kutatott elektronikus adatbázisok	
Y	WO 2010029171 A1 2010-03-18 (BORRI, Piero [IT]) Leírás 3 oldal 7-27 sor; 4 oldal 28 sor - 7 oldal 19 sor; 7. oldal 27. sor - 9. oldal 13. sor; 1-3., 7-11. ábrák	1-10	EPODOC WPI NPL	
A				
Az újdonságkutatási jelentés elkészítésének dátuma:		Az újdonságkutatást végezte:		
A hivatkozott dokumentumok kategóriái: X: az újdonság vagy a feltalálói tevékenység szempontjából önmagában különösen releváns dokumentum Y: olyan különösen releváns dokumentum, amely egy vagy több azonos kategóriájú dokumentummal kombinálva kétségesé teszi a feltalálói tevékenység meglétét A: a technika állását meghatározó dokumentum		O: olyan dokumentum, amely nyilvános győzelemként, kiadványként, kiállításra vagy más módon történő ismertetésre utal P: olyan dokumentum, amely a magyar bejelentés napja előtt, de az igényelt elsőbbség napján vagy azt követően került nyilvánosságra E: olyan külföldi elsőbbségi magyar szabadalmi vagy hazai találmányi dokumentum, amely		a vizsgált bejelentés elsőbbségi napját követően került nyilvánosságra D: olyan dokumentum, amelyet a vizsgált megoldás leírásában a technika állásának ismertetésével a bejelentő idéz &: azonos szabadalmi családba tartozó írat

Az újdonságkutatás eredményéről **újdonságkutatási jelentés** készül egy e célra rendszeresített nyomtatványon. A nyomtatványban levő táblázat egyes oszlopaiban a következő adatok találhatóak:

- a relevánsnak ítélt iratok kategóriája (A, X, Y stb.),
- a releváns iratok azonosító adatai,
- a vonatkozó igénypontok száma,
- a bejelentés, valamint a vizsgált szakterület legfrissebb NSZO szerinti osztályjelzete.

A relevánsnak ítélt iratok leggyakrabban előforduló kategóriái:

A: a technika állását meghatározó, nem különösen releváns irat;

X: a vizsgált megoldás valamennyi lényeges jellemzőjét tartalmazó, különösen releváns irat. Ezt a kategóriát akkor tartalmazza a jelentés, amikor a dokumentum olyan, hogy önmagában megkérdőjelezi a bejelentett találmány újdonságát vagy a feltalálói tevékenység meglétét.

Y: olyan releváns irat, amely egy vagy több, ugyanazon kategóriába tartozó más irattal kombinálva magába foglalja a vizsgált megoldás valamennyi lényeges jellemzőjét. Így az ezekben az iratokban nyilvánosságra került megoldások ismeretében a találmány szerinti kombináció a szakember számára nyilvánvaló, vagyis nem feltalálói tevékenység eredménye.

	Írásos vélemény	Írásos vélemény gyorsítottan elkészítve	Írásos vélemény angol nyelvű bejelentés alapján
Ezt a típust válassza, ha	☒ a legkedvezőbb áron szeretné igénybe venni szolgáltatásunkat	☒ fontos önnek a garantált gyorsaság	☒ angol nyelven tesz bejelentést
Az írásos vélemény alapjául szolgáló leírás, igénypontok és rajz nyelve	magyar	magyar	angol
Az írásos vélemény alapját képező mellékletek	a kérelem napjától számított 4. hónap végén rendelkezésre álló mellékletek	a kérelem napján rendelkezésre álló mellékletek	a kérelem napján rendelkezésre álló mellékletek
A kérelem díja* (a kérelemmel együtt fizetendő)	30 800 Ft	61 600 Ft	123 200 Ft
Elérhető díjkedvezmény írásos vélemény kérése esetén	☒ csökkentett vizsgálati díj	☒ csökkentett vizsgálati díj	☒ csökkentett vizsgálati díj
	☒ a Visegrádi Szabadalmi Intézetnél tett nemzetközi bejelentés kutatási illetékének 40%-a visszatérítésre kerülhet **	☒ a Visegrádi Szabadalmi Intézetnél tett nemzetközi bejelentés kutatási illetékének 40%-a visszatérítésre kerülhet **	☒ a Visegrádi Szabadalmi Intézetnél tett nemzetközi bejelentés kutatási illetékének 40%-a visszatérítésre kerülhet **
A kérelem határideje	az elismert bejelentéséi naptól számított 10. hónap vége	az elismert bejelentéséi naptól számított 10. hónap vége	az elismert bejelentéséi naptól számított 10. hónap vége
Elkészítési határidő a kérelemtől számítva***	6 hónap	2 hónap	6 hónap
Írásos vélemény nyelve	magyar	magyar	magyar (+ angol fordítás)
Többszöri kérelem	lehetséges, ha előzőleg a bejelentő a bejelentést módosítja	lehetséges, ha előzőleg a bejelentő a bejelentést módosítja	lehetséges, ha előzőleg a bejelentő a bejelentést módosítja

* 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárások szolgáltatási díjairól

** Ha az írásos véleményt fel lehet használni

*** Ha a díj megfizetése későbbi, úgy a díj beérkezésétől számítva

Az SZTNH a bejelentő kérelmére **írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentést** készít. Az írásos vélemény – indokolást is tartalmazó – előzetes megállapítás arról, hogy az újdonságkutatási jelentésben megjelölt iratokra és adatokra figyelemmel a találmány kielégítheti-e az újdonság, a feltalálói tevékenység és az ipari alkalmazhatóság követelményeit. Az írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentésre irányuló kérelmet az elismert bejelentési naptól számított tíz hónapon belül kell benyújtani.

Az SZTNH a bejelentő kérelmére az írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentést gyorsítottan is elkészítheti. A gyorsítás iránti kérelmet az írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentésre irányuló kérelemmel együtt kell benyújtani.

Abban az esetben, ha **a bejelentés angol nyelven történt**, és még nem nyújtottak be magyar nyelvű fordítást, lehetőség van írásos véleményt kérni az angol nyelvű mellékletek alapján is. Ebben az esetben a bejelentőnek 12 hónap áll rendelkezésre a bejelentés magyar nyelvű fordításának benyújtására.

A **szabadalmi osztályozási rendszerek** hierarchikus felépítésű, többszintű struktúrák, melyek az egyes oltalomképes műszaki területek lehatárolásával lehetővé teszik a szabadalmi bejelentések és szabadalmak kategorizálását, címkézését. Ezen kategóriainformációk, azaz az ún. „osztályjelzetek” az egyes szabadalmi szakadatbázisokban az érintett ügyekhez kapcsolódóan letárolva egy újdonságkutatás, vagy a technika állásának más célú keresése során nagyban megkönnyítik a releváns ügyek megtalálását, de például statisztikai célú kereséseknél is hatékonyan alkalmazhatóak.

Az 1971-ben aláírt, a **Nemzetközi Szabadalmi Osztályozásra** (NSZO) vonatkozó **Strasbourg Megállapodás** feladatul tűzte ki, hogy kiküszöbölje azokat a nehézségeket, amelyeket a sokféle nemzeti szabadalmi osztályozás használata okozott a több ország szabadalmi dokumentumaira kiterjedő kutatások során. A Strasbourg Megállapodást kevesebb, mint harminc ország írta alá, azonban az osztályozási jelzeteket több mint ötven ország tünteti fel szabadalmi dokumentumain. Magyarország sem tagja a megállapodásnak, de az NSZO-jelzeteket hivatalos lapjában és a szabadalmi leírásokon egyaránt feltünteti.

Az NSZO revíziója, folyamatos bővítése, finomítása a WIPO felügyeletével folyik. 1968-tól 2005-ig az NSZO szövegét ötvenként vizsgálták felül.

2006. január 1-jét követően hatályba lépett az NSZO 8. generációja. Az NSZO-ból egy viszonylag stabil részhalmazt alakítottak ki, amelyet **„core level”**-nek neveznek. Ez az egyszerűsített osztályozási rendszer önálló eszközként használható elsősorban kisebb hivatalok és kutatók számára. Az NSZO második szintje az ún. **„advanced level”**, ez magában foglalja a „core level” összes csoportját, és ezen felül további alcsoportokat. Mélyebb hierarchiaszinteket tartalmaz, elsősorban a nagyobb hivatalok és a mélyrehatóbb kutatást végzők számára. Míg a „core level” szint háromévenként kerül frissítésre, addig az „advanced level” szintet háromhavonként vizsgálják felül (részletesebben lásd a 9.3. fejezetet).

2.4.3. A közzététel és az észrevétel

A szabadalmi bejelentést a legkorábbi elsőbbség napjától számított 18 hónap elteltével közzé kell tenni. Korábbi időpontban is közzé lehet tenni a szabadalmi bejelentést, ha azt a bejelentő

kéri, és a bejelentés megfelel a benyújtását követő vizsgálat feltételeinek (**korábbi közzététel**). A közzététel elhalasztására és mellőzésére a törvény nem ad lehetőséget.

A közzétételre az SZTNH hivatalos lapjában, a **Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben**¹² (**SZKV**) kerül sor. A közzététel napja az a nap, amikor a szabadalmi bejelentés közzétételéről szóló hatósági tájékoztatás az SZKV-ban megjelenik.

A közzététel napjától bárki megtekintheti a szabadalmi bejelentés iratait, és azokról – térítés ellenében – másolatot kaphat, ám ilyenkor sem tekinthetők meg az olyan, döntéseket és szakértői véleményeket előkészítő iratok, amelyeket a hivatal nem közöl a felekkel. Ily módon a közzététellel a bejelentésben foglalt találmány **bárki számára megismerhetővé** válik. A közzététellel ideiglenes szabadalmi oltalom keletkezik, az oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára. Véglegessé akkor válik az oltalom, ha a bejelentő a találmányra szabadalmat kap.

A szabadalmi bejelentés közzétételét megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a közzétételtől számított hat hónapos türelmi idő alatt lehet megfizetni. Az SZTNH értesíti a bejelentőt a közzétételről, a díjfizetés elmaradásának jogkövetkezményei azonban ettől függetlenek. Amennyiben az újdonságkutatási jelentés a közzétételig elkészül, úgy az újdonságkutatás elvégzéséről szóló hatósági tájékoztatást a közzététellel együtt, ellenkező esetben egy külön alkalommal közli az SZTNH.

A szabadalom megadására irányuló eljárásban a közzétételt követően bárki észrevételt nyújthat be az SZTNH-hoz arra vonatkozóan, hogy a találmány, illetve annak bejelentése nem felel meg a törvényben meghatározott valamely szabadalmazhatósági feltételnek. Az észrevételt a kifogásolt feltételre kiterjedő vizsgálat során figyelembe kell venni. Az észrevételt benyújtó személy a szabadalom megadására irányuló eljárásban nem ügyfél, de az észrevétel eredményéről értesíteni kell.

2.4.4. Az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai

A szabadalom megadására irányuló eljárás első szakasza a közzététellel és (azzal együtt vagy külön alkalommal) az újdonságkutatás elvégzéséről szóló hatósági tájékoztatás közlésével zárul. A szabadalom megadására irányuló eljárás második szakaszát, a közzétett bejelentés érdemi vizsgálatát az SZTNH a bejelentő külön kérelmére végzi el.

Az érdemi vizsgálat arra terjed ki, hogy a találmány kielégíti-e az Szt.-ben meghatározott, a szabadalmazható találmánnyal szembeni követelményeket, és ugyanakkor nincs-e kizárva a szabadalmi oltalomból, továbbá, hogy a bejelentése megfelel-e a törvényben megszabott feltételeknek.

Az érdemi vizsgálatot már a szabadalmi bejelentés benyújtásakor is lehet kérni, de legkésőbb az újdonságkutatás elvégzéséről közölt hatósági tájékoztatás napjától számított hat hónap elteltéig. Ha az érdemi vizsgálat kérése elmarad, azt úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

Az érdemi vizsgálat díját a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül meg kell fizetni. Ha a díj megfizetése a kérelem benyújtásakor nem történt meg, az SZTNH figyelmeztetést

¹² <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/szabadalmi-kozlony-es-vedjegyertesito>

küld. A díjfizetés elmaradását úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő visszavonta a szabadalmi bejelentést, illetve – ha a közzététel már megtörtént – lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

Ha a szabadalmi bejelentés nem felel meg a vizsgált követelményeknek, a bejelentőt – a kifogás természete szerint – hiánypótlásra, nyilatkozattételre, illetve a bejelentés megosztására hívja fel az SZTNH. Szükséges megjegyezni, hogy a felhívásra benyújtott bejelentői válasz (nyilatkozat, hiánypótlás) alapján az SZTNH újból megvizsgálja a bejelentést. A vizsgálat eredményéhez képest további megállapítások merülhetnek fel. Így például a bejelentés alaki hibáinak kifogásolására az eljárás bármelyik szakaszában sor kerülhet, azaz nincs „lezárt dosszié” a vizsgálandó feltételek tekintetében.

Az SZTNH-nak a szabadalmi bejelentést el kell utasítania, ha az a hiánypótlás, illetve a nyilatkozat ellenére sem elégti ki a vizsgált követelményeket. Ha a bejelentő a felhívásra nem válaszol, illetve a bejelentést nem osztja meg, azt úgy kell tekinteni, hogy lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

2.4.5. A szabadalmazható találmány

A szabadalmi oltalom tárgya a találmány. A találmány fogalmának nincs és – elfogadott nézet szerint – nem is létezhet egzakt meghatározása. Ennek megfelelően az Szt. – sok más ország szabadalmi törvényéhez hasonlóan és az ESZE-vel összhangban – nem közöl jogi definíciót a találmány fogalmára, hanem csak a szabadalmazható találmány ismérveit állapítja meg.

Szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.

A törvény csupán azáltal nyújt iránymutatást a találmányok és a „nem találmányok” közötti megkülönböztetéshez, hogy egy példálózó felsorolást ad a találmánynak nem tekinthető szellemi alkotásokról. Eszerint nem minősül találmánynak különösen

- a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer;
- az esztétikai alkotás;
- a szellemi tevékenységre, játéokra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program; továbbá
- az információk megjelenítése.

A felsorolt szellemi eredmények szabadalmazhatósága azonban csak annyiban kizárt, amennyiben a szabadalmat rájuk kizárólag e minőségükben igénylik.

Csak a technika valamely területéhez – egyébként bármely területéhez – tartozó találmányok részesülhetnek szabadalmi oltalomban. Ez azt a hagyományos elvet erősíti, hogy a szabadalom intézménye a műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szolgálja. Bár a műszaki jelleg nem szerepel közvetlenül az oltalomképeség feltételei között, azért implicit módon jelen van a szabadalmazható találmány fogalmában. Ugyanis a feladatot – ami egyébként az élet bármely területén felmerülhet – a természet erőinek felhasználásával kell megoldani, és a megoldásban

az emberi közrehatás eredményeként létrejövő fizikai, kémiai vagy biológiai struktúráknak (termék), illetve folyamatoknak (eljárás) kell megnyilvánulniuk.

Nem találmány, így nem szabadalmazható az olyan szellemi alkotás, amely eleve, a tárgyanál fogva nem minősül találmánynak. A vizsgálat itt gyakorlatilag arra irányul, hogy a megnevezett tárgy beletartozik-e a törvényben felsorolt, találmánynak nem minősülő kategóriák valamelyikébe.

Ha a termékre vagy az eljárásra felmerülő szabadalmi igény a tárgyanál fogva találmánynak minősülhet, akkor azt kell vizsgálni, hogy milyen jellegű a technika állásához való hozzájárulás, az „új” jellemzők révén eredményez-e a megoldás műszaki értelemben vett változást a nevezett termékben, illetve eljárásban. Nincs műszaki hatásuk általában a szellemi úton végrehajtható műveleteknek, valamint az olyan intézkedéseknek, amelyek a termékben kizárólag az információ- vagy az esztétikai tartalom megváltozását eredményezik.

A **felfedezés** valamely létező, de a tudomány előtt nem ismert entitás, szabály stb. megtalálása, felismerése. A természetben megtalálható, változtatás nélkül felhasználásra kerülő anyagokat, képződményeket nem lehet „terméknek”, ugyanígy az emberi beavatkozás nélkül végbemenő természeti folyamatokat nem lehet „eljárásnak” tekinteni.

A **tudományos elmélet** olyan szellemi eredmény, ami nem tárgyiasult valamely termékben vagy eljárásban.

A **matematikai módszerek** nem műszaki megoldások, mivel a kitűzött feladatot tisztán szellemi úton oldják meg.

Az **esztétikai alkotások** azért nem találmányok, mert „a feladat megoldását” nem a létrejövő struktúrák (pl. festmények) fizikai, kémiai jellemzői jelentik. Ezek az alkotások kizárólag az általuk hordozott esztétikummal gyakorolnak az emberi szellemre, az emberi érzelmekre szubjektív hatást.

A **szellemi tevékenységre, játékra, üzletvitelre vonatkozó tervek, szabályok és eljárások** ugyancsak nem műszaki megoldásai a kitűzött feladatoknak.

A **számítógépi programok** nem minősülnek találmánynak, ha a szabadalmat kizárólag magára a programra igénylik. A számítógépi programok ugyanis önmagukban absztrakt szellemi alkotások. A számítógépi programot is tartalmazó, számítógéppel megvalósított találmányok viszont nincsenek eleve kizárva a szabadalmazható találmányok köréből.

Az **információ megjelenítése** szintén nem szabadalmazható. Az információ tartalmának megváltozása ugyanis csak szellemileg elsajátítható értékváltozást jelent a termékben vagy az eljárásban. Az a termék vagy eljárás tehát, amelyet kizárólag a jellemzők információtartalma különböztet meg a technika állásától, nem találmány.

A DIGITÁLISZ

Richter Gedeon, a hazai gyógyszergyártás egyik legkiemelkedőbb alakja az Üllői úti Sas patikából fejlesztette ki a nemzetközi hírnevű Richter Gedeon Vegyészeti Gyárat. Következésképpen, kitartó munkájának eredménye a ma is forgalomban lévő Hyperol nevű fertőtlenítő tabletták és a Kalmopyrin tabletták.

Richter gyára 1912-ben kapott szabadalmat 58338 lajstromszámon a digitálisz hatóanyagainak előállítására, mely mérföldkő volt a szívgyógyászat történetében. A leírás címe: „Eljárás a digitálisz hatóanyagainak vízben oldható alakban és szaponinanyagoktól mentesen való előállítására”. A piros gyűszűvirágban (digitalis purpurea) fedezték fel a digitáliszoknak nevezett hatóanyagokat, melyek ma is bizonyos szívbetegségek – szívelégtelenség, szívritmuszavarok – legfontosabb gyógyszerei.

Richteréknek 1912-re sikerült a digitalis purpurea leveleiből digoxint és digitoxint kivonni úgy, hogy vízben oldhatóvá, valamint káros mellékhatásoktól – pl. „bélizgalmakat” – okozó „szaponinanyagoktól” mentessé váltak. Az eljárás alapja, hogy mivel az ártalmatlan „szaponinanyag” digitonin a megfelelően adagolt koleszterinnel nemcsak reakcióba lép, de alkoholos oldatban vele együtt ki is csapódik, így gyógyszerkészítésre alkalmas anyag jött létre.

Forrás: Örökbefogadott találmányok

A legtöbb hatályos nemzeti védjeggyel rendelkező jogosultak listáját két magyar gyógyszeripari cég, a Richter Gedeon Nyrt. és az Egis Gyógyszergyár Zrt. vezeti. Mindketten közel 800 védjeggyel rendelkeznek.

2.4.6. Az újdonság

A találmányt jellemző újdonság – mint a szabadalmazhatóság egyik feltétele – **egyfelől** azt hivatott biztosítani, hogy ne lehessen a szabadalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog útján gátolni a már közkinccsé vált műszaki megoldások szabad felhasználását, **másfelől** pedig azt, hogy ugyanarra a tárgyra vonatkozóan ne adjanak több szabadalmat különböző jogosultak számára.

Az újdonságot értelemszerűen a találmány minden olyan jellemzőben való eltérése jelenti attól, ami már ismert (ismertnek tekintendő) a technikában.

Új a találmány, ha nem tartozik a technika állásához. A technika állásához tartozik minden olyan ismeret, ami az elsőbbség időpontja előtt bármilyen módon bárki számára hozzáférhetővé vált. Az újdonság követelménye abszolút természetű. A hozzáférhetővé válásnak nincsenek sem térbeli, sem (az elsőbbség időpontjánál korábbra tekintve) időbeli korlátai. A bárki általi hozzáférésnek elegendő csupán a lehetősége, nem kell azt vizsgálni, hogy a megismerés tényleg megtörtént-e. Közömbös az is, hogy az ismertté válás milyen formában következett be, annak ugyanis csak egyes jellemző eseteit sorolja fel a törvény, példaként.

Az Szt. példálózó felsorolása szerint a nyilvánosságra jutás történhet **írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatbavétel** útján.

Az írásbeli közlés történhet könyv, folyóirat, rajz, szabadalmi leírás, internetes publikáció stb. formájában, bármely nyelven.

A szóbeli ismertetés az írásbelivel azonos értékű. A különbség abban van, hogy a közlés nyilvános elhangzása nehezebben bizonyítható.

A találmány tárgyának nyilvánosságra jutása történhet nyilvános gyakorlatbavétel útján is. Ennek leggyakoribb esete az érintett termék forgalomba hozatala. További módjai a nyilvános használat, a nagyközönség előtti bemutatás, kiállítás. Nem nyilvános a gyakorlatbavétel, ha a találmányt zárt üzemen belül állítják elő vagy használják. Ugyancsak nem tekinthető nyilvánosságra jutottnak a kiállításon bemutatott találmány akkor, ha az megtekintés útján nem volt megismerhető.

Valamely nyilvánosságra jutott ismeretnek a korábbi technika állásához tartozása a vizsgált **bejelentés elsőbbségével is összefügg**. Az igényelt elsőbbségi napot (több elsőbbség esetében a legkorábbi) megelőzően a bárki számára hozzáférhetővé vált ismeretek az újdonság (és a feltalálói tevékenység) vizsgálatánál feltétlenül figyelembe veendőek. A (legkorábbi) elsőbbségi nap és a bejelentés napja közötti időszakban nyilvánosságra jutott ismeretek érvényesíthetőségéhez azonban vizsgálni kell azt, hogy a bejelentést megilleti-e az igényelt elsőbbség, és ha igen, akkor az a bejelentés mely részeire terjed ki.

A szabadalom kizárólagosságának elvéből következik a kettős szabadalmazás elkerülésére való törekvés. Ezt szolgálja a **technika állásának fiktív kiterjesztése**. E szerint az olyan, korábbi elsőbbségű, **belföldi** szabadalmi és használatiminta-oltalmi **bejelentések** teljes tartalmát is a technika állásához tartozónak kell tekinteni, amelyeket később – a vizsgált bejelentés elsőbbségi napja után – az SZTNH közzétett, illetve meghirdetett.

Az ilyen európai szabadalmi bejelentés és nemzetközi szabadalmi bejelentés tartalmát csak az Szt.-ben meghatározott feltételekkel kell a technika állásához tartozónak tekinteni.

A bejelentés tartalma mindaz, amit a bejelentés napján a leírás, az igénypontok és a rajzok feltártak. A kivonat nem tartozik a bejelentés tartalmához, kizárólag a műszaki tájékoztatás céljára szolgál.

A technika állásának részeként nem vehető figyelembe a találmánynak az elsőbbség napját megelőző nyilvánosságra jutása, ha az a bejelentővel vagy jogelődjével szemben elkövetett **jogsértésnek**, vagy annak a következménye, hogy a bejelentő vagy jogelődje a találmányt az SZTNH elnökének közleményében megjelölt **kiállításon** bemutatta.

A törvény ezekben az esetekben **hat hónap türelmi időt** állapít meg, vagyis csak akkor nincs újdonságrontó következménye a találmány nyilvánosságra jutásának, ha hat hónapon belül megszik a szabadalmi bejelentést (lásd a 2.4.2. fejezetet).

Az újdonság megítélése alapvetően az újdonságkutatási jelentésben megjelölt iratok, illetve adatok alapján történik. Az SZTNH összehasonlítja a vizsgált találmány jellemzőinek összességét a technika állását képező megoldásokkal annak a megállapítására, hogy valamely dokumentum rontja-e a találmány újdonságát.

Az újdonság megítélésénél a vizsgált dokumentumokat főszabályként nem lehet egymással kombinálni, vagyis akkor áll fenn az újdonság hiánya egy igényelt találmány (igénypont) vonatkozásában, ha a feltárt dokumentumok valamelyikéből az adott igénypont valamennyi jellemzője megismerhető.

Az újdonság megítélésénél egy speciális kiviteli (megvalósítási) mód újdonságrontó az arra kiterjedő általánosabb (bővebb) igénypontra nézve, az általános alak viszont általában nem újdonságrontó a speciálisra.

Ha egy ismert tartományból egy szűkebb tartományt választanak ki, akkor ez a szűkebb tartomány újnak tekintendő, amennyiben a korábban közölt szélesebb tartományból nem vezethető le közvetlenül és egyértelműen a szűkebb tartomány (ún. kiválasztás vagy kiválasztási találmány).

2.4.7. A feltalálói tevékenység

Akárcsak az újdonságnak, a feltalálói tevékenységnek is a technika adott állása a viszonyítási alapja. Azonban amíg az újdonság egyszerűen azt jelenti, hogy a találmány más, mint a technika állásához tartozó megoldások, addig a feltalálói tevékenység a találmányt létrehozó alkotói teljesítménnyel szemben támaszt követelményt, olyan értelemben, hogy a szabadalmazott találmányok érdemben gazdagították-e a technika állását. A feltalálói tevékenység megítéléséhez a törvény szubjektív mércét állít: a szakembert. Az ő szemszögéből kell megítélni a találmány nyilvánvalóságát.

A **szabadalmi jog szakembere** elképzelt személy, aki egyfelől rendkívüli, másfelől csupán átlagos képességekkel van felruházva.

Feltételezzük róla, hogy teljes egészében ismeri a szakterületén a technika állását; ugyanakkor csupán átlagos kombináló és feladatmegoldó képességet tulajdonítunk a szakembernek. Feltételezzük, hogy rendelkezik a szakmai ismeretek rutinjellegű alkalmazásának képességével,

de képzelőereje korlátozott. Nem képes az ismeretek alkotó szintézisére, vagyis a feltalálásra. Tevékenysége ezért csak szokványos műszaki megoldást eredményezhet, kiszámítható (nem meglepő) hatásokkal.

A feltalálói tevékenység meglétét vagy hiányát a találmány és az ahhoz közel álló, a technika állásához tartozó megoldások közötti elemző összevetéssel kell megállapítani. Az elemző összevetés az igénypontok alapján történik, szem előtt tartva, hogy a találmányt a jellemzők egymással való kapcsolatukban határozzák meg.

A találmány feltalálói tevékenységen alapulását a fiktív szakember szemszögéből kell megítélni. Azt kell eldönteni, hogy adhatott-e a technika állása egyértelmű és elégséges ismeretet a szakembernek, és eljuthatott-e a szakember – feltalálói tevékenység nélkül – a vizsgált igénypont oltalmi körébe tartozó megoldás létrehozásához.

A találmánynak a vizsgált igénypont elsőbbségi napján kell feltalálói tevékenységen alapulnia, ennél fogva a találmány nyilvánvalóságát is csak annak a tudásnak az alapján lehet megállapítani, ami a szakembernek az elsőbbség napján a rendelkezésére állt.

A feltalálói tevékenység vizsgálata során (ellentétben az újdonság vizsgálatával) megengedhető két vagy több dokumentumnak, dokumentumok különböző részeinek a kombinálása, de csak abban az esetben, ha a vizsgált igénypont elsőbbségi napján az ilyen kombinációk a szakember számára nyilvánvalók voltak. Nem közömbös, hogy a dokumentumok azonos, szomszédos vagy távoli műszaki területre vonatkoznak-e. Minél távolabbiak, és minél több a társított dokumentumok száma, annál kevésbé nyilvánvaló a kombinálásuk.

Az újdonság kapcsán végül érdemes megemlíteni az úgynevezett kiválasztási találmányt. Kiválasztási találmányról akkor beszélünk, ha olyan vegyületekre igényelnek szabadalmi oltalmat, amelyek egy korábbi, tágabb oltalmi körű szabadalom oltalmi körébe beletartoztak, de ott konkrétan nem voltak leírva. Az ily módon „kiválasztott” szűkebb, speciális vegyületsoportot nevezünk kiválasztott vegyületeknek, az ezeken a kiválasztott vegyületeken alapuló találmányokat pedig kiválasztási találmánynak. Vegyünk példának egy olyan találmányt, amelyik egy ismert hatóanyaggal már kezelt betegség eltérő kezelésére vonatkozik, kiválasztási találmányként értelmezendő az adott hatóanyagnak az adott betegség kezelésére vonatkozó első feltárásához képest.

A feltalálói tevékenység megléte szempontjából legtöbbször döntő az a műszaki hatás, ami a találmány szerinti intézkedésekhez (a főigényponti jellemzőkhöz) fűződik. Ha ez a hatás nem több, illetve nem más, mint ami nyilvánvalóan következik a technika állásából (a szakember számára kiszámítható), akkor a találmány általában nem alapul feltalálói tevékenységen. Ezzel szemben, ha a kitűzött feladat találmány szerinti megoldása előre nem várt műszaki hatás(oka)t eredményez, a feltalálói tevékenység követelménye általában teljesül.

2.4.8. Az ipari alkalmazhatóság

Az ipari alkalmazhatóság követelménye a találmány reprodukálhatóságát teszi a szabadalmazhatóság egyik feltételévé. A reprodukálásnak az **ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában történő előállíthatóságban, illetve használhatóságban** kell megnyilvánulnia.

IPARJOGVÉDELEM

Az ipari alkalmazhatóság megítélése során az SZTNH annak mind az „ipar”, mind az „alkalmazhatóság” elemét vizsgálja.

A PUE-val összhangban, amely szerint az ipart „a legtágabban” kell érteni, a szabadalmi jogban az ipar fogalma szélesebb, mint a szó közhasználatú értelmében.

A találmánytól megkövetelt ipari alkalmazhatóság nem jelenti azt, hogy a feladatnak is az ipar vagy a mezőgazdaság területére kell esnie. Más szóval nemcsak a termeléssel összefüggő technikai problémáknak, hanem az élet bármely területén jelentkező feladatnak lehet iparilag alkalmazható megoldása.

A szabadalmi leírásnak tartalmaznia kell a találmány tárgyának és alkalmazási területének rövid megjelölését. Ebből, illetve általában a leírásból ki kell tűnnie legalább egy olyan alkalmazási területnek, ami a találmány tárgyának előállítását, illetve használatát az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágához köti. Az Szt.-ben külön nevesített előírásként szerepel a feltárás követelményei között, hogy biotechnológiai találmányok esetében a gén szekvenciájának vagy részszekvenciájának ipari alkalmazhatóságát fel kell tárni a szabadalmi bejelentésben.

Az ipari alkalmazhatóság törvényi meghatározásának másik eleme az, hogy a találmánynak előállíthatónak, illetve használhatónak kell lennie. Az iparra, illetve a mezőgazdaságra való utalás kétséget kizáróan azt jelzi, hogy az előállíthatóságnak, illetve a használhatóságnak reprodukálható módon, vagyis **ismételten és azonos eredménnyel** kell teljesülnie.

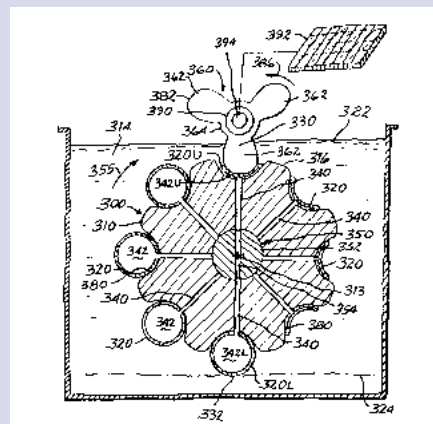
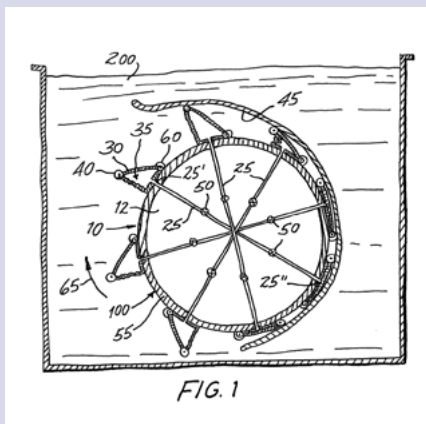
Nem tesz eleget az ipari alkalmazhatóság követelményének az a találmány, amely egyáltalán nem valósítható meg a kitűzött célnak megfelelően, mert azt valamilyen fizikai, kémiai vagy biológiai ok eleve kizárja. A legismertebb példa erre az örökmozgó, de hasonló a helyzet bármilyen berendezéssel, ami bizonyíthatóan működésképtelen. Ugyanez a helyzet azzal az eljárással, ami kivitelezhetetlen.

Az örökmozgók egyik fajtája a semmiből állítana elő energiát, ezzel ellentmond a termodinamika első főtételének, ezek az elsőfajú örökmozgók. Az örökmozgók második fajtája az energiamegmaradás tételének ugyan nem mondana ellent, de a hőt (akár a környezetben lévő is) 100%-os hatásfokkal alakítaná át az energia más formájává, tehát nem volna szükség egy alacsonyabb hőmérsékletű hőelnyelő közegre. Ezek a másodfajú örökmozgók.

Örökmozgóra példa egy a víz alatt levegővel vagy gázzal működő zárt rendszerű készülék, amely a víz felhajtóerejét használja fel munka vagy villamos energia előállításához. A légszákok egy álló vízbe merített forgótág kerülete mentén vannak

felfogatva és egy mechanikus kialakítás segítségével felváltva fel vannak fújva és le vannak eresztve olyan sorrendben, amely lehetővé teszi a felhajtóerő által a forgóelem forgatását. A forgó elemhez egy generátor van csatlakoztatva, amely energiát állít elő a forgó elem forgásának megfelelően. (Forrás: US 8,646,267 B1 - Közzététel: 2014.02.11)

A példából látszik, hogy a légszákok felfújása és leeresztése külső energia bevitele nélkül nem lehetséges, mivel egyrészt a berendezés önmagától nem fog forgásba kezdeni, illetve a kezdeti indítást követően a felhajtóerő nem lesz képes a súrlódásból származó energiavesztéséget pótolni.

Ugyancsak nem minősül iparilag alkalmazhatónak az a találmány, amelyik nem reprodukálható, azaz nem valósítható meg ismételten, azonos eredménnyel. Ide tartoznak az olyan találmányok, amelyeknek a megvalósítása megismételhetetlen környezeti feltételekhez kötődik, illetve amelyeknél a megvalósítás eredménye kiszámíthatatlan.

Ha a találmány eleve nem valósítható meg ismételten, azonos eredménnyel, akkor leírni sem lehet a találmányt úgy, hogy azt szakember meg tudja valósítani. Nem szabad azonban a két szabadalmazhatósági feltételt összetéveszteni. Az ipari alkalmazhatóság a találmánnyal, a kellő feltárás pedig a leírással szembeni követelmény. Az ipari alkalmazhatóságot nem lehet azon az alapon kétségbe vonni, hogy a bejelentő a leírásban „nem bizonyította” azt. Bizonyítani az ipari alkalmazhatóság hiányát kell, amennyiben valóban bizonyítható, hogy a találmány szakember általi megvalósíthatóságának nemcsak a feltárás elégtelensége az akadálya, hanem az is, hogy

a találmányt eleve lehetetlen az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában ismételt, azonos eredménnyel előállítani, illetve használni.

2.4.9. Kizárások a szabadalmi oltalomból

A találmány nem részesülhet szabadalmi oltalomban, ha gazdasági tevékenység körében történő hasznosítása a **közrendbe** vagy a **közerkölcsbe** ütközne.

A kizárás elsődleges célja, hogy az oltalom alól azok a találmányok legyenek kizárva, amelyek zavargásokra, nyilvános rendbontásra buzdítanak, illetve bűncselekményhez vagy egyéb támadó magatartáshoz vezetnek (például levélbomba), faji vagy vallási diszkriminációra vagy obszcén témakörre vonatkoznak. Idetartoznak az általános társadalmi felfogást, valamint az emberi tisztességérzetet bántó találmányok is (például a betörőszerszámok, a kizárólag hamisítás céljait szolgáló berendezések). Nem tartoznak ebbe a kategóriába azok a megoldások, amelyeknek eredeti rendeltetése nem közrendbe ütköző, még abban az esetben sem, ha antiszociális célokra is felhasználhatók, mint például a vadászfegyverek.

Bizonyos esetekben lehet egy találmánynak közrendbe és közerkölcsbe ütköző jellegű alkalmazása éppúgy, mint azokba nem ütköző alkalmazása. Például egy, a bezárt széfek kódjának megfejtésével kapcsolatos találmányt a betörő támadó jelleggel használ fel, a lakatos viszont vészhelyzetben, nem támadó céllal. Az ilyen esetekben törölni kell a bejelentésből az esetleges közrendbe vagy közerkölcsbe ütköző utalást.

A találmány hasznosítása nem tekinthető a közrendbe ütközőnek pusztán azért, mert valamely jogszabállyal ellentétben áll. Ebből következik, hogy például egy olyan új típusú gépjárműizzó, amit ma hazánkban a hatályos rendelkezések nem engednek alkalmazni, szabadalmat kaphat Magyarországon is (előfordulhat, hogy az oltalmi idő során később engedélyezik az alkalmazást). Ugyanígy lehetséges olyan gyógyszerre szabadalmi oltalmat szerezni, amely nem rendelkezik még a forgalomba hozatalhoz szükséges engedéllyel.

A. Nem szabadalmazhatók azonban **az emberi vagy állati test kezelésére** szolgáló gyógyászati vagy sebészeti, valamint az emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárások. E rendelkezés az ilyen eljárásokban alkalmazott termékre – így különösen anyagra (vegyületre) és keverékre – nem vonatkozik.

Az Szt. rendelkezése értelmében azonban szabadalmazható lehet az emberi vagy állati test kezelésére szolgáló gyógyászati vagy sebészeti eljárásban, illetve az emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárásban egy ismert (a technika állásához tartozó) anyag (vegyület, keverék)

- alkalmazása, ha az ilyen eljárásban való alkalmazás nem tartozik a technika állásához (**első gyógyászati indikáció**), illetve
- meghatározott kórképre vonatkozó alkalmazása, ha az adott alkalmazás nem tartozik a technika állásához (**második gyógyászati indikáció**).

A **biotechnológiai találmányok** vonatkozásában fokozott hangsúlyt kap a közrendbe és a közérkölcsebe való ütközés tilalma.

Szabadalmi oltalomban nem részesülhet különösen:

- a) az ember klónozására szolgáló eljárás (az ember klónozására szolgáló eljárások közé tartozik bármely olyan eljárás, beleértve az embriófeldarabolási technikákat is), amely ugyanolyan sejtmagban hordozott genetikai információval bíró ember kialakítását szolgálja, mint egy másik élő vagy holt ember;
- b) az ember csírvonalának genetikai azonosságát módosító eljárás (ezek az eljárások az emberi ivarsejtek genetikai állományát változtatják meg, öröklődő változást okozva a belőle kifejlődő szervezet összes sejtjében);
- c) az emberi embrió alkalmazása ipari vagy kereskedelmi célra;
- d) az állatok genetikai azonosságát módosító eljárás, ha az szenvedést okozhat az állatoknak anélkül, hogy bármilyen jelentős gyógyászati előnyt nyújtana az emberek vagy az állatok számára;
- e) a d) pontban megjelölt eljárással létrejövő állat.

A fenti felsorolás d) és e) pontja esetében mindig mérlegelés tárgya, hogy az állatnak okozott szenvedés vagy az emberiség számára hasznos gyógyászati előnye-e a jelentősebb. Jelentős gyógyászati előny alatt a kutatás, megelőzés, diagnózis vagy a gyógyászat területén jelentkező előny értendő.

A fenti példák felsorolása nyilvánvalóan nem kimerítő, a célja az, hogy iránymutatást adjon a közrendre vagy a közérkölcsebe való utalás értelmezésére.

Így természetesen nem szabadalmazható a fenti a) és b) eljárás eredményeként létrejövő klónozott vagy genetikailag módosított ember sem.

B. Nem szabadalmazhatók a növények vagy állatok előállítására szolgáló, lényegében biológiai eljárások, és az azokkal előállított vagy előállítható (vagyis ahol az ilyen előállítás nincsen kizárva az oltalmi körből) növények vagy állatok.

A növények vagy állatok előállítására szolgáló eljárás lényegében biológiai, ha az új tulajdonságot meghatározó, az élőlény örökítőanyagát érintő változtatás keresztezés, szelekció vagy más természeti folyamat eredménye.

Például, ha valamely állat nemesítési eljárása abból áll, hogy a megfelelő tulajdonságú állatokat a tenyésztés céljából kiválogatják és együtt tartják, az eljárás lényegében biológiai, ezért nem szabadalmazható.

A lényegében biológiai eljárásokat tiltó rendelkezés nem érinti azoknak a találmányoknak a szabadalmazhatóságát, amelyek mikrobiológiai vagy más műszaki eljárásra vagy ilyen eljárással előállított termékre vonatkoznak (amennyiben a termék nem egy új állat vagy növényfajta).

Mikrobiológiai eljárás az az eljárás, amelyet mikrobiológiai anyag felhasználásával vagy ilyen anyagon hajtanak végre, vagy amely mikrobiológiai anyagot eredményez.

Mikrobiológiai eljárásként értelmezendők a mikrobiológiai és nem mikrobiológiai lépéseket tartalmazó eljárások is.

Abban az esetben, ha egy többlépéses eljárást tartalmazó találmány meghatározó lépésévé egy **emberi beavatkozást igénylő**, műszaki ismérvekkel rendelkező (mikrobiológiai vagy egyéb) **műszaki lépés** válik, az eljárás szabadalmazható akkor is, ha az eljárásban egyébként lényegében biológiai lépések is találhatóak.

Egy mikrobiológiai eljárás terméke is szabadalmazható. A mikroorganizmusok szaporítása önmagában már mikrobiológiai eljárásnak tekinthető, következésképpen maguk a mikroorganizmusok mint egy mikrobiológiai eljárás termékei, oltalmazhatók.

A mikrobiológiai anyag kifejezés magában foglalja az örökítőanyagot, valamint a baktériumokat és más, általában egysejtes organizmusokat, vagy sejteket, amelyek szabad szemmel nem láthatóak, és laboratóriumban szaporíthatók és módosíthatók.

C. Nem részesülhetnek szabadalmi oltalomban a növényfajták és az állatfajták. A növényfajták növényfajta-oltalomban részesülhetnek, az állatfajták szabadalmi oltalma pedig 2003-ban megszűnt.

A növényekre vagy az állatokra vonatkozó találmány szabadalmi oltalomban részesülhet, ha műszaki megvalósíthatósága nem korlátozódik valamely meghatározott növény- vagy állatfajta, és nem lényegében biológiai eljárással került előállításra.

Egy találmány, melynél az oltalmi igényt nem egy adott fajta vagy fajtákra fogalmazták meg, nem zárható ki a szabadalmazható találmányok köréből. Ezzel szemben, ha az igénypontban fajta vagy fajtákra kérnek oltalmat, az az előállítás módjától függetlenül nem szabadalmazható. Például egy olyan növénycsoport, amelyet egy adott gén jellemez (és nem a teljes genomja, mint a fajtát), nem eshet az új növényfajták oltalma alá. Ezért egy ilyen növénycsoport még akkor sincs kizárva a szabadalmazhatóságból, ha új növényfajták tartoznak bele.

Viszont, ha a találmány csak egy adott növény- vagy állatfajta genetikai módosításából áll, és ha ezzel új fajtát nemesítettek ki, szabadalom még akkor sem biztosítható, ha a genetikai módosítás egy biotechnológiai (mikrobiológiai) eljárás eredménye.

D. A számítógéppel megvalósított találmányok esetében a számítógépi programok nem minősülnek szabadalmazható találmánynak, így **szoftverekre önmagukban nem adható szabadalom**. A műszaki alkotások területén egyre nagyobb szerepet kapnak a számítógép segítségével megvalósított megoldások. Csupán a számítógép alkalmazása miatt nem lenne indokolt ezeket az alkotásokat kizárni a szabadalmazható találmányok köréből. A szabadalmazható találmányok műszaki jellegű problémát oldanak meg, műszaki eszközökkel, vagy műszaki hatást fejtenek ki. **A számítógéppel megvalósított megoldások szabadalmazthatók lehetnek, ha a technika állásához mérten olyan műszaki hozzájárulást tartalmaznak, amely szakember számára nem nyilvánvaló.** A műszaki hozzájárulás

az a többlet, amelyet egy találmány egy ismert, a technika állásához tartozó megoldáshoz képest nyújt. Ennek a többletnek műszaki jellegűnek és újnak kell lennie, továbbá nem lehet nyilvánvaló szakember számára. A szoftveres megoldásnak olyan nem várt műszaki hatással kell járnia, mint bármilyen más műszaki megoldásnak, azaz itt is érvényes azon kritérium, hogy valamely mérhető (be)hatásnak kell megvalósulnia a fizikai valóságban vagy egy fizikai eszközön.

Ilyen lehet például egy képtömörítő program, mely ugyan egy matematikai elven alapul és egy szoftveren keresztül hozható létre, de ezen elv képes olyan, a fizikai világban is észrevehető hatást kiváltani, mely a számítógép tárolóegységének szabad kapacitást takarít meg. Tehát a nem várt hatás az, hogy több adatot tárolhatunk ugyanazon méretű egységen, és ezt egy szoftverrel érik el. Nem tartalmaz viszont műszaki hozzájárulást egy olyan találmány, amely üzleti, matematikai vagy egyéb absztrakt módszereket végrehajtó számítógépi programra, esetleg játékprogramra vonatkozik, és az általa kiváltott műszaki hatás csupán a program futtatásakor a számítógépre gyakorolt szokásos fizikai hatás, például a processzor melegegedése, elektronok áramlása, mágneses tároló polaritás változása.

Egy számítógéppel megvalósított találmány szabadalmi leírásának tartalmaznia kell a találmány szerinti megoldás ismertetését olyan mélységben, hogy azt szakember a leírás és a rajzok alapján meg tudja valósítani. **A szabadalmi oltalom nem a számítógépi utasítások sorára vagy a forráskódra vonatkozik, hanem arra a műszaki megoldásra, ami a számítógépi program futtatása során valósul meg.** További problémát jelent, ha ezen szoftver mindössze csak valamit megjelenít (az információ megjelenítése önmagában szintén nem tekinthető szabadalmazható találmánynak) vagy megjelenésbeli különbséget produkál az eddig ismerthez képest. **Akkor lehet számítógéppel megvalósított találmányt oltalmazni, ha a megoldáshoz kapcsolódnak olyan műszaki jellemzők, amelyek a fizikai világban is mérhetők és értelmezhetők.**

Külön említést érdemel a **mesterséges intelligencia** (MI) megjelenése. Az MI értelmezése jelenleg komoly kihívást jelent a szabadalmi eljárások során, mivel egyszer az MI önmaga is lehet a bejelentés tárgya, mint egy szoftver, másszor pedig lehet maga a konkrét műszaki megoldás megalkotója is. Ezt a kérdést már a bejelentéskor tisztázni kell, megjelölve, hogy az MI a bejelentés tárgya, vagy esetleg a feltalálója a megoldásnak.

A kézirat lezárásakor irányadó jogértelmezés szerint, ha az MI a tárgya a bejelentésnek, akkor a találmány ugyanazon megítélés alá esik, mint a számítógéppel megvalósított találmányok esetében. Abban az esetben viszont, ha maga az MI lenne a feltaláló, akkor a problémát az jelentené, hogy a feltalálónak a jelenlegi szabályozás szerint természetes személynek kell lennie (amint az a feltaláló jogai részénél bemutatásra került). További érdekes kérdést vethet fel, hogy miként kéne kezelni a bejelentést, ha nem csak a feltaláló lenne MI, hanem a jogosult is, hiszen a jogosultat is különböző jogok illetik meg. Mindkét kérdés a szabadalmi bejelentés vizsgálatának első, ún. alaki szakaszában kerülne értékelésre, azonban jól látható, hogy az MI-k feltalálóként (alkotóként) és/vagy jogosultként történő kezelésének kérdései jelenleg nem annyira iparjogvédelmi, mint inkább a személy fogalmi megítélésének jogi kérdéskörébe tartoznak.

Nem feltaláló a DABUS MI

Az EPO 2020 januárjában elutasított két európai szabadalmi bejelentést, amelyekben egy mesterséges intelligenciát tüntettek fel feltalálóként. 2018 őszén két bejelentést tett egy magánszemély, amelyet később elutasítottak, mert nem feleltek meg az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) követelményeinek. Mindkét bejelentésben egy DABUS nevű gépet tüntettek fel feltalálóként, amelyet „konnektivista mesterséges intelligenciaként” határoztak meg. A bejelentő azt állította, hogy őt

illeti az európai szabadalomhoz való jog, mivel ő a feltaláló jogutódja. Érvelése szerint a gép tulajdonosaként a gép által létrehozott minden szellemi tulajdon átszállt rá. Az EPO arra a következtetésre jutott, hogy egy európai szabadalom feltalálója természetes személy kell, hogy legyen. A feltaláló megjelölése kötelező, mivel jogi következmények egész sorát vonja maga után. Többek között biztosítja, hogy élhessen a feltalálói státusz nyújtotta jogokkal. E jogok gyakorlásához a feltaláló jogképes kell, hogy legyen; a mesterséges intelligencia és a gépek azonban nem azok.

2.4.10. A találmány feltárása

A szabadalmi bejelentésben olyan módon és részletességgel kell feltárni a találmányt, hogy azt szakember a leírás és a rajz(ok) alapján meg tudja valósítani. Az igénypontban egyértelműen, a **leírással összhangban** kell meghatározni az igényelt szabadalmi oltalom terjedelmét.

A feltárás alaposága azért fontos a bejelentő számára, mert az igénypontban csak a leírásban foglalt feltárással összhangban igényelhető a szabadalmi oltalom. A leírásnak és a rajz(ok)nak elegendő műszaki információt kell tartalmazniuk ahhoz, hogy szakember a találmányt a gyakorlatban megvalósíthassa, és a leírás alapján érthető legyen az, hogy a feltaláló mennyiben járult hozzá a technika állásához. A leírásnak tartalmaznia kell azokat, a technika állásához tartozó megoldásokat is, amelyek a találmány megértése szempontjából fontosak.

Ha a találmány feltárása során valamely jellemző ismertetésénél a bejelentő egy adott dokumentumra hivatkozik, azt úgy kell megtennie, hogy a dokumentum könnyen visszakereshető legyen.

Általános követelmény, hogy a leírásban részletesen ismertetni kell a találmány **megvalósításának legalább egy kiviteli módját, a működés, a hatás ismertetésével.**

A **kémiai tárgyú találmányok esetében** a kellő mértékű feltáráshoz elengedhetetlenül szükséges a **felismert hatások valószínűsítése**, mint például a farmakológiai vizsgálati módszerek és eredmények közlése.

A **biotechnológiai tárgyú találmányok feltárása** esetében az élő szervezet általában nem írható le olyan módon, hogy az kizárólag a leírás alapján reprodukálható legyen. Ebből következik, hogy egy adott biológiai anyag alkalmazásán alapuló találmány akkor tekinthető kielégítő mértékben feltártnak, ha a **biológiai anyag a köz számára hozzáférhető.**

A köz számára nem hozzáférhető biológiai anyag szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezésével a 2.4.12. fejezet foglalkozik.

A biológiai anyag fogalma tágan értelmezendő, így például beletartoznak az örökítőanyagot tartalmazó sejtek, vírusok, és maga az örökítőanyag is.

A bejelentő a kellő mértékű feltárás, tehát a megvalósíthatóság követelményének eleget tehet azzal is, hogy igazolja a biológiai anyag hozzáférhetőségét. Így például kereskedelmi forgalomban beszerezhető biológiai anyag esetén a forgalmazó cég nevét kell a leírásban feltüntetni, vagy a biológiai anyag előállításának eljárását kell oly módon ismertetni (illetve irodalmi helyre hivatkozni), amelynek alapján szakember azt elő tudja állítani. A feltárás részét képezhetik az örökítőanyag- és a fehérjeszekvenciák, amelyeket szekvenciakódokkal, azonosítható módon, a leírás végén, az igénypontok előtt kell ismertetni.

2.4.11. Az igénypont

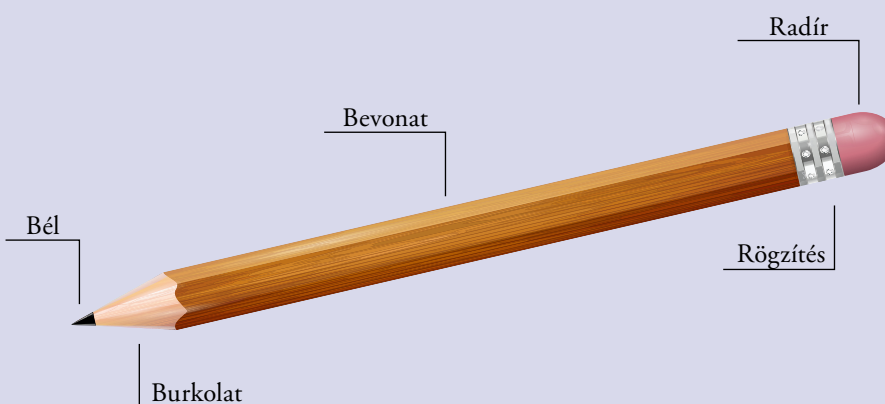
A **szabadalmi igénypont rendeltetése** az, hogy meghatározza a **szabadalmi oltalom terjedelmét**, így megjelölje azt a területet, amelyen másnak, azonos műszaki megoldásra, találmányra szabadalom nem adható. Csak az a termék, az az eljárás áll szabadalmi oltalom alatt, amit az igénypontok meghatároznak. A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul. Annak megállapításakor, hogy a szabadalmi oltalom kiterjed-e valamely termékre vagy eljárásra, figyelembe kell venni a terméknek vagy eljárásnak az igénypontba foglaltakkal egyenértékű jellemzőit is. Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni. Az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának a szakember számára az oltalmazni kívánt találmány meghatározásához. A szabadalmi leírásnak, rajzoknak az oltalmi kör meghatározásában annyi szerepük van, hogy tisztázzák, magyarázzák az igénypontokat anélkül, hogy bővítenék vagy korlátoznák az oltalmi kört. Az igénypont fogalmainak, jellemzőinek értelmezése tehát csak a leírás és a rajzok alapján történhet. A helyesen, egyértelműen megfogalmazott igénypont a szabadalmas és a köz érdekeit egyaránt szolgálja. Ha az igénypont oltalmi köre szűkebb a leírás által megalapozott oltalmi körnél, akkor a szabadalmast hátrány éri, ha tágabb a jogosan igényelhetőnél, akkor az a köz érdekeit sérti, mivel a már ismert vagy még fel nem talált megoldások hasznosítását tiltja meg.

Az oltalmi igényt egy vagy több főigénypontban és aligénypontokban lehet megfogalmazni. Az igénypontok azonos vagy különböző kategóriájú találmányokat védhetnek, így terméket, berendezést, eljárást és alkalmazást.

Az igénypontoknak hármasszerepük van. Egyrészt eszközül szolgálnak az adott találmánynak más találmányoktól és egyéb műszaki megoldásoktól való elhatárolására. Másrészt az igénypontok meghatározzák az oltalmi kört, azaz kritériumokat nyújtanak annak megállapításához, hogy valamely, gyakorlatban alkalmazott megoldásban megvalósították-e a találmányt. Harmadrészt az igénypontok meghatározzák azt a kört, amelybe eső találmányokra további oltalom nem adható. **Az igényponthoz fontos jogkövetkezmények fűződnek** a feltaláló díjazása, a bitorlás megállapítása és a licencdíj követelése szempontjából. Az igénypontban fel kell sorolni a találmány mindazon jellemzőit, amelyek az elérni kívánt új hatás, többelhatás bekövetkeztének, azaz a találmány megvalósításának szükséges és elégséges feltételét képezik. Ha a szükséges jellemzők valamelyike nem szerepelne az igénypontban, akkor az igénypont nem a szabadalmazható találmányt jellemezné. Ugyanakkor, amennyiben

az elégséges jellemzőkön túlmenően további jellemzőt is tartalmazna, akkor indokolatlanul leszűkülne az oltalmi kör, ezáltal a szabadalom könnyen „megkerülhetővé” válna (lásd a 2.2.7. fejezetet). Az olyan igénypontban, amelynél a tárgyi körre és jellemző részre tagolás (lásd a 2.3.2 fejezetet) célszerűtlen lenne, különösen az új vegyületekre vagy az új keverékekre, illetve a vegyületek vagy a keverékek alkalmazására vonatkozó igénypontokban, a jellemzők a találmány tárgyának megnevezése után egybefüggően is felsorolhatók.

Ha például az ábrán látható ceruzát most találtuk volna fel, az alábbi igénypontot lehetne rá megfogalmazni:

1. Íróeszköz, mely rendelkezik ceruzatesttel és legalább egyik végén írásra alkalmasan kialakított résszel, azzal jellemezve, hogy

- egy íróbélből;
- egy, az íróbél körül körkörös elhelyezkedő védőburkolatból;
- a fenti védőburkolat körül elhelyezkedő bevonatból álló ceruzatestből; és
- egy radírgumiból áll, mely radírgumit egy fémgyűrű rögzít a fenti ceruzatesthez.

2.4.12. A biológiai anyag letétbe helyezése és a Budapesti Szerződés

Ha olyan biológiai anyagon vagy annak alkalmazásán alapul a találmány, amely **a köz számára nem hozzáférhető**, akkor a szabadalmi bejelentésben fel kell tüntetni **mindazt a lényeges információt, amely a letétbe helyezett biológiai anyag jellemzőiről a bejelentő rendelkezésére áll, valamint a bejelentésnek tartalmaznia kell a letéteményes szerv nevét és a letétbehelyezési számot**, igazolva, hogy a biológiai anyagot legkésőbb a szabadalmi bejelentés napján **letétbe helyezték**.

A biológiai anyagok szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezésének nemzetközi elismerésére létrehozott Budapesti Szerződés (1977) lehetővé teszi, hogy egyetlen letétbe helyezéssel biztosított legyen a hozzáférhetőség. A szerződés szerint bármelyik nemzetközi letéteményes szervnél történt letétbe helyezés megfelelő a szabadalmi eljárás céljaira. A szerződésnek jelenleg 82 állam a részese, köztük Magyarország.

Ha a biológiai anyagot a szabadalmi bejelentés benyújtását követően helyezik letétbe, a bejelentés napjának a letét napját kell tekinteni.

A letétbe helyezésről szóló elismervényt a legkorábbi elsőbbség napjától számított tizenhat hónap elteltéig kell benyújtani.

A bejelentésnek tartalmaznia kell a letétbe helyezett biológiai anyag rendszertani osztályozását és lényeges morfológiai és biokémiai jellemzőit, különösen azokat a jellemzőket, amelyek egyéb, ismert biológiai anyagoktól megkülönböztetik.

A szabadalmi leírásban fel kell tüntetni még a letéteményes szerv nevét és a letétbe helyezési számot. A biológiai anyagot a bejelentő személyétől eltérő személy is letétbe helyezheti, feltéve, hogy a letétbe helyező nevét és címét a szabadalmi bejelentésben feltüntetik, és a bejelentő csatolja a letétbe helyező nyilatkozatát. A nyilatkozatban egyrészt a letétbe helyező hozzájárul ahhoz, hogy a bejelentő a szabadalmi leírásban a biológiai anyagra hivatkozzon, másrészt a letétbe helyező a bejelentőnek feltétlen hozzájárulását adja ahhoz is, hogy a biológiai anyagot hozzáférhetővé tegyék.

2.4.13. A módosítás

A szabadalmi bejelentés **új tartalom bevitelével nem változtatható meg** úgy, hogy tárgya bővebb legyen annál, amit a bejelentés napján benyújtott bejelentésben feltártak. Ezen keretek között a bejelentő a bejelentés napjától a szabadalom megadása kérdésében hozott döntés jogerőre emelkedéséig bármikor módosíthatja a szabadalmi leírást, az igénypontot és a rajzo(ka)t. Ha a bejelentés napján benyújtott szöveg megváltoztatása, kihagyása vagy új szöveg hozzáadása új műszaki tartalom bevitelével jár, a módosítás nem engedélyezhető.

A leírásban előforduló nyilvánvaló nyelvi, helyesírási, számolási hibák bármikor javíthatók. Az ellentmondásos megfogalmazások egyértelművé tétele szintén nem kifogásolható, ha a bejelentés napján benyújtott iratokból egyértelműen megállapítható, hogy mi volt a bejelentő szándéka a megfogalmazással, és ha a **módosítás után a bejelentés nem bővül** újabb információval. A technika állásával kapcsolatos további dokumentumoknak a leírásba történő beépítése ellen nem emelhető kifogás. Annak eldöntésében, hogy a módosítás mikor lépi túl az eredeti bejelentésben feltárt találmány tárgyát, az számít, hogy az új tartalom bevitelével – ami nemcsak hozzáadás, de törlés útján is történhet – az adott területen jártas szakember jutott-e olyan információhoz, amely nem volt megismerhető közvetlenül és egyértelműen az eredetileg benyújtott bejelentésből. A megoldandó műszaki probléma módosítása csak akkor engedhető meg, ha az eredetileg benyújtott bejelentésből az a szakember számára egyértelműen levezethető.

Így például, ha a bejelentő egy többkomponensű növényvédőszer-készítményre vonatkozó bejelentésnél még egy további komponensnek a készítményhez való adagolását is bele szeretné

foglalni a bejelentésbe, akkor ez a módosítás általában nem engedélyezett. Amennyiben a bejelentő igazolni tudja, hogy a további komponens hozzáadása az adott területen jártas szakember számára nyilvánvaló (például szokásosan alkalmazott adalékanyag), megengedett az anyag megnevezése, miután az csupán a leírást teszi egyértelműbbé.

Ha az eljárás során megnevezett adalékanyaggal olyan különleges hatást lehet elérni, amelyet eredetileg nem tártak fel, akkor ez a módosítás nem engedhető meg.

Például „rugalmas alapra állított berendezésre” vonatkozó szabadalmi bejelentésben utólag már nem közölheti a bejelentő, hogy a rugalmas alap például spirálrugó lehet. Ha azonban a rajzok az adott területen jártas szakember számára nyilvánvalóan spirálrugókat ábrázolnak, vagy a bejelentő bizonyítani tudja, hogy az adott rögzítéshez szakember csak spirálrugókat alkalmazna, akkor meg lehet említeni a spirálrugókat a bejelentésben, miután szakember számára semmiféle új információ nem merül fel, csupán a leírás lesz egyértelműbb.

2.4.14. A találmány egysége

A szabadalmi bejelentésben **csak egy találmányra** igényelhető szabadalom, vagy pedig a **találmányok olyan csoportjára, amelyek úgy kapcsolódnak össze, hogy egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak.**

A találmányok valamely csoportja akkor kapcsolódik úgy össze, hogy azok egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak, ha

- azonos műszaki felismeréshez köthetők, azaz ugyanazt a műszaki problémát oldják meg vagy ugyanazt a műszaki hatást érik el, és
- tartalmaznak legalább egy megkülönböztető műszaki jellemzőt vagy műszaki jellemzők egyedi kombinációját, amely biztosítja a hozzájárulást a technika állásához.

Ha a találmány nem felel meg az egység követelményének, a bejelentést meg kell osztani.

Nézzünk egy példát, ahol a bejelentésünk igénypontjai – a korábban (2.4.11.) már bemutatott példához hasonlóan – egy íróeszközt oltalmaznak.

1. Íróeszköz, mely rendelkezik ceruzatesttel és legalább egyik végén írásra alkalmasan kialakított résszel, azzal jellemezve, hogy

- egy íróbélből;
- egy, az íróbél körül körkörösén elhelyezkedő védőburkolatból;
- a fenti védőburkolat körül elhelyezkedő bevonatból álló ceruzatestből; és
- egy radírgumiból áll, mely radírgumit egy fémgyűrű rögzít a fenti ceruzatesthez.

2. Az 1. igénypont szerinti íróeszköz azzal jellemezve, hogy az íróbél anyaga grafit.

3. Az 1. igénypont szerinti íróeszköz azzal jellemezve, hogy a védőburkolat anyaga fa.

4. Íróeszköz, melynek van egy teste és legalább egyik végén írásra alkalmasan kialakított része, azzal jellemezve, hogy egy tintapatronból; egy, a tintapatront magába foglaló testből és a testhez csatlakozó, a papírral érintkező végén tűvé csúcsosodó íróhegyből áll; ahol az íróhegy teljes hosszában egy csatorna helyezkedik el, ami csatlakozik a tintapatronhoz.

A fenti példában – kizárólag az igénypontokat figyelembe véve – az egység fennáll az 1. főigénypont és a 2-3. aligénypontok közt, mivel a 2-3. igénypontok az 1. igénypont előnyös megvalósítási formáit írják le, azonos műszaki felismerésen alapulnak, és az 1. igénypont összes műszaki jellemzője megtalálható az arra hivatkozó 2-3. igénypontokban, melyek közt vélhetőleg szerepel legalább egy, a technika állásától megkülönböztető műszaki jellemző is.

A 4. igénypont viszont nem tartalmaz olyan műszaki jellemzőt, mely közös lenne az 1. igénypont szerinti találmánnyal. Emiatt a 4. igénypont – mint egy új főigénypont – biztosan más találmányi gondolon alapul, mint az 1-3. igénypontok, a bejelentés egysége így megbomlik a technika állásának figyelembe vétele nélkül is, azaz a bejelentés *a priori* nem egységes.

Amennyiben az újdonságkutatás során feltárára kerül olyan megoldás, mely megegyezik az 1. igénypontban definiált találmánnyal, de az íróbél anyaga nem grafit, a védőburkolat anyaga pedig nem fa (azaz nem újdonságrontó a 2. és 3. igénypontokra), abban az esetben megszűnik a 2. és 3. igénypontokat összekötő kapocs, azaz a technika állásától megkülönböztető közös műszaki jellemző(k) és a bejelentés egysége megbomlik az újdonságrontó dokumentum fényében. Ebben az esetben a bejelentés nem lesz egységes *a posteriori*, azaz a 2. és 3. igénypontok külön találmányt fognak alkotni.

2.4.15. Az elsőbbség

Az elsőbbség napja lényegében az a nap, amikor a találmány bejelentője első ízben igazolta valamely illetékes hatóság előtt, hogy valóban birtokában van a szellemi tulajdonnak akár belföldön, akár külföldön, és ezzel az időponttal megalapozhatja a szabadalom (kizárólagos jog gyártásra, forgalmazásra) megszerzését akkor is, ha bejelentését más országokban csak később nyújtja be.

Az elsőbbség napja (azaz dátuma) a mértékadó annak megítélésénél például, hogy

- kit illet meg a szabadalom;
- mi tartozik a technika állásához.

2.4.15.1. Bejelentési elsőbbség

A bejelentési elsőbbség napja az elismert bejelentési nap. Ez általában megegyezik azzal a nappal, amikor a bejelentő a találmányt szabadalmazásra benyújtotta az SZTNH-hoz, de ha a bejelentés a benyújtáskor nem felel meg a bejelentési nap elismeréséhez szükséges feltételeknek, akkor a szabadalmi bejelentés napja az a nap, amikor a hiánypótlás az SZTNH-hoz beérkezik.

2.4.15.2. Uniós elsőbbség

Az uniós elsőbbség igénybevételére az első külföldi bejelentés (alapbejelentés) napjától számított 12 hónapon belül Magyarországon benyújtott bejelentés (ezzel egyenértékű PCT-bejelentés esetén Magyarország megjelölése) esetén van lehetőség (lásd az 1.5.2.1. fejezet b) pontját). A bejelentés uniós elsőbbsége ilyen esetben a külföldi bejelentés napja.

2.4.15.3. Belső elsőbbség

A belső elsőbbség jogintézménye arra szolgál, hogy a bejelentő továbbfejlesztett találmányát szabadalmaztathassa oly módon, hogy a korábban feltárt részekre megőrizhesse azok korábbi elsőbbségét, és ne ütközzön a bővítő értelmű módosítás tilalmába.

A belső elsőbbség napja a bejelentő azonos tárgykörű korábbi, folyamatban levő, közzé még nem tett szabadalmi bejelentésének 12 hónapnál nem korábbi bejelentési napja, ha azzal kapcsolatban más elsőbbséget nem érvényesítettek. A belső elsőbbség érvényesítésére tehát csak a törvényben meghatározott 12 hónapon belül és csak egy alkalommal van mód. Uniós vagy belső elsőbbséggel már rendelkező bejelentésekre belső elsőbbségi jog már nem alapozható.

Belső elsőbbség érvényesítése esetén a korábbi szabadalmi bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

TOKAJIVAL ÉS ZÖLDBORSÓVAL A SZEBB ARCBŐRÉRT

A „Hidratáló és a bőr anyagcseréjét javító kozmetikai készítmények” elnevezésű, 178 786 lajstromszámú szabadalom hatóanyagként tokaji aszút és aszúesszenciát tartalmaz. A találmány szerinti kozmetikumok a világviszonylatban is rendkívüli helyet elfoglaló tokaji borok, elsősorban aszúborok különleges értékének, jellegének és természetesen összetételének köszönhetően egyedülállóan olyan anyagokat tartalmaznak, melyben sok biológiailag aktív vegyület van, és amely vegyületek képesek befolyásolni a bőr anyagcseréjét, javítják a vérkeringést, táplálják a bőrt, edzik a hámréteget, egyszóval biztosítják annak optimális fiziológiai állapotát.

A „zöldborsó kivonatot tartalmazó kozmetikai készítmény” (196 553) nevű találmány pedig az átlagos bőrregeneráló kozmetikumok hatását produkálja, megnyugtatja a gyulladt bőrt és javítja a felsebzett bőr hámképződését, tehát fényvédő hatású. Mindezeket a hatásokat egy mezőgazdasági hulladékanyag, a zöldborsó héjának a felhasználásával fejt ki. A feltalálók megállapították ugyanis, hogy a zöldborsó héja tartalmazza a jelzett hatással rendelkező anyagokat. A készítmény előállítására nem költség- és energiaigényes, sőt, a környezetterhelése is elenyésző.

Ezek a találmányok is kiváló példák arra, hogy noha a szépségügyi praktikák szinte egyidősek az emberiség történetével, mégis a „tetszeni vágyás” mind a mai napig vitathatatlanul arra ösztökéli a feltalálókat, hogy egyre fantasztikusabb ötleteikkel, egyre újabb és korszerűbb megoldásaikkal egyrészt szolgálják a szépséget mint örök divatot, másrészt fejlesszék, továbbfejlesszék a kozmetikai ipart mint „örök” sikerágazatot.

Forrás: Örökbefogadott találmányok

A Grand Tokaj Zrt. 194 960 lajstromszámú ábrás védjegy

2.4.16. Származtatás használatiminta-oltalmi bejelentésből

Ha a bejelentő korábban használatiminta-oltalmi bejelentést tett, akkor az azonos tárgyú szabadalmi bejelentés napjától számított két hónapon belül benyújtott nyilatkozatában igényt tarthat a használatiminta-oltalmi bejelentés napjára és elsőbbségére.

Származtatott szabadalmi bejelentés benyújtásának a használatiminta-oltalom megadása kérdésében hozott döntés jogerőre emelkedésétől számított három hónapon, legkésőbb a mintaoltalmi bejelentés napjától számított húsz éven belül van helye. A származtatásra nincs lehetőség, ha a használatiminta-oltalmi bejelentést európai szabadalmi bejelentésből vagy európai szabadalomból származtatták.

A származtatással kapcsolatos valamennyi határidő a szabadalmi törvényben rögzített, nem hosszabbítható, azokkal kapcsolatban az igazolás ki van zárva.

Származtatás esetén alapvető követelmény, hogy a **két bejelentés bejelentője** megegyezzen. A másik alapvető feltétele a származtatásnak, hogy a **két bejelentés tárgya** megegyezzen. Ez alatt tartalmi egyezést kell érteni, amit az érdemi vizsgálati szakaszban vizsgál meg teljes részletességgel az SZTNH.

A **származtatási igényről** legkésőbb a szabadalmi bejelentés napjától számított két hónapon belül kell nyilatkozni. Amennyiben a bejelentő a bejelentés benyújtásával egyidejűleg nem nyilatkozik a származtatási igényről, és a bejelentési nap valamely okból nem ismerhető el, a két hónapot az elismert bejelentési naptól kell számítani. A bejelentési nap elismerését vonja maga után, ha az elismert bejelentési nappal nem rendelkező szabadalmi bejelentés bejelentője nyilatkozik származtatási igényéről. Ebben az esetben azonban meg kell vizsgálni, hogy a származtatás egyéb feltételei fennállnak-e.

Ha a használatiminta-oltalmi bejelentés megadására irányuló eljárását **lezáró döntés** jogerőre emelkedett, akkor a lehetséges szabadalmi oltalmi időn belül három hónapos határidővel még mód van szabadalmi bejelentés származtatására, a döntés tartalmától (megadás, elutasítás, megszűnés) függetlenül. A származtatást megalapozó irat az ügyféltől nem kérhető be, azt hivatalból csatolni kell a szabadalmi bejelentéshez.

2.4.17. A szabadalom megadása

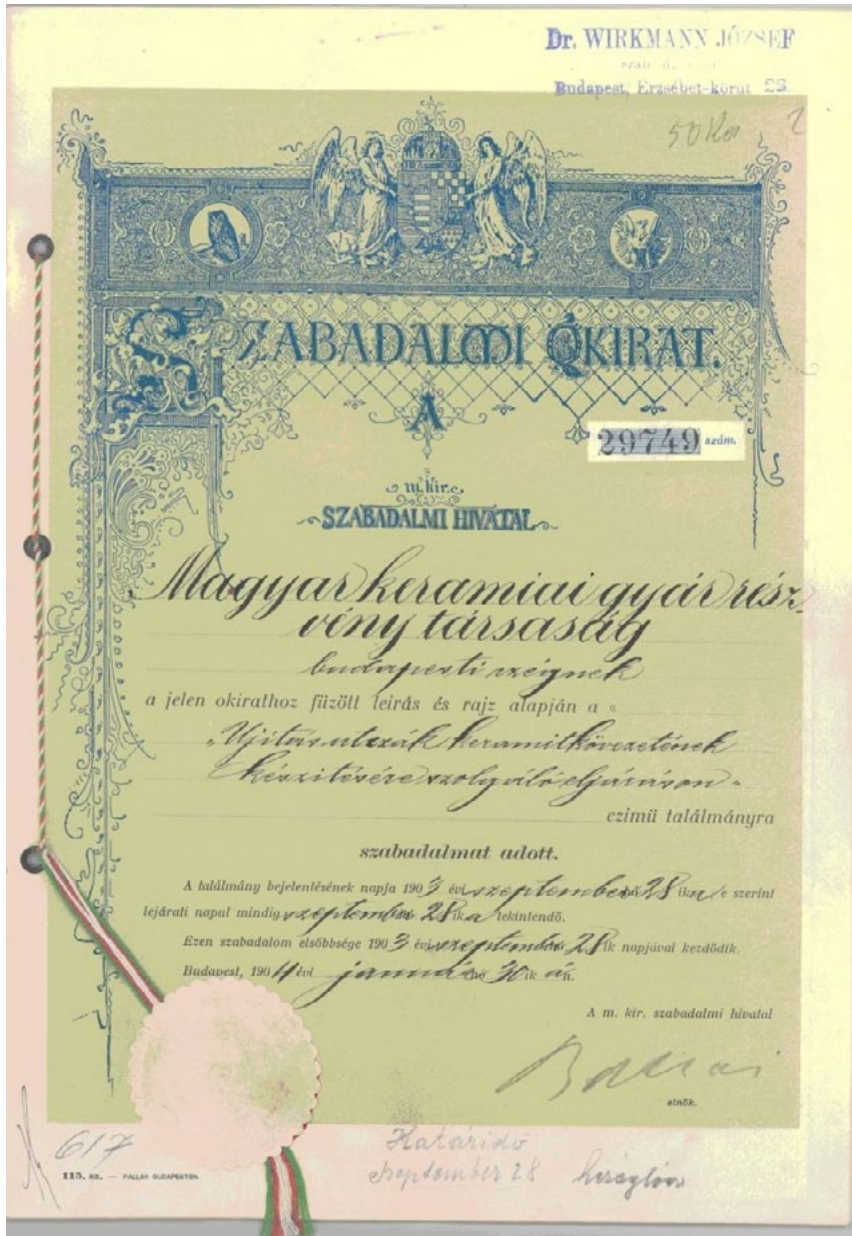
Amennyiben a találmány és annak bejelentése megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi követelménynek, az SZTNH a bejelentés tárgyára szabadalmat ad. Ezt megelőzően a megadás alapjául szolgáló szabadalmi leírásnak, igénypontnak és a rajz(ok)nak a változatát megküldi a bejelentőnek, aki három hónapon belül nyilatkozhat arról, hogy e változattal egyetért-e. Egyetértés, vagy a nyilatkozat elmaradása esetén a szabadalom megadására a megküldött változat alapján kerül sor. Ha a bejelentő változtatást kezdeményez, vagy újabb leírást, igénypontot és rajz(ka)t nyújt be, annak a végleges változat megállapítása során történő figyelembevételéről az SZTNH dönt.

A szabadalom megadásának díját a nyilatkozatra megszabott három hónapos határidőn belül meg kell fizetni. Ennek elmaradását úgy kell tekintenie az SZTNH-nak, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

Az SZTNH a szabadalom megadását követően **szabadalmi okiratot** ad ki. Ehhez mellékeli

a szabadalmi leírást az igényponttal és a rajz(ka)t. Jogi hatály csak a szabadalmat megadó határozathoz fűződik, a szabadalmi okirathoz nem.

A szabadalom megadását az SZTNH bejegyezi a szabadalmi lajstromba, és arról hatósági tájékoztatást közöl az SZKV-ban.

A Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal által 1904. január 30-án kiállított szabadalmi okirat

2.5. EGYÉB SZABADALMI ELJÁRÁSOK

2.5.1. A szabadalom megszűnés megállapítására és a szabadalmi oltalom újra érvénybe helyezésre irányuló eljárás

Az ideiglenes, illetve a végleges szabadalmi oltalom a **fenntartási díj fizetésének elmulasztása** esetén a törvény erejénél fogva, az oltalomról való **lemondás** esetén pedig a jogosult lemondásra irányuló – visszavonhatatlan – nyilatkozata folytán megszűnik. Fenntartási díj fizetésének hiányában történt megszűnés esetén – meghatározott feltételek mellett – az SZTNH a **szabadalmi oltalmat újra érvénybe** helyezi.

A szabadalmi oltalom megszűnését és újra érvénybe helyezését az SZTNH határozatban állapítja meg, bejegyzi a szabadalmi lajstromba, és hatósági tájékoztatást közöl róla az SZKV-ban.

A szabadalmi oltalom tartamára évenként, külön jogszabályban meghatározott **fenntartási díjat** kell fizetni, amely az első évre a bejelentés napján, a további évekre a bejelentés évfordulóján előre esedékes. A szabadalmi bejelentés közzétételét megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a közzétételtől, a további évekre szóló díjakat az esedékességtől számított hat hónapos türelmi idő alatt is meg lehet fizetni.

Ha a fenntartási díjat a türelmi idő alatt sem fizették meg, az ideiglenes szabadalmi oltalom a keletkezésére visszaható hatállyal, a végleges szabadalmi oltalom pedig az esedékességet követő napon megszűnik. Ha a fenntartási díj megfizetésének elmulasztása miatt az oltalom megszűnt, azt a bejelentő, illetve a szabadalmas kérésére **újra érvénybe** kell helyezni, feltéve, hogy a türelmi idő leteltét követő három hónapon belül kéri. Az újra érvénybe helyezésnek az is feltétele, hogy ugyanezen határidőn belül a kérelem díját is megfizessék.

A szabadalmi lajstromban feltüntetett bejelentő, illetve szabadalmas lemondhat az ideiglenes, illetve a végleges szabadalmi oltalomról. A **lemondásra irányuló nyilatkozatot** írásban kell benyújtani az SZTNH-hoz.

Több bejelentő vagy több szabadalmas esetén az összes bejelentő, illetve szabadalmas egybehangzó nyilatkozata szükséges ahhoz, hogy az oltalom lemondás miatti megszűnését az SZTNH megállapítsa. Ha csak az egyik bejelentőtárs, illetve szabadalmastárs mond le a szabadalmi oltalomról, akkor az oltalom nem szűnik meg, hanem a többi szabadalmastárs joga – részesedésük arányában – kiterjed a lemondó hányadára.

Ha a lemondás más személynek jogszabályon, hatósági határozaton, a szabadalmi lajstromba bejegyzett hasznosítási vagy egyéb szerződésen alapuló jogát érinti, vagy a szabadalmi lajstromba per van bejegyezve, úgy a lemondás csak akkor hatályos, ha az érintett személy a lemondáshoz hozzájárul – kivéve, ahol az Szt. ettől eltérően rendelkezik.

Lemondás következtében az ideiglenes szabadalmi oltalom a keletkezésére visszaható hatállyal szűnik meg, a végleges szabadalmi oltalom pedig a lemondás beérkezését követő napon, illetve a lemondó által megjelölt korábbi időpontban.

Lemondani egyes igénypontokról is lehet. Az oltalomról történő lemondással kapcsolatban – valamely korábbi időpont és egyes igénypontok megjelölésén túl – a jogosult nem köthet

ki egyéb feltételt. Nem lehetséges pl. lemondás jövőbeli időponttól, lemondás meghatározott hányadról, lemondás más személy javára.

A bejelentő a közzétételig **visszavonhatja** a szabadalmi bejelentést. A visszavonás bejelentésére a lemondásra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a visszavonás tudomásulvétele esetén a bejelentés nem kerül közzétételre, így adott esetben bejelentő titokban tarthatja annak tárgyát.

A bejelentő meghatározott mulasztásaihoz az Szt. azt a hatályt rendeli, hogy úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő visszavonta a szabadalmi bejelentést, illetve, hogy lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

2.5.2. A megsemmisítési eljárás

A Magyarországon lajstromozott szabadalmak megadását az érdemi szabadalmazhatósági feltételek vizsgálata előzi meg. A leggondosabb vizsgálat mellett is előfordul azonban, hogy utólag olyan okok merülnek fel, amelyek felvetetik egy megadott szabadalom oltalomképességének hiányát. **Az oltalomképesség hiányára hivatkozva a szabadalom hatályát kétségbe vonni azonban csak megsemmisítési eljárásban lehet.**

A szabadalom megsemmisítését bárki kérheti a szabadalmassal szemben. A megsemmisítést, arra hivatkozva, hogy a szabadalmat nem annak adták meg, akit az a törvény szerinti megillet, csak az kérheti, akit a szabadalom megilletne. Szabadalmi törvényünk a megsemmisítési eljárást a megsemmisítést kérő és a szabadalmas jogvitájának keretében szabályozza. Ennek megfelelően nincs jogi lehetőség arra, hogy a szabadalmas saját szabadalmának a megsemmisítését kérje. Megsemmisítési eljárás olyan szabadalomra nézve is indítható, amely már megszűnt, de keletkezésére vissza nem ható hatállyal.

Ha a megsemmisítés feltételei fennállnak, a szabadalmat – keletkezésére visszaható hatállyal – meg kell semmisíteni. Ha a megsemmisítés feltételei csak részben állnak fenn, a szabadalmat megfelelően korlátozni kell. A megsemmisítési kérelmet elutasító jogerős határozat kizárja, hogy azonos ténybeli alapon ugyanannak a szabadalomnak a megsemmisítése iránt bárki újabb eljárást indítson.

A megsemmisítési kérelemnek utalnia kell arra, hogy a szabadalom megsemmisítését és/vagy korlátozását kérik. Egy kérelemben csak egy szabadalom megsemmisítése kérhető. **A kérelemben meg kell jelölni a megsemmisítés alapjául szolgáló okokat (jogalapokat) és mellékelni kell a(z okirati) bizonyítékokat.** A kérelmező – a jogalapok megjelölése és a(z okirati) bizonyítékok benyújtása mellett – írásbeli érvelést is adhat a megjelölt megsemmisítési okok alaposságának alátámasztására. A kérelmezőnek érdeke, hogy érveit előterjessze, de erre nem kötelezhető.

A megsemmisítési kérelemre jogszabályban meghatározott díjat kell fizetni a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül.

A szabadalom megsemmisítését a törvény csak **a legalapvetőbb szabadalmazhatósági feltételek hiányában** teszi lehetővé. Nem semmisíthető meg a szabadalom például azért, mert a találmány nem egységes, vagy mert alakhiányosságok vannak a leírásban. Nem jogalap a

szabadalom megsemmisítésére az sem, ha a szabadalmat nem illette meg az igényelt elsőbbség. Azonban, ha a kérelmezői támadás olyan szabadalmazhatósági feltételre irányul, amelynek az elsőbbség időpontjában kellett teljesülnie, és ennek kapcsán olyan dokumentum kerül hivatkozásra, amelynek figyelembe vehetősége az elsőbbség megítélésétől függ, akkor e feltétel vizsgálatának keretében az is vitatható, hogy az elsőbbségi igény megalapozott volt-e.

Alapvető garanciális elv, hogy a szabadalmi oltalom megsemmisítésére csak olyan feltételekkel kapcsolatban kerülhessen sor, amelyek a szabadalom megadásának is feltételei voltak. Mivel a szabadalmazhatóság és ezzel a megsemmisítés feltételei is változtak, a törvény a megsemmisítési jogalapok tekintetében irányadó szabályokat a szabadalom bejelentési napjához köti. A szabályok tartalmának, valamint az irányadó szabályok meghatározásának ismertetése meghaladná e könyv kereteit, de a gyakorlatban figyelmet érdemel, hogy – bár csökkenő gyakorisággal – előfordulhatnak olyan ügyek is, amelyeknél a megsemmisítési feltételekre irányadó szabályok valamely már korábban hatályon kívül helyezett jogszabályban keresendők.

Az Szt. hatályos szövege szerint **a szabadalmat a bejelentés napjára visszaható hatállyal meg kell semmisíteni, ha**

- a) a tárgya nem felelt meg az Szt.-ben meghatározott feltételeknek, vagyis
 - nem minősült találmánynak, nem volt új, nem alapult feltalálói tevékenységen, iparilag nem alkalmazható; biotechnológiai találmány esetén pedig nem elégíti ki az e találmányokra vonatkozó speciális szabadalmazhatósági feltételeket is; és/vagy
 - a szabadalmi oltalomból ki van zárva;
- b) a leírás nem tárja fel a törvényben előírt módon és részletességgel a találmányt;
- c) a szabadalom tárgya bővebb annál, mint amit az elismert bejelentési napon benyújtott, illetve – megosztás esetén – a megosztott bejelentésben feltártak, végül
- d) a szabadalmat nem annak adták meg, akit az a törvény szerint megillet.

A megsemmisítési (és a nemleges megállapítási) eljárás ellenérdekű felek részvételével folyó (*inter partes*, kontradiktórius) eljárás, ezért annak során az SZTNH-nak az egyik fél beadványait, valamint az egyik felet érintő hivatali döntéseket meg kell küldenie tájékoztatásul a másik fél számára is. A tárgyalásra, az esetleges szemlére mindkét felet meg kell hívni. **Az ellenérdekű felek részvételével folyó eljárás nyilvános**; a szóbeli tárgyaláson hallgatóság részt vehet.

A megsemmisítési (és a nemleges megállapítási) eljárás során a feleknek bizonyítékokkal kell alátámasztani álláspontjukat. A bizonyítás általában írásbeli bizonyítékok, ritkábban szakértői vélemény, szemle vagy tanúvallomás alapján történhet. Az SZTNH figyelmen kívül hagyhatja azokat a nyilatkozatokat vagy bizonyítékokat, amelyeket az ügyfél nem kellő időben terjesztett elő.

Lényeges, hogy **a megsemmisítési eljárásban (és a nemleges megállapítási eljárásban) a tényállás megállapítása** az általánostól eltérő keretek között történik. Míg a szabadalom megadására irányuló eljárásban az SZTNH a tényeket hivatalból vizsgálja, és vizsgálata nem korlátozódhat csupán az ügyfelek állításaira, addig a kontradiktórius ügyekben a tényeket a kérelem keretei között, az ügyfelek nyilatkozatai és állításai, valamint az ügyfél által igazolt adatok alapján vizsgálja.

A megsemmisítési eljárás az SZTNH-hoz benyújtott megsemmisítési kérelemmel indul meg. Az

egy szabadalom ellen irányuló több megsemmisítési kérelmet lehetőség szerint egy eljárásban kell elintézni.

Az SZTNH értesíti a szabadalmast arról, hogy szabadalmával kapcsolatban megsemmisítési kérelem érkezett. A megsemmisítési eljárás megindítása a szabadalmi lajstromban feltüntetésre kerül.

Ha a megsemmisítési kérelem nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek, az SZTNH a megsemmisítést kérőt hiánypótlásra szólítja fel, ha pedig a kérelem díját nem fizették meg, figyelmezteti a határidőben történő pótlásra. Az SZTNH-nak azt is kifogásolnia kell felhívás keretében, ha a szabadalom megsemmisítését kizárólag egy már jogerősen elutasított megsemmisítési kérelemmel azonos ténybeli alapon kérik. A ténybeli alap azonosságát érdemben kell vizsgálni.

Ha a felhívásra a kérelmező hiánypótlást vagy nyilatkozatot nyújt be, de az SZTNH továbbra is úgy látja, hogy a megsemmisítési kérelem nem felel meg a törvényben előírt azon feltételeknek, amelyek hiányában az eljárás nem folytatható le, illetve amennyiben a felhívásban megjelölt hiánypótlás, illetve a díjfizetés az előírt határidőre nem történik meg, akkor az SZTNH-nak visszavontnak kell tekintenie a megsemmisítési kérelmet.

A megsemmisítési kérelmet és mellékleteit – ha hiánypótlásra volt szükség, akkor annak beérkezése után – **az SZTNH megküldi a szabadalmasnak**, nyilatkozattételi felhívás kíséretében.

Szolgálati találmányra adott szabadalom esetében az SZTNH a megsemmisítési kérelmet és a(z) első) nyilatkozattételi felhívást **a feltalálónak** is megküldi azzal, hogy a megsemmisítési eljárásban ügyfélként vehet részt, ha erre vonatkozó nyilatkozatát a kérelem kézhezvételétől számított harminc napon belül megteszi.

Ha a szabadalmas nyilatkozik, akkor nyilatkozatát és az általa esetleg benyújtott iratokat meg kell küldeni a kérelmezőnek, ezzel számára is lehetővé téve, hogy nyilatkozzék a másik fél által felhozott érvekre, bizonyítékokra. A nyilatkozattételi felhívással együtt – vagy külön alkalommal – az SZTNH határidőt jelöl meg a kérelmezőnek, amelynek elteltét követően már nem jelölhet meg a megsemmisítés alapjául szolgáló további okokat (jogalapokat). Az elkészen megjelölt megsemmisítési okot (jogalapot) az eljárást befejező határozat meghozatalakor figyelmen kívül kell hagyni. A határidőben megjelölt okhoz (jogalaphoz) bizonyíték később is benyújtható, feltéve, ha az kellő időben történik ahhoz, hogy még figyelembe lehessen venni.

A nyilatkozattétel nem kötelező. Ha bármelyik fél nem nyilatkozik, az eljárást a rendelkezésre álló adatok alapján folytatja le az SZTNH. A felek – a fenti kereteken belül – a kérelmeiket visszavonhatják, kiegészíthetik és módosíthatják. A kérelmező és a szabadalmas korlátozási javaslatot terjeszthet elő.

A megsemmisítési kérelem visszavonása esetén a visszaélészerű kérelmezői joggyakorlás meggátolása vagy a közérdek alaposan valószínűsíthető sérelmének megakadályozása céljából az eljárást hivatalból folytatni lehet. Az SZTNH ilyen esetben is a kérelem keretei között, a felek által korábban tett nyilatkozatok és állítások figyelembevételével jár el.

Az SZTNH az írásbeli előkészítés után szóbeli tárgyalás alapján határoz a szabadalom megsemmisítéséről, korlátozásáról vagy a kérelem elutasításáról. A megsemmisítési

eljárásban (valamint a nemleges megállapítási eljárásban) az SZTNH háromtagú tanácsban jár el a tárgyaláson. A tanács szótöbbséggel dönt.

A tárgyalás során biztosítani kell, hogy a szabadalmas és a kérelmező is kifejtse az álláspontját. Az eljáró tanácsnak sorra kell vennie valamennyi, a megsemmisítési kérelemben érvényesen megjelölt megsemmisítési okot és valamennyi bizonyítékot. Az utóbbiak tekintetében tisztázni kell, hogy eleget tesznek-e az érvényesíthetőség feltételeinek, és ha igen, akkor milyen módon támasztják alá az illető megsemmisítési okot. Korlátozás esetén három feltételnek kell teljesülnie. A korlátozás csak az eredeti oltalmi körön belül, annak szűkítésével valósítható meg; csak olyan korlátozó jellemző kerülhet a főigénypontba, amelynek a feltárása kellően részletes és egyértelmű volt; végül a korlátozásnak úgy kell „helyreállítania” az oltalomképességet, hogy a többi szabadalmazhatósági feltétel se sérüljön.

A tárgyalás az ügyfél távolmaradása esetén is megtartható. Ha az ügyfél nem jelent meg a szóbeli tárgyaláson, de utóbb igazolási kérelemmel él, és a hivatal helyt ad a kérelemnek, akkor az elmulasztott határnapon megtartott tárgyalást a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott döntés hatályban tartása kérdésében is dönteni kell. A tárgyalás folyamán hozott végzéseket és a határozatot még a tárgyalás napján ki kell hirdetni. A döntés kihirdetése a rendelkező rész felek előtti felolvasását jelenti. Ezután szóban az indokokat is röviden ismertetni kell. A döntést legkésőbb tizenöt napon belül kell írásba foglalni, és újabb tizenöt napon belül kézbesíteni kell. Ha az ügy bonyolultsága miatt feltétlenül szükséges, akkor a kihirdetést a határozatra nézve el lehet halasztani az Szt.-ben meghatározott időre és módon, ami az írásba foglalás határidejét is módosítja. Az írásba foglalt döntés rendelkező része nem térhet el attól, amit kihirdettek. A rendelkező részhez kapcsolódik a részletes indokolás.

A megsemmisítési eljárás költségeinek viselésére a vesztes felet kell kötelezni. Ha a szabadalmas a megsemmisítési eljárásra okot nem adott, és a szabadalmi oltalomról – legalább az igénypontok érintett része vonatkozásában – a részére küldött első nyilatkozattételi felhívásban kitűzött határidő lejártá előtt lemond, az eljárási költséget a kérelmező viseli.

A szabadalom megsemmisítését vagy korlátozását az SZTNH bejegyzí a szabadalmi lajstromba, és arról hatósági tájékoztatást közöl az SZKV-ban.

A megsemmisítési, valamint a nemleges megállapítási eljárást bármelyik fél kérelmére **gyorsítottan** kell lefolytatni, ha a szabadalom bitorlása miatt pert indítottak, és ezt igazolják.

Ha a kérelemből a perindítást igazoló irat hiányzik, a hivatal felhívást ad ki annak pótlására. A pótlás elmaradása, illetve tartalmi elégtelensége esetén az SZTNH visszavontnak tekinti, illetve elutasítja a gyorsított eljárás iránti kérelmet.

A gyorsított eljárási kérelem díjköteles, a díjfizetés elmaradása esetén a gyorsított eljárás iránti kérelmet visszavontnak kell tekinteni.

Gyorsított eljárás esetén az általánoshoz képest jóval rövidebb határidő is kitűzhető – hiánypótlásra, illetve nyilatkozattételre akár tizenöt nap –, és határidő-hosszabbítás csak különösen indokolt esetben adható. Ha a felek gyorsított eljárást kértek, az SZTNH csak akkor tart szóbeli tárgyalást, ha a tényállás tisztázásához szükség van a kérelmezők együttes meghallgatására, vagy bármelyik fél ezt kellő időben kéri.

Tudomásomra jutott, hogy más is gyártja ugyanazt, amit én, ráadásul érvényes szabadalmára hivatkozva el akar tiltani a gyártástól. Szerintem nem kaphatott volna szabadalmat, mert én régebben gyártom. Mit tehetek?

2.5.3. A nemleges megállapítási eljárás

Aki attól tart, hogy ellene szabadalombitorlás címén eljárást indítanak, az eljárás megindításáig kérheti annak megállapítását, hogy az általa hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás nem ütközik valamely általa megjelölt szabadalomba.

A nemleges megállapítás jogintézménye a jogbiztonságot szolgálja. Lehetőséget nyújt a gazdálkodó szervezetek számára, hogy tisztázzák a hasznosítani kívánt termék vagy eljárás szabadalmi jogi státuszát. Az eljárás konkrét célja a bitorlási pernek, illetve a perhez vezető bitorlási helyzet kialakulásának a megelőzése. Ebből következik, hogy nemleges megállapítás csak addig kérhető, amíg a kérelmező ellen nem indult meg a szabadalombitorlás miatti eljárás, és nincs helye annak, hogy a nemleges megállapítást a megjelölt szabadalom jogosultja vagy jogosultjainak egyike kérje.

A kérelemre a benyújtásától számítva két hónapon belül díjat kell fizetni.

A nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat **kizárja, hogy a megjelölt szabadalom alapján ugyanarra a termékre vagy eljárásra vonatkozóan szabadalombitorlás miatt eljárást indítsanak.** Nemcsak a kérelmező, hanem harmadik személy is hivatkozhat a határozatra, ha a szabadalmas ugyanazon termék vagy eljárás hasznosítása miatt kísérel meg ellene szabadalombitorlási pert indítani.

Gyakori tévedés, hogy a nemleges megállapítási eljárásban két szabadalom áll egymással szemben. Nem erről van szó, hanem egy, a kérelmező által ismertetett – leírt, lerajzolt – termék vagy eljárás áll szemben az ugyancsak általa megjelölt szabadalommal. Azt is

hangsúlyozni kell, hogy az SZTNH-nak a nemleges megállapítási eljárásban nem feladata, és erre lehetősége sincs, hogy azt vizsgálja, hogy a kérelmező megvalósította-e, avagy azt valósította-e meg, amire a nemleges megállapítást kérte.

Ha a szabadalom ellen megsemmisítési eljárás van folyamatban, az SZTNH a nemleges megállapítási eljárást általában felfüggeszti. Ha a szabadalom teljes terjedelmében megsemmisítésre kerül, a nemleges megállapítási eljárás okafogyottá válik.

A **kontradiktórius eljárás** sajátosságaira, valamint a **tényállás megállapítására** nézve is a megsemmisítési eljárásnál ismertetett szabályok érvényesülnek. A nemleges megállapítási eljárásban is lehet kérni a **gyorsított eljárást** lefolytatását ugyanolyan feltételekkel, mint a megsemmisítési eljárásnál (lásd a 2.5.2. fejezetet).

Az SZTNH értesíti a szabadalmast arról, hogy szabadalmával kapcsolatban nemleges megállapítási kérelem érkezett.

Ha a nemleges megállapítási kérelem nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek, a hivatal

hiánypótlásra hívja fel a nemleges megállapítást kérőt, ha pedig a kérelem díját nem fizette meg, figyelmezteti a határidőben történő pótlásra.

A Hivatalnak meg kell vizsgálnia, hogy **egy megjelölt szabadalom, valamint egy termék vagy eljárás** tekintetében kérték-e a nemleges megállapítást. Az utóbbi feltétel akkor is érvényesítendő, ha magának a szabadalomnak több főigénypontja van, azaz több különböző találmány(csoport)ot véd.

A rendelkezésre álló adatok alapján azt is ellenőrizni kell, hogy a nemleges megállapítást kérő ellen **nem indult-e eljárás** a megjelölt szabadalom bitorlása miatt.

Ellenőrizni kell továbbá, hogy benyújtotta-e a kérelmező **a megjelölt szabadalom, valamint a hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék vagy eljárás leírását és rajzát (rajzait)** az előírt példányszámban. A leírásból és a rajz(ok)ból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy mi az a megoldás, amire a nemleges megállapítást kérik. Szabadalmi leírás vagy egyéb, sokféle megoldás elvi lehetőségét magában foglaló ismertetés önmagában nem tekinthető a hasznosított vagy hasznosítani kívánt – egyetlen – termék vagy eljárás szabályszerű ismertetésének. Rajzo(ka)t akkor kell benyújtani, ha az a kérelmezői megoldás megértéséhez szükséges. Alaki előírások nincsenek a kérelmezői leírással és rajzzal (rajzokkal) kapcsolatban. Ugyancsak nem hiányolható a kérelmezői megoldásnak a szabadalom tárgyával való írásbeli összehasonlítása, a különbségek kimutatása, ami azonban a kérelmező érdeke.

Ha a felhívásra a kérelmező hiánypótlást vagy nyilatkozatot nyújt be, de az SZTNH továbbra is úgy látja, hogy a nemleges megállapítási kérelem a törvényben előírt olyan feltételeknek nem felel meg, amelyek hiányában az eljárás nem folytatható le, vagy pedig a felhívásban megjelölt hiánypótlás, illetve a díjfizetés az előírt határidőre nem történik meg, akkor az SZTNH-nak visszavontnak kell tekintenie a nemleges megállapítási kérelmet.

A nemleges megállapítási kérelmet és mellékleteit – ha hiánypótlásra van szükség, akkor annak beérkezése után – az SZTNH megküldi a szabadalmasnak nyilatkozattételi felhívás kíséretében. Ha a szabadalmas nyilatkozik, akkor nyilatkozatát meg kell küldeni a kérelmezőnek, számára is lehetővé téve, hogy nyilatkozzék a másik fél által felhozott érvekre, bizonyítékokra. A nyilatkozattétel egyik fél számára sem kötelező. A felek az eljárás során kérelmeiket visszavonhatják, kiegészíthetik és módosíthatják.

Az SZTNH-nak az írásbeli előkészítést követően **szóbeli tárgyalást** kell tartania, és annak alapján határoznia arról, hogy **helyt ad-e a nemleges megállapítási kérelemnek, vagy elutasítja azt**. A nemleges megállapítási eljárásban a szóbeli tárgyalás keretei – beleértve a **határozathozatal módját, a döntés kihirdetését és írásba foglalását** is – ugyanazok, mint a megsemmisítési eljárásnál, így az ott ismertetett szabályok az irányadók (lásd a 2.5.2. fejezetet), az alábbi sajátosságokkal.

A döntés alapjául a kérelmezői megoldás leírása és az esetleges rajzok, illetve a megjelölt szabadalom főigénypontja(i) szolgál(nak).

Az összevetés során azt kell vizsgálni, hogy a szabadalom egy főigénypontjának összes jellemzője megvalósul-e a vizsgált termékben vagy eljárásban. A szabadalmi oltalomnak az adott termékre vagy eljárásra való kiterjedésének megállapításakor megfelelően figyelembe kell venni a terméknek vagy eljárásnak az igénypontban foglaltakkal egyenértékű jellemzőit is. Az igényponti jellemzővel

egyenértékűnek – ekvivalensnek – a lényegében ugyanazt a feladatot, lényegében ugyanolyan módon és lényegében ugyanazon eredménnyel betöltő jellemzőt kell tekinteni.

Egy főigényponti jellemző abban az esetben valósul meg a megjelölt termékben vagy eljárásban, ha annak van olyan jellemzője, amelynek a jelentéstartalma beletartozik a főigényponti jellemző jelentéstartalmába, pontosabban átfed azzal. Nincs jelentősége, ha az eljárásnak további, a főigényponti jellemzők jelentéstartalmán kívüli jellemzői is vannak, beleértve azt az esetet is, ha a termék vagy eljárás jellemzőjének jelentéstartalma bővebb, mint az annak megfelelő főigényponti jellemzőé.

A vizsgált termék vagy eljárás vonatkozásában tehát egyetlen főigényponti jellemző megvalósulásának hiánya is elegendő **az ütközés hiányának megállapításához, vagyis a nemleges megállapításhoz**. Abban az esetben azonban, ha az ismertetett termékben vagy eljárásban a szabadalom főigénypontjának összes jellemzője megvalósul, úgy a kérelmezői megoldás a szabadalom oltalmi körébe tartozik. Ebben az esetben **a (nemleges megállapítási) kérelmet el kell utasítani**, még akkor is, ha további, az igényponti jellemzők között fel nem lelhető ismérvei is vannak (lásd a 2.2.7. fejezetet).

A tárgyalás során biztosítani kell, hogy a szabadalmas és a kérelmező is kifejtse álláspontját az igényponti jellemzők megvalósulása, illetve meg nem valósulása kérdésében. A nemleges megállapítási eljárásban nincs lehetőség arra, hogy a kérelmező a szabadalom érvényességét kétségbe vonja, vagy hogy a szabadalmas változtatásokat eszközöljön szabadalmának leírásában vagy igénypontjaiban. Igénypontokról természetesen ilyenkor is lemondhat a szabadalmas.

A nemleges megállapítási eljárás költségeit – az európai szabadalom szövege magyar nyelvre fordításának költsége kivételével – a kérelmező viseli.

2.5.4. Közegészségügyi problémák kezelése érdekében adott kényszerengedélyekkel összefüggő eljárások

A közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivitelre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyezéséről szóló, 2006. május 17-i 816/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben (a továbbiakban: EKr.) meghatározott esetben és feltételekkel a Hivatal a találmány hasznosítására kényszerengedélyt ad.

Az EKr. szerinti kényszerengedély – amelyről a kényszerengedélyes bármikor lemondhat – a lemondás és a visszavonás esetét kivéve a Hivatal által megszabott időtartamig, illetve a szabadalmi oltalom megszűnéséig áll fenn.

Az EKr. szerinti kényszerengedélyekkel összefüggő, az Szt. 83/A-83/H. §-ában meghatározott, alább felsorolt ügyekben a Hivatal jár el:

- a kényszerengedély megadására irányuló eljárás,
- a kényszerengedélyes könyveibe és nyilvántartásaiba történő betekintés elrendelésére irányuló eljárás,
- a kényszerengedély felülvizsgálatára irányuló eljárás, valamint
- a kényszerengedély módosítására irányuló eljárás.

2.5.5. A szabadalmi leírás értelmezése

Ha a szabadalmi leírás értelmezése kérdésében vita támad, az eljáró bíróság vagy egyéb hatóság megkeresésére az SZTNH szakvéleményt ad.

A szabadalmi oltalommal összefüggő ügyekben folytatott eljárásokban – pl. díjperben, bitorlási perben – gyakran előfordul vita az oltalom terjedelmével, és ezen keresztül a szabadalmi leírás értelmezésével kapcsolatban. Ilyen esetekben az eljáró szerv szakvélemény adására kérheti az SZTNH-t.

Az értelmezési szakvélemény keretében a bíróság vagy egyéb hatóság arra kérhet választ, hogy mire vonatkozik a szabadalom, vagyis milyen megoldás tartozik a szabadalom oltalmi körébe általában, illetve, hogy egyes igényponti meghatározásokat, jellemzőket, vagy jellemzők egybefüggő csoportját – ha a vita csak ezekkel kapcsolatban keletkezett – hogyan kell értelmezni.

A szabadalmi leírás értelmezésére irányuló eljárás felek részvétele nélkül folyó, **nem nyilvános eljárás**, amelynek során az SZTNH **háromtagú tanácsban eljárva ad szakvéleményt**. Ennek **megállapításai nem kötik** az eljáró bíróságot vagy egyéb hatóságot, amely szabad mérlegelés alapján veszi figyelembe a szakvéleményt az előtte folyó eljárás során.

SZÁLCEMENT PALA GYÁRTÁS

Az Újlakiként ismert régi téglagyár a Bécsi út – Nagyszombat utca sarkán kezdte meg működését 1741-ben, Hörger Antal téglavetőjeként, ott, ahol ma a „városi házak” állnak. Később Jálícs Kristóf, majd az 1820-as években a Kunewalder család kezébe került. Aztán 1869-ben megalakult az Újlaki Téglá- és Mészégető Rt. A vállalat 1928-ban beolvadt a Nagybányai Kőszénbánya Rt.-be, és az Újlaki Téglagyár ettől kezdve a Nagybányai-Újlaki Egyesült Iparművek Rt. részeként működött tovább. A gyárat 1948-ban államosították, majd különböző elnevezések alatt 1973-ig működött.

A téglagyárnak az 1910-es években több szabadalma is volt, köztük egy rostanyagokból (azbesztből és cementből) készülő műkövek előállítására szolgáló készülék (59181).

Faragó Géza: Újlaki Asbest Pala (é.n.)

2.6. A NEMZETKÖZI SZABADALMI BEJELENTÉSEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ ÜGYEK

2.6.1. A Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT)

A találmányok jogi védelme terén folytatott nemzetközi együttműködés szempontjából kiemelkedő jelentősége van a PCT-nek. A Szerződést 1970. június 19-én Washingtonban írta alá 35 ország – köztük Magyarország – képviselője. A PCT 1978. június 1-je, Magyarországon pedig 1980. június 27-e óta van hatályban. A PCT-hez és a csatolt Végrehajtási Szabályzatához a Párizsi Uniós Egyezményben részes bármely ország csatlakozhat. A tagállamok között lényegében az összes fontos, iparilag fejlett ország megtalálható. Tagországainak száma meghaladja a százötvenet. **A PCT** – a 2.7. fejezetben ismertetett ESZE-vel ellentétesen – **az országok csatlakozási lehetősége szempontjából „nyílt”, míg a bejelentési lehetőség szempontjából „zárt” rendszer**, azaz a szerződéshez bármely ország vagy regionális szervezet csatlakozhat, nemzetközi szabadalmi bejelentést azonban csak ezekből az országokból vagy regionális szervezetekből lehet benyújtani.

A PCT sikerét jelzi nemcsak a tagországok körének folyamatos, nagyszámú bővülése, hanem a PCT alapján tett nemzetközi szabadalmi bejelentések egyre emelkedő száma, napjainkra hatalmasra duzzadó mennyisége is. A PCT tehát betölti fő célját, vagyis azt, hogy egyszerűbbé, gyorsabbá, olcsóbbá és megbízhatóbbá tegye a találmányok jogi oltalmának megszerzését olyan esetekben, amikor ugyanazt a találmányt több országban kívánják szabadalmaztatni, azaz az úgynevezett „szériabejelentések” esetén. Ezt a célt a PCT azáltal éri el, hogy **lehetővé teszi a bejelentők számára nemzetközi szabadalmi bejelentés benyújtását egyetlen nyelven, egyetlen, arra illetékes átvevőhivatalnál, egyféle előírás szerint**. A bejelentésben a PCT több – a bejelentő által megjelölt – vagy akár az összes tagállamában egyidejűleg igényelhető szabadalom. A nemzetközi bejelentésnek a nemzetközi benyújtási napjától kezdődően ugyanaz a hatálya, mint a megjelölt államokban szabályszerűen benyújtott nemzeti bejelentésnek. A nemzetközi szabadalmi bejelentés tehát megfelel egy-egy nemzeti – illetőleg regionális – bejelentésnek azokban a szerződő államokban, amelyeket a bejelentő a nemzetközi bejelentésében megjelölt. A kérelem formanyomtatványának – angol elnevezése: *request* – a pusztá benyújtása olyan jogot keletkeztet, mintha a bejelentő az összes szerződő államot megjelölte volna, ráadásul a nemzetközi bejelentés az egyes szerződő államokban a találmányokra igényelhető összes oltalmi formára – szabadalom, használatiminta-oltalom – kiterjed.

A PCT egységes bejelentési eljárást tesz lehetővé, amelynek írásos véleménnyel kiegészített nemzetközi kutatási jelentéssel és külön kérésre nemzetközi elővizsgálattal támogatott **„nemzetközi szakasza”,** valamint a nemzetközi bejelentést véglegesen elbíráló – a bejelentő által megjelölt országokban, az ott hatályos nemzeti jog szerint zajló – **„nemzeti szakasza” van.**

A nemzetközi bejelentéssel a bejelentő időt nyer annak eldöntésére, hogy találmányára mely országokban igényeljen szabadalmat, valamint arra is, hogy az egyes országokban való oltalomszerzéshez szükséges előkészületeket – piackutatás, fordítás, helyi képviselő megbízása stb. – elvégezze. **A PCT rendszerében** ezen kívül a bejelentő az említett döntései és további cselekményei szempontjából **fontos információkhoz is jut a nemzetközi kutatási jelentésből,** illetve **a nemzetközi elővizsgálati jelentésből.** Ezeket a kutatási és vizsgálati

jelentéseket a PCT követelményeinek megfelelően – nagy létszámmal, gazdag szabadalmi és egyéb információs háttérrel rendelkező, felkészült – nemzeti, illetve regionális szabadalmi hatóságok állítják össze, illetékes nemzetközi kutatási szervként vagy nemzetközi elővizsgálati szervként eljárva.

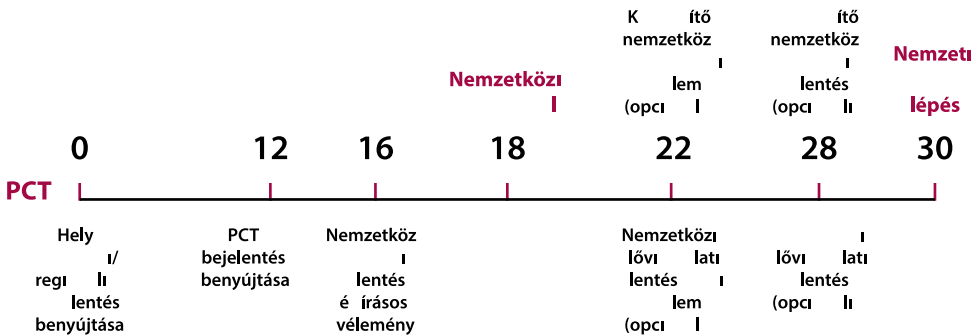
Hazai székhellyel működik a **Visegrádi Szabadalmi Intézet** elnevezésű, Csehország, Lengyelország, Szlovákia és Magyarország részvételével megalakult közös kormányközi szervezet, amely **nemzetközi kutatási és elővizsgálati szervként** ilyen feladatokat lát el.

A nemzetközi kutatási vagy elővizsgálati szerv a kutatásokat az ún. **PCT-minimumdokumentáció** alapján végzi. Ez a dokumentáció azoknak a szerződő feleknek a közzétett szabadalmi bejelentéseit és megadott szabadalmait tartalmazza, amelyeket a *Handbook on Industrial Property Information and Documentation* felsorol, így pl. az Amerikai Egyesült Államoké, Ausztráliáé, az Egyesült Királyságé, Franciaországé, Japáné, Németországé stb. A nemzetközi kutatási jelentés feltárja a nemzetközi bejelentéssel kapcsolatban a technika állását, felsorolva a nemzetközi bejelentés szempontjából releváns dokumentumokat, valamint ehhez kapcsolódóan előzetesen írásos véleménnyel szolgál a bejelentésben foglalt találmány kutathatóságát és szabadalmazhatóságát illetően. A nemzetközi elővizsgálati jelentés – a kutatási jelentés és az esetleges további újdonságkutatás tükrében – pedig arról tartalmaz részletes véleményt, hogy a találmány új-e, feltalálói tevékenységen alapul-e – azaz szakember számára nem nyilvánvaló –, és iparilag alkalmazható-e. A nemzetközi elővizsgálat ugyan a PCT-ben lefektetett kritériumok szerint zajlik, e kritériumok azonban nem kötik, nem korlátozzák a PCT szerződő államainak nemzeti jogalkotását a szabadalmazhatóság feltételeit illetően, mint ahogy a nemzetközi elővizsgálati jelentésben foglaltak sem kötelezőek a szerződő államok hivatalaira, nem jelentenek állásfoglalást arról, hogy a nemzetközi bejelentés tárgyát képező találmány valamely szerződő állam nemzeti szabadalmi joga szerint szabadalmazható-e.

A nemzetközi kutatás és elővizsgálat – azon túl, hogy a bejelentő számára fontos információt nyújt szabadalmaztatási stratégiájának kidolgozásához – **megalapozott szabadalmak megadását segíti elő**, továbbá hozzájárul ahhoz is, hogy a nemzeti és a regionális iparjogvédelmi hatóságok a **párhuzamos kutatás fölösleges többletterheitől is megszabaduljanak**.

A **PCT további előnye**, hogy az említett jelentések birtokában a **bejelentő – szükség szerint – módosíthatja bejelentését** az oltalomszerzés esélyeinek javítása érdekében. Kedvező hatásai vannak a WIPO Nemzetközi Irodája által eszközölt nemzetközi közzétételnek is, amelyre a WIPO Nemzetközi Irodájánál, a bejelentés elsőbbségi napjától számított 18 hónap elteltével kerül sor. A **nemzetközi közzététel** a műszaki információ gyors elterjedéséhez fűződő közérdeket éppúgy szolgálja, mint ahogy javíthatja a találmány nemzetközi értékesítésének esélyeit.

A PCT mindazonáltal **nem teremt „világsszabadalmat”**. A nemzetközi bejelentés, illetve a nemzetközi eljárás – kutatás, közzététel, elővizsgálat – összességében végül nem vezet el sem a megjelölt országokra vonatkozó nemzeti szabadalmak nemzetközi szintű, „központi” elnyeréséhez, sem pedig a több országra vonatkozó, egységes „nemzetközi szabadalom” megadásához, az csupán egy egységes szabadalmi bejelentési rendszert biztosít a bejelentők

számára, meghagyva a szabadalmak megadására irányuló eljárást az egyes nemzeti (regionális) iparjogvédelmi hatóságok kezében.

A PCT rendszerében ugyanis a nemzetközi szakaszt **nemzeti szakasz** követi. Ez utóbbi során a **megjelölt**, illetve a **kiválasztott** – abban az esetben, ha a bejelentő elővizsgálatot is kért – **nemzeti vagy regionális hivatalok** előtt kell tovább folytatni a szabadalom megadására irányuló eljárást, országonként, illetve hivatalonként külön-külön. E nemzeti szakaszban – bizonyos megkötésekkel és feltételekkel – a szerződő államok már saját nemzeti jogukat alkalmazzák, illetve a regionális hatóságok a nekik irányadó nemzetközi szerződések szerint járnak el. Az említett megkötések és feltételek a bejelentő érdekében állnak. Például a nemzeti (regionális) hivataloknak lehetőség kell adniuk a PCT bejelentés módosítására a nemzeti szakaszban is, a nemzeti törvényhozás azonban a nemzetközi bejelentés alakját vagy tartalmát illetően a PCT-ben előírtakon túlmenő vagy azoktól eltérő követelményeket nem szabhat meg.

Az Szt. a **nemzeti szakasz megkezdésére nyitva álló határidőt az elsőbbség napjától számított 31 hónapban határozza meg**.

A bejelentő számára garanciális jelentőségű, hogy a nemzeti szakasz megkezdésére nyitva álló határidő lejártá előtt a megjelölt, illetve a kiválasztott nemzeti (regionális) hivatal nem járhat el és nem kezdheti meg a nemzetközi bejelentés nemzeti vizsgálatát, hacsak a bejelentő ezt kifejezetten nem kéri.

Az **Szt. X/B. fejezete** tartalmazza azokat a szabályokat, amelyek a magyar szabadalmi jognak a PCT-hez való illeszkedését szolgálják. Az „Általános szabályok” tisztázzák a nemzetközi szabadalmi bejelentés fogalmát, azaz, hogy ahol az Szt. a PCT alkalmazására utal, azon a PCT-hez csatolt Végrehajtási Szabályzat alkalmazását is érteni kell, valamint, hogy a nemzetközi szabadalmi bejelentésekre a PCT eltérő rendelkezése hiányában az Szt. rendelkezéseit kell alkalmazni.

2.6.2. Az SZTNH eljárása átvevőhivatalként

A PCT szerint az „átvevőhivatal” jelenti azt a nemzeti hivatalt vagy azt az államközi szervezetet, amelynél a nemzetközi bejelentést benyújtják. Az SZTNH átvevőhivatalként járhat el azoknál a nemzetközi szabadalmi bejelentéseknél, amelyeknek legalább egy

bejelentője magyar állampolgár, illetve amelyek legalább egy bejelentőjének lakóhelye vagy székhelye belföldön van.

A nemzetközi szabadalmi bejelentést az SZTNH-nál mint átvevőhivatalnál a PCT-ben előírt alaki követelményeknek megfelelően és előírt módon, az illetékes – a bejelentő által választott – nemzetközi kutatási hatóságnál elfogadott nyelvek egyikén kell benyújtani.

A **nemzetközi bejelentésnek három azonos példányban** tartalmaznia kell a kérelmet, a leírást, egy vagy több igénypontot, egy vagy több rajzot, ha szükséges, és a kivonatot. Magyarországon **a bejelentő választhat**, hogy az Európai Szabadalmi Hivatalnál vagy a Visegrádi Szabadalmi Intézetnél kívánja elvégeztetni a **nemzetközi kutatást és/vagy elővizsgálatot**, és ennek megfelelően az angol, a német, a francia nyelvek valamelyikén kell a nemzetközi bejelentést benyújtania. A nemzetközi szabadalmi bejelentés – a kérelem kivételével – **magyar nyelven is benyújtható**. Ha a kérelmező az Európai Szabadalmi Hivatalt választja kutatóhatóságnak, akkor a bejelentés átvételétől számított egy hónapon belül be kell nyújtania a bejelentés fordítását az előírt, az előbb említett nyelvek valamelyikén. Ha a Visegrádi Szabadalmi Intézet lesz a kutatóhatóság, akkor elegendő az elsőbbség napjától számított 14 hónapon belül benyújtani a bejelentés fordítását a három említett nyelv valamelyikén, a nemzetközi kutatás elvégzése azonban lehetséges a magyar nyelvű bejelentés alapján is.

Ha a nemzetközi szabadalmi bejelentés fordítását a bejelentési nap elismerését tartalmazó értesítés napjáig nem nyújtják be, az SZTNH figyelmezteti a bejelentőt, hogy a hiányt az előírt egy hónapos határidőn belül, vagy a figyelmeztetéstől számított egy hónapon, illetve – ha ez a hosszabb – a nemzetközi bejelentés átvételétől számított két hónapon belül pótolja. Ennek elmaradása esetén a nemzetközi bejelentést visszavontnak kell tekinteni. A nemzetközi bejelentés három azonos példánya közül egy példány marad az átvevőhivatalnál („*home copy*”), egy példányt („*record copy*”) továbbítani kell a WIPO Nemzetközi Irodájához, egy további példányt („*search copy*”) pedig az illetékes – a bejelentő által választott – Nemzetközi Kutatási Hatósághoz. Vitás helyzet esetén a Nemzetközi Iroda részére megküldött példányt – a „*record copy*”-t – kell a „**valódi példánynak**” tekinteni a különböző nemzetközi bejelentési példányok közül. Az SZTNH-hoz benyújtott nemzetközi szabadalmi bejelentést annak beérkezése napján veszik nyilvántartásba. Ellenőrzik, hogy a nemzetközi bejelentésben benyújtott kérelem formanyomtatványán (request) feltüntetett bejelentői adatok, valamint a benyújtás nyelve alapján az SZTNH mint átvevőhivatal illetékessége fennáll-e. Ha nem áll fenn az illetékesség, akkor a nemzetközi bejelentést minden további vizsgálat nélkül haladéktalanul továbbítani kell a WIPO Nemzetközi Irodájához, amely az összes tagállam számára átvevőhivatalként is funkcionál.

Amennyiben a nemzetközi bejelentés az átvétel időpontjában nem elégíti ki a nemzetközi bejelentés bejelentési napja elismerésének követelményeit, így nem tartalmaz utalást a nemzetközi bejelentésre, legalább egy szerződő államot nem jelöl meg, nem adja meg a bejelentő azonosítására alkalmas adatokat, nem tartalmaz leírásnak tekinthető iratot és igénypontnak vagy igénypontoknak tekinthető részt, a bejelentőt fel kell hívni a hiányok pótlására. A hiányok pótlása esetén az SZTNH mint átvevőhivatal a hiánypótlásnak a Hivatalhoz történő beérkezési napját tekinti a nemzetközi bejelentés napjának.

Ha a bejelentő nem tesz eleget a felhívásban foglaltaknak, az SZTNH haladéktalanul értesíti, hogy a bejelentés nem tekinthető nemzetközi bejelentésnek.

A nemzetközi bejelentés minősítés szempontjából történő vizsgálata (lásd a 2.3.1. fejezetet) a nemzeti bejelentésekkel azonos módon történik. Ha a nemzetközi bejelentés kielégíti a nemzetközi bejelentés bejelentési napja elismerésének követelményeit, az SZTNH értesíti a bejelentőt a nemzetközi bejelentés nemzetközi bejelentési számáról és a nemzetközi bejelentés napjáról. Ezt az értesítést és a nemzetközi bejelentés egy példányát („*record copy*”) a Nemzetközi Iroda számára is megküldi. Szintén továbbítja a nemzetközi bejelentés további példányát („*search copy*”) a bejelentő által kiválasztott kutatóhatóság részére, ha a kutatási díj megfizetésre került.

A nemzetközi szabadalmi bejelentés továbbításáért külön jogszabályban meghatározott **továbbítási díjat**, valamint a nemzetközi bejelentéssel kapcsolatban a PCT-ben meghatározott **nemzetközi illetéket** és **kutatási illetéket kell fizetni** a PCT-ben előírt határidőn belül és az ott megszabott módon.

Az SZTNH elnöke a nemzeti illeték és a kutatási illeték összegéről és a megfizetésére vonatkozó előírásokról tájékoztatót ad ki, amelyet közzé kell tenni az SZTNH hivatalos lapjában.

2.6.3. Az SZTNH eljárása megjelölt vagy kiválasztott hivatalként

Az SZTNH megjelölt hivatalként jár el azoknak a nemzetközi szabadalmi bejelentéseknek az ügyében, amelyekben **Magyarországot** a PCT szerződés értelmében megjelölték, kivéve, ha a bejelentő magyarországi nemzeti szabadalom helyett regionális szabadalmat, azaz európai szabadalmat akar szerezni. Ebben az esetben ugyanis az ESZH előtt folyik a szabadalom megadására irányuló eljárás.

Az SZTNH kiválasztott hivatalként jár el azoknak a nemzetközi szabadalmi bejelentéseknek az ügyében, amelyekre vonatkozóan a bejelentő nemzetközi elővizsgálati kérelmet terjesztett elő és Magyarországot kiválasztotta olyan országgént, amelyben **az elővizsgálat eredményeit fel kívánja használni**.

Ha az SZTNH megjelölt vagy kiválasztott hivatalként jár el, a nemzetközi szabadalmi bejelentés elsőbbségi napjától számított harmincegy hónapon belül három példányban be kell nyújtani a nemzetközi bejelentés magyar nyelvű fordítását, a feltaláló nevének és címének közlésével, valamint meg kell fizetni a külön jogszabályban meghatározott nemzeti díjat. A **magyar nyelvű fordítás** benyújtása és a **nemzeti díj** megfizetése a megjelölt határidő utolsó napjától számított három hónapon belül is teljesíthető pótdíjfizetés ellenében.

A fordításnak tartalmaznia kell a szabadalmi leírást, az igénypontokat, a rajzokon szereplő szöveget és a kivonatot. A bejelentőnek módjában áll, hogy a nemzetközi szakaszban az igénypontokat, a leírást és a rajzokat módosítsa, e módosítások azonban nem haladhatják meg a benyújtás napján a nemzetközi bejelentésben szereplő találmány feltárásának terjedelmét. Ha az igénypontokat az eljárás bármely szakaszában módosították, mind az eredeti, mind a módosított igénypontokat magyar nyelven is be kell nyújtani.

Az SZTNH-nál az ügyiratok a nemzetközi bejelentés számán kerülnek mindaddig nyilvántartásra, amíg nem felelnek meg a nemzeti szakasz megindítás feltételeinek. Ha a nemzetközi szabadalmi bejelentés magyar nyelvű fordításának benyújtása, valamint a nemzeti díj megfizetése nem történik meg határidőn belül, és a pótdíj megfizetésére sem kerül sor, a nemzetközi szabadalmi bejelentés hatálya megszűnik Magyarországon. Ez egyenértékű a

szabadalmi bejelentés visszavonásával, de ilyen esetben az SZTNH külön intézkedést nem tesz. Amennyiben a WIPO-nál rendelkezésre álló iratok (például elsőbbségi irat) hiányoznak, az SZTNH a WIPO Nemzetközi Irodájától elektronikus úton letölti azokat, majd nemzeti ügyszámmal látja el az aktát.

A nemzetközi szabadalmi bejelentésnek azokat a részeit, amelyekre a nemzetközi kutatási szerv a kutatást – például az egység hiánya miatt – nem végezte el, visszavontnak kell tekinteni, kivéve, ha a bejelentő a nemzetközi bejelentés magyar fordításának benyújtásától számított három hónapon belül megfizeti a kutatási nemzeti pótdíjat. Amennyiben a nemzetközi kutatás az egység hiánya miatt csak az igénypontok egy részére terjed ki, az SZTNH figyelmezteti a bejelentőt a kutatási nemzeti pótdíj megfizetésére.

A kutatási nemzeti pótdíj összege – függetlenül attól, hogy az SZTNH megjelölt vagy kiválasztott hivatalként jár el – a megjelölt hivatalként történő eljárás nemzeti díjának a fele. Ha a bejelentő az előírt határidőn belül megfizeti a hiányzó díjat, akkor az SZTNH-nak teljes körű, nem csak a magyar dokumentumokra vonatkozó újdonságkutatást kell végeznie a nemzetközi kutatási szerv által nem kutatott részekre. Ha a bejelentő a figyelmeztetés ellenére nem fizeti meg a kutatási nemzeti pótdíjat, az SZTNH visszavontnak tekinti a bejelentés azon részeit, amelyekre nem készült nemzetközi újdonságvizsgálat.

A nemzetközi kutatás a PCT-minimumdokumentációra (lásd a 2.6.1. fejezetet) és szükség esetén további dokumentációra terjed ki. A kutatási jelentés a releváns dokumentumok felsorolását a relevanciakategória (például X vagy Y) feltüntetésével tartalmazza a vonatkozó igénypontok megjelölésével (lásd a 2.4.2. fejezetet).

A nemzetközi bejelentések esetében is kell tehát az SZTNH-nak újdonságkutatást végeznie, mivel a PCT-minimumdokumentáció a magyar szabadalmi anyagra nem terjed ki. Információforrásként elsősorban a magyar szabadalmi és használatiminta-oltalmi dokumentumokat, illetve a magyar szabadalmi adatbázist kell felhasználni. Amennyiben a bejelentő a nemzeti szakaszban módosított igénypontokat is benyújtott, akkor az újdonságkutatást a módosított igénypontok alapján kell elvégezni.

Amennyiben a nemzeti szakaszban benyújtott iratokon a bejelentő adatai nem azonosak a nemzetközi iratokon szereplő adatokkal, és alapos kétely merül fel valamely állítás valódiságával kapcsolatban, az Szt. alapján az SZTNH előírhatja, hogy a nemzetközi szabadalmi bejelentésben közölt állítások bizonyítását iratokkal támasszák alá.

Az SZTNH a nemzetközi bejelentés közzétételével egy időben vagy külön az újdonságkutatás elvégzéséről hatósági tájékoztatást közöl.

A nemzetközi szabadalmi bejelentés közzétételével azon a napon keletkezik **ideiglenes szabadalmi oltalom Magyarországon**, amelyen a nemzetközi bejelentés magyar nyelvű fordítását közzétették az SZTNH hivatalos lapjában. A nemzeti úton tett bejelentésekhez képest a hatósági tájékoztatás további adatként a nemzetközi bejelentés és a nemzetközi közzététel számát is tartalmazza, és bejelentési napként természetesen a nemzetközi bejelentés napja van feltüntetve.

Az SZTNH megjelölt, illetve kiválasztott hivatalként – a nemzeti úton tett bejelentésekhez hasonlóan – a bejelentő **külön kérelmére** végzi el a nemzetközi szabadalmi bejelentés érdemi

vizsgálatát. A kérelmet a magyar nyelvű fordítás benyújtásával egyidejűleg vagy legkésőbb az újdonságkutatás elvégzéséről közölt hatósági tájékoztatás napjától számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni, és meg kell fizetni az előírt vizsgálati díjat.

Amennyiben az SZTNH a nemzetközi bejelentésben megjelölt hivatalként szerepel, akkor csak a nemzetközi kutatási jelentés, ha viszont kiválasztott hivatalként szerepel, akkor a nemzetközi elővizsgálati jelentés is az SZTNH rendelkezésére áll.

A nemzetközi elővizsgálat nem helyettesíti az érdemi vizsgálatot, megállapításai **nem kötelezik** az SZTNH-t, de jelentős segítséget nyújthat a bejelentés elbírálásánál. Az érdemi vizsgálatot egyébként a nemzeti úton benyújtott bejelentések érdemi vizsgálatával azonos módon kell végezni. A nemzetközi bejelentés megadása esetén a bejelentő Magyarország területére hatályos szabadalmi oltalmat szerez.

Ferenc és Márta kifejlesztettek egy mozgásszervi panaszokat enyhítő műszert. Úgy gondolják, hogy ezt érdemes lenne külföldön is forgalmazni. Mi a teendőjük, ha az egész világra kiterjedő oltalmat szeretnének? Hány országot jelenthet ez a gyakorlatban?

2.7. AZ EURÓPAI SZABADALMI BEJELENTÉSEKKEL ÉS AZ EURÓPAI SZABADALMAKKAL ÖSSZEFÜGGŐ ÜGYEK

2.7.1. Az európai szabadalmi rendszer

Európai szabadalomnak az **Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE)** alapján megadott szabadalmat nevezzük. Az ESZE-t 1973. október 5-én írták alá Münchenben, és 1977-ben a Benelux államok, az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország és Svájc részvételével lépett hatályba. Az első európai szabadalmi bejelentéseket 1978. június 1-jén fogadta az egyezményvel létrehozott **Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH)**. Az egyezmény létrehozta az **Európai Szabadalmi Szervezetet (ESZSZ)**, amelynek az egyezmény szerződő államai a tagjai. A szervezet a nemzetközi jog önálló alanya, jogi személyiséggel, valamint igazgatási és pénzügyi önállósággal rendelkezik, azaz az Európai Közösségtől független, attól elkülönülő része a nemzetközi jognak. Az ESZSZ feladata, hogy európai szabadalmakat adjon meg. Ezt a feladatot az **ESZSZ** két szerve útján látja el. Az európai szabadalmakat az **ESZH** adja meg, amely az **Igazgatótanács** felügyeletével működik.

A szervezet székhelye Münchenben van, és az ESZH is ott működik. Az ESZH Hágában külön fiókrészleget működtet, továbbá kirendeltséget tart fenn Bécsben és Berlinben.

Az **ESZH szervezeti felépítését** és egyes szervezeti egységeinek **feladatkörét** az ESZE határozza meg. Gondoskodik az ESZH egyes osztályai által hozott határozatokkal szemben benyújtott fellebbezések elbírálására hivatott fellebbezési tanácsok és a Bővített Fellebbezési Tanács önálló, független jogorvoslati fórumként való működéséről. **Az ESZH-t az Igazgatótanács**

által kinevezett elnök irányítja, aki az ESZH tevékenységéért az Igazgatótanácsnak tartozik felelősséggel. Helyettesei – akiket szintén az Igazgatótanács nevez ki – állnak az ESZH szervezeti egységeinek, a főigazgatóságainak élén.

A szervezet döntéshozó, irányító szerve az Igazgatótanács. Az Igazgatótanács a szerződő államok képviselőiből áll. Hatáskörébe tartozik – egyebek mellett – az egyezmény bizonyos, határidőket megállapító rendelkezéseinek módosítása, a Végrehajtási Szabályzatának és Díjszabályzatának megállapítása, a szervezet költségvetésének és a költségvetés végrehajtásáról szóló beszámolóinak az elfogadása, valamint a szervezet nemzetközi szerződéseinek megkötéséhez való hozzájárulás.

Az Igazgatótanácsban csak a szerződő államok rendelkeznek szavazati joggal. Főszabályként mindegyik szerződő államnak egy-egy szavazata van. A Díjszabályzat, valamint – ha a szerződő államok befizetési kötelezettségeit terhesebbé tenné – a költségvetés elfogadása és módosítása esetén azonban a szavazás során sor kerülhet a szerződő államok szavazatainak sajátos szabályok szerint számított súlyozására is. Az Igazgatótanács általában egyszerű szótöbbséggel hozza határozatait, az egyezményben felsorolt egyes ügyekben azonban minősített – háromnegyedes – többségre van szükség a határozathozatalhoz.

Az ESZH alkalmazottainak száma megközelíti a hétezeret. Az ESZSZ és azon belül az ESZH pénzügyi autonómiáját, önfenntartó jellegét bevételi biztosítják, amelyek az ESZH előtti eljárás díjaiból és az oltalmi idő kezdetére eső fenntartási díjakból, a szerződő államoknak az európai szabadalmak általuk beszedett fenntartási díjai után teljesített befizetéseiből, valamint – szükség esetén – a szerződő államok rendkívüli pénzügyi hozzájárulásaiból tevődnek össze.

Az ESZH hatósági és egyéb feladatait hatalmas ismeretanyagra, óriási dokumentációs és információs háttérre támaszkodva látja el. Kutatásai során több mint hatvan ország közzétett dokumentumaihoz férhet hozzá. A köz számára nyújtott szolgáltatásai szintén széles körűek. A számítógépes világhálón, az interneten felkínált ún. *espacenet* szolgáltatás révén ötvennél is több ország szabadalmi dokumentumához biztosítanak hozzáférést. A hasonló elven működő *epoline* pedig módot ad a bejelentőknek és más érdeklődőknek az ESZH-val a hálózaton keresztül, elektronikus eszközökkel történő kommunikálásra, illetve ilyen alapú kapcsolatot épít ki a szerződő államok nemzeti hivatalai és az ESZH között is.

Az ESZE – a PCT-vel éppen ellentétesen, annak fordítottjaként – **az országok csatlakozási lehetősége szempontjából lényegében „zárt” szervezet**, míg a **bejelentési lehetőség szempontjából „nyílt” rendszer**. Az egyezményhez csak európai államok csatlakozhatnak, közülük is csupán azok, amelyek részt vettek az egyezmény létrehozó kormányközi konferencián, vagy arra meghívást kaptak, valamint amelyeket a szervezet Igazgatótanácsa a későbbiekben felkér a csatlakozásra. Magyarország az európai államok ez utóbbi kategóriájába tartozott az ESZE-hez való csatlakozás szempontjából, hiszen az 1996. decemberében benyújtott kérelmünk alapján az Igazgatótanács 1999. januári határozatával kérte fel Magyarországot, hogy csatlakozzon az egyezményhez. A határozat úgy rendelkezett, hogy hazánk legkorábban 2002. július 1-jén válhat az egyezmény tagjává. **Magyarország 2003. január 1-jével csatlakozott az egyezményhez.** Az egyezménynek jelenleg 38 szerződő állama van. Részese valamennyi európai uniós tagállam, de az Unión kívüli államok is a szerződők közt vannak, például Svájc, Törökország, Norvégia, Albánia és Szerbia. Ezenkívül több ország is elfogadta **az európai szabadalmak hatályának a területükre való kiterjesztését anélkül, hogy bármelyikük**

az egyezmény részesévé vált volna. Jelenleg Bosznia-Hercegovina és Montenegró tartozik a kiterjesztési formát választó országok közé.

Az egyezmény megteremti a szabadalmak megadására vonatkozó, a szerződő államok közös, egységes – de a nemzeti szabadalmi joguktól elkülönülő – jogrendjét. Az ESZE alapján egyetlen bejelentéssel, egyetlen nyelven – az egyezmény három hivatalos nyelvén, angolul, németül vagy franciául – lefolytatott egységes eljárásban lehet európai szabadalmat szerezni az ESZE több, vagy akár összes tagállamában, azaz a bejelentéssel nemcsak igényelni lehet a szabadalmi oltalmat, hanem azt meg is lehet szerezni. Az így megadott európai szabadalmak azokban az országokban, amelyekre a hatályuk kiterjed, nemzeti szabadalmakként élnek tovább, azaz úgy kell ezeket tekinteni, mintha az adott ország nemzeti hivatala adta volna meg azokat.

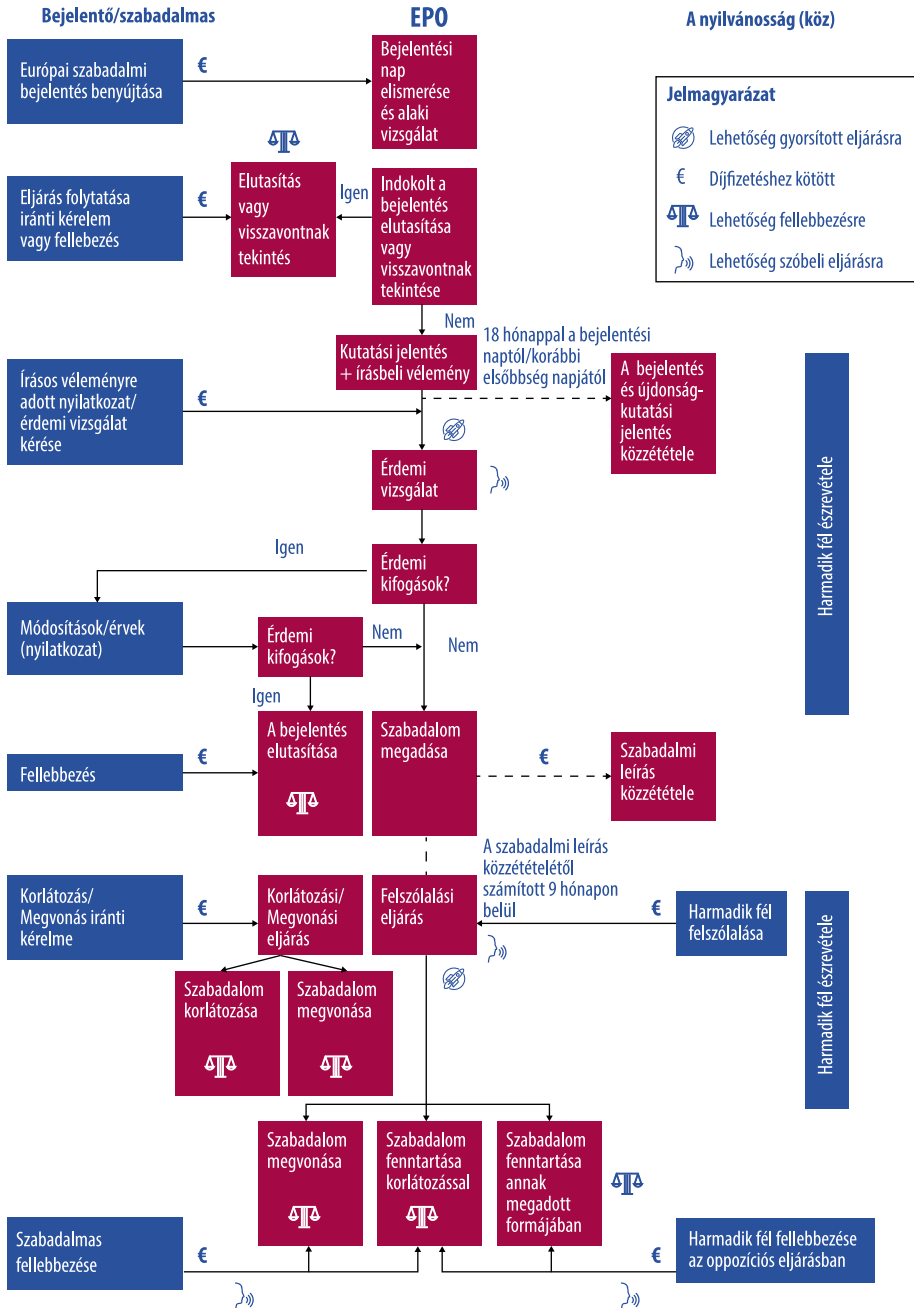
Az ESZE a szerződő államok nemzeti jogszabályait illetően is számottevő jogegységesítést eredményezett.

Mindenekelőtt természetesen **magával hozta a szabadalmazhatóság feltételeinek egységessé tételét**. Nemcsak az európai szabadalom megadására irányuló eljárás céljaira állapította meg a szabadalmazhatóság feltételeit, hanem az európai szabadalom megvonásának, illetve megsemmisítésének – vagyis utólagos érvénytelenítésének – a feltételeit is egységesítette. Az európai szabadalmak megsemmisítésére irányuló eljárást ugyan a nemzeti iparjogvédelmi hatóságok, illetve a nemzeti bíróságok folytatják le a nemzeti jogban meghatározott eljárási szabályok szerint, az európai szabadalmat mégis csak az egyezményben meghatározott jogalapok valamelyikére hivatkozva semmisíthetik meg.

Ezenkívül az ESZE **az európai szabadalmakhoz kapcsolódó joghatásokat** számos kérdésben szintén **egységesen állapítja meg**, összehangolva ezáltal a szerződő államok jogszabályait is.

Az ESZE által létrehozott jogrend, illetve az európai szabadalmak megadására irányuló eljárás a szerződő államok nemzeti szabadalmi jogával és nemzeti szabadalom megadására irányuló eljárásaival párhuzamosan érvényesül. **Az európai szabadalmi rendszer tehát együtt él a nemzettel, az utóbbit nem váltja fel, nem teszi feleslegessé**. Az európai út megnyílása csupán bővítette a bejelentők előtt álló eljárási választékot, nem zárta ki azonban azt, hogy találmányukra a nemzeti hivatalok előtti eljárásban szerezzenek szabadalmat. **A bejelentőnek szabad választása van**, hogy találmányára európai vagy nemzeti úton (közvetlenül vagy a PCT-n keresztül) igényel-e szabadalmat. A PCT keretében lehetséges európai szabadalmi bejelentést, úgynevezett **Euro-PCT bejelentést** is igényelni. Ebben az esetben a PCT bejelentésben az ESZE összes – vagy a bejelentő választása szerint egy vagy több – szerződő állama is megjelölhető, annak feltüntetésével, hogy ezekben a szerződő államokban európai szabadalmat kívánnak szerezni.

Az európai szabadalom megadására irányuló eljárás ¹³

Közvetlenül az EPO-nál tett bejelentésekkel kapcsolatos főbb eljárási lépések vázlatos összefoglalója. A megadásra irányuló eljárás egyes fázisainak teljes ismertetését kérjük keresse az EPO módszertani útmutatójában.

¹³ <https://www.epo.org/applying/european/Guide-for-applicants/html/e/complete.cleaned.image1.png>

2.7.2. Általános nemzeti szabályok, az európai szabadalmi bejelentés és az európai szabadalom hatálya, az oltalom fenntartása

Az európai szabadalmi bejelentésekre és az európai szabadalmakra vonatkozó rendelkezéseket az Szt. X/A. fejezete tartalmazza.

Az Szt.-ben megfogalmazott **szabályok** az Szt. általános rendelkezéseihez képest a magyar szabadalmi jog európai különös részét alkotják. Az Szt. rendelkezései és az ESZE előírásai közötti eltérés esetében pedig az ESZE rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az európai szabadalom fogalma az ESZE-ből vezethető le, e rendelkezés szerint az ESZE alapján megadott szabadalmakat kell európai szabadalmaknak nevezni. Az Szt. az európai szabadalmi bejelentés fogalmát az európai szabadalom definíciójára építve adja meg, amennyiben az ESZE alapján tett, az európai szabadalom megadására irányuló szabadalmi bejelentést tekinti európai szabadalmi bejelentésnek. Az Szt. azt a fontos joghatást is kinyilvánítja, hogy Magyarország területére kiterjedő hatállyal is be lehet nyújtani európai szabadalmi bejelentéseket és meg lehet adni európai szabadalmakat.

A Magyarországot megjelölő **európai szabadalmi bejelentés**, illetve a Magyarországra is kiterjedő hatállyal megadott **európai szabadalom azonos hatályú, mint az ún. nemzeti úton benyújtott bejelentés**, illetve az **SZTNH által megadott szabadalom**.

Az Szt. az **európai szabadalmi oltalom fenntartására** is tartalmaz rendelkezést. Európai szabadalom esetén – az Szt. rendelkezései szerint – a fenntartási díjat hazánk területére csak azt az évet követő évekre kell megfizetni, amelyben az európai szabadalom megadását az Európai Szabadalmi Közlönyben (ESZK) meghirdették. A közzétett európai szabadalmi bejelentések hozzáférhetőek magyarul,¹⁴ az ESZE hivatalos nyelvein és az ESZH szintén ingyenes, nyilvános szabadalmi nyilvántartási rendszerében.

2.7.3. Az európai szabadalmi bejelentés benyújtása

Az európai szabadalmi bejelentés **az ESZH-nál** (Berlin, Hága, München) **vagy** – a megosztással keletkező európai szabadalmi bejelentés kivételével – a tagországok nemzeti szabadalmi hivatalainál nyújtható be. Európai szabadalmi bejelentést így **az SZTNH-nál is be lehet nyújtani**. Az SZTNH-nál kell benyújtani az európai szabadalmi bejelentést, ha a bejelentő magyar állampolgár, illetve, ha lakóhelye vagy székhelye belföldön van. Ha az európai szabadalmi bejelentés az SZTNH-hoz legalább két hónappal korábban benyújtott olyan szabadalmi bejelentés elsőbbségét érvényesíti, amelyet az SZTNH elnöke nem minősített (lásd 2.3.1. fejezetet), akkor az európai szabadalmi bejelentés az ESZH-nál közvetlenül is benyújtható.

Európai szabadalmi bejelentést **bármely jogi vagy természetes személy benyújthat**. **Az európai szabadalmi bejelentést az SZTNH-nál az egyezményben előírt bármely nyelven be lehet nyújtani**, de a bejelentésnek magyar nyelven vagy az ESZH bármelyik hivatalos nyelvén tartalmaznia kell legalább utalást az európai szabadalmi igényre, és a bejelentő azonosítására alkalmas vagy a bejelentővel kapcsolatfelvételt lehetővé tevő adatokat. Az európai szabadalmi

¹⁴ <http://hu.espacenet.com>

bejelentésért a bejelentés benyújtásától számított egy hónapon belül **európai bejelentési és kutatási díjat kell fizetni**, amelyet közvetlenül az ESZH-nak kell megfizetni. A benyújtásnál **ajánlott a díjkalkulációs lap** (Payment of fees and expenses) kitöltése, amely az ESZH honlapjáról¹⁵ letölthető.

Az európai szabadalmi bejelentés **bármely más nyelven – így például magyarul –** történő benyújtása esetén annak fordítását a hivatalos nyelvek egyikén **2 hónapon belül pótolni kell**. A benyújtott iratokat az SZTNH nem ellenőrzi, a vizsgálat az ESZH hatáskörébe tartozik.

Az SZTNH az európai bejelentést annak beérkezése napján, az ESZH-tól kapott európai bejelentési számon iktatja. Az európai szabadalmi bejelentés **minősítés szempontjából történő vizsgálata a nemzeti bejelentésekkel azonos módon történik** (lásd 2.3.1. fejezetet). Az SZTNH haladéktalanul értesítést készít a bejelentés iratainak átvételéről, amelyet a bejelentő, valamint az ESZH részére megküld.

Az SZTNH a minősítés szükségességének figyelembevételével gondoskodik az európai szabadalmi bejelentés továbbításáról, amelynek legfeljebb a bejelentés napjától számított négy hónapon belül, illetőleg – elsőbbség igénylése esetén – legkésőbb az elsőbbség időpontjától számított tizennégy hónapon belül kell az ESZH-hoz beérkeznie. Egyébként az ESZH a bejelentést visszavontnak tekinti. Amikor a bejelentés az SZTNH-tól beérkezik az ESZH-hoz, erről az ESZH a beérkezés napjának megjelölésével értesíti a bejelentőt és az SZTNH-t.

Az ESZH értesítésében közölt beérkezési napig az utólag benyújtott iratokat, a bejelentés fordítását az SZTNH-n keresztül olyan hatállyal lehet továbbítani, mintha ugyanazon a napon az ESZH-hoz nyújtotta volna be a bejelentő. Az **ESZH értesítésének kézhezvételétől kezdődően a bejelentőnek közvetlenül az ESZH-val kell a kapcsolatot tartania**.

Amennyiben az ESZH a bejelentést visszavontnak tekinti, **lehetőség van az európai szabadalmi bejelentés nemzeti bejelentéssé való átalakítására**.

2.7.4. Az európai szabadalmi bejelentés nemzeti bejelentéssé való átalakítása

Ha az európai szabadalom megadására irányuló eljárás megszűnt, az ESZE értelmében bizonyos esetekben lehetőség van arra, hogy a megjelölt szerződő állam iparjogvédelmi hivatala az európai szabadalmi bejelentés jogosultjának kérelmére nemzeti szabadalom megadására irányuló eljárást folytasson le, olyan módon, hogy az átalakítással létrejövő nemzeti bejelentés megőrzi az európai szabadalmi bejelentés bejelentési napját és elsőbbségét.

Az európai szabadalmi bejelentés magyar nemzeti bejelentéssé való átalakítására szabadalmi törvényünk abban az esetben ad lehetőséget, ha az egyezmény értelmében azért szűnt meg az eljárás az Európai Szabadalmi Hivatal előtt, mert a bejelentés nem érkezett be az előírt határidőn belül az ESZH-hoz attól a nemzeti hivataltól, amelyiknél benyújtották, vagy mert nem a hivatalos nyelvek egyikén került benyújtásra és az előírt fordítást kellő időben nem nyújtották be, vagy mert az európai bejelentési és kutatási díjat kellő időben nem fizették meg.

Az első esetben az átalakítási kérelmet ahhoz a nemzeti hivatalhoz kell benyújtani, amelyiknél a bejelentést benyújtották, a másik két esetben pedig az ESZH-hoz nyújtandó be.

¹⁵ www.epo.org

Az átalakítási kérelmet az SZTNH-hoz tehát csak abban az esetben lehet benyújtani, ha az európai szabadalmi bejelentést is itt tették, és az ESZH-hoz való beérkezés késedelme vagy elmaradása miatt kellett visszavontnak tekinteni. Ez a szabadalmi bejelentés minősítésével kapcsolatban fordulhat elő.

A kérelem nemcsak szabadalmi, hanem használatiminta-oltalmi bejelentéssé való átalakításra is irányulhat.

Amennyiben a beérkezett kérelmet nem az SZTNH-hoz kellett volna benyújtani, a magyar hivatalnak nincs joghatósága a kérelem ügyében eljárni, ezért az eljárást megszünteti. Ha a bejelentő az átalakítási kérelmet az SZTNH-hoz azzal nyújtotta be, hogy más szerződő államokban (is) szeretne nemzeti bejelentéssé való átalakítást végezni, az SZTNH-nak a kérelmet az európai szabadalmi bejelentés másolatával együtt továbbítania kell a nemzetbiztonságra vonatkozó rendelkezések figyelembevételével.

A továbbítás minősítés következtében történő megtagadása nem akadályozza annak, hogy az SZTNH az átalakítási kérelem alapján a nemzeti szabadalom megadására irányuló eljárást megindítsa.

Ha az átalakítási kérelemre vonatkozó vizsgálat azt állapítja meg, hogy

- Magyarországot **nem** jelölték meg az európai szabadalmi bejelentésben, vagy hogy
- az ESZH előtti eljárás **nem** az ESZE fent említett rendelkezései miatti visszavontnak tekintéssel zárult, vagy hogy
- az átalakítási kérelem benyújtása, valamint annak az SZTNH-hoz történt továbbítása **nem** az egyezményben megállapított határidőn belül történt,

akkor nincs lehetőség a nemzeti bejelentéssé való átalakításra. Ugyanakkor mindhárom esetben fennáll a magyar szabadalom megadására irányuló eljárás lefolytatásának lehetősége a kérelem és mellékletei beérkezési napjának alapul vételével. Ezért az SZTNH – az átalakítási kérelem elutasítása mellett – értesíti a bejelentőt, hogy a szabadalom megadására irányuló eljárást a nemzeti úton tett szabadalmi bejelentésekre vonatkozó szabályok szerint folytatja le.

Ha az átalakítási kérelmet nem az SZTNH-hoz nyújtották be, értesíteni kell a bejelentőt a kérelem beérkezéséről. Ha a bejelentési és kutatási díjat nem fizették meg, illetve a magyar nyelvű szabadalmi leírást, kivonatot és rajzo(ka)t nem nyújtották be, egyidejűleg figyelmeztetni kell a bejelentőt a törvény által meghatározott határidőben történő hiánypótlásra.

A figyelmeztetési kötelezettség természetesen akkor is fennáll, ha az átalakítási kérelem az SZTNH-hoz került joghatályosan benyújtásra.

A határidőben történő hiánypótlás elmaradása esetén az SZTNH visszavontnak tekinti a szabadalmi bejelentést.

Az Szt. rendelkezései szerint megindult, a szabadalom megadására irányuló eljárást egyebekben az általános szabályok megfelelő alkalmazásával kell lefolytatni.

2.7.5. Az európai szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalma; az igénypontfordítás

Az európai szabadalmi bejelentés közzétételével keletkező ideiglenes oltalom akkor válik hatályossá Magyarországon, ha az igénypontok magyar fordításának benyújtásáról az SZTNH hivatalos lapjában hatósági tájékoztatást közöl.

A hatósági tájékoztatás közlését a bejelentő erre irányuló kérelem benyújtása útján kérheti, a kérelemhez mellékelni kell a közzétett európai szabadalmi bejelentés igénypontjainak magyar fordítását, valamint képviselet esetén annak igazolását.

A kérelmet és az igénypontok magyar fordítását az alaki rendeletben meghatározott részletes alaki követelményeknek megfelelően kell elkészíteni. Az igénypontok fordítását ugyanazon általános formai és tartalmi előírásoknak megfelelően kell elkészíteni, mint a nemzeti bejelentések igénypontjait.

Amennyiben Magyarország nem szerepel a **megjelölt** országok között az európai szabadalmi bejelentésben, a kérelmet vissza kell utasítani, mivel az eljárás lefolytatásának az Szt.-ben meghatározott feltétele hiányzik.

Az igénypontok fordításának közzétételéért díjat kell fizetni a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül.

Ha a kérelem benyújtásakor **nem fizették meg** az igénypont-közzétételi díjat, az SZTNH figyelmeztetést ad ki a bejelentőnek a törvényes határidőben történő hiánypótlásra. A díj szabályszerű megfizetésének elmaradását úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő a kérelmét visszavonta.

Kérelmező csak az a személy lehet, aki az ESZH előtti eljárásban **bejelentőként** szerepel; jogutódlás tudomásulvételére ebben az eljárásban nincs lehetőség.

A fordítás **tartalmi** helyességét – az eredeti igénypontokkal történő összevetés útján – az SZTNH **nem ellenőrzi**, így a kérelmezőnek törekednie kell arra, hogy a benyújtott igénypontfordítás helyes és megfelelő minőségű legyen.

Ha a kérelemnek, illetve mellékleteinek pótolható hiányosságai vannak, az SZTNH **felhívja** a kérelmezőt a **hiányok pótlására**. Ha a hiánypótlás ellenére sem teljesülnek a vizsgált követelmények, az SZTNH a **kérelmet elutasítja**, továbbá, ha a bejelentő a hiánypótlási felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, a kérelmet **visszavontnak tekinti**.

Ha az igénypontok magyar nyelvű fordításának benyújtásáról szóló hatósági tájékoztatás közlésére irányuló kérelem és mellékletei **megfelelnek** az alaki követelményeknek, valamint az igénypont-közzétételi **díjat megfizették**, az SZTNH **hatósági tájékoztatást közöl** az igénypontok magyar nyelvű fordításának benyújtásáról. A hatósági közlés napjáról az erről szóló döntésben értesíti a kérelmezőt.

Az SZTNH **külön jegyzékben** tünteti fel, hogy az európai szabadalmi bejelentés közzétételével Magyarországon ideiglenes szabadalmi oltalom keletkezett. A külön jegyzékben az európai szabadalmi bejelentés ügyszáma szerepel. A külön jegyzéket bárki megtekintheti.

A külön jegyzék **nem lajstromtípusú nyilvántartás**, azt az SZTNH folytatólagosan nem vezeti, abban változásokat nem regisztrál.

2.7.6. Az európai szabadalom hatályossá válása; a Londoni Megállapodás; szövegfordítási követelmények

Az ESZE lehetőséget ad a szerződő államoknak arra, hogy a területükre kiterjedő hatállyal megadott, módosítással fenntartott vagy korlátozott európai szabadalom szövegének fordítása tekintetében a szabadalmas számára meghatározott cselekmények teljesítését írják elő, és hogy e cselekmények teljesítésének elmulasztása esetén az európai szabadalmat az illető szerződő államban kezdettől fogva hatálytalannak tekintsék.

Magyarország 2011. január 1-jei hatállyal csatlakozott az európai szabadalmak megadásáról szóló egyezmény 65. cikkének alkalmazásáról szóló **Londoni Megállapodáshoz**, amelyet az európai szabadalmak fordításával kapcsolatos költségek csökkentése érdekében hoztak létre. A megállapodás rendelkezései meghatározzák, hogy a megállapodásban részes államoknak mely esetekben kell eltekinteniük az egyezmény 65. cikkében előírt, az európai szabadalmak hatályossá válásához szükséges fordítási követelmények teljesítésétől.

A Londoni Megállapodás lehetővé teszi azon részes államoknak, amelyeknek egyik hivatalos nyelve sem egyezik meg az ESZH hivatalos nyelveinek (az angol, a francia vagy a német) valamelyikével, hogy megköveteljék az igénypontok hivatalos nyelveik egyikére történő fordításának benyújtását. Magyarország ennek alapján továbbra is megköveteli az igénypontok magyar, továbbá a szabadalom igénypontokon kívüli szövegének angol vagy magyar nyelvű fordítását.

Az **európai szabadalom** tehát abban az esetben válik hatályossá Magyarországon, ha megadásának az ESZK-ban való meghirdetésétől számított három hónapon belül a szabadalmas benyújtja az SZTNH-hoz az európai szabadalom igénypontjainak magyar nyelvű fordítását, valamint – ha az ESZH előtti eljárás nyelve a francia vagy a német volt – az európai szabadalom **igénypontokon kívüli szövegének angol vagy magyar nyelvű** fordítását.

Az európai szabadalom szövegéről készült fordítás(ok) benyújtása a harmadik hónapot követő további három hónapon belül is teljesíthető, ha ez utóbbi határidőn belül az erre az esetre meghatározott **pótdíjat** is megfizetik. A fordítás benyújtására megszabott törvényes határidő nem hosszabbítható meg.

Az európai szabadalom szövegéről készült fordítást az alaki követelményeknek megfelelően kell elkészíteni és benyújtani.

A kérelemben nem szükséges kérni a hatályosítást, csupán utalni kell arra, hogy az európai szabadalom igénypontjainak, illetve – szükség szerint – teljes szövegének fordítását az európai szabadalom Magyarországon való hatályossá válásához nyújtják be.

Az európai szabadalom szövegéről készített fordításnak az igénypontok magyar nyelvű, valamint – ha az ESZH előtti eljárás nyelve a francia vagy a német volt – a szabadalmi leírás és a rajzokon szereplő szöveg angol vagy magyar nyelvű fordítását kell tartalmaznia. Ilyenkor a rajzokat akkor is be kell nyújtani, ha azokon magyarra vagy angolra fordítandó szöveg nincs.

Az SZTNH az európai szabadalom adatait az európai szabadalmi nyilvántartás (European Patent Register) alapján ellenőrzi. Amennyiben Magyarország **nem** szerepel a **megjelölt** államok között, a kérelmet vissza kell utasítani, mivel az eljárás lefolytatásának az Szt.-ben meghatározott feltétele hiányzik. Szintén az európai szabadalmi nyilvántartás tartalmazza az

ESZH előtti eljárás nyelvét. Ennek alapján állapítható meg az, hogy a hatályosításhoz milyen fordítás(ok) benyújtása szükséges.

Ha az előírt fordítás benyújtása, illetve pótdíjfizetés melletti benyújtása a törvényi határidőkön belül nem történik meg, a törvény erejénél fogva úgy kell tekinteni, hogy az európai szabadalom oltalma Magyarországon a keletkezésétől fogva hatálytalan.

Ha az előírt fordítást határidőn belül benyújtották, az SZTNH megvizsgálja, hogy az megfelel-e az alaki követelményeknek. Amennyiben nem, az SZTNH **felhívja** a kérelmezőt a **hiányok pótlására**. Ha a hiánypótlás ellenére sem teljesülnek a vizsgált követelmények, vagy ha a kérelmező a hiánypótlási felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, a **fordítást be nem nyújtottnak kell tekinteni**.

A fordítás **tartalmi helyességét** az SZTNH **nem ellenőrzi** sem az igénypontok, sem az európai szabadalom szövegének az igénypontokon kívüli részei tekintetében.

A fordítás meghirdetéséért díjat kell fizetni a fordítás benyújtásától számított két hónapon belül. Ha a fordítás benyújtásakor nem fizették meg a **fordításmeghirdetési díjat**, az SZTNH figyelmezteti a szabadalmast a határidőben történő hiánypótlásra. Ha a határidő lejárt, a díjfizetés elmaradását úgy kell tekinteni, hogy a fordítást nem nyújtották be.

Az SZTNH az európai szabadalom szövegéről készült fordítás szabályszerű benyújtását, és azt, hogy ezzel az európai szabadalom Magyarországon hatályossá vált, határozatban állapítja meg. A hatályossá vált európai szabadalmat be kell jegyezni a szabadalmi lajstrom külön részébe. Az európai szabadalom az európai szabadalmi nyilvántartásban szereplő adattartalommal kerül bejegyzésre, kivéve, ha a jogosult az eltérést az SZTNH előtt megfelelően igazolta.

Az európai szabadalom szövegéről készült fordítás benyújtásáról az SZTNH tájékoztatást közöl az SZKV-ban, miután a hatályossá válást megállapító határozat jogerőre emelkedett. Az SZTNH az európai szabadalom szövegéről készült fordítást megtekinthetővé teszi. A fordítás elektronikus úton elérhető az SZTNH honlapjáról.

2.7.7. A fordítások kijavítása. A fordítások hiteles szövege

Az európai szabadalmi bejelentés, illetve az európai szabadalom hiteles szövege az ESZH előtti bármely eljárásban és bármely szerződő államban az ESZH előtti eljárás nyelve szerinti szöveg. Ugyanakkor – az egyezmény által kínált opcióval élve – az Szt. úgy rendelkezik, hogy ha az európai szabadalmi bejelentés és az európai szabadalom igénypontjainak, illetve leírásának fordítása szerint az oltalom terjedelme szűkebb, mint az ESZH előtti eljárás nyelvén készült igénypontok, illetve leírás szerint, akkor az oltalom terjedelmét a fordítás szerint kell megállapítani. Ez a rendelkezés azonban az európai szabadalom megsemmisítésének kérdésében nem alkalmazható.

A fenti szabály rávilágít a fordításhoz fűződő hatály fontosságára, egyúttal pedig arra is, hogy a fordítás során vétett érdemi, az oltalom terjedelmét érintő hibák a jogérvényesítési lehetőségek rovására mehetnek. Ennek orvoslására a bejelentő, illetve a szabadalmas bármikor kérheti az igénypontok, illetve a leírás fordításának a kijavítását. A kijavított fordítás szerinti oltalom akkortól válik hatályossá, amikor az SZTNH közli a fordítás kijavításáról szóló hatósági tájékoztatást.

A hatósági tájékoztatás közléséhez a bejelentő erre irányuló kérelme szükséges. A kérelemhez mellékelni kell az igénypontokról, illetve adott esetben az európai szabadalom teljes szövegéről készített fordítást.

A kérelmet és a fordítást vagy fordításokat az alaki rendelet által előírt követelményeknek megfelelően kell elkészíteni. Az SZTNH megvizsgálja, hogy a kérelem és mellékletei kielégítik-e ezeket az alaki követelményeket. Pótolható hiányosságok esetén az SZTNH **felhívást** ad ki a **hiányok pótlására**. Ha a hiánypótlás ellenére sem teljesülnek a vizsgált követelmények, az SZTNH a **kérelmet elutasítja**, ha pedig a bejelentő a hiánypótlási felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, a kérelmet **visszavontnak tekint**i. Mindkét esetben az eredeti fordítás szerinti oltalom marad hatályban.

A **fordítás tartalmi helyességét** az SZTNH **nem ellenőrzi**. Ezt nemcsak a hibaismétlődés kockázatával kapcsolatban kell számításba vennie a kérelmezőnek, hanem annak magyarázataként is, hogy a fordítás – érdemi, azaz az oltalom terjedelmét érintő hibák miatti – kijavítása keretében nem elegendő csupán a hibát tartalmazó oldalt kicserélni, hanem az igénypont-közzétételhez, illetve az európai szabadalom hatályosításához előírt teljes fordítást vagy fordításokat hiánytalanul be kell nyújtani. A kijavított fordítás ugyanis teljes egészében a korábban benyújtott fordítás helyébe lép.

A fordítás kijavításának közzétételéért díjat kell fizetni a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül. Ha a kérelem benyújtásakor nem fizették meg a **kijavítás-közzétételi díjat**, az SZTNH figyelmezteti a kérelmezőt a határidőben történő hiánypótlásra. Ha a határidő lejárt, a díjfizetés elmaradása esetén a kérelmet visszavontnak kell tekinteni.

Ha a kijavítási kérelem és mellékletei megfelelnek az alaki követelményeknek, valamint a kijavítás-közzétételi díjat megfizették, az SZTNH hatósági tájékoztatást közöl a fordítás kijavításáról, és a hatósági közlés napjáról értesíti a kérelmezőt.

A fordítás kijavított változatát az SZTNH megtekinthetővé teszi. Az igénypontokról, illetve

adott esetben az európai szabadalom teljes szövegéről készített, kijavított fordítás elektronikus úton elérhető az SZTNH honlapjáról.

Azzal szemben, aki a fordítás kijavításáról szóló hatósági tájékoztatás közlésének napját megelőzően kezdte meg belföldön, jóhiszeműen és gazdasági tevékenysége körében a korábbi fordítás szerint a **szabadalomba nem ütköző** hasznosítást, vagy erre komoly előkészületet tett, az európai szabadalom oltalma – a hasznosítás, illetve az előkészület meglevő mértékéig – hatálytalan.

2.7.8. Az európai szabadalom megvonása, korlátozása és megsemmisítése

Az elnyert európai szabadalom ellen a megadásról szóló értesítés meghirdetésétől számított kilenc hónapon belül **bárki felszólalást nyújthat be az ESZH-hoz**. A felszólalás minden szerződő államban érinti az ott hatályos európai szabadalmat. A felszólalás eredményéhez képest az ESZH az európai szabadalmat **megvonja, módosítással fenntartja, vagy a felszólalást elutasítja**.

A megadott, egy vagy több országban hatályos európai szabadalmakkal kapcsolatban lehetőség van más, a szabadalom hatályát központilag megváltoztató eljárásra is. A **szabadalmas kérheti** az európai szabadalom **megvonását**, illetve az **igénypontok módosításával történő korlátozását**. A szabadalmas azonban mindaddig nem indíthatja meg ezeket az eljárásokat, amíg az európai szabadalomra vonatkozóan felszólalási eljárás van folyamatban. Az eljárásban az ESZH a szabadalmas kérelme szerint az európai szabadalmat **megvonja, korlátozza vagy a kérelmet elutasítja**, ha az nem felel meg az előírásoknak.

Ha a megadott európai szabadalom ellen felszólalást nyújtanak be, vagy ha kérik a megvonását vagy a korlátozását, az ESZH bejegyzí az európai szabadalmi nyilvántartásba a kérelem benyújtásának napját, valamint meghirdeti azt az ESZK-ban.

Amikor a felszólalási, megvonási, illetve korlátozási eljárás befejeződik, az ESZH bejegyzí az európai szabadalmi nyilvántartásba a határozat meghozatalának napját és az eljárás eredményét, és meghirdeti az ESZK-ban a határozatról szóló értesítést. Ha az európai szabadalmat módosítással fenntartották, közzéteszi a szabadalom új szövegét is.

Az európai szabadalom megvonása, illetve korlátozása tárgyában hozott határozat egységesen érvényes az európai szabadalomra minden olyan szerződő államban, amelyre kiterjedően azt megadták. Az SZTNH a Magyarországon hatályos európai szabadalmak tekintetében mind a felszólalási, megvonási, illetve korlátozási eljárás megindításáról, mind pedig annak jogerős befejezéséről az ESZH által hozzáférhetővé tett adatokból szerez tudomást.

Az Szt. előírja, hogy amennyiben az európai szabadalmat az ESZE szerinti felszólalási, korlátozási vagy megvonási eljárásban megvonják vagy módosítással tartják fenn, azt be kell jegyezni a szabadalmi lajstrom külön részébe, és arról hatósági tájékoztatást kell közölni az SZKV-ban.

Ha az európai szabadalmat felszólalási vagy korlátozási eljárásban megvonták vagy korlátozták, az addig hatályos európai szabadalmat úgy kell tekinteni, mintha ahhoz sohasem fűződött volna az érintett szerződő államokban a nemzeti úton megadott szabadalmakkal azonos hatály.

A felszólalási vagy korlátozási eljárásban történt módosítás esetén a módosítással fenntartott európai szabadalom Magyarországra kiterjedő hatályát új eljárás keretében kell megállapítani, ugyanis az európai szabadalom korábbi szövegéhez többé nem fűződik hatály. Természetesen, ha a szabadalmas az európai szabadalmat korábban nem hatályosította Magyarországon, a hatályosítást a módosítással fenntartott európai szabadalom tekintetében sem kérheti.

Az európai szabadalommal kapcsolatos fordítási követelményeket megfelelően alkalmazni kell a felszólalási és a korlátozási eljárás eredményeként **módosítással fenntartott** európai szabadalomra is.

Ennek értelmében, ha a felszólalási, illetve korlátozási eljárás jogerős befejezése módosítással fenntartott európai szabadalmat eredményez, akkor a felszólalás, illetve a korlátozás tárgyában hozott határozatról, azaz az európai szabadalom **módosított szövegéről készített fordítást** a szabadalmasnak **be kell nyújtania** az SZTNH-hoz. A módosított szöveg benyújtására a módosításról szóló értesítésnek az ESZK-ban való meghirdetésétől számított három hónap vagy – pótdíj megfizetése mellett – további három hónap áll a szabadalmas rendelkezésére.

Ha a fordítást nem nyújtják be az előírt három hónapos határidőn belül, és e cselekményt a póthatáridőn belül sem teljesítik a pótdíj megfizetése mellett, azt a törvény erejénél fogva úgy kell tekinteni, hogy az európai szabadalom oltalma Magyarországon annak **keletkezésétől fogva hatálytalan**.

A módosítással fenntartott európai szabadalom szövegéről készült fordítás benyújtására irányuló eljárásban az európai szabadalom szövegéről készült fordítás benyújtásával kapcsolatos eljárás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Az ESZE **az európai szabadalom megsemmisítését** nemzeti hatáskörbe utalja két feltétellel: csak az adott szerződő állam területére kiterjedő hatállyal és csak az ESZE-ben tételesen felsorolt okok alapján semmisíthető meg az európai szabadalom.

A Magyarországon hatályos európai szabadalom esetében a **megsemmisítés alapjául szolgáló okok a következők:**

- a) az európai szabadalom tárgya nem szabadalmazható, mert nem új, nem alapul feltalálói tevékenységen, iparilag nem alkalmazható, illetve ki van zárva a szabadalmi oltalomból;
- b) az európai szabadalom a találmányt nem tárja fel olyan egyértelműen és teljeskörűen, hogy azt szakember meg tudja valósítani;
- c) az európai szabadalom tárgya bővebb a bejelentés eredetileg benyújtott tartalmánál, illetve – a megosztással keletkező vagy a nem jogosult személy részéről benyújtott új bejelentés esetén – a korábbi bejelentés eredetileg benyújtott tartalmánál;
- d) az európai szabadalom oltalmi körét bővítették;
- e) az európai szabadalomra olyan személy szerzett jogosultságot, akit a szabadalom nem illet meg.

Az európai szabadalom megsemmisítésének alapjául szolgáló okok tartalmukban megegyeznek az Szt.-ben megállapított megsemmisítési jogalappal. Kivételt jelent a d) pont, amely a felszólalási, korlátozási vagy egy korábbi megsemmisítési eljárásban vétett módosítási hibával függ össze.

Ha a megsemmisítés alapjául szolgáló ok csak az európai szabadalom egy része tekintetében áll fenn, a szabadalmat az igénypontok megfelelő módosításával **korlátozni kell**, azaz részleges megsemmisítést kell alkalmazni.

Az európai szabadalom ellen indított megsemmisítési eljárásban (vagy annak felülvizsgálata során) a **szabadalmas** az igénypontok módosításával a szabadalmat **korlátozhatja**. Az eljárásban az így korlátozott szabadalmat kell alapul venni.

Az európai szabadalom megsemmisítésére egyebekben az Szt. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Ha ugyanazzal az európai szabadalommal szemben felszólalást nyújtottak be, vagy ugyanannak az európai szabadalomnak a korlátozását vagy megvonását kérték az ESZH előtt, az ESZE szerinti eljárás jogerős befejezéséig az SZTNH indokolt esetben felfüggeszti az európai szabadalom megsemmisítésére irányuló eljárást. A felfüggesztett megsemmisítési eljárást bármelyik fél kérelmére folytatni kell az ESZE szerinti korlátozási eljárás jogerős befejezését követően, illetve, ha a felszólalási vagy megvonási eljárás nem eredményezte az európai szabadalom megvonását.

Amennyiben van egy fejlesztés alatt álló termékem egyetemi hallgatóként, és szeretném legalább európai szinten szabadalmaztatni/levédetni, mit kell tennem? Jelenleg van 3D modellünk a termékről, hamarosan lesz 2D metszet és műhelyrajzok is az alkatrészekről.

2.8. A KIEGÉSZÍTŐ OLTALMI TANÚSÍTVÁNY (SPC)

A kiegészítő oltalmi tanúsítvány – angol nevén: Supplementary Protection Certificate, **SPC** – a szabadalmi oltalommal védett gyógyszer vagy növényvédő szer termék szabadalmi oltalmi idejének meghosszabbítása egy **külön oltalmi forma** keretében.

A legtöbb műszaki területen a szabadalmi bejelentést követően minden további intézkedés nélkül hasznosítható a találmány. Ezzel szemben a **gyógyszerek, növényvédő szerek** esetében a szabadalmas kénytelen tartózkodni a hasznosítástól mindaddig, amíg nem kap engedélyt az egészségügyi, illetve élelmiszerbiztonsági hatóságoktól a termék forgalomba hozatalára. A forgalomba hozatali engedély megszerzéséig akár 10–12 év is eltelik, ezzel az időtartammal a szabadalom húszéves oltalmi idejéből a kizárólagos hasznosításra fordítható idő jelentősen lerövidül. Ez a rövidebb időtartam nem elegendő a kutatási, fejlesztési és egyéb befektetések megtérülésére. A forgalomba hozatal érdekében végzett vizsgálatok során ugyanis a jelölt molekulák nagy része hatástalannak vagy veszélyesnek bizonyul, így a kutatás akár több százmillió USD nagyságrendű költségét a szerencsés esetben is legfeljebb egy-két sikeres terméknek kell fedeznie.

E hátrányok kiküszöbölésére alkották meg az Európai Unióban a gyógyszerek és a növényvédő szerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetésére szolgáló rendeleteket. E jogszabályok biztosítják, hogy e termékek is megfelelő és hatékony védelmet kapjanak más szakterületekhez

tartozó találmányokhoz hasonlóan. Magyarországnak az Európai Unióhoz történt 2004. május 1-jei csatlakozásával az európai uniós rendeletek alkalmazása hazánkban is kötelezővé vált.

Az európai uniós rendeletek közvetlenül alkalmazandóak, azonban egyes, azokban nem szabályozott eljárásjogi kérdésekben nemzeti jogkörbe tartozik a releváns jogszabályi keretek megalkotása. Ennek megfelelően az uniós rendeletek hazai alkalmazásának alapjait egyfelől az Szt. vonatkozó szabályai, másrészt az említett rendeletek végrehajtására vonatkozó szabályokat tartalmazó kormányrendelet teremti meg. Ahol sem az uniós rendeletek, sem a hazai jogszabályok nem tartalmaznak speciális eljárásjogi rendelkezéseket, a tanúsítványokra az Szt.-nek az alapszabadalomra vonatkozó megfelelő rendelkezéseit kell alkalmazni.

A kiegészítő oltalmi tanúsítvány megadásának anyagi jogi feltételeit az európai uniós rendeletek határozzák meg. **A tanúsítvány megadásának négy legfontosabb feltétele, hogy a bejelentés napján, Magyarországon**

- a termék hatályos szabadalom oltalma alatt álljon;
- a termék gyógyszerként vagy növényvédő szerként történő forgalomba hozatala az illetékes törzskönyvező hatóságok – például az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet – által engedélyezve legyen;
- a fenti, a kérelemben hivatkozott engedély a termék gyógyszerként történő forgalomba hozatalára vonatkozó első engedély legyen;
- a termékre még nem adtak tanúsítványt (nem adható egynél több tanúsítvány a termékre, ha a szabadalmasnak ugyanarra a termékre egynél több szabadalma van. Ha azonban az ugyanarra a termékre tett két vagy több függőben lévő bejelentést két vagy több olyan szabadalmas tette, akik különböző szabadalmak jogosultjai, e termékre egy tanúsítvány adható a szabadalmasok mindegyike számára.)

A kiegészítő oltalmi tanúsítvány nem az egész szabadalom oltalmát hosszabbítja meg – a kémia területén a szabadalmi oltalom akár több millió vegyületre is vonatkozhat –, hanem csak a forgalomba hozatali engedélyben szereplő „termékre”, azaz **hatóanyagra vagy hatóanyagok kombinációjára** és azoknak az alapszabadalom által védett különböző származékaira (sók és észterek) vonatkozik. A megadott kiegészítő oltalom a szabadalom 20 éves oltalmi idejének lejártakor kezdődik, és **maximum 5 évig tart (a tanúsítvány időtartama az alapszabadalom iránti bejelentés benyújtásának napja és a termék Közösségen belüli forgalomba hozatalára vonatkozó első engedély keltezésének napja között eltelt időszak öt évvel csökkentett időtartamával megegyező ideig tart).**

A bejelentést tagállamonként kell megtenni. Magyarországon az SZTNH folytatja le a kiegészítő oltalmi tanúsítványok megadására irányuló eljárást, és vezeti a hazai kiegészítő oltalmi tanúsítványok külön ún. **tanúsítványlajstromát.**

A bejelentés benyújtására a törvény szigorú (jogvesztő) határidőt szab. A tanúsítvány iránti bejelentést a szabadalom megadásától vagy a forgalomba hozatali engedély kiadásától számított hat hónapon belül kell benyújtani. A bejelentés akkor tehető meg, ha mind az oltalom alapjául szolgáló alapszabadalom megadása, mind a termékre vonatkozó forgalomba hozatali engedély kiadása megtörtént.

Az elismert bejelentés napja az a nap, amelyen az SZTNH-hoz beérkezett bejelentés legalább a következőket tartalmazza:

- utalást a tanúsítvány iránti igényre, a termék megnevezésével;
- a bejelentő azonosítására alkalmas adatokat;
- az alapszabadalom lajstromszámát és a találmány címét;¹⁶
- a termék első, Magyarország területére vonatkozó forgalomba hozatali engedélyének számát, keltét, és ha van ennél korábbi dátumú engedély az Európai Közösségben, akkor annak az engedélynek a számát és keltét is. Az utóbbira az oltalmi idő kiszámításához van szükség.

A bejelentés benyújtásakor a benyújtástól számított két hónapon belül a mindenkor hatályos díjrendeletben meghatározott összegű bejelentési díjat kell fizetni.

Tanúsítvány csak az **alapszabadalom jogosultjának** vagy **jogutódjának** adható, licenciavevő nem szerezhet tanúsítványt.

2007. január 26-án hatályba lépett egy közösségi rendelet a gyermekgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerkészítményekről, amely módosította a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványára vonatkozó rendelet szövegét is. Ennek alapján – a gyermekgyógyászati vizsgálati terv végrehajtására vonatkozó törvényes követelmények teljesítése fejében – lehetőség van a gyógyszerekre adott **kiegészítő oltalmi tanúsítványok oltalmi idejének további hat hónapos meghosszabbítására**.

Végül kiemelés érdemel a tanúsítványokkal kapcsolatos eljárások azon sajátága, hogy az uniós rendeletek értelmezését mintegy ötven, az Európai Unió Bírósága által hozott ítélet is árnyalja.

2.9. AJÁNLOTT IRODALOM

A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/szabadalmi-oltalom/a-szabadalmi-ugyintezes-modszer-tani-utmutatoja>

DARÓCZI Klára: Trendek és taktikák – iparjogvédelem a gyógyszeriparban. MIE konferencia előadás, (2009) http://www.mie.org.hu/eloadasok_2009_konf/Daroczi_Klara_ea.pdf

Guidelines for Examination in the European Patent Office <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/guidelines.html>

JÓKÚTI András: „Európai szabadalmi oltalom” In: JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett) <http://ijoten.hu/szocikk/eurpai-szabadalmi-oltalom> (2020)

KISS Gyula Attila, RADNÓCZY Györgyné: A találmányok egysége és a megosztás egység hiánya esetén. *ISZJSZ* 2001/6. sz. https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200112/a_talalmanyok.html

KÖVECSES Bettina: A nemleges megállapítási eljárás és összefüggései a bitorlási perrel. *ISZJSZ* 2018/3. sz. pp. 7-29. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szenv/szemle-2018-03/01-kovecsesbettina.pdf>

¹⁶ Az „alapszabadalom” olyan szabadalom, amely magát a terméket, a termék előállítási eljárását vagy alkalmazását oltalmazza, és amelyet a bejelentő a rendelkezésére álló szabadalmi portfóliójából e célra kiválaszt.

- LEZSÁK Gábor: Az egység kérdése a szabadalmi jogban. *ISZJSZ* 2016/3. pp. 16-45. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkr/szemle-2016-03/02.pdf>
- LUKÁCSI Péter: A robot mint alkotó? - A mesterséges intelligencia egyes szerzői jogi és szabadalmi vonatkozásai. In: LAMM Vanda; SAJÓ András (szerk.): *Studia in honorem Lajos Vékás*. Budapest, HVG-ORAC, 2019. pp. 207-214.
- MÉSZÁROS Eleonóra, MOLNÁR István: Patent thickets – kalandtúrák a szabadalmi bozótok útvesztőjében. *ISZJSZ* 2014/3. sz. pp. 5-24. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201403-pdf/01.pdf>
- MIKLÓ Katalin: Az újdonság kérdésének megítélése – gyógyszerkéimiai jogesetek. Az izomerek újdonságának és szabadalmazhatóságának megítélése. *ISZJSZ* 2003/6. sz. <https://www.sztnb.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200312/01-miklo.html>
- PATÓCS Tamás: A feltalálói tevékenység megítélése Magyarországon az európai és brit kézenfekvőségi tesztek szemszögéből. SZTNH Felsőfokú Iparjogvédelmi Szakdolgozat, (2015)
- PCT INTERNATIONAL SEARCH AND PRELIMINARY EXAMINATION GUIDELINES <https://www.wipo.int/pct/en/texts/pdf/ispe.pdf>
- PFENNINBERGER Dóra: Az újdonság és a feltalálói tevékenység értelmezése a kémiai tárgyú bejelentéseknél. *ISZJSZ* 1999/3. sz. (különösen a 2. fejezet) <https://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/199906/pdf.html>
- REMÉNYI Péter: Perpetuum mobile – a technika fejlődésének egyik tévútja. *ISZJSZ* 2003/6. sz. <https://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/200312/06-technika.html>
- Study on the Legal Aspects of Supplementary Protection Certificates in the EU. Max Planck Institute for Innovation and Competition, 2018. p. 746. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29524/attachments/1/translations/en/renditions/native>
- VIDA György: Az igénypontoszerkesztés és igénypontvizsgálat fő szempontjai számítógéppel megvalósított találmányok esetén – Európa. *ISZJSZ* 2016/4. sz. pp. 27-51. <http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/szemle/02.pdf>

2.10. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mikor szabadalmazható egy találmány?
2. Mi nem lehet találmány?
3. Mi határozza meg a szabadalmi oltalom terjedelmét?
4. Melyek a feltaláló személyhez fűződő jogai?
5. Melyek a szabadalom megsemmisítésének feltételei?
6. Mi a különbség a szolgálati és az alkalmazotti találmány között?
7. A bejelentési nap elismeréséhez mit kell tartalmaznia a szabadalmi bejelentésnek?
8. Mikor kerül sor a szabadalmi bejelentés közzétételére?
9. Meddig lehet a szabadalmi bejelentés érdemi vizsgálatát kérni?
10. Mit tud az írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentésről (minek alapján, mikor végzi el az SZTNH)?
11. Van-e lehetőség a szabadalmi oltalmi idő meghosszabbítására?
12. Ki kérhet nemleges megállapítást?
13. Milyen esetben kell visszavontnak tekinteni a szabadalmi bejelentést?
14. Minek alapján lehet a szabadalmi lajstromba bejegyzést tenni?
15. Mit tud az európai szabadalmi rendszerről?
16. Milyen célt kívántak elérni a Párizsi Uniós Egyezmény megkötésével?
17. Mit tud a Strasbourgi Megállapodásról és az osztályozási rendszerről?
18. Melyek a PCT-úton történő szabadalmaztatás előnyei?
19. Milyen termékek oltalmi idejének meghosszabbítását szolgálja a kiegészítő oltalmi tanúsítvány?

NÖVÉNYFAJTA-OLTALMI JOG

3.1. A növényfajta és a növényfajta-oltalom fogalma.	111
3.2. A növényfajta-oltalmi eljárások általános szabályai.	112
3.3. A növényfajta-oltalom megadására irányuló eljárás.	116
3.4. A növényfajta-oltalommal kapcsolatos egyéb eljárások	119
3.5. Az új növényfajták oltalmára létesült nemzetközi egyezmény – az UPOV-egyezmény	120
3.6. A közösségi növényfajta-oltalom, valamint a nemzeti és a közösségi oltalom viszonya	121
3.7. Példák a növényfajta-oltalomra	123
3.8. Ajánlott irodalom	125
3.9. Ellenőrző kérdések.	125

A növényfajta-oltalom a nemesített növényfajták (hibridek, vonalak, klónok stb.) jogi oltalmát biztosítja. Növényfajta-oltalomban részesülhet bármely növénytani nemzetséghez és fajhoz tartozó fajta.

3.1. A NÖVÉNYFAJTA ÉS A NÖVÉNYFAJTA-OLTALOM FOGALMA

A növényfajták oltalmát az Szt. XIII. fejezete **önálló oltalmi formaként** (sui generis oltalom) szabályozza. A növényfajták oltalmára vonatkozó rendelkezések anyagi jogi és eljárásjogi szabályokban is elkülönülnek az ipari találmányokra vonatkozó szabályoktól. Azokban az esetekben, amikor nem indokolt speciális rendszert alkotni, az Szt. hivatkozással írja elő a találmányokra vonatkozó rendelkezések alkalmazását, mint például a közzétételt vagy a hatósági tájékoztatást.

A növényfajták oltalmára vonatkozó szabályok összhangban állnak az új növényfajták oltalmára létesült nemzetközi egyezménnyel (*International Union for the Protection of New Varieties of Plants, UPOV*), a növényfajták állami elismerésére vonatkozó törvénnyel és az európai közösségi növényfajta-oltalmi jogokról szóló rendelettel.

Növényfajtnak nevezük azt a **legkisebb besorolású, önálló növényrendszertani egységen belüli növénycsoportosítást**, amely csoportosítás – függetlenül attól, hogy kielégíti-e az oltalmazhatósági feltételeket – :

- adott genotípusból vagy genotípusok kombinációjából kifejeződött jellemzők által **meghatározható**,
- bármely más növénycsoportosítástól legalább egy ilyen kifejeződött jellemző tekintetében **megkülönböztethető** és
- jellemzőit megőrző **szaporításra alkalmas** egységet alkot.

A definíció tehát a **növényfajta három sajátosságát** tükrözi. A növényfajta olyan növénycsoportosítás, amely **meghatározható**, más növénycsoportoktól **megkülönböztethető** és a szaporítás során **jellemzőit megőrzi**. A definíció legfontosabb sajátossága, hogy a genotípus vagy – például hibridek esetében – a genotípusok kombinációja alapján megjelenő tulajdonságokra építi a növényfajta fogalmát. Ezek a tulajdonságok lehetnek külső jellemzők – szín, alak, forma stb. – vagy egyéb módon mérhető tulajdonságok, például fehérjetartalom, ellenállóképesség, hatóanyag-tartalom.

A törvény meghatározza a **szaporítóanyag fogalmát** is.

A szaporítóanyag a teljes növény termesztésére vagy más módon való előállítására alkalmas egész növény, mag vagy más növényrész. A szaporítóanyag fogalma magába foglalja a növény reprodukálását lehetővé tevő **hagyományos termesztési módszerek** mellett a **molekuláris-biológiai eljárásokat** is. Hagyományos módszer esetében a szaporítóanyag lehet az egész növény, a mag vagy más növényrész – például oltvány, dugvány, inda –, amely alkalmas akár a fajta beporzásával, a mag elvetésével a növényfajta reprodukálására, de lehetséges géntechnológiai eljárással is a reprodukció.

A növényfajta-oltalom tárgyát képezheti minden növényrendszertani nemzetséghez és fajhoz tartozó fajta, beleértve a nemzetségek vagy fajok közötti hibrideket is, továbbá a biotechnológiai eljárással genetikailag módosított növényfajta is, ha megfelel a vizsgált követelményeknek.

Növényfajta-oltalomban részesülhet a növényfajta, ha **megkülönböztethető, ha egynemű és állandó biológiai feltételekkel rendelkezik**, valamint, ha a **fajta azonosítására alkalmas fajtanévvel** látták el. További feltétele a növényfajta-oltalom megszerzésének, hogy a **fajta új legyen**, és a növényfajta-bejelentés **megfeleljen a törvényben megszabott egyéb, például alaki, díjfizetési feltételeknek** (lásd a 3.3. fejezetet).

3.2. A NÖVÉNYFAJTA-OLTALMI ELJÁRÁSOK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az SZTNH hatáskörébe tartozik a növényfajta-oltalom megadása, a megadott oltalommal kapcsolatos további eljárások, úgymint a növényfajta-oltalom megszűnésének megállapítása és újra érvénybe helyezése, a növényfajta-oltalom megsemmisítése, a növényfajta-oltalom megszüntetése, a fajtanév törlése, valamint az egyéb hatósági feladatok, például a nyilvántartás, a hatósági tájékoztatás.

A növényfajta-oltalom megadásához szükséges **biológiai feltételekre vonatkozó vizsgálatot** nem az SZTNH, hanem az ún. **vizsgáló szerv – Magyarországon a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH)**¹⁷ – **végzi**, amelynek speciális hatáskörét az Szt. is rögzíti. A vizsgáló szerv a biológiai vizsgálatokat a növényfajta állami elismeréséről szóló törvény rendelkezései alapján folytatja le.

¹⁷ <http://portal.nebih.gov.hu/>

3.2.1. A növényfajtából és a növényfajta-oltalomból eredő jogok és kötelezettségek

Az Szt. a növényfajtákra és azok oltalmára vonatkozó jogosultságokat és kötelezettségeket rögzíti. A növényfajta-oltalom a **nemesítőt** vagy **jogutódját** illeti meg. A nemesítő jogutódja lehet szerződéses úton – az igényjogosultság átruházásával – vagy törvényes jogutódlás alapján – az igényjogosultság átszállásával, öröklés útján – jogosultságot szerző természetes vagy jogi személy.

A növényfajta-oltalom jogosultjának a növényfajta-oltalom időtartama alatt fenn kell tartania, és a növényfajta-oltalmi lajstromba bejegyzett fajtanevet kell használnia. A fajtanevet a növényfajta-oltalom megszűnése után is használni kell, kivéve, ha ez a használat más korábban szerzett jogát sértené.

A **növényfajta nemesítője** az, aki a növényfajta-oltalmat nemesítette, vagy felfedezte és kifejlesztette. A növényfajta nemesítése történhet lényegében biológiai eljárással – keresztezés, szelekció – vagy géntechnológiai módosítással, a molekuláris biológia segítségével történő kifejlesztéssel. A felfedezés és a kifejlesztés azt jelenti, hogy a nemesítő egy, a természetben előforduló, általa vagy más által felfedezett fajtából fejlesztett ki egy új fajta-oltalmat. Növényfajta-oltalom nem igényelhető olyan fajtákra, amelyeket pusztán felfedeztek, de nem szaporítottak. **A nemesítő csak természetes személy lehet.** A nemesítőnek a személyhez fűződő és a növényfajta nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos jogaira az Szt.-nek az ipari találmányokra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni (lásd a 2.2.1. fejezetet) azzal az eltéréssel, hogy a növényfajta-oltalmi bejelentés iratait közzététel előtt a vizsgáló szerv is megtekintheti, és a fajta leírása csak a megadás után válik a köz számára hozzáférhetővé.

A szolgálati és az alkalmazotti növényfajta-oltalomra is a találmányokra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A nemesítőt nemesítői díj illeti meg, amelynek mértékére szintén az általános szabályok az irányadók (lásd a 2.2.3. fejezetet).

3.2.2. A növényfajta-oltalom keletkezése, időtartama és fenntartása

Az ideiglenes növényfajta-oltalom a bejelentés közzétételével keletkezik, az ideiglenes oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára. Az oltalom véglegessé akkor válik, ha a bejelentő a növényfajta-oltalmat kap, az oltalom a bejelentés napjára visszaható hatállyal keletkezik. A növényfajta-oltalom időtartama a **megadás napjától** számít. **Fák és szőlők esetében az oltalmi idő harminc, egyéb fajták esetében huszonöt év.** Mindebből következik, hogy a törvényben rögzített oltalmi időhöz hozzáadódik a bejelentési naptól az oltalom megadásig eltelt idő. Így az oltalmi idő a megadási eljárás időtartamával meghosszabbodik.

A növényfajta-oltalom fenntartására évenként, külön jogszabályban meghatározott fenntartási díjat kell fizetni.

A CRIPPS PINK almát PINK LADY® védjegy alatt forgalmazzák.

A CRIPPS PINK/PINK LADY almafajtát John Cripps szaporította Nyugat-Ausztrália Mezőgazdasági Minisztériumának alkalmazottjaként. Kevesebb, mint 25 év alatt a CRIPPS PINK/PINK LADY világhírnévre tett szert.

A fogyasztók imádják a nagyon fanyar savasságot és a kemény, tömör textúrát, ami ezt az almafajtát jellemzi. Egyike a leghosszabban érő almáknak, így közel fél évet kell várni az érett gyümölcsökre. A legtöbb ilyen almát a generikus Cripps Pink fajtanévvel értékesítik, a védett Pink Lady márkanév helyett. Sok termelő használja a Cripps Pink nevet, mert így nem kell licencdíjat fizetni a védjegy használatáért. Nincs semmilyen minőségbeli különbség a két különböző névvel forgalmazott alma között.

HUNGART© 2020

Kép forrása: meadepotato.com

3.2.3. A növényfajta-oltalom tartalma és korrólatai

A növényfajta-oltalom kizárólagos hasznosítási jogot nyújt a jogosult számára. A **hasznosítási cselekmények köre** kiterjed az oltalom alatt álló növényfajta szaporítóanyagának előállítására, többszörözésére, szaporítás céljából való előkészítésére, forgalomba hozatalra ajánlására, forgalomba hozatalára, az országból történő kivitelére, az országba történő behozatalára és az e célokra való raktáron tartására.

A növényfajta-oltalom jogosultjának kizárólagos hasznosítási joga nemcsak a szaporítóanyagra terjed ki, hanem a szaporítóanyag felhasználásából származó terményre, illetve az ebből a terményből előállított termékekre is. Ez a rendelkezés lehetővé teszi, hogy ha egy növényfajtát olyan országba visznek ki, ahol a termény nem áll oltalom alatt, majd az oltalom alatt álló növényfajtaból ott nyert terményt visszahozzák abba az országba, ahol az oltalom alatt áll, ne legyen megkerülhető a növényfajta vonatkozó oltalom.

A növényfajta-oltalom jogosultját megilleti a kizárólagos hasznosítási jog azokra a fajtákra is, amelyek a megkülönböztethetőség szempontjából nem térnek el határozottan az oltalom alatt álló fajtától, továbbá azokra, amelyek előállítása az oltalom alatt álló fajta ismételt felhasználását igényli. A kizárólagos oltalom tehát kiterjed:

- az oltalom alatt álló fajta,
- az oltalom alatt álló fajtaból **lényegében származtatott fajta**, azokra a fajtákra, amelyek nem térnek el határozottan az oltalmat élvező fajtától és

- azokra, amelyek előállítására az oltalmazott fajta ismételt felhasználását igénylik.

A hasznosítási jog kiterjesztését az ún. lényegében származtatott fajtákra a biotechnológia fejlődése tette szükségessé, mert lehetővé vált, hogy az oltalom alatt álló növényfajtát biotechnológiai úton, viszonylag kis befektetéssel és rövid idő alatt módosítsák, azaz lényegében származtatott fajtát fejlesszenek ki, és ez a „származtatott” fajta önmagában is oltalomban részesüljön. E szabály nélkül a hosszú évekig tartó, hagyományos nemesítői munkával előállított kiindulási fajta jogosultja jogait nem tudná érvényesíteni.

A **kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki** a magánhasználat céljából végzett, illetve a gazdasági tevékenység körén kívül eső cselekményekre, valamint az oltalom tárgyával kapcsolatos kísérleti célú cselekményekre. Így a növényfajta-oltalom alatt álló növényfajtának egy új **növényfajta kifejlesztése** céljából történő felhasználására és az így előállított növényfajta hasznosítására sem, amennyiben a nemesített fajta nem minősül lényegében származtatott fajtának.

A növényfajta-oltalom további korlátja az ún. **gazdálkodói privilégium** (farmerprivilégium, vagy mezőgazdasági mentesség). Ennek lényege, hogy a mezőgazdasági termelők számára a törvény által meghatározott növényfajok (pl. takarmánynövények, gabonafélék, burgonyafélék, olaj- és rostnövények) esetében, a növényfajta-oltalom jogosultjának engedélye nélkül, lehetővé teszi az oltalmazott fajttal előállított termék saját gazdaságban, vetőmagként történő újrahasonosítását, más szóval aratásuk egy részének visszatartását és a következő vetéshez való felhasználását. A hasznosításra tekintettel a jogosult számára a termelőnek méltányos összegű díjazást kell fizetnie. A törvény a gazdálkodói privilégium fogalmának és terjedelmének pontos értelmezése érdekében meghatározza a saját gazdaság, valamint a mezőgazdasági termelő fogalmát, és díjfizetési mentességet biztosít azon termelők számára, akik a mezőgazdasági tevékenységet olyan kis területen végzik, amely a kizárólagos hasznosítási jog tekintetében elhanyagolható. A jogszabály alapján legfeljebb húszhektáros, burgonya esetében egyhektáros mértékben határozza meg azt a területet, amelyen a mezőgazdasági termelő díj fizetése nélkül élhet a gazdálkodói privilégiummal. Minden egyéb esetben a díj mértékével és annak megfizetésével kapcsolatos részletszabályokat elsősorban a felek közötti megállapodásban kell szabályozni.

Cégünk több zöldségfajta tulajdonosa, melyeket több termelő is forgalmaz jogszerűen, mivel ennek feltétele, hogy az anyamag bizonyított és ellenőrzött forrásból származzon. Szeretnénk azonban nagyobb beleszólást szerezni a más termelők által végzett szaporításba, mivel számunkra az adott fajták fenntartása (a fajtaazonosság biztosítása több éven keresztül) nagy költségekkel jár, és ebben támogatást nem kapunk az előbb említett termelőktől. Megoldás lehet számunkra a növényfajta-oltalom?

3.3. A NÖVÉNYFAJTA-OLTALOM MEGADÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

A növényfajta-oltalom megadására irányuló eljárás az SZTNH-hoz benyújtott bejelentéssel indul meg. Növényfajta-oltalmi bejelentés elektronikus úton is benyújtható.

3.3.1. A növényfajta-oltalmi bejelentés

A növényfajta-oltalmi bejelentés kellékeihez tartozik a **bejelentési kérelem** (formanyomtatvány kitöltésével is elkészíthető), a **fajtanév, a növényfaj magyar nevének és latin nevének közlése**. Például *fajtanév: PENNA; növényfajnév: búza; latin név: Triticum aestivum (L)*. Továbbá szükséges a növényfajta megkülönböztethetőségére, egyneműségére és állandóságára vonatkozó kísérleti vizsgálat eredményét magában foglaló **fajtaleírás**, a növényfajta **újdonságára vonatkozó nyilatkozat** és **egyéb mellékletek**. Az egyéb mellékletek közé tartozik a **növényfajta fényképe**, illetve képviselő esetében az ezt igazoló okirat, ha a bejelentő a nemesítő jogutódja, akkor a jogutódlási irat, idegen nyelven készült fajtaleírás esetében a magyar nyelvű fordítás. Ha a bejelentő külföldi vizsgáló szerv által készített fajtaleírást nyújt be, akkor a külföldi vizsgáló szervnek a benyújtást engedélyező hozzájáruló nyilatkozatát is mellékelni kell. Az UPOV-egyezmény szerinti elsőbbség igénylése esetén csatolni kell az azt megalapozó okiratot is.

3.3.2. A bejelentés benyújtását követő vizsgálat

A növényfajta-oltalmi bejelentést a külön jogszabályban meghatározott részletes alaki követelményeknek megfelelően kell elkészíteni és le kell róni a bejelentési díjat.

Az SZTNH a növényfajta-oltalmi **bejelentés benyújtását követően** megvizsgálja, hogy a bejelentés megfelel-e **a bejelentési nap elismeréséhez előírt feltételeknek**, tartalmaz-e utalást a növényfajta-oltalom iránti igényre, ismerteti-e a bejelentő nevét, továbbá lakcímét vagy székhelyét vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét, képviselő esetén a képviselő nevét, továbbá lakcímét vagy székhelyét vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét, vagy a bejelentővel való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő más adatot, benyújtották-e az ideiglenes fajtaleírást – függetlenül attól, hogy az megfelel-e az egyéb követelményeknek –, megnevezték-e az ideiglenes fajtanévet, megadták-e a növényfaj magyar és latin nevét. A bejelentési nap elismeréséhez az ideiglenes fajtaleírás benyújtása helyett elegendő utalni az elsőbbségi iratra. Az ipari találmányok oltalma elsőbbségének igénylésétől **eltérő szabály**, hogy az elsőbbséget az UPOV-egyezmény szerinti elsőbbség igénylésével összhangban, a bejelentés benyújtásának napján kell igényelni, és nem a benyújtást követő két hónapon belül.

Ha a bejelentési nap nem ismerhető el, az SZTNH a bejelentőt felhívja a hiányok két hónapon belüli pótlására. Ha a bejelentő a hiányokat pótolja, a hiánypótlás beérkezési napja lesz az elismert bejelentési nap. Ha a bejelentő a hiányokat nem pótolja, a bejelentés nem tekinthető növényfajta-oltalmi bejelentésnek, ezért az eljárást meg kell szüntetni.

Az SZTNH megvizsgálja továbbá, hogy a bejelentő megfizette-e a bejelentési díjat, amit a bejelentési napot követő két hónapon belül kell leróni. Amennyiben a bejelentő külföldi ideiglenes fajtaleírást mellékelte vagy elsőbbségi iratra utalt, az SZTNH vizsgálja azt is, hogy a bejelentő benyújtotta-e a magyar nyelvű ideiglenes fajtaleírást és a növényfaj magyar nevét a bejelentési napot követő négy hónapon belül. Abban az esetben, ha a növényfajta-oltalmi

bejelentés megfelel a bejelentési nap elismeréséhez előírt feltételeknek, megfizették a bejelentési díjat és benyújtották a magyar nyelvű ideiglenes fajtaleírást, az SZTNH a bejelentésről hatósági tájékoztatást közöl.

A bejelentés benyújtását követő vizsgálat során az SZTNH az elismert bejelentési napról értesíti a bejelentőt. Amennyiben a bejelentési díjat nem fizették meg, a magyar nyelvű ideiglenes fajtaleírást vagy a növényfaj magyar nevét nem nyújtották be, az SZTNH figyelmezteti a bejelentőt díjfizetési és/vagy hiányótlási kötelezettségére. Ha a bejelentő határidőben nem pótolja a bejelentés hiányosságait, a bejelentést az SZTNH visszavontnak tekinti.

Az **alaki vizsgálat során** az SZTNH megvizsgálja a bejelentést abból a szempontból, hogy az kielégíti-e a jogszabályban rögzített alaki feltételeket, például benyújtották-e a növényfajta fényképét és a növényfajta újdonságára vonatkozó nyilatkozatot. Ha a növényfajta-oltalmi bejelentés nem felel meg az előzőekben előírt feltételeknek, úgy a bejelentőt az SZTNH felhívja a hiányok pótlására. Ha a bejelentés a hiánypótlás ellenére sem elégíti ki a vizsgált követelményeket, akkor a bejelentést el kell utasítani. Ha a bejelentő a kitűzött határidőben nem válaszol, a növényfajta-oltalmi bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

A növényfajta-oltalmi bejelentés **közzététele** az elsőbbség napjától számított tizennyolc hónap elteltével esedékes. A közzététellel keletkező oltalom ideiglenes, az oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára, véglegessé akkor válik, ha a bejelentő növényfajta-oltalmi bejelentésére oltalmat kap. A bejelentő kérelmére a növényfajta-oltalmi bejelentés korábbi időpontban is közzé tehető, a korábbi közzététel díjmentes. A közzététel után – az ideiglenes fajtaleírást kivéve – a bejelentés iratait bárki megtekintheti. A közzététellel válik esedékessé a fenntartási díjak megfizetése. A közzétételt követően **bárki észrevételt** nyújthat be az SZTNH-hoz arra vonatkozóan, hogy a növényfajta, illetve annak bejelentése nem felel meg a törvényben meghatározott valamely oltalmazhatósági feltételnek.

3.3.3. Az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai

Az SZTNH a növényfajta-oltalmi bejelentés elbírálása során az oltalom megszerzéséhez szükséges összes, a törvényben előírt feltétel meglétét együttesen vizsgálja. Az SZTNH vizsgálja az újdonság feltételét és azt, hogy a bejelentő által megadott fajtanév lajstromozható-e. A biológiai feltételek teljesülését a vizsgáló szerv által végzett kísérleti vizsgálatok alapján állapítja meg. A biológiai kísérleti vizsgálattal kapcsolatos állásfoglalás köti az SZTNH-t, azaz annak eredményét nem kérdőjelezheti meg.

Az **újdonság** követelménye jogi természetű, meglétét az SZTNH a bejelentő nyilatkozata alapján valószínűsíti. **Új a növényfajta**, ha a nemesítő, jogutódja vagy bárki más az ő hozzájárulásával hasznosítás céljából a növényfajta szaporítóanyagát vagy terményét nem adta el, vagy azzal más módon nem rendelkezett **belföldön** az elsőbbségi napot megelőző egy évnél korábban; **külföldön** szőlő és fa esetében az elsőbbségi napot megelőző hat évnél, más növény esetében négy évnél korábban.

A növényfajta-oltalom megadásának biológiai feltétele a megkülönböztethetőség (**Distinctness**), az egyneműség (**Uniformity**) és az állandóság (**Stability**), azaz a **DUS**-vizsgálat.

A növényfajta megkülönböztethetőségét, egyneműségét és állandóságát az állami elismerés

során a növényfajta-oltalmi eljárás céljára külön elvégzett kísérleti vizsgálat eredménye alapján a vizsgáló szerv állapítja meg. Az ország területén a vizsgálatot a külön jogszabályban kijelölt szerv, a NÉBIH végzi. A vizsgálat költségeit a bejelentő viseli.

Az SZTNH a bejelentés vizsgálata során a vizsgáló szerv feladatainak ellátásához szükséges iratok másolatát minden esetben megküldi a vizsgáló szervnek. Tájékoztatja arról is, ha az eljárás az oltalom megadása nélkül fejeződik be, mivel például a bejelentést a bejelentő visszavonja, a bejelentést visszavontnak kell tekinteni, a bejelentő lemondott az ideiglenes oltalomról, vagy az SZTNH a bejelentést elutasítja.

Megkülönböztethető a növényfajta, ha adott genotípusból vagy genotípusok kombinációjából kifejeződött jellemzőiben határozottan eltér bármely más, az elsőbbség napján közismert, azaz kontroll, vagy összehasonlító fajtától.

Valamely növényfajta akkor tekinthető közismertnek, ha már növényfajta-oltalom tárgya volt, vagy növényfajta-oltalomra vonatkozó hivatalos nyilvántartásba vették, vagy arra vonatkozóan növényfajta-oltalom megadása vagy állami elismerés céljából bejelentést nyújtottak be. A közismertség feltétele, hogy a bejelentés a növényfajta-oltalom megadását vagy a fajtának a hivatalos nyilvántartásba történő bejegyzését eredményezte, illetve, hogy az illetékes vizsgáló szerv referenciagyűjteményében megtalálható. Az UPOV-irányelvekben az egyes növényfajokra különböző, a fajtára jellemző, fontos tulajdonságok tekintetében kötelező minimumvizsgálatot írnak elő. A fontos szó nem a fajta jellemzőinek gazdasági értékére utal, hanem arra, hogy a jellemzők a megkülönböztethetőség szempontjából fontosak.

Egynemű a növényfajta, azaz egyöntetű, ha egyedei – azoknak a változásoknak a figyelembevételével, amelyeknek a bekövetkezésére a szaporítás sajátosságai alapján számítani lehet – a megkülönböztethetőség vizsgálatánál alapul vett, illetve a fajtaleírásnál alkalmazott egyéb kifejező jellemzőikben azonosak.

Állandó a növényfajta, ha egyedeinek a megkülönböztethetőség vizsgálatánál figyelembe vett, illetve a fajtaleírásnál alkalmazott egyéb kifejező jellemzői ismételt szaporítás után, vagy meghatározott szaporítási ciklus esetén minden ilyen ciklus végén változatlanok maradnak.

A növényfajta **azonosításra alkalmas fajtanévvel** kell megjelölni, amit az SZTNH a **fajtanév kutatásával** állapít meg, és amelyről **kutatási jelentést** készít. Nem alkalmas azonosításra különösen az a fajtanév:

- amely azonos vagy rokon növényfajhoz tartozó már meglévő növényfajta neve, vagy azzal összetéveszthető;
- amelynek használata más, korábban szerzett jogát sértené, azaz nem ütközhet a fajtanév védjegyként lajstromozott megjelölésbe, bejegyzett cégnévbe vagy adott esetben személynévbe;
- amely a növényfajta jellemzőinek, értékének, azonosságának, illetve a nemesítő azonosságának tekintetében megtévesztésre alkalmas vagy összetévesztéshez vezethet (így például e rendelkezés alapján nem fogadható el fajtanévként a „télálló burgonya” megjelölés, ha a növény valójában nem rendelkezik ezzel a tulajdonsággal);
- amely kizárólag számjegyekből áll, kivéve, ha ez elterjedt gyakorlat a fajták megjelölésére;
- amelynek használata a közrendbe vagy a közérkölcsebe ütközne.

A növényfajta-elnevezés, azaz a fajtanév állhat bármely szóból, szókombinációból, szavak és számok, vagy betűk és számok kombinációjából, létező értelemmel, vagy anélkül. Nem fogadható el az a fajtanév, amely egyetlen betűből áll, ha kiejthető betűk sorozatából áll – kivéve, ha indokolt a rövidítés –, több mint három szóból vagy elemből áll, túlságosan hosszú szóból – több mint tíz karakter– áll, illetve írásjelet vagy egyéb jelet, egy szóban keverten nagy- és kisbetűt, alsó és felső jelzőszámot vagy rajzot tartalmaz.

A fajtanévnek a növényfajta-oltalmi bejelentés elsőbbségi napján nem kell feltétlenül megfelelnie a törvényben rögzített feltételeknek. A bejelentési nap elismeréséhez csupán ideiglenes fajtanév megadása szükséges, a bejelentő által megjelölt ideiglenes fajtanév módosítására a bejelentés benyújtását követően is lehetőség van.

3.3.4. A növényfajta-oltalom megadása

Ha a növényfajta és a növényfajta-oltalmi bejelentés megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi követelménynek, az SZTNH a bejelentés tárgyára növényfajta-oltalmat ad. Az oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára.

Az SZTNH a növényfajta-oltalom megadását a fajtanévvel együtt bejegyzzi a növényfajta-oltalmi lajstromba (E-kutatás), és arról hatósági tájékoztatást közöl, valamint a megadó határozat megküldésével tájékoztatja a vizsgáló szervet is az oltalom megadásáról. Az SZTNH a növényfajta-oltalom megadását követően okiratot ad ki, és ehhez hozzáfűzi a végleges fajtaleírást.

Mi az eljárásrend, ill. mennyibe kerül a hivatalos eljárás lefolytatása, ha én egy különleges, általam termesztett egyedi szín- és formavilágú leander magoncot új fajtaként szeretnék bejegyeztetni és védetté tenni?

3.4. A NÖVÉNYFAJTA-OLTALOMMAL KAPCSOLATOS EGYÉB ELJÁRÁSOK

A növényfajta-oltalom megsemmisítését, a növényfajta-oltalom megszüntetését és a fajtanév törlését bárki kérheti a növényfajta-oltalom jogosultjával szemben. A kérelmet az SZTNH-hoz kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a növényfajta-oltalom lajstromszámát, azt a jogalapot, amelynek alapján az eljárást kérik és az ezt alátámasztó okirati bizonyítékokat. A kérelemre külön jogszabályban meghatározott díjat kell fizetni.

3.4.1. A növényfajta-oltalom megsemmisítése

A növényfajta-oltalmat **keletkezésére visszaható hatállyal** meg kell semmisíteni, ha a tárgy nem felelt meg a megkülönböztethetőség és az újdonság feltételének, vagy, ha a növényfajta-oltalom megadása alapvetően a nemesítő, illetve jogutódja állításán, az általa benyújtott iratokon alapult, és az egyneműség és az állandóság feltétele a növényfajta-oltalom megadása idején nem teljesült. A növényfajta-oltalom megsemmisítését eredményezi, ha az oltalmat nem annak adták meg, akit az a törvény szerint megillet, kivéve, ha azt a jogosult részére átruházták. Az utóbbi esetben azonban csak az kérheti a növényfajta-oltalom megsemmisítését, akit az a

törvény szerint megilletne. A megsemmisítési kérelmet elutasító jogerős határozat kizárja, hogy azonos ténybeli alapon ugyanannak a növényfajta-oltalomnak a megsemmisítése iránt bárki újabb eljárást indítson.

3.4.2. A növényfajta-oltalom megszüntetése

A növényfajta-oltalmat meg kell szüntetni a **megszüntetésre irányuló eljárás megindításának napjára** visszaható hatállyal, vagy ha ez a korábbi, arra a napra visszaható hatállyal, amelyen **a megszüntetés feltételei már fennálltak**, ha a növényfajta az egyneműség és állandóság feltételeinek az oltalom megadása után már nem felel meg. Amennyiben a jogosult nem tesz eleget a fajta fenntartására vonatkozó kötelességének, akkor is a növényfajta-oltalom megszüntetésének van helye a megszüntetési eljárás megindításának napjára visszaható hatállyal.

3.4.3. A fajtanév törlése

A lajstromba bejegyzett fajtanévet törölni kell, ha a jogosult a felhívás ellenére az előírt határidőn belül nem igazolja, hogy a fajtanév azonosításra alkalmas, vagyis megfelel a törvényben előírt feltételeknek (lásd a 3.3.2. fejezetet). Ha a fajtanév törlését követően a jogosult a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő új fajtanévet tartalmazó kérelmet nyújt be, a fajtanév kutatását követően az új fajtanévet be kell jegyezni a növényfajta-oltalmi lajstromba.

Ha a korábbi fajtanévet a növényfajta-oltalom megadása után törölték, és a felhívás ellenére az előírt határidőn belül a jogosult nem kéri a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő másik fajtanév lajstromozását, a növényfajta-oltalmat meg kell szüntetni, a megszüntetésre irányuló eljárás megindításának napjára visszaható hatállyal.

3.5. AZ ÚJ NÖVÉNYFAJTÁK OLTALMÁRA LÉTESÜLT NEMZETKÖZI EGYEZMÉNY – AZ UPOV-EGYEZMÉNY

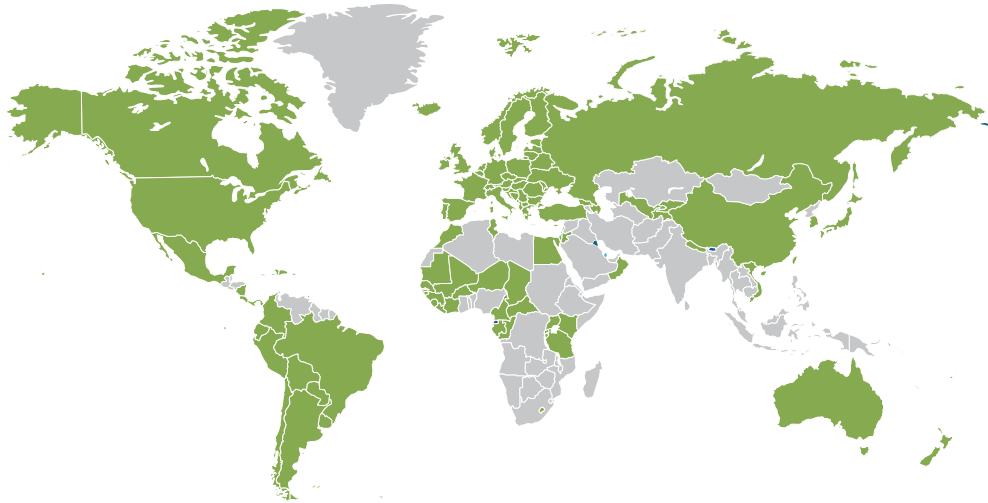
Az UPOV-egyezmény nemzetközi szinten 1961-ben ismerte el először a növénynevelők jogait. A nemesítők szellemi tulajdonának egyre szélesebb körben való alkalmazása tette szükségesszerűvé az 1972-es, az 1978-as, majd – a genetikai ismeretek fejlődésével – az 1991. évi szövegváltozat elfogadását. Ez utóbbi szövegváltozat 1998-ban lépett hatályba. Magyarország 1983-ban csatlakozott az UPOV-egyezmény 1978. évi szövegéhez, majd 2003. január 1-jén az 1991-es szöveghez.

Az UPOV-egyezmény egy ún. „keretegyezmény”, amellyel a szerződő feleknek – a tagállamoknak, az Európai Közösségnek – összhangba kell hozniuk az új növényfajták oltalmára vonatkozó anyagi jogi szabályozásukat. Az egyezmény nemcsak azt követeli meg, hogy a szerződő felek tegyék lehetővé az új növényfajták oltalmazását, hanem bevezeti az elsőbbségi jogot, meghatározza az oltalom megadásának feltételeit, az oltalom korlátait és az oltalom érvénytelenítésének feltételeit is. Az UPOV tette lehetővé, hogy nemzetközi alapon az egyes növényfajták **biológiai vizsgálatára közös előírásokat** dolgozzanak ki, amelyeket a tagállamok

vizsgáló szervei egymással kötött szerződések alapján végeznek. A kísérleti vizsgálatokhoz a szerződő felek által elfogadott **vizsgálati előírások és referenciagyűjtemények** állnak a vizsgáló szervek rendelkezésére.

Az UPOV honlapján¹⁸ többek között elérhetők a szerződő felek növényfajta-oltalmi bejelentéseinek és megadott oltalmainak adatai, az egyezmény rendelkezéseinek magyarázatai, a biológiai, azaz a DUS vizsgálatokra vonatkozó útmutatók és a vizsgáló szervek közötti együttműködésre vonatkozó adatok.

Az UPOV egyezménynek jelenleg 76 tagja van.

Az UPOV Egyezmény tagjai¹⁹

3.6. A KÖZÖSSÉGI NÖVÉNYFAJTA-OLTALOM, VALAMINT A NEMZETI ÉS A KÖZÖSSÉGI OLTALOM VISZONYA

Magyarország 2004. május 1-jével részese lett a közösségi növényfajta-oltalmi rendszernek. A Közösségi Fajtaoltalmi Hivatalhoz (Community Plant Variety Office, CPVO) tett **egyetlen bejelentéssel** oltalom szerzhető az **Európai Unió egész területére**.²⁰

A közösségi növényfajta-oltalomról szóló rendelet meghatározza az Unió egész területére érvényes növényfajta-oltalom jogi kereteit, valamint a CPVO státuszát, jogosultságát és szervezeti felépítését. A rendelet a növényfajta oltalmának anyagi jogi szabályait az UPOV-egyezmény 1991. évi szövege alapján határozza meg.

¹⁸ <http://upov.int>

¹⁹ <https://upov.int/members/en>

²⁰ www.cpvo.europa.eu

A rendelet kimondja, hogy a közösségi növényfajta-oltalom azonos hatályú a közösség egész területén, továbbá a közösségi növényfajta-oltalomtól függetlenül létezhet nemzeti oltalom is. **Ugyanarra a növényfajta-oltalomra azonban nem adható párhuzamosan nemzeti és közösségi oltalom.** A CPVO honlapján²¹ elérhetőek a tagállamok bejelentéseinek és megadott oltalmainak adatai.

A közösségi növényfajta-oltalmi bejelentést az SZTNH-hoz mint átvevő hivatalhoz vagy a CPVO-hoz közvetlenül lehet benyújtani. Az SZTNH-hoz történő bejelentés benyújtásakor annak továbbításáért külön jogszabályban meghatározott díjat kell fizetni.

Ha ugyanarra a növényfajta-oltalomra a növényfajta-oltalom jogosultja a növényfajta-oltalom megadása előtt vagy azt követően közösségi növényfajta-oltalmat szerzett, a párhuzamos oltalom (kettős oltalom) tilalma miatt a Magyarországon érvényes növényfajta-oltalom **hatálytalanná válik** mindaddig, **amíg nem kéri** a növényfajta-oltalom **felélesztését**. A közösségi növényfajta-oltalom megszűnéséig a jogosult mentesül a nemzeti fenntartási díj megfizetése alól. Ha a közösségi növényfajta-oltalom a magyarországi növényfajta-oltalom lejártát megelőzően szűnik meg, a jogosult a közösségi növényfajta-oltalom megszűnésétől számított három hónapon belül kérheti a növényfajta-oltalom felélesztését.

A növényfajta-oltalom felélesztésére irányuló kérelemben a jogosultnak igazolnia kell a közösségi növényfajta-oltalom megszűnésének tényét és napját. A kérelem benyújtásától számított két hónapon belül meg kell fizetnie a közösségi növényfajta-oltalom megszűnésének évében irányadó növényfajta-oltalmi fenntartási díj arányos részét a soron következő évben irányadó fenntartási díjjal együtt. Ha az SZTNH a növényfajta-oltalom felélesztésére irányuló kérelemnek helyt ad, a növényfajta-oltalom a közösségi növényfajta-oltalom megszűnését követő napon éled fel.

Cégünk vásárolt egy bizonyos fajta őszi sörárpa vetőmagfajtát Lengyelországban, amelyet kiadtunk termeltetésbe. Ezt követően egy másik cég telefonon megkeresett bennünket, jelezve, hogy ezen vetőmag mintaoltalmának ők a magyarországi jogosultjai, ekképpen fizetni kell nekik a használatért. Hol ellenőrizhető le, hogy ki a jogosultja ennek a vetőmagfajtának? Milyen esetben jár a jogosultnak a díjazás (használat, vásárlás vagy eladás után)?

²¹ <https://cpvoextranet.cpvo.europa.eu/mypvr/#!/en/publicsearch>

3.7. PÉLDÁK A NÖVÉNYFAJTA-OLTALOMRA

CEGLÉDI NAPSUGÁR kajszibarack

Ügyszám:	F0400040
Lajstromszám:	94
Bejelentés napja:	2004. 04. 14.
Jogosult:	Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ
Nemesítő:	(10%) dr. Erdős Zoltán; (10%) Horváthné File Ildikó; (25%) dr. Kerek Mária Magdolna; (20%) Kopacz Zoltánné; (5%) Mező Tiborné; (10%) dr. Nyujtó Ferenc; (10%) Molnárné Nyujtó Júlia; (10%) Nyujtó Zsuzsanna
UPOV kódok:	PRUNU_ARM
Növényfajta adatai	
Növényfajta fajtaneve:	CEGLÉDI NAPSUGÁR
Növényfajta fajneve és latin neve:	kajszibarack, <i>Prunus armeniaca</i> L.
Szár típusa:	fásszárú
Oltalom megadása:	2010. 09. 28.

CEGLÉDI NAPSUGÁR kajszibarack

METEORIT paprika

Ügyszám:	F0300028
Lajstromszám:	1
Bejelentés napja:	2003. 06. 23.
Jogosult:	Szegedi Paprika Fűszer- és Konzervgyártó Zrt.
Képviseelő:	Mészáros Katalin, BUDAPATENT Szabadalmi és Védjegy Iroda Kft.
Nemesítő:	(1/2) Huszka Tibor; (1/2) Ocskó István
UPOV kódok:	CAPSI_ANN
Növényfajta adatai	
Növényfajta fajtaneve:	METEORIT
Növényfajta fajneve és latin neve:	paprika, <i>Capsicum annuum</i> L.
Szár típusa:	nem fásszárú
Közösségi növényfajta-oltalom száma:	EU14924
Közösségi növényfajta-oltalom magyarországi érvényességének kezdete:	2005. 03. 21.

METEORIT paprika

3.8. AJÁNLOTT IRODALOM

- A növényfajta-oltalom ügyintézés módszertani útmutatója. <https://www.sztnh.gov.hu/a-novenyfajta-oltalom-ugyintezes-modszertani-utmutatoja>
- CsÖRGŐ Szonja: A növények, növényfajták és növényi találmányok szellemi tulajdon-védelmének jogi szabályozása Európában. *ISZJSZ* 2012/3. sz. pp. 64-84. <http://sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201203-pdf/03.pdf>
- GORKÁNÉ HORVAI Mária: Növényfajta-oltalom – a hazai és közösségi jogszabályok változásainak figyelembevételével 1-2. rész. *ISZJSZ* 2008/4. sz. pp. 19-33. <http://www.sztnh.hu/kiadv/ipsz/200808-pdf/02.pdf> *ISZJSZ* 2008/5. sz. pp. 25-41. <http://www.sztnh.hu/kiadv/ipsz/200810-pdf/02-gorkane.pdf>
- Mrinalini KOCHUPILLAI: *Promoting sustainable innovations in plant varieties*. Berlin, Springer Verlag, 2016. p. 335.
- KÓKAI-KUNNÉ DR. SZABÓ Ágnes Katalin: *A növényfajta-oltalom és a növényfajták nemesítéséhez, termesztéséhez kapcsolódó aktuális jogi kérdések*. [Doktori értekezés]. Miskolc, 2013. p. 313. <http://phd.lib.uni-miskolc.hu/?docId=15209>
- Chandan ROY (szerk.): *The role of intellectual property rights in agriculture and allied sciences*. Oakville; New Jersey, Apple Academic Press, 2019. p. 353.
- Jay SANDERSON: *Plants, people and practices: the nature and history of the UPOV Convention*. Cambridge, Cambridge University Press, 2017. p. 346.

3.9. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mit nevezünk növényfajtának, mik az oltalmazhatóság feltételei?
2. Melyek azok a feltételek, amelyeket nem az SZTNH vizsgál?
3. Kit illet meg a növényfajta oltalom?
4. Mikor keletkezik az oltalom és mennyi ideig tart?
5. Mire jogosít az oltalom és milyen korlátai vannak?
6. Milyen feltételeknek kell megfelelnie a fajtanevnek?
7. Melyek a növényfajta-oltalom megsemmisítésének feltételei?
8. Mikor kell törölni a fajtanevet?
9. Mit tud az UPOV-Egyezményről?
10. Szerezhető-e oltalom egyetlen bejelentéssel az EU területére?

HASZNÁLATIMINTA-OLTALMI JOG

4.1. A használati minta és a használatiminta-oltalom fogalma	127
4.2. A használatiminta-oltalom megszerzésével kapcsolatos megfontolások.	129
4.3. Az oltalmazhatóság feltételei	129
4.4. A használatiminta-oltalom keletkezése, tartalma, terjedelme, korlátai és időtartama	130
4.5. A minta és a mintaoltalom bitorlása	131
4.6. A mintaoltalom megszűnése	131
4.7. A használatiminta-oltalom megadására irányuló eljárás	132
4.8. Származtatás szabadalomból, illetve szabadalmi bejelentésből	134
4.9. Oltalmazhatósági vélemény	134
4.10. Ajánlott irodalom	135
4.11. Ellenőrző kérdések	135

Ez az oltalmi forma egyrészt az oltalmazható megoldások körét tekintve, másrészt az oltalom megszerzése, fenntartása és érvényesítése tekintetében **átfedésben van a szabadalmi joggal**. Ezért ez a fejezet a használatiminta-oltalommal kapcsolatos tudnivalók ismertetése során a szabadalmi joggal foglalkozó fejezetekben már kimerítően tárgyalt kérdésekkel nem foglalkozik újra, hanem utal azok használatára. A fejezet elsősorban az eltérésekre fókuszálva mutatja be a használatiminta-oltalmat, az itt nem részletezett kérdésekben a szabadalmi jog megfelelő fejezetében ismertetettek az irányadóak.

4.1. A HASZNÁLATI MINTA ÉS A HASZNÁLATIMINTA-OLTALOM FOGALMA

A Hmt.²² – meghatározása szerint használati minta alatt valamely **tárgy kialakítására, szerkezetére, részeinek elrendezésére vonatkozó megoldást** kell érteni. A használati minta – röviden: minta – mint szerkezeti, kialakítási, elrendezési megoldás tehát csak valamely tárgygal – azaz határozott alakú, megragadható fizikai egységgel – összefüggésben, arra vonatkozóan értelmezhető. Ugyanakkor a minta definíciója sem a tárgy rendeltetését, sem annak méretét illetően nem tartalmaz megkötést.

A használati mintának minden esetben műszaki értelemben vett megoldást kell adnia valamely feladatra. Csupán ötletszerű felvetés, cél-, illetve feladatkitűzés vagy elméleti megállapítás önmagában nem minősül használati mintának.

²² http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=15406

A **használatiminta-oltalom** – röviden: mintaoltalom – a szabadalomhoz hasonlóan egy olyan jogi oltalom, amely **kizárólagos jogot biztosít** a jogosultnak a minta **hasznosítására**. Az **oltalmazható megoldások köre**, mivel a minta csak szerkezeti, kialakítási, elrendezési megoldásra vonatkozhat, **szűkebb**, mint a szabadalmazható találmányok halmaza, ugyanakkor az oltalom megalapozottságához megkövetelt **alkotói szint alacsonyabban** van meghatározva, mint a szabadalmak esetében. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy olyan megoldás is használatiminta-oltalomban részesülhet, amely nem éri el a szabadalmi oltalom elnyeréséhez szükséges alkotói szintet, mert szakember számára a technika állása alapján nyilvánvaló. Természetesen a használati mintának is szellemi alkotásnak kell lennie, de az oltalomhoz szükséges alkotói szintet **nem a „szakember”, hanem a „mesterségben járatos személy”** mércéjével kell mérni. A mesterségben járatos személynek ugyan a szakemberétől alacsonyabb az elméleti tudásszintje, azonban magas a gyakorlati felkészültsége.

A szabadalmazható találmányok és használatiminta-oltalomban részesíthető megoldások halmazának az összehasonlítása

A használatiminta-oltalom tehát műszaki megoldásokban megvalósuló szellemi alkotások meghatározott csoportjának oltalmára szolgál. Az oltalom – a klasszikus elvvel összhangban – a minta jogosultját azért ruházza fel kizárólagos joggal a minta hasznosítására, mert az cserébe olyan információt oszt meg a műszaki társadalommal, amely információ korábban nem volt a „köz” birtokában. Ezt az információt a minta által megtestesített műszaki megoldás hordozza. Prózaian fogalmazva, ennek az információnak valami olyan trükknek, leleménynek kell lennie, ami egyrészt a műszaki megoldás része, másrészt amit a hétköznapi rutinmunkáját végző alkotó, tervező – feltalálói lépés hiányában – nem alkalmazott volna, és ezáltal sablonos megoldása kevésbé lenne értékes. A mintának tehát – az oltalomért „cserébe” – hozzá kell járulnia a technika állásához, mégpedig valamilyen, a mesterségben járatos személy számára nem nyilvánvaló műszaki információval. A mintaoltalmi leírásban feltárt műszaki megoldás „nem hétköznapi voltát” nem pótolják, és önmagukban nem is igazolják a mintával elért előnyös hatások, mint például az olcsóbb gyárthatóság, piacbővítés, választékbővítés. Ezek a hatások ugyan vonzóvá tehetik a minta szerinti konstrukciót, de pusztán ezen hatásokra alapozva indokolatlan lenne egy műszaki megoldás közkincsből való kivonása.

4.2. A HASZNÁLATIMINTA-OLTALOM MEGSZERZÉSÉVEL KAPCSOLATOS MEGFONTOLÁSOK

A használati mintát különösen azért célszerű jogi védelem alá helyezni, mert – a termelési eljárásokkal ellentétben – **kevésbé tartható titokban**. A minta szerinti termék forgalomba hozatala következtében a megoldás – azaz a minta – ha nem is minden esetben, de jellemzően megismerhető, és a kialakításnak, a szerkezetnek, a részek elrendezésének megismerése alapján a forgalomba hozott termék – megint csak jellemzően – utánozhatóvá válik.

Az a követelmény, hogy a megoldásnak a tárgy kialakítására, szerkezetére, részeinek elrendezésére kell vonatkoznia, nemcsak a hagyományos értelemben vett konstrukciós megoldásoknál, hanem az elektromos kapcsolási elrendezéseknél is teljesülhet.

A Hmt. szerinti meghatározás értelmében egy mintára **nem szerezhető használatiminta-oltalom, ha tárgynak nem minősülő termékekről van szó**, azaz olyanokról, amelyeknek nincs határozott térbeli kiterjedésük, mint a különböző porok, folyadékok és egyéb anyagok, például vegyi anyagok, biológiai anyagok, keverékek, kompozíciók.

Nem beszélhetünk a tárgy kialakítására, részeinek elrendezésére vonatkozó megoldásról, ha a megoldás kizárólag a tárgy által hordozott információ tartalmára vagy elrendezésére vonatkozik.

Nem képezheti használatiminta-oltalom tárgyát eljárás, szervezési megoldás vagy számítógépes program sem. Fontos tudni azt is, hogy kizárólag a termék esztétikai kialakítására vonatkozó megoldások sem képezhetik használatiminta-oltalom tárgyát, csakúgy, mint a növényfajták. Az előbbiekre a formatervezésiminta-oltalom és a szerzői jog, az utóbbiakra növényfajta-oltalom szerezhető.

4.3. AZ OLTALMAZHATÓSÁG FELTÉTELEI

A Hmt. az újdonság követelményét a szabadalmazható találmányokkal azonos módon határozza meg. **Új a minta, ha nem tartozik a technika állásához.** A technika állásának meghatározása kis mértékben eltér a szabadalmi törvény rendelkezéseitől.

Használati minták esetében **a technika állásához tartozik** mindaz, ami az elsőbbségi időpont előtt írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatba vétel útján vagy bármilyen más módon bárki számára hozzáférhetővé vált. Továbbá a technika állásához tartozónak kell tekinteni az olyan, korábbi elsőbbségű, belföldi szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi bejelentés tartalmát is, amelyet a bejelentési eljárásban az elsőbbségi időpontot követően tettek közzé, illetve hirdettek meg. Az ilyen európai szabadalmi bejelentés és nemzetközi szabadalmi bejelentés tartalmát a Szt.-ben külön meghatározott feltételekkel kell a technika állásához tartozónak tekinteni. E rendelkezések alkalmazásában a kivonat nem tartozik a bejelentés tartalmához.

A **szabadalmi törvénytől eltérő rendelkezések** vonatkoznak az ún. **türelmi időre**. A szabadalmak esetében a technika állásának részeként nem vehető figyelembe az elsőbbség napját legfeljebb hat hónappal megelőző nyilvánosságra jutás, ha az a bejelentővel (vagy jogelődjével) szemben elkövetett jogsértés eredménye (lásd a 2.4.2. fejezetet). A használati minták bejelentője számára ez a kedvezmény kiegészül azzal, hogy az olyan közlés vagy gyakorlatba vétel sem képezi részét a technika állásának, amely a bejelentő vagy jogelődje részéről, illetve hozzájárulásával

történt. A gyakorlati élet szempontjából ez azt eredményezi, hogy **a bejelentés megtétele előtt a jelentő piacra viheti a használati mintát megvalósító termékét**, meggyőződhet annak piaci fogadtatásáról. Türelmi idő hiányában a bejelentő oltalomhoz való joga a minta nyilvánosságra hozatalával elveszne.

Amint az már az előzőekben szóba került, a használatiminta-oltalom a szabadalmaztatható találmány esetében megkövetelt alkotói szintet el nem érő, műszaki jellegű megoldásra vonatkozó szellemi alkotások oltalmára szolgál. Az oltalom megalapozottságához megkövetelt alacsonyabb alkotói teljesítményt az fejezi ki, hogy feltalálói tevékenység helyett **a használati mintának feltalálói lépésen kell alapulnia**. A minta akkor alapul feltalálói lépésen, ha a technika állásához képest a mesterségben járatos személy számára nem nyilvánvaló, azaz a minta nyilvánvalóságát a szabadalmi jog „szakembere” helyett **a „mesterségben járatos személy” tudása szempontjából kell megítélni**. A feltalálói lépés meglétét nem alapozza meg önmagában az a körülmény, hogy a technika állását több forrás együttesen határozza meg, vagy az, hogy a technika állását részben vagy egészben idegen nyelvű források határozzák meg. A feltalálói lépés követelménye **szoros összefüggésben áll a használatiminta-oltalom gyakorlatiasságával**. Szemben a szabadalommal, amely a műszaki megoldás általánosabb, elvont gondolati formáját részesíti jogi védelemben, a használatiminta-oltalom inkább a kézzelfogható, a kiviteli alak szintjén leírható megoldásokra előirányzott oltalmi forma.

Az a követelmény, hogy az oltalmazható használati mintának feltalálói lépésen kell alapulnia, azt a minimális alkotói szintet jelöli ki, amely szükséges feltétel az oltalom elnyeréséhez. Ebből következik, hogy azok a szerkezetre, a kialakításra, illetve az elrendezésre vonatkozó megoldások is használatiminta-oltalomban részesülhetnek, amelyek elérik, illetve meghaladják a szabadalmazható találmányok esetén megkövetelt szintet. Ilyen esetben a bejelentőnek mérlegelnie kell azt, hogy az alacsonyabb költségek és a gyorsabb oltalomszerzés, vagy a hosszabb oltalmi idő és a szabadalmazhatósági vizsgálaton alapuló, „erős” oltalom bír-e számára nagyobb jelentőséggel. A döntéshez segítséget adhat az oltalmazhatósági vélemény (4.9 pont), amely információt nyújt a bejelentő részére az általa megalkotott minta újdonságával, feltalálói lépésen való alapulásával, illetve ipari alkalmazhatóságával kapcsolatban.

Az **ipari alkalmazhatóság** követelményének törvényi meghatározása és annak értelmezése a szabadalmi jog idevonatkozó részében ismertetettekkel megegyezik.

A Hmt. kizárja a mintaoltalomból az olyan mintát, amelynek a gazdasági tevékenység körében történő hasznosítása a közrendbe vagy a közérdeklcsbe ütközne, de az ilyen hasznosítás nem tekinthető közrendbe ütközőnek pusztán azért, mert valamely jogszabállyal ellentétben áll.

4.4. A HASZNÁLATIMINTA-OLTALOM KELETKEZÉSE, TARTALMA, TERJEDELME, KORLÁTAI ÉS IDŐTARTAMA

A **használatiminta-oltalom akkor keletkezik**, amikor a bejelentő a mintájára mintaoltalmat kap. Az így keletkező oltalom a bejelentés napjára visszaható hatályú. Jelentős eltérés a szabadalmi joghoz képest, hogy **nincs ideiglenes oltalom**, így a fenntartási díjat is csak az oltalom megadását követően kell megfizetni. A jogszabályok keretei között a mintaoltalom jogosultjának kizárólagos joga van arra, hogy a mintát hasznosítsa, illetve hasznosítására másnak engedélyt (licenciát) adjon. A kizárólagos hasznosítási jog kiterjed a minta szerinti

termék gazdasági tevékenység körében való előállítására, használatára, forgalomba hozatalára, forgalomba hozatalra ajánlására, ilyen célból való raktáron tartására és behozatalára.

A mintaoltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg, amelyeket csak a leírás és a rajzok alapján szabad értelmezni. A mintaoltalom az olyan termékre terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul, vagy amelyben egy vagy több igényponti jellemzőt azzal (azokkal) egyenértékű jellemzővel helyettesítettek. Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának a mesterségben járatos személy számára, az oltalmazni kívánt minta meghatározásához.

A munkaviszonyban alkotott mintára (lásd a 2.2.3. fejezetet), valamint a használatiminta-oltalom korlátaival kapcsolatban általában az Szt. idevonatkozó rendelkezései irányadók (lásd a 2.2.6. fejezetet).

A használatiminta-oltalom hasznosítását gátló szabadalomra viszont kényszerengedély nem kérhető (lásd a 2.2.9. fejezetet).

A használatiminta-oltalmat – többek között – a **rövidebb oltalmi idő** különbözteti meg a szabadalomtól. Az oltalom alatt álló minták – a szabadalom húszéves tartamával szemben – csak tíz évig vonhatók ki a kizárólagos hasznosítási jog révén a közkinccs köréből.

A rövidebb oltalmi időben a megkövetelt alacsonyabb alkotói szint tükröződik. Használatiminta-oltalom esetében – a szabadalomhoz képest – alacsonyabb az elvárás a technika állásához való hozzájárulást illetően, ezért ennek ellentételezése, azaz a biztosított kizárólagos jog is rövidebb ideig illeti meg a jogosultat.

Balázs néhány évvel ezelőtt kitalált és létrehozott egy eszközt, ami iránt most nagyon érdeklődik a főnöke. Használati mintaoltalom alá vételét beadta, amire a főnökétől egy támadó hangvételű levelet kapott. Mit tanácsolnál Balásznak?

4.5. A MINTA ÉS A MINTAOLTALOM BITORLÁSA

Ha a mintaoltalmi bejelentésnek vagy a mintaoltalomnak a tárgyát jogosulatlanul mástól vették át, a sértett, illetve jogutódja követelheti a mintaoltalmi bejelentésnek vagy a mintaoltalomnak egészben vagy részben történő átruházását, valamint kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A mintaoltalom bitorlását követi el az, aki az oltalom alatt álló mintát jogosulatlanul hasznosítja.

A használatiminta-oltalom bitorlásával kapcsolatban általában az Szt. idevonatkozó rendelkezései irányadók (lásd a 2.2.10. fejezetet).

4.6. A MINTAOLTALOM MEGSZŰNÉSE

A Hmt. szerint a mintaoltalom megszűnik

- a) az oltalmi idő lejártát követő napon,
- b) a fenntartási díj hiányában az esedékességet követő napon, ha azt a türelmi időn belül sem fizették meg,

- c) ha a mintaoltalom jogosultja az oltalomról lemondott, a lemondás beérkezését követő napon, illetve a lemondó által megjelölt korábbi időpontban,
- d) ha a mintaoltalmat megsemmisítették, a bejelentés napjára visszaható hatállyal.

Mivel a mintaoltalmi bejelentés tartalma csak a mintaoltalom megadását követően jut nyilvánosságra, a megsemmisítési eljárás az egyetlen lehetőség arra, hogy harmadik személy az oltalommal szemben fellépjen. A megsemmisítési eljárás jelentőségét tovább növeli, hogy a mintaoltalom megadására irányuló eljárásban az SZTNH több érdemi oltalmazhatósági követelményt nem vizsgál, ezért ezek hiányára csak egy megsemmisítési eljárás keretében derülhet fény.

A **mintaoltalmat meg kell semmisíteni**, ha

- a mintaoltalom tárgya nem felel meg az oltalom törvényi feltételeinek, azaz nem minősül mintának, mivel nem valamely tárgy kialakítására, szerkezetére vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás;
- a minta nem új;
- a minta nem alapul feltalálói lépésen;
- a minta iparilag nem alkalmazható;
- a minta gazdasági tevékenység körében történő hasznosítása jogszabályba vagy a közérkölcsebe ütközne;
- a leírás nem az oltalmi igénnyel összhangban tárja fel a minta szerinti megoldást, azaz nem teszi lehetővé, hogy a mesterségben járatos személy a minta tárgyát a leírás és a rajzban foglaltak alapján megvalósíthassa, illetve az igénypontban igényelt mintaoltalom terjedelme nincs összhangban a leírás egyéb részeivel;
- a mintaoltalom tárgya bővebb annál, mint amit az elismert bejelentési napon benyújtottak, illetve – megosztás esetén – a megosztott bejelentésben feltártak;
- a mintaoltalmat nem annak adták meg, akit az a törvény szerint megillet.

A mintaoltalom megsemmisítésére, a nemleges megállapításra és a leírás értelmezésére egyebekben a szabadalmi jog megfelelő fejezetei az irányadóak (lásd a 2.5.2, a 2.5.3. és a 2.5.4. fejezeteket).

4.7. A HASZNÁLATIMINTA-OLTALOM MEGADÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

A használatiminta-oltalom megadására irányuló eljárás **a szabadalmi jogban leírtaktól jelentősen eltér**. Ebben a fejezetben a főbb eltérések kerülnek ismertetésre.

A használatiminta-oltalom célja, hogy az egyszerűbb, hétköznapi élet hozta feladatok kapcsán születő műszaki megoldások számára gyorsan, egyszerűen és költséghatékonyan megszerezhető oltalmat biztosítson. Ennek a célnak megfelelően került az oltalom megadására irányuló eljárás menete és a vizsgálat terjedelme meghatározásra.

A mintaoltalom megadására irányuló eljárás a bejelentéssel indul meg. A mintaoltalmi bejelentés a **bejelentési kérelemből**, a **magyar nyelvű minta leírásából** és **rajz(ok)ból** áll. Ha a bejelentési díjat nem fizették meg, illetve a magyar nyelvű mintaoltalmi leírást és a rajzo(ka)t nem nyújtották

be, az SZTNH figyelmezteti a bejelentőt a törvény által meghatározott határidőn belül történő hiánypótlásra. A hiánypótlás elmaradása esetén a bejelentést az SZTNH visszavontnak tekinti.

A legfontosabb **eltérés a szabadalmi jogból** megismertekhez képest az, hogy a használatiminta-oltalom megadására irányuló **eljárás nem szakaszolt**. A vizsgálat – külön érdemi vizsgálatra irányuló kérelem nélkül – kiterjed a törvényben előírt valamennyi – alaki és érdemi – követelményre. A bejelentés csak az engedélyezést követően, a megadás meghirdetésekor kerül nyilvánosságra, azaz a szabadalmi jogból ismert közzétételre nem kerül sor. Ennek megfelelően a mintaoltalmi bejelentésekkel kapcsolatban **észrevételt sem lehet tenni**.

Ha a bejelentés megfelel a bejelentési nap elismeréséhez előírt követelményeknek, az SZTNH elvégzi a bejelentés alaki vizsgálatát, azaz, hogy a bejelentés kellékei megfelelnek-e a használatiminta-oltalmi bejelentés részletes alaki szabályait megállapító jogszabály előírásainak, és elvégzi az érdemi vizsgálatot is. Amennyiben a vizsgálat hiányosságot állapít meg, az SZTNH a szabadalmi jogból ismert módon a bejelentőt hiánypótlásra, illetve nyilatkozattételre hívja fel azzal a különbséggel, hogy a nyilatkozattételre kitűzött határidő legfeljebb 1–3 hónap lehet, és csak egy határidőhosszabbítás engedélyezhető.

A használatiminta-oltalmi bejelentések érdemi vizsgálata a következőkre terjed ki:

- a bejelentésben az oltalmat valamely tárgy kialakítására, szerkezetére vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldásra kéri-e;
- a minta megfelel-e az ipari alkalmazhatóság követelményének;
- nincs-e kizárva a minta az oltalomból;
- a leírás az igénypontokkal és a rajz(ok) megfelelnek-e a törvényes követelményeknek;
- a minta kielégíti-e az egység követelményét;
- amennyiben a bejelentésben elsőbbséget igényeltek, az erre vonatkozó igénylés szabályszerűen történt-e (lásd a 2.4.15. fejezetet);
- a bejelentést új tartalom bevitelével nem változtatták-e meg úgy, hogy a tárgya bővebb lett annál, mint amit a bejelentés napján a bejelentésben feltártak.

A felsorolásból kitűnik, hogy az **érdemi vizsgálat körébe nem tartozik bele** a minta **újdonságának** és annak a vizsgálata, hogy a minta **feltalálói lépésen** alapul-e. E két oltalmazhatósági feltétel vizsgálatának az elmaradása **jelentős költség- és időmegtakarítást eredményez**. Mivel a technika állását az érdemi vizsgálat lefolytatásához nem kell feltárni (bár a bejelentőnek a technika állását a leírásban be kell mutatnia), az SZTNH kutatási jelentést sem készít, ezáltal a szabadalmak megadására irányuló eljárás legköltségesebb és legidőigényesebb lépése elmarad. Másrészt viszont így a **bejelentő kockázata jelentősen megnövekszik**, ugyanis, ha e két oltalmazhatósági feltétel hiányára egy **megsemmisítési eljárás** során derül fény, akkor nemcsak a megsemmisítési eljárás költségeit kell a jogosultnak viselnie, de az oltalomra épülő üzletpolitikáját is újra kell gondolnia. Amennyiben a bejelentő az eljárás során, illetve a megadást követően kíváncsi a bejelentés újdonságára és a feltalálói lépésen való alapulására, úgy a törvény szerint oltalmazhatósági vélemény elkészítését kérheti az SZTNH-tól (lásd a 4.9. fejezetet).

Tekintettel arra, hogy a használatiminta-oltalom jogpolitikai célja a kevésbé összetett műszaki megoldások oltalmának a biztosítása, valamint tekintettel a használati mintáknak általában

a kiviteli alak szintjét közelítő konkrétságára, **egy bejelentésben csak egy használati minta oltalmát** lehet kérni. Több mintának egy bejelentésbe foglalása még tárgyak összefüggése esetén sem megengedett.

Ha a minta és annak bejelentése megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi alaki és érdemi követelménynek, az SZTNH a bejelentés tárgyára **mintaoltalmat ad**. A szabadalmi eljárástól eltérően külön megadási díjat nem kell fizetni.

4.8. SZÁRMAZTATÁS SZABADALOMBÓL, ILLETVE SZABADALMI BEJELENTÉSBŐL

A származtatás lényege, hogy egy korábbi szabadalmi bejelentés tárgyára – a vonatkozó törvényes feltételek teljesülése esetén – a bejelentő, a szabadalmi bejelentés bejelentési napjának és elsőbbségének megtartása mellett, használatiminta-oltalmi bejelentést tehet.

A 4.3. pontban részletesen ismertetésre került, hogy a használati minták esetében a technika állásának a meghatározása és az oltalomhoz megkövetelt alkotói szint a szabadalmi törvény vonatkozó rendelkezéseitől eltér. Ezért előfordulhat, hogy egy találmány az újdonság vagy a feltalálói lépés hiányában nem szabadalmazható, ugyanakkor kielégíti a mintaoltalom elnyeréséhez szükséges törvényes követelményeket. Ha a bejelentő egy ilyen megoldás oltalmát **szabadalmi bejelentés** keretében kezdeményezte, akkor lehetősége van annak – a szabadalmi bejelentési eljárás során –, hogy a szabadalmat adó határozat jogerőre emelkedéséig, a szabadalmi bejelentés **elutasításától**, vagy a szabadalom újdonság, illetve feltalálói tevékenység hiányában történő **megsemmisítésétől számított három hónapon belül, illetve a megszűnésének egyéb eseteiben (visszavonás, visszavontnak tekintés, lemondás, lemondottnak tekintés) csak a megszüntető döntés jogerőre emelkedéséig** származtatás útján, a szabadalmi bejelentés napjától számított tíz éven belül használatiminta-oltalmi bejelentést tenni.

A származtatás abban az esetben is indokolt lehet, ha a gyors oltalomszerzés a cél.

A származtatással kapcsolatos egyéb tudnivalók a 2.4.16. fejezetben, „Származtatás használatiminta-oltalmi bejelentésből” cím alatt kerültek ismertetésre.

4.9. OLTALMAZHATÓSÁGI VÉLEMÉNY

A bejelentő, vagy a mintaoltalom jogosultja díjfizetés ellenében oltalmazhatósági vélemény készítését kérheti az SZTNH-től. A vélemény hasonló a szabadalmi oltalomnál már ismertetett írásos véleményhez (lásd a 2.4.2. fejezetet). Az oltalmazhatósági vélemény újdonságkutatáson alapuló, indokolást is tartalmazó, és a Hmt.-ben meghatározott joghatásokon túlmenően kötőerővel nem rendelkező megállapítás arról, hogy a minta kielégítheti-e az újdonság, a feltalálói lépés és az ipari alkalmazhatóság követelményeit. Az oltalmazhatósági vélemény elkészítéséhez szükséges újdonságkutatásra a Szt. 69. § (1)–(2) bekezdését kell alkalmazni.

Az oltalmazhatósági vélemény elkészítése a mintaoltalmi bejelentés vizsgálatától független folyamat, arra közvetlen hatása nincs. Az oltalmazhatósági vélemény elkészültéről a mintaoltalom megadásának meghirdetésével együtt – vagy, ha az oltalmazhatósági vélemény később készül el, külön alkalommal – az SZTNH hatósági tájékoztatást közöl az SZKV-ben. Az

oltalmazhatósági véleményt a mintaoltalom megadásáról szóló határozat jogerőre emelkedését követően, illetve – ha azt követően készül el – az oltalmazhatósági véleménnyről szóló hatósági tájékoztatást követően bárki megtekintheti és annak iratairól díj ellenében másolatot kaphat.

4.10. AJÁNLOTT IRODALOM

A használatiminta-oltalom ügyintézés módszertani útmutatója (<https://www.sztnb.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/hasznalatiminta-oltalom/a-hasznalatiminta-oltalmi-ugyintezes-modszer-tani-utmutatoja>)

4.11. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyek a bejelentési nap elismerésének feltételei?
2. Mikor keletkezik a használatiminta-oltalom?
3. Mikor új a minta?
4. Mi lehet minta?
5. Mikor alapul feltalálói lépésen a használati minta?
6. Mikor tekinthető iparilag alkalmazhatónak a minta?
7. Mi az oltalmazhatósági vélemény?
8. Mit jelent a származtatás?

VÉDJEGYJOG

5.1. Bevezetés a védjegyjogba	137
5.2. A nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárás.	167
5.3. A védjegyoltalom megszűnése.	193
5.4. Oltalomszerzés külföldön.	201
5.5. Ajánlott irodalom	212
5.6. Ellenőrző kérdések.	213

A védjegy az egyes áruk és szolgáltatások eredetének azonosítására szolgáló jogi oltalom. Megkülönböztető képessége folytán az áruknak és szolgáltatásoknak sajátos, eltérő jelleget ad, ezzel biztosítva, hogy a fogyasztók (vásárlók) az összetévesztés bármely eshetősége nélkül megkülönböztessék az adott védjeggyel ellátott árukat és szolgáltatásokat mások hasonló áruitól vagy szolgáltatásaitól. A védjegy továbbá kiemelkedő szerepet játszik a marketingben, és általában a piaci versenyben.

A fejezet a nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárás mellett bemutatja a nemzetközi és az uniós oltalomszerzés lehetőségeit is.

5.1. BEVEZETÉS A VÉDJEGYJOGBA

5.1.1. A védjegy és a márkanév fogalma

A védjegy olyan árujelző, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást **megkülönböztessen** mások áruitól vagy szolgáltatásaitól. A védjegyek teszik lehetővé a modern piacgazdaságban **a versenytársak közötti piaci versenyt**, és nélkülözhetetlen eszközt jelentenek ahhoz, hogy **a fogyasztók tájékozódhassanak**, illetve **választhassanak** az egyes áruk, illetve szolgáltatások között. A védjegyek megkülönböztető képességük révén **teremtnek** kapcsolatot az áru és annak előállítója, illetve a szolgáltatás és annak nyújtója között. A védjegy az áru, illetve a szolgáltatás származását **meghatározott jogosulthoz köti**, ezáltal a **minőség jelzésében** is fontos szerepe van. A védjeggyel ellátott áruk, illetve szolgáltatások minőségének romlása ugyanis megingatja a termékbe, szolgáltatásba vetett fogyasztói bizalmat, ami annak értékesítésére is jelentős kihatással lehet. A védjegyek **alapvető versenyesszközök**, mivel a jól bevezetett védjegy a piacon előnyös gazdasági helyzetet teremt jogosultja, illetve használója számára. A védjegyek az új termékek bevezetését célzó **reklámozás középpontjában** állnak. Kiemelkedő szerepük van az új termékek, illetve szolgáltatások potenciális **fogyasztói köre** figyelmének, érdeklődésének felkeltésében, valamint a már bevezetett termékek, illetve

szolgáltatások iránti **fogyasztói bizalom** megtartásában. A **fogyasztók** megnyerésében ugyanis rendkívül nagy szerepe van a vonzó, frappáns, a fogyasztók gondolkodására és érzelmeire ható megjelöléseknek, „jelképeknek”. A védjegyek minőségjelző és reklámozási funkcióik révén a **vállalati elismertség, goodwill hordozói**.

A védjegy a fentiekben említett funkcióit csupán a **jogi védelem**, a **védjegyoltalom** segítségével töltheti be. A védjegyoltalom biztosítja a jogosult számára a védjegy használatához való kizárólagos jogot. E **kizárólagos használati jog** hiányában a védjegy nem lenne alkalmas az áruk származásának jelzésére, a megkülönböztetésre, a minőség kifejezésére és az ezekre épülő egyéb gazdasági funkciók betöltésére. Nem véletlen, hogy a védjegyek jogi tartalma nemzetközi és hazai viszonylatban is évszázados hagyományokra tekint vissza, ezért a védjegyoltalom az iparjogvédelem egyik legpatinásabb és legfontosabb formája. A védjegyoltalom kiemelkedő szerepet a modern gazdasági versenyben és a nemzetközi kereskedelemben kapott, mivel ezeknek nélkülözhetetlen előfeltételévé vált.

Az EUB a **védjegyek gazdasági rendeltetését** a következőképpen határozta meg, figyelemmel az európai integráció szempontjaira. „Akárcsak a szabadalmak, a védjegyek is a közérdek és a magánérdek harmonikus illeszkedésében találják meg igazolásukat. Míg a szabadalmak a feltaláló kreativitását jutalmazták, és ezzel serkentik a tudományos haladást, addig a védjegy azt a termelőt dicséri, aki állhatatosan elsőrangú minőségű árukat állít elő, és ezzel a gazdasági fejlődést serkenti. Védjegyoltalom híján nem igyekeznének a gyártók új termékeket kifejleszteni vagy megőrizni a meglévők jó minőségét.” A védjegyoltalom azonban e gazdasági szerepét csak akkor tudja betölteni, ha lehetővé teszi a fogyasztók számára az áru származása és minősége közötti kapcsolat felismerését. A meghatározás szerint „...a védjegyek e (gazdasági) hatást azért érhetik el, mert garanciát nyújtanak a fogyasztónak, hogy az adott védjeggyel ellátott valamennyi árut egy és ugyanazon gyártó állította elő, vagy e gyártó ellenőrzése alatt került előállításra, következésképpen az ilyen áruk – nagy valószínűséggel – hasonló minőségűek. A védjegy mint minőségi garancia természetesen nem abszolút jellegű, mert ha a gyártó enged a megszokott minőségből, ezt a saját kockázatára teszi, és ő – nem pedig versenytársa – szenved el annak következményeit, ha már nem megfelelő áruinak a minősége. Noha a védjegyek semmilyen formában nem nyújtanak jogi garanciát a minőségre, gazdasági értelemben mégis ilyen biztosítékot szolgáltatnak a fogyasztók felé.” A védjegyoltalomból eredő kizárólagos jog igazolása gazdasági és erkölcsi értelemben a fogyasztó részére az áru származása és minősége közötti kapcsolatra építve vezethető le, mivel „... a védjegy csak akkor töltheti be a szerepét, ha kizárólagossággal jár. Ha a tulajdonos arra kényszerül, hogy a védjegyet versenytársával közösen használja, elveszti az ellenőrzését a védjegyhez társuló «goodwill» felett, ezért áruinak megítélését sérteni fogja, ha a versenytárs rosszabb minőségű árukat ad el. A fogyasztó szempontjából hasonlóképpen nemkívánatos következményekkel kell számolnunk, mivel a védjegy által közvetített egyértelmű jelentés csorbát szenved: a fogyasztót ezáltal megtévesztik és félrevezetik.” Mindezekre figyelemmel „a védjegy nem több és nem kevesebb, mint a piaci verseny egyik alapfeltétele.” A marketing, illetve a piaci elemzések terén, valamint a köznyelvben a védjegyek szinonimájaként sokszor a „**márka**” szót használják. A „márka” szó a legtöbb idegen nyelven a **védjegy elnevezése** („mark”, „trade mark”, „marque”, „marca” stb.). Amellett, hogy a „márka” szó vagy a „márkás termékek” kifejezés használata a magyar iparjogvédelmi terminológiában pontatlan és nem szabatos, a köznyelvben a fogyasztók széles köre valamilyen „márkájú” vagy „márkás” áruként azonosítja az általa ismert, **védjeggyel ellátott, jó minőségű termékeket** (például

márkás ruházati termék: ADIDAS, NIKE, PUMA stb.). Vannak iparágak, amelyek védjeggyel ellátott termékeit, termékcsoportjait szinte mindenki „márkaként” azonosítja, így például az autómárkák esetében, amelyek természetesen védjegyoltalom alatt állnak, mint az OPEL, a SUZUKI, a MERCEDES.

Ahhoz, hogy egy adott megjelölés védjegyoltalomban részesüljön, bizonyos törvényi feltételeknek is teljesülniük kell. A védjegyként lajstromozható megjelölések alapvetően két követelménynek kell megfelelniük. Rendelkezniük kell **megkülönböztető képességgel**, és olyan módon ábrázolhatónak kell lenniük, hogy a jogalkalmazó szervek és a nyilvánosság **egyértelműen és pontosan** meg tudják határozni a védjegybejelentő által igényelt, illetve a védjegyjogosult javára fennálló oltalom tárgyát.

5.1.2. A védjegyoltalom tárgya – a megkülönböztetésre alkalmas megjelölés

A védjegy jog alapvető kérdése, hogy milyen megjelölések lehetnek a védjegyoltalom tárgyai. A védjegyek **megkülönböztető funkciójából** kell kiindulnunk annak számbavételéhez, hogy mely megjelölések részesülhetnek védjegyoltalomban. Ezek – például – a következők lehetnek:

- egy szó, szóösszetétel (ideértve a személyneveket és a jelmondatokat), Nokia, Tungstam, Ikarus, Kalmopyrin, Coco Chanel, Az élet habos oldala
- betű, pl.: CNN
- szám, pl.: 4711 (parfüm), 501 (Levi's modell)
- ábra, pl.: AXN TV logója, Lipóti parasztkenyér
- kép
- sík- vagy térbeli alakzat, beleértve az áru vagy a csomagolás formáját, pl.: Unicum palack, Fűtülős pálinkaüveg, Domestos műanyag flakon, Kecskeméti sűrített paradicsom konzerv, Rex Ciborum egész libamáj csatosüveg
- szín, színösszetétel, pl.: Telekom magenta, Országos Mentőszolgálat sárga-piros, MOL zöld
- fényjel, hologram, pl.: Egri borvidék DHC
- hang, pl.: a McDonald's 'I'm lovin' it dallama, MÁV-HÉV szignál, Fundamenta Lakáskassa szignál, Praktiker mindenre van kész ötlete szignál
- mozgást megjelenítő megjelölés, pl.: a Vodafone „The future is exciting. Ready?” védjegye.²³
- pozíciómegjelölés, pl.: Rituals Private collection
- multimédia-megjelölés, pl.: Remy Martin²⁴
- mintázat, pl.: Cath Kidston, Burberry, Daimler mintái
- többféle megjelölés összetétele.

Ez a felsorolás csupán **példálózó jellegű**, azaz nem csak az említett megjelölésfajták részesülhetnek védjegyoltalomban. A gyakorlatban ugyanakkor a legnagyobb jelentősége a

²³ A védjegy videója megtekinthető:
<https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/017894840>

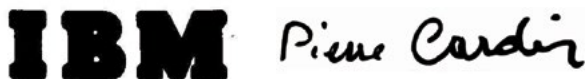
²⁴ A védjegy videója megtekinthető:
<https://euipo.europa.eu/eSearch/#details/trademarks/018151790>

szó- és a szóösszetétel-típusú megjelöléseknek, valamint az ábrás kialakítású megjelöléseknek van. Ezeket tekinthetjük az ún. „tipikus” megjelöléseknek. A **szómegjelölés** állhat személynévből (Alain Delon, Estée Lauder, Michael Schumacher), földrajzi névből (Kapuvári) vagy fantáziaszóból (Domestos, Lenor). A **szóösszetétel**-megjelölés lehet egyszerű szóösszetétel (TúróRudi) vagy jelmondat (Nincs Karácsony Kevin nélkül!, Nálunk az árak a földön járnak!), illetve szerzői alkotások, könyvek, filmek címe (Harry Potter, Mickey Mouse). Az ábrás kialakítású megjelölések lehetnek színes vagy fekete-fehér rajzok, képek, fényképek, mértani alakzatok vagy ezek kombinációi.

A felsorolt **megjelölések kombinációi** között kiemelkedő szerepet játszanak a fekete-fehér vagy színes ábrával kombinált szó- vagy szóösszetétel-megjelölések, amelyek sokszor a legoptimálisabb formát jelentik egy adott vállalati arculat megjelenítésére, illetve oltalomban részesítésére. A **szokásostól eltérő írásmódú megjelölések**, amelyek általában speciális betűtípusból, rajzolatból vagy egyéni stílusú írásjelekből állnak, gyakran felbukkannak a védjegybejelentések között. Az ilyen megjelöléseket általában ábra vagy kép formájában nyújtják be.

Hangsúlyozni kell, hogy a védjegyoltalom tárgya csak a védjegylajstromban olyan módon ábrázolható megjelölés lehet, mely alapján a jogalkalmazó szervek és a nyilvánosság számára is **egyértelműen és pontosan meghatározható a jogosult javára fennálló oltalom tárgya**.

Az ún. „atipikus” megjelölések viszonylag ritkán képezik védjegybejelentés tárgyát. Ezek között elsőként említhetjük meg a **színmegjelöléseket** (pl. Milka-lila, Shell-sárga), amelyek mindig egy adott színre vonatkoznak. A **hangmegjelölés** (pl. MÁV-szignál) a szabályosan elkészített kotta segítségével ábrázolható, így nem elegendő a megjelölés körülírása vagy hangutánzó szóval történő leírása sem. A hangmegjelölés külön adathordozón például CD-lemezen is benyújtható. A **fényjel**- vagy **hologram**megjelölést képen vagy ábrán, **a térbeli alakzatot**, így az áru vagy a csomagolás formáját, síkbeli ábrázolásban lehet benyújtani. A térbeli megjelölések között előkelő helyet foglalnak el az üdítőitalok, illetve a borok vagy a különleges, illetve az alkoholtartalmú italok forgalmazására szolgáló palackok (Coca-Cola, Unicum).

Végül szót kell ejtenünk az új védjegytipusokról is, amelyek lajstromozása elméletileg nem kizárt, de egyértelmű és pontos ábrázolhatóságuk a legtöbb esetben kétséges. E körön belül is az **illatmegjelölések** egy érdekes, új kategóriát képeznek. Egyértelmű és pontos ábrázolásukra vonatkozóan egyelőre nem alakult ki elfogadott megoldás, ugyanis az illatminta benyújtása vagy a kémiai összetevők leírása nem felel meg az egyértelműség és pontosság követelményének. A **mozgást** ábrázoló megjelöléseket – filmklipeket, mozgó logókat stb. – videó fájl, vagy sorszámozott állóképek és az azokhoz tartozó magyarázat formájában lehet benyújtani. A sorozathoz a mozgást vagy a helyváltoztatást bemutató leírás is mellékelhető. A **multimédia** megjelölések – kép és hang kombinációja – olyan audiovizuális fájl formájában nyújthatók be, amely mind a képi, mind a hangelemeket egyszerre mutatja be. Az íz megjelölések, illetve a **szerkezeti vagy érzésmegjelölések** – egy termék felületének kialakítása, amely különleges tapintást biztosít – esetén szintén problémát jelent az egyértelmű és pontos ábrázolhatóság. Nem feltétlenül elegendő az írott nyelvben körülírni magát az ízt vagy az adott tapintás folytán tapasztalható „érzést”.

A védjegyoltalom (ábrás megjelölés és alatta szöveg) védelme milyen formában érvényes? A bejelentett ábra és szöveg együttesen bármilyen színverzióban a cégünk szellemi tulajdonát képezi onnantól? Vagy a védelem csak a leadott színkombinációra (fehér alapon egy színnel az ábra és a szöveg alatta egy betűszínnel) érvényes?

5.1.3. A feltétlen kizáró okok – a megkülönböztető képesség hiánya

Kizáró okoknak nevezzük azokat a törvényben meghatározott okokat, amelyek akadályt jelentenek a védjegybejelentésbe foglalt megjelölés védjegyként történő lajstromozásával szemben. A kizáró okoknak két nagy csoportját a **feltétlen (abszolút)** és a **viszonylagos (relatív) kizáró okok** alkotják.

Feltétlen kizáró okokat jelenthet a megjelölés önmagában, vagy amikor maga a védjegybejelentésbe foglalt bármely áru, illetve szolgáltatás vagy azok egy csoportja alkalmatlan a lajstromozásra. A feltétlen kizáró okok vizsgálata minden egyes védjegybejelentés alkalmával vagy hivatalból, vagy harmadik személy által benyújtott észrevétel alapján „feltétlenül” megtörténik.

A feltétlen kizáró okokkal érintett megjelölések három fő csoportját különböztethetjük meg. Az elsőbe azok a megjelölések tartoznak, amelyek **nem képezhetik védjegyoltalom tárgyát**, mivel **egyértelműen és pontosan nem ábrázolhatók** (lásd az 5.1.2. fejezetet). A második csoportba tartoznak azok a megjelölések, amelyek **nem rendelkeznek megkülönböztető képességgel**. A harmadik csoportot alkotják azok a megjelölések, amelyek a **közérdek védelmére** tekintettel **nem részesülhetnek védjegyoltalomban** (lásd az 5.1.4. fejezetet).

Az oltalomképes megjelöléssel szemben támasztott egyik **legfontosabb követelmény** az, hogy **megkülönböztető képességgel** kell rendelkeznie. A védjegyoltalom révén biztosított kizárólagos jog csak olyan megjelölés használatára engedélyezhető, amely alkalmas arra, hogy a különböző vállalkozások áruit, illetve szolgáltatásait **megkülönböztesse** egy másik vállalkozásétól. A megkülönböztető képességgel nem rendelkező megjelölések védjegyoltalom

segítségével történő kisajátítása, lefoglalása indokolatlanul gátolná a versenyt, és hátrányos lenne a fogyasztók szempontjából is. Ki van zárva tehát a védjegyoltalomból az olyan megjelölés, amely

- nem alkalmas a megkülönböztetésre, így például, ha kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak, vagy pedig amelyeket az általános nyelvhasználatban, illetve a tisztességes üzleti gyakorlatban állandóan és szokásosan alkalmaznak;
- kizárólag olyan formából vagy egyéb jellemzőből áll, amely az áru jellegéből következik, vagy amely a **célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges**, illetve amely **lényeges értéket ad az áruhoz**.

A megkülönböztető képesség megítélése, illetve vizsgálata szempontjából a fentiekre figyelemmel **három halmazt** különíthetünk el.

Az **elsőbe** olyan megjelölések tartoznak, amelyek a védjegybejelentés árujegyzékébe tartozó áruk vagy szolgáltatások tekintetében **nem rendelkeznek megkülönböztető képességgel**. Ilyen lehet például az áru egyszerű megjelölése, így a „póló” ruházati termékekre, a „süti” pékárukra, valamint a szolgáltatás egyszerű megjelölése, a „fesztivál” a rendezvényekre, a „show” bizonyos tévéműsorokra. Nem lenne lajstromozható például az „édes” megjelölés szóvédjegyként csokoládék tekintetében, hiszen az csak a termék tulajdonságát, jellemzőjét tünteti fel. Ezzel szemben ugyanez a megjelölés más áruk, például az újságok vagy egyes szolgáltatások – mint például úszásoktatás – tekintetében elvileg lajstromozható.

Az áruk vagy a szolgáltatások **egyszerű megjelölése** körébe tartozó, leíró jellegű megjelölések mellett léteznek olyan, kizárólag az áru vagy a szolgáltatás jellemzőjére utaló megjelölések, amelyek szintén nem rendelkeznek megkülönböztető képességgel, így például a „csak 100 Ft,” a „10 dkg súlyú,” a „magyar termék,” a „minőségét megőrzi 2019. május 31-ig,” „gerincjoga” stb.

A **második** halmazba azok a megjelölések sorolhatók, amelyeket **az általános nyelvhasználatban**, illetve a tisztességes üzleti gyakorlatban **állandóan és szokásosan alkalmaznak**. Ezekre a megjelölésekre az a jellemző, hogy oltalmuk az árujegyzéktől függetlenül kizárt, így például a „számla,” a „fuvarlevél,” az „árcédula” stb. A megkülönböztető képesség hiánya általában a szómegjelölések esetében fordul elő, azonban nem zárható ki az sem, hogy egy ábrás vagy más típusú megjelöléssel szemben is fennálljon.

A **harmadik** halmazt az olyan megjelölések alkotják, amelyek **kizárólag** olyan formából vagy egyéb jellemzőből állnak, amelyek az áru jellegéből következnek, vagy amelyek a **célzott műszaki hatás** eléréséhez szükségesek, illetve amelyek lényeges értéket adnak az áruhoz. A megjelölések formájával – például „villanyborotva három darab körkéssel,” „körte alakú világítótest” stb. – összefüggő megkülönböztető képesség hiányát kizárólag **térbeli megjelölések** esetében lehet értelmezni. Az ilyen megjelöléseket azért is ki kell zárni az oltalomból, mert nem engedhető meg, hogy bárki a védjegyjogot arra használja fel, hogy műszaki megoldásokra szerezzen vagy tartson fenn oltalmat.

A megkülönböztető képesség vizsgálata szempontjából említést érdemel az a körülmény, hogy

a vizsgálatot mindig a **megjelölés egésze** szempontjából kell elvégezni. Nem állapítható meg a megkülönböztető képesség hiánya, ha az a megjelölésnek csak valamely elemével kapcsolatban áll fenn. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a megkülönböztető képességet minden esetben a védjegybejelentés **elsőbbégi időpontjára** nézve lehet csak vizsgálni.

Nincs kizárva az oltalomból a megjelölés a megkülönböztető képesség hiányára hivatkozással akkor, ha az a használata révén – akár az elsőbbégi időpontja előtt, akár azt követően – **megszerezte a megkülönböztető képességet**. A megkülönböztető képesség megszerzésére **nincs lehetőség** abban az esetben, ha a megjelölés a fentiekben említett harmadik halmazba tartozik. A megkülönböztető képesség megszerzésére abban az esetben is lehetőség van, ha a védjegy korábban elvesztette megkülönböztető képességét. A „Gillette” védjegy például az általa jelzett termék nevévé vált – „zsilettpenge.” Ugyanakkor a borotvák és a hozzájuk kapcsolódó kozmetikai termékek fejlődése során visszaszerezte megkülönböztető képességét. A „Gillette” védjegy immár olyan eldobható, illetve cserélhető pengéjű borotvák erős megkülönböztető képességgel rendelkező védjegye, amelyek már csak távoli rokonságban állnak a régi „zsilettpengével.”

A megkülönböztető képesség megszerzését a megjelölés **széles körű, kiterjedt, hosszú ideig tartó és intenzív** használata eredményezheti. A fogyasztók tudata ebben az esetben az adott megjelölést és az árut vagy a szolgáltatást egy **bizonyos személyhez** (céghez) kapcsolja, ezáltal a megjelölés képessé válik arra, hogy megkülönböztesse azt mások áruitól, illetve szolgáltatásaitól. A megkülönböztető képesség a megjelölés huzamos, kiterjedt használata révén, széles körű reklámozással – televízió, rádió, internet, újságok, óriásplakátok – szerezhető meg. A bejelentési eljárásban vizsgálni kell, hogy a megjelölést a bejelentő rendszeresen, védjegyszerűen, a megkülönböztető képesség megszerzésére alkalmas módon használta-e, illetve azt is, hogy valóban kizárólag a bejelentő nevéhez kötődött-e a használat. Lényeges vizsgálandó körülmény az is, hogy a védjegyszerű használat az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások teljes körére vagy csupán egy részére áll-e fenn.

A földrajzi nevek kapcsán további **sajátos vizsgálati szempontok** merülnek fel a megkülönböztető képesség megszerzésével kapcsolatban. Az EUB az ún. CHIEMSEE-ügyben²⁵ kifejtette, hogy nem lajstromozhatók védjegyként olyan megjelölések, amelyek kizárólag az áru vagy a szolgáltatás egyes jellemzőinek – például földrajzi származásának – a feltüntetésére használatos jelekből, adatokból, illetve kizárólag ezek kombinációiból állnak. A megkülönböztető képesség megszerzése csak az érintett földrajzi név sajátosságaira is figyelemmel bírálható el. Ha valamely földrajzi név széles körben jól ismert, a bejelentő csupán az érintett árukkal kapcsolatos hosszan tartó és intenzív használattal igazolhatja a megkülönböztető képesség megszerzését.

A megkülönböztető képesség megszerzésének **megítélése** a védjegy-lajstromozási eljárásban **nem automatikusan** történik. Azt követően, hogy megállapítást nyert a megjelölés megkülönböztető képességének a hiánya, a **bejelentő kötelessége** annak **bizonyítása**, hogy a megjelölés – hosszan tartó és intenzív használat folytán – megszerezte a megkülönböztető képességet. A bizonyítás során a bejelentőnek csatolnia kell a **megfelelő bizonyítékokat**, amelyek alátámasztják a megkülönböztető képesség megszerzését.

²⁵ A C-108/97. és C-109/97. számú egyesített ügyek, *Windsurfing Chiemsee Produktions- und Vertriebs GmbH (WSC)* kontra *Boots- und Segelzubehör Walter Huber (C-108/97)* és *Franz Attenberger (C-109/97)*.

ZONGORÁT A ZONGORATEREMBŐL

A zongoratermek vagy zongora szalonok a pianínók, házi vagy hangversenyzongorák kipróbálására szolgáló szaküzletek. Általában lehetőség van itt hangszereket venni, eladni, bérelni, cserélni, vagy a hangolást is meg tudják szervezni. Gyakran kiegészítőkkkel is szolgálnak, mint például metronóm, zongoraszék, kottatartó, karmesterpálca stb.

Heckenast Gusztáv 1865-ben alapította zongoratermét, ahol eleinte kizárólag IBACH zongorákat forgalmaztak. Az IBACH zongorakészítő műhelyt 1794-ben alapították és mai napig az egyik legrégebben létező német márka. Az elmúlt évszázadok során a technológiai fejlesztéseket a német vállalat több szabadalommal védte; logója nemzetközi védjegyvoltalom alatt áll. Ibach zongorákon játszott például Richard Strauss, Johannes Brahms és Liszt Ferenc is.

436348 lajstromszámú nemzetközi védjegy

Faragó Géza: Heckenast zongoraszalon plakátja (-1914)
OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár, PKG.1914/E/0081

5.1.4. A védjegy lajstromozását kizáró további feltétlen okok

Az előzőekben láthattuk, hogy a megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, ha nem alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, illetve egyértelműen és pontosan nem ábrázolható. Ezeken felül a megjelöléssel szemben további olyan feltétlen kizáró okok is fennállhatnak, amelyek érvényesítését a **közérdek védelme** indokolja. Ki vannak zárva a védjegyoltalomból az alábbi megjelölések is.

- Megjelölés, amely a **közrendbe vagy a közerkölcsbe ütközik**. Például, amikor a megjelölés valamely személy vagy csoport megszegényítésére irányul, önkényuralmi jelképet tartalmaz, vagy jogszabályba ütköző magatartást kedvező fényben tüntet fel.

A közrend – tartalmilag – jogrendszerünk alapvető intézményeit és elveit foglalja magában. A közrendbe ütköznek például azok a megjelölések, amelyek ún. önkényuralmi jelképet tartalmaznak.

A közerkölcsbe ütköző megjelölések közé tartoznak például azok, amelyek durva, bántó kifejezéseket, trágárságokat, obszcén ábrákat tartalmaznak, illetve amelyek erőteljes szexuális tartalmuk miatt sértik a közízlést. A közerkölcs életszerű, a társadalmi környezettől el nem rugaszkodó erkölcsi mércét jelent, nem valamilyen elvont és magas szintű erkölcsi követelményt. Figyelembe kell venni azonban az elbírálás során, hogy a közerkölcs – tekintettel arra, hogy a társadalom széles körében uralkodó erkölcsi normák összessége – idővel változhat.

A közerkölcsbe ütközött például a cilindres halálfejet tartalmazó ábrás megjelölés, amely a „BLACK DEATH VODKA” szöveget is tartalmazta, és amelynek az árujegyzéke a szeszesitalokra terjedt ki. Az SZTNH a bejelentést elutasította, mert az érdemi vizsgálat során megállapította, hogy a megjelölés, amelynek jelentése „fekete halál”, a hozzá tartozó halálfejes ábrával sérti a közerkölcsöt.²⁶

- Olyan megjelölés, amely a fogyasztók **megettévesztésére alkalmas**. Ezt a kizáró okot mindig a megjelölés és az árujegyzék összevetésével kell vizsgálni, így az árujelző tényleges forgalomban történő használatának ebből a szempontból nincs jelentősége. Megettévesztésre alkalmas a megjelölés akkor, ha olyan információt vagy utalást tartalmaz, amely nem felel meg a valóságnak, és ezáltal a fogyasztókat a védjeggyel ellátott áru származása vagy egyéb tulajdonsága alapján téves következtetésre vezetheti, tévedésbe ejtheti. Fontos, hogy ez a kizáró ok nem vonatkozik arra az esetre, amikor a megjelölés más áru védjegyével összetéveszhető. A megjelölés megettévesztésre alkalmas lehet különösen az árujegyzékben szereplő áruk, illetve szolgáltatások fajtája, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága tekintetében. Nem eredményezi ugyanakkor a fogyasztók megettévesztését a megjelölésbe foglalt olyan információ vagy utalás, amelyet a fogyasztók nem tekintenek valóságos információnak a védjeggyel ellátott áru valamely jellemzője tekintetében. Például a RED BULL SZÁRNYAKAT AD megjelölés nyilvánvalóan nem szó szerint értendő.

²⁶ M9601863 számú ügy.

Megtévesztő jellege miatt az SZTNH elutasította a lengyel származású kávékra vonatkozó LA FESTA védjegybejelentést. A védjegy ábrája – az olasz nyelvből vett kifejezésen túl – az olasz nemzeti színeket eredeti sorrendjükben tartalmazta. Mivel az olaszországi származást a kávéknál a hazai fogyasztók a jó minőséggel kapcsolják össze, a bejelentett megjelöléssel ellátott árukat Olaszországból származónak feltételezhetik. Ez pedig a fogyasztók megtévesztését jelentené, hiszen ők a kávéjáról híres Olaszországból származónak vélik az árut.²⁷

- Olyan megjelölés, amelyet **rosszhiszeműen jelentettek be** lajstromozásra. Rosszhiszemű a bejelentő, ha a bejelentéskor tudja, hogy a megjelölés nem őt, hanem más személyt illet, ennek ellenére valamilyen csalárd, tisztességtelen szándékkal tesz az árujelzőre védjegybejelentést, például azért, hogy versenytársát annak használatától elzárja, és így őt a piacról kiszorítsa, vagy helyzetét ellehetetlenítse. Előfordul, hogy Magyarországon védjegyként nem lajstromozott, de külföldön ténylegesen forgalmazott árukra vonatkozó megjelölést valaki azért lajstromoztat, hogy a megjelölés külföldi jogosultja vele képviselési szerződést kössön, vagy e jogosultat a lajstromozott védjegy átruházása vagy az oltalomról való lemondás fejében ellenérték megfizetésére kényszerítse.

A Fővárosi Bíróság az ACG ALL CONDITIONS GEAR-ügyben kimondta, hogy a védjegyjogi rosszhiszeműség megállapításához két alapvető körülmény bizonyítása szükséges. Egyrészt azt kell bizonyítani, hogy a bejelentő tudott a korábbi megjelölésről, másrészt azt, hogy a bejelentőnek a bejelentéskor valamilyen csalárd, tisztességtelen szándéka állt fenn. E két körülmény mellett a felek közötti tényleges üzleti kapcsolat fennállása, illetve a korábbi megjelölés tényleges belföldi használata mindössze a fenti tényállási elemek bizonyítását könnyítheti meg, ám nem feltétele a rosszhiszemű magatartás bizonyításának.²⁸

Az EUB a C-529/07. számú Lindt-ügyben a védjegyjogi irányelv értelmezése tárgyában hozott ítéletének 39–44. pontjában a rosszhiszeműség kritériumait a következők szerint jellemezte. Annak vélelmezése, hogy a bejelentő tudomással bírt a lajstromoztatni kért megjelöléssel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölésnek azonos, vagy a megtévesztésig hasonló termék vonatkozásában történő, harmadik fél általi használatáról, többek között e használatnak az érintett gazdasági ágazatban való általános ismertségéből is eredhet, és ezen ismertségre különösen az említett használat időtartamából lehet következtetni. Minél régebbi ugyanis e használat, annál valószínűbb, hogy a bejelentőnek a lajstromozási kérelem benyújtása időpontjában tudomása volt a harmadik felek által használt ilyen megjelölésről. A bejelentő rosszhiszeműségének megállapításához azonban nem elegendő önmagában annak a körülménynek megvalósulása, hogy a bejelentő tudja vagy tudnia kell, hogy harmadik személy régóta használ azonos vagy hasonló megjelölést a lajstromoztatni kért megjelöléssel

²⁷ Nemzetközi lajstromszám: 686 116.

²⁸ Fővárosi Bíróság 3.Pk.23.980/2004/4.

azonos, vagy ahhoz a megtévesztésig hasonló termékre. A rosszhiszeműség megítéléséhez a bejelentőnek a lajstromozási kérelem benyújtása időpontjában fennálló szándékát is figyelembe kell venni. A bejelentő releváns időpontban fennálló szándéka pedig olyan szubjektív elem, amelyet az eset objektív körülményeire tekintettel kell meghatározni. A harmadik félnek valamely termék forgalmazásában való megakadályozására irányuló szándék bizonyos körülmények között a bejelentő rosszhiszeműségének jellemzője lehet. E helyzet valósul meg különösen akkor, ha utólag kiderül, hogy a bejelentő a használat szándéka nélkül, kizárólag annak érdekében kérte valamely megjelölés védjegyként történő lajstromozását, hogy harmadik felet a piacra lépésben megakadályozza.

A CHENSON védjegy törlésére irányuló eljárásban bizonyításra került, hogy a védjegy jogosultja a kérdéses megjelöléssel ellátott árut az ellenérdekű féltől vásárolta külföldön, majd Magyarországon forgalomba hozta, illetve a megjelölés oltalmára a saját nevében bejelentést tett. A rosszhiszeműség kapcsán arra mutatott rá a bíróság, hogy a kérdés megítélésakor nincs jelentősége annak, hogy a törlést kérő fél által külföldön gyártott és forgalmazott termékekhez kapcsolódó védjegy Magyarországon nem áll oltalom alatt. Ettől függetlenül a jogosult jól tudta, hogy a megjelölés oltalma nem őt illeti meg.²⁹

- Az a megjelölés, amely a **PUE 6ter** cikkének (1) bekezdésében felsorolt **jelzések bármelyikéből áll** vagy azt tartalmazza, feltéve, hogy az ilyen jelzést – ha nem állami zászlókról van szó – az említett 6ter cikk (3) bekezdése szerint közzölték.
- Az olyan megjelölések, amelyek egy **felsőjelet annak címertani utánezataként jelenítenek meg**. A PUE alapján „az unió országai megállapodnak abban, hogy az illetékes hatóság engedélye nélkül az unió bármely országa címerének, zászlójának és egyéb állami jelvényének, az általuk elfogadott hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyeknek és bélyegeeknek, valamint ezek bármilyen címertani utánezatának lajstromozását akár gyári vagy kereskedelmi védjegyként, akár ezek alkotóelemeiként megtagadják vagy hatálytalanítják, s az ilyen védjegyek használatát megfelelő rendelkezésekkel megtiltják.”

Mindazonáltal, az illetékes szerv hozzájárulásával védjegyoltalomban részesülhet az a megjelölés, amely az előzőekben említett jelzéseknek csupán valamely elemét képezi.

A WIPO nyilvántartást vezet azokról a jelzésekről, amelyek a PUE szerint védelmet élveznek. A védelemhez az szükséges, hogy az egyezmény tagállamai az így védeni kívánt jelzéseiket jegyzékben jelentsék be a szervezet Nemzetközi Irodájához. Magyarország nemzeti jelképeinek használatáról törvény rendelkezik. A törvény értelmében magyar felségjelnek minősül a címer – ideértve a Szent Koronát és a címerpajzsot is –, a zászló és a lobogó. Ezek a felségjelek önmagukban nem lehetnek védjegyoltalom tárgyai. Magyar felségjelet tartalmazó védjegy lajstromozásához szükséges engedély megadásáról – kérelemre, a védjegybejelentésben megjelölt árujegyzék szerinti áruk vagy szolgáltatások tekintetében hatáskörrel rendelkező miniszter véleményének kikérése után – a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter dönt. Fontos megjegyezni, hogy a nemzeti színek védjegyelemként történő felhasználásához nem kell engedélyt kérni. A nemzeti színek, ha azok nem zászló vagy lobogó formájában kerülnek felhasználásra a védjegy elemeként, önmagukban nem minősülnek felségjelnek, így esetükben ez a kizáró ok nem áll fenn.

²⁹ Fővárosi Bíróság 3.Pk.22.142/2000/6.

- Az olyan megjelölés, amely **hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyből vagy fémjelzésből áll**, vagy azt tartalmazza, és az említett jelzésekkel hivatalosan megjelölt árukkal azonos vagy azokhoz hasonló árukat jelentenek be lajstromozásra. Az a megjelölés, amely olyan **jelvényből, jelképből vagy címerből áll, amelynek használatához közérdek fűződik**, vagy ilyen jelvényt, jelképet vagy címert tartalmaz. Ilyen megjelölések lehetnek például a jövedéki terméken található zárjegyek, állami kitüntetések, a Kossuth-címer, a vörös kereszt vagy az olimpiai jelkép. Az illetékes szerv hozzájárulásával oltalomban részesülhet az a megjelölés, amely a jelzésből áll, vagy azt tartalmazza. Az illetékes szervek közül kiemelt érdemel a Nemzetközi Vöröskereszt, mivel annak jelképei igen gyakran fordulnak elő a bejelentett megjelölések elemeként.
- Az olyan megjelölés, amely valamely **vallási vagy egyéb meggyőződést erőteljesen kifejező jelképet a megjelölés összhatását meghatározó módon** tartalmaz. E rendelkezés alapján nem lehetnek védjegyoltalom tárgyai azok a megjelölések, amelyek a megjelölés összhatását meghatározó módon az egyházak szimbólumait tartalmazzák, vagy valamely vallási vagy egyéb meggyőződést kifejező jelképből állnak. Ezek a megjelölések főként a történelmi egyházak jelképei lehetnek. Amennyiben az ebből a körből származó jelképek, szimbólumok a megjelölésnek csupán elemét – az összhatását nem meghatározó módon - képezik, a megjelölés védjegyként lajstromozható.

Például a LAZARUS ábrás védjegy törlésére irányuló ügy tárgya elsősorban a máltai kereszt vallási jelképként történő megítélése volt. A LAZARUS szót és a máltai keresztet magában foglaló védjegyet³⁰ jótékonyági célú tevékenységekre, illetve orvosi és társadalmi célú szolgáltatásokra lajstromozták. Az SZTNH nem látta megállapíthatónak, hogy a törölni kívánt védjegy kizárólag valamely vallási meggyőződést erőteljesen kifejező jelképből állna. Megállapította továbbá, hogy

a közerkölcsbe ütközés sem áll fenn, mivel a máltai kereszt a közerkölcs sérelme nélkül használható karitatív tevékenység megjelölésére. A Legfelsőbb Bíróság végzésében megerősítette, hogy a máltai keresztet a közfelfogás napjainkban nem tekinti kizárólag valamely vallási meggyőződést erőteljesen kifejező jelképnek, az sokkal inkább a lovagrend karitatív tevékenységére utal, a LAZARUS szóelem pedig napjainkban az átlagos magyarországi fogyasztó megítélésében semmiképpen nem minősül kizárólagosan vallási „szimbólumnak”. Az átlagosnak tekinthető jelenkori ismeret a közelmúltban is használt „lazarett”-re, azaz a kórházra, vagy a gyógyító tevékenységre asszociál.³¹

³⁰ Lajstromszám 595311.

³¹ Legfelsőbb Bíróság Pkf. IV. 22.753/2000/7.

- Az olyan megjelölés, amelyre a Vt. alapján oltalomban részesülő **földrajzi árujelző** bejelentési napjánál később tett védjegybejelentésben igényelnek oltalmat – a földrajzi árujelző által jelölt termékkel azonos típusba tartozó árukra. Továbbá a megjelölés használata a Vt. rendelkezésébe ütközne, és amely az eredetmegjelölések és földrajzi jelzések oltalmát biztosító európai uniós jogszabály alapján ki van zárva az oltalomból, illetve az eredetmegjelölések és a földrajzi jelzések oltalmát biztosító olyan nemzetközi megállapodás alapján, amely a megjelölést kizárja az oltalomból, és amely megállapodásban az EU vagy Magyarország részes fél.

A földrajziárujelző-oltalomnak ugyanis az a lényege és a célja, hogy a meghatározott területen termelők számára az adott földrajzi terület, táj, helység megjelölésének használatára kizárólagos jogokat adjon, és ezáltal ösztönözze a megbízható eredetű, minőségű, a többi terméktől egyértelműen megkülönböztethető jelzéssel ellátott termékek eljuttatását a fogyasztókhhoz. Alapvető érdek, hogy ne részesülhessenek védjegyoltalomban az olyan termékek árujelzői, amelyek nem a jelzett területről származnak. A földrajzi árujelzőre használati engedélyt harmadik személyek számára nem lehet adni, annak használatára csak azok jogosultak, akik az adott földrajzi területen termelnek, dolgoznak fel vagy állítanak elő a földrajzi árujelző termékjegyzékébe tartozó termékeket. Emiatt tehát ki kell zárni annak lehetőségét, hogy a földrajzi területen kívüli bejelentőkkel szemben fennálló lajstromozást gátló akadály – felszólalás hiányában vagy hozzájáruló nyilatkozattal – elhárítható legyen. [A földrajzi árujelzőkről részletesen a 6. fejezetben írunk.]

- Az olyan, **a borral kapcsolatos hagyományos kifejezés, megjelölés**, amely az európai uniós jogszabály rendelkezései alapján vagy ennek megfeleltethető oltalmat biztosító olyan nemzetközi megállapodás alapján, amelyben az Európai Unió részes fél, ki van zárva az oltalomból. A „hagyományos kifejezés” a borok, likőrborok, pezsgők, minőségi pezsgők, illatos minőségi pezsgők, gyöngyözőborok, szén-dioxid hozzáadásával készült gyöngyözőborok, részben erjedt szőlőmust, szárított szőlőből készült borok, túlérett szőlőből készült borok tekintetében hagyományosan használt olyan kifejezés, amely jelzi, hogy egy adott termék uniós vagy nemzeti jogszabály alapján oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel van ellátva; vagy az oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy az oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott termék előállítás vagy érlelési eljárását, illetve minőségét, színét, származási helyének jellegét vagy valamely, a termék történetéhez kapcsolódó eseményt jelez. A belső piac működésének és a tisztességes versenynek a biztosítása, valamint a fogyasztók félrevezetésének elkerülése érdekében lehetővé kell tenni, hogy e hagyományos kifejezések az Unióban oltalomban részesüljenek.
- Az olyan megjelölés, amely a hagyományos különleges termékek bejegyzését szabályozó európai uniós jogszabály rendelkezései alapján vagy ennek megfeleltethető tanúsítást szabályozó olyan nemzetközi megállapodás alapján, amelyben az Európai Unió részes fél, ki van zárva az oltalomból. A **hagyományos különleges termékek** rendszere a hagyományos termékek előállítói számára a hagyományos előállítási módszerek és receptek megőrzése érdekében segítséget nyújt termékeik forgalmazásában, és abban, hogy a fogyasztókkal megismertessék hagyományos termékeik és receptjeik értéknövelő tulajdonságait. Hagyományos különleges termékként való bejegyzésre azok az elnevezések jogosultak, amelyek olyan terméket vagy élelmiszert jelölnek, amely
 - a) az adott termékre vagy élelmiszerre jellemző **hagyományos előállítási vagy feldolgozási módszerrel vagy hagyományos összetétellel**, vagy
 - b) a **hagyományosan használt nyersanyagokból** vagy összetevőkből készül.

- Az olyan megjelölés, amely – azonos vagy közeli rokon fajba tartozó **növényfajta** tekintetében – olyan korábbi növényfajtanévből áll, vagy alapvető elemeiben olyan korábbi növényfajtanévet jelenít meg, és amelyet növényfajta-oltalmat biztosító európai uniós jogszabály, a szabadalmi törvény, vagy növényfajta-oltalmat biztosító olyan nemzetközi megállapodás alapján, amelyben az Európai Unió vagy Magyarország részes fél, a fajta-oltalmi lajstromba bejegyeztek. A növényfajta-oltalom a nemesített növényfajták – hibridek, vonalak, klónok stb. – jogi oltalmát biztosítja. Növényfajta-oltalomban részesülhet bármely növénytani nemzetséghez és fajhoz tartozó fajta. [A növényfajta-oltalomról részletesen a 3. fejezetben írunk.]

A növényfajta-oltalom területi érvényessége és időtartama korlátozott, azaz az oltalom csak abban az országban, illetve nemzetközi szervezetben érvényes, ahol engedélyezték. A növényfajta-oltalom a megadásától számítva 25 évig, szőlő és fák esetén 30 évig tart. Amennyiben egy növényfajta nevéét az alkalmazandó növényfajta-oltalmi rendszerben a fajta-oltalmi lajstromba bejegyezték – tehát a megadott növényfajta-oltalomhoz kötelezően kapcsolódó fajta-megnevezésről van szó –, ez a megnevezés önmagában is szolgálhat az olyan megjelölést tartalmazó védjegybejelentés elutasításának alapjául, amely vagy teljes egészében ebből a névből áll, vagy alapvető elemeiben ezt a nevet jeleníti meg. Ez természetesen akár egy olyan ábrás védjegyet is jelenthet, amelyben domináns szöveges elemként jelenik meg a növényfajta bejegyzett neve.

A kizáró ok érvényesülésének lényeges korlátozása ugyanakkor, hogy csak azonos vagy közeli rokon fajba tartozó növényfajták tekintetében hivatkozható, tehát ennek a kizáró oknak csak a 31. áruosztályt megjelölő védjegybejelentések kapcsán van jelentősége.

5.1.5. A védjegy lajstromozását kizáró viszonylagos okok

A kizáró okok két nagy csoportjának másik kategóriáját a **viszonylagos kizáró okok** alkotják. A feltétlen kizáró okok esetén az oltalomra való képesség hiánya, illetve a közérdek sérelme miatt indokolt kizárni az oltalomból bizonyos megjelöléseket. A viszonylagos kizáró okoknál a megjelölés minden esetben **más személy fennálló jogosultságába ütközést** feltételez, azaz valamilyen konkrétan meghatározható korábbi joghoz fűződő jogosultságokat sért. Ezek a kizáró okok viszonylagossága azt jelenti, hogy a szóban forgó, korábbi akadályozó jog jogosultjával szemben jelentenek lajstromozási akadályt, de abszolút értelemben az ezekbe ütköző védjegybejelentés megfelel a védjegyoltalom kritériumainak. Azt a kérdést, hogy a felhozott jogosultság korábbinak minősül-e, mindig az adott védjegybejelentés bejelentési napjához viszonyítva kell megítélni. A viszonylagos kizáró okokat az SZTNH csak akkor vizsgálja, ha a korábbi akadályozó jog jogosultja erre nézve **felszólalást** nyújt be.

A viszonylagos kizáró okok csoportján belül különbséget tehetünk aszerint, hogy a korábbi jog védjegy, vagy pedig más egyéb ütköző jog. Korábbi védjegyben a védjegybejelentés napját megelőző elsőbbséggel rendelkező nemzeti, Magyarországot megjelölő nemzetközi, valamint európai uniós védjegybejelentéseket és lajstromozott védjegyeket kell érteni.

A viszonylagos kizáró okok	
I. Korábbi védjegyen alapuló	<ul style="list-style-type: none"> ▪ azonosság (ideértve a közismert védjegyeket is), ▪ összetéveszthetőségig való hasonlóság (ideértve a közismert védjegyeket is), ▪ jó hírű védjegy
II. Egyéb korábbi jogon alapuló	<ul style="list-style-type: none"> ▪ személyiségi joghoz fűződő jogok, ▪ korábbi szerzői-, szerzői joghoz kapcsolódó jog, ▪ korábbi iparjogvédelmi jog, ▪ korábbtól fogva ténylegesen használt lajstromozatlan megjelölés, ▪ képviselő vagy ügynök jogosulatlan bejelentése, ▪ földrajzi árujelzővel történő ütközés

A viszonylagos kizáró okok első csoportja alapján nem részesülhetnek védjegyoltalomban az alábbi megjelölések.

- **Az azonos áruk, illetve szolgáltatások** tekintetében a **korábbi védjeggyel azonos**, későbbi elsőbbségű **megjelölés**. A piaci verseny biztosítása érdekében nem indokolt, hogy ugyanazon termék vagy szolgáltatás esetén két azonos megjelölésre is kizárólagos jog álljon fenn eltérő gazdasági szereplők számára. A kizáró ok alkalmazásának két feltétele, hogy a korábbi védjegy azonos vagy lényegileg azonos legyen a bejelentett megjelöléssel, továbbá, hogy az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások is azonosak legyenek. Az azonosság fogalmát megszorítóan kell értelmezni. A megkülönböztető képességet nem érintő, marginális eltérés esetén még megállapítható a megjelölések lényegi azonossága, de például, ha pusztán a szóelem azonos, míg a felismerhető ábrás elemek eltérnek egymástól, védjegyjogi szempontból nem beszélhetünk azonosságról.

A „Hufbau házépítők klubja”³² szóvédjegy és az azonos szóelemeket tartalmazó alábbi ábrás védjegy tekintetében az SZTNH nem állapította meg a két megjelölés azonosságát, mivel az utóbbi védjegy további színes ábrás elemeket tartalmazott.

hufbau házépítők klubja

- Az a megjelölés, amelyet a fogyasztók összetéveszhetnek a korábbi védjeggyel a **megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága**, valamint az érintett áruk, illetve **szolgáltatások azonossága**, illetve **hasonlósága** miatt. A gazdasági életben komoly zavarokat és indokolatlan versenyhátrányt okozna, ha egy piaci szereplő által már bevezetett és használt védjegyhez

³² Lajstromszám: 194 188.

nagymértékben hasonló árujelzővel jelenhetne meg egy versenytárs. A fogyasztó ilyen esetben ugyanis a korábbi védjegy jogosultjához köthetné az utóbb megjelent árujelzőt, a későbbi jogosult pedig „potyautas” lenne a már bejártott védjegy hírneve, a hozzá kötődő termék vagy szolgáltatás minősége, népszerűsége tekintetében. Az összetéveszthetőség való hasonlóság túlmutat az egyszerű hasonlóságon. Az összetéveszthetőség elvont zsinórmértéke a fogyasztókban általában kialakuló megítélés, amely inkább alapul felületes benyomáson, mintsem alapos elemzésen. Az összetéveszthetőség való hasonlóság vizsgálatánál mindig az összbenyomásból kell kiindulni. A vizsgálat során ki kell térni arra, hogy a védjegyek vizuálisan, hangzásukban, illetve fogalmilag, jelentéstartalmukban mennyire hasonlóak. A megjelölések összetéveszthetőségének vizsgálatakor így a fogyasztó oldalán megjelenő észlelés a mérvadó, amelyet elsősorban a megjelölés domináns elemei határoznak meg. A hasonlóság vizsgálata során összetéveszthetőséget eredményezhet az is, ha gondolati képzettársítás útján kapcsolja össze a fogyasztó a megjelölést a korábbi védjeggyel. A kizáró ok alkalmazásának alapvető feltétele a megjelölések összevetése mellett az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások hasonlósága is. Az árujegyzékek hasonlóságánál nemcsak azt kell vizsgálni, hogy a védjegyek árujegyzékébe tartozó termékek, illetve szolgáltatások azonos osztályba vannak-e besorolva, hanem értékesítési jellemzőiket, felhasználási és rendeltetési szempontból való hasonlóságukat is figyelembe kell venni. Az eset összes körülménye alapján dönthető el, hogy a fenti szempontok szerinti vizsgálat az összetéveszthetőség megállapítását megalapozza vagy kizárja-e.

Elutasította az SZTNH a „YOYO FRESH” szóösszetétel megjelölést a 29. és 32. osztály igényelt termékeire, mivel úgy ítélte meg, hogy az összetéveszthetőségig hasonló a korábbi „YO-FRESH” és „YO-” szóösszetétel és szóvédjegyekhez, a domináns „YO” szóelemek azonossága miatt. A bejelentett megjelölés magában foglalja a korábbi védjegyeket, amit a „YO-” szóelem megkettőzése tovább hangsúlyoz. A releváns fogyasztók a forgalomban a szárítottgyümölcs- és üdítőital-termékeknél nem tudják megfelelően elhatárolni egymástól a megjelöléseket.³³

Nem találta összetéveszthetőnek az SZTNH a védjegybejelentésbe foglalt alábbi, szóelemeket is tartalmazó ábrás megjelölést, valamint a – többek között ruházati termékekre oltalom alatt álló – „ZARA” korábbi védjegyet, tekintettel arra, hogy a magas fokú vizuális és hangzásbeli hasonlóság ellenére a hasonló „ZALA” szóelemnek olyannyira nyilvánvaló földrajzi jelentése van a magyar fogyasztó számára, hogy az kizárja az összetéveszthetőség veszélyét.³⁴

³³ M1602415 számú ügy.

³⁴ Lajstromszám: 193 374.

- **Eltérő áruk**, illetve **szolgáltatások** esetén az olyan megjelölés, amely **azonos egy belföldön jó hírnevet élvező** korábbi védjeggyel vagy ahhoz **hasonló**, ha a megjelölés **alapos ok nélkül történő használata a jó hírű védjegy megkülönböztető képességét vagy hírnevét sértené vagy tisztességtelenül kihasználná**.

Léteznek olyan védjegyek, amelyeknek az ismertsége, reputációja jóval meghaladja az átlagos védjegyek ismertségét. Ilyen védjegy lehet például a „COCA-COLA”, az „IBM”, a „FERRARI” stb. Ezen védjegyek védelmét erősíti a törvény azért, hogy a belföldön megszerzett reputációjuk lehetséges sérelme, illetve kihasználása esetén eltérő áruk, illetve szolgáltatások tekintetében is kizárja a későbbi megjelölés oltalmát. A korábbi jó hírű védjegyre tekintettel csak abban az esetben van lehetőség a megjelölés lajstromozásának elutasítására, ha annak használata a jó hírű védjegy megkülönböztető képességét vagy hírnevét úgy sértené vagy használná ki, hogy a későbbi megjelölés használatára nincs alapos ok. A jó hírű védjegy oltalma tehát szélesebb körű. Nemcsak az azonos vagy hasonló árukra, illetve szolgáltatásokra, hanem az olyan árukra, szolgáltatásokra is kiterjed, amelyek nem szerepelnek a jó hírű védjegy árujegyzékében. Csak a lajstromozott védjegyek lehetnek jó hírűek. Ezen lajstromozást gátló akadály alapján nem szükséges az összetéveszthetőség veszélyének a fennállása, elegendő, ha a hasonlóság olyan mértékű, hogy annak alapján a releváns fogyasztók kapcsolatot teremtenek a bejelentett megjelölés és a jó hírű védjegy között. A jó hírnév fennáll, ha bizonyítható, hogy a védjegyet egy adott ország lényeges területén, az árujegyzékbe tartozó árukat és szolgáltatásokat **az érintett fogyasztók jelentős hányada ismeri**. A védjegy jóhírűségét mindig annak kell bizonyítania, aki erre hivatkozik. Az SZTNH a jóhírűséget nem tekintheti köztudomásúnak egyetlen árujelző esetében sem.

Az SZTNH a COHIBA-ügyben³⁵ megállapította, hogy a dohánytermékekre fennálló és elsősorban a szivarokra használt, világszerte ismert COHIBA védjegy jó hírnevet élvez, így a későbbi védjegy törlésének van helye attól függetlenül, hogy a COHIBA árujegyzékében nem szerepelnek a ruházati termékek, valamint a vendéglátóipari szolgáltatások. A hírnév tisztességtelen kihasználásának lehetőségét az érintett árukra és szolgáltatásokra megalapozottnak tartotta az SZTNH.

A korábbi védjegyekkel való ütközés miatti viszonylagos kizáró okok körében korábbi védjegyeket kell tekinteni az ún. **közismert védjegyeket** is. Korábbi védjegyek minősül ugyanis az olyan megjelölés is, amely – a PUE alapján – **lajstromozástól függetlenül** korábban vált belföldön közismert védjeggyé. Itt valójában egy olyan megjelölésről van szó, amelynek az oltalma nem lajstromozás útján keletkezett, hanem azáltal, hogy jogosultja azt ténylegesen használta a piacon, és ennek következtében mintegy védjegyként hivatkozhat rá. Ennek megfelelően a közismert védjegy nem szükséges, hogy lajstromozott legyen, elegendő, ha a jogosultja igazolja, hogy a megjelölést az érintett fogyasztóközönség lényeges része ismeri, és azt meghatározott árukhoz, illetve szolgáltatásokhoz köti. Figyelemmel arra, hogy a korábbi védjegy jó hírnevére alapított lajstromozást gátló ok esetében feltétel, hogy a korábbi védjegy lajstromozott legyen, így e kizáró ok esetében a közismert védjegy korábbi védjegyként nem vehető figyelembe.

³⁵ Lajstromszám: 163 652.

A jogosult lajstromozást gátló okként csak akkor hivatkozhat korábbi védjegyre, ha azt **ténylegesen használta**. E használati kényszer értelmében a védjegyjogosult kötelezettsége, hogy a védjegy lajstromozását követő öt éven belül kezdje meg **védjegyének használatát**, illetve a már megkezdett használatot ne hagyjon fel öt évet meghaladó időtartamra. A használati kényszer elmulasztása esetén nem lehet fellépni a korábbi, de ténylegesen nem használt védjegy alapján a későbbi védjegybejelentéssel szemben.

A viszonylagos kizáró okok második csoportja alapján nem részesülhetnek védjegyoltalomban az alábbi megjelölések.

- Az a megjelölés, amely **másnak korábbi személyiségi** – különösen névhez, képmáshoz fűződő – **jogát sértené**. A Vt. hivatkozott rendelkezése bármely korábbi fennálló személyiségi jog sérelmét – a megsértett jog típusától függetlenül – a védjegy lajstromozását kizáró okként határozza meg. A Vt. e rendelkezése ún. keretrendelkezés, amelyet a személyiségi jogokat meghatározó és védelmező jogszabályok, elsősorban a Ptk. tölt meg tartalommal. A Ptk. személyiségi jogként ismeri el – egyebek mellett – a névviselés jogát. A természetes személyeket megillető névviselési jog sérelmének megállapítása függ a név gyakoriságától, az érintett személy ismertségétől, illetve attól is, hogy az érintett személyt miről ismerik fel. Mivel a névviselés jogának védelmére vonatkozó szabályok – jellegüknél fogva – nem csak a magánszemélyekre vonatkoznak, a névviselés védelmét biztosító rendelkezéseket a jogi személyekre is alkalmazni kell. Az 1959-es Ptk. a jogi személyekkel kapcsolatban rögzítette az ún. névkizárolagosság elvét, melynek értelmében a jogi személy nevének különböznie kell azoknak a korábban nyilvántartásba vett jogi személyeknek a nevével, amelyek hasonló működési körben és azonos területen tevékenykednek. Ehhez képest a Ptk. 3:6. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a jogi személy nevének olyan mértékben kell különböznie a korábban nyilvántartásba vett más jogi személy elnevezésétől, hogy azzal ne legyen összetéveszthető. A névviselési jog sérelmét jelentheti nem csupán a jogi személy nevével azonos, hanem az ahhoz összetéveszthetőségig hasonló név jogtalan használata is. A 2014. március 15-e, azaz az új Ptk. hatálybalépése után indult védjegyeljárásokban a Vt. 5. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott viszonylagos kizáró ok nem csak az azonos területen és hasonló működési körben tevékenykedő, hanem mindazon jogi személyek esetében alkalmazható, amelyek nevei – ténylegesen kifejtett tevékenységüktől függetlenül – összetéveszthetők egymással. Az új szabályozás ugyanakkor nem írja felül azt a korábban kialakított joggyakorlati elvet, miszerint egy vállalkozás névhez való jogának sérelme kizárólag abban az esetben állapítható meg, ha a cég tényleges gazdasági tevékenységet fejt ki az érintett áruk vagy szolgáltatások körében.

A Ptk. értelmében a személyiségi jogok sérelmét jelenti a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése is. Az adott személy képmásával kapcsolatos visszaélés megvalósulhat a személy képmásának ábrás megjelölésként, vagy valamely megjelölés elemeként történő felhasználásával. A képmással való visszaélés nem csupán fényképfelvétel jogosulatlan felhasználása révén, hanem egyéb számítástechnikai, nyomdai vagy grafikai úton előállított másolás útján is megvalósulhat.

A személyiségi jogok gyűjtőfogalmába tartoznak az ún. kegyeleti jogok is. A személyiségi jogok – így a névviseléshez fűződő jog is – a jogosult természetes személy halálával megszűnnek. A Ptk. hivatkozott rendelkezése értelmében a meghalt személy névviselési jogát az erre jogszabály által feljogosított hozzátartozók kegyeleti jogként érvényesíthetik.

Nem adott oltalmat az SZTNH a CHAGAL órák és egyéb időmérő eszközök áruosztályra vonatkozó szömegjelölésére arra hivatkozva, hogy a megjelölés személyhez fűződő jogot sért, mivel a szó egy betű híján megegyezik a világhírű festő, Mark Chagall családnevével. A bíróság ezt az értelmezést megerősítve kimondta, hogy a névviseelési jog sérelme nem csak a családi név és az utónév együttes használatával valósulhat meg. Egy közismert családi név jogosulatlan használata jogsérelmet jelent az utónév feltüntetése nélkül is. Az ismert festő családneve és a bejelentett megjelölés közötti hasonlóságot nem zárja ki a jelentéktelen betűeltérés sem. A megjelölés láttán vagy hallatán a vásárlók a személynévre asszociálnak.³⁶

- Az olyan megjelölés, amely más korábbi **szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó** vagy **iparjogvédelmi jogba** ütközne. Más, korábbi szerzői jogba való ütközésre jellemzően akkor lehet hivatkozni, ha a megjelölés egésze vagy valamely eleme más javára szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogi törvény értelmében a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához, továbbá a szerzőt megilleti a műben szereplő jellegzetes alak kereskedelmi hasznosításának és az ilyen hasznosítás engedélyezésének a joga. A más, korábbi iparjogvédelmi jogba ütközés is a védjegybejelentés elutasítását eredményezheti. Jellemzően a korábbi formatervezési mintával történő ütközés merülhet fel egy ábrás vagy térbeli kialakítású megjelölés esetén, de előfordulhat egy találmány címével való ütközés is.

Elutasította az SZTNH a magyar bejelentő által benyújtott, a HARRY POTTER szóösszetétel védjegyként történő oltalmára irányuló bejelentést arra hivatkozva, hogy a megjelölés azonos a J. K. Rowling Magyarországon is általánosan ismert könyvsorozatában szereplő jellegzetes és eredeti alak könyvcímét adó nevével. Így a bejelentett megjelölés az angol író korábbi szerzői jogaiba ütközik.³⁷

- Az a **megjelölés, amelynek használatát egy olyan megjelölés alapján, amelyet korábban, gazdasági tevékenység körében, lajstromozás nélkül ténylegesen használtak belföldön, a korábbi használó más jogszabály alapján megtilthatná.** Ez a rendelkezés azoknak az érdekeket védi, akik ténylegesen használnak egy megjelölést gazdasági tevékenységük körében, azonban védjegy-oltalmi igényt nem jelentettek be a hatósághoz azzal kapcsolatban. A kizáró ok alkalmazásának két konjunktív feltétele van. Az első feltétel az, hogy a megjelölést az arra hivatkozó fél a támadott védjegybejelentés bejelentési, illetve elsőbbségi napjához képest korábbról fogva, gazdasági tevékenység körében, ténylegesen használja belföldön, amelynek a bizonyításához szükséges mértéket és időtartamot az árujegyzékbe sorolt áruk és szolgáltatások, illetve a megjelölt védjegyjogon kívüli jogszabályok alapján kell megítélni. A második feltétel pedig, hogy a megjelölés használatát a korábbi használó más jogszabály alapján megtilthatná. A Vt. a korábbi rendelkezéshez képest pontosabb megközelítést alkalmaz a lajstromozás nélküli korábbi használatra alapított viszonylagos kizáró ok szabályozását illetően.

³⁶ Legfelsőbb Bíróság Pkf. IV. 20.315/1993.

³⁷ M0101455 számú ügy.

A lajstromozás elleni felszólalás vagy a védjegy törlésének lehetősége akkor áll fenn, ha valamely védjegyjogon kívüli jogszabály lehetőséget biztosít a korábbi használónak az ütköző megjelölés **használatának megtiltására**. A védjegyjogon kívül jogszabály tekintetében a Vt. nem tartalmaz megkötést, így e viszonylagos kizáró ok körében a felszólaló vagy a kérelmező elvileg bármilyen jogszabályra hivatkozhat. Az esetek döntő többségében a hivatkozott jogszabály a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény.³⁸

Törölte az SZTNH a REBECCA szóvédjegyet, mivel az ellenérdekű fél igazolta, hogy ilyen néven alakult meg és működött folyamatosan társasága már évekkel a jogosult védjegybejelentését megelőzően. Az eljárás során csatolt nagyszámú okirati bizonyítékkal igazolásra került az a tény is, hogy az ellenérdekű fél – a védjegy árujegyzékébe tartozó – ruházati termékeket ilyen megjelöléssel hozott forgalomba a védjegybejelentést megelőzően, illetve azt követően is, folyamatosan.³⁹

- A megjelölés, ha azt **a védjegy jogosultjának képviselője**, illetve **ügynöke** – **a jogosult engedélye nélkül** – **saját nevében jelentette be lajstromozásra, kivéve**, ha a képviselő vagy az ügynök igazolja, hogy **eljárása helyénvaló volt**. E viszonylagos kizáró ok esetében elsőként azt kell vizsgálni, hogy a jogosulatlan bejelentést benyújtó személy képviselőnek, illetve ügynöknek minősül-e. Általában ez megállapítható akkor, ha egy külföldi cég nem kíván belföldön ténylegesen gazdasági tevékenységet folytatni vagy leányvállalatot alapítani, hanem termékeit egy magyarországi ügynök közbeiktatásával hozza forgalomba. Előfordul olyan eset is, amikor belföldi cég bíz meg egy ügynököt termékeinek értékesítésével. Megtörténhet, hogy a felek közötti viszony egy idő után megromlik, vagy a megbízó jobb feltételek mellett egy másik ügynököt vesz igénybe termékeinek forgalmazására. Ekkor a korábbi ügynök azért, hogy piaci pozícióit megtartsa, védjegybejelentést tesz arra a megjelölésre, amellyel a megbízó termékei vannak ellátva. Az is előfordulhat, hogy az ügynök már a szerződés megkötésekor védjegybejelentést tesz a saját nevében a megbízás és a megbízó megtartása érdekében. Az ilyen ügynökök jogszerűtlen oltalomszerzésének megakadályozását szolgálja a fenti kizáró ok.
- Az a megjelölés, amelynek használatát az **eredetmegjelölések és földrajzi jelzések** oltalmát biztosító európai uniós vagy nemzeti jogszabályok alapján a földrajzi árujelző oltalmából fakadó jogokat gyakorolni jogosult személy megtilthatná, feltéve, hogy az eredetmegjelölés vagy földrajzi jelzés lajstromozására irányuló bejelentést korábban tették meg és az eredetmegjelölést, vagy a földrajzi jelzést utóbb lajstromozták. A védjegybejelentés meghirdetését követően a földrajziárujelző-oltalom jogosultjai akkor is felszólalhatnak a bejelentett megjelölés lajstromozásával szemben, ha a hivatalból végzett érdemi vizsgálat során a földrajzi árujelzőkre vonatkozó feltétlen kizáró ok alapján az SZTNH nem adott ki felhívást. A viszonylagos kizáró okok körében a fellépés lehetősége szélesebb körben áll fenn, ugyanis **bármilyen ütközés** feljogosítja a földrajzi árujelzőt használni jogosult személyeket arra, hogy felszólaljanak a védjegy lajstromozása ellen. A már lajstromozott védjegyekkel szemben pedig törlési eljárás indítható erre a kizáró okra való hivatkozással is. A védjegyjogi szabályozás tehát az olyan esetekben, ahol a védjegy árujegyzéke és a földrajzi árujelzővel ellátott terméktípus

³⁸ http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=26902

³⁹ 151390 számú ügy.

eltér, a földrajzi árujelző oltalmából fakadó jogokat gyakorolni jogosult személyre telepíti a lajstromozás elleni – felszólalás útján való – fellépés lehetőségét. A felszólalás benyújtására az a személyi kör jogosult, akik a földrajzi árujelző oltalmából fakadó jogokat gyakorolni jogosultak, azaz akiknek jogérvényesítési joguk is van. Ez a jogosultság – az alkalmazandó földrajziárujelző-oltalmi rendszertől függően – alapulhat a Vt.-n vagy uniós jogszabályon is, és azt a közösséget és annak tagjait illeti meg, amelynek tagjai a földrajzi árujelző használatára jogosultak. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi szerződések alapján oltalomban részesített földrajzi árujelzők jogosultjai is az uniós vagy nemzeti oltalmi rendszerek alapján léphetnek fel a jogosulatlan használat ellen, a kizáró okra való hivatkozás természetesen a harmadik országokból származó, nemzetközi megállapodásban szereplő földrajzi árujelzők jogosultjait is megilleti.

A viszonylagos kizáró okok esetében mód van arra, hogy a megjelölés lajstromozásához a korábbi akadályozó jog jogosultja hozzájáruljon. Ezt a nyilatkozatot nevezzük **hozzájáruló nyilatkozatnak**.

5.1.6. A védjegyhasználat, a védjegybitorlás és a védjegyoltalom korlátjai

A védjegyhasználat körében a védjegyjogosultat megillető **kizárólagos használati jog** mellett a védjegyjogosultat terhelő **kötelezettségekkel**, továbbá a **védjegybitorlással és a védjegyoltalom korlátaival** kell megismerkednünk.

A védjegyjogosultnak a védjegyoltalom alapján **kizárólagos joga** van a **védjegy használatára**, de e használatot **más** személyek **részére is engedélyezheti**. Ezt az engedélyt védjegylicenciának, **védjegyhasználati engedélynek** hívjuk. A védjegyhasználati engedély alapján a védjegyoltalom jogosultja **engedélyt ad** a védjegy használatára, a használó pedig köteles ennek fejében **díjat fizetni**. A szerződési szabadság elve alapján a védjegyhasználati szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg, azaz a felek a védjegyhasználati szerződésre vonatkozó törvényi rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja. A védjegyhasználati szerződés azonban semmis, ha annak teljesítése a fogyasztók megtévesztését eredményezné.

A védjegyjogosult köteles **szavatolni**, hogy harmadik személynek nincs a védjegyre vonatkozó olyan joga, amely a használatot akadályozza vagy korlátozza. A védjegyjogosult köteles továbbá a használót a védjegyre vonatkozó jogokról és fontos körülményekről **tájékoztatni**. A védjeggyel kapcsolatos gazdasági, műszaki és szervezési ismereteket és tapasztalatokat – **know-how-t** – azonban csak akkor köteles átadni, ha ebben a felek kifejezetten megállapodtak. A védjegyjogosultat továbbá megilleti a **minőség ellenőrzésének joga**, mellyel azt biztosíthatja, hogy a védjegyhasználó gyengébb minőségű áru forgalomba hozatalával, illetve szolgáltatás nyújtásával ne rendítse meg a védjegybe vetett fogyasztói bizalmat.

Ha a felek eltérően nem állapodnak meg, a védjegyhasználati szerződés minden időbeli és területi korlát nélkül, az árujegyzékben szereplő valamennyi árura, illetve szolgáltatásra, a használat minden módjára és mértékére kiterjed. A védjegyhasználati szerződés viszont csak abban az esetben biztosít kizárólagos jogot, ha a szerződésben ezt kikötötték. Kizárólagos védjegyhasználati szerződés esetében a védjegyet a használón kívül a védjegyjogosult is használhatja, kivéve, ha ezt kizárták. A védjegyhasználó ún. allicenciát, azaz más részére további védjegyhasználati engedélyt

csak akkor adhat, ha ezt a védjegyjogosult a védjegyhasználati szerződésben kifejezetten megengedte. Mivel a védjegyhasználati szerződéseket a felek általában határozott időre kötik, azok a határozott idő elteltével megszűnnek. Abban az esetben is megszűnik a védjegyhasználati szerződés, ha a védjegyoltalom bármilyen oknál fogva megszűnik, például megújítás nélkül lejár az oltalom, a védjegyjogosult lemond az oltalomról, stb.

A védjegyoltalom korlátlan ideig megújítható, így az hosszú időre biztosíthat kizárólagos jogot a védjegyjogosult számára. A gyakorlatilag korlátlan idejű oltalom ellentételezéseként fogható fel a védjegyek esetében a **használati kényszer**. A törvény a védjegyjogosultak részére használati kötelezettséget ír elő, amelynek elmulasztása esetén a védjegyjogosultat **joghátrány éri**. Ilyen joghátrány lehet többek között az, hogy

- a nem használt védjegy nem képez lajstromozási akadályt egy későbbi védjegybejelentésbe foglalt megjelöléssel szemben;
- a nem használt védjegyre, mint korábbi jogra, felszólalást nem lehet alapítani;
- kérhető a védjegyoltalom megszűnésének megállapítása;
- a nem használt korábbi védjegy alapján nem törölhető egy későbbi védjegy.

A használati kényszer értelmében a védjegyjogosult **kötelezettsége**, hogy a védjegy lajstromozását követő öt éven belül megkezdje **védjegyének használatát**, illetve a már megkezdett használat **ne hagyjon fel** öt évet meghaladó időtartamra. Ha ez mégis megtörténne, érvényesíthetők az említett, a jogosultra nézve hátrányos következmények, kivéve, ha a védjegyjogosult a használat elmaradását **kellőképpen igazolja**. A törvény a védjegyhasználati kötelezettség körében a védjegy tényleges, intenzív használatát kívánja meg az árujegyzékbe tartozó árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban. A védjegyhasználatnak mindig a védjegyjogosult által **ténylegesen forgalmazott** termékekkel, illetve az általa **ténylegesen nyújtott szolgáltatásokkal** kell kapcsolatban állnia. A védjegyhasználat módja lehet például a reklámozás vagy az üzleti levelezés is, a hangsúly ugyanis a használat **volumenén, rendszerességén** van. Védjegyhasználatnak minősül az is, ha a védjegyet olyan alakban használják, amely a lajstromozott alaktól csak a megkülönböztető képességet nem érintő elemekben tér el, valamint, ha a védjegyet a belföldön lévő árun vagy annak csomagolásán kizárólag az országból történő kivitel céljából helyezik el. A védjegynek a védjegyjogosult engedélyével történő használatát úgy kell tekinteni, mintha azt a védjegyjogosult saját maga használta volna.

Aki a védjegyjogosult kizárólagos védjegyhasználati jogát megsérti, **védjegybitorlást** követ el. A bitorló személy magatartásával más árujelzőjének megkülönböztető képességét, jó hírnevét, ismertségét, a fogyasztók általi elfogadottságát használja ki tisztességtelen módon. Védjegybitorlás esetén a **jogosult bárkivel szemben fellephet, aki engedélye nélkül – gazdasági tevékenység körében – használ**

- a védjeggyel **azonos** megjelölést az árujegyzékben foglaltakkal megegyező áruk és szolgáltatások kapcsán;
- a védjeggyel az **összetéveszthetőségig hasonló** megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplőkkel vagy azokhoz hasonlóak, ideértve a gondolati képzettársítást is, valamint

- a védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölést **eltérő áruk és szolgáltatások** esetében, ha a **védjegy jó hírű**, és a megjelölés alapos ok nélkül történő használata a jó hírű védjegy megkülönböztető képességét vagy jó hírnevét sértené vagy tisztességtelenül kihasználná.

A fenti feltételek megvalósulása esetén **tilos különösen** a megjelölés elhelyezése az árun vagy a csomagolásán. Tilos továbbá a megjelölést hordozó áru forgalomba hozatala, eladásra való felkínálása, valamint forgalomba hozatal céljából történő raktáron tartása, a megjelölés alatt szolgáltatás nyújtása vagy annak felajánlása, a megjelölést hordozó árukhoz az országba történő behozatala vagy onnét történő kivitele, a megjelölés használata az üzleti levelezésben vagy a reklámozásban, a megjelölés használata kereskedelmi név vagy vállalkozás nevéként, vagy azok részeként, a megjelölés összehasonlító reklámban való használata. A magyar bírósági gyakorlat szerint védjegybitorlást a kizárólagos jogot sértő **doménnév** regisztrációjával is el lehet követni.

KORTÁRS SZEMMEL FARAGÓ GÉZÁRÓL

Faragó Géza, aki egyébiránt legrégebb és legnépszerűbb plakátművésznk, legszívesebben az asszonyi dolgokkal foglalkozik. Legkedvesebb témái a divatcikkek, piperetárgyak és orfeumok. A Faragó-plakát a hatásos megvalósítás miatt feltűnést kelt. Habár plakátjai nem pályáznak a halhatatlanságra, kitérő céljukat pontosan elérik, s ezzel nem minden olajfestmény dicsekedhet. Ne gondoljuk azt, hogy Faragónak más területen ne lennének ambíciói. A tehetséges plakátfestő és szellemes karikaturista műhelyének magányában a magasrendű szépség ideájáról álmodik, s azt meg is valósítja báronyphu finomsággal. A kezét azonban ekkor is a díszítőművészet vezeti. Minden elismerés az övé, hogy Magyarországon kiállítások tucatjai sem formálják úgy a közízlést, mint az ő plakátjai.

GONDOS Ignác: A modern magyar plakát (Das Plakat, 2/1915. Ford. Bánsági Kinga)

S. NAGY Anikó, RÉDEY Judit: Az utca képeskönyve. Kereskedelmi plakátok és korabeli kritikájuk (1885-1945) (Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum Budapest, 2006) p. 26.

Faragó Géza: A szimbolista
(önarckép, 1908)

ELSŐRANGÚ **LÍPIK** ALKALIKUS
GYÓGYFÜRDŐ (SLAVONIA) JÓDTARTALMÚ
HÉVIZ 64°C

BIZTOSAN GYÓGYIT: EMÉSZTÉSI-ZAVAROK, ESÜZ,
KÖSZÜVÉNY, ÉSONTÓRÉSEK, GYERMEKKOROK ÉS ALKATI BAJOKAT.

GÖLYA
ÁRUHÁZ

URI ÉS NŐI
DIVAT

BUDAPEST
VI. NAGYMEZŐ-U. 12.

CORVIN
ÁRUHÁZ

MEGNYILT

HOLZER
DIVATHÁZA BUDAPEST

Faragó Géza reklámplakátok

Faragó Géza: Bencze és Társa (é.n.)
OSZK Plakát- és Képtár,
PKG.1914/E/0510

VÉDJEGYEK ÉS DOMÉNNEVEK

A védjegyek lajstromozása és a doménnevek regisztrációja, mind szervezetenként, mind eljárási szabályait tekintve egymástól független eljárások. Az előbbit az SZTNH, míg az utóbbit doménnev regisztrátorok végzik. Azonban a két folyamatnak vannak olyan pontjai, ahol átfedések tapasztalhatók.

A regisztrátor doménnevet bejegyző tevékenysége védjegyjogilag nem minősül jogi oltalmat keletkeztető aktusnak. A doménnevek lajstromozott védjeggyel való ütközésének a doménnev regisztrációs eljárás szempontjából a rendező elveket az Internet Szolgáltatók Tanácsának Tanácsadó Testülete által elfogadott 7/2000. (V.31.) számú elvi állásfoglalása állapítja meg, azonban fontos megemlíteni, hogy ez nem jogszabály.

A doménneveket Magyarországon regisztrátorokon keresztül lehet bejegyeztetni. A doménnev igénylője - közvetlenül .hu közdomén alá - lehet:

- bármely magyar állampolgár, vagy Magyarországon letelepedési engedéllyel rendelkező természetes személy
- magyarországi székhellyel rendelkező jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet
- az SZTNH-nál lajstromozott védjegy doménnévként történő regisztrálása esetén a védjegy jogosultja, honosságától függetlenül.

A benyújtott igényeket a regisztrátor azok megadása előtt a webszerveren az igénylés időpontjának feltüntetése mellett nyilvánosan meghirdeti. A meghirdetéstől számított 14. nap végéig a meghirdetett doménnev delegálása ellen kifogást lehet előterjeszteni. A regisztrátor a meghirdetett doménnevet kifogás hiányában bejegyzi, ellenkező esetben a jogvita rendezéséig a kérelmet nem teljesíti.

Amennyiben az SZTNH-nál lajstromozott védjegy doménnévként történő regisztrálását kéri a védjegy jogosultja vagy az arra felhatalmazott személy a regisztrátortól, akkor a fent említett két hetes meghirdetésre nincs szükség.

A doménnev igénylője önkéntes alapon előzetesen is tisztázhatja, hogy az általa választott név nem ütközik-e más védjegybe. Ennek érdekében igénybe veheti az SZTNH védjegykutató szolgáltatását.

A szolgáltatások eredményeképpen a megrendelő képet kap arról, hogy milyen hasonló megjelölések lajstromozása van folyamatban, illetve milyen releváns megjelölések állnak védjegyoltalom alatt, ami alapján megalapozott döntést hozhat a doménnev regisztráltatását illetően.

Elméletileg nincs akadálya annak, hogy a doménnev, mint megjelölés védjegyként történő lajstromozására sor kerüljön. Azonban egy bejegyzett doménnev önmagában nem jelent jogalapot arra, hogy minden további feltétel nélkül védjegyjogi oltalmat is nyerhessen. Ehhez meg kell felelni az általános lajstromozási feltételeknek.

A más védjeggyel azonos vagy összetéveszthető doménnévek a védjegyjogosult engedély nélkül történő üzleti célú használata védjegybitorlást valósíthat meg. Különösen akkor, ha azt a védjegyjogosult engedélye nélkül az elektronikus kereskedelemhez kapcsolódó üzleti levelezésben, vagy interneten megvalósuló reklámozásban használják. Így egy doménnev regisztrálása nem zárja ki azt, hogy annak használata következtében a doménnev tulajdonosa ne valósíthatna meg védjegybitorlást.

A védjegyjogosult felléphet abban az esetben is, ha harmadik felek gazdasági tevékenységi körében harmadik országokból, szabad forgalomba bocsátás nélkül, olyan árut hoznak be az ország területére, amelyen – ideértve csomagolását is – az engedélye nélkül szerepel az adott áru lajstromozott védjeggyel megegyező védjegye, vagy olyan védjegy, amelyet az említett védjegytlől lényeges elemeit tekintve nem lehet megkülönböztetni. A védjegyjogosult fellépési joga megszűnik, ha az eljárás során a nyilatkozattevő, illetve az áru birtokosa bizonyítja, hogy a védjegyjogosultnak az áru rendeltetési helye szerinti országban nincs joga megtiltani az adott áru forgalomba hozatalát.

Amennyiben fennáll a veszélye annak, hogy az olyan csomagolást, címkéket, függőcímkéket, biztonsági vagy eredetiséget igazoló elemeket vagy eszközöket, illetve egyéb olyan eszközöket, amelyeken a védjegyet elhelyezték, árukkal vagy szolgáltatásokkal kapcsolatban úgy használják, hogy ez a használat sértené a védjegyjogosult jogait, a védjegyjogosult – feltéve, hogy azokra gazdasági tevékenység körében kerül sor – felléphet a következő cselekményekkel szemben is.

- A védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölés elhelyezése olyan csomagoláson, címkén, függőcímkén, biztonsági vagy eredetiséget igazoló elem vagy eszközön, illetve egyéb olyan eszközön, amelyen a védjegyet elhelyezhető.
- Bármely olyan csomagolás, címke, függőcímké, biztonsági vagy eredetiséget igazoló elem vagy eszköz, illetve bármely egyéb olyan eszköz eladásra való felkínálása, forgalomba hozatala vagy ilyen célú raktáron tartása, az országba történő behozatala vagy az onnan történő kivitele, amelyen a védjegyet elhelyezték.

A védjegyoltalom jogosultja felléphet a használóval szemben, ha az megsérti a használati szerződésnek az engedély időtartamára, a védjegynek a lajstromozás által lefedett és az engedély alapján használható alakjára, az érintett áruk vagy szolgáltatások körére, a védjegyhasználat területi hatályára, valamint a használó által gyártott áruk vagy nyújtott szolgáltatások minőségének biztosítására vonatkozó bármely feltételét.

Fontos hangsúlyozni, hogy **a védjegybitorlás tekintetében csak a gazdasági szempontból releváns használat számít**. Nem követ el védjegybitorlást például az a személy, aki a saját használatra szánt fehér sportcipőjére egy híres sportszergyártó cég védjegyének matricáját felragasztja, mert ennek a cselekménynek nincs gazdasági jelentősége. Ha azonban otthon egy műhelyt rendez be, ahol „gyártja” az ilyen hamisított márkajelzésű termékeket, majd ezeket a közeli piacon értékesíti, akkor ezzel védjegybitorlást követ el.

A védjegyoltalomból eredő kizárólagos jog érvényesítése mellett lényegesek **a kizárólagos jog korlátjai** is, amelyek e jogok érvényesíthetőségének a határait jelölik ki. Az egyik ilyen korlátozás az, hogy a védjegyoltalom alapján a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy **gazdasági tevékenységének** gyakorlása során – összhangban a tisztességes ipari és kereskedelmi gyakorlattal – **használja**

- **saját nevét vagy címét** – ha természetes személyről van szó. Amennyiben azonban egy cég neve megegyezik a tulajdonos természetes személy nevével, a cégnévre már nem vonatkozik ez a korlátozás;
- a megkülönböztetésre eredendően nem alkalmas, vagy az áru vagy a szolgáltatás fajtájára, minőségére, mennyiségére, rendeltetésére, értékére, földrajzi eredetére, előállítási, illetve

teljesítési idejére vagy egyéb **jellemzőjére vonatkozó jelzést**. E jelzések az ún. szabadjelzések, ezek használatától más személyt eltiltani indokolatlan lenne;

- a **védjegyet** a jogosult áruinak vagy szolgáltatásainak ekként történő azonosítására vagy az azokra vonatkozó hivatkozásra, akkor is, ha az szükséges az áru vagy a szolgáltatás **rendeltetésének jelzésére**, különösen tartozékok vagy alkatrészek esetében. Ilyen eset például, ha a számítástechnika területén a termék más termékekkel való kompatibilitására utalnak a védjegy használatával – „Windows 10-kompatibilis” –, vagy a védjegyet annak jelzésére tüntetik fel, hogy egy alkatrész valamely gépkocsitípushoz használható – „Opelhez való keréktárcsa”, „Mercedeshez való visszapillantó tükör”. Ezt a korlátozást azonban nem lehet kiterjesztően értelmezni, így az nem vehető igénybe arra, hogy egy ismertebb védjegyet mindenféle járulékos hivatkozás, utalás nélkül használjanak.

Andrea és Tamás közel egy éve indítottak divat témában egy oldalt az egyik közösségi oldalon. Kaptak egy tájékoztató levelet, amelyben felhívták a figyelmüket arra, hogy az oldaluk neve Magyarországon bejegyzett védjegy, amelynek felhasználásához a védjegy tulajdonosának hozzájárulása szükséges. Az oldal kiválasztásának időpontjában nem voltak birtokában ennek az információnak. Az SZTNH E-nyilvántartásában megnézve látták, hogy valóban fennáll a védjegyoltalom. A cég tevékenységi köre markánsan eltér Andreáék oldalától. Jogos-e a cég követelése, hogy az oldalukat töröljék/nevezzék át?

Fontos említést tenni a védjegyoltalomnak a hallgatóságos beleegyezés, a **belenyugvás folytán** történő „**korlátozódásáról**” is. Ha a védjegyjogosult öt éven át megszakítás nélkül **eltúrte** egy későbbi védjegy belföldön történő használatát, noha **tudomása volt** e használatról, a továbbiakban **nem léphet fel** e későbbi védjegy használatával szemben, valamint korábbi védjegyére hivatkozva **nem kérheti** a későbbi védjegy **törlését** sem. A belenyugvás csak azokra az árukra, illetve szolgáltatásokra alkalmazható, amelyekkel kapcsolatban a későbbi védjegyet **ténylegesen használták**. A **rosszhiszeműen** bejelentett védjegy jogosultja **nem hivatkozhat** belenyugvásra, a rosszhiszemű bejelentést benyújtó, illetve a rosszhiszemű védjegyhasználó alappal nem hivatkozhat a korábbi védjegy jogosultjának mulasztására. A későbbi védjegy jogosultja akkor **sem léphet fel** a korábbi védjegy használatával szemben, ha a későbbi védjeggel szemben a korábbi jogra **már nem lehet hivatkozni**. A belenyugvás folytán bekövetkező „korlátozódás” **relatív hatályú**, ugyanis csak meghatározott védjegyjogosulttal, illetve védjegyhasználóval szemben következik be.

Már vagy hat éve tudomásunkra jutott, hogy egy másik, szintén autókerekedelemmel foglalkozó cég hasonló logót használ termékei forgalmazásához, mint amilyen a mienk. Eddig ezzel nem kívántam foglalkozni, de egy hitelfelvétel miatt rendbe kell tennem a cég szellemivagyon portfólióját. Kérdésem az lenne, hogy ezt szabályosan teszik-e, mivel a mi logónk oltalom alatt áll.

A belenyugvás mellett a **védjegyoltalom kimerüléséről**, az oltalomból eredő kizárólagos jog „elenyészéséről” is fontos szót ejtenünk. A védjegyoltalom alapján a védjegy jogosult **nem tilthatja meg** a védjegy használatát olyan árukkal kapcsolatban, amelyeket ő hozott forgalomba, vagy amelyeket **kifejezett hozzájárulásával** hoztak forgalomba az EGT-ben.⁴⁰ Például valaki a nemrégiben vásárolt, védjegyet viselő farmernadrágját másnak eladja, vagy a nagykereskedő a kiskereskedőknek értékesíti tovább a terméket. E szabály ugyanakkor nem alkalmazható, ha a védjegy jogosultnak **jogos érdeke** fűződik ahhoz, hogy az áruk **további forgalmazását ellenezze**, különösen akkor, ha az áru állagát, állapotát megváltoztatták, illetve **károsították**. Fontos kiemelni, hogy a védjegyoltalomból eredő jog kimerülése csak az áruk forgalomba hozatalával kapcsolatban következhet be, így pl. a védjegy használata az üzleti levelezésben nem vezethet az oltalom kimerüléséhez.

Interneten vásárolnék NIKON, Canon, KODAK márkanévvel ellátott termékeket. A kérdésem az lenne, hogy ezt Magyarországon vagy az Európai Unión belül-kívül internetes webáruházzal eladhatom-e?

Sért-e valamilyen szellemi tulajdont az a szolgáltatás, melynek keretében különböző cégek azonos termékeiből állítanak össze egy termékminta-csomagot annak érdekében, hogy azokat a vásárló összehasonlíthassa? A termékeket ehhez újracsomagolják. Ellátható ez a csomag a szolgáltatást nyújtó cég saját megjelölésével? Az érintett termékek mindegyike védjegyoltalom alatt áll.

5.1.7. Az együttes és a tanúsító védjegyek

Az **együttes védjegy** és a **tanúsító védjegy** különleges védjegyfajták. E védjegyeket nem jogosultjuk használni a gazdasági forgalomban, hanem a lajstromozás előfeltételét képező használati szabályzat szerint mások.

Az **együttes védjegyek** valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különböztetik meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól. Az együttes védjegy oltalma az egyesületet, köztestületet vagy egyesülést illeti meg, használatára azok tagjai jogosultak. A védjegy jogosult az együttes védjegyet maga nem használhatja, a tagok védjegyhasználatát azonban ellenőrzi. Az együttes védjegy használatának minősül, ha a védjegyet az egyesület, köztestület vagy egyesülés bármelyik tagja használja. Az együttes

⁴⁰ Az Európai Unió tagállamai, valamint Norvégia, Izland és Liechtenstein tartozik e körbe.

védjegyre vonatkozó bejelentésnek magába kell foglalnia a szabályzatot is. A szabályzatnak tartalmaznia kell a védjegyjogosult elnevezését és székhelyét, a használatára jogosult tagok adatait, a tagság feltételeit, a védjegyhasználat feltételeit, a védjegy használatának ellenőrzésére vonatkozó előírásokat és a jogosulatlan védjegyhasználattal szembeni fellépés rendjét.

VOLÁN együttes védjegy⁴¹

MAGYAR NYOMDATERMÉK együttes védjegy⁴²

A **tanúsító védjegy** az anyagösszetétel, az áruk gyártási módja vagy a szolgáltatásnyújtás módja, illetve a minőség, a pontosság vagy egyéb jellemző tekintetében tanúsított árukat vagy szolgáltatásokat különbözteti meg az ilyen tanúsítással nem rendelkező más áruktól vagy szolgáltatásoktól. Nem szerezhetsz oltalmat tanúsító védjegyre az a vállalkozás, amely nem független a tanúsító védjegy lehetséges használójától, maga is előállítja vagy forgalmazza az árujegyzékben szereplő árukat, vagy ilyen vállalkozásokkal tartós jogviszonyban áll. A tanúsító védjegyre vonatkozó bejelentésnek szintén tartalmaznia kell a használatra vonatkozó szabályzatot, melynek kellékei az együttes védjegyre vonatkozó szabályzat kötelező kellékei mellett az árujegyzékben szereplő árukra és szolgáltatásokra vonatkozó minőségi követelményekkel, illetve a minőség tanúsításának szabályaival egészül ki.

KORONÁS TOJÁS⁴³

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
KUTATÓI ÁLTAL FEJLESZTVE⁴⁴

⁴¹ Nemzetközi lajstromszáma: 810 081.

⁴² Lajstromszám: 199 299.

⁴³ Lajstromszám 203 082.

⁴⁴ Lajstromszám: 222 447.

5.2. A NEMZETI VÉDJEJY LAJSTROMOZÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

Mint a többi iparjogvédelmi-oltalmi forma, a védjegyoltalom is **territoriális** jellegű. A bejelentőnek tehát mérlegelnie kell az oltalom megszerzésére irányuló eljárás megindításakor, hogy a megszerzett oltalom hasznosítását milyen területen kívánja élvezni. A nemzeti úton történő oltalomszerzés akkor célszerű, ha a vállalkozás kizárólag a hazai piacon kíván megjelenni.

Magyarországon a védjegy lajstromozására irányuló eljárást a **nemzeti oltalom** megszerzése érdekében az **SZTNH** folytatja le. A védjegy lajstromozására irányuló eljárás jól elhatárolható vizsgálati szakaszokból áll.

5.2.1. A védjegybejelentés benyújtása

A védjegy lajstromozására irányuló eljárás megindításához **védjegybejelentést** kell benyújtani az SZTNH-hoz. A bejelentő a védjegybejelentést megteheti az SZTNH által ingyenesen rendelkezésre bocsátott **bejelentési formanyomtatványon**, amelynek használata azonban nem kötelező. A védjegybejelentés **elektronikus úton is** benyújtható. A bejelentésnek ugyanakkor meg kell felelnie a külön jogszabályban meghatározott részletes alaki követelményeknek.⁴⁵

Egy bejelentésben csak **egyetlen megjelölésre** igényelhető oltalom. A védjegybejelentésben meg kell határozni az árujegyzéket, azaz azt, hogy a védjegyoltalom milyen árukra, illetve szolgáltatásokra vonatkozzon. A védjegybejelentésnek bejelentési kérelmet, megjelölést, árujegyzéket, továbbá – a szükséghez képest – egyéb mellékletet kell tartalmaznia. A védjegybejelentésért jogszabályban meghatározott **bejelentési díjat** kell fizetni a bejelentés napját követő egy hónapon belül. A bejelentési díj összege attól függ, hogy a Nizzai Megállapodás szerint hány osztályba tartoznak azok az áruk, illetve szolgáltatások, amelyekre a megjelölés oltalmát igénylik. A védjegybejelentésben egynél több osztály megjelölése esetén minden osztályért további díjat kell fizetni. Ha a bejelentési díjat nem fizették meg a kérelem benyújtásakor, a SZTNH figyelmezteti a bejelentőt a törvény által megszabott határidőben történő teljesítésre. A bejelentési díj határidőben történő megfizetésének elmaradása esetén a bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

5.2.2. Az árujegyzék

Az árujegyzék azoknak az áruknak, illetve **szolgáltatásoknak** a felsorolása, amelyekkel kapcsolatban megjelölésükre a védjegyoltalmat igénylik. Az árujegyzékben az árukat, illetve a szolgáltatásokat a gyári vagy kereskedelmi védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások

⁴⁵ 16/2004. (IV. 27.) IM rendelet a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályairól

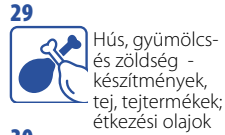
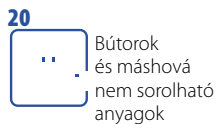
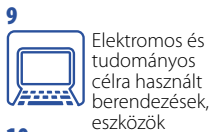
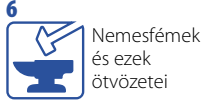
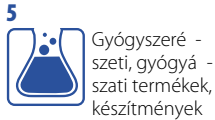
nemzetközi osztályozására vonatkozó Nizzai Megállapodás szerinti osztályok feltüntetésével, és – lehetőség szerint – az abban szereplő elnevezések használatával kell felsorolni. Az árujegyzéknek fontos szerepe van a **védjegyoltalom terjedelmének** körülhatárolásában, és ennek alapján a védjegyhasználat és a felmerülő védjegybitorlás kérdéseinek megítélésénél. A Nizzai Megállapodás szerinti osztályozás sajátos, egyedi felépítésű, más osztályozásoktól független összeállítás, így a védjegybejelentés benyújtása előtt érdemes alaposan megfontolni, hogy mely árukra, illetve szolgáltatásokra kéri a bejelentő az oltalmat. A bejelentő szabadon határozza meg az árujegyzéket és az osztályozásban szereplő bármely árut, illetve szolgáltatást. Felsorolhat még olyanokat is, amelyekkel ténylegesen nem foglalkozik, például tejgyár húsárura is kérheti az oltalmat. Jóllehet a túl tág árujegyzék elvileg növeli a védjegy oltalmi körét, tehát másokkal szemben szélesebb körű oltalmat biztosíthat, azonban hátrányos is lehet, mert növelheti az ütközés kockázatát mások védjegyeivel, illetve a megjelölés alkalmassá válhat a fogyasztók megtévesztésére, valamint 5 éven belül meg kell kezdeni valamennyi áru és szolgáltatás vonatkozásában a használatot, mert használat hiánya miatti megszűnés megállapítására irányuló eljárás indítható. Ezzel szemben a túl szűk árujegyzék azzal járhat, hogy termékbővítés vagy termékkiterjesztés esetén a kimaradt árukra új védjegybejelentést kell tenni ugyanazon megjelölésre. Ez a bejelentés azonban újabb költségeket és a védjegybejelentéssel együtt járó bizonytalanságokat eredményezhet.

A Nizzai Megállapodás tagországai a termékek és a szolgáltatások nemzetközi osztályozását **mint fő- vagy mint kiegészítő rendszert** alkalmazzák. A védjegylajstromozási okiratokban és közleményekben a nemzetközi osztályozás szerint tüntetik fel azoknak az osztályoknak a számát, amelyekhez a lajstromozott védjeggyel ellátott termékek vagy szolgáltatások tartoznak. A nizzai osztályozás **45 osztályba** sorolja azokat a termékeket és szolgáltatásokat, amelyekre védjegyoltalmat lehet igényelni. A nizzai osztályozás **34 áru és 11 szolgáltatási osztályt** határoz meg, amelyekbe az osztályozás az egyes árukat és szolgáltatásokat a felhasználás, az értékesítés, a rendeltetés és egyéb szempontok szerint sorolja be. Az egyes osztályokhoz **fejezetcím** – ún. **heading** – tartozik, amely az adott **osztályra jellemző általános kifejezésekkel** foglalja össze az adott osztályba tartozó termékek vagy szolgáltatások körét. Korábban a fejezetcímek használata a védjegybejelentés elkészítését könnyítette meg azáltal, hogy ha a védjegybejelentés árujegyzékében egy igényelt osztályról a **fejezetcím szövegét** tüntették fel, azt úgy kellett tekinteni, hogy a bejelentés árujegyzéke az adott osztályba tartozó valamennyi termékre, illetve szolgáltatásra kiterjed.

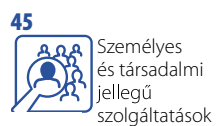
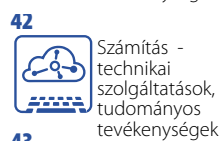
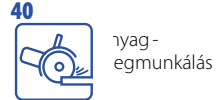
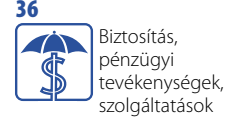

Például a 25. osztály fejezetcíme: „Ruházati cikkek, cipők, kalapárúk”. Ez az osztály az összes ruházati terméket és lábbelit felöleli. 2012-ben azonban az EUB a C-307/10. számú IP TRANSLATOR előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletében megállapította, hogy a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 2008/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet úgy kell értelmezni, hogy az megköveteli, hogy a védjegybejelentés tárgyát képező árukat vagy szolgáltatásokat a bejelentő kellően egyértelműen és pontosan jelölje meg. A pontos megjelölés célja az, hogy az illetékes hatóságok és a gazdasági szereplők pusztán ennek alapján is meg tudják határozni a védjegy oltalmának terjedelmét.

ÁRUK

SZOLGÁLTATÁSOK

A Vt. 2019. január 1. napjától hatályos rendelkezései az egyértelműség és a pontosság követelményének megfelelően előírják, hogy a fejezetcímben található általános kifejezések abban az esetben használhatók, ha azok megfelelnek az egyértelműség és pontosság követelményének. Az általános kifejezéseket – ideértve a nizzai osztályozás fejezetcímében szereplő általános fogalmakat – úgy kell értelmezni, hogy azok kizárólag a kifejezés szó szerinti jelentése által egyértelműen megjelölt árukat és szolgáltatásokat fedik le. A módosítás hatálybalépését követően indult eljárásokban megszűnik az a gyakorlat, amely az EUB C-307/10. számú IP TRANSLATOR-ügyben hozott előzetes döntése alapján nyilatkozattételi kötelezettséget írt elő az árujegyzékben fejezetcímeket használó bejelentők számára.

Ebből következően 2019. január 1-jét követően már nincs lehetőség az árujegyzékben feltüntetett fejezetcímeket – a korábbi gyakorlat szerint elfogadott – ügyféli nyilatkozattal az általános kifejezések szó szerinti jelentésén túlmenő hatókörrel felruházni.

A védjegybejelentőnek természetesen arra is lehetősége van, hogy az egyes osztályokba tartozó **egyes árukra vagy szolgáltatásokra** igényelje a védjegyoltalmat. Ebben az esetben is fel kell tüntetnie a Nizzai Megállapodás osztályjelzeteit.

Az előbbi példánál maradva, ha a védjegybejelentő csak egy ruházati termékre igényli a védjegyoltalmat, akkor ezt a következők szerint jelölheti meg: 25. osztály „bőrruházat” vagy „fürdőruhák”.

Fontos még azt is megjegyeznünk, hogy a Nizzai Megállapodás rendelkezései **szabad kezett adnak a tagállamoknak** az áruk, illetve a szolgáltatások **hasonlósága** kérdésében. A védjegy-lajstromozási, törlési vagy megszűnés-megállapítási eljárásokban ezért az egyes védjegyhatóságok nemzeti jogszabályaik, illetve jogalkalmazói gyakorlatuk alapján hozhatnak döntést.

The logo for 'Kotányi Fűszervilág' features the word 'KOTÁNYI' in a red, outlined, sans-serif font inside a green oval. Below it, the word 'Fűszervilág' is written in a large, elegant, red cursive script.

Kotányi Fűszervilág (színes ábrás)⁴⁶

Árujegyzék

- 30 Fűszerek; fűszerek, ízesítők; fűszerkeverék.
- 35 Reklámanyagok (röplapok, prospektusok, nyomtatványok, áruminták) terjesztése; reklámanyagok terjesztése; reklámozás.

Cégünk különböző műszerek és készülékek kereskedelmével foglalkozik, de van pár saját márkánévvel ellátott termékünk is. Ezt a márkanévet szeretnénk oltalom alá helyezni. Első körben Magyarországon védetnének le. Ha a márkanév több termékkört is magába foglal, több áruosztályba is besorolható, akkor a bejelentési eljárás során hogyan kell eljárni?

⁴⁶ Lajstromszám: 179 791.

Cégünk rendezvényszervezéssel foglalkozik. Vannak üzleti eseményeink, ahol szakemberek találkoznak egy bizonyos témakörben, illetve tematikus bulisorozatokat is szervezünk. Hogyan lehetséges egy-egy eseményt, vagy annak témáját (ötletét) levédeni?

Cégünk gépi hímzéssel foglalkozik és több évtizede készítünk sportegyesületek logójával ellátott termékeket. A közelmúltban az egyik ilyen egyesület keresett meg bennünket azzal, hogy az egyesület címere, logói és szlogenjei védjegyoltalom alatt állnak, így a további gyártást csak szerződéses jogviszony keretében tehetjük meg jogszerűen. Az SZTNH E-nyilvántartása szerint a szóban forgó védjegy 5 árukategóriában élvez oltalmat, de sem a 24-es (textil), sem a 40-es szolgáltatás (hímzés) nincs felvéve. Ki lehet-e minket zárni a továbbiakban a gyártásból, illetve forgalmazásból?

5.2.3. A bejelentési nap elismerése, az alaki vizsgálat és a kutatási jelentés

Az SZTNH a bejelentés benyújtását követően **megvizsgálja, hogy elismerhető-e a bejelentési nap**, továbbá megfizették-e a **bejelentési díjat**, valamint elvégzi a bejelentés **alaki vizsgálatát**.

Az elismert bejelentési napnak a védjegyjogban fontos szerepe van, ugyanis ehhez igazodik az oltalmi idő kezdete, és általában az elsőbbség napja. Egyes eljárási határidőket is a bejelentés napjától kell számítani. A védjegybejelentés napja az a nap, amelyen az SZTNH-hoz beérkezett bejelentés tartalmazza legalább

- az **utalást** a védjegyoltalom iránti **igényre**,
- a bejelentő nevét, továbbá lakcímét vagy székhelyét, vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét; képviselő esetén a képviselő nevét, továbbá lakcímét vagy székhelyét vagy biztonságos kézbesítési szolgáltatási címét, vagy a **bejelentővel való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő más adatot**
- a **megjelölés** olyan ábrázolását, amely kielégíti az egyértelműség és pontosság követelményét,
- az **árujegyzéket**, függetlenül attól, hogy az árujegyzék megfelel-e az egyéb követelményeknek.

A bejelentési nap elismeréséhez nem szükséges, hogy az árujegyzék kialakítása szabályszerű legyen, elegendő, ha a bejelentés tartalmazza a szöveges árujegyzéket. A bejelentési nap elismeréséhez a megjelölés és az árujegyzék benyújtása helyett **elsőbbségi iratra** is elegendő utalni. Az elsőbbségi nap a védjegyoltalommal kapcsolatos elsőbbségi jogok megalapozásának az időpontja. Az elsőbbségi napot követően a bejelentett megjelöléssel azonos vagy azzal összetéveszthető megjelölés azonos vagy hasonló áruk, illetve szolgáltatások esetén más javára nem lajstromozható. Hasonlóan a többi oltalmi formához, a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban is érvényesíthető az **uniós elsőbbség**. A védjegyek tekintetében az uniós elsőbbség a származási országban tett bejelentés napjától számított hat hónapon belül érvényesíthető. A lajstromozási eljárásban érvényesíthető továbbá a **kiállítási elsőbbség**, valamint a **belső**

elsőbbség is. A szabadalmaktól eltérően a korábbi, azonos megjelölésre vonatkozó, folyamatban lévő védjegybejelentés hat hónappal nem korábbi bejelentési napja vehető figyelembe (lásd az 1.5.2.1., a 2.4.2. és a 2.4.15. fejezetet).

Ha a bejelentés valamelyik feltételnek nem felel meg, az SZTNH a bejelentőt hiánypótlásra hívja fel, és a hiánypótlás napja lesz az elismert bejelentés napja. A bejelentési nap elismeréséhez szükséges feltételek vizsgálata, valamint a díjfizetés megtörténte mellett az SZTNH azt is megvizsgálja, hogy benyújtották-e az idegen nyelvű árujegyzék magyar fordítását.

Az elismert bejelentési nap megállapítását követően az SZTNH megkezdi a **bejelentés alaki vizsgálatát**. Ennek során a Hivatal megvizsgálja, hogy

- tartalmazza-e a bejelentés az összes szükséges **kelléket**, és azok a részletes alaki **előírásoknak megfelelően-e**;
- a bejelentés **egységes-e**;
- az árujegyzék **osztályozása** megfelelő-e, illetve az abban szereplő kifejezések megfelelően-e az egyértelműség és pontosság követelményének.

Egy védjegybejelentésben csak egyetlen megjelölésre igényelhető védjegyoltalom. Egységes a megjelölés akkor, ha egyértelműen megállapítható, hogy a bejelentésben egy megjelölésre kéri az oltalmat. Tekintettel arra, hogy a megjelölés igen sok formát ölthet – például lehet szó, betű, szám, ábra, hang, térbeli alakzat, továbbá ezek kombinációja is – ezért az egység kérdése adott esetben nehezen ítéltető meg. Ha a megjelölés elemei nyilvánvalóan egymáshoz kapcsolódnak, a bejelentés egységessége rendszerint nem kifogásolható. Adott esetben a fizikailag össze nem kapcsolódó elemek is alkothatnak egységet, ha az érintett áru vagy szolgáltatás tényleges piaci körülményei között ennek alkalmazása így szokásos.

Például az italtalackok nyak-, has- és hátcímkéi egyetlen megjelölésnek minősülnek.

Ezzel szemben nyilvánvalóan nem egységes a megjelölés, ha az oltalmat önálló szövmegjelölésre és ábrás megjelölésre is igénylik. Ha a bejelentett megjelölés nem egységes, az SZTNH a **bejelentés megosztására** hívja fel a bejelentőt, akinek – az eredeti bejelentési nap megőrzése mellett – lehetősége van a megjelölések közül választani, vagy akár mindkét megjelölésre külön-külön oltalmat igényelni. A megosztás következtében az egyes megjelöléseket önálló védjegybejelentéseként kell kezelni, és a díjfizetés is ennek megfelelően alakul. Ha a bejelentő a felhívásra nem válaszol a kitűzött határidőn belül, az SZTNH a védjegybejelentés egészét visszavontnak tekinti.

Az árujegyzékben azoknak az áruknak vagy szolgáltatásoknak a körét kell pontosan meghatározni, amelyekre nézve a bejelentő a megjelölés védjegykénti oltalmát igényli, azaz amelyekre a megjelölésen fennálló kizárólagos joga a későbbiekben ki fog terjedni (lásd az 5.2.2. fejezetet). Az alaki vizsgálat során az SZTNH az árujegyzék vizsgálatakor a kifejezések megfelelő osztályba sorolását ellenőrzi, valamint azt, hogy az alkalmazott kifejezés kellően egyértelműen és pontosan írja-e le az érintett árut vagy szolgáltatást. Az árujegyzéket érintő kifogás esetén az SZTNH hiánypótlási felhívásban szólítja fel a bejelentőt a kifogás tisztázására. A bejelentő a felhívásnak megfelelően pontosíthatja a kifejezést, azonban nem változtathatja meg az árujegyzéket úgy, hogy az bővebb legyen a benyújtáskori állapotához képest. Ha a bejelentő nem válaszol a kitűzött határidőn belül az SZTNH felhívására, a bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

Ha az SZTNH úgy találja, hogy a bejelentés megfelel az alaki vizsgálat során ellenőrzött követelményeknek, a bejelentett megjelöléssel kapcsolatban **kutatást végez a korábbi jogokról**. Az SZTNH a kutatást a nemzeti, az európai uniós és a Magyarországra kiterjedő hatályú nemzetközi védjegyek és védjegybejelentések körében végzi. A Hivatal vizsgálja a bejelentésbe foglalt megjelölés szóelemeit, ábrás megjelölésnél a bécsi osztályozást – a bécsi osztályozás a védjegyek ábrás elemeinek osztályozására szolgál (lásd a 9.5 fejezetet) –, figyelembe véve az árujegyzéket is. A részletes keresési szempontok lehetővé teszik, hogy az SZTNH feltárja az adott védjegybejelentésbe foglalt megjelöléshez hasonló, azzal esetleg ütköző korábbi védjegyeket és védjegybejelentéseket.

Az eredményről **kutatási jelentés** készül, amelyet az SZTNH minden esetben megküld a bejelentő számára. Az egyes védjegybejelentések vizsgálatakor készített kutatási jelentéshez kapcsolódik a **védjegyfigyelés**. Ennek lényege, hogy a bejelentő, a védjegyjogosult vagy a védjegy lajstromba bejegyzett használó kérheti, hogy értesítsék abban az esetben, ha a védjegyet feltüntették a kutatási jelentésben, azaz a korábbi elsőbbségű védjegyéhez hasonló megjelölésre tett valaki bejelentést. Ez megkönnyíti a jogok érvényesítését a felszólalási periódusban (lásd a 9.5.1. fejezetet).

Tekintettel arra, hogy az SZTNH a viszonylagos kizáró okokat nem vizsgálja hivatalból, a bejelentő számára a kutatási jelentés tájékoztató jellegű. A kutatási jelentésben feltüntetett védjegyek jogosultjai a vizsgált bejelentéssel szemben nem minden esetben szólalnak fel, továbbá előfordulhat, hogy a kutatási jelentésben nem szereplő egyéb jogok jogosultjai – például a megjelölést lajstromozás nélkül korábbról fogva ténylegesen használó személy vagy a szerzői jog jogosultja – nyújtanak be felszólalást. Az SZTNH éppen ezért minden esetben hangsúlyozza a kutatási jelentés tájékoztató jellegét. Az SZTNH által végzett kutatás azonban arra mindenképpen alkalmas, hogy a korábbi – ütközőként felmerülő – védjegyjogok tekintetében információval szolgáljon. Az SZTNH a kutatási jelentés megküldésétől számított legalább tizenöt nap elteltével hirdeti meg a védjegybejelentést a *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő*ben. Ez az időtartam lehetőséget ad a védjegybejelentő számára, hogy a kutatási jelentésben feltárt korábbi jogok figyelembevételével mérlegelje, hogy bejelentését változatlan tartalommal fenntartja-e, vagy esetleg a későbbi jogviták elkerülése érdekében korlátozza-e annak árujegyzékét, vagy visszavonja a bejelentést.

5.2.4. A védjegybejelentés érdemi vizsgálata hivatalból

Az alaki vizsgálat sikeres lezárultát követően az SZTNH a védjegybejelentés érdemi vizsgálatát végzi el. A védjegybejelentés érdemi vizsgálata a hivatalból végzett, feltétlen kizáró okokra kiterjedő vizsgálatot jelenti. Mivel a feltétlen kizáró okokkal már részletesen foglalkoztunk (lásd az 5.1.3–5.1.4. fejezetet), a következőkben elsősorban az érdemi vizsgálat során alkalmazott gyakorlati szempontok bemutatására kerül sor.

A **megkülönböztető képesség** megléte a védjegyoltalom feltétele, hiszen a védjegyek csak ennek révén képesek betölteni a piaci versenyben alapvető funkciójukat. Ez az áru vagy a szolgáltatás és a védjegyjogosult közötti kapcsolat azonosítását jelenti, továbbá biztosítja a megfelelő elhatárolást más versenytársak árujelzőitől. A megkülönböztető képesség elvont fogalmának vizsgálata összetett feladat. Előfordulhat, hogy egy megjelölés semmilyen árura vagy szolgáltatásra nézve nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. Ebben az esetben

nem meghatározott árura vagy szolgáltatásra vonatkozóan kell elemezni a megjelölés oltalomképességét, hanem azt kell feltárni, hogy a jelzés monopolizálható-e egyáltalán.

Sokkal gyakoribb azonban, hogy a megjelölés az árujegyzékben szereplő áru vagy szolgáltatás tekintetében nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. Ennek vizsgálatakor figyelembe kell venni az árujegyzék szerinti áru vagy szolgáltatás jellemzőit, a releváns fogyasztók ismereteit, a piaci, kereskedelmi viszonyokat, és csak ezek fényében állapítható meg, hogy a megjelölés képes-e védjegyként működni, vagy – a zavartalan piaci verseny fenntartása érdekében – a megjelölés kizárt az oltalomból, és azt bárki által szabadon használhatóként kell megőrizni. A vizsgálat során az SZTNH az érintett piaci szegmensre jellemző információk mellett eszközként jellemzően az érintett szakirodalmat, a szótárakat, valamint az internetes forrásokat használja.

A bejelentő a megkülönböztető képesség hiányát elháríthatja azzal, hogy megfelelő bizonyítékokkal igazolja, hogy **a használat révén a megjelölés megszerezte a megkülönböztető képességet**. Legalább két feltétel egyidejű teljesülése szükséges a bizonyítás sikerességéhez. Egyrészt a megjelölés intenzív használatát kell alátámasztani, másrészt pedig azt, hogy ennek következtében az árujelző a fogyasztók tudatában nem általánosan használt fogalomként, hanem olyan árujelzőként jelenik meg, amelyet a fogyasztó kizárólag a bejelentőhöz köt.

A védjegybejelentésben a Debreceni Nyári Egyetem szóösszetétel védjegykénti oltalmát igényelték. E kifejezés csupán leíró elemekből áll. A szolgáltatás fajtáját (egyetem), valamint a szolgáltatás nyújtásának helyét (Debrecen) és egyéb jellemzőjét (nyári) tartalmazza, így nem lett volna indokolt bárki elől is elzárni e kifejezés használatát, aki Debrecenben kívánna nyári egyetemi szolgáltatásokat nyújtani. A bejelentő azonban sikerrel támasztotta alá, hogy hosszú évtizedek óta kizárólag ő szervez ilyen jellegű képzéseket Debrecenben, aminek következtében a szóösszetételt látva a fogyasztók őt, és nem pedig más piaci szereplőt ismerik fel.⁴⁷

A védjegybejelentésben a „rePohár” szóösszetétel védjegykénti oltalmát igényelték. Az SZTNH megállapította, hogy a kifejezés az árujegyzék alapján (21. osztály: műanyag poharak, 35. osztály: műanyag poharakkal kapcsolatos reklámozás; műanyag poharakkal kapcsolatos kereskedelmi ügyletek; műanyag poharakkal kapcsolatos kereskedelmi adminisztráció; műanyag poharakkal kapcsolatos irodai munkák) csak leíró elemekből áll. Mivel az áruk és szolgáltatások jellemzőjére, rendeltetésére utal, így nem indokolt a lajstromozása egyetlen bejelentő számára sem. A bejelentő azonban sikerrel támasztotta alá, hogy a megjelölést rendszeresen, védjegyszerűen használta a megjelölt áruk körében, ezzel megszerezte a megkülönböztető képességet.⁴⁸

A megkülönböztető képesség hiányának különös esete, amikor a **térbeli kialakítású megjelölés kizárólag olyan formából áll**, amely az áru jellegéből következik, vagy amely a

⁴⁷ M0304347. számú ügy.

⁴⁸ M0401986. számú ügy.

célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges, illetve amely **lényeges értéket ad** az áruhoz. Ennek vizsgálata során az érintett termékek kialakításának műszaki szükségszerűségére is ki kell térni, azaz elemezni kell, hogy a forma a funkció eléréséhez szükséges-e vagy sem. Ezt a feltétlen kizáró okot nem lehet elhárítani azzal, hogy az intenzív használat révén a megjelölés megszerezte a megkülönböztető képességet.

Térbeli megjelöléssel kapcsolatban hozott az EUB ítéletet az ún. PHILIPS/ REMINGTON-ügyben.⁴⁹ A kérdéses megjelölés egy villanyborotva, amelyen három rotáló körkést helyeztek el háromszög alakban. A jogvita kapcsán az EUB kifejtette: meg kell akadályozni, hogy a védjegyoltalom monopolhelyzetet biztosítson annak jogosultja számára olyan műszaki megoldásra, amelyeket a fogyasztó a versenytárs áruinál is megtalálhat. A védjegy által biztosított oltalom nem akadályozhatja meg a versenytársakat abban, hogy az ilyen műszaki megoldásokkal vagy használati tulajdonságokkal rendelkező árukat a verseny keretén belül szabadon kínálhassák. A célzott műszaki hatás, ezáltal a lajstromozási akadály vagy a törlési ok akkor is fennáll, ha bizonyítottan vannak más formák is, amelyekkel ugyanaz a műszaki hatás érhető el. Az ilyen megjelöléseket azért is ki kell zárni az oltalomból, mert nem engedhető meg, hogy bárki a védjegyjogot arra használja fel, hogy műszaki megoldásokra szerezzen vagy tartson fenn oltalmat.

A **közrendbe** ütköző megjelölések esetében a közrend részét képező szabályokra kell tekintettel lenni. A **közerkölcsbe** ütközés vizsgálata során a társadalom széles köre számára megbotránkoztató kifejezések azonosítása jelenthet problémát. A közerkölcs ugyanis időben változó kategória. Segítséget jelent a közerkölcsbe ütközés megállapításakor, ha a megjelölés olyan szélsőséges cselekményekkel áll összefüggésben, amelyeket a büntetőjog a társadalomra veszélyesnek minősít. Az ilyen cselekményekhez kapcsolódó megjelöléseknél nem merül fel kétség a közerkölcsbe ütközés tekintetében.

⁴⁹ C-299/99. számú ügy, *Koninklijke Philips Electronics NV* kontra *Remington Consumer Products Ltd.*

Egy adott ügyben⁵⁰ a védjegybejelentő egy kannabisz levél ábrájára kívánt oltalmat szerezni. Tekintettel arra, hogy a Btk. a kábítószereknek már a birtoklását is büntetni rendeli, és az ilyen cselekményt a társadalomra veszélyesnek minősíti, az SZTNH a kábítószer alapjául szolgáló növény jellegzetes levelét ábrázoló megjelölést tartalmazó bejelentést a közerkölcsbe ütközés miatt elutasította.

A védjegybejelentésben a bejelentő a „RAGING BLOOD” (jelentése: dühöngő vér) megjelölés oltalmát igényelte a 28. osztályba tartozó különböző gyerekjátékokra. Az SZTNH a megjelölést elutasította, mivel az érdemi vizsgálat során felmerült, hogy a megjelölés a jelentése által agressziót és erőszakot sugall, ezért gyerekjátékok körében közerkölcsbe ütközik.⁵¹ Ugyanezt a szóösszetételt más áruosztályokra (5, 14, 18, 21, 24, 25, 28, 29, 30, 32, 35.) bejelentett megjelölésre az SZTNH elfogadhatónak találta és lajstromozta.⁵²

A **fogyasztók megtévesztésének** vizsgálatakor a megjelölésben szereplő információból, valamint annak az árujegyzékkel történő összevetéséből kell kiindulni. Ha a fogyasztóban az információ az árura vagy a szolgáltatásra nézve téves elvárásokat kelthet, a védjegybejelentést el kell utasítani. Fontos körülmény az érintett áruval kapcsolatban, hogy a fogyasztók milyen ismeretekkel rendelkeznek. A fogyasztók megtévesztésének a veszélye általában az árujegyzék megfelelő pontosításával elhárítható.

Elutasította az SZTNH a Kremlyovskaya⁵³ megjelölést, amelynek árujegyzékében szeszes italok, különösen vodkák szerepeltek. A megjelölésben az Oroszország fővárosát jelképező világhírű épület, a Kreml szerepelt, amely – különösen vodkatermékek esetében – orosz származásra utal. Ehhez képest az árujegyzékben nem szerepelt utalás arra, hogy a védjegy oltalmát kizárólag Oroszországból származó vodkára kérték, ami miatt fennállt annak a veszélye, hogy a jogosult a védjegyet nem orosz származású vodkák esetében is használhatta volna, mi több, kizárólagos joga alapján másokkal szemben fel is léphetett volna. A magyar fogyasztók körében az orosz vodka reputációval bír, ezért joggal feltételezhető, hogy a vodka valós származását illetően a megjelölés őket megtévesztette volna. A megtévesztés tényét erősítette, hogy a bejelentő egy Arubában bejegyzett vállalkozás volt.

⁵⁰ M0401986. számú ügy.

⁵¹ M1502361. számú ügy.

⁵² Lajstromszám: 223 344.

⁵³ M0504033. számú ügy.

A védjegybejelentés a „Kristálycukor megújuló energiával” színes ábrás megjelölésre vonatkozott a 30. osztályba tartozó különféle termékek (kakaó, rizs, fűszerek, cukor, méz) vonatkozásában. Az SZTNH megállapította, hogy a megjelölés bizonyos áruk tekintetében megtévesztheti a fogyasztókat, tekintettel arra, hogy a megjelölésben szerepel a kristálycukor kifejezés, ám az árujegyzék ettől eltérő termékeket tartalmaz. A bejelentő a felhívásnak megfelelően korlátozta az árujegyzéket cukor- és cukorféle termékekre, ezzel elhárította a fogyasztók megtévesztésének a veszélyét.⁵⁴

201 440 lajstromszámú ábrás védjegy

220 059 lajstromszámú ábrás védjegy

A **rosszhiszemű** védjegybejelentések tekintetében nagyon szűk körben van lehetőség a vizsgálódásra. E kizáró ok alkalmazására jellemzően akkor kerül sor, ha az eljárásban nem érintett harmadik személy észrevételt tesz, és abban előadja a rosszhiszeműség igazolására szolgáló körülményeket.

Szintén kizártak a védjegyoltalomból az olyan **jelvények, jelképek, címerek**, amelyek **használatához közérdek fűződik**. Ezek a jelzések tipikusan a hatályos jogszabályokból ismerhetők meg. Az illetékes szerv hozzájárulásával azonban ezek a jelzések is oltalomban részesíthetők, feltéve, hogy csak a megjelölés elemét képezik, és nem kizárólag abból állnak.

⁵⁴ M1600650. számú ügy.

Magyarország és az Európai Unió zászlaja is megjelent a bejelentett megjelölésben, ezért az csak a magyar és az uniós illetékes szervek által külön adott engedély benyújtását követően részesülhetett volna védjegyoltalomban. A bejelentő azonban a hivatal felhívására nem nyilatkozott, ezért a bejelentést visszavontnak kellett tekinteni.⁵⁵

A valamely **vallási vagy egyéb meggyőződést erőteljesen kifejező jelképet a megjelölés összehatását meghatározó** módon tartalmazó megjelölések vizsgálatakor az SZTNH az érintett vallás hiteles írásos forrásaira, valamint a hívek közösségéhez szóló és hozzáférhető publikációkra hagyatkozhat. A kizáró ok alkalmazásánál közömbös, hogy a szóban forgó vallás követői milyen arányt képviselnek a teljes népességben belül. Fontos körülmény, hogy a vallási jelképet a megjelölés összehatását meghatározó módon tartalmazó bejelentés kizárt az oltalomból. Amennyiben jelentéktelen elemként vagy éppen indokolt módon, és az adott jelképet az egész megjelölés kontextusában értelmezve, nem kisajátítva jelenik meg a megjelölésben, ez a kizáró ok nem lehet akadálya a lajstromzásnak.

A védjegybejelentés tárgyát a kínai filozófiából közismert és széles körben használt jin-jang szimbólum képezte, amely a harmónia jele és a buddhista vallás meghatározó jelképe. A bejelentő az SZTNH nyilatkozattételi felhívására nem válaszolt, ezért a védjegybejelentést visszavontnak kellett tekinteni.⁵⁶

⁵⁵ M1000923. számú ügy.

⁵⁶ M0601494. számú ügy.

A korábbi **földrajzi árujelző**ből álló vagy azt tartalmazó megjelölések esetében a nemzeti oltalmat élvező földrajzi árujelzők, a Lisszaboni Megállapodás (lásd a 6.4. fejezetet) alapján oltalmazott eredetmegjelölések, valamint az EU-ban oltalmat élvező európai uniós földrajzi árujelzők, illetve az EU-val kötött kétoldalú megállapodások alapján harmadik országoknak az EU-ban oltalmat élvező földrajzi árujelzői körében kell vizsgálandni. A gyakorlatban nehézséget okozhat az olyan földrajzi árujelzőt tartalmazó bejelentések elbírálása, amelyeknél az árujegyzékben szereplő áruk nem azonosak a földrajzi árujelzővel ellátott termékkel. Ilyen esetben az érintett áruk hasonlóságát megszorítóan kell értelmezni, és e körben nem irányadóak a védjegyjogi értelemben vett áruhasonlóság megállapításánál alkalmazandó szempontok. A hasonlóság megítélése során a következő szempontokat kell megvizsgálni.

- Az érintett termékek rendelkeznek-e objektíve közös jellemzőkkel (például a termék megmunkálásának módszere, fizikai megjelenése, azonos nyersanyagok);
- a releváns vásárlóközönség szempontjából azokhoz nagyjából azonos fogyasztói szokások, magatartás kapcsolódnak-e;
- az azonos értékesítési helyeket, csatornákat, a hasonló forgalmazási szabályokat.

Az SZTNH az érdemi vizsgálatot mindegyik feltétlen kizáró ok tekintetében egyetlen eljárási fázisban végzi el. Bármelyik feltétlen kizáró ok feltárása esetén az SZTNH **nyilatkozattételi felhívást** ad ki, amellyel kapcsolatban a bejelentő az SZTNH által meghatározott időtartamon belül kifejtheti érveit a felhívásban megjelölt lajstromozási akadályról. A válasznyilatkozat elmaradása a védjegybejelentés visszavontnak tekintését eredményezi. Ha a felhívás a bejelentés árujegyzékének csupán egy részét érinti, és a bejelentő válasza nem hárítja el a lajstromozást gátló okot, az SZTNH a védjegybejelentést részben is elutasíthatja.

Az észrevétel segítségével harmadik személyek a védjegybejelentéssel szemben fennálló feltétlen kizáró okra hívhatják fel az SZTNH figyelmét. Az észrevételt előterjesztő személy nem válik ügyfélle az eljárás során, ezért jogorvoslati joggal sem rendelkezik. Az SZTNH köteles az észrevételben kifejtetteket megvizsgálni – kivéve, ha azt olyan időben nyújtották be, hogy figyelembevételre indokolatlanul késleltetné a döntéshozatalt –, továbbá értesíteni az észrevételt tevőt az eljárás eredményéről.

5.2.5. A védjegybejelentés érdemi vizsgálata felszólalás alapján

Az SZTNH a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban a viszonylagos kizáró okokat (lásd az 5.1.5. fejezetet) kizárólag valamely **korábbi akadályozó jog jogosultjának felszólalása** alapján vizsgálja. A felszólalás a korábbi jog jogosultja által az SZTNH-hoz benyújtott olyan nyilatkozat, amelyben a felszólaló a védjegybejelentés részben vagy egészben történő elutasítását kéri, arra hivatkozva, hogy az ő korábbi joga az oltalom megadását a védjegybejelentésbe foglalt megjelölésre részben vagy egészben kizárja.

Fontos hangsúlyozni, hogy a lajstromozást gátló okok e csoportját az SZTNH kizárólag a korábbi jogosult erre való kifejezett hivatkozása, azaz felszólalás esetén vizsgálja, hivatalból nem. Magyarországon a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban a felszólalás intézménye hazánk Európai Unióhoz való csatlakozása óta alkalmazott eljárás. Korábban a viszonylagos kizáró okokat is hivatalból volt köteles feltárni az SZTNH. Könnyen belátható azonban, hogy

a felelősségteljes védjegyjogosultaktól elvárható, hogy figyeljék a piacot, valamint a későbbi védjegybejelentéseket, és érdekeik megóvásáért fellépjenek a sérelmesnek tartott későbbi bejelentésekkel szemben. Az SZTNH-ra ugyanis egyrészt nagy terhet róna – sőt, adott esetben lehetetlen feladatot jelentene – az esetleges ütköző, korábbi jogosultságok maradéktalan feltárása, másrészt napjaink piaccgazdaságának szellemiségében mindenkinek joga van mérlegelni, hogy fel akar-e lépni más bejelentésekkel szemben.

Felszólalás benyújtására a védjegybejelentés **meghirdetését** követően van lehetőség. Meghirdetésen a védjegybejelentésnek az SZTNH hivatalos lapjában, a *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértésítő*ben való közzétételét értjük. A meghirdetés célja, hogy a köz, illetve a potenciális felszólalói kör értesüljön a védjegybejelentésről, és szükséges lépéseket tehessen azért, hogy megakadályozza az oltalomszerzést a bejelentésbe foglalt megjelölésre, azaz észrevételt tegyen vagy felszólalást nyújtson be. Ha a védjegybejelentés eljut a meghirdetésig, az az SZTNH részéről annak jelzése, hogy lefolytatta a védjegybejelentés alaki és érdemi vizsgálatát, és a bejelentett megjelölést oltalomképesnek találta. A felszólalás elbírálása tehát a védjegylajstromozási eljárás részét képezi.

A felszólalást a védjegybejelentés meghirdetésének napjától számított **három hónapon belül** lehet benyújtani. Felszólalást kizárólag a korábbi jog jogosultja nyújthat be. A felszólaláshoz csatolni kell az abban foglalt állításokat alátámasztó bizonyítékokat, és meg kell fizetni – a felszólalás benyújtásától számított egy hónapon belül – a felszólalás **díját**. A díjfizetés megtörténte után az SZTNH megvizsgálja a felszólalást, és – mivel a felszólaló ügyfélnek minősül, ellentétben az észrevételt benyújtó személlyel, aki az eljárásban nem ügyfél – szükség esetén a felszólalót **hiánypótlásra** vagy **nyilatkozattételre** hívja fel. Az SZTNH a felszólalás egy példányát megküldi a védjegybejelentő részére és azzal kapcsolatban – határidő kitérésével – nyilatkozattételre hívja fel.

Figyelemmel arra, hogy a viszonylagos kizáró okokkal már részletesen foglalkoztunk (lásd az 5.1.5. fejezetet), a következőkben elsősorban a felszólalás vizsgálata során alkalmazott gyakorlati szempontok bemutatására kerül sor.

A **védjegyek**, illetve az **árujegyzék azonossága** körében a megjelölések azonosságán a lényegi azonosságot kell érteni. Az azonosság fogalmát megszorítóan kell értelmezni, azaz kizárólag a megjelölések közötti olyan eltérés esetén lehet megalapozottan erre a kizáró okra hivatkozni, amelynek a felfedezése átlag feletti figyelmet igényel a fogyasztóktól. Ebből következően nem alkalmazható például a tárgyalt lajstromozást gátló ok, ha egy ábrás védjegy ütközik egy korábbi szóvédjeggyel, még akkor sem, ha a későbbi védjegybejelentés ugyanazt a kifejezést tartalmazza.

A **védjegyek**, illetve az árujegyzék azonossága, illetve **hasonlósága miatti összetéveszthetőség** tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy e kizáró ok megalapozottságához nem szükséges, hogy a fogyasztók a megjelöléseket ténylegesen össze is tévesszék, elegendő, ha annak reális veszélye fennáll. Látható, hogy ez a kizáró ok magában foglalja az azonosság esetét is, mintegy megismételve az előzőekben foglalt kizáró okot. Ezen kizáró ok tekintetében a hasonlóságnak el kell érnie az összetéveszthetőség szintjét, amelyet mindig a védjegybejelentés árujegyzéke szempontjából releváns fogyasztói kör szemszögéből kell vizsgálni. Általános, mindennapi szükségletek kielégítésére szolgáló áruk vagy szolgáltatások esetén az átlagfogyasztót kell releváns fogyasztónak tekinteni. Az EUB kialakult gyakorlata szerint az átlagfogyasztó megfelelően

tájékozott, figyelmes és körültekintő. Különleges árujegyzék, például orvostechnikai eszközök esetében azonban egy szűkebb, képzetesebb, és adott esetben körültekintőbb célcsoportot kell releváns fogyasztói körnek tekinteni.

Ki kell emelni, hogy az „összetéveszhető” fogalma olyan benyomást kelthet, mintha e kizáró ok kapcsolódna a fogyasztók megtévesztésére alkalmasság lajstromozást gátló okához. Ez azonban csak látszólagos hasonlóság, a két kategóriának egymáshoz nincs köze. A különbség már abból is látszik, hogy a fogyasztók megtévesztésére alkalmasság a feltétlen kizáró okok között szerepel, azaz annál az esetben a megjelölés valamilyen abszolút oknál fogva alkalmas a megtévesztésre, az áru fajtája, minősége, földrajzi származása vagy egyéb tulajdonsága alapján. Ezért közérdek az ilyen okba ütköző védjegybejelentések kiszűrése. Ha a későbbi védjegybejelentésbe foglalt megjelölés egy korábbi védjegyhez az összetéveszthetőségig hasonló, az elsősorban a korábbi védjegy jogosultjának az érdekeit sérti, ezért az ilyen védjegybejelentést az SZTNH csak a korábbi jogosult felszólalása alapján utasítja el.

Másik gyakori tévedés, ha az összetéveszthetőségig való hasonlóságot a megkülönböztető képesség hiányával kapcsolják össze azon a logikai úton haladva, hogy mivel a lajstromozni kért megjelölés összetéveszhető valaki más védjegyével, nincs megkülönböztető képessége. Ez azonban hibás értelmezés. A megkülönböztető képesség hiányát is általános értelemben kell megvizsgálni, tehát attól még, hogy egy megjelölés összetéveszhető egy korábbi védjeggyel, általában véve még alkalmas lehet a megkülönböztetésre.

Az összetéveszthetőségig való hasonlóság elbírálásánál az SZTNH első lépésként azonosítja az ellentartott megjelölések domináns elemeit. Domináns elemnek az tekinthető, amely az összbenyomást meghatározza, vagyis elsőként ragadja meg a fogyasztó figyelmét, és a legnagyobb valószínűséggel megmarad az emlékezetében. Amennyiben egy ábrás megjelölés jól olvasható szóelemet is tartalmaz, a kialakult hivatali, bírósági és az EUB gyakorlat alapján elsősorban azt kell domináns elemnek tekinteni, hiszen valószínűleg ez az, aminek alapján a fogyasztók a legkönnyebben azonosítják a megjelöléssel ellátott árut vagy szolgáltatást.

Ezt követően a domináns elemeket három szempontból veti össze az SZTNH. Vizuális, fonetikai, azaz hangzásbeli és konceptuális, azaz jelentéstartalmi nézőpontból. A vizuális összehasonlítás során azt mérlegeli az SZTNH, hogy az ellentartott megjelölések – a közös elemeken túl – tartalmazznak-e egyéb olyan részleteket, amelyek alkalmasak arra, hogy azok alapján a fogyasztók a kettőt elhatárolják egymástól. A fonetikai összehasonlításnál az SZTNH figyelembe veszi, hogy a magyar nyelv szabályai szerint mindig az első szótagon van a hangsúly, ezért ezek egyezősége nagyobb súllyal esik latba. Ennél a szempontnál továbbá számottevő az is, ha idegen nyelvű kifejezéseket az írásmódjuktól eltérően ejtünk. A konceptuális összevetés keretében az SZTNH azt tárja fel, hogy az adott megjelölésben szereplő szavak milyen jelentéssel bírnak, valamint kombinált védjegyek esetében megvizsgálja, hogy az ábrás elemek hozzáadnak-e olyan többletjelentést a szóhoz, amely alkalmas a két ellentartott megjelölés elhatárolására.

A megjelölések összehasonlítása után az SZTNH-nak az érintett árukat és szolgáltatásokat is össze kell vetnie egymással. E kizáró ok alapján ugyanis akkor utasítható el a védjegybejelentés, ha az árujegyzékek közötti hasonlóság is fennáll. Ugyanakkor az összetéveszthetőség megállapításánál mérlegelni kell a védjegyek hasonlósága, valamint az azokkal megjelölt áruk és szolgáltatások hasonlósága közötti kölcsönhatást. Ennek megfelelően az áruk és

szolgáltatások közötti kisebb mértékű hasonlóságot a védjegyek közötti nagyobb mértékű hasonlóság kiegyenlítheti és fordítva, az **interdependencia elve** értelmében.

A védjegybejelentés elutasítható, ha a védjeggyel megjelölni kívánt áruk vagy szolgáltatások csak kismértékben hasonlítanak egymáshoz, de a védjegyek közötti hasonlóság nagyfokú, különösen, ha a korábbi védjegy megkülönböztető képessége, főként pedig, ha hírneve, ismertsége erős. Az eset összes körülménye alapján dönthető el, hogy a fenti szempontok szerinti vizsgálat az összetéveszthetőség megállapítását megalapozza vagy kizárja.

Az összetéveszthetőségig hasonlónak találta az SZTNH a bal oldalon látható „AZUR” színes ábrás védjegyet⁵⁷ a jobb oldalon bemutatott, szintén az „AZÚR” szóelemet tartalmazó színes ábrás védjeggyel⁵⁸ a 3. osztályba sorolt kozmetikai cikkek vonatkozásában. Arra a megállapításra jutott ugyanis, hogy a bal oldali, későbbi megjelölés sem vizuális, sem fonetikai, sem konceptuális szempontból nem különbözik olyan mértékben a korábbi védjegytől, hogy az megfelelően elhatárolható lenne, továbbá az ellentartott árujegyzékek is hasonlónak minősültek a kozmetikai cikkek vonatkozásában.

Az összetéveszthetőségig hasonlónak találta az SZTNH az „ADVIL” szóvédjegyet és az „ADVITAL” szómegjelölést az 5. osztályba tartozó gyógyászati termékek esetében, mivel a két szó csupán két betűvel tér el egymástól. Továbbá a magyar nyelv szabályai szerint a szavak első fele tekinthető hangsúlyosnak, amelyek jelen esetben azonosak, ezért az SZTNH elutasította a bejelentett „ADVITAL” megjelölést.⁵⁹

Az összetéveszthetőségig való hasonlóság különleges esete, amikor az ellentartott megjelölések összetéveszthetőséget elérő mértékben önmagukban ugyan nem hasonlók egymáshoz, azonban azokat a fogyasztók gondolati képzetársítás (asszociáció) útján mégis összekapcsolhatják. Az SZTNH gyakorlatában fordult elő a Puma-Puli-ügy,⁶⁰ ahol a támadott megjelölés a Puma védjegyéhez⁶¹ hasonló módon ugró pulikutyát ábrázolt PULI felirattal. A megjelölések koncepciója ebben az esetben összekapcsolódott, és a fogyasztói tudatban felidézte a korábbi védjegyet.

⁵⁷ Lajstromszám: 194 265.

⁵⁸ Lajstromszám: 146 075.

⁵⁹ M1601269. számú ügy.

⁶⁰ M0403387. számú ügy.

⁶¹ Lajstromszám: 1005123.

A **jó hírű védjegyek** esetében a megjelölések hasonlóságának a szintje nem kell, hogy elérje az összetéveszthetőséget, elegendő, ha a fogyasztók a két megjelölés között kapcsolatot teremthetnek. A jó hírű védjegyek oltalma továbbá olyan áruosztályokat is lefed, amelyekre a védjegyoltalom ténylegesen nem terjed ki. Ennek az az oka, hogy a piacra bevezetett, jól ismert, magas minőségű termékekre vagy szolgáltatásokra használt árujelzőknél a fogyasztók könnyebben juthatnak arra a következtetésre, hogy a másféle áru is ugyanahhoz a gyártóhoz köthető. Fontos hangsúlyozni, hogy mindig annak kell bizonyítania, hogy az adott védjegy jó hírű, aki erre hivatkozik, azaz jelen esetben a felszólalónak. Az SZTNH a felszólalói védjegy jó hírűvének fennállását nem tekinti köztudomású ténynek. Egy védjegy akkor minősül jó hírűnek, ha azt a releváns fogyasztói kör jelentős része ismeri. Ezenkívül az eset valamennyi lényeges körülményét figyelembe kell venni, így különösen a védjegy piaci részesedését, a védjegy használatának időtartamát és a védjegy bevezetésére fordított összegek nagyságát. A tárgyalt, lajstromozást gátló ok alkalmazásának további feltétele, hogy a felszólaló valószínűsítse, hogy a támadott védjegybejelentésben szereplő megjelölés alapos ok nélkül történő használata a korábbi védjegy jó hírűvének vagy megkülönböztető képességét sértené, vagy tisztességtelenül kihasználná. Ez a kizáró ok az **ún. potyautasság** („free riding”) esetét zárja ki, amelynek során a későbbi védjegy a piacra már bevezetett korábbi megjelöléshez kapcsolódó pozitív fogyasztói várakozást arra használja fel, hogy saját termékeinek forgalma az általa tett külön erőfeszítés nélkül növekedjen.

Korábbi védjegynek az olyan – nemzeti, európai uniós vagy Magyarországra is kiterjedő hatályú nemzetközi – védjegy minősül, amelyet korábbi elsőbbséggel jelentettek be lajstromozásra. Fel lehet lépni továbbá a korábbi védjegybejelentés alapján is, azonban mivel ez egy függő jogi helyzet, az ütközés csupán a korábbi védjegybejelentés tényleges lajstromozása esetén merül fel. Korábbi védjegynek kell tekinteni továbbá az olyan megjelölést is, amely a PUE alapján, a támadott védjegybejelentés elsőbbségét megelőzően lajstromozás nélkül vált belföldön **közismert védjeggyé**. A jó hírű védjegyhez képest a közismert védjegy döntően abban különbözik, hogy – elnevezése ellenére – az nem lajstromozott. A közismertség igazolásához jóval szélesebb körű bizonyítás szükséges, mint a jó hírnév fennállásánál.

Nem hivatkozhat az eddigiekben említett lajstromozást gátló okokra a korábbi védjegy jogosultja abban az esetben, ha a **védjegyet nem használta** a törvény előírásainak megfelelően. A védjegyoltalomhoz ugyanis használati kényszer kapcsolódik, hiszen az kizárólag a gazdasági forgalomban történő tényleges részvétellel töltheti be árujelző funkcióját. Nem lenne ezért észszerű és igazságos a későbbi védjegybejelentést egy valójában nem használt védjegy alapján elutasítani. A korábbi védjegy használatának igazolására az SZTNH a támadott védjegy bejelentőjének kérésére hívja fel a felszólalót.

A korábbi **személyiségi jogok sérelme** körében az esetek nagy többségében a névviselési jog sérelme merül fel. Előfordulhat azonban adott esetben a képmáshoz való jog sérelme is, ha valakinek az arcképét tartalmazza a későbbi védjegybejelentés. A személyiségi jogok védelme nemcsak a magánszemélyeket, hanem a jogi személyeket is megilleti, ezért a névviselési jog sérelmére például jogi személyek is minden további nélkül hivatkozhatnak. Ilyen esetben a cégbejegyzés időpontját kell figyelembe venni annak megítélésakor, hogy a jog korábbinak minősül-e a védjegybejelentéshez képest. Az ütközést nemcsak az azonosság, hanem az is megalapozza, ha a bejelentett megjelölés csupán hasonló a felszólaló nevéhez. A névhez fűződő jog sérelmének megállapítása azonban szintén alapos mérlegelés eredménye, amely függ a név

gyakoriságától, az érintett személy ismertségétől, illetve attól is, hogy az adott személyt miről ismerik. A személyhez fűződő jogok sérelmét az adott ügyben felmerülő szempontok alapján a védjegybejelentés árujegyzékére figyelemmel kell megítélni.

A **más korábbi szerzői, szerzői joghoz kapcsolódó vagy iparjogvédelmi jogával való ütközés** körében értékelhető, ha valaki például egy irodalmi mű, film vagy tévéműsor címét vagy szereplőinek nevét szerepelteti a bejelentett megjelölésben. Iparjogvédelmi jog sérelmét jelentheti, ha korábbi formatervezésiminta-oltalom alatt álló minta kialakítására tesz színes térbeli védjegybejelentést, de felmerülhet akár szövegdjegy növényfajta nevével való ütközése is, és elviekben nem kizárt az egyéb oltalmi formák sérelme sem. Az ütközés elbírálásánál figyelembe kell venni a korábbi jogosultság elsőbbségét és oltalmi idejét is, azaz meg kell vizsgálni, hogy az oltalom a védjegybejelentés időpontjához képest korábbinak számít-e, illetve fennállt-e még.

A bal oldalon látható, kekszformát megjelenítő színes térbeli védjegy⁶² esetében megállapítható volt, hogy az a jobb oldalon látható, nemzetközi úton lajstromozott formatervezési mintába⁶³ ütközik.

A **megjelölés lajstromozás nélküli korábbi használata** körében a védelem, azaz az e viszonylagos kizáró okra történő hivatkozás joga akkor illeti meg a megjelölés használóját, ha a megjelölést korábbról fogva, gazdasági tevékenység körében, ténylegesen használta belföldön. Az ennek bizonyításához szükséges mértéket és időtartamot mindig az árujegyzékbe sorolt áruk és szolgáltatások, illetve a megjelölt védjegyjogon kívüli jogszabály rendelkezéseinek figyelembevételével kell megítélni. További feltétel ugyanis, hogy a felszólaló megjelöljön egy olyan, Vt.-n kívüli jogszabályt, amely alapján a megjelölés használatát ő – mint korábbi használó – megtilthatja.

Az esetek többségében a versenytörvényben szabályozott jellegbitorlás tilalma jön szóba. A jellegbitorlás azt tilalmazza, hogy egy piaci szereplő a versenytárs engedélye nélkül az árut vagy a szolgáltatást olyan külső jellegzetességgel, elnevezéssel hozza forgalomba, amelyről a fogyasztók a versenytársat szokták felismerni. Első ránézésre ez a szabályozás a fogyasztók

⁶² Lajstromszám: 189 650.

⁶³ Lajstromszám: DM062096.

érdekeit védi, valójában azonban az elsődleges cél az olyan gazdasági szereplők érdekeinek megóvása, akik meghatározott anyagi ráfordítás révén pozitív fogyasztói előítéletet értek el az adott termékkel kapcsolatban. A megjelölést a korábbi jogosult engedélye nélkül használó másik piaci szereplő ezzel nélkül jutna előnyökhöz, hogy ehhez különösebb erőfeszítést kellene tennie, mintegy kihasználva a korábbi termékhez vagy szolgáltatáshoz kapcsolódó kedvező fogyasztói képzetet.

A korábbi földrajzi jelzésre vagy eredetmegjelölésre alapított felszólalás, illetve törlési kérelem esetén a kérelem benyújtójának bizonyítékokkal kell alátámasztania azt, hogy az általa megjelölt földrajzi árujelző oltalmából fakadó jogok gyakorlására a vonatkozó jogszabályok értelmében jogosult. A felszólalás benyújtására jogosult személyek abban az esetben léphetnek fel a védjegy lajstromozása ellen, ha a védjegybejelentésben szereplő megjelölés használata ellen bitorlás jogcímén is felléphetnének. A bitorlásnak minősülő cselekményeket a földrajzi árujelzők oltalmát szabályozó jogszabályok határozzák meg. A földrajzi árujelző hírnevének kihasználása esetén a felszólalónak, illetve a kérelmezőnek kell igazolnia azt, hogy az általa megjelölt földrajzi árujelző jó hírnevet élvez és a bejelentett megjelölés, a támadott védjegy használata azt sérti, illetve tisztességtelenül kihasználja. Ezeknek a körülményeknek az értékelésénél a Hivatal megfelelően alkalmazza a védjegybejelentések vizsgálata során kialakított szempontokat, értelemszerűen szem előtt tartva a két oltalmi forma funkciója tekintetében kimutatható eltéréseket. A földrajzi árujelzőknek ugyanis az a szerepe, hogy a termékeknek egy meghatározott földrajzi területről való származását és ebből eredő különleges minőségét jelezzék, nem pedig az, hogy az áruknak a kereskedelmi – azaz egy adott gazdasági szereplőtől való – származását azonosítsák. Ebből következően egy olyan védjegybejelentéssel szemben benyújtott felszólalás, illetve védjeggyel szemben előterjesztett törlési kérelem, amelynek árujegyzéke a megjelölésben szereplő földrajzi árujelző termékleírásával, illetve termékjegyzékével összhangban került meghatározásra, nem lehet eredményes. A sikeres felszólalás előfeltétele, hogy a földrajzi árujelző lajstromozására irányuló bejelentés korábbi legyen, mint a védjegy bejelentési vagy elsőbbségi napja. Amennyiben a felszólaló olyan földrajzi árujelzőre alapítja felszólalását, amelynek lajstromozása iránt az eljárás folyamatban van, a felszólalás csak akkor lehet eredményes, ha a földrajzi árujelző utóbb lajstromozásra kerül.

A megjelölésnek a **képviselő vagy az ügynök által a saját nevében** a valódi **jogosult engedélye nélkül** tett bejelentése kizáró okként nem alkalmazható, ha az ügynök vagy a képviselő igazolja, hogy eljárása helyénvaló volt. A képviselői vagy az ügynöki minőség megállapításához nem feltétlenül szükséges a felek között ilyen tárgyú szerződés megkötése, adott esetben a bizonyított üzleti kapcsolat is elegendő. A „helyénvaló eljárás” fogalmát a törvény nem határozza meg, azt a jogalkalmazási gyakorlat alakította ki. Általában véve elmondható, hogy helyénvaló eljárásnak minősülhet különösen, ha a képviselő vagy az ügynök azért tesz védjegybejelentést, hogy megbízója piaci érdekeit védje a megjelölést jogosulatlanul használókkal szemben, és a javára így lajstromozott védjegyet a későbbiekben nem használja fel jogosulatlan előnyszerzésére megbízójával szemben. Az eljárás általában akkor tekinthető helyénvalónak, ha az intézkedés késedelme esetén a megbízót jelentős anyagi kár érné, valamint, ha a megtett intézkedésről a képviselő vagy az ügynök a megbízót utólag haladéktalanul értesíti.

Valamennyi viszonylagos lajstromozást gátló ok kiküszöbölhető a korábbi akadályozó jog jogosultja által tett **hozzájáruló nyilatkozattal**. Az említett nyilatkozatot közokiratba vagy

teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni, és annak kifejezett hozzájárulást kell tartalmaznia a védjegybejelentésben szereplő tárgy lajstromozásához. A hozzájáruló nyilatkozat megadható a kérdéses védjegybejelentés benyújtása előtt is, amely egyúttal kizárja, hogy az azt adó személy felszólalóként a lajstromozással szemben fellépjen. Hozzájáruló nyilatkozat a felszólalás benyújtása után is adható, amelyet azonban legkésőbb a védjegybejelentéshez kapcsolódó eljárást befejező döntésig be kell nyújtani. A hozzájáruló nyilatkozatot nem lehet visszavonni, és azt a bíróság sem pótolhatja ítéletével, ugyanakkor a Ptk. tévedéssel, fenyegetéssel, valamint megtevesztéssel kapcsolatos szabályai alapján érvényessége a korábbi jog jogosultja által megtámadható.

A **felszólalásról** az SZTNH – főszabály szerint – **írásbeli eljárásban** dönt, azonban **szóbeli tárgyalást** tart, ha a felek ezt kellő időben egybehangzón kérik. Ez lehetőséget ad arra, hogy a felek egymás jelenlétében, szóban is tisztázzák álláspontjukat. Ilyen esetben a felszólalásról az SZTNH háromtagú tanácsban dönt.

Előfordulhat, hogy a korábbi jog jogosultja nemcsak viszonylagos, hanem feltétlen kizáró okokra is hivatkozik a beadványában. Ebben az esetben egyetlen beadványban jelenik meg az észrevétel és a felszólalás intézménye. Az SZTNH-nak eljárási szempontból külön kell a kétféle hivatkozást kezelnie. Először az észrevételről kell a védjegybejelentőt nyilatkozattételre felhívnia. Így célszerű két külön beadványban előadni a feltétlen és a viszonylagos kizáró okokkal kapcsolatos nyilatkozatokat.

Ha az SZTNH a felszólalást rendben találta, illetve, ha a szükséges hiánypótlás vagy nyilatkozattétel megtörtént, a beadványt megküldi a **bejelentőnek**, és legalább harmincnapos határidő kitzűzésével **nyilatkozattételre** hívja fel. Ezt követően a bejelentő válaszbeadványát is megküldi a felszólaló részére, aki azzal kapcsolatban szintén nyilatkozatot tehet. Hangsúlyozni érdemes, hogy erre a felhívásra is reagálnia kell a felszólalónak, mivel ellenkező esetben az SZTNH a felszólalást visszavontnak tekinti. Előfordulhat, hogy a védjegybejelentő nem kíván nyilatkozatot tenni a megküldött beadvánnyal kapcsolatban, ilyenkor az SZTNH a felszólalást a rendelkezésre álló adatok alapján bírálja el.

Az írásbeli előkészítő szakasz lefolytatása után az SZTNH – tárgyalás tartásával, vagy anélkül – a védjegybejelentést elutasítja, ha a beérkezett nyilatkozatok és bizonyítékok alapján a felszólalást megalapozottnak találja. Ellenkező esetben a bejelentést a felszólalás ellenére védjegyként lajstromozza. Ha az SZTNH a felszólalást csak részben találja megalapozottnak, a bejelentést az árujegyzék korlátozásával lajstromozza. A feleknek egyébként az eljárás során lehetőségük van arra is, hogy – együttes kérelmük alapján – egy alkalommal legalább kettő, legfeljebb négy hónapos határidő alatt egyezséget kössenek. Ennek alapján a felszólaló visszavonja a felszólalását, vagy a bejelentő a védjegybejelentését, illetve a védjegybejelentő korlátozza bejelentésének árujegyzékét. Ez alatt az időszak alatt az eljárás szünetel. Az SZTNH ilyenkor a felek között létrejött egyezséget jóváhagyva hozza meg az eljárás befejezéséről szóló döntését.

Ha a felek egybehangzón szóbeli tárgyalást kértek, vagy azt az SZTNH egyéb okból indokoltan látja, kitzűzi a tárgyalás időpontját, és arról a feleket írásban értesíti. A tárgyalás befejeztével az SZTNH döntést hoz, amelyet szóban – rövid indokolással – ki is hirdet.

5.2.6. A védjegy lajstromozása és megújítása, változások a védjegy lajstromozását követően

Ha a védjegybejelentés megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi követelménynek, az SZTNH a megjelölést védjegyként **lajstromozza**, és **védjegyokiratot** állít ki, amelyhez hozzáfűzi a lajstromkivonatot. A védjegyoltalom a lajstromozáskor, a bejelentés napjára visszaható hatállyal keletkezik. A **lajstromozás napja** főszabály szerint a lajstromozásról szóló határozat keltezésének napja. Ez alól kivételt képez a különleges gyorsított eljárás során lajstromozott védjegy. Ebben az esetben a felszólalási határidő lejártát követő napot, illetve – felszólalás esetén – a felszólalást jogerősen elbíráló határozat meghozatalának napját kell a lajstromozás napjának tekinteni. Ez a nap azért fontos, mert **a védjegyoltalomhoz kapcsolódó használati kényszer** ezen a napon kezdődik. Az SZTNH a védjegybejelentésekről és a védjegyekről elektronikus **védjegylajstromot** vezet. A védjegylajstrom a bejegyzett jogok és tények fennállását hitelesen tanúsítja, és abba – többek között – be kell jegyezni a védjegy lajstromozását is.

A **védjegyoltalom** a bejelentés napjától számított **tíz évig tart**. A védjegyoltalom további tíz-tíz éves időtartamra – megújítási díj fejében – **korlátlan alkalommal megújítható**. A védjegyoltalom megújítását a védjegyjogosult kérheti. A védjegyoltalom megújítása során a megjelölés nem változtatható meg, az árujegyzék pedig nem bővíthető. A megújítás kérhető az árujegyzéknek csak egy részére is. A megújítás iránti kérelmet elektronikus úton is elő lehet terjeszteni. Az SZTNH a megújításkor új védjegyokiratot ad ki, és a megújítás tényéről hatósági tájékoztatást közöl a *Szabadalmi Közlöny és Védjegyerősítőben*.

A **védjegyoltalom** forgalomképes **vagyoni értékű jog**, a vagyoni forgalomban például az ingatlanokhoz hasonlóan viselkedik. A védjegyoltalomból eredő jogok örökölhetők, illetve jogi személy jogutódlással történő megszűnésének eseteiben átszállhatnak. A védjegyjogosult át is ruházhatja másra az oltalmat, vagy azt akár **meg is terhelheti**, például jelzálogjog alapításával. Ezeket a változásokat, továbbá a védjegyhasználati engedély adását, illetve annak visszavonását a védjegyjogosult nem köteles bejelenteni az SZTNH-nak, azonban a harmadik személyekkel szembeni jogérvényesítést megnehezítheti, ha e jogokat és tényeket nem vezetik át a védjegylajstromon. Kivételt jelent a **jelzálogjog** alapítása. A jelzálogjog érvényes alapításához ugyanis a zálogszerződés írásba foglalása és a jelzálogjognak a védjegylajstromba történő bejegyzése szükséges.

A változásoknak a **védjegylajstromba történő bejegyzését** az SZTNH-tól kell kérni, és csatolni kell a kérelem alátámasztásául szolgáló mellékleteket is. A védjegy lajstromozására irányuló eljáráshoz hasonlóan a lajstromozást követően is történhetnek változások, például a védjegyjogosult címében, nevében vagy a képviselő adataiban. Jóllehet ezeket sem kötelező bejelenteni, mégis hasznos a naprakész információkat bejegyeztetni annak érdekében, hogy a védjeggyel kapcsolatos eljárásokról az SZTNH értesíteni tudja a jogosultat. Ezeket a változásokat is kérelemre veszi tudomásul az SZTNH, a változások átvezetését elektronikus úton is lehet kérni.

A **védjegylajstrom** a bejegyzett jogok és tények fennállását **hitelesen tanúsítja**. Ez azt jelenti, hogy az ellenkező bizonyításáig a védjegylajstromba bejegyzett jogokról és tényekről vélelmezni kell, hogy azok fennállnak. A védjegylajstromban feltüntetett adatokkal szemben a bizonyítás azt terheli, aki vitatja helyességüket vagy a valósággal való egyezőségüket. Jóhiszemű és

IPARJOGVÉDELEM

ellenérték fejében jogot szerző harmadik személlyel szemben a védjeggyel kapcsolatos bármely jogra csak akkor lehet hivatkozni, ha azt a védjegylajstromba bejegyezték. A védjegylajstromot **bárki megtekintheti**, ahhoz az SZTNH a honlapján elektronikus hozzáférést biztosít. A védjegylajstromban foglalt adatokról díj ellenében bárki **hitelesített kivonatot** kérhet.

A védjegy lajstromozását követően lehetősége van a védjegyjogosultnak a **védjegyoltalom megosztására** is, ami a védjegy árujegyzékének szétválasztásával történhet. A megosztás következtében az árujegyzék kiválasztott részére nézve önálló védjegyoltalom keletkezik, amely megőrzi az eredeti védjegyoltalom bejelentési napját. A megosztást az SZTNH kérelemre végzi el, a megosztásért külön díjat kell a jogosultnak fizetnie. A megosztás indoka a gyakorlatban többnyire az, hogy azonos védjegy alatt eltérő üzletágakat kívánnak üzemeltetni az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások szétválasztásával, és ezt eltérő jogosulti háttér mellett tervezik megvalósítani.

Faragó Géza: Dreher Maul csokoládé (1920-as évek)

FARAGÓ GÉZA ÉS A SZESZGYÁRTÁS

A tervezőknek évszázadok óta állandó munkát jelent a szeszipari termékek népszerűsítése. Hol az italok elnevezésén vagy a termék külső megjelenésén kell fáradozniuk, máskor pedig történeteket, jelmondatokat kell kitalálniuk a kelendőség növelésére. Faragó Géza is több italgyártótól kapott megrendelést.

Az aradi sörgyárat ötvenesi Lovász Zsigmond alapította 1783-ban, később nevezték át báró Nopcsa Elekné uradalmi sörgyárrá. Készített sört és malátát is, különlegességei a „Bika” sör és a „Diadal” 14 fokos sötét malátásör volt. Faragó Géza az 1900-as évek elején készítette sajátos stílusú grafikáját az uradalmi sörgyárnak, amit védjegyként is lajstromoztak. Az üzemet a Dreher-Haggenmacher Sörgyárak vette meg, majd 1931-ben bezárták. A Dreher a Bika sört még az 1940-es években is fogalmazta.

A Dreher Sörgyáraknak Faragó ugyan nem készített plakátot, de ipartörténetileg a Dreher gyár nem csak Nopcsánéhoz, hanem a Dietrich és Gottschlig céghez is köthető. A Dreher Sörgyárak története egészen 1854-ig nyúlik vissza, amikor Schmidt Péter elkészíti az első főzet Kőbányai Sert Budapesten. A Schmidt által alapított Kőbányai Serfőző Társaságot 1862-ben id. Dreher Antal vásárolta fel, majd növekedett fokozatosan hazánk – jelenleg is – legnagyobb sörgyárává.

Faragó Géza: Bika sör
(1914 körül)

OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár,
PKG.1914/E/0074

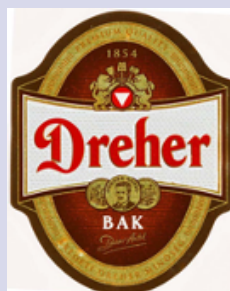
A korabeli hirdetéseket és védjegyeket vizsgálva ugyanakkor szembetűnik, hogy a Dreher söröket az 1870-es 80-as években a Dietrich Emil (1841-1903) és Gottschlig József (1837-1893) által 1865-ben alapított, tea- és rumkereskedéssel foglalkozó gyarmatárubolt forgalmazta Pesten. A cég az 1890-es években Dietrich és fia néven folytatta tevékenységét egészen az 1930-as évekig. Több termékük megjelölését oltalmazta védjegy.

A Dietrich és Gottschlig (!) 1880. március 8-án belajstromozott 327. kamarai sorszámú Dreher kiviteli ászoksör védjegye (Forrás: Központi Értesítő)

A Dreher Sörgyárak 1894. március 2-án belajstromozott 2147. kamarai sorszámú Bak-ser védjegye (Forrás: Központi Értesítő)

A Dreher Sörgyárak 190283 lajstromszámú Dreher BAK ábrás védjegye

Faragó egyik nagy dobása a Dietrich és Gottschlig cég egyik rum termékének plakátja. A plakáton a kor ünnevelt színésze, Újházi Ede szerepel (akiről az Újházi tyúkhúsleves is kapta a nevét). Az üzenet nyílt és világos: „Marha” – mondja a mester – miért nem iszol Gottschlig rumot?

Az égetett szeszek terén ipartörténetileg is kiemelkedik a Braun Lajos által 1839-ben alapított, legrégebbi hazai ecet- és likörgyár. Kiváló termékeivel hamar ismertté vált. Braun fiai „Braun Testvérek” néven vitték tovább örökségüket. Egyik leghíresebb – máig kapható – termékük a St. Hubertus likőr volt, amelyre védjegyet 1904. november 10-én szereztek. A cég egyre több termékkel lépett piacra, így számtalan reklámanyagot készítettek. Faragó Géza mellett Kónya Zoltánt foglalkoztatták

gyakran. A Braun Testvérek Rt.-t 1949-ben államosították és a termelést leállították, majd a gyár is elpusztult. A Hubertus termékcsaládot a Zwack Unicum Rt. gyártja újra, és közel két tucat védjegy oltalmazza.

Faragó Géza: Cognac (1926 körül)
OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár, PKG.1914/0246

A Hazai Likőr-, Rum- és Szeszárugyár 1910-ben jött létre Angyalföldön; a korabeli pesti nagy likörgyárak közül a 4. alapítású volt a Braun, a Zwack és a Gschwindt után. Az első néhány évtizedben közel 100 termékük volt. Az államosítást követően a Forgách utcai üzemet Angyalföldi Rum- és Likörgyár Nemzeti Vállalatnak, majd Angyalföldi Rum és Likörgyárnak nevezték át. Az új érában megszűnt a különleges italok előállítás és az ecetgyártás, majd a bor- és gyümölcsleparlás, illetve a palackozás is. A gyár 1950-től hordószámra ontotta magából a kommersz rum-pálinka, a kommersz likőr és kommersz brandy italokat. A gyár teljes függetlensége 1961-ben szűnt meg a Magyar Likőripari Vállalat megalakulásával. Az új nagyvállalat országos szinten tudta hatékonyabbá tenni az egyes egységek termelését. Mivel minden hazai licenz a MALIV-nél volt, ezért gyárthatták Angyalföldön az eredetileg a Braun

testvérek által híressé lett Hubertust, valamint – nevével ellentétben – a Budafok Brandyt is. Az 1991-es privatizációkor a gyár a Zwack Unicum Rt.-hez került. (Forrás: http://remlac.hu/angyalfold_htk/13angyalfold_htk__cimekszerint/forgachutca9b/forgachutca9b.html)

Faragó Géza: Hazai likőr plakát
(1910-es évek)

OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár,
PKG.én/0299

Faragó Géza: Törley (1909)

Végezetül szükséges megemlékeznünk a hazai pezsgőgyártás legnagyobb vállalatáról, az 1882-ben alapított „Törley József és Társa” cégről. Faragó Géza mélabús plakátja nem adja vissza megfelelően a Törleyek közel 150 éves tudatos szellemi tulajdon-védelmi stratégiáját.

Törley József első „Talisman” pezsgő védjegyét 1883. november 12-én lajstromoztatták be. Az SZTNH E-kutatás adatbázisában a Törley Pezsgőpincészet Kft.-hez nemzetközi védjegyek, a gyáralapító Törley Józsefhez köthető 7 db szabadalom, és mintegy 150 nemzeti védjegy található.

5.3. A VÉDJEGYOLTALOM MEGSZŰNÉSE

Előfordulhat, hogy a védjegy, illetve az ahhoz kapcsolódó termék nem váltja be a használatához, forgalmazásához fűzött gazdasági reményeket. Ilyenkor a védjegyjogosult vagy nem újítja meg az oltalmat, ezért az az **oltalmi idő lejártával** megszűnik, vagy még az oltalmi idő lejártá előtt **lemond** az oltalomról. A védjegyjogosult a védjegy ura, így az érvényes védjegyoltalomról bármikor lemondhat. Erre az SZTNH-hoz benyújtott írásbeli lemondó nyilatkozattal kerülhet sor. Lemondás esetén lehetőség van arra, hogy a lemondásra irányuló kérelem benyújtását megelőző időpontra, visszamenőlegesen szüntesse meg az oltalmat a jogosult. Ezzel többnyire folyamatban lévő jogviták során szoktak élni az ügyfelek, például akkor, ha más védjeggyel fennálló konfliktust szeretne egyoldalúan, többnyire békés úton rendezni a jogosult azzal, hogy visszamenőlegesen lemond az oltalomról arra az időszakra, amikor több - azonos vagy hasonló megjelölésre vonatkozó – védjegy oltalma egyidejűleg állt fenn. A lemondást utólag visszavonni nem lehet. Fontos kiemelni, hogy abban az esetben, ha a lemondás más személy jogszabályon, hatósági határozaton, a védjegylajstromba bejegyzett használati vagy egyéb szerződésen alapuló jogát érinti, vagy ha a védjegylajstromba per van bejegyezve, a lemondás csak az érintett személy hozzájárulásával hatályos.

Az oltalom megszűnésének következő esete, amikor a védjegyet **nem lehetett volna lajstromozni**, mert valamely törvényi feltétel nem teljesült a védjegybejelentés időpontjában. Ebben az esetben a védjegyoltalom **törlésének** van helye, amelyre erre irányuló kérelem alapján van lehetőség.

A megszűnési okok harmadik csoportját azok az esetek alkotják, amikor **az oltalom megadását követően következnek be olyan körülmény**, amelynek alapján az oltalom már nem tartható fenn. Ebben a körben a következő három esetet különböztetjük meg.

- A védjegy jogosultja elmulasztja a védjegy tényleges használatát. A védjegyhasználat elmulasztására hivatkozva akkor kérhető a védjegyoltalom megszüntetése, ha a védjegyjogosult a **lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdi meg belföldön a védjegy tényleges használatát**, amely az árujegyzékben szereplő árukra és szolgáltatásokra vonatkozik, illetve az ilyen használatot öt éven át megszakítás nélkül elmulasztja.
- Szintén az oltalom megszűnését eredményezi, ha a védjegy a használata során **elveszíti megkülönböztető képességét**,
- **vagy megtévesztővé válik.**

Ki kell emelni, hogy az oltalom **részlegesen is megszűnhet** abban az esetben, ha a megszűnési ok csak az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások egy részére áll fenn.

5.3.1. A törlési eljárás

A törlési eljárás arra szolgál, hogy ha a védjegy lajstromozása valamely kizáró ok ellenére történt meg, az ilyen **védjegy oltalma a keletkezésére visszaható hatállyal megszüntethető legyen** úgy, mintha ez a jogosultság sohasem állt volna fenn. A védjegy törlésének van helye, ha

- **olyan megjelölésre** szereztek védjegyoaltalmat, amely a védjegy törvény értelmében **nem oltalomképes**,
- a védjegyoaltalom tárgyát képező megjelölés valamely **feltétlen vagy viszonylagos kizáró okba ütközik**,
- a védjegyoaltalom tárgyát képező **megjelölés különbözik** attól, vagy az árujegyzék **bővebb** annál, mint amit az **elismert bejelentési napon benyújtott**, illetve – megosztás esetén – a megosztott bejelentés tartalmazott: azaz fennáll a megjelölés megváltoztatásának, illetve az árujegyzék bővítésének tilalma,
- a **nemzetközi védjegybejelentést** a Madridi Megállapodás, illetve Jegyzőkönyv alapján **nem az arra jogosult személy nyújtotta be** (lásd az 5.4.1. fejezetet).

Ha a védjegy törlésének feltételei csak az árujegyzékben meghatározott áruk, illetve **szolgáltatások egy része** tekintetében állnak fenn, a **védjegyoaltalmat** megfelelően **korlátozni** kell. A védjegy törlését – főszabályként – bárki kérheti a védjegyjogosulttal szemben. Viszonylagos kizáró okra hivatkozással viszont csak a korábbi akadályozó jog jogosultja kérheti a védjegy törlését. E jogosultságot a törlési kérelemben igazolni kell, megjelölve például a korábbi ütköző védjegy lajstromszámát vagy a jogi személy névjogának sérelme esetén csatolva a támadott védjegy elsőbbsége előtt megtörtént cégbejegyzést igazoló cégmásolatot. A joggyakorlat egységes abban, hogy a védjegyjogosult nem kérheti védjegye törlését, a védjegyoaltalomról azonban lemondhat. Törlési eljárást határidő nélkül bármikor lehet kezdeményezni. Ez megoldást jelenthet arra az esetre is, ha a korábbi ütköző védjegy jogosultja elmulasztotta érdekeit a lajstromozási eljárás során felszólalás útján érvényesíteni. Egyetlen törlési eljáráson belül több kizáró ok is lehet hivatkozni. Ezeket az SZTNH egyazon eljárás keretében vizsgálja meg és bírálja el.

A törlési eljárás a feltétlen kizáró okok esetén is lehetőséget ad a **tényállás teljes körű feltárására**, mivel a törlési kérelmet benyújtó személy az eljárásban ügyféli minőséggel rendelkezik, szemben a lajstromozási eljárással, ahol az észrevételt tevő nem ügyfél, így az SZTNH nem hívhatja fel nyilatkozattételre vagy további bizonyítékok benyújtására. Ennek a körülménynek a rosszhiszeműség tekintetében van különös jelentősége, mivel ez a kizáró ok a legtöbb esetben nehezen bizonyítható. A törlési eljárásban a bizonyítási teher valamennyi kizáró ok vonatkozásában a kérelmező vállán nyugszik.

Fontos megemlíteni, hogy **belenyugvás** esetén a védjegy nem törölhető. Belenyugvásról akkor beszélünk, ha a korábbi védjegy jogosultja tudott a későbbi védjegyről, és egymást követő öt éven át tűrte annak belföldi használatát. Ebben az esetben a korábbi jogosult a védjegy törlése iránt eljárást nem indíthat, kivéve, ha a későbbi védjegyet rosszhiszeműen jelentették be lajstromozásra.

A védjegy törlésére irányuló **kérelmet az SZTNH-hoz** kell benyújtani. A kérelemben meg kell jelölni a törlés alapjául szolgáló okokat, és mellékelni kell az okirati bizonyítékokat. A törlési kérelemre **díjat** kell fizetni a kérelem benyújtásától számított egy hónapon belül. Ha a törlési

kérelem nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek, a kérelmezőt hiánypótlásra kell felhívni. Amennyiben a kérelem díját nem fizette meg, figyelmeztetni kell a törvényben meghatározott határidőben történő pótlásra. Fontos szabály, hogy a kérelmező a számára kitűzött határidő elteltét követően a törlés alapjául szolgáló okként nem jelölhet meg olyan további okot, amelyet korábban nem jelölt meg. Az SZTNH a késedelmesen megjelölt okot az eljárást befejező döntés meghozatalakor figyelmen kívül hagyja, megakadályozva ezzel az eljárás elhúzódsát. Az SZTNH a védjegy törlése iránti kérelemmel kapcsolatban **nyilatkozattételre** hívja fel a védjegyjogosultat, majd írásbeli előkészítés után **szóbeli tárgyalás** alapján határoz a védjegy törléséről, a védjegyoltalom korlátozásáról, vagy a kérelem elutasításáról. Ha a védjegyjogosult az SZTNH felhívására határidőn belül nem nyilatkozik, az SZTNH a rendelkezésre álló adatok alapján, szóbeli tárgyalás megtartása nélkül dönt. Az eljárást befejező végzés vagy az egyezséget jóváhagyó határozat tárgyaláson kívül is meghozható. Ha a törlési kérelem a kérelmező korábbi védjegyével való ütközésen alapul, a kérelmezőt terheli annak bizonyítása egyrészt, hogy saját védjegyhasználat a törlési kérelem benyújtásakor, másrészt, hogy – ha a kérelmezői védjegy használatának megkezdésére előírt ötéves időszak a támadott védjegy bejelentési vagy elsőbbségi napján már eltelt – a támadott védjegy bejelentési vagy elsőbbségi napján megfelelt a védjegy törvény előírásainak. A védjegyjogosult számára ez a lehetőség előnyös, hiszen a használat igazolásának terhét átháríthatja a kérelmezőre, ezért nem kell saját magának a védjegyhasználat elmulasztása miatt eljárást indítania a törlést kérő védjegyével szemben.

Az SZTNH a kérelmezőt kizárólag abban az esetben hívja fel védjegye használatának igazolására, ha a védjegyjogosult ezt kellő időben kéri.

A védjegy nem törölhető olyan törlési kérelem alapján, amellyel kapcsolatosan a használat igazolása sikertelen volt. Ha a kérelmezőnek csak az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások egy része tekintetében sikerül használatot igazolnia, úgy kell tekinteni, mintha a védjegyet csak ezekre az árukra és szolgáltatásokra lajstromozták volna. A korábbi védjegyre alapított törlési kérelem akkor sem teljesíthető, ha a törölni kért védjegy elsőbbségének időpontjában a törlés jogalapjaként megjelölt korábbi védjegy még nem szerzett megkülönböztető képességet, nem rendelkezett olyan mértékű megkülönböztető képességgel, amely a korábbi és a későbbi védjegy közötti összetéveszthetőséget megalapozhatja – az összetéveszthetőségig való hasonlóságra alapított törlési kérelem esetén –, illetve még nem tett szert jóhírnévre – a kérelmezői védjegy jó hírnevére alapított törlési kérelem esetén. Az SZTNH a védjegy törlése tárgyában hozott döntés kihirdetésével egyidejűleg dönt a **költségek viseléséről** is. A költségek viselésére főszabályként a vesztes felet kell kötelezni, kivéve, ha a védjegyjogosult a törlési eljárásra okot nem adott, és a védjegyoltalomról – legalább az árujegyzék érintett része vonatkozásában – a nyilatkozattételre kitűzött határidő lejárta előtt lemondott. Ekkor a költséget a kérelmező viseli.

Bármelyik fél kérheti, hogy az SZTNH a **törlési eljárást** – külön díj fejében – **gyorsítottan** folytassa le. Erre csak abban az esetben van lehetőség, ha **védjegybitorlás miatt pert indítottak, vagy a keresetlevél benyújtását megelőzően ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztettek elő**, és ezt igazolják. A törlési eljárás menete az általános szabályok szerint alakul, azonban a hiánypótlásra, nyilatkozattételre rövidebb – tizenöt napos – határidő is kitűzhető. Határidő-hosszabbítás csak különösen indokolt esetben adható, és szóbeli tárgyalás tartására is csak kivételes esetben kerül sor.

Azt követően, hogy a védjegy törlése tárgyában hozott döntés jogerőre emelkedett, az SZTNH a védjegy **törlését**, illetve a védjegyoltalom **korlátozását bejegyzi a védjegylajstromba**, és arról hatósági tájékoztatást közöl a *Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben*.

Most értesültem, hogy az általam 2017-ben és 2018-ban is többször használt elnevezést megpróbálja valaki levédetni. Korábban jeleztem már a bejelentőnek, hogy problémám van az elnevezés használatával, mivel ugyanabban a szolgáltatási szektorban tevékenykedünk. Mit tudnék tenni a versenytársam védjegybejelentése ellen?

5.3.2. A védjegyoltalom megszűnésének megállapítására irányuló eljárások

Védjegyoltalom megszűnésének megállapítására irányuló eljárást a következő okok alapján bárki indíthat:

- a jogosult a **védjegy tényleges használatát elmulasztotta**,
- a védjegy **elveszítette megkülönböztető képességét**,
- a védjegy **megettévesztővé vált**.

Az egyes megszűnési okok vizsgálata kizárólag önálló megszűnés megállapítási eljárások keretében történhet, azaz nincs lehetőség több ok egy eljárásban való vizsgálatára. A megszűnés megállapítására irányuló eljárás alapjául továbbá csak olyan – az előzőekben felsorolt – ok szolgálhat, amely a védjegybejelentést követően merült fel.

Az SZTNH a „PROFI” szóvédjegy⁶⁴ törlési kérelmét elutasította. A védjegy árujegyzékébe főként építőanyagok, festékek, lakkok és egyéb vegyi termékek tartoztak. A törlési eljárás során megállapítást nyert, hogy a védjegybejelentés benyújtásakor, azaz 1976-ban a megjelölés rendelkezett megkülönböztető képességgel, mivel abban az időben a köznyelvben a kifejezést kizárólag sportolók tekintetében használták. A törlési kérelem elutasításának jogerőre emelkedését követően a kérelmező a megkülönböztető képesség elvesztése miatt újabb eljárást indított. Az SZTNH a kérelemnek helyt adott, és a védjegy oltalmát megszüntette, mivel megállapítható volt, hogy a megjelölést mások is szokásosan használják, és így a fogyasztók nem tekintik többé egyetlen céghez köthető, egyetlen cég által kizárólagosan használt védjegynek. A piaci verseny megzavarását okozhatja ugyanis, ha az egymástól független, párhuzamos használók közül a piaci szereplők egyike, védjegyjogára hivatkozva, megkísérli megakadályozni az érintett termékekkel kapcsolatban szokásos névvé vált védjegynek a más általi használatát.

⁶⁴ Nemzetközi lajstromszám: A420942.

Megalapozott kérelem esetén az oltalom megszűnésének napja főszabály szerint a megszűnés megállapítása iránti kérelem benyújtásának a napja. A kérelmezőnek lehetősége van azonban arra, hogy az oltalom megszűnésének megállapítását a megszűnés megállapítására irányuló kérelem benyújtására okot adó körülmény bekövetkezésének napjára visszaható hatállyal kérje. Erre akkor van lehetőség, ha a megszűnés megállapításának feltételei mind a megjelölt korábbi időpontban, mind a kérelem benyújtásának időpontjában fennálltak. Ilyen korábbi időpontnak kell tekinteni – az ellenkező bizonyításáig – a kérelmező saját korábbi ütköző védjegybejelentésének elsőbbségi napját, de a korábbi időpont lehet például a megkülönböztető képesség elvesztésének a napja, amennyiben az kétséget kizáróan, pontosan meghatározható.

Ahogy arról korábban már szóltunk, a védjegyoltalomhoz **használati kényszer** kapcsolódik, mivel a védjegy kizárólag a gazdasági forgalomban való tényleges részvétellel töltheti be árujelző funkcióját. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a használat elmulasztása esetén az oltalom úgymond „magától” megszűnne. Ennek kimondására kizárólag a **használat hiánya miatti megszűnés megállapítására irányuló eljárás** keretében kerülhet sor. Ha a védjegyjogosult a lajstromozástól számított öt éven belül nem kezdte meg belföldön az árujegyzékben szereplő árukra és szolgáltatásokra vonatkozó védjegy tényleges használatát, vagy ha az ilyen használatot öt éven át megszakítás nélkül elmulasztotta, a védjegy használat hiánya miatti megszűnésének megállapítását lehet kérni, kivéve, ha a védjegyjogosult a használat elmaradását kellőképpen igazolja. Ezt az ötéves időszakot mindig a megszűnés megállapítására irányuló kérelem benyújtásának a napja határozza meg. E naptól kell az öt évet visszafelé számítani. Ha tehát a kérelmező a védjeggyel szemben a lajstromozás napjától számított öt éven belül indít eljárást, a megszűnést indítványozó megállapítási kérelem idő előttinek minősül, és az SZTNH a kérelmet visszautasítja.⁶⁵ Különösen fontos ezért, hogy a kérelem benyújtója tisztában legyen azzal, hogy a támadott védjegy lajstromozása mikor történt.

A **védjegy használatára** vonatkozó **követelményekről** részletesen az 5.1.6. fejezet szól. Az SZTNH gyakorlata szerint, amennyiben a védjegyet a védjegyjogosult engedélyével használják, ezt úgy kell tekinteni, mintha a védjegyet a védjegy jogosultja használná, h még akkor is, ha a használati engedély nincs a védjegylajstromban feljegyezve. A használat igazolása katalógusok, számlák, szerződések, fényképek, sajtóhirdetések, újságcikkek, reprezentatív közvélemény-kutatási eredmények, üzleti levelezés típusú dokumentumokkal történhet.

A védjegyoltalom a használat hiánya miatt teljes körűen vagy az árujegyzékben meghatározott egyes áruk vagy szolgáltatások tekintetében részlegesen megszűnik attól függően, hogy a védjegyhasználat elmulasztása az árujegyzék egészét, vagy csak az abban meghatározott áruk vagy szolgáltatások egy részét érinti.

A használat hiánya miatti megszűnés megállapítására irányuló eljárásnak a sajátossága a **bizonyítási teher megfordulása**. A kérelmező pusztán állítja, hogy a jogosult a támadott védjegy használatát öt éven át elmulasztotta, és a védjegyjogosultnak kell ennek az ellenkezőjét bizonyítania. Kimentésként a jogosult a védjegyhasználat elmaradását igazolhatja, azaz alátámaszthatja, hogy bizonyos körülmények fennállása miatt nem volt tőle elvárható a védjegyhasználat megkezdése. Mivel saját kötelezettségzegésére jogok szerzése vagy fenntartása érdekében senki nem hivatkozhat, csak olyan okok jöhetnek szóba, amelyek a védjegyjogosultat objektíve akadályozták a védjegy tényleges használatában, illetve e használat megkezdésében.

⁶⁵ Ákr. 46. § (1) a)

Ilyen ok lehet például a védjegyjogosult természetes személy elhúzódó krónikus betegsége vagy a védjegyjogosultsággal vagy a jogosultság változásával kapcsolatos elhúzódó jogvita. A védjegy törvény a használati kényszer tekintetében két fordulatot használ. Az első arra az esetre vonatkozik, ha a védjegyjogosult a lajstromozástól számított öt éven belül egyáltalán nem kezdte meg az oltalom alatt álló árujelző használatát. A másik eset akkor áll elő, ha a jogosult a lajstromozás után megkezdte ugyan a megjelölés használatát, azonban azzal később felhagyott, és azt egy egybefüggő ötéves perióduson át nem folytatta.

Jóllehet a védjegy törvény együtt szabályozza a **megkülönböztető képesség elvesztése és a megtevesztővé válás miatti megszűnés megállapítására irányuló eljárásokat**, ezeket a megszűnési okokat az SZTNH kizárólag külön-külön bírálhatja el, mivel azok tárgya eltér egymástól.

A **megkülönböztető képesség elvesztését** abban az esetben lehet megállapítani, ha a támadott védjegyet alkotó megjelölés a jogosult magatartása vagy mulasztása miatt a védjegy árujegyzékébe tartozó áruk vagy szolgáltatások szokásos elnevezésévé vált. Erre jellemző példa, ha a védjegyet szótárban vagy lexikonban köznévként, esetleg igei formában feltüntetik. Kifejezetten ehhez a jelenséghez kapcsolódik a védjegy törvénynek az a rendelkezése, amely lehetővé teszi a védjegy jogosultja számára, hogy ha a védjegy bizonyos kiadványokban olyan hatást keltve jelenik meg, mintha az az érintett áruk vagy szolgáltatások fajtaneve lenne, kérje a kiadótól, hogy a következő kiadás alkalmával tüntesse fel, hogy az adott megjelölés védjegyoltalom alatt áll. Ha a jogosult nem él ezzel a lehetőséggel, vállalnia kell védjegye fajtanevvé válásának kockázatát. A modern technika világában azonban nem feltétlenül szükséges a szótárban való megjelenés annak megállapításához, hogy az adott védjegy fajtanevvé vált. Ennek igazolására szolgálhat például az internetes keresőmotorok segítségével kapott nagyszámú, nem adott személyhez kötődő találat, amelyből kiderül, hogy az adott kifejezés a köznyelv részévé vált. Értelemszerűen ez a megszűnési ok főképp szóvédjegyeknél vagy nem éppen domináns ábrás elemmel rendelkező, kombinált védjegyeknél merül fel, azaz olyankor, amikor eredetileg a megjelölés megkülönböztető képességét a szóelem biztosította. Gyakori a köznevesülés az anyagnevek – például teflon, nejlon – esetében.

A megkülönböztető képesség elvesztésének sorsára jutott többek között a „PATYOLAT” kifejezés, amely valaha a mosodai szolgáltatások tekintetében ortalom alatt állt, ám később az általános nyelvhasználat része lett. A „védjegyjogosult magatartása vagy mulasztása következtében” fordulaton tehát egyrészt azt kell érteni, hogy a megjelölés az árujegyzékbe tartozó áruk esetében, vagy a jogosultnak a szolgáltatások terén kifejtett gazdasági tevékenysége átment a köztudatba. Másrészt e fordulat arra utal, hogy a jogosult elmulasztotta tudatosítani a fogyasztókban, hogy a védjegy kizárólag az ő árujához vagy szolgáltatásához kapcsolódik. Természetesen a tudatos védjegyjogosult megfelelő eszközökkel – például a védjeggyel kapcsolatos tudatosságot erősítő kampánnyal – megakadályozhatja a megkülönböztető képesség elvesztését. A „PATYOLAT” szolgáltatáshoz kapcsolódó jellegzetes hatyú ábrák ettől függetlenül állhatnak védjegyortalom alatt.

A 120 317, a 160 923 és a 166 088 lajstromszámú ábrás védjegyek

A **megtévesztővé válás miatti megszűnés megállapítása** az előzőhöz képest azt az esetet szabályozza, amikor a védjegy lajstromozását követően felmerült valamely ok miatt felborul az összhang a védjegyben szereplő megjelölés és annak árujegyzéke között. Jóllehet a védjegytörvény e körben úgy fogalmaz, hogy a védjegy a használata következtében válik megtévesztővé, a gyakorlatban az SZTNH-nak csupán nagyon szűk körben van módja arra, hogy a védjegy gazdasági forgalomban történő tényleges használatát vizsgálja. Következésképpen itt is a lajstromban feltüntetett állapotból kell kiindulni annak figyelembevételével, hogy a megszűnési eljárással érintett időszakban a jogosult milyen árukra vagy szolgáltatásokra használta a védjegyet. Ehhez képest kell megítélni, hogy az adott árujelző a jelenleg azzal ellátott áruk vagy szolgáltatások esetében lajstromozható lenne-e. A védjegytörvény az áruk vagy szolgáltatások jellege, minősége vagy földrajzi származása tekintetében történő megtévesztővé válást emeli ki. A felsorolás azonban példálózó jellegű, tehát elvileg nem kizárt az egyéb tulajdonság is megtévesztővé válhat. Elmondható, hogy a megtévesztővé válás mint megszűnési ok általában az olyan védjegyekkel kapcsolatban merülhet fel, amelyeknél vagy a megjelölés, vagy pedig az árujegyzék az áru vagy a szolgáltatás valamilyen különös származására, fajtájára vagy minőségére utal. A Kúria – korábbi nevén Legfelsőbb Bíróság – a „KECSKEMÉTI”-ügyben⁶⁶ hozott döntésében rögzítette, hogy a védjegy megtévesztővé válását akkor lehet megállapítani, ha a védjegyhez valamilyen pozitív fogyasztói előítélet, várakozás kapcsolódik, amelyet

⁶⁶ M9702766. számú ügy.

a védjeggyel ellátott termék vagy szolgáltatás nem igazol. A megjelöléssel kapcsolatban a fogyasztók tudatában kialakult pozitív értékítélet fennállását a kérelmezőnek kell igazolnia.

Nem állapította meg az SZTNH a megtévesztővé válás miatti megszűnést a „DR. MICHAELS” színes ábrás védjegy⁶⁷ ügyében. A fenti megjelölés a 3. osztályba sorolt kozmetikai cikkek és az 5. osztályba sorolt, gyógyszerészeti használatra szánt kenőcsök tekintetében áll oltalom alatt 2003 óta. A kérelmező arra hivatkozással kérte a védjegyoltalom megszűnésének megállapítását, hogy az árujelző alatt a védjegy jogosultja az eredetileg forgalmazott, pikkelysömör kezelésére alkalmas krém helyett újabban egy gyógyhatással nem rendelkező kozmetikai terméket kezdett el forgalmazni, amely a fogyasztók megtévesztéséhez vezet. A korábbi védjegyjogosult, aki az eredeti kenőcs kifejlesztőjével volt azonos, a védjegyet a magyarországi forgalmazóra ruházta át, azonban később jogvita alakult ki közöttük, és többé nem szállított az eredeti termékekből. Így történt, hogy a

magyarországi forgalmazó és egyben az új védjegyjogosult kifejlesztett egy saját termékcsaládot, amelyet azonos megjelöléssel hozott forgalomba. Tekintettel azonban arra, hogy sem maga a megjelölés, sem az árujegyzék nem tartalmazott külön utalást a pikkelysömör elleni gyógyhatásra, a megszűnés megállapítása iránti eljárásban nem képezhetette vizsgálat tárgyát az a körülmény, hogy az újabb készítmény alkalmas-e az adott betegség kezelésére. Ezért az SZTNH a megszűnés megállapítására irányuló kérelmet elutasította. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a védjegyjogosult piaci magatartása adott esetben ne eredményezhetné a fogyasztók megtévesztését, azonban ennek a megítélése a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megállapítására irányuló versenyfelügyeleti eljárás keretében a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik. Az SZTNH kizárólag a megjelölést és a megjelöléssel forgalmazott termékek összhangját vizsgálhatja.

⁶⁷ Lajstromszám: 175 478.

A megszünés megállapítására irányuló eljárásokat az SZTNH folytatja le erre irányuló kérelem alapján. A megszünés megállapítását a védjegy használatának hiánya, valamint a megjelölés megkülönböztető képességének elvesztése, illetve megtévesztővé válása miatt bárki kérheti a védjegyjogosulttal szemben. Az eljárási rendelkezések lényegében megegyeznek a törlési eljárás során ismertetettekkel. A törlési és a megszünés megállapítása iránti eljárások közötti legjelentősebb különbség az, hogy a védjegy törlése esetén a védjegyoltalom mindig a bejelentési napra visszamenőleges hatállyal szűnik meg, a védjegyoltalom megszünésének időpontja azonban a kérelemben foglaltaktól függően változhat. Ennek alapján a védjegyoltalom

- a megszünés megállapítására irányuló eljárás megindításának napjára, vagy
- – ha ez korábbi – a megszünés megállapítására irányuló kérelem benyújtására okot adó körülmény bekövetkezésének napjára, visszaható hatállyal szűnik meg.

5.4. OLTALOMSZERZÉS KÜLFÖLDÖN

5.4.1. Bevezetés

A védjegyoltalom territoriális jellegéből adódóan az oltalom megszerzésére irányuló eljárás megindításakor célszerű tisztában lenni azzal, hogy a megszerzett oltalom milyen területen hasznosul. A bejelentő a következő három lehetőség közül választhat.

- Indíthat eljárást **nemzeti úton**. Ezt az utat akkor célszerű igénybe venni, ha a vállalkozás kizárólag a hazai piacon kíván részt venni. Az SZTNH által lajstromozott védjegy oltalma Magyarország területére biztosít a jogosultnak kizárólagos jogot a védjegy használatára. Ugyanez mondható el a külföldi nemzeti hivatalok által engedélyezett oltalmakról az adott ország területe tekintetében. Amennyiben a bejelentő több országra kiterjedően szeretné oltalomban részesíteni a megjelölését, erre az egyik lehetőség, hogy az egyes országokban külön-külön nemzeti bejelentéseket nyújt be. Az adott megjelölést bármikor be lehet jelenteni bármelyik külföldi államban, akár a hazai oltalomszerzéstől függetlenül is. Az ilyen nemzeti védjegybejelentések költségei viszonylag magasak, hiszen a bejelentést – elsősorban az árujegyzéket – az adott államban használt nyelvre kell lefordítani. Az adott országban honos képviselő igénybevétele is költséges, emellett országonként eltérő mértékű bejelentési – továbbá esetleg lajstromozási – díjat kell fizetni. A védjegy-lajstromozási eljárás időtartama országonként változó. A nemzeti úton megszerzett védjegyoltalmak egymástól függetlenek, azaz külön-külön kell gondoskodni a megszerzésükről és a fenntartásukról. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy eltérő nyelveken, eltérő jogi környezetben történik a megszerzés és a megszerzett jog védelme, valamint az oltalommal összefüggő jogok érvényesítése.
- Igénybe veheti a jogosult az **ún. nemzetközi út** adta lehetőséget. Ez a lehetőség azon vállalkozások számára nyújt kedvező megoldást, amelyek több országban vagy országcsoportban akarnak oltalmat szerezni. Ilyenkor a bejelentés előfeltétele, hogy az ügyfél saját országában rendelkezzen nemzeti védjeggyel, illetve védjegybejelentéssel.
- Amennyiben a védjegy hasznosítására feltehetően egy adott **régióban** kerül sor, célszerű regionális oltalmi rendszert igénybe venni. Ebben az esetben az adott régió összes tagállamának területére kiterjedő hatállyal kérhető a lajstromozás a regionális hivatalhoz – mint például az Ipari Tulajdon Afrikai Regionális Szervezete (ARIPO) vagy a Benelux

Szellemi Tulajdoni Hivatal (BOIP) – benyújtott bejelentéssel. A hazai vállalkozások számára ilyen lehetőség az **európai uniós védjegyoltalom** megszerzése.

5.4.2. Oltalomszerzés nemzetközi úton – a madridi rendszer

A WIPO által igazgatott nemzetközi iparjogvédelmi szerződések közül jelentőségükben kiemelkednek azok, amelyek – enyhítve az oltalom területi jellegéből, területi kötöttségeiből adódó gyakorlati nehézségeket – a különböző országokban történő jogszerzést könnyítik meg, illetve segítik elő nemzetközi bejelentési vagy nemzetközi lajstromozási rendszerek létrehozásával és működtetésével.

A **védjegyek nemzetközi lajstromozását** célzó **madridi rendszer**, amelynek alapvető szabályait a Madridi Megállapodás és az ahhoz kapcsolódó Jegyzőkönyv tartalmazza, egyszerű és gyors eljárásban ad módot a védjegyoltalom nemzetközi úton történő megszerzésére.

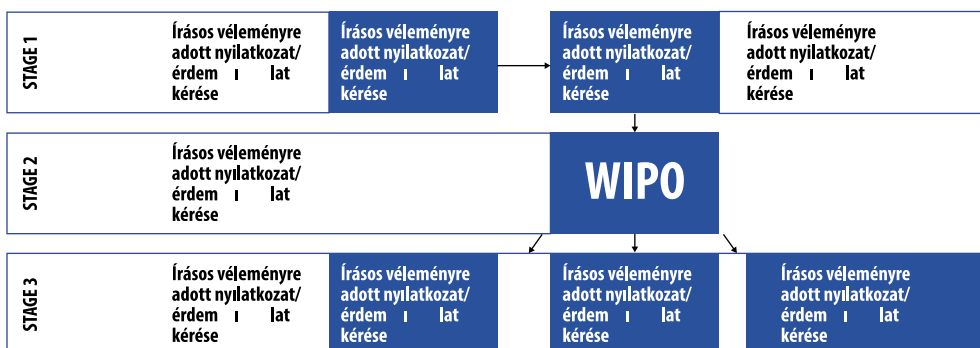
A gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására 1891-ben kötött **Madridi Megállapodás** a védjegyek nemzetközi lajstromozását teszi lehetővé. Magyarország 1909 óta részese az egyezménynek. A Madridi Megállapodást továbbfejlesztette, korszerűsítette az 1989-ben aláírt **Madridi Jegyzőkönyv**, amely számos, a Megállapodásban nem részes állam számára módot adott a nemzetközi rendszerhez való csatlakozásra. A Jegyzőkönyv a bejelentők számára több szempontból is előnyös. Lehetővé teszi például nemzetközi lajstromozás kérését olyan megjelölésekre is, amelyekre nézve még csak bejelentést nyújtottak be, de oltalmat még nem szereztek. Nemcsak államok, hanem regionális intézmények is tagjai lehetnek, így az Európai Unió 2004. október 1. napjával csatlakozott a Madridi Jegyzőkönyvhöz. További előny, hogy – meghatározott feltételekkel – a nemzetközi lajstromozás törlése esetén fennmarad a nemzeti lajstromozással való átalakítás lehetősége. Kedvezőbb a bejelentők számára a Madridi Jegyzőkönyv szerinti nyelvi rendszer is, mivel a francia mellett az angol és a spanyol is hivatalos nyelve. Magyarországon a Jegyzőkönyv rendelkezései 1997 októbertől érvényesek.

A Madridi Megállapodás és a Madridi Jegyzőkönyv viszonyát a jegyzőkönyv 9^{sexies} cikke rendezi. Ezen cikkely 2008. szeptember 1-jei módosítása értelmében a Megállapodás fenntartása helyett a Jegyzőkönyv rendelkezései alkalmazandók azon tagállamokban, amelyek tagjai mind a Megállapodásnak, mind a Jegyzőkönyvnek.

2015. október 31-i hatállyal Algéria is csatlakozott a Jegyzőkönyvhöz, amelynek eredményeképp nincs már több olyan tagállam, amely csak a Megállapodásnak lenne tagja. Ennek értelmében valamennyi nemzetközi védjegybejelentésre egységesen a Madridi Jegyzőkönyv rendelkezései az irányadóak. A madridi rendszer így szerződéses rendszerré alakult.

Nemzetközi bejelentés iránti kérelmet a tagországok valamelyikében honos bejelentők nyújthatnak be a származási országban oltalom alatt álló védjegybejelentésükre vagy védjegyükre vonatkozóan a saját országuk nemzeti hivatalánál. A nemzetközi rendszer tehát alapvetően zárt. Bejelentés csak a tagállamok területéről tehető, és csak a tagállamok területére igényelhető. A nemzetközi bejelentés benyújtását követően az **eljárás két szakaszra** tagolódik. Az első szakasz a bejelentés benyújtásától a bejelentés nemzetközi lajstromozásáig tart. A nemzetközi eljárás második szakaszában azoknak a tagállamoknak a hivatalai, amelyek az oltalom kiterjesztését

kérték, elvégzik a bejelentés érdemi vizsgálatát. A madridi rendszer folyamatos együttműködést feltételez és igényel a WIPO Nemzetközi Irodája és a tagállamok nemzeti hatóságai között.

Nemzetközi lajstromozás iránti kérelmet – nemzetközi védjegybejelentést – a Madridi Jegyzőkönyvet aláíró tagok valamelyikében honos bejelentők nyújthatnak be a **már oltalom alatt álló védjegyekre, illetve** folyamatban lévő **védjegybejelentésükre**. Az eljárás megindításának feltétele tehát egy már érvényes nemzeti oltalom, illetve **bejelentés**. A nemzetközi védjegybejelentésben – a Nemzetközi Iroda által előírt idegen nyelvű nyomtatványon – meg kell jelölni azokat a madridi rendszerben részes országokat, illetve a szerződő feleket – például az Európai Uniót –, amelyeknek a területére kiterjedően a bejelentő védjegyoltalmat kíván szerezni. A tagállam hivatala a hozzá benyújtott kérelmet – ha az nem szenved olyan hiányosságban, amely miatt a továbbítására nem kerülhet sor – továbbítja a **WIPO Nemzetközi Irodájához**, amely a bejelentés kézhezvételét követően a megjelölést – az alaki vizsgálatot és az árujegyzék ellenőrzését követően – **lajstromozza**, és azt hivatalos lapjában – *Gazette of International Marks* – **meghirdeti**. Ez a lajstromozás nem azonos a nemzeti eljárásban végzett lajstromozással, a lajstromozás nem jelenti az oltalom megadását. A nemzetközi lajstromozásnak ugyanaz a hatálya, mint a nemzeti úton tett szabályszerű bejelentésnek. A nemzetközi bejelentés továbbításáért az SZTNH-hoz továbbítási díjat, valamint a Nemzetközi Irodának nemzetközi díjat kell fizetni, amely meghatározott összegű alapidíjat, továbbá a megjelölt országok – ahol a bejelentő oltalmat kíván szerezni – után fizetendő területi kiterjesztési díjat foglal magában.

Magyarországon nemzetközi védjegybejelentést az **SZTNH-n** keresztül lehet benyújtani. Az SZTNH a Madridi Jegyzőkönyv rendelkezései alapján azt a nemzetközi védjegybejelentést továbbítja a Nemzetközi Irodához, amelynek esetében a bejelentő magyar állampolgár, vagy lakóhelye belföldön van, vagy belföldön valóságos vagy működő ipari vagy kereskedelmi telephellyel rendelkezik. Az SZTNH felhívására a bejelentő köteles igazolni, hogy jogosult a nemzetközi védjegybejelentés benyújtására. A nemzetközi bejelentést az SZTNH megvizsgálja, majd ennek eredményétől függően azt továbbítja a Nemzetközi Irodához, vagy pedig a továbbítási kérelmet elutasítja. A bejelentésben csak olyan országokat, illetve szerződő feleket jelölhet meg a bejelentő, amelyek a nemzetközi védjegybejelentés időpontjában a madridi rendszer részesei.

A nemzetközi védjegy jogosultja a nemzetközi lajstromozást követően a nemzetközi védjegy oltalmát bármikor kiterjesztheti bármely olyan, a Madridi Jegyzőkönyvben résztvevő országra,

amelyre vonatkozóan eredetileg – a nemzetközi bejelentés megtételekor – nem kérte az oltalmat. A nemzetközi lajstromozásból eredő oltalom utólagos kiterjesztéséhez a Nemzetközi Iroda által meghatározott formanyomtatványt kell használni. A nemzetközi védjegy jogosultja az utólagos területkiterjesztés iránti kérelmet közvetlenül, vagy az SZTNH útján nyújthatja be a Nemzetközi Irodához.

A nemzetközi eljárás **második szakaszában** a tagállamok **nemzeti hivatalai a lajstromozástól számított egy éven belül – ez az időszak egyes országokban a nemzetközi szabályozás adta lehetőség alapján 18 hónap – emelhetnek kifogást a lajstromozással szemben.** A kifogást a tagállami hivatalok a Nemzetközi Irodán keresztül küldik meg a bejelentőnek. Ez a kifogás a nemzeti eljárás szerinti felhívásnak felel meg. Amennyibe a bejelentő nem válaszol, vagy ha a bejelentés a hiánypótlás ellenére sem elégtí ki a feltételeket, a bejelentést véglegesen elutasítják, és a lajstromozás a tagállamban hatályát veszti. Ha azonban a tagállam nem jelzi kifogását a nemzetközi lajstromozással szemben, vagy ha a bejelentő hiánypótlása eredményeként a nemzeti hivatal a kifogást visszavonja, a nemzetközi bejelentés alapján a megjelölés ugyanolyan oltalomban részesül, mint a nemzeti lajstromozás alapján. Ha a nemzeti eljárás a 12 hónap elteltét megelőzően kedvező eredménnyel fejeződik be, a nemzeti hivatal erről egy oltalomelismertő nyilatkozattal köteles értesíteni a Nemzetközi Irodát annak érdekében, hogy a bejelentő minél előbb tudomást szerezzen a jogosultság keletkezéséről. Abban az esetben ugyanakkor, ha a nemzeti hivatal nem küld semmiféle értesítést a 12 hónap lejártáig, a védjegyoltalmat az adott állam területére megadottnak kell tekinteni.

A **Magyarországot megjelölő** nemzetközi bejelentések esetében az **SZTNH** folytatja le a nemzetközi védjegybejelentés érdemi vizsgálatát a rendelkezésre álló **12 hónapon** belül. A határidőre figyelemmel a nemzeti eljárásnál megismert szakaszolás itt elmarad. A feltétlen és a viszonylagos kizáró okok vizsgálatára – hivatalból, illetve felszólalás alapján – egyaránt a nemzetközi védjegybejelentés meghirdetését követően kerül sor. A kutatási jelentést az SZTNH a Nemzetközi Iroda útján küldi meg a bejelentőnek és egyidejűleg értesíti a bejelentőt a meghirdetés időpontjáról. A felszólalás benyújtására nyitva álló három hónapos határidőt a nemzetközi bejelentésnek az SZKV-ben történő meghirdetési napjától kell számítani. Ha a nemzetközi védjegybejelentés nem felel meg a hivatalból történő érdemi vizsgálat alapján vizsgált követelményeknek, vagy a nemzetközi bejelentéssel szemben felszólalást nyújtottak be, erről értesíteni kell a Nemzetközi Irodát. Ebben az esetben **ideiglenes elutasításról** van szó. Az értesítésben a bejelentő részére a nyilatkozattételre legalább három hónapos határidőt kell kitűzni, amely a lejárta előtt előterjesztett kérelemre meghosszabbítható. Ha a bejelentő a felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, az SZTNH értesíti a Nemzetközi Irodát arról, hogy a megjelölés Magyarországra kiterjedő oltalmát – részben vagy egészben – elutasítja. Ilyenkor **végleges elutasításról** van szó. Ha azonban a bejelentő olyan felhívásra nem válaszol a kitűzött határidőben, amelyet az SZTNH kizárólag felszólalás alapján adott ki, az SZTNH a rendelkezésre álló adatok alapján határoz a védjegy lajstromozásának kérdésében, és ennek megfelelő értesítést küld a Nemzetközi Irodának. Ha a bejelentő a felhívásra válaszol, az SZTNH folytatja az érdemi vizsgálatot, annak alapján határoz a védjegy lajstromozásának kérdésében, és ennek megfelelő értesítést küld a Nemzetközi Irodának. Ha a bejelentő lakóhelye vagy székhelye nem az EGT tagállamai valamelyikének a területén van, a képviselőt ellátásával ügyvédet vagy szabadalmi ügyvivőt kell megbíznia.

A nemzetközi úton lajstromozott védjegy nemzeti oltalmak „kötege”, amelyek az egyes országok törvényeinek a hatálya alá tartoznak. A **nemzetközi védjegylajstromot a Nemzetközi Iroda** vezeti. A nemzetközi védjegylajstromban nem rögzíthető tényekről és körülményekről az SZTNH kiegészítő lajstromot vezet. A védjegyoltalom területi hatálya a bejelentő által megjelölt tagállamok területére terjed ki, és a megszerzett oltalom a megjelölt országokban **nemzeti úton lajstromozott védjegyekkel azonos jogokat biztosít**.

A nemzetközi védjegy oltalmi ideje egységesen tíz év mindazon országokban, amelyekre az oltalom kiterjed. Az oltalom **korlátlanul megújítható**. A Nemzetközi Iroda előtt folyó megújítási eljárás a bejelentéshez hasonló módon egységes. A megújítási kérelmet a védjegyjogosult közvetlenül vagy az SZTNH útján nyújthatja be a Nemzetközi Irodához.

A nemzetközi védjegyoltalom teljesen vagy részlegesen – országonként, illetve az árujegyzékbe tartozó egyes áruk, illetve szolgáltatások tekintetében – átruházható. A jogutódlás kizárólag olyan új jogosult javára jegyezhető be, aki jogosult a nemzetközi bejelentés megtételére. Ha a jogosult az oltalomról egy ország tekintetében lemond, a lemondás nem érinti a többi országban fennálló oltalmat.

A lajstromozott nemzetközi védjegy oltalma a nemzetközi lajstromozástól számított öt éven belül függ a nemzeti védjegy, illetve védjegybejelentés sorsától. Így az oltalom korlátozása vagy megszűnése közvetlenül kihat a lajstromozott nemzetközi védjegy mint egész oltalmára – **védjegyfüggőség**. Az ezen időszak alatt indult, a nemzetközi lajstromozás alapját képező származási országbeli védjegybejelentés vagy lajstromozott védjegy oltalmának a megszüntetésére indított eljárást **központi megtámadásnak** nevezzük. A központi megtámadás következtében a védjegyjogosult olyan országokban is elveszítheti a már megszerzett védjegyoltalmat, ahol a központi megtámadás során érvényesített kizáró ok nem áll fenn. Ennek orvoslására a Madridi Jegyzőkönyv lehetővé teszi a védjegyoltalom átalakítását azokban az országokban, ahol a törlési ok nem állt fenn. Az átalakításra a nemzeti bejelentési eljárás szabályait kell alkalmazni azzal, hogy az így megszerzhető oltalom megőrzi a központi megtámadás következtében korábban megszünt oltalmú nemzetközi védjegy eredeti elsőbbségi napját.

5.4.3. Oltalomszerzés regionális úton – az európai uniós védjegy

Az **európai uniós védjegy** olyan védjegy, amelynek **oltalma az Európai Unió valamennyi tagállamában** – jelenleg 28 államban – egységesen **fennáll**, és autonóm szabályok szerint működik. Az európai uniós védjegyrendszert az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala – EUSZTH – (European Union Intellectual Property Office – EUIPO) működteti, amely az Európai Unió védjegy- és formatervezésiminta-oltalmi hivatala.

Az európai uniós védjegyrendszer alapelvei a következők.

- Az **egységesség** elve. Az európai uniós védjegybejelentés és az európai uniós védjegy az Európai Unióban, mint egészben érvényes, az oltalmat területi alapon nem lehet megosztani vagy részben átruházni. A bejelentés és az azt követő lajstromozás után az európai uniós védjegy oltalma valamennyi tagállamra kiterjed, mégpedig automatikusan és oszthatatlanul. Az **automatikus** jelleg a közvetlen, a nemzeti védjegy hivatalok közreműködése nélküli lajstromozást jelenti, az **oszthatatlanság** pedig azt, hogy az oltalom területi hatálya nem korlátozható meghatározott tagállam vagy tagállamok területére.

- Az **autonómia** elve. Az európai uniós védjeggyel összefüggő kérdéseket kizárólag az európai uniós jog – elsősorban az európai uniós védjegyrendelet – szabályozza. A nemzeti jogszabályok alkalmazására csak az európai uniós védjegyrendelet által megengedett kérdésekben van lehetőség.
- Az **együttélés** elve. Az európai uniós védjegyrendszer a tagállami védjegyrendszerekkel párhuzamosan áll fenn és működik. Az európai uniós védjegyrendszert nem azért alakították ki, hogy azzal felváltsák és így megszüntessék a nemzeti védjegyrendszereket. Éppen ellenkezőleg. Az európai uniós védjegy és a tagállamonként külön-külön fennálló oltalmi rendszerek párhuzamos működése, együttélése teszi lehetővé, hogy a védjegy jogosultak eltérő igényeinek a különböző rendszerek jobban eleget telessenek.

Az európai uniós védjegyrendszer egységessége és autonóm jellege abban áll, hogy nemcsak oltalmat lehet szerezni egy bejelentés alapján, **egyetlen, egységes eljárásban** az Európai Unió összes tagállamára kiterjedően, hanem az oltalom **a megadását követően** – szemben a madridi rendszer modelljével – sem bomlik szét nemzeti, tagállami oltalmakká. E tekintetben **is egységes**, autonóm szabályok alá tartozik, **szupranacionális** – európai uniós – **jelleggel érvényesül**.

Az európai uniós védjegyoltalom **sajátosságai, előnyei** a következők.

- Az európai uniós védjegy intézménye lehetővé teszi, hogy **egyetlen bejelentéssel és eljárással** az **Európai Unió összes tagállamának területére** nézve védjegyoltalmat lehessen szerezni.
- A létrejött oltalom az összes tagállamban egységesen áll fenn, és amennyiben az európai uniós védjegy oltalma megszűnik, akkor ez valamennyi tagállamban egységesen következik be.
- Az európai uniós védjegy lajstromozására irányuló eljárás **költségei kedvezőbbek**, mintha a bejelentő az oltalmat – nemzeti vagy nemzetközi úton – több tagállamban kívánná megszerezni.
- A meglévő **oltalom fenntartását** célzó tevékenység – védjegyhasználat, megújítás – feltételei is kedvezőbbek, ha nem minden egyes érintett országban külön-külön történik a védjegybejelentés.
- Az Európai Unió részese a Madridi Jegyzőkönyvnek, és ezen keresztül a madridi rendszernek. Ennek következtében európai uniós **védjegyre, illetve védjegybejelentésre** alapítva is lehet **nemzetközi védjegybejelentést** tenni, és a nemzetközi védjegybejelentésben az Európai Uniót is meg lehet jelölni.

Ugyanakkor **hátrány** lehet, hogy az **egész európai uniós védjegybejelentést el kell utasítani, ha** olyan **kizáró ok** merül fel, amely akár **egyetlen tagállam tekintetében is fennáll**. Mindez különösen hátrányos a felszólalások esetében, ami igen gyakori, hiszen minden hetedik bejelentéssel szemben felszólalást nyújtanak be. Ilyen esetekben különösen hasznos lehet, hogy az elutasított európai uniós védjegybejelentés vagy a megszüntetett európai uniós védjegy nemzeti védjegybejelentéssé alakítható át.

Az európai uniós védjegy lajstromozásának eljárását a következő folyamatábra szemlélteti.

Az európai uniós védjegy lajstromozására irányuló eljárás **az európai uniós védjegybejelentés** EUIPO-hoz történő benyújtásával indul. A benyújtás történhet elektronikus úton az EUIPO online felületén, valamint postán vagy futárszolgálat igénybevételével. Azt az európai uniós

UNIÓS VÉDJEJY LAJSTROMOZÁSA IRÁNTI ELJÁRÁS

Hónap	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
BEJELENTÉS	Bejelentési díj megfizetése	Alak lat	Feltétlen kizáró okokra vonatkozó érdemi vizsgálat hivatalból	VÉDJEJY - EJELENTÉS ME - HIRDETÉSE	FELSZÓLALÁSI PERIÓDUS	FELTÉTLEN KIZÁRÓ OKOKRA VONATKOZÓ ÉRDEMI VIZSGÁLAT ÉSZREVÉTEL ALAPJÁN	LAJSTROMOZÁS
			Kutatás korábbi jogokra Kutatási jelentés megküldése				
			Nemzeti kutatási jelentés megküldése				

védjegybejelentést, amelynek a bejelentési napját elismerték, az Európai Unió tagállamaiban azonos hatályúnak kell tekinteni a szabályszerű nemzeti bejelentésekkel.

Annak a természetes vagy jogi személynek, akinek lakóhelye, illetve székhelye, üzleti tevékenységének fő helye, vagy valóságos és működő ipari vagy kereskedelmi telephelye az Európai Gazdasági Térségben van, nem kötelező, hogy az EUIPO előtti eljárásokban **képviselőt** bízson meg. Ha azonban a bejelentő szükségesnek látja a képviselőt, az Európai Unióban honos természetes vagy jogi személyt, illetve hivatásos képviselőt megbízhat képviselővel.

Az európai uniós védjegybejelentés elektronikus úton történő benyújtása esetén az EUIPO a befizetendő alapidjából díjkedvezményt biztosít a bejelentő számára. A fizetendő alapidj összege egy áru- vagy szolgáltatási osztály bejelentési díját jelenti. Ezen túlmenően, ha a bejelentés több mint egy áru- vagy szolgáltatási osztályt tartalmaz, legyen szó akár online, akár papíralapú bejelentésről, a második osztály esetében, illetve azon felül minden egyes további osztály esetén meghatározott fix díj fizetendő.

Az európai uniós védjegybejelentés **díját** a bejelentés benyújtásának időpontjától számított egy hónapon belül kell leróni ahhoz, hogy a bejelentés EUIPO-hoz való beérkezésének napját ismerjék el a bejelentés időpontjaként. Amennyiben ezt a határidőt elmulasztja a bejelentő, a bejelentés dátuma az igazgatási szolgáltatási díj beérkezésének napja lesz.

Az európai uniós védjegybejelentést az **Európai Unió hivatalos nyelveinek egyikén** kell benyújtani, akár magyarul is, ez az ún. „**első nyelv**”. A bejelentésben egy **második nyelvet** is meg kell jelölnie a bejelentőnek, amelynek különböznie kell az első nyelvtől, és amelynek az EUIPO öt hivatalos nyelve – angol, német, francia, spanyol, olasz – egyikének kell lennie. A második nyelv a felszólalási és a törlési eljárások nyelveként szolgál.

Az EUIPO a védjegybejelentés osztályozásának ellenőrzése során azt vizsgálja, hogy az igényelt oltalom tárgyát képező áruk és szolgáltatások megfelelően vannak-e osztályozva, és hogy jellegüket egyértelműen feltüntette-e a bejelentő. Ugyanakkor, ha a bejelentő az osztályozáshoz az EUIPO *Harmonizált Adatbázisát* (**Harmonised Database**) használja, az elektronikus rendszer automatikusan elfogadja a megadott áru- és szolgáltatásjegyzéket. Az adatbázis olyan kifejezéseket tartalmaz, amelyeket az EU-ban valamennyi nemzeti szellemi tulajdoni hivatal már jóváhagyott.

A bejelentési nap elismerése, a bejelentési díj befizetésének megtörténte, valamint az osztályozás

ellenőrzése után az EUIPO elvégzi a védjegybejelentés **alaki vizsgálatát**, amely kiterjed a megjelölés egységének ellenőrzésére, továbbá annak vizsgálatára, hogy a bejelentő benyújtotta-e a szükséges mellékleteket, például a képviseleti meghatalmazást vagy – elsőbbség igénylése esetén – az elsőbbségi iratot.

Az európai uniós védjegyoltalom különlegessége, hogy a bejelentéskor kérni lehet egy korábbi nemzeti védjegy **szenioritását**. A szenioritás joghatása az, hogy az a tagállami védjegy, amelynek szenioritását az európai uniós védjegyre igényelték, ugyanolyan jogokat ruház a jogosultra, mintha még oltalom alatt állna azt követően is, hogy oltalma megújítás hiányában vagy lemondás folytán megszűnt. A szenioritás következtében tehát a nemzeti védjegyoltalom annak lejárta után is, mintegy külön halmazként „tovább él” az európai uniós védjegyoltalom belül, mivel az európai uniós védjegy elsőbbsége megegyezik majd az adott tagállam korábbi nemzeti védjegyével. Az összes többi tagállamban az európai uniós védjegy elsőbbsége az európai uniós védjegybejelentés napjával lesz azonos. A szenioritás igénylése azért célszerű, mert ha egy védjegy már évtizedek óta oltalom alatt áll az egyik tagállamban, ez az elsőbbség megtartható az új európai uniós védjegybejelentés során is. Így a nemzeti oltalom lejárta esetén azt nem szükséges megújítani, az Európai Unióban elegendő egyetlen oltalmat fenntartani.

A **hivatalból végzett érdemi vizsgálat** megegyezik a nemzeti eljárásban leírtakkal, az EUIPO is a **feltétlen kizáró okok** tekintetében vizsgálja meg az európai uniós védjegybejelentést.

Amennyiben a bejelentő védjegybejelentésében kéri, az érdemi vizsgálat megtörténte után az EUIPO kutatást végez a korábbi elsőbbségű európai uniós védjegyek és védjegybejelentések körében, és a **kutatási jelentésben** feltünteti azokat a korábbi jogokat, amelyek adott esetben lajstromozási akadályt jelenthetnek. A kutatási jelentés – a hazai gyakorlattal megegyezően – tájékoztató jellegű, mivel az európai uniós védjegybejelentést kizárólag a korábbi jog jogosultjának eredményes felszólalása esetén utasítja el az EUIPO. Az európai uniós kutatási jelentést az EUIPO a védjegybejelentés meghirdetése előtt megküldi a bejelentő számára. Amennyiben a bejelentő a védjegybejelentésében kéri és a megfelelő kutatási díjat megfizeti, az egyes tagállamok nemzeti hivatala is elvégzi a kutatást a korábbi jogok vonatkozásában a saját nemzeti adatbázisaiban. Ez esetben a tagállami hivatalok az európai uniós védjegybejelentés kézhezvételétől számított két hónapon belül küldik meg az EUIPO részére a **nemzeti kutatási jelentést**, amelyet a bejelentő az európai uniós kutatási jelentéssel együtt kap meg. Jelenleg a Cseh Köztársaság, Dánia, Litvánia, Magyarország, Románia és Szlovákia hivatala készít nemzeti kutatási jelentést.

Ha az EUIPO úgy találja, hogy az európai uniós védjegybejelentés megfelel az oltalmazhatóság feltételeinek, azt **meghirdeti** hivatalos lapjában, az *Európai Unió Védjegyértesítőben* (*EUTM Bulletin*), amely az EUIPO honlapján elektronikusan érhető el. A feltétlen kizáró okok alapján bárki által előterjeszhető észrevétel a felszólalás benyújtására rendelkezésre álló időszak lejárta előtt, illetve, amennyiben a védjegy ellen felszólalást nyújtottak be, a felszólalás tárgyában hozott jogerős határozat meghozatala előtt nyújtható be az észrevétel. A **felszólalást** a korábbi jog jogosultja, a hazai gyakorlattal megegyezően, a meghirdetéstől számított három hónapon belül terjesztheti elő. Ugyanakkor a nemzeti eljáráshoz képest eltérés, hogy a felszólalónak ugyanezen három hónapos határidőn belül gondoskodnia kell a felszólalási díj megfizetéséről az EUIPO számára. A felszólalás vizsgálatának menetét a következő ábra mutatja be.

Az EUIPO először a felszólalás díjának megfizetését ellenőrzi, majd a felszólalás alaki

VISZONYLAGOS KIZÁRÓ OKOK VIZSGÁLATA FELSZÓLALÁS ESETÉN

Hónap	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
FELSZÓLALÁS BENYÚJTÁSA	Felszólalás alaki vi lata	„COOLING OFF” PERIÓDUS (22 hónappal meghosszabbítható legfeljebb 24 hónap időtartamú)		Nyilatkozattételi felhívás a felszólalónak		Nyilatkozattételi felhívás a bejelentőnek		Nyilatkozattételi felhívás a felszólalónak	
									ELJÁRÁST BEFEJEZŐ DÖNTÉS (LAJSTROMOZÁS VAGY ELUTASÍTÁS)

FELSZÓLALÁS ÉRDEMI VIZSGÁLATA

vizsgálatát végzi el. Amennyiben az EUIPO a felszólalást alaki szempontból megfelelőnek találja, megkezdődik az ún. „cooling off”-időszak. Ennek keretében a feleknek két hónap áll rendelkezésükre arra, hogy megpróbáljanak egymással egyezséget kötni. A két hónapos időszak a megegyezés érdekében legfeljebb huszonkét hónappal meghosszabbítható. Előnye, hogy a felek lehetőséget kapnak arra, hogy további eljárási költségek felmerülése nélkül egy mindkét fél számára előnyös megoldásra jussanak. Ha ebben az időszakban a két fél olyan megállapodásra jut, amely véget vet a felszólalásnak, akkor egyik felet sem utasítják a költségek megfizetésére. Emellett, ha az elért megállapodás alapja az, hogy a felszólalásban kifogásolt áruk és szolgáltatások kizárásával szűkítik az európai uniós védjegy áruinak és szolgáltatásainak jegyzékét, vagy visszavonják az európai uniós védjegybejelentést, a Hivatal visszafizeti a felszólalási díjat a felszólalónak. Hátránya azonban, hogy amennyiben a felek között mégsem jön létre megállapodás, a „cooling off”-időszak a lajstromozási eljárást szükségtelenül meghosszabbítja. Nemzeti eljárásunk nem ír elő a felek számára ehhez hasonló kötelező tárgyalási fázist, azonban ez nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az eljárást befejező döntésig bármikor megegyezzenek egymással, és ezt az SZTNH tudomására hozzák. Amennyiben a „cooling off”-időszak eredménytelenül zárul, a továbbiakban az EUIPO felszólalással kapcsolatos eljárása megegyezik a nemzeti eljárás kapcsán leírtakkal. Ha az európai uniós védjegybejelentést felszólalás miatt nem kell elutasítani, az EUIPO a védjegyet lajstromozza, és azt bejegyzik az európai uniós védjegy-lajstromba. Az európai uniós védjegyoltalom – akárcsak a nemzeti és a nemzetközi védjegyoltalom – **tíz évig tart, és korlátlanul megújítható.**

Magyarország 2004. május 1-jével csatlakozott az Európai Unióhoz és ezzel védjegyrendszer az európai uniós védjegyrendszer részévé is vált. Ennek a körülménynek kétirányú hatása van. Egyrészt ettől kezdve a magyar nemzeti védjegyek is potenciális lajstromozási akadályt jelentenek az ezt az időpontot követően tett későbbi, ütköző európai uniós védjegybejelentésekkel szemben. Másrészt az Európai Unióban érvényes valamennyi európai uniós védjegy jogosultja felszólalóként léphet fel a nemzeti védjegy lajstromozására irányuló eljárásban, illetve kérheti a későbbi nemzeti védjegy törlését.

Az európai uniós védjegy és a tagállamonként külön-külön fennálló oltalmi rendszerek párhuzamos működése biztosítja azt, hogy a védjegyjogosultak az igényeiknek megfelelő rendszerben szerezhessenek védjegyoltalmat. Mivel nem minden vállalkozás képes valamennyi tagállam piacán jelen lenni, ezért nem minden jogosultnak feltétlenül érdeke olyan védjegy

lajstromoztatni, amelynek oltalma mindegyik tagállamban fennáll. Ezenfelül még az olyan méretű vállalkozás, amely az Európai Unió teljes piacán képes megjelenni, sem feltétlenül ugyanazon védjeggyel kíván piacra lépni mindegyik országban, hiszen a tagállamok kulturális sokszínűsége eltérő piaci jellemzőket eredményezhet. Ennek megfelelően egyes igényeknek jobban megfelelhet a tagállamonként külön-külön fennálló védjegyoltalom, mint az egységes európai uniós védjegy.

A valamennyi tagállamra kiterjedő európai uniós védjegyoltalom az olyan vállalkozások számára, amelyek Európa-szerte gazdasági tevékenységet végeznek, igen praktikus és kedvező áron megszerezhető, valamint a fenntartása is jóval kevesebb ráfordítást kíván, mintha az egyes országokban külön-külön kellene az iránt intézkedni.

Az európai uniós védjegyoltalom egységességéből azonban hátrányok is származnak. Az egész európai uniós védjegybejelentést el kell utasítani, ha olyan kizáró ok merül fel, amely csupán egyetlen tagállam tekintetében áll fenn. Hasonló okból a már oltalom alatt álló, lajstromozott európai uniós védjegy oltalmának utólagos megszüntetésére is sor kerülhet azzal, hogy ilyenkor szintén a teljes oltalom megszűnik, még akkor is, ha az adott törlési vagy megszűnési ok csak egy tagállamban áll fenn. Ekkor lehetőség van arra, hogy a törlési vagy a megszűnési okkal nem érintett tagállamokban a védjegy jogosultja kérje az európai uniós védjegy nemzeti védjeggyé történő átalakítását. Mivel a törlési vagy a megszűnési okkal nem érintett országok tekintetében az adott védjegy oltalma már érvényesen fennállt, ilyenkor a tagállami hatóságok az adott megjelölés érdemi vizsgálata nélkül lajstromozzák azt. Az átalakítás kérhető az olyan európai uniós védjegybejelentésekre is, amelyeket az EUIPO elutasított, visszavontnak tekintett, valamint amelyeket a bejelentő visszavont. A különbség az előző esethez képest az, hogy ilyen esetekben az átalakítási kérelemben megjelölt tagállamok hivatalai elvégzik a védjegybejelentés érdemi vizsgálatát, hiszen azokat az EUIPO még nem vizsgálta.

5.4.4. A nemzeti, a nemzetközi és az európai uniós védjegyoltalom összehasonlítása

A nemzeti, a nemzetközi és az európai uniós védjegyoltalom között főképpen az oltalom területi hatálya tekintetében van különbség. A nemzeti védjegyek oltalma ugyanis kizárólag egy adott állam területére terjed ki, míg az európai uniós védjegyeké az Európai Unió egész területére, valamint a jövőben csatlakozó tagállamokéra is, a csatlakozás időpontjával kezdődő hatállyal. A nemzetközi védjegy oltalma ezzel szemben azokra az országokra terjed ki, amelyek részesei a Madridi Megállapodásnak és Jegyzőkönyvnek, és amelyeket a védjegy bejelentője megjelölt. Érdekes, hogy a madridi rendszeren belül az Európai Unió egyetlen tagállamnak számít. Az oltalmi idő mindhárom típusú oltalom esetében tíz év, amely korlátlan alkalommal megújítható.

Az európai uniós védjegybejelentéshez – eltérően a nemzetközi védjegybejelentéstől – nem feltétlenül szükséges nemzeti oltalom megléte, a nemzeti lépést kihagyva lehet közvetlenül európai uniós védjegybejelentést tenni. Az európai uniós bejelentés közvetlenül az EUIPO-nál nyújtható be. A nemzetközi védjegybejelentés ezzel szemben az SZTNH-n keresztül nyújtható be, és az SZTNH a továbbítást megelőzően vizsgál néhány, a nemzetközi oltalom szempontjából fontos körülményt, például, hogy a nemzetközi bejelentést az előírt nyelven

nyújtották-e be, az tartalmazza-e azoknak az országoknak a megjelölését, amelyekre az oltalom kiterjesztését igénylik stb.

A három rendszert tehát el lehet képzelni három összefüggő halmazként, ahol a nemzeti oltalom képezi a legszűkebb kategóriát, ezt követi az európai uniós védjegyoltalom, végül a nemzetközi oltalom, amely a legtágabb halmaz, és adott esetben magában foglalhatja a teljes Európai Uniót, és ezen kívül egyéb országokra is kiterjedő oltalmat biztosíthat. Ez az összetett rendszer biztosítja, hogy minden egyes piaci szereplő a saját igényeihez, valamint gazdasági erőforrásaihoz és potenciáljához mérten döntsön arról, hogy hány országra kiterjedő védjegyoltalomra van szüksége.

A védjegyoltalom formái területi szempontból			
	nemzeti védjegy	nemzetközi védjegy	európai uniós (regionális) védjegy
Elbíráló szerve	SZTNH	WIPO	EUIPO
Területi hatálya	Magyarország	a Madridi Megállapodást, illetve Jegyzőkönyvet aláíró tagállamok közül a megjelölt országok	az EU összes tagállama
Időtartama	10 év és korlátlanul megújítható	10 év és korlátlanul megújítható	10 év és korlátlanul megújítható
Pozitívum	nemzeti hivatalnál, nemzeti nyelven, viszonylag olcsón igényelhető	egy bejelentéssel több államban igényelhető	egy bejelentéssel az EU valamennyi tagállamára igényelhető
Negatívum	hatálya egy országra korlátozott	nemzeti védjegyoltalmak kötege; ha egy országban megszűnik vagy korlátozódik, az kihat az összes országra, ahol igényelték	ha csak egyetlen tagállamban is kizáró ok lép fel, valamennyi EU-tagállamra kiterjedően elutasítják; ilyen esetben országonként célszerű igényelni

Ha egy új élelmiszeripari termék Magyarországon védjegyeztetésre kerül, akkor esetlegesen valaki ugyanazt a terméket azonos néven vagy azonos tartalommal védjegyeztetheti-e más külföldi piacon, pl. Európában vagy az Egyesült Államokban?

5.5. AJÁNLOTT IRODALOM

20 years of the Boards of Appeal at EUIPO: celebrating the past, looking forward to the future: liber amicorum. Alicante, EUIPO, 2017. p. 406.

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle védjegy tárgyú cikkei (az írások nagy száma miatt nem emeltünk ki egyet sem)

Verena von BOMHARD, Alexander von MÜHLENDAHL (szerk.): Concise European Trade Mark Law. Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2018. p. 996.

Dimitris BOTIS, Spyros MANIATIS, Alexander von MÜHLENDAHL, Imogen WISEMAN: Trade Mark Law in Europe. Oxford, Oxford University Press, 2016. p. 894.

Nuno Pires de CARVALHO: The TRIPs Regime of Trademarks and Designs. Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2014. p. 578.

Tim W. DORNIS: Trademark and Unfair Competition Conflicts: historical-comparative, doctrinal and economic perspectives. Cambridge, Cambridge University Press, 2017.p. 644.

FALUDI Gábor, LUKÁCSI Péter: A védjegy törvény magyarázata. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2014.

GONDA Imre: Esetjog az európai védjegy jogban. Jogtudományi közlöny 2018/6. sz. p. 304-309.

Gordian HASSELBLATT (szerk.): European Union Trade Mark Regulation: (EU) 2017/1001: article-by-article commentary. München, C. H. Beck Verlag, 2018. p. 1783.

ISZT-12/2016. Szakértői vélemény védjegyoltalom kérdésében. ISZJSZ 2018/6. sz. p. 147-155. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2018-06/valogatas.pdf>

JÓKÚTI András: Vonzások és választások: az európai védjegyreform hazai végrehajtásának egyes kulcskérdései. Jogtudományi közlöny 2019/4. sz. p. 165-178.

SZALAI Péter: A megkülönböztető képesség jelentése a védjegy jogban. Győr: Universitas-Győr Nonprofit Kft., 2015.

VIDA Sándor (szerk.): Az Európai Bíróság védjegy jogi gyakorlata 1. Miskolc, Novotni Alapítvány, 2006.

VIDA Sándor (szerk.): Az Európai Bíróság védjegy jogi gyakorlata 2.: 2006-2010. Miskolc, Novotni Alapítvány, 2010.

VIDA Sándor (szerk.): Az Európai Bíróság védjegy jogi gyakorlata 3.: 2011-2015. Miskolc, Novotni Alapítvány, 2015. p. 333.

5.6. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mit nevezünk védjegynek?
2. Mi lehet védjegyoltalom tárgya?
3. Milyen feltétlen kizáró okokat ismer?
4. Melyek a viszonylagos kizáró okok?
5. Milyen következményei lehetnek annak, ha a védjegy jogosultja nem használja a lajstromozott védjegyet?
6. Mikor bitorol valaki egy oltalom alatt álló védjegyet?
7. Mit jelent a „belenyugvás”?
8. Mit nevezünk együttes védjegynek, és mit tanúsító védjegynek?
9. Mit tartalmaz az árujegyzék?
10. Mire vonatkozik a Nizzai Megállapodás?
11. Mit kell tartalmaznia a védjegybejelentésnek a bejelentési nap elismeréséhez?
12. Milyen vizsgálati szakaszokból áll a védjegy lajstromozására irányuló eljárás?
13. Mire terjed ki a védjegybejelentés hivatalból végzett érdemi vizsgálata?
14. Mit jelent a felszólalás?
15. Mikor keletkezik, és mennyi ideig tart a védjegyoltalom?
16. Hogyan szűnhet meg a védjegyoltalom?
17. Mikor van helye a védjegy törlésének?
18. Mire vonatkozik a Madridi Megállapodás, és a Madridi Jegyzőkönyv?
19. Milyen előnyei vannak az európai uniós védjegyoltalomnak?

A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMA

6.1. A földrajzi árujelzők rendeltetése	215
6.2. A földrajzi árujelző-oltalom szabályozásának jellege	216
6.3. A földrajzi árujelzők oltalmának főbb jellegzetességei	216
6.4. A földrajzi árujelzők típusai	219
6.5. Az oltalom típusai az Európai Unióban	222
6.6. A Lisszaboni Megállapodás	224
6.7. A földrajzi árujelzők oltalma a bilaterális megállapodásokban.	225
6.8. Ajánlott irodalom	226
6.9. Ellenőrző kérdések.	226

Magyarország gazdaságában a mezőgazdaság és az élelmiszeripar különleges jelentőséggel bír (pl. bortermelés). Az agrárterületen kívül számos egyéb, hagyományosan kiváló minőségű termékkel büszkélkedhetünk. Az olyan – nemzetközi szinten is elismert – megjelölések, mint például a szegedi paprika, a gyulai kolbász, a makói hagyma, a tokaji bor vagy az egri bikavér nem csupán a származási országról kialakított kép színezéséhez járulnak hozzá, hanem – a termékek minőségi követelményeinek fenntartásán túl – a kollektív jogosultság formájában megjelenő oltalom révén komoly hozzáadott piaci értéket is jelentenek. A földrajzi árujelzők oltalmának lényege, hogy fellépési lehetőséget biztosít mindazokkal szemben, akik az adott megjelölést jogosulatlanul használják.

6.1. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK RENDELTETÉSE

A földrajzi árujelzők olyan megjelölések, amelyek jellemzően egy földrajzi megnevezést tartalmaznak vagy egy meghatározott földrajzi területre utalnak, és amelyeket az általuk jelölt földrajzi egységhez kötődő, különleges minőségű termékek megjelölésére használnak. A földrajzi árujelzőkhöz többlet-jelentéstartalom járul – egyfelől a hozzájuk kötődő termékek, másfelől pedig az érintett termékek valamely tulajdonsága, minősége vagy hírneve és a megjelölés által hangsúlyozott földrajzi terület közötti kapcsolat révén. Az egyszerű származásjelzések („Made in EU”, „product of China”) ilyen többletelemekekkel nem rendelkeznek, azok csupán egy adott termék földrajzi eredetének feltüntetését szolgálják, függetlenül az áru tulajdonságaitól, minőségétől.

Az iparjogvédelmi szabályozás rendszerén belül a földrajzi árujelző-oltalom az, amely – a termékek minőségi jellemzői és származási helyük között fennálló kapcsolatot elismerve – hozzájárul a minőség és a hagyományok megőrzéséhez, emellett elősegíti a különböző áruk jellegét és

eredetét érintő fogyasztói tájékoztatást. A földrajziárjelző-oltalom lényege és célja, hogy a meghatározott területen termelők számára az adott földrajzi terület, táj, helység megjelölésének használatára kizárólagos jogokat adjon, ezáltal ösztönözze a megbízható eredetű, minőségű, a többi terméktől egyértelműen megkülönböztethető jelzéssel ellátott termékek eljutását a fogyasztókhoz. A földrajzi árjelzők a fogyasztói termékválasztásban is fontos szerepet töltenek be azért, hogy a termékek eredetéről – közvetett módon azok minőségéről – világos és tömör tájékoztatást nyújtsanak.

A földrajzi árjelzőkhöz kapcsolódó **iparjogvédelmi oltalom** a megjelölés **kizárólagos használatára** való jogot jelenti, amely egyúttal lehetővé teszi a földrajzi árjelzőt **jogosulatlanul használók elleni fellépést** is. A jogosulatlan használat jelentheti az oltalom alatt álló földrajzi árjelzőnek nem az adott földrajzi területről származó termékeken való használatát, illetve – ahol az ún. **termékleírás** az oltalom megadásának feltételét képezi – a megjelölés olyan termékeken való használatát, amelyeket nem a hatáskörrel rendelkező hatóság által jóváhagyott termékleírásnak megfelelően állítottak elő.

6.2. A FÖLDRAJZIÁRUJELZŐ-OLTALOM SZABÁLYOZÁSÁNAK JELLEGE

A földrajzi árjelzőkkel kapcsolatos hazai, regionális és nemzetközi szintű szabályozás több szempontból is differenciált.

A földrajzi árjelzők szabályozásában különbség mutatkozik az országok között egyrészt abból a szempontból, hogy a termékek földrajzi származásának, illetve az e származás kifejezésére szolgáló megjelöléseknek, jelzéseknek a védelmét *sui generis* szabályrendszer keretében biztosítják, vagy az áruk eredetvédelmét a jogrendszer más jogintézményei útján – gyakran az iparjogvédelmi szabályozáson kívül eső normák alkalmazásával – igyekeznek előmozdítani.

Azok az országok, amelyek nem tartanak fenn önálló rendszert a földrajzi származás és a termék minősége közötti kapcsolat elismerése és védelme, illetve az e kapcsolatot kifejező megjelölések, jelzések megfelelő használatának biztosítása érdekében, a termékek eredetvédelmét más eszközökkel, olykor közvetett módon biztosítják. *Sui generis* szabályozás hiányában jellemző, hogy a földrajzi származást és az ahhoz kapcsolódó sajátos minőséget megtestesítő megjelölések együttes vagy tanúsító védjegyként részesülhetnek oltalomban, például az Amerikai Egyesült Államokban. A termékek eredet- és minőségvédelmét szolgálhatják emellett egyéb – jellemzően versenyjogi, büntetőjogi – normák is.

6.3. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMÁNAK FŐBB JELLEGZETESSÉGEI

A földrajzi árjelzők oltalmának jellege – vitathatatlan szellemi tulajdon-jogi kötődése ellenére – számos ponton eltér más iparjogvédelmi oltalmi formák jellemzőitől. A *sui generis* rendszerek által biztosított oltalom az alábbi jelentős különbségeket mutatja az iparjogvédelem körébe sorolt egyéb oltalmi formákhoz képest:

- a) A földrajzi árjelzők oltalmának **jogpolitikai indokai** részben eltérnek az árjelzők másik nagy iparjogvédelmi kategóriáját képező védjegyek oltalmának rendeltetésétől. Az előbbiek esetében a minőségi garancia, a fogyasztóvédelem, a kulturális megőrzés és a helyi

közösségek támogatása legalább olyan fontos szerepet játszik a védelemben, mint az oltalom versenyszeközkként való felhasználása vagy a termék eredetének megjelölése.

- b) A földrajzi árujelzők nem minősíthetők szellemi alkotásoknak, hiszen gyakorlatilag speciális jelentéstartalommal bíró földrajzi (vagy földrajzi kötődésű) **megjelölésekről** van szó. Látni kell ugyanakkor azt is, hogy az iparjogvédelem bizonyos esetekben és feltételekkel a megjelöléseknek is oltalmat biztosít (így a védjegyként lajstromozott megjelöléseknek is), valamint, hogy a földrajzi árujelzők oltalma mögött meghúzódó **hagyományos előállítási és feldolgozási módszerek** olyan tudásanyagot képeznek, amely önmagában is érdemesíti őket a speciális jogi védelemre.
- c) A földrajziárujelző-oltalom az iparjogvédelem szabályrendszerében sajátos helyet foglal el, amely nemcsak az oltalomból eredő jogok, valamint e jogok gyakorlására feljogosított közösség sajátos jellegének, hanem annak is köszönhető, hogy a földrajzi árujelző a származás megjelölése mellett a **nemzeti identitás**, illetve az adott ország **termelési hagyományainak és sajátosságainak** kifejezésére is alkalmas lehet.
- d) A földrajzi árujelzők oltalma **kollektív jogosultságot** eredményez, azaz az érintett termékeket a meghatározott földrajzi területen (adott esetben a termékleírásban meghatározott követelményeknek megfelelően) előállító, illetve feldolgozó személyek valamennyien jogosultak a megjelölés használatára. Ebből következően a lajstrom nem tartalmazza az egyes jogosultak nevét és elérhetőségét, tekintettel arra, hogy a földrajzi árujelző használatára jogosult személyek nem határozhatók meg olyan módon, ahogyan az az individuális jogokat biztosító védjegyek esetében lehetséges. Az oltalom alatt álló földrajzi árujelzők használatára vonatkozó **kizárólagos jogosultság** a fentiek alapján nem a többi iparjogvédelmi oltalmi forma szerkezetét követi. A kizárólagosság ebben az esetben azt jelenti, hogy a megjelölés használata a meghatározott feltételeknek megfelelő személyeket együttesen illeti meg.
- e) Az oltalom természetéből adódóan a földrajziárujelző-oltalom alatt álló megjelölés használatára **nem lehet engedélyt (licenciát) adni**, és az oltalom **átruházása** is értelemszerűen **kizárt**.
- f) A földrajzi árujelzők *sui generis* oltalma **határozatlan ideig áll fenn**, azaz az oltalom megszűnése nem függ egy bizonyos idő leteltétől, emellett nem kell a fenntartásért vagy megújításért díjat fizetni. A lajstromozást követően azonban lehetőség van a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a földrajzi árujelző törlésére, illetve a földrajziárujelző-oltalom megszűnésének megállapítására is.
- g) A földrajzi árujelzők bitorlása esetén is rendelkezésre áll a bírói út igénybevételeének lehetősége, azaz a jogosultak **polgári pert** indíthatnak az oltalom alatt álló megjelölés bitorló ellen. Az ilyen perben követelhető igények megegyeznek a védjegybitorlás esetén érvényesíthető igényekkel. A bíróságtól kérhető a jogsértés megállapítása, az abba hagyásra kötelezés, az eltoltás, az elégtétel adására kötelezés, az adatszolgáltatás, a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése, a lefoglalás és a megsemmisítés, valamint a kártérítés. Egyes országokban a földrajzi árujelzők szándékos, kereskedelmi mértékű bitorlása büntetőjogi tényállást is megvalósít, ezért **büntetőeljárás** megindításának is helye van, akár feljelentés, akár a nyomozó hatóságok vagy a vámszervek észlelése

alapján. A **vámhatóságoknak** a jogsértés megállapítására nincs hatáskörük, de hatékony szűrői lehetnek a behozatalra szánt termékeknek. A szellemi tulajdon-jogokat feltehetően sértő árukat ideiglenesen visszatartják, lehetőséget adva a jogosultaknak a megfelelő jogérvényesítési eljárások megindítására, illetve – ha az áruk birtokosa nem emel ellene kifogást – az áruk egyszerűsített eljárásban való megsemmisítésére (lásd a 8.7. fejezetet). Lényeges különbséget jelent a szellemi tulajdon más formáihoz képest az, hogy a földrajzi árujelzők oltalmához bizonyos rendszerekben a hatósági ellenőrzések és ehhez kapcsolódóan a **hatósági jogérvényesítés** – hivatalból, ellenőrzések alapján történő szankcionálás; jellemzően a megjelölés használatától történő eltiltás és bírságolás – is hozzátartozik, azaz az oltalom megsértése a jogosult fellépésének híján, állami eszközök igénybevetelével is szankcionálható. A hatósági fellépés történhet az élelmiszer-ellenőrzés körében, a fogyasztóvédelmi hatóság útján vagy a versenyjog keretei között. A földrajzi árujelzők oltalma kapcsán a régebbi tradíciókkal és a magasabb „minőségi tudatossággal” rendelkező országokban – ilyen például Franciaország – a termelői szervezetek a hatóságokkal szorosan együttműködve vesznek részt az érintett termékek rendszeres ellenőrzésében és a piac felügyeletében, hiszen jól felfogott érdekük, hogy a termékleírásnak nem megfelelő módon előállított termékekkel kapcsolatban ne lehessen használni az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőket. Említést érdemel, hogy mivel a földrajzi árujelzőket az országok általában kulturális örökségük részének tekintik, az oltalom alatt álló megjelölések harmadik országban történő használata ellen a kormányok gyakran **diplomáciai úton** is fellépnek – noha ennek sikere nagyrészt attól is függ, hogy a megjelölés élvez-e oltalmat az adott országban, illetve nem vált-e ott fajtánévvé.

- h) Ami a földrajzi árujelzők oltalmának terjedelmét illeti, az oltalmi rendszertől és az érintett termékköröktől is függ, hogy az oltalom az olyan megjelölésekre is kiterjed-e, amelyek az érintett földrajzi név megjelenítése mellett azt is egyértelművé teszik, hogy a termék nem erről a területről származik – például „jellegű”, „típusú”, „-szerű” kitételek alkalmazásával –, illetve hogy a földrajzi árujelző által azonosított termékektől eltérő termékeken való használat ellen milyen feltételekkel lehet fellépni. A **TRIPS-megállapodás** csak a borok és a szeszes italok földrajzi árujelzői esetében írja elő a magasabb oltalmi szint – lásd a 6.4. a) pontot – biztosításának kötelezettségét. Az európai uniós szabályozás alapján azonban a mezőgazdasági termékekhez és élelmiszerekhez kapcsolódó földrajzi árujelzők is a **fogyasztói percepciótól (érzékeléstől) független, széleskörű oltalmat** élveznek. Ugyanez vonatkozik a magyar szabályozás alapján nemzeti szintű oltalmat élvező – nem mezőgazdasági termékekre– földrajzi árujelzőkre is. Ennek megfelelően jogosulatlanak minősül az oltalom alatt álló földrajzi árujelző bármilyen gazdasági célú használata, amely nem az oltalom által érintett – vagy nem a feltételeknek megfelelő – termékekre vonatkozik, az egymással összevethető termékek esetén, vagy ha a jogosulatlan árujelzés kihasználná az érintett termékek hírnevét. Jogosulatlan továbbá a földrajzi árujelzőre való bármilyen utalás vagy annak utánzása még akkor is, ha a termék valódi eredetét megjelölik. A termékekhez kapcsolódó csomagolóanyagon vagy dokumentáción nem szabad feltüntetni semmilyen olyan megjelölést, amely a termék származására nézve – a földrajzi árujelzővel visszaélve – a termék eredetéről hamis benyomást közvetít. Tartózkodni kell minden olyan kereskedelmi gyakorlattól, amely a termék valódi eredetére nézve téves képzeteket kelthet a fogyasztókban.

- i) A **földrajzi árujelzők és a védjegyek konfliktusából** – a lajstromozás kérdésében a főszabály szerint az előbbiek kerülnek ki győztesen. Ez alól kivételt jelent az a ritka eset, amikor egy földrajzi árujelző lajstromozásának az jelenti az akadályát, hogy egy korábbi védjegy hírnevére és hosszú ideje tartó használatára tekintettel éppen a földrajzi árujelző használata lenne megtevésztő az érintett termékek származása vonatkozásában. Egyebekben még a jóhiszeműen bejelentett korábbi védjegyek sem képeznek lajstromozást kizáró okot a velük ütköző földrajzi árujelzőkkel összefüggésben. Ilyen esetekben a jog általában a két megjelölés együttélését teszi lehetővé. Ha azonban egy földrajzi árujelzőt már lajstromoztak, a későbbi ütköző védjegybejelentéseket minden esetben el kell utasítani. Annak megállapításakor, hogy a védjegyként lajstromozni kért megjelölés ütközik-e a földrajzi árujelzővel, az árujegyzék és a földrajzi árujelzőhöz kapcsolódó termék közötti hasonlóságot, valamint az oltalom terjedelme kapcsán kifejtetteket kell figyelembe venni.

6.4. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK TÍPUSAI

A nemzetközi jog forrásai, az Európai Unió és a nemzeti jogrendszerek a **földrajzi árujelzők** átfogó kategóriáját különböző kifejezésekkel és meghatározásokkal árnyalják, amelyek alapján a legfontosabb típusok a következők.

a) A Kereskedelmi Világszervezet tagjai számára a **TRIPS-megállapodás** írja elő, hogy a földrajzi árujelzőknek – a megállapodás hivatalos magyar fordításának szóhasználatában a földrajzi megjelöléseknek – milyen minimális szintű oltalmat kell biztosítaniuk. A megállapodás a földrajzi megjelöléseket a tagországok területéről, vidékéről vagy helységéből származó olyan termékre vonatkozóan definiálja, amelynek meghatározott minőségét, hírnevét vagy egyéb jellemzőit lényegében a földrajzi eredet határozza meg. Az általános minimumszintet a fogyasztók megtévesztésére alkalmas olyan megjelölések elleni fellépés lehetősége jelenti, amelyek a termékek tényleges származási helyétől eltérő eredetet sugallanak, illetve amelyek tisztességtelen versenyekeményt valósítanak meg. A megállapodás a borokra és a szeszes italokra megemeli a védelem kötelezően biztosítandó minimális szintjét. Az említett körbe tartozó termékek földrajzi megjelölései esetében az adott megnevezés használata akkor is tiltott, ha a csomagolás egyébként egyértelművé teszi, hogy a bor vagy szeszes ital nem a „megidézett” területről származik, és így a fogyasztók megtévesztésének veszélye nem merül fel. A TRIPS-megállapodás ugyanakkor nem határozza meg, hogy a részes feleknek milyen jogi eszközökkel kell a védelem elvárt szintjét biztosítaniuk, így akár *sui generis* rendszer keretében, akár egyéb szabályozási megoldást alkalmazva eleget tehetnek a megállapodásban foglalt, a földrajzi árujelzők védelmét érintő követelményeknek.

b) Az európai uniós jog által meghatározott földrajzi árujelzők – a termékek és a földrajzi terület közötti kapcsolat erősségétől függően – kétféle kategóriát képeznek.

Az **oltalom alatt álló eredetmegjelölések** (OEM; *protected designations of origin*; rövidítve: PDO) esetében a termékek lényegében vagy kizárólag a megjelölésben szereplő földrajzi terület (régio, hely vagy kivételes esetben ország) által nyújtott környezetnek köszönhetik minőségüket vagy különleges jellemzőiket, és az előállítás, illetve a feldolgozás minden lépésének az adott területen kell történnie.

Az **oltalom alatt álló földrajzi jelzések** (OFJ; *protected geographical indications*; rövidítve: PGI) esetén a termék valamely tulajdonsága vagy hírneve a földrajzi származásnak tulajdonítható. Emellett az előállítás és feldolgozás valamely lépésének az adott területen kell történnie.

Az OEM és OFJ megjelölés szimbóluma az Európai Unióban

Megjegyzendő, hogy az uniós szabályozás értelmében olyan elnevezések is oltalomban részesülhetnek földrajzi jelzésként vagy eredetmegjelölésként, amelyek nem rendelkeznek konkrét földrajzi jelentéssel. Erre példa a „feta” megjelölés, amely sajttermékek tekintetében eredetmegjelölésként közösségi földrajziárjelző-oltalom alatt áll, annak ellenére, hogy abban földrajzi terület neve nem szerepel.

c) A WIPO által működtetett nemzetközi földrajziárjelző-oltalmi rendszer 2015 óta már nemcsak az **eredetmegjelöléseket** (*appellations of origin*), hanem a **földrajzi jelzéseket** (*geographical indications*) nemzetközi lajstromozására is lehetőséget biztosít. A nemzetközi lajstromozási rendszer jogszabályi kereteit meghatározó Lisszaboni Megállapodás az eredetmegjelölés fogalmát a földrajzi árjelző TRIPS-megállapodásban használt definíciótól részben eltérően határozza meg. Úgy rendelkezik, hogy a földrajzi névvel megjelölt termék minőségét vagy jellegét a földrajzi környezetnek kell kizárólag vagy lényegében meghatároznia, beleértve a természeti és az emberi tényezőket is. A földrajzi jelzésként való lajstromozás feltételeként a Lisszaboni Megállapodás genfi szövege kevésbé szoros kapcsolatot feltételez a termék sajátos minősége, hírneve és annak földrajzi származása között.

d) Nemzeti jogunk – az európai uniós normák szabályozási megoldásai alapján – a földrajzi árjelzők két kategóriáját különbözteti meg, az **eredetmegjelöléseket** és a **földrajzi jelzéseket**. Az oltalom alatt álló eredetmegjelölések esetében a termékek lényegében vagy kizárólag a megjelölésben szereplő földrajzi terület (régió, hely vagy kivételes esetben ország) által nyújtott környezetnek – beleértve a természeti és emberi tényezőket – köszönhetik minőségüket vagy különleges jellemzőiket. Emellett az előállítás és a feldolgozás minden lépésének az adott területen kell történnie. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzések esetében a termék valamely tulajdonsága vagy hírneve a földrajzi származásnak tulajdonítható, és az előállítás, illetve a feldolgozás valamely lépésének az adott területen kell történnie. Lényeges különbség az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés között, hogy míg az előbbinél közvetlen és elválaszthatatlan kapcsolatnak kell lennie a termék minősége, tulajdonságai és a földrajzi környezet között, az utóbbinál ez a kapcsolat esetleges. A földrajzi jelzéssel ellátott termék ugyanis a földrajzi környezetnek köszönheti hírnevét, tulajdonságait, függetlenül a természeti és emberi tényezőktől, amelyek az előállítás során a termékre hatottak.

Nemzeti oltalmat – az európai uniós jog rendelkezéseiből következően – csak ipari, kézműipari termékekre – például csipke, acélpenge – vonatkozó földrajzi árujelzőkre lehet szerezni, a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászati és ízesített borászati termékek, valamint – 2019 óta – a szeszes italok megjelölései a közösségi szabályrendszer alapján részesülhetnek földrajziárujelző-oltalomban az Európai Unió területén.

Az egymással kölcsönhatásban levő oltalmi rendszerek egyszerűsített struktúráját és azoknak az egyes terméktípusokhoz való viszonyát az alábbi táblázat szemlélteti.

	Európai uniós (közösségi) oltalom	Nemzeti oltalom	Nemzetközi oltalom*
Mezőgazdasági termékek és élelmiszerek	kizárólagos	EU-tagállamokban nem tartható fenn	Lisszaboni Megállapodás (a 29 részes államban)
Szőlészeti és borászati termékek, ízesített borászati termékek	kizárólagos	EU-tagállamokban nem tartható fenn	Lisszaboni Megállapodás (a 29 részes államban)
Szeszes italok	kizárólagos	EU-tagállamokban nem tartható fenn	Lisszaboni Megállapodás (a 29 részes államban)
Nem mezőgazdasági termékek	nincs	<i>sui generis</i> rendszer vagy bizonyos tagállamokban tanúsító/együttes védjegyek útján	Lisszaboni Megállapodás (a 29 részes államban)

*A földrajzi árujelzők nemzetközi oltalmát szolgálják két-két állam között e tárgykörben megkötött bilaterális megállapodások is.

Flóra bizonyos településeken rendelkezik olyan külterületi ingatlanokkal, ahol egy bizonyos, földrajzi árujelző oltalom alatt álló növény (alföldi kamillavirágzat) vadon megterem. Az érvényben lévő földrajzi árujelző oltalom azonban ezekre a településekre nem terjed ki. Van-e arra lehetőség, hogy ezekre a településekre is alkalmazható legyen az árujelző használata? A települések szomszédosak az oltalom alatt álló területtel.

6.5. AZ OLTALOM TÍPUSAI AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Unió *sui generis* földrajziárjelző-rendszere rendeleti szabályozáson alapul, és az oltalommal érintett termékek típusa szerint tagolt.

Az Európai Unióban az élelmiszerek és a mezőgazdasági termékek, valamint a szőlészeti és borászati, az ízesített borászati termékek, illetve a szeszes italok földrajzi árjelzőire nézve kizárólagos oltalmi rendszer működik. Ez azt jelenti, hogy e termékkörökre az Európai Unióhoz való csatlakozás időpontjától kezdődően nemzeti szintű oltalom nem igényelhető a tagállamok területén, és a már fennálló nemzeti földrajziárjelző-oltalom a csatlakozás időpontját követően közösségi oltalomként élhet tovább.

Az oltalom megszerzése kétlépcsős eljárásban történik. A földrajzi árjelző által kijelölt területen termelő csoportosulások, érdekcsoportok – kivételesen egyéni termelők – kérelmet, valamint részletes, az uniós követelményeknek megfelelő termékleírást nyújtanak be a tagállam kijelölt hatóságához. Ez Magyarországon az agrárpolitikáért felelős miniszter. A hatáskörrel rendelkező hatóság – az esetleges iparjogvédelmi konfliktusokat a szellemi tulajdonért felelős hatósággal tisztázza – közzéteszi a kérelmet, amelynek nyomán meghatározott határidőn belül a kérelemmel szemben harmadik személyek részéről kifogás nyújtható be. Ha az oltalom alá helyezni kívánt megjelölés megfelel az eredetmegjelölés vagy a földrajzi jelzés definíciójából következő követelményeknek – lásd a 6.4. b) pontban foglaltakat –, a kérelmet a nemzeti hatóság továbbítja az Európai Bizottsághoz. A követelmények megléte mellett a továbbításhoz szükséges, hogy a megjelölés ne legyen az általa megjelölt termékek ún. fajtanevének tekinthető – azaz egy terméktípus szokásos megnevezésének, amely földrajzi nevet tartalmaz ugyan, de már nem köti a terméket a név által jelölt eredethez –, valamint ne ütközzön növény- és állatfajták nevével, vagy a jó hírnevet élvező védjegyekkel, az esetlegesen beérkezett kifogás ne legyen megalapozatlan, és a termékleírás is feleljen meg a követelményeknek. Az eljárás második szakaszában az Európai Bizottság – a kérelemnek az Európai Unió hivatalos lapjában való meghirdetésével – lefolytatja az uniós szintű kifogásolási eljárást, amelynek során más tagállamok, illetve az ottani érdekelt személyek emelhetnek kifogást a megjelölés uniós oltalomban részesítésével szemben. Az oltalom megadásáról a végső döntést az Európai Bizottság hozza meg, amely a kérelem kedvező elbírálása esetén az eredetmegjelölést vagy a földrajzi jelzést bejegyzzi az oltalom alatt álló földrajzi árjelzők európai uniós nyilvántartásába. A közösségi oltalom megadása iránti kérelmet szeszes italok esetében 2019 előtt a tagállamok nyújthatták be az Európai Bizottsághoz abban az esetben, ha az érintett földrajzi árjelző az adott tagállamban nemzeti oltalom alatt állt. A szeszes italok eredetvédelmét szolgáló közösségi szabályozás megreformálása keretében azonban a párhuzamos nemzeti oltalom fokozatos felszámolásával megkezdődött a szeszes italok földrajzi árjelzőire vonatkozó kizárólagos európai uniós oltalmi rendszer kiépítése. A szabályozási reform eredményeként a szeszes italok földrajzi árjelzői a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi árjelzőire vonatkozó szabályokkal harmonizáló eljárásrend alapján részesülhetnek oltalomban anélkül, hogy az árjelzőkre előzetesen nemzeti oltalmat kellene szerezni. A közösségi oltalom alatt álló földrajzi árjelzőket az „eAmbrosia” adatbázis tartalmazza. Az online nyilvántartás az Európai Bizottság honlapján érhető el. A nem mezőgazdasági termékek tekintetében az Európai Unió szintjén nem működik földrajziárjelző-oltalmi rendszer. Magyarországon *sui generis* nemzeti oltalom szerzhető a hivatkozott termékek földrajzi árjelzőire. A nem mezőgazdasági termékekre vonatkozó eredetmegjelölést vagy földrajzi jelzést az SZTNH lajstromozza, feltéve,

hogy a bejelentés megfelel a törvényben előírt feltételeknek, és a megjelölés nincs kizárva az oltalomból, akár fajtanévvé válás, akár más megjelöléssel, földrajzi árujelzővel, korábbi jó hírű védjeggyel, illetve növény- és állatfajták nevével való ütközés miatt. A nemzeti oltalom megadásához elegendő termékjegyzéket mellékelni, amely pusztán az oltalommal érintett termékek felsorolását tartalmazza. A termékjegyzék nem szükségképpen közvetít információt a termékek minőségi jellemzőiről, illetve a termékek előállításának, feldolgozásának módjáról.

Nem kifejezetten iparjogvédelmi jogintézményként, de az uniós mezőgazdasági minőségpolitikának a földrajzi árujelzők oltalmához hasonló eszközeként áll a termelői csoportosulások rendelkezésére a **hagyományos különleges tulajdonság (HKT)** tanúsítása. A hagyományos előállítási vagy feldolgozási módokat és receptúrákat feltételező termékek (elsősorban élelmiszerek) tradicionális megnevezésének használatát az uniós rendszerben - a földrajzi árujelzők uniós bejegyzéséhez hasonló eljárást követően - korlátozni lehet azokra a termékekre, amelyek az Európai Bizottság által elfogadott termékleírásban foglaltaknak megfelelő módon készültek. A HKT-ként bejegyzett megnevezésekhez társulnia kell az erre utaló uniós logó használatának is.

A borokra vonatkozó uniós szabályozás a fentihez hasonló módon lehetőséget biztosít a borászati termékek – nem földrajzi területet megjelölő – hagyományos elnevezéseinek minőségi feltételekhez kötésére is. A hagyományos kifejezések jegyzékét - országonkénti bontásban is - az E-Bacchus adatbázis tartalmazza.

A hazai borászati hagyományos kifejezésekre példa az „aszúeszencia”, a „másolás”, a „siller” vagy a „bikavér”.

Elnevezés	Típus	Bejegyzés ideje
Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény	OEM	05/07/2012
Alföldi kamillavirágzat	OEM	25/02/2012
Szegedi fűszerpaprika-őrlemény/Szegedi paprika	OEM	04/11/2010
Makói vöröshagyma ; Makói hagyma	OEM	06/11/2009
Hajdúsági torma	OEM	22/10/2009
Szegedi szalámi ; Szegedi téliszalámi	OEM	15/12/2007
Makói petrezselyemgyökér	OFJ	05/12/2017
Szentesi paprika	OFJ	21/02/2014
Szóregi rózsató	OFJ	25/07/2012
Magyar szürkemarha hús	OFJ	14/12/2011
Gönci kajsziarack / Gönci kajszi	OFJ	20/05/2011
Csabai kolbász/Csabai vastagkolbász	OFJ	19/06/2010
Gyulai kolbász / Gyulai pároskolbász	OFJ	19/06/2010
Budapesti téliszalámi	OFJ	21/04/2009
Rögös túró	HKT	01/08/2019
Tepertős pogácsa	HKT	14/11/2013

Az európai uniós földrajziárujelző-nyilvántartásba bejegyzett magyar eredetű megjelölések

Eredeti lübecki marcipánnal készülő termék csomagolásán feltüntethető-e a lübecki marcipán neve?

6.6. A LISSZABONI MEGÁLLAPODÁS

A földrajzi árujelzők **nemzetközi oltalmát** a WIPO által adminisztrált Lisszaboni Megállapodás – lásd az 1.5.2.1. fejezet b) pontját – alapján lehet igényelni. A nemzetközi lajstromozást a származási ország hatóságai kezdeményezhetik a WIPO Nemzetközi Irodájánál, ha az adott országban a megjelölés oltalom alatt áll.

A származási országon kívüli részes államoknak a nemzetközi lajstromozásról szóló értesítést követő egy éven belül van lehetőségük arra, hogy olyan értelmű nyilatkozatot tegyenek, miszerint – valamilyen lajstromozást kizáró ok alapján – nem áll módjukban az adott megjelölés oltalmát biztosítani. Ez ellen az érdekeltek csak az elutasítást közlő állam jogorvoslati fórumaihoz fordulhatnak.

A nemzetközi lajstromozás magas szintű – fogyasztói észleléstől független – oltalmat eredményez a 29 szerződő államban, és amíg a megjelölés a származási országban oltalmat élvez, addig a többi szerződő államban sem válhat fajtánévvé, illetve – határidőben tett elutasító nyilatkozat hiányában – nem veszítheti el az oltalmat. A nemzetközi lajstromozásból fakadó oltalomhoz azonban nem kapcsolódik termékleírás, és a hozzá fűződő hatósági jogérvényesítés is korlátozott. A részes államoknak nem kell az ellenőrző hatóságok számára fellépési kötelezettséget előírniuk, elegendő a perindítás lehetőségét biztosítani.

A Lisszaboni Megállapodás eredetileg kizárólag az eredetmegjelölések globális oltalmi rendszerének a megteremtésére jött létre. 2015-ben – átfogó revízió eredményeként – a Megállapodás elfogadott genfi szövege azonban már nem csak az eredetmegjelölések, hanem a földrajzi jelzések nemzetközi lajstromozását is lehetővé tette. A felülvizsgálat megnyitotta annak lehetőségét is, hogy a Lisszaboni Megállapodáshoz kormányközi szervezetek – például az Európai Unió – is csatlakozhassanak. Mindemellett a Megállapodás genfi szövegében új elemként jelent meg az államhatáron átnyúló földrajzi terület fogalma, amely lehetőséget biztosít a nemzetközi lajstromozás iránti kérelemnek több szerződő fél által történő közös benyújtására.

Magyarország 1966 óta részese a Lisszaboni Megállapodásnak, 2015-ben pedig annak genfi szövegét is aláírta. A nemzetközi lajstromozási eljárással összefüggő illeszkedési szabályokat a Vt. rendelkezései állapítják meg. Tekintettel arra, hogy a Vt. kifejezetten rögzíti azt, hogy a nemzetközi lajstromozás az SZTNH által történt nemzeti lajstromozással azonos oltalmat keletkeztet, feltéve, hogy az SZTNH az oltalmat a rendelkezésre álló határidőn belül nem utasítja el, vagy az elutasítást nem vonja vissza, a Lisszaboni Megállapodás által meghonosított rendszer keretében bejelentett és lajstromozott földrajzi jelzések és eredetmegjelölések azonos módon kezelendők a hazai jogszabályok alapján oltalom alá helyezett nemzeti földrajzi árujelzőkkel.

6.7. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK OLTALMA A BILATERÁLIS MEGÁLLAPODÁSOKBAN

A földrajzi árujelzők oltalma a gyakorlatban nem csupán a jogosultak érdekeit szolgáló, magánjogi jogintézményként funkcionálhat. A megjelölés által azonosított földrajzi területnek „otthont adó” országok zöme – ideértve az EU-t is – a földrajzi árujelzőket mintegy a nemzeti vagyoni részeként, „közös kultúrkincként” kezeli. Ennek jegyében jogosulatlan használatuk megakadályozását közfeladatnak tekinti, és a harmadik országokban való oltalomszerzés érdekében kész diplomáciai lépéseket is tenni, azaz a „saját” földrajzi árujelzői külföldi oltalmát – anélkül, hogy a jogosultaknak ehhez külön eljárási lépéseket kellene tenniük – kereskedelmi vagy speciálisan ennek szentelt megállapodások útján biztosítani.

A földrajzi árujelzők tehát nem csupán nemzeti, uniós vagy nemzetközi lajstromozással kerülhetnek oltalom alá, de olyan bilaterális **nemzetközi megállapodások alapján** is, amelyek erről kifejezetten rendelkeznek. A földrajzi árujelző-oltalom bilaterális megállapodások keretében történő biztosításának előnye, hogy a megállapodást megkötő felek saját igényeiknek és elképzeléseiknek megfelelően alakíthatják ki az oltalom megadásának feltételeit, szabadon határozhatják meg az oltalom szintjét és terjedelmét, illetve a jogérvényesítéssel összefüggő kérdéseket.

Tekintettel arra, hogy az Európai Unióban egyes termékkörök esetében a földrajzi árujelzők oltalma uniós szinten szabályozott, **az EU** a külkapcsolatok szintjén is él hatásköreivel, és a **harmadik országokkal kötött kereskedelmi megállapodásaiban** ezen országok meghatározott földrajzi árujelzőit uniós oltalomban részesíti. Ezért cserébe egyes uniós földrajzi árujelzők a partnerországban szintén oltalom alá kerülnek.

A földrajzi árujelzők oltalmára vonatkozó uniós szabályok a tagállamok önálló szerződéskötési mozgásterét szűkítik ugyan, azonban ettől függetlenül nem kizárt, hogy az uniós szabályozás körén kívül eső termékek földrajzi árujelzőit a tagállamok harmadik országokkal kötött kétoldalú nemzetközi megállapodásokkal helyezték oltalom alá. A földrajzi árujelzők védelme érdekében hazánk kétoldalú megállapodást kötött 1979-ben Svájjal,⁶⁸ illetve 1986-ban Portugáliával.⁶⁹ Ezek a bilaterális megállapodások jelenleg is hatályban vannak. A megállapodások a szerződő felek által meghatározott földrajzi jelzések, megjelölések védelmét a kölcsönös elismerés elvére tekintettel biztosítják.

⁶⁸ Szerződés a Magyar Népköztársaság és a Svájci Államszövetség között a származási jelzések, eredetmegjelölések és egyéb földrajzi megjelölések oltalmáról. Kihirdette: 1981. évi 27. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság és a Svájci Államszövetség között létrejött, a származási jelzések, eredetmegjelölések és egyéb földrajzi megjelölések oltalmáról szóló szerződés kihirdetéséről.

⁶⁹ Megállapodás a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Portugál Köztársaság Kormánya között a származási jelzések, eredetmegjelölések és hasonló megnevezések kölcsönös oltalmáról. Kihirdette: 49/1986. (XI. 12.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság és a Portugál Köztársaság Kormányai között létrejött, a származási jelzések, eredetmegjelölések és egyéb földrajzi megnevezések oltalmáról szóló Megállapodás kihirdetéséről.

6.8. AJÁNLOTT IRODALOM

Michael BLAKENEY: *The protection of geographical indications: law and practice*. Cheltenham; Northampton, Edward Elgar, 2019. p. 597.

Dev S. GANGJEE (szerk.): *Research handbook on intellectual property and geographical indications*. Cheltenham; Northampton, Edward Elgar, 2016. p. 581.

LÁNCZOS Petra Lea: A Törvényszék ítélete a Tokaj-ügyben: az E-Bacchus rendelet módosításának megsemmisítése iránti kereset elfogadhatatlansága. *JeMA*, 4. évf. 1. sz., 2013, p. 62.

SZENTKIRÁLYI Orsolya: A pezsgők eredetvédelme I-II. *ISZJSZ* 2019/3. sz. pp. 7-35. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szke/szemle-2019-3/01-szentkiralyi.pdf> *ISZJSZ* 2019/4. sz. pp. 7-18. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szke/szemle-2019-4/01.pdf>

TARJÁNYI Petra: A földrajzi árujelzők joga, különös tekintettel az Európai Bíróság gyakorlatára. *ISZJSZ* 2017/2. sz. pp. 7-40. <http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szke/szemle-2017-02/1704-01.pdf>

VIDA Sándor: Földrajzi árujelző és védjegy ütközése. *ISZJSZ* 2015/6. sz. pp. 97-111. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szke/szemle-2015-06/1512-vida.pdf>

6.9. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

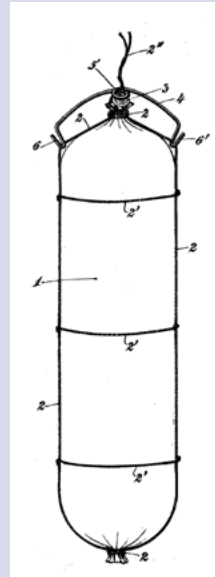
1. Mit nevezünk földrajzi árujelzőnek, és melyek a legfontosabb típusai?
2. Milyen termékekre vonatkozó földrajzi árujelzőkre lehet nemzeti oltalmat szerezni?
3. Hogyan lehet oltalmat szerezni az élelmiszerekre és borokra vonatkozó eredetmegjelölésekre?
4. Ki jogosult az oltalommal védett földrajzi árujelzők használatára?
5. Mennyi ideig tart a földrajzi árujelzők oltalma?
6. Mire vonatkozik a Lisszaboni Megállapodás?
7. A nemzeti, uniós és nemzetközi lajstromozáson kívül milyen módon kerülhetnek még oltalom alá a földrajzi árujelzők?

Bonyhád nemzetközi híró üzemét 1909-ben alapították. A közhiedelemmel ellentétben nemzetközi hírnevét a zománcábla-gyártással szerezte meg és csak később fordultak a zománcénygyártás felé. A gyárból kikerülő zománcáblák (utcanévtábla, közintézmények táblái, stb.) az egész országban láthatók, a zománcények szinte valamennyi család konyhájában megtalálhatók.

Dozzi reklámtábla (bonyhádi zománc,
1930 körül)

Forrás: Magyar Kereskedelmi
és Vendéglátóipari Múzeum

Davide Dozzi „Eszköz zsinórokkal
körülkötött puha kolbászfélék,
különösen szalámi felfüggesztésére”
110 844 lajstromszámú magyar
szabadalma

FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALMI JOG

7.1. Bevezetés a formatervezésiminta-oltalmi jogba	239
7.2. Az oltalmazhatóság feltételei	232
7.3. A formatervezési mintából és a formatervezésiminta-oltalomból eredő jogok és kötelezettségek. A jogok megsértése	239
7.4. A formatervezésiminta-oltalom megadására irányuló eljárás	246
7.5. Az egyéb mintaoltalmi eljárások	254
7.6. A Hágai Megállapodás az ipari minták nemzetközi lajstromozásáról	259
7.7. A formatervezési minták európai közösségi oltalma.	262
7.8. Ajánlott irodalom	264
7.9. Ellenőrző kérdések	266

Formatervezésiminta-oltalommal (dizájn) védett termék lehet bármely ipari vagy kézműipari árucikk, illetve a termékek közé tartozhatnak a csomagolás, a kikészítés, a grafikai jelzések és a nyomdai betűformák, valamint azok a részek is, amelyeket valamely összetett termékbe szántak. A fejezet emellett, hogy bemutatja az oltalomszerzés hazai, európai és nemzetközi folyamatait, kitér a minták gyakran párhuzamosan fennálló szerzői jogi és védjegyjogi aspektusaira is.

7.1. BEVEZETÉS A FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALMI JOGBA

A modern piacgazdaságban a termék megjelenése, a „külsőn” a fogyasztó nézőpontjából gyakran éppen olyan fontos – ha nem fontosabb –, mint a „belbecs”, azaz a termék hasznossága, értéke, műszaki színvonala. Egyes becslések szerint a sikertelen új termékek 85%-a esetében a kudarc összefüggésbe hozható a szegényes vagy hiányzó formatervezéssel.

Számos hazai vállalkozás helyez egyre növekvő hangsúlyt termékei színvonalas megjelenésére, illetve az azok esztétikus csomagolása által kiaknázható piaci előnyökre. Felismerték, hogy a formatervezés kapcsán a termékfejlesztésbe befektetett szellemi tőke piaci értékteremtő képessége kisebb ráfordítások mellett is meghaladhatja a műszaki fejlesztéssel elérhető eredményeket.

A formatervezés révén létrejött szellemi alkotás jogi védelmére, az alkotó kizárólagos jogának biztosítására az iparjogvédelem eszköztárán belül a formatervezésiminta-oltalom szolgál.

7.1.1. A formatervezési minta és a formatervezésiminta-oltalom fogalma

A köznapi nyelvben a formatervezés általában egy termék általános külalakjára és funkciójára utal. Amennyiben egy karosszék tetszik, ahogyan kinéz és kényelmes benne ülni, azt mondják, hogy „jó a formája”. Egy termék formatervezésén általában a termék funkcionális és esztétikai jellegzetességeinek kialakítását, megalkotását értik. A formatervezés során figyelembe vesznek olyan tényezőket, mint a termék piacképessége, az előállítás költségei, a kedvező szállítási, raktározási, javítási vagy újrahasznosíthatósági lehetőségek.

Szemlemitulajdon-védelmi szempontból azonban **formatervezési mintán csak a terméknek, illetve díszítésének külső jellegzetességeit** értjük, azaz a példaként felhozott karosszék külső megjelenését. Bár egy termék formatervezése gyakran szoros kapcsolatban áll olyan műszaki és funkcionális elemekkel, amelyek befolyásolják a külső megjelenést, az oltalom ilyen esetben is csak magára a megjelenésre, és nem a mögöttes műszaki, funkcionális tartalomra vonatkozik. Ez utóbbi, amennyiben az egyéb oltalmazhatósági követelményeknek megfelel, szabadalommal vagy használatiminta-oltalommal védhető.

A műszaki megoldásokra vonatkozó oltalmi formák mellett a formatervezésiminta-oltalom több ponton is átfedést mutathat a többi szellemi tulajdoni oltalmakkal és a versenyjoggal. A következő táblázat ezeket az esetleges átfedéseket, illetve a formatervezésiminta-oltalomnak a többi oltalomhoz és a versenyjoghoz való viszonyát mutatja be.

Oltalmi formák	Az oltalmi formák jellemzői	Az Fmtv. által meghatározott jellemzők
Szabadalom és használati minta	Az oltalom tárgya a műszaki megoldás (például egy palack/tartály maga, vagy az anyaga, illetve a lezáró kupak)	Az oltalom tárgya a termékek külső megjelenése (a palackforma vagy a csomagolása)
Védjegy és földrajzi árujelző	Árujelző (például a palackforma; alapvetően a palackba töltött itatra, és csak kivételes esetben vonatkozik magára a csomagolásra) A védjegy nem szükségszerűen szellemi alkotás, értékét nem a megalkotás által, hanem a hozzá társított fogyasztói asszociációk révén nyeri el. Az oltalom fenntartásának feltétele a használat. Az oltalom korlátlanul megújítható. Az oltalmazhatóság kérdése az oltalom elnyerése után változhat (például a megkülönböztető képesség elvesztése).	Szellemi alkotás (a palackforma magára a palackra vonatkozik, függetlenül annak tartalmától). Az oltalmi idő letelte után közkincs. Az oltalmazhatósági követelményeket az elsőbbség napján kell a mintának kielégítenie.
Szerzői mű	Nem lajstromozott jog. A mű létrehozásával keletkezik. Csak a másolás ellen véd, a hasonló jellegű művek elkészítése ellen nem.	Az oltalom terjedelmét a lajstromíven szereplő fénykép határozza meg. Az oltalom a lajstromozással keletkezik, a hasonló minták ellen is véd.
Tisztességtelen piaci magatartás	Tilos az árut olyan jellegzetes külsővel ellátni, amelyről a versenytársat szokták felismerni. Már a termék piaca vitele előtti, megfelelő mértékű forgalmazás szükséges.	A termék piaca vitele előtt, illetve legkésőbb a piacra vitelt követő 12 hónapon belül szerzhető oltalom.

7.1.2. A formatervezésiminta-oltalom megszerzésével kapcsolatos megfontolások

A formatervezés a gazdaság szinte valamennyi területén fontos versenyképességi kérdés. Mindazonáltal egyes ágazatokban – például gép-, jármű-, textil- és ruházati ipar, bútorgyártás, lakberendezés, háztartási gépek és áruk, szórakoztató elektronika – az átlagnál is nagyobb jelentőséghez jut.

A **kis- és középvállalkozások számára** a formatervezés különösen nagy esélyt kínál, mivel a termék szellemesen, célszerűen, megnyerően kialakított formája **megnyithatja az utat a piaci sikerhez**. Sok esetben az igényesen megalkotott forma teszi a terméket vonzóvá vagy tetszetőssé a vásárló számára, és éppen a vizuális vonzerő az egyik leglényegesebb tényező abban, hogy a vásárló az egyik vagy a másik termék mellett dönt.

7.2. AZ OLTALMAZHATÓSÁG FELTÉTELEI

7.2.1. A formatervezésiminta-oltalom tárgya

Jogi szempontból formatervezési minta alatt ipari és kézműipari termékek egészének vagy azok részletének külső megjelenését értjük. A termék alakján és színein túl a **termék külső megjelenését befolyásoló valamennyi jellegzetesség** a mintához tartozik, így a felhasznált anyagok sajátosságai, illetve a felület kiképzéséből adódó jellegzetességek, valamint a terméken elhelyezett díszítések is. A termékek köre **nem korlátozódik** a klasszikus értelemben vett **háromdimenziós kialakításokra**, síkbeli formák, textíliák, grafikai jelzések, nyomdai betűformák is oltalmazhatók.

Szintén oltalomban részesülhet az **összetartozó elemekből álló készlet** megjelenése is. Ez azt jelenti, hogy például étkészletek, bútorgarnitúrák, sakkfigurák egy mintaként is oltalomban részesülhetnek, de természetesen a bejelentőnek lehetősége van arra is, hogy a készlet egyes elemeire külön-külön igényeljen formatervezésiminta-oltalmat.

Oltalmazható az **olyan alkotóelemek** megjelenése is, amelyek valamely **összetett terméknek a részét** képezik. Ilyenkor azonban elengedhetetlen követelmény az alkotóelem állagsérelem nélküli ki- és beszerelhetősége, valamint az, hogy a rendeltetésszerű használat során látható részei kielégítsék a később ismertetésre kerülő oltalmazhatósági követelményeket.

Számítógépes program nem képezheti mintaoltalom tárgyát, de a program működése során előálló vizuális elemek, ikonok, képernyőképek (grafikus felhasználói felületek, vagy angolul *graphical user interface* GUI) oltalmazhatók.

Példák a termék egésznek megjelenésére vonatkozó mintákra.

Pad (90748)

Bögre (86981)

Ékszer (91859)

Kandalló (89651)

Példák a termék részének megjelenésére vonatkozó mintákra:

Autóbusz mellső tengely előtti része (90283)

Bútorkarfa és bútorláb (91037)

A korábbiakban meghatározott formatervezési minta csak akkor részesíthető mintaoltalomban, ha kielégíti az újdonság és az egyéni jelleg követelményét. Az alábbiakban ezzel a két oltalmazhatósági követelménnyel ismerkedünk meg részletesebben.

7.2.2. Az újdonság

Mint már említettük, a formatervezésiminta-oltalom célja az, hogy a bejelentő saját fejlesztésének eredményét és az abból származó piaci eredményeket ki tudja használni. Ezt a célt azáltal éri el, hogy jogi eszközökkel megakadályozza a formatervezésbe be nem fektető versenytársat abban, hogy a mintát lemásolja. Ebből következik, hogy a bejelentő csak saját vagy jogelődje szellemi alkotására szerezhet oltalmat. A korábban nyilvánosságra jutott és így bárki által szabadon hasznosíthatóvá vált formai kialakítások nem sajátíthatók ki újra, azokra oltalom nem illeti meg a bejelentőt. Igaz ez akkor is, ha a bejelentő a korábbi publikáció ismerete nélkül, saját szellemi alkotásaként dolgozta ki a mintát. Ennek megértéséhez arra érdemes gondolni, hogy ilyen esetben nem a bejelentő ismeretei, illetve annak hiánya a mérvadók, hanem a versenytársaké, hiszen az oltalom őket fosztaná meg az adott minta hasznosításának a mintaoltalmat megelőzően fennálló lehetőségétől.

A fenti szempontok jutnak érvényre az újdonság követelményében. **Új a minta, ha a bejelentés (elsőbbség) napját megelőzően azzal azonos, vagy attól csak lényegtelen részletekben különböző formai kialakítású termék nem jutott nyilvánosságra.**

7.2.3. Az egyéni jelleg

A minta oltalmazhatóságához azonban nem elegendő, ha az a korábban nyilvánosságra jutott mintáktól különbözik. Apróbb eltérések esetén a minta szerinti terméket használók összetéveszthetnék a korábbi termékekkel, valamint ilyen eltérések létrehozásához nem lenne szükség szellemi alkotótevékenységre. Ahogyan egy találmány is csak akkor részesülhet szabadalmi oltalomban, ha feltalálói tevékenységen alapul, azaz egy szakember számára nem nyilvánvaló, a formatervezési minták esetében is van egy olyan követelmény, ami az újdonságon túl, az oltalom elnyeréséhez szükséges „különbözőség” mértékét meghatározza. Az **egyéni jelleg követelménye** a korábbi mintáktól való olyan mértékű különbözést ír elő, hogy

az oltalmazni kívánt formai kialakításnak **a tájékozott használóra** az elsőbbség időpontját megelőzően nyilvánosságra jutott **bármely mintától eltérő összbenyomást kell gyakorolnia**. Az összbenyomás megállapításához a mintát mindig mint „egészet” kell szemlélni. Függetlenül attól, hogy a vizsgált minta hány részletben különbözik az összehasonlítás alapját képező, korábban nyilvánosságra jutott mintától, ha az összbenyomás azonos, a mintának nincs egyéni jellege.

Az **összbenyomás** azonos voltának megállapításához nem elegendő egy, vagy több olyan jellegzetes elem azonossága vagy hasonlósága, amely a minta szerinti termék vásárlójában valamely korábbi termékkel azonos asszociációkat kelt. Egy-egy jellegzetes, formaalkotó elem azonossága vagy hasonlósága azért sem jelentheti az egyéni jelleg hiányát, mert a mintaoltalomnak magában kell hordoznia a termék továbbfejlesztésének és az így létrejövő új forma oltalmazhatóságának a lehetőségét. Amennyiben például a mintaoltalommal védett csomagolózacskó hasznosítója megbízást ad képzett formatervezőknek egy új, korszerűbb dizájn kialakítására, akkor többnyire elvárás az, hogy a vásárló számára a termék beazonosítását segítő, jól bevált elemek vagy azokat felidéző jellegzetességek az újrafogalmazott kialakításon is megjelenjenek. Ez azonban nem lehet akadálya a létrejövő, kétségtelenül új, formatervezett minta oltalmazhatóságának. Ugyanez igaz például a személyautók vonatkozásában is, ahol egy új modell gyártóját a korábbi típusokon is megjelenő jellegzetes formai elemek alapján a tájékozott használó egyértelműen be tudja azonosítani. Ez azonban nem gátolhatja meg azt, hogy az új forma oltalomban részesüljön.

Az egyéni jelleg követelményének az összbenyomás mellett a másik alapvető fogalmi eleme a **tájékozott használó**. A tájékozott használó a szabadalmi szakemberhez hasonlóan egy olyan elképzelt személy, akinek a tájékozottsága és a körültekintése zsinórmértékül szolgál az oltalomképeség eldöntéséhez. Ugyanakkor, míg a szabadalmak esetében a viszonyítási alap az alkotó, azaz a szakember oldaláról került megállapításra, addig a formatervezési minták esetében a fogyasztó, azaz a tájékozott használó szemszögéből kell az oltalmazhatóságot megítélni. A tájékozott használó tájékozottságát az adja, hogy az adott terméket rendszeresen használja, azaz túl azon, hogy ismeri a korábban nyilvánosságra jutott valamennyi terméket, a korábbi mintákra vonatkozó feltételezett tájékozottságát nem pillanatnyi benyomás, hanem a minták szerinti termékek használata útján szerezte. A tájékozott használó **igényes**, az adott **terméket rendszeresen használó vásárló**, aki a választásánál egyéb szempontok mellett a **formai kialakítást is figyelembe veszi**.

A formatervezési minta szellemi alkotás jellege továbbá tükröződik abban is, hogy az egyéni jelleg megítélésekor a fogyasztói megközelítés mellett a szerző rendelkezésére álló alkotói szabadságfokot is figyelembe kell venni. Az **alkotói szabadságfok** megállapításakor különösen a termék természetére és az ipari, illetve kézműipari ágazat sajátosságaira kell tekintettel lenni.

A formatervezett termékek többségénél a szerző fantáziája nem szárnyalhat szabadon, műszaki peremfeltételek, korábról ismert formák korlátozzák abban, hogy a terméket új, oltalmazható megjelenéssel lássa el. Minél kisebb a mozgásteret a szerzőnek, annál nagyobb kihívást jelent egy, a korábbiaktól eltérő, új forma megalkotása. A tájékozott használó tisztában van azzal, hogy a termék természetéből adódóan mely jellegzetességek szükségszerűek a minta szerinti termék megjelenésében, és melyek adnak teret az alkotói szabadságnak. Például egy szék esetében szükség van egy ülőfelületre, lábra vagy lábakra, továbbá a méretek és a méretarányok

is funkcionálisan behatároltak. Az összbnyomás azonosságának vizsgálata során a tájékozott használó nagyobb figyelmet szentel a nem szükségszerűen kialakított jellegzetességek hasonlóságának és a szükségszerűen kialakított jellegzetességekben esetlegesen fellelhető különbségeknek.

Példa a minta újdonságának és egyéni jellegének a megítélésére

Korábban nyilvánosságra jutott, lajstromozás nélküli minta

Nem új és nincs egyéni jellege sem
RCD 000202155-0007

Új, de nincs egyéni jellege
RCD 000202155-6

A fenti példa mutatja, hogy a középső szék a korábitól mindössze olyan lényegtelen részletekben tér el, mint például a háttámla erezete, hogy ezzel a minták azonosságát nem befolyásolja. A jobb oldali szék ülőpárnája a korábitól eltérő kialakítású. Az ülőpárna nem tekinthető lényegtelen részletnek, ezért a két szék azonossága nem állapítható meg. Ugyanakkor a lábak, az összekötő rudak és háttámla kialakításának azonossága, valamint az ülőfelület hasonlósága miatt a tájékozott használóra a korábbi és a jobb oldali szék azonos összbnyomást tesz. Ezért a középső szék formai kialakítása nem új, míg a jobb oldali szék megjelenése ugyan új, de nincs egyéni jellege.

7.2.4. Az újdonságra és az egyéni jellegre vonatkozó közös szabályok

Mind az újdonság, mind az egyéni jelleg megítélésekor az elsőbbség időpontja előtt nyilvánosságra jutott minták képezik a viszonyítás alapját. A **nyilvánosságra jutás** alapvető fogalmi kelléke a **bárki számára történő hozzáférhetőség**. A bárki általi hozzáférhetőséget elméleti lehetőségként kell értelmezni, amely nem jelent szükségszerűen a gyakorlatban is megvalósuló, vagy észszerű körülmények között megvalósítható hozzáférési lehetőséget. Számtalan olyan ember él, akinek nincs gyakorlati esélye például egy magyar szakmai folyóiratban megjelenő cikk megismerésére, az E-kutatás⁷⁰ vagy az SZKV tanulmányozására. Ennek ellenére a már valamilyen módon publikált ismereteket bárki által hozzáférhetőnek kell tekinteni. Nem tekinthető nyilvánosságra jutottnak viszont az a közlés, amely olyan zárt konferencián, szakmai

⁷⁰ <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU#>

tanácskozáson hangzott el, amelyen csak az oda meghívottak köre vehetett részt, függetlenül attól, hogy hányan kaptak az eseményre meghívást, és közülük hányan voltak ott.

A nyilvánosságra jutás általános szabályai alól – a közösségi jogharmonizáció eredményeképpen – **kivételt jelent**, ha a nyilvánosságra jutást eredményező események a rendes üzletvitel során észszerűen **nem juthattak az érintett ágazaton belül** az Európai Unióban **működő szakmai körök tudomására**. Természetesen azok a minták, amelyeket az iparjogvédelmi hatóságok akár belföldön, akár külföldön közzétettek, illetve meghirdettek, minden esetben nyilvánosságra jutottnak tekintendők. A szakmai körök ugyanis ezekhez kellő körültekintéssel és az észszerűen elvárható ráfordítások, erőfeszítések árán bármikor hozzájuthattak.

Nem tekinthető nyilvánosságra jutottnak a minta, ha azt harmadik személynek **titoktartási kötelezettség** terhe mellett mutatták be. Ebben az esetben sem játszik szerepet az, hogy hány személy ismerte meg ilyen módon a mintát.

A gyakorlat számára fontos az ún. **türelmi idő**. Ennek alapján a minta újdonságának és egyéni jellegének megítélésekor nem vehető figyelembe, ha a bejelentő vagy jogutódja cselekménye folytán, illetve, ha a velük szemben elkövetett jogsértés következtében történt a minta nyilvánosságra jutása, amennyiben az nem több, mint 12 hónappal előzte meg az elsőbbség időpontját. A türelmi idő – a jobbiztonság sérelme nélkül – **módot ad arra, hogy** az oltalmi igény előterjesztéséről **a minta szerinti termék** akár egyéves **forgalmazásának piaci tapasztalatai alapján döntsenek**. A türelmi idővel kapcsolatban még fontos megjegyezni, hogy a nyilvánosságra hozatal a szerző, illetve annak jogutódja kivételével – az újdonság hiánya miatt – mindenki mást kizár az oltalomszerzésből. Így a publikáció – a titokban tartással szemben – egyidejűleg biztosítékot is jelent a szerzőnek arra nézve, hogy mintájára vagy azzal azonos összbnyomást keltő mintára harmadik személy független alkotómunka esetén sem szerezhet a publikációt követően kizárólagos jogot.

FORMATERVEZÉSIMITA-OLTALOM ÉS SZERZŐI JOG

A szerzői jog az irodalom, a művészet és a tudomány területén létrejött, a szerző szellemi alkotótevékenysége által létrehozott, egyéni eredeti jellegű műveket védi. E művek közé tartoznak többek között az olyan vizuális, iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotások, amelyek formatervezésimita-oltalom alatt is állhatnak.

A szerzői jogban nem az újdonság és egyéniség, hanem az egyéni eredetiség a védelem alapja. Egy mű akkor tekinthető egyéninek, ha nem egy másik mű szolgálai másolata, és akkor eredeti, ha a szerzőnek volt alkotói mozgástere. Ebből az következik, hogy minden mű, ami nem másolat vagy nem ipari kamerával készül, az gyakorlatilag védelem alatt állhat. Nagyon leegyszerűsítve azt lehet mondani, hogy Magyarországon a legtöbb formatervezési minta párhuzamosan, szerzői jogi védelem alatt is állhat.⁷¹

További eltérés a formatervezésimita-oltalomtól, hogy a szerzői jogot nem kell lajstromoztatni, a védelem automatikusan, a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzőt, és nem csak Magyarországon, hanem szinte az egész világon. A védelmi idő igen hosszú, a szerző halálát követő 70 évig áll fenn. A szerzőt – az iparjogvédelmi oltalmi formáknál tanult – azonos jogérvényesítési jogosultságok illetik meg.

Miért fontos mégis formatervezésimita-oltalmat szerezni?

Egyrészt a nemzetközi szerzői jog alapjának tekinthető Berni Uniós Egyezmény (a PUE szerzői jogi megfelelője) 2. cikk (7) bekezdése lehetővé teszi a Berni Unió tagállamainak, hogy maguk döntsék el milyen védelmet kívánnak biztosítani az alkalmazott művészet termékeire, a műszaki rajzokra és az ipari mintákra. Emiatt vannak olyan országok (például az Egyesült Királyság), ahol az iparművészeti alkotások és az ipari minták nem állnak szerzői jogi védelem alatt. Ha ezekben az országokban nem szerzek formatervezésimita-oltalmat, akkor szabadon másolhatóvá válnak a termékeim. Másrészt van különbség a két oltalmi forma terjedelme között is. Itt két szempontra kell felhívni a figyelmet. Mivel csak az egyéni eredeti jellegű minták állhatnak szerzői jogi védelem alatt, így a nem szerzői művekre a formatervezésimita-oltalom jelenthet védelmet. A védelem terjedelmének másik aspektusa pedig az, hogy a szerzői jog a másolás ellen véd, azaz akkor követnek el bitorlást, ha ugyanazt a művet többszörözik, vagy alakítják át engedély nélkül, az „ihlet” vagy a megvalósítás/kivitelezés ötletének átvétele ellen nem. A formatervezésimita-oltalom viszont védelmet biztosít a hasonló minták ellen.⁷²

Végezetül különbség a két oltalmi forma között az is, hogy a szerzői jog nem lehet figyelemmel a funkcionalitásra, a formatervezési (ipari) mintaoltalom pedig nem lehet tekintettel egy termék művészeti értékére.

⁷¹ Ezt lehetővé teszi többek között az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1998. október 13-i 98/71/EK IRÁNYELVE a formatervezési minták oltalmáról 17. cikk „A valamely tagállamban vagy tagállam vonatkozásában az irányelvel összhangban való lajstromozás útján oltalomban részesülő formatervezési mintát bármilyen formában történő megalkotásától vagy rögzítésétől az adott állam szerzői jogi jogszabályai szerinti védelem is megilleti. E védelem terjedelmét és feltételeit, ideértve az előírt eredeti jelleg mértékét, az egyes tagállamok határozzák meg. A Tanács 6/2002/EK rendelete (2001. december 12.) a közösségi formatervezési mintáról 96. cikk (2) bekezdés. „A közösségi oltalomban részesülő formatervezési mintát bármilyen formában történő megalkotásától vagy rögzítésétől az adott állam szerzői jogi jogszabályai szerinti védelem is megilleti. E védelem terjedelmét és feltételeit, ideértve az előírt eredeti jelleg mértékét, az egyes tagállamok határozzák meg.”

⁷² Lásd még: Grad-Gyenge Anikó, Baksay-Nagy György, György Ádám, Munkácsi Péter: Használati dísz tárgyak keresik helyüket – néhány gondolat a Cofemel-döntés kapcsán a szerzői jog és a formatervezési mintajog viszonyáról. MIE konferencia, Mezőkövesd, 2019. november 21. http://mie.org.hu/2019_osz/MIE_Cofemel_kozos_20191121_v2.pdf

7.2.5. Kizárások a mintaoltalomból

A korábban ismertetett újdonság és egyéni jelleg követelményének fennállása esetén sem minden esetben oltalmazható a minta. A következőkben azokat az okokat ismertetjük, amelyek kizárják, hogy a minta oltalomban részesüljön.

A **kizáró okok két csoportra oszthatók** aszerint, hogy **a mintát alkotó valamely jellegzetességre**, vagy pedig **a minta egészére** vonatkoznak. A minta oltalmazhatóságának megítélésakor az adott jellegzetességre vonatkozó kizáró okok általában a többi oltalmazhatósági követelménnyel együtt vizsgálandók. Ha egy vagy több jellegzetesség a mintaoltalomból ki van zárva, de a fennmaradók kielégítik az újdonságra és az egyéni jellegre vonatkozó követelményeket, akkor a minta a fennmaradó jellegzetességek tekintetében oltalmazható. Ha azonban a minta újdonságát, illetve egyéni jellegét kizárólag olyan jellegzetességek jelentik, amelyek a mintaoltalomból ki vannak zárva, akkor a minta nem részesülhet oltalomban. Szintén nem oltalmazható az a minta – az újdonságtól és az egyéni jellegtől függetlenül –, amelynek minden jellegzetessége tekintetében valamely kizáró ok fennáll.

Nem részesülhet mintaoltalomban az a külső jellegzetesség, amely kizárólag a termék műszaki rendeltetésének a következménye. A termék rendeltetésével összefüggő műszaki megoldások szabadalommal vagy használatiminta-oltalommal védhetők. Ha kizárólag ilyen műszaki megoldás következménye az adott jellegzetesség, akkor annak kialakításában formatervezői alkotótevékenység nem játszott szerepet, ezért nem oltalmazható. Nincs azonban kizárva az oltalomból az olyan jellegzetesség, amely bizonyos műszaki feladat ellátása érdekében került kialakításra, de a műszaki korlátok által diktált peremfeltételeken belül további formaalkotó tevékenység is hozzájárult a megjelenéséhez.

Ha a termék műszaki rendeltetése kizárólag valamely műszaki jellegzetesség minta szerinti kialakításával érhető el, akkor ez elégséges feltétele a jellegzetesség oltalomból való kizárásának. Ugyanakkor nem szükségszerűen jelenti az adott jellegzetesség oltalmazhatóságát az, ha az említett műszaki rendeltetés megvalósulása nem csak egyféle formai kialakítással érhető el. Az adott rendeltetés megvalósításához két vagy több párhuzamos, de műszakilag eltérő megoldás kínálkozhat. Ha ezeknek a műszaki megoldásoknak mindegyike egyértelműen meghatároz egy formai kialakítást, akkor a választás ezek közül ugyancsak nem igényel formatervezői alkotótevékenységet.

Szintén nem a termék formatervezéséhez tartozik az olyan jellegzetesség kialakítása, amely ahhoz szükséges, hogy a minta szerinti termék egy másik termékhez – rendeltetésének betöltése érdekében – kapcsolódhasson. Ez a kizáró ok nem áll fenn az olyan minták vonatkozásában, amelyek esetében a minta szerinti termék egy többféle módon összeállítható moduláris rendszernek képezi az elemét.

A **kizáró okok másik csoportja** nem csak egy-egy jellegzetességre, hanem **az egész mintára vonatkozik.**

Nem részesülhet oltalomban a minta, ha **közrendbe vagy közerkölcsbe** ütközik.

Közérdekű jelzések, mint szavatossági vagy hitelesítési jegyek, állami felségjelek, hatóságot vagy nemzetközi szervezetet megillető jelzések, kitüntetés, címer minta elemeként történő alkalmazása csak az illetékes szerv hozzájárulása esetén lehetséges.

Szintén kizáró okot jelent, ha a minta ütközik az elsőbbség időpontját követően nyilvánosságra jutott olyan mintával, amelyre korábbi elsőbbséggel adtak mintaoltalmat.

Nem oltalmazható továbbá **más, korábbi szerzői jogát sértő minta**. Más korábbi védjegyre csak a jogosulttal történő megállapodás alapján képezheti a minta elemét.

7.3. A FORMATERVEZÉSI MINTÁBÓL ÉS A FORMATERVEZÉS MINTA-OLTALOMBÓL EREDŐ JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK. A JOGOK MEGSÉRTÉSE

7.3.1. A szerző jogai

A minta szerzője az a személy, aki a mintát megalkotta. Szerző minden esetben csak természetes személy lehet, így a szerzőség jogi személyekhez – társaságok, vállalatok – nem kapcsolódhat. A szerzőt megilleti a **névfeltüntetés joga**, vagyis az a jog, hogy a mintaoltalmi iratok őt e minőségében feltüntessék. A szerző a Ptk. (Második Könyv) alapján felléphet azokkal a személyekkel szemben, akik szerzői minőségét kétségbe vonják, vagy azt megsértik. A szerző azonban élhet az **anonimitás jogával is**, azaz írásban kérheti, hogy a nyilvánosságra kerülő mintaoltalmi iratok ne tüntessék fel a nevét. A **nyilvánosságra hozatal joga biztosítja**, hogy a mintaoltalom megadása előtt a mintát csak a szerző, illetve jogutódja hozzájárulásával szabad nyilvánosságra hozni. A felsorolt – személyhez fűződő – jogok forgalomképtelenek, azaz nem ruházhatók át és nem terhelhetők meg.

Azt a kérdést, hogy egy minta kapcsán kit kell szerzőnek tekinteni, az iparjogvédelmi hatóság nem vizsgálhatja. A törvény a szerzőséggel kapcsolatban vélelmi rendszert állított fel, amely kimondja, hogy azt a személyt kell a minta szerzőjének tekinteni, akit a bejelentésben szerzőként megjelöltek, vagy akit a mintaoltalmi lajstrom az erre vonatkozó bejegyzés módosítását követően szerzőként feltüntet mindaddig, amíg jogerős bírósági ítélet mást nem állapít meg. Ha a szerzőség kérdésében vita támad a felek között, a szerzőséggel kapcsolatos jogvitájukban csak a bíróság hozhat döntést.

Gyakran előfordul olyan eset, hogy **több szerző** vesz részt egy minta megalkotásában. Ebben az esetben a szerzők közreműködésének arányát, a szerzőségi részarányt, ellenkező megjelölés hiányában egyenlőnek kell tekinteni. Az ettől eltérő szerzőségi részaránnyal kapcsolatban szintén vélelmet állít fel a törvény, amely szerint több szerző esetében a bejelentésben megjelölt, vagy a mintaoltalmi lajstromban az erre vonatkozó bejegyzés módosítását követően feltüntetett szerzőségi arányt kell irányadónak tekinteni mindaddig, amíg jogerős bírósági ítélet mást nem állapít meg.

7.3.2. A mintaoltalmi igény

A szerzői minőségtől eltérően a mintaoltalmi igényjogosultság körében azt kell vizsgálni, hogy ki vagy kik lesznek azok a személyek, akik a mintára – a hatósági eljárás eredményeképpen – oltalmat szerezhetnek. A **mintára az oltalom** – főszabályként – **a szerzőt vagy jogutódját** illeti meg. A jogutód bárki – így akár jogi személy is – lehet, akire a szerző az igényjogosultságát – visszerhesen vagy ingyenesen – átruházta, vagy akire a jogosultság más úton – például

öröklés vagy cégjogi jogutódlás útján – átszáll. A mintaoltalmi igényjogosultság a mintaoltalom megszerzésének várományával, tehát önmagában is vagyoni értékű, forgalomképes jog, így átruházható és megterhelhető. A mintához kapcsolódó és a mintaoltalomból eredő jogokra jelzalogot azonban csak írásba foglalt zálogszerződés esetén, a jelzalogjognak a mintaoltalmi lajstromba való bejegyzésével lehet alapítani. Fontos hangsúlyozni, hogy a mintaoltalom több, egymástól független szerző és egyező minták esetén azt illeti meg, aki a mintát korábbi elsőbbséggel jelentette be az iparjogvédelmi hatóságnál.

A törvény az igényjogosultsággal kapcsolatban is vélelmet hozott létre, amely kimondja, hogy a korábbi elsőbbséggel benyújtott bejelentésben megjelölt személyt kell a minta igényjogosultjának tekinteni mindaddig, amíg jogerős bírósági ítélet vagy hatósági határozat mást nem állapít meg. Ha azonban az igényjogosultság kérdésében vita támad a felek között, a jogvitában csak a bíróság hozhat döntést.

Abban az esetben, **ha többen közösen alkották a mintát**, így annak több igényjogosultja van, a mintaoltalom a szerzőket, illetve jogutódjaikat közösen illeti meg, így **közös mintaoltalmi igényről** beszélhetünk. Ha több igényjogosultat jelöltek meg a bejelentésben – ellenkező megjelölés hiányában – a mintaoltalmi igény részarányát egyenlőnek kell tekinteni.

7.3.3. A szolgálati és az alkalmazotti minta

Akinek munkaviszonyból folyó kötelessége az, hogy a minta tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki, annak a mintája **szolgálati mintának** minősül. A munkaviszonnyal azonos elbírálás alá esik, ha közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban, szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a mintát. A szolgálati minták esetében a már ismertetett főszabálytól eltérően alakul az igényjogosultság, mivel a szolgálati mintára a mintaoltalom – a szerző törvényi jogutódként – a munkáltatót illeti meg. A szolgálati minta szerzőjét ugyanakkor a minta értékesítése esetén megfelelő díjazás illeti meg, amelyről a munkáltatónak és a szerzőnek külön szerződésben kell rendelkeznie.

Ha valaki anélkül alkot meg egy mintát, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, de ennek a hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik, akkor **alkalmazotti mintáról** beszélünk. Az alkalmazotti mintára a mintaoltalom a szerzőt illeti meg, a munkáltató azonban a törvény erejénél fogva jogosult a minta hasznosítására. Ez a hasznosítási jog nem kizárólagos, a szerző tehát másnak is adhat hasznosítási engedélyt, a munkáltató azonban csak maga hasznosíthatja a mintát, azaz más személynek hasznosítási engedélyt nem adhat. A hasznosítási jog a munkáltató megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a jogutódra száll át, egyébként másra nem szállhat, illetve nem ruházható át. A hasznosító munkáltató a szerzőnek a hasznosítás fejében – külön szerződésben megállapított – díjat köteles fizetni.

7.3.4. A mintaoltalom keletkezése és tartalma

A mintaoltalom az iparjogvédelmi hatóság előtti eljárás eredményeképpen akkor keletkezik, amikor a bejelentő a mintára hatósági határozattal mintaoltalmat kap. A mintaoltalom mindig **a bejelentés napjára visszaható hatállyal jön létre**. A mintaoltalom biztosítja a jogosult

számára a minta hasznosításához való **kizárólagos jogot**. Ennek alapján a mintaoltalom jogosultja bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül hasznosítja a mintát. A hasznosítási cselekmények legtipikusabb fajtáit a törvény példálózva sorolja fel. Így hasznosításnak minősül különösen a minta szerinti termék előállítás, használata, forgalomba hozatala, forgalomba hozatalra való felkínálása, behozatala, kivitele és e célokból való raktáron tartása.

7.3.5. A mintaoltalom korlátjai, időtartama és kimerülése

A törvény a formatervezésiminta-oltalomból eredő kizárólagos jog **korlátjainak** megállapításával a kizárólagos jogok érvényesíthetőségének határait jelöli ki. A törvény kimerítő jelleggel sorolja fel azokat a cselekményeket, amelyekre az oltalom nem terjed ki.

A mintaoltalom jogosultja nem tilthat el másokat

- a **magánhasználat** céljából végzett, illetve a gazdasági tevékenység körén kívül eső cselekményektől;
- a **kísérleti célú cselekményektől**, ideértve a minta tárgyát képező termék forgalomba hozatalának engedélyezéséhez szükséges kísérleteket és vizsgálatokat;
- az **időzés és az iskolai oktatás** céljából végzett cselekményektől, feltéve, hogy e cselekmények összeegyeztethetők a tisztességes kereskedelmi gyakorlattal, indokolatlanul nem sérelmesek a minta rendes felhasználására és e cselekményekkel összefüggésben a forrást megnevezik.

A törvény az összetett termékek **eredeti megjelenésének helyreállítására irányuló javítás** céljából megengedi valamely összetevő, azaz látható alkatrész mintájának hasznosítását az oltalom jogosultjának engedélye nélkül is. Ezzel kapcsolatban fontos körülmény, hogy az üzleti tisztesség követelményeit betartsák, továbbá, hogy a javítás során hasznosított minta az összetett termék eredeti megjelenéséhez szükségképpen igazodjon.

A korábbi elsőbbséggel a mintát bejelentő és így mintaoltalmat megszerző személy és a vele párhuzamosan ugyanazt a mintát kidolgozó személy közötti konfliktus méltányos feloldását biztosítja az **előhasználati jog**. Ennek megfelelően előhasználati jog illeti meg azt a személyt, aki az elsőbbség napja előtt kezdte meg a minta szerinti termék belföldön, jóhiszeműen és gazdasági tevékenysége körében történő előállítását vagy használatát vagy annak érdekében komoly előkészületet tett. Hangsúlyoznunk kell, hogy mintaoltalmi bitorlási perben csak a felsorolt feltételek együttes fennállása alapján lehet előhasználati joga hivatkozni.

A nemzetközi áruforgalom, illetve a közlekedés zavartalanságát hivatott biztosítani a **tranziteszközökkel** kapcsolatos korlátozás. A mintaoltalmi jogosult területiális, az országhatárig terjedő kizárólagos jogát elvileg megsérthetnék olyan hasznosítási cselekmények is, amelyek csak valamely, időlegesen az ország területén tartózkodó szállítási eszközökkel, illetve az ilyen járművek tartozékaival, pótalkatrészeivel kapcsolatosak. A törvény azonban a külföldön lajstromozott és csak időlegesen Magyarország területén tartózkodó hajók és légi járművek felszereléseinek, alkatrészeinek és tartozékainak ilyen járművek javítása céljából történő behozatala, valamint az ilyen járművek javítása tekintetében kizárja a mintaoltalom jogosultjának a fellépését. Ennek a kivételnek természetesen feltétele az előzőeken kívül az is, hogy az adott állammal viszonyosság álljon fenn.

A mintaoltalom a bejelentés napjától számított **öt évig tart**. A mintaoltalom további öt-öt éves

időtartamra **legfeljebb négyszer újítható meg**. Megújítás esetén az újabb oltalmi idő az előző oltalmi idő lejáratí napját követő nappal kezdődik. A bejelentés napjától számított huszonöt év elteltével azonban az oltalom már nem újítható meg, így a minta közkinccsé válik.

A **mintaoltalom kimerüléséről**, az oltalomból eredő kizárólagos jog „elenyészéséről” is fontos szót ejtenünk. A mintaoltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog ugyanis nem terjed ki a mintaoltalom jogosultja által vagy az ő kifejezett hozzájárulásával az EGT-ben forgalomba hozott – a minta szerinti – termékkel kapcsolatos további cselekményekre, azaz a piacon már jelen levő termékeknek az EGT területén való további forgalmazása ellen a jogosult nem léphet fel. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a jogkimerülés csak akkor következik be, ha a minta forgalomba hozatala jogszerűen történt, ezért jogsértő, mintaoltalmi bitorlást megvalósító cselekmények esetén nem lehet jogkimerülésre hivatkozni.

7.3.6. A mintaoltalom terjedelme

A mintaoltalom terjedelmét a termék egészének vagy részének megjelenését befolyásoló **külső jellegzetességek** határozzák meg. Ezeket a jellegzetességeket a mintaoltalmi lajstromban elhelyezett fénykép, rajz vagy más grafikai ábrázolás alapján lehet megállapítani. A mintaoltalom terjedelmét befolyásolhatja a mintaoltalom megadására irányuló eljárásban benyújtott ún. „változtató nyilatkozat”. Ebben a bejelentő kijelenti, hogy az ábrázolás meghatározott része nem tartozik a mintához, így arra ilyen módon nem igényel oltalmat. A változtató nyilatkozathoz mellékelni kell a minta olyan ábrázolását, amelyből egyértelműen kiderül, hogy a minta mely részeire nem igényel oltalmat (ún. *visual disclaimer*). **A mintaoltalom nemcsak az oltalmazott mintával teljes mértékben azonos mintákra terjed ki, hanem azokra is, amelyek a tájékozott használóra nem tesznek attól eltérő összbenyomást.** A mintaoltalom terjedelmének megállapításakor figyelembe kell venni, hogy a szerző – különösen a termék természetére és az ipari, illetve kézműipari ágazat sajátosságaira tekintettel – milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát. Nem ítéltető meg ugyanis azonos mércével az olyan típusba tartozó termékek egyedisége vagy egymáshoz való hasonlósága, amelyek esetében bizonyos minimális elvárásoktól eltekintve semmi sem korlátozza a tervező fantáziájának szárnyalását, az olyan ágazatba tartozó mintákéval, ahol a rendeltetés betöltéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a termék bizonyos – statikai, szilárdsági, biztonsági stb. – követelményeknek is meg kell, hogy feleljen.

VÁLTOZTATÓ NYILATKOZAT ÉS AZ UN. VISUAL DISCLAIMER

Megyery Gábor (Moonshades Kft.) Szemüvegkeretek/napszemüvegek 92599

„Alulírott bejelentő... kijelentem, hogy az oltalmi igényünk tekintetében a minták ábrázolásain látható szemüveglencsék nem tartoznak a mintákhoz, a szemüveglencsére nem igénylünk oltalmat.”

A mintának nem része a görgős székláb

EM007715230

7.3.7. A mintaoltalom megszűnése

A mintaoltalom megszűnésének leginkább kézenfekvő esete, ha az oltalom **megújítás hiányában** lejár. Az oltalom öt-öt évente esedékes megújítási periódusaiban van lehetősége a jogosultnak a megújításra. Amennyiben azonban a mintaoltalom a maximálisan lehetséges 25 éves időtartamot elérte, a mintaoltalom megújítása már nem lehetséges.

A mintaoltalom jogosultja az oltalomról írásban **lemondhat**. A lemondó nyilatkozatban a jogosult az oltalom megszüntetésére megjelölhet a lemondó nyilatkozat kelténél korábbi időpontot is. Ha a jogosult nem jelöl meg időpontot, az oltalom a lemondó nyilatkozat beérkezését követő napon szűnik meg. Ha a mintaoltalom több mintát foglal magában, a mintaoltalom jogosultjának lehetősége van arra is, hogy a mintaoltalomról csak a minták egy része tekintetében mondjon le. Ha a lemondás más személynek valamely, az oltalommal összefüggő – például a lajstromba bejegyzett hasznosítási – jogát érinti, vagy ha a lajstromba per van bejegyezve, a lemondás csak az érintett személy hozzájárulásával hatályos. A mintaoltalomról történő lemondás visszavonására nincs lehetőség.

A mintaoltalom megszűnésének harmadik oka a megsemmisítés lehet (lásd a 7.5.3. fejezetet). A fenti két megszűnési októl eltérően a mintaoltalom **megsemmisítése** esetén a mintaoltalom mindig keletkezésére visszaható hatállyal szűnik meg.

7.3.8. A hasznosítási szerződés

A mintaoltalom jogosultja a mintaoltalomból eredő kizárólagos jog alapján szerződéses úton más személyek részére is engedélyezheti a minta hasznosítását. Ezt mintaoltalmi licenciának, más néven **hasznosítási engedélynek** hívjuk. A hasznosítási szerződés alapján a mintaoltalom jogosultja engedélyt ad a minta hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni. A polgári jogban általános elvet képviselő „szerződési szabadság” alapján a hasznosítási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg, ha jogszabály a hasznosítási szerződésre vonatkozó törvényi rendelkezésektől való eltérést nem tiltja. A hasznosítási szerződés tartalma vonatkozhat a hasznosítási díjra, valamint az engedélyezett hasznosítás peremfeltételeire, azaz a hasznosítás területére, az engedély időbeli hatályára, az esetleges mennyiségi korlátozásokra, a kizárólagosság kikötésére vagy az allicencia engedélyezésére.

7.3.9. A minta és a mintaoltalom bitorlása

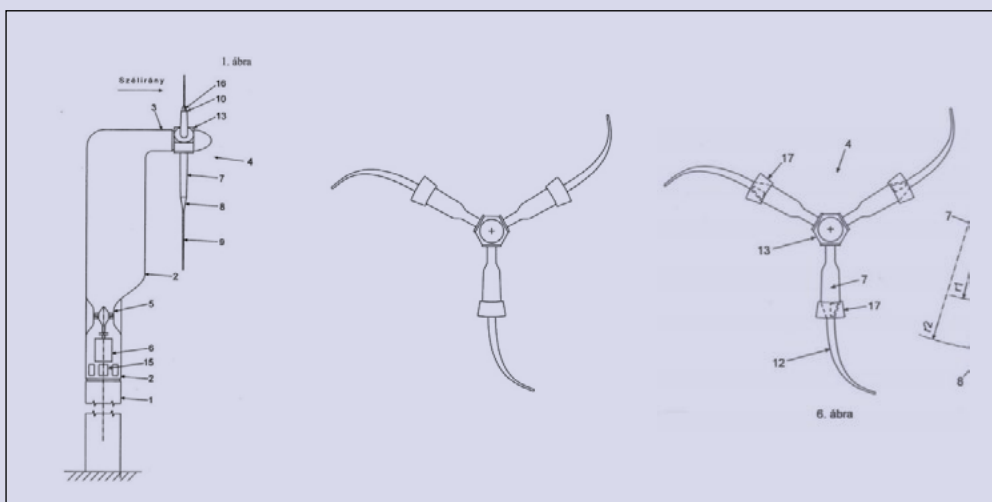
A törvény a bitorlás két formáját ismeri. A **minta bitorlása** a minta, mint szellemi alkotás jogtalan „elsajátítása” esetén következik be. Ez elsősorban a mintához kapcsolódó, személyhez fűződő jogok megsértését is jelenti. A minta bitorlása esetén a mintaoltalmi bejelentésnek vagy a mintaoltalomnak a tárgyát veszik át jogosulatlanul más mintájából, azaz a más által megalkotott mintára igényelnek – a szerző engedélye és jogutódlás nélkül – oltalmat. A minta bitorlása esetén a sértett vagy jogutódja követelheti annak megállapítását, hogy a mintaoltalom egészben vagy részben őt illeti, valamint kérhet kártérítést a polgári jogi felelősség szabályai szerint. Ha a mintaoltalmat **nem annak adták meg akit megillet**, a mintaoltalom megsemmisítése is kérhető. Ebben az esetben a megsemmisítést kizárólag a törvény szerinti jogosult kérheti.

A **mintaoltalom bitorlása** ezzel szemben a mintaoltalomból eredő kizárólagos hasznosítási jog

megsértése, azaz a minta engedély nélküli – vagy annak kereteit túllépő – hasznosítása esetén következik be. A mintaoltalom bitorlásának megállapíthatósága nem függ a bitorló személy tudatállapotától vagy akaratától. Ezért bírósági úton érvényesíthető a szankciók többsége. A jó- vagy rosszhiszeműségtől, illetve a jogsértő gondatlanságától vagy szándékosságától függetlenül követelhető például a jogsértés megállapítása, az abbahagyásra kötelezés, a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése.

A jogosult a mintaoltalom megsértőjével szemben jogait polgári, büntetőjogi és vámjogi úton érvényesítheti (lásd a 8.7. fejezetet).

FORMATERVEZÉSI MINTA ÉS HASZNÁLATI MINTA

Egyes szellemi alkotások egymással párhuzamosan többféle oltalmi formával is védhetők. A fenti példán egy szélkerék látható, amelyre a feltaláló-szerző használatiminta-oltalmat⁷³ és formatervezésiminta-oltalmat⁷⁴ is igényelt. Mivel formatervezésiminta-oltalmat egy összetett termék egy részére is lehet igényelni, ezért – jelen esetben – külön oltalmazható a szélkerék formája.

⁷³ HU4888. lajstromszámú használatiminta-oltalom

⁷⁴ HU92006. lajstromszámú formatervezésiminta-oltalom

7.4. A FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALOM MEGADÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS

7.4.1. A mintaoltalmi bejelentés benyújtása és kellékei

A formatervezésiminta-oltalom megadására irányuló eljárás az SZTNH-hoz benyújtott bejelentéssel indul meg.

A formatervezésiminta-oltalmi bejelentés az SZTNH-hoz benyújtható személyesen, vagy postai úton is továbbítható. Lehetőség van az SZTNH elektronikus ügyintézési rendszerén vagy a kormányzati portálon keresztül elektronikus úton is bejelentést tenni. Elektronikus úton a beadvány kizárólag az SZTNH e célra rendszeresített űrlapjának használatával nyújtható be.

A formatervezésiminta-oltalmi bejelentésnek tartalmaznia kell a bejelentési kérelmet és abban a minta szerinti termék megnevezését, a minta ábrázolását, a bejelentési díjat, valamint szükség esetén egyéb mellékleteket. A mintaoltalmi bejelentést a külön jogszabályban meghatározott részletes alaki követelményeknek megfelelően kell elkészíteni.

- **A minta szerinti terméket** – lehetőség szerint – az ipari minták nemzetközi osztályozásának – a továbbiakban nemzetközi osztályozás – létesítésére vonatkozó **Locarnói Megállapodásban** (lásd az 1.5.2.1. fejezet c) pontját) **meghatározott nemzetközi osztályozás** szerinti osztályjelzet **feltüntetésével** és az **abban szereplő elnevezés használatával** ajánlott megjelölni. Amennyiben a termék megnevezése a nemzetközi osztályozásban szereplő elnevezéstől eltér, annak ki kell fejeznie a termék rendeltetését, illetve a termék közismert elnevezéséből kell állnia. A mintaoltalom terjedelme nem korlátozódik a bejelentési kérelemben megnevezett termékekre. Ezzel összhangban a bejelentési nap elismerésének a minta szerinti termék megnevezése nem feltétele.
- Az alaki előírások értelmében egy bejelentésben **legfeljebb 50 mintára** igényelhető oltalom.
- Az egyéb mellékletek közé tartozik képviselő esetén az ezt igazoló okirat. Amennyiben a bejelentő a szerző jogutódja, a jogutódlási irat, valamint elsőbbség igénylése esetén az azt megalapozó okirat is az egyéb mellékletek között kell, hogy szerepeljen

A mintaoltalmi bejelentés díját az elismert bejelentési naptól számított két hónapon belül kell megfizetni.

1
Élelmiszerek

2
Ruházati cikkek,
rövidárúk

3
Utazási cikkek, ernyők
és személyes tárgyak

4
Keféárúk

5
Textilárú

6
Bútorok

7
Háztartási cikkek

8
Szerszámok,
fémtümegcikkek

9
Csomagolás

10
Órák,
mérőeszközök

11
Dísz tárgyak

12
Szállítás,
emelés

13
Elektromos energia

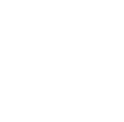
14
Távközlés,
adatfeldolgozás

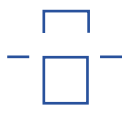
15
Gépek

16
Fotó, optika

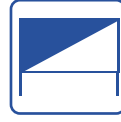
17
Hangszerek

18
Nyomdaipari és
irodai gépek

19
Írószerek, művészeti
és oktatási kellékek

20
Árusítás és
reklámozás

21
Játékok,
sportcikkek

22
Fegyverek,
halászat, csapdák

23
Fűtés, légkondicio-
nálás, szaniter

24
Orvosi
eszközök

25
Építőipar

26
Világítás

27
Dohányáru

28
Gyógyszeripar,
kozmetika

29
Tűzvédelem,
balesetmegelőzés

30
Állattartás

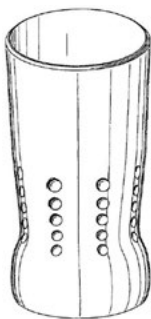
31
Élelmiszeripari
gépek

32
Grafikák,
díszítések

7.4.2. A minta ábrázolása és a változtató nyilatkozat

A minta **grafikai (vonalrajz vagy 3D-s renderelt kép)** úton, vagy ha a minta szerinti termék a bejelentés megtertelekor rendelkezésre áll, **fényképeken is ábrázolható, ám egy minta megjelenítésekor nem alkalmazható a két ábrázolási mód, mivel azok különböző részletességgel jelenítik meg az oltalmazni kívánt mintát.** Ha a bejelentés több ábrát tartalmaz, azokat ábraszámozással kell ellátni. A mintát egy vagy több nézetben úgy kell ábrázolni, hogy az egyértelműen mutassa be a mintát. A fentiekén túl a bejelentés tartalmazhat **változtató nyilatkozatot**, amelyben a bejelentő nyilatkozik, hogy az **ábrázolás meghatározott része nem tartozik a mintához**, és arra nem igényel oltalmat. A változtató nyilatkozathoz mellékelni kell a minta olyan ábrázolását, amelyből egyértelműen kiderül, hogy a minta mely részeire nem igényel oltalmat. A mintához nem tartozó képi elemek (*visual disclaimer*) megjeleníthetők elhalványítással, satírozással, bekarikázással stb.

7. osztály: Porcelán és üvegaruk
Durand, Philippe:
Pohár (The Coca Cola Co.) (89091)

32. osztály: Grafikai jelzések és logók
Gergely István (92688)

12. osztály: Gépjárművek
Taraba László (Országos Mentőszolgálat) (92689)

Példák az osztályjelzetekre és az ábrázolásra

7.4.3. A bejelentés benyújtását követő vizsgálat

Az SZTNH a mintaoltalmi bejelentés benyújtását követően megvizsgálja, hogy a bejelentés megfelel-e a bejelentési nap elismeréséhez előírt feltételeknek, és megfizették-e a bejelentési díjat.

A bejelentési nap elismerésének a feltétele, hogy a mintaoltalmi bejelentés legalább a következőket tartalmazza:

- utalást a mintaoltalom iránti igényre;
- a bejelentő azonosítására alkalmas és a vele való kapcsolatfelvételt lehetővé tevő adatokat;
- a minta ábrázolását.

Elsőbbség igénylése esetén a bejelentési nap elismeréséhez a minta ábrázolásának benyújtása helyett elsőbbségi iratra is elegendő utalni.

Ha a bejelentési nap nem ismerhető el, a bejelentőt fel kell hívni a hiányok két hónapon belül történő pótlására. Ha a bejelentő a hiányokat határidőben pótolja, a bejelentés napja a hiánypótlás beérkezésének napja lesz. Ellenkező esetben a beérkezett beadvány nem tekinthető formatervezés minta-oltalmi bejelentésnek, és az eljárást meg kell szüntetni.

Ha a bejelentés megfelel a bejelentési nap elismeréséhez előírt feltételeknek és megfizették a bejelentési díjat, az SZTNH elvégzi az újdonságkutatást és a mintaoltalmi bejelentés alaki és érdemi vizsgálatát.

7.4.4. Az újdonságkutatás és a Locarnói Megállapodás

Az **újdonságkutatás** lényegében az elsőbbség napját megelőzően nyilvánosságra jutott formai kialakítások közül az oltalmazni kívánt mintához legközelebb állók felkutatása abból a célból, hogy a minta újdonsága és egyéni jellege megítélhető legyen. Ezért az SZTNH a kutatást a bejelentésben szereplő ábrázolások alapján végzi, leginkább a bejelentő által megnevezett minta szerinti termékkel azonos vagy ahhoz hasonló termékek körében. Tudni kell azonban, hogy mivel a mintaoltalom nem korlátozódik a minta szerinti termékekre, a kutatás során sem csak ezen termékek között kell a hasonló megjelenésűeket feltárni. Minden esetben egyedi mérlegelés kérdése, hogy – a célszerűségi szempontok figyelembevételével – milyen területekre terjedjen ki a kutatás.

A kutatás körének meghatározásában és dokumentálásában, illetve a termékekhez kapcsolódó minták visszakereshetőségében jelent segítséget az **ipari minták nemzetközi osztályozása**. A **Locarnói Megállapodásban** meghatározott nemzetközi osztályjelzetet (lásd a 7.4.1. fejezetet) a mintaoltalmakat engedélyező hatóságok feltüntetik a mintaoltalmi iratokon és a mintaoltalmakat tartalmazó adatbázisokban.

A kutatás eredményéről az SZTNH **újdonságkutatási jelentést** készít, amelyben feltünteti a feltárt dokumentumok azonosító adatait és az azokban szereplő, a vizsgált mintához közel álló formai kialakításokat bemutató ábrázolásokat.

7.4.5. Az alaki és az érdemi vizsgálat lefolytatásának szabályai

A bejelentés **alaki vizsgálata** során az SZTNH ellenőrzi, hogy a bejelentés és mellékletei eleget tesznek-e a jogszabályban meghatározott formai követelményeknek. A formai követelmények között szerepelnek egyebek között a minta ábrázolásának a sajátosságaira vonatkozó előírások, a minta szerinti termék megnevezésének megadásakor figyelembe veendő szempontok, illetve a bejelentés egyéb kellékeit meghatározó szabályok. Az alaki szabályokra egyrészt a bejelentés, illetve a mintaoltalom áttekinthetősége és kezelhetősége – azaz az oltalom terjedelmének meghatározása - miatt van szükség, másrészt az egységes forma megkönnyíti a mintaoltalmak összehasonlítását és az eligazodást az oltalmak között.

Az alaki szabályoktól eltérően az **érdemi követelmények** elsősorban a minta oltalmazhatóságára

IPARJOGVÉDELEM

vonatkoznak, illetve annak kellő részletességű bemutatását írják elő. Az SZTNH által végzett érdemi vizsgálat arra terjed ki, hogy a minta

- megfelel-e a jogszabályban meghatározott minta fogalmának, azaz a minta valamely termék egészének vagy részének megjelenése-e;
- kielégíti-e az újdonság és az egyéni jelleg követelményeit;
- nincs-e kizárva az oltalomból;
- a bejelentésben egyértelműen bemutatásra került-e;
- valamint megfelel-e a törvényben előírt egyéb követelményeknek (egység, elsőbbség, módosítás).

Fontos megjegyezni, hogy az SZTNH vizsgálata a kizáró okok közül **a korábbi** – formatervezésiminta-oltalomból, védjegyből és szerzői jogi oltalomból eredő – **jogokba való ütközésre nem terjed ki**. A fennálló **korábbi jogok** a mintaoltalommal szemben csak egy **megsemmisítési eljárásban érvényesíthetők**.

Ha a vizsgálat során az SZTNH alaki vagy érdemi hiányosságot állapít meg, a bejelentőt hiánypótlásra, illetve nyilatkozattételre hívja fel. Ha a bejelentő válaszában nem pótolja a felhívásban részletezett hiányokat, illetve nem nyilatkozik, az SZTNH a bejelentés egészét – olyan hiányosság esetében pedig, amely az egyes mintákhoz köthető, a kifogásolt minták tekintetében – elutasítja. Ha a bejelentő a felhívásra nem válaszol, a bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

FORMATERVEZÉSI MINTA ÉS VÉDJEGY

A termékek külső megjelenése – köztük a csomagolások, grafikus felhasználói felületek, logók is – védjegy-, és/vagy formatervezésiminta-oltalommal védhető. A védjegyohtalom előnye, hogy tetszőleges alkalommal meghosszabbítható, így a monopoljog korlátlan ideig fenntartható, de kizárólag a megjelölt áruk, vagy szolgáltatások vonatkozásában. Ezzel szemben a formatervezésiminta-oltalom legfeljebb 25 évre nyújt védeltséget, ugyanakkor nem korlátozódik áruosztályra, és alacsonyabb a bejelentés díja is. Amennyiben egy termék több mint egy éve nyilvánosságra jutott, a formatervezésiminta-oltalom a védelem eszközeként nem jöhet szóba, ugyanez a védjegyohtalomnál nem jelent hátrányt.

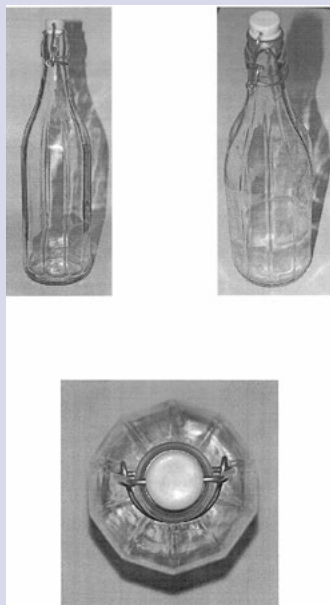
A termékelnevezések és az esetleges jelmondatok (szlogenek), ha nem kapcsolódik hozzájuk sem ábra, sem különleges írásmód, formatervezési mintaként nem, csak szövédjegyként részesíthetők oltalomban.

Az ábrán Nagy Kálmán borosüveg címkéje látható, mely védjegy- és formatervezésiminta-oltalom alatt is áll.

A védjegy lajstromszáma: 216433 és az oltalom a 16-os áruosztályban szereplő öntapadó címkékre vonatkozik. A formatervezési minta lajstromszáma: 92268

De nem csupán a síkbeli dolgok védhetők mindkét oltalmi formával, igaz ez a térbeli dolgokra is. Ezt mutatja be a következő két példa, melyek italos palackokra vonatkoznak.

A 203804 lajstromszámú védjegy a 33-as áruosztályban pálinka termékekre vonatkozóan élvez védeltséget

Pálinkás palackra vonatkozik a 91903 lajstromszámú formatervezésiminta-oltalom

Hogyan tudom megnézni azt, hogy egy bizonyos termék neve, illetve formája le van-e védve Magyarországon?

Forgalomban kapható logikai és társas átékok óriás formában való előállításához kell-e engedély? Ha igen, hol tudom megnézni, hogy ki a jogosult?

Andrea és Samu mesekönyv-sorozatot írnak. A könyvvvel kapcsolatban termékfejlesztésre készülnek, szeretnék a saját mesevilágukat játékokon és ajándéktárgyakban megjeleníteni, azokon keresztül terjeszteni. Adj nekik tanácsot, hogyan lehet a játékokat, a figurákat és a neveket levédeni? Akár több oltalmi forma is szóba jöhet!

7.4.6. A minta ábrázolással való bemutatása és a minta feltárása

Míg a szabadalmi bejelentésekben a leírás szolgál a köz tájékoztatására, azaz a találmány feltárására, az igénypontok pedig az oltalmi igény megfogalmazására, addig a formatervezési minták esetében az ábrázolás tölti be egyidejűleg mindkét funkciót. **A minta ábrázolása** egyrészt **bemutatja** a minta szerzője által létrehozott **új szellemi alkotást**, másrészt **meghatározza a bejelentő oltalmi igényét**. A kettőnek azonban a formatervezésminta-oltalom esetében sem kell szükségszerűen azonosnak lennie. A bejelentő – változtató nyilatkozat és a nyilatkozatnak megfelelő ábrázolás keretében – a feltárás szűkítése nélkül - módosíthatja oltalmi igényét úgy, hogy leírja és egyértelműen jelöli, hogy az ábrázolás mely része nem tartozik az oltalomhoz.

Az ábrázolásnak egyértelműen be kell mutatnia a mintát alkotó minden olyan jellegzetességet, amelyre az oltalmi igény vonatkozik. Ha szükséges a jellegzetességek egyértelmű bemutatása érdekében, a mintát több nézetből, illetve eltérő használati helyzetekben kell ábrázolni. Az egyes nézetekből azonban önmagukban – külön magyarázat nélkül is – ki kell derülnie a többi ábrázoláshoz viszonyított kapcsolatnak. Több ábrázolás benyújtása esetén legalább egynek a mintát teljes egészében be kell mutatnia annak érdekében, hogy az oltalmazhatóság, illetve az oltalom terjedelmének elbírálásához a tájékozott használóra tett összbemutató megállapítható legyen (lásd még a 7.4.2. fejezetet).

7.4.7. A módosítás

A mintaoltalmi bejelentés csak úgy változtatható meg, hogy tárgya azonos maradjon a bejelentés napján benyújtott bejelentésben bemutatott mintával. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ha a minta fényképen történő ábrázolása például tükröződést vagy zavaró csillogást tartalmaz, vagy a fényképen egyéb zavaró tárgyak is láthatók, esetleg a rajz egyes vonalai halványak vagy elmosódottak, az ilyen hibák az engedélyezési eljárásban új ábrázolás benyújtásával kiküszöbölhetők. Olyan külső jellegzetességek, amelyek az elsőbbségi példányból nem ismerhetők meg, a később benyújtott ábrázoláson sem szerepelhetnek.

7.4.8. A formatervezési minta egysége és a megosztás

A mintaoltalmi bejelentésben egy vagy több (legfeljebb 50 darab) mintára igényelhető oltalom. Több mintára igényelt oltalom esetén, ha a mintákat különböző termékeken alkalmazzák, illetve különböző termékekben testesülnek meg, a bejelentésnek – az egyéb oltalmazhatósági feltételek mellett – ki kell elégítenie az egység követelményét is. A **minta akkor tekinthető egységessnek, ha** a minták szerinti termékek a **nemzetközi osztályozás azonos osztályába tartoznak**. A mintaoltalmi bejelentésben továbbá olyan **minták csoportjára** is igényelhető oltalom, amelyeket a termékek díszítésének/fő motívumának a **tájékozott használóra tett összbnyomást** befolyásoló **közös külső jellegzetességei** kapcsolnak össze.

Míg a nemzetközi osztályozás alapján a minta szerinti termékek, illetve azok funkciója teszi lehetővé a minták egy bejelentésbe foglalását, addig az összbnyomást befolyásoló közös külső jellegzetességek az oltalmazandó minták között a formatervezői, alkotói megközelítésből teremtik meg a kapcsolatot.

Ha a minták szerinti termékek több nemzetközi osztályba is besorolhatók, akkor a bejelentés egységéhez elegendő, ha van legalább egy olyan osztály, amelyikbe a minták szerinti termékek mindegyike beletartozik.

A fentiekből következik, hogy ha a minták szerinti termékek rendeltetésük szerint azonosak, vagyis ha az oltalmi igény egy termékre, de annak különböző megjelenéseire vonatkozik, a bejelentés minden esetben egységessnek tekintendő.

Ha a bejelentés egységével kapcsolatban kifogás merül fel, az SZTNH a bejelentőt a bejelentés megosztására hívja fel. A bejelentő az SZTNH felhívásának nemcsak úgy tehet eleget, hogy a bejelentését megosztja, hanem lehetősége van arra is, hogy az egység hiányát egy vagy több mintára vonatkozó oltalmi igény visszavonásával küszöbölje ki. A mintaoltalom engedélyezését követően az egység már nem kifogásolható, az egység hiányára hivatkozva megsemmisítési eljárás nem indítható.

7.4.9. Az elsőbbség

Az elsőbbséget megalapozó nap általában a **bejelentés napja**. Ha a bejelentő, illetve jogelődje rendelkezik korábbi hazai vagy külföldi mintaoltalmi bejelentéssel, illetve a mintát kiállításon bemutatta, akkor meghatározott feltételek esetén igényelheti a korábbi bejelentésen, illetve a kiállításon alapuló elsőbbséget. Ilyen esetben a bejelentés és az elsőbbség napja elválnak egymástól. Míg az oltalmi idő minden esetben a bejelentés napjával kezdődik, addig az újdonság, az egyéni jelleg és a korábbi jogok megítélése, illetve az előhasználat kérdése az elsőbbség napjához kapcsolódik.

Az **uniós elsőbbség** igénybevételére az első külföldi bejelentés, az alapbejelentés napjától számított hat hónapon belül benyújtott bejelentés esetében van lehetőség (lásd az 1.5.2.1. fejezet b) pontját).

A formatervezésiminta-oltalmi bejelentésben a bejelentő igényelheti a hat hónapnál nem korábbi, azonos mintára vonatkozó, folyamatban levő bejelentése bejelentési napját, mint

elsőbbségi napot. **Belső elsőbbség** igénylésére csak abban az esetben van lehetőség, ha a korábbi bejelentésben más elsőbbséget nem érvényesítettek.

Ha a szerző vagy jogutódja a mintát az SZTNH elnökének közleményében meghatározott kiállításon bemutatta és később formatervezésiminta-oltalmi bejelentést kíván tenni, a **kiállítás** kezdő napjától számított hat hónapon belül (**kiállítási**) **elsőbbségi** napként igényelheti a minta kiállításának kezdő napját (lásd a 2.4.2. fejezetet).

Az uniós, a belső, illetve a kiállítási elsőbbséget a mintaoltalmi bejelentés benyújtásától számított két hónapon belül kell igényelni. Az uniós elsőbbséget megalapozó okiratot, illetve a kiállítási igazolást a bejelentés napjától számított négy hónapon belül kell benyújtani.

Belső elsőbbség érvényesítése esetén a korábbi mintaoltalmi bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

7.4.10. A mintaoltalom megadása

Ha a minta és a mintaoltalmi bejelentés megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi követelménynek, az SZTNH a bejelentés tárgyára mintaoltalmat ad. A mintaoltalom megadásának napja az oltalom megadásáról szóló határozat keltezésének napja.

A mintaoltalom megadását az SZTNH bejegyzí a mintaoltalmi lajstromba, és arról az SZKV-ban hatósági tájékoztatást ad. A mintákról az SZTNH E-kutatásában⁷⁵ is lehet tájékozódni.

A mintaoltalom megadását követően az SZTNH mintaoltalmi okiratot ad ki, amelyhez hozzáfűzi a lajstromkivonatot.

7.5. AZ EGYÉB MINTAOLTALMI ELJÁRÁSOK

7.5.1. A megújítási eljárás

Mint arról korábban volt szó, a mintaoltalom a bejelentés napjától számított öt évig tart. A jogosult az oltalom lejártát megelőző, illetve az azt követő hat hónapon belül kérheti az oltalom megújítását. A több mintára adott oltalom megújítását a minták egy részére is lehet kérni mint részleges megújítást. A megújítási kérelemben meg kell jelölni a megújítani kívánt mintaoltalom lajstromszámát, valamint részleges megújítás esetén az érintett mintákat. A megújítási kérelemre külön jogszabályban meghatározott díjat kell fizetni a kérelem benyújtásának napját követő két hónapon belül.

Amennyiben a kérelem megfelel az előírt követelményeknek, az SZTNH a mintaoltalmat megújítja. A mintaoltalom megújítását az SZTNH bejegyzí a mintaoltalmi lajstromba, és arról hivatalos lapjában hatósági tájékoztatást közöl.

⁷⁵ <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU#>

7.5.2. A megosztási eljárás

Több mintára fennálló oltalom esetén a mintaoltalom jogosultja a minták, illetve a minták egyes csoportjainak szétválasztásával megoszthatja az oltalmat. Ehhez annyi – egymással összhangban és a megosztás módjának megfelelően elkészített – kérelmet kell benyújtania, ahány részre a minták eredeti oltalmát szét kívánja választani.

A mintaoltalom megosztására például olyan esetben lehet szükség, ha a jogosult a mintaoltalmat csak egyes mintákra vonatkozóan kívánja elidegeníteni.

A megosztás iránti kérelemben meg kell jelölni az eredeti mintaoltalom lajstromszámát. A kérelemre és mellékleteire egyebekben a mintaoltalmi bejelentés kellékeire vonatkozó rendelkezések az irányadók.

A mintaoltalom megosztásáért is külön díjat kell fizetni, a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül. A törvényi feltételeknek megfelelő kérelem alapján a Hivatal megosztja a mintaoltalmat, amit bejegyez a mintaoltalmi lajstromba, és arról hatósági tájékoztatást közöl hivatalos lapjában. A megosztást követően mintaoltalmanként mintaoltalmi okiratot ad ki, amihez hozzáfűzi a mintaoltalmi lajstrom kivonatát.

7.5.3. A megsemmisítési eljárás

A mintaoltalom megadását követően a mintaoltalmi bejelentés tartalma nyilvánosságra jut, ezáltal harmadik személyek megismerhetik azt. Ha a piaci szereplők közül valakinek sérti az érdekeit a mintaoltalom fennállása, és ugyanakkor úgy ítéli meg, hogy a minta valamely törvényes követelménynek a bejelentés – az újdonság, az egyéni jelleg és a korábbi jogok tekintetében az elsőbbség – napján nem tett eleget, azaz nem lett volna oltalmazható, akkor kérheti a **mintaoltalom megsemmisítését**.

A mintaoltalom jogosultjával szemben főszabályként **bárki kérheti** a mintaoltalom megsemmisítését arra hivatkozással, hogy

- az nem minősül mintának, nem új, nincs egyéni jellege, illetve azzal szemben valamely olyan kizáró ok áll fenn, amely nem egy korábbi formatervezésiminta-oltalmon, védjegyen vagy a szerzői jogon alapul;
- a mintaoltalmi lajstromban elhelyezett ábrázolás nem mutatja be a törvényben előírt módon a mintát;
- a mintaoltalom tárgya nem azonos az elismert bejelentési napon benyújtott, illetve – megosztás esetén – a megosztott bejelentésben ábrázolt mintával.

A korábbi elsőbbségű vagy korábban keletkezett iparjogvédelmi, vagy szerzői joggal való ütközés esetén a mintaoltalom megsemmisítését **csak a korábbi jog jogosultja** kérheti. Ennek az a magyarázata, hogy saját jogainak védelmében csak a jogosult léphet fel. Ha a mintaoltalom jogosultja és a korábbi jog tulajdonosa között megállapodás jön létre, vagy a korábbi jog jogosultja bármilyen oknál fogva érdekelt a mintaoltalom fenntartásában, akkor nem lenne indokolt, hogy harmadik személy ezen az alapon megtámadhassa az oltalmat.

A megsemmisítési eljárás kezdeményezésére jogosultak körét korlátozó másik szabály értelmében, abban az esetben, ha a mintaoltalmat nem annak adták meg, akit az megillet,

erre hivatkozással a törvény szerinti igényjogosultsággal bíró személy kérheti a mintaoltalom megsemmisítését.

A megsemmisítési kérelmet elektronikus kapcsolattartás esetén egy példányban, egyéb esetekben eggyel több példányban kell benyújtani az SZTNH-hoz, mint ahány jogosultja van a mintaoltalomnak. Szolgálati mintaoltalom esetén a szükséges példányszám a szerzők számával megemelkedik. A kérelemben meg kell jelölni a megsemmisítés alapjául szolgáló okokat és mellékelni kell az okirati bizonyítékokat.

A megsemmisítési kérelemre külön díjat kell fizetni a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül.

Az SZTNH a megsemmisítési kérelemmel kapcsolatban nyilatkozattételre hívja fel a mintaoltalom jogosultját, majd írásbeli előkészítés után szóbeli tárgyalás alapján határoz a mintaoltalom megsemmisítéséről, változtatással való fenntartásáról, illetve korlátozásáról, vagy a kérelem elutasításáról.

A megsemmisítési kérelem visszavonása esetén az eljárást a megsemmisítési kérelem keretei között, a felek által tett nyilatkozatok, állítások figyelembevételével folytatni lehet. Nincs helye azonban az eljárás folytatásának, ha a megsemmisítést a korábbi joggal való ütközésre alapozva kérték, vagy ha a kérelem azon alapul, hogy a mintaoltalmat nem annak adták meg, akit az megillet.

A megsemmisítési eljárás **költségeit a vesztes félnek kell viselnie**. Ezért kellően megalapozott ok nélkül nem célszerű megsemmisítési eljárást indítani, mert a kérelem elutasítása esetén a kérelmezőnek a saját költségein és az eljárási díjon felül a jogosult részéről felmerült költségeket is meg kell fizetnie.

A megsemmisítési eljárást bármelyik fél kérelmére **gyorsítottan kell lefolytatni**, ha a mintaoltalom bitorlása miatt pert indítottak vagy a keresetlevél benyújtását megelőzően ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztettek elő, és ezt igazolják.

A gyorsított eljárás abban különbözik a nem gyorsított megsemmisítési eljárástól, hogy hiánypótlásra, illetve nyilatkozattételre **két hónap helyett tizenöt napos határidő** is kitűzhető, határidő-hosszabbítás csak különösen indokolt esetben adható és a Hivatal csak akkor tart szóbeli tárgyalást, ha a tényállás tisztázásához szükség van a felek együttes meghallgatására, vagy bármelyik fél ezt kellő időben kéri.

A mintaoltalom megsemmisítését, változtatással való fenntartását vagy korlátozását az SZTNH bejegyzí a mintaoltalmi lajstromba, és arról az SZKV-ban hatósági tájékoztatást közöl. Az E-kutatásból⁷⁶ ezek az információk is megismerhetők.

A megsemmisítési kérelmet elutasító jogerős határozat kizárja, hogy azonos ténybeli alapon ugyanannak a mintaoltalomnak a megsemmisítése iránt bárki újabb eljárást indítson.

⁷⁶ <http://epub.hpo.hu/e-kutatas/?lang=HU#>

7.5.4. A nemleges megállapítási eljárás

A nemleges megállapítási eljárás lehetővé teszi a piac szereplőinek, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy egy **hasznosítani kívánt** vagy éppen **már hasznosított termékük nem ütközik-e egy általuk megjelölt mintaoltalomba**. Ezáltal elkerülhetik, hogy a mintaoltalom jogosultja velük szemben bitorlás miatt fellépjen. A nemlegességet, azaz az ütközés hiányát kimondó jogerős határozat ugyanis kizárja, hogy a megjelölt mintaoltalom alapján a kérelemben szereplő termékkel szemben bitorlási eljárást indítsanak. A fentiekből következik, hogy a nemlegesség megállapítását csak **a bitorlási eljárás megindítását megelőzően** lehet kérni.

A nemleges megállapításra irányuló kérelmet elektronikus kapcsolattartás esetén egy példányban, egyéb esetekben eggyel több példányban kell benyújtani a Hivatalhoz, mint ahány jogosultja van a mintaoltalomnak. A kérelemhez mellékelni kell a megjelölt mintaoltalom mintájának, valamint a hasznosított vagy hasznosítani kívánt terméknek az ábrázolását. Ez utóbbit az egyértelmű összehasonlíthatóság érdekében a mintaoltalmi lajstromban elhelyezett ábrázolások szerinti nézetben, illetve nézetekben kell bemutatni.

A kérelmet csak egy mintaoltalom és egy hasznosított vagy hasznosítani kívánt termék tekintetében lehet benyújtani.

A nemleges megállapítási eljárás díját a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül kell megfizetni.

A megsemmisítési eljáráshoz hasonlóan az SZTNH a nemleges megállapítás iránti eljárásban is írásbeli előkészítő eljárást folytat le, amelynek során a felek nyilatkozatokat tehetnek az ellenérdekű fél álláspontjával szemben. Az írásbeli előkészítést követően az SZTNH szóbeli tárgyaláson dönt a kérelemről. A megsemmisítési eljárástól eltérően a nemleges megállapítási eljárás költségeit minden esetben a kérelmező viseli.

MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ: FORMATERVEZÉS ÉS SZABADALOM

Moholy-Nagy László (1895–1946) nevét hallva sok arca juthat eszünkbe: a fotográfus, a festő, az ipari formatervező, a Bauhaus iskola kiemelkedő tanára, vagy a kísérleti filmek egyik magyar úttörője. Kevesek tudják azonban, hogy Moholy-Nagy néhány dizájnja iparilag alkalmazható műszaki megoldást is tartalmazott. 1944-et követően a Parker Vállalat tanácsadóként alkalmazta Moholy-Nagyot és két formája dizájnszabadalmat (azaz formatervezésimintát; USD146806, USD150311), két találmányára pedig szabadalmat (US2503061, US2510648) kapott az Egyesült Államokban. Sajnos a feltaláló már nem élhette meg, hogy formái-találmányai oltalmat kapjanak, azokat csak halálát követően adták meg a jogutód Parker cégnek.

Egyes források Moholy-Nagy Lászlónak tulajdonítják a Parker két világhíres termékét a „Parker 51” és a „Jotter” nevű tollakat.

Moholy-Nagy László: Asztali szett prototípus (1946)

Forrás: <https://www.phillips.com/detail/laszlo-moholynagy/UK050118/28>

7.6. A HÁGAI MEGÁLLAPODÁS AZ IPARI MINTÁK NEMZETKÖZI LAJSTROMOZÁSÁRÓL

7.6.1. A nemzetközi bejelentési rendszer sajátosságai

Az egyszerre több országban oltalmat szerezni kívánó bejelentők számára nyújt jelentős eljárási könnyebbséget a Hágai Megállapodás által létrehozott **nemzetközi lajstromozási rendszer**. Ennek alapján **egyetlen bejelentéssel ugyanarra a mintára egyidejűleg több ország, illetve régió területére igényelhető oltalom**. A bejelentő számára ez sokkal egyszerűbb, gyorsabb és – az egységes díjaknak köszönhetően – olcsóbb megoldás annál, mint ha minden egyes érintett tagállamban külön-külön indítaná meg és folytatná le a nemzeti eljárást. A megállapodás lényege, hogy egyetlen nyelven benyújtott, egyetlen bejelentéssel a lajstromozott mintáknak a megjelölt szerződő országokban érvényes „csomagja” szerezhető meg. A Hágai Megállapodáshoz Közös Végrehajtási Szabályzat kapcsolódik, amely a megállapodás rendelkezéseinek alkalmazásához szükséges részletszabályokat tartalmazza.

A nemzetközi bejelentés benyújtására **nincs bárkinek lehetősége**. Nemzetközi bejelentést annak az államnak az állampolgára vagy ott székhellyel rendelkező jogi személy nyújthat be, aki, vagy amely személy a Hágai Megállapodásban szerződő fél, vagy olyan kormányközi szervezet tagja, amely szervezet szerződő fél, mint például az Európai Unió vagy a Szellemi Tulajdon Oltalmának Afrikai Szervezete. Nemzetközi bejelentést nyújthat be továbbá az, akinek állandó lakóhelye, szokásos tartózkodási helye vagy valóságos és működő ipari vagy kereskedelmi telepe a szerződő felek valamelyikének területén található.

Amennyiben a természetes vagy a jogi személy nem teljesíti a fenti feltételeket, csakis nemzeti, vagy regionális eljárások segítségével szerezhet mintájára több állam területére oltalmat.

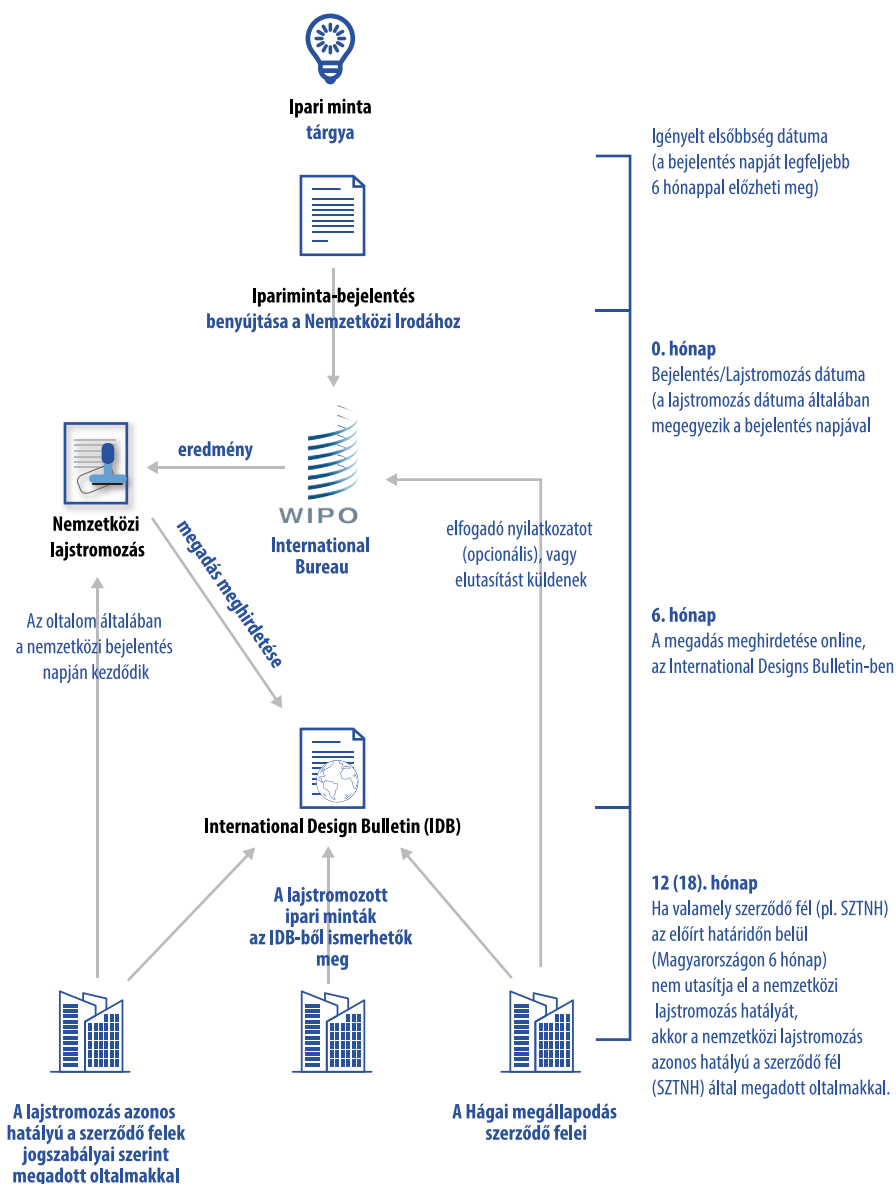
A Hágai Megállapodás alapján csak **azon államok területére szerezhető oltalom**, amelyek részesei a Megállapodásnak. Amennyiben a bejelentésben valamely kormányközi szervezetet jelölnek meg, a megszerzett oltalom kiterjed valamennyi tagállamra, amely a kormányközi szervezet tagja.

A nemzetközi eljárás megindításának – ellentétben a védjegyek esetében működő madridi rendszerrel (lásd az 5.4.2. fejezetet) – **nem feltétele, hogy a kérdéses minta nemzeti oltalom alatt álljon**. A bejelentő dönthet úgy, hogy a mintájára még származási országa tekintetében is a nemzetközi bejelentés segítségével szerez oltalmat.

A Hágai Megállapodás alapján történő oltalomszerzés költségeit **háromféle díj** alkotja. Így az alapidj, a közzétételi díj, valamint a megjelölési díj, amelyet ún. egyéni megjelölési díj is helyettesíthet abban az esetben, ha az érintett szerződő fél iparjogvédelmi hivatala érdemi vizsgálatot is végez.

A nemzetközi eljárás a bejelentés benyújtásával (lásd a 7.6.2. fejezetet) kezdődik. **A Nemzetközi Iroda elvégzi az alaki vizsgálatot**, majd – ha a bejelentés megfelel az alaki feltételeknek – a mintát **bejegyzi a nemzetközi lajstromba**, erről hivatalos lapjában – az interneten keresztül – tájékoztatást közöl, valamint értesíti a bejelentésben megjelölt tagállamokat. Fontos hangsúlyozni, hogy a Nemzetközi Iroda nem végez a bejelentéssel kapcsolatban érdemi vizsgálatot. A bejelentésben megjelölt szerződő felek **nemzeti iparjogvédelmi hatóságai**

elutasíthatják az oltalmat, amennyiben az a saját nemzeti jogszabályaik alapján vizsgált érdemi feltételeknek nem felel meg. A nemzeti iparjogvédelmi hatóságnak az elutasításról értesítenie kell a Nemzetközi Irodát, és jogorvoslati lehetőséget kell biztosítania a bejelentőnek (lásd a 7.6.3. fejezetet).

A Hágai Megállapodás szerinti eljárás⁷⁷

⁷⁷ Forrás: http://www.intellelution.com/en/wo_design/img/wo_design2_e.gif

7.6.2. Az SZTNH-hoz benyújtott nemzetközi bejelentések továbbítása

A nemzetközi eljárás a nemzetközi bejelentés benyújtásával indul el. A nemzetközi bejelentést – a bejelentő választása szerint – a bejelentő szerinti szerződő fél nemzeti hivatalánál vagy a WIPO Nemzetközi Irodájánál lehet benyújtani. Ha a bejelentést a bejelentő az SZTNH-hoz nyújtja be, az **SZTNH értesíti a bejelentőt** a benyújtás tényéről és időpontjáról, majd a bejelentést továbbítja a Nemzetközi Irodának. A továbbítás tényéről az SZTNH szintén értesíti a bejelentőt. A továbbításért jogszabályban meghatározott **továbbítási díjat** kell fizetni, valamint meg kell fizetni a Megállapodásban meghatározott egyéb díjakat. Ennek elmaradása esetén az SZTNH figyelmezteti a bejelentőt a díj megfizetésére. Ha az SZTNH által átvett és továbbított bejelentés egy hónapon belül beérkezik a Nemzetközi Irodához, a bejelentés napja az SZTNH-hoz történő benyújtás időpontja lesz.

Ha az SZTNH a bejelentést egy hónap elteltét követően továbbítja, vagy a bejelentő bejelentését közvetlenül a Nemzetközi Irodánál nyújtja be, a bejelentés napja a Nemzetközi Irodához történő beérkezés napja lesz.

7.6.3. A Magyarországot megjelölő nemzetközi bejelentések

A Magyarországot megjelölő nemzetközi **bejelentés** a nemzetközi lajstromozás napjától **azonos hatályú az SZTNH-hoz szabályszerűen benyújtott mintaoltalmi bejelentéssel**. Amennyiben a nemzetközi bejelentésben megjelölik Magyarországot, a nemzetközi lajstromozást követően **az SZTNH elvégzi a bejelentés érdemi vizsgálatát**. Az érdemi vizsgálat során az SZTNH azt ellenőrzi, hogy a bejelentés szerinti minta kielégíti-e az újdonság és az egyéni jelleg követelményét, és nincs-e kizárva az oltalomból. A nemzeti bejelentésekhez hasonlóan az érdemi vizsgálat a kizáró okok közül a **korábbi** – formatervezésiminta-oltalomból, védjegyből és szerzői jogi oltalomból eredő – **jogokba való ütközésre nem terjed ki**. A fennálló **korábbi jogok** a mintaoltalommal szemben csak egy **megsemmisítési eljárásban érvényesíthetők**. Az SZTNH-nak a nemzetközi lajstromozás meghirdetésétől számított hat hónap áll rendelkezésére, hogy a Nemzetközi Iroda számára **értesítést küldjön** arról, hogy a nemzetközi bejelentésben szereplő minta – részben vagy egészben – nem felel meg a nemzeti jogszabályok által előírt oltalmazhatósági feltételeknek.

Az értesítésben meg kell jelölni az értesítés alapjául szolgáló okokat, és fel kell hívni a **bejelentőt** arra, hogy az értesítésben foglaltakkal kapcsolatban – az értesítésben kitűzött határidőn belül – **nyilatkozatot tehet**. Ha a bejelentő az értesítésben foglalt nyilatkozattételi felhívásra a megadott határidőn belül nem válaszol, vagy ha a nemzetközi bejelentés a bejelentőnek a megadott határidőben tett **nyilatkozata ellenére sem felel meg** a vizsgált követelményeknek, az SZTNH a nemzetközi lajstromozás hatályát Magyarország területére kiterjedően **elutasítja**. Ha az SZTNH a bejelentő nyilatkozata alapján úgy találja, hogy az értesítésben foglaltak – részben vagy egészben – alaptalanok, az értesítést – részben vagy egészben – **visszavonja**, és erről a visszavonásról szóló határozat jogerőre emelkedését követően a Nemzetközi Irodát értesíti. Ebben az esetben a nemzetközi lajstromozás – vagy annak visszavonással érintett része – Magyarország tekintetében a visszavonásról szóló határozat keltétől azonos hatályúvá válik a nemzeti úton megadott mintaoltalommal.

Ha az SZTNH az előírt hat hónapos határidőn belül nem küld értesítést, a nemzetközi lajstromozás az értesítésre megszabott határidő lejártát követő naptól azonos hatályú

az SZTNH által megadott mintaoltalommal. Ha az érdemi vizsgálat a hat hónapos időtartam lejártát megelőzően kedvezően lezárul, erről az SZTNH – a határidő lejárta előtt is – tájékoztathatja a Nemzetközi Irodát.

7.6.4. A nemzeti formatervezésiminta-oltalom és a nemzetközi ipariminta-oltalom összehasonlítása

A nemzetközi eljárás eredményes lezárulásával keletkező **oltalom hatálya azonos a nemzeti úton megadott mintaoltaloméval.** Ez azt jelenti, hogy a minta jogosultját ugyanazok a jogok illetik meg, illetve ugyanazok a kötelezettségek terhelik, mint a nemzeti oltalomszerzési eljárás alapján keletkezett oltalom esetében. A minta bitorlása esetén is a nemzeti jogszabályok alkalmazandók, valamint a mintaoltalom megszűnésének esetei is azonosak a nemzeti oltaloméval.

Fontos jellemzője – és előnye – a hágai rendszernek az is, hogy a lajstromozott jogokkal kapcsolatos változások bejegyzése is egyszerűbb. A nemzetközi mintalajstromot a Nemzetközi Iroda vezeti, így a változások átvezetésére a Nemzetközi Irodához tett egyetlen bejelentéssel van lehetőség, akár egyetlen, vagy csak néhány Szerződő Állam vonatkozásában is.

Az oltalom megújítására is a Nemzetközi Irodán keresztül van lehetőség. A változások bejegyzésével, valamint az oltalom megújításával kapcsolatos eljárási szabályokat és a megújításra vonatkozó díjak összegét a Közös Végrehajtási Szabályzat tartalmazza.

7.7. A FORMATERVEZÉSI MINTÁK EURÓPAI KÖZÖSSÉGI OLTALMA

A közösségi formatervezésiminta-oltalmi rendszer az EU területén egységes oltalmat biztosít a formatervezési minták számára, azaz egyetlen eljárással olyan mintaoltalom szerzhető, amely az EU valamennyi tagállamában azonos hatályú. A közösségi formatervezésiminta-oltalom a tagállamok mindegyike tekintetében egyidejűleg és egységesen keletkezik, illetve szűnik meg.

A közösségi formatervezésiminta-oltalom olyan jogi eszköz az EU-ban, amely fontos szerepet tölt be az egységes belső piac működésében azáltal, hogy – az egységes oltalom révén – megkönnyíti az áruk és a szolgáltatások tagállamok közötti szabad áramlását.

A közösségi formatervezésiminta-oltalmi rendszert az EUIPO, valamint a tagállamok közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságai működtetik. Az EUIPO 2003. január 2-ától fogadja a közösségi formatervezésiminta-oltalom megszerzésére irányuló bejelentéseket. A közösségi rendelet hatálybalépésének napjától, azaz 2002. március 6-ától az ún. **lajstromozás nélküli formatervezési minták is oltalomban részesülnek**, még ha ez korlátozottabb tartamú és terjedelmű védelmet jelent is, mint a lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom (lásd a 7.7.1. fejezetet).

Ennek megfelelően a közösségi formatervezésiminta-oltalmi rendszer két, egymástól több tekintetben is eltérő oltalomtípust takar, azaz a minták külön bejelentést nem igénylő, lajstromozás nélküli közösségi oltalmát és a lajstromozott közösségi mintaoltalmat.

Az oltalomképesség alapvető feltételei mindkét esetben megegyeznek a hazai formatervezésiminta-oltalmi jogból megismertekkel. A minta valamely termék egészének vagy

részének a megjelenése, és akkor állhat oltalom alatt, ha megfelel az *újdonosság* és az *egyéni jelleg* követelményeinek. Lényegében azonos továbbá a mintaoltalom terjedelme, hatálya, valamint azoknak a körülményeknek a köre, amelyek fennállása esetén a minta nem részesíthető oltalomban, illetve oltalmának megsemmisítése kérhető.

A közösségi formatervezési mintákkal kapcsolatos bitorlási perekben, illetve a bitorlási perekben benyújtott megsemmisítési vizontkeresetek esetén, nemleges megállapításra irányuló perek, valamint a lajstromozás nélkül oltalomban részesülő közösségi formatervezésiminta oltalmának megsemmisítésére irányuló perek ügyében a tagállamok kijelölt közösségi mintaoltalmi bíróságai járnak el. Magyarországon első fokon a Fővárosi Törvényszék, másodfokon a Fővárosi Ítéltábla. A lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom megsemmisítése iránti kérelmek – a bitorlási peren kívül – az EUIPO hatáskörébe tartoznak.

7.7.1. A lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom

A lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom külön eljárás lefolytatása nélkül biztosít valamennyi tagállamra kiterjedő hatályú, egységes oltalmat. Az oltalom az EU-n belül történő **első nyilvánosságra jutással keletkezik, és attól számítva három évig tart.** Az oltalom – szemben a lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalommal – nem biztosít kizárólagos jogot a jogosultnak a minta hasznosítására. A védelem e helyett **versenyjogi természetű.** A mintaoltalom jogosultja így csak akkor léphet fel a minta engedély nélküli hasznosításának minősülő cselekmények ellen, ha e cselekmények a minta utánzásával valósultak meg, azaz az oltalom e típusa csak a szándékosan elkövetett másolás ellen véd, a szerző tevékenységétől függetlenül létrejött azonos vagy hasonló minták ellen nem.

7.7.2. A lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom

A lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom az EUIPO-hoz benyújtott bejelentés alapján, a közösségi rendeletben szabályozott eljárás lefolytatásával szerezhető. Az oltalmi idő a bejelentés napjától számított öt év. Az oltalom legfeljebb négyszer, újabb öt-öt éves időtartamra megújítható, így a lehetséges leghosszabb oltalmi idő 25 év. A lajstromozott közösségi minta kizárólagos jogot biztosít a jogosult számára az oltalom alatt álló minta hasznosítására. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy – a közösségi rendeletben meghatározott kivételekkel – a jogosult az oltalom alapján bárkivel szemben felléphet, aki a mintát az engedélye nélkül hasznosítja, függetlenül attól, hogy a hasznosítás a jogosult mintájának másolásán vagy attól független, önálló fejlesztésen alapul.

A közösségi formatervezésiminta-oltalmi bejelentés **benyújtható közvetlenül az EUIPO-nál** vagy valamely **tagállami hivatalnál** – Magyarországon az SZTNH-nál –, amely azt továbbítja az EUIPO-nak.

A közösségi formatervezésiminta-oltalmi bejelentést az EU bármely hivatalos nyelvén – így magyarul is – meg lehet tenni. Az eljárás egyszerűsítésére és a költségek csökkentésére irányuló törekvések miatt az EUIPO – alapvetően – **öt munkanyelvvel dolgozik.** Ezek az angol, a francia, a német, az olasz és a spanyol. A közösségi formatervezési minta bejelentésekor egy ún.

második nyelvet is meg kell jelölni, ha a bejelentés nyelve nem az említett öt nyelv egyike. A második nyelv csak a fenti öt munkanyelv egyike lehet.

A **hazai engedélyezési eljárásához képest jelentős különbség**, hogy az EUIPO a formai követelmények teljesülésén túl a bejelentések vizsgálatát kizárólag abból a szempontból végzi, hogy a minta megfelel-e a formatervezési minta meghatározásának, illetve, hogy a minta nem ütközik-e a közrendbe vagy a közérkölsbe. Ennek megfelelően **az EUIPO nem végez újdonságkutatót, és nem vizsgálja a minta újdonságát, valamint egyéni jellegét sem**, hanem vélelmezi ezeknek a fennállását. Az érdemi oltalomképeségi feltételek fennállásának hiányára megsemmisítési eljárásban vagy megsemmisítési viszontkeresetben lehet hivatkozni, amelyek eredményeképpen – ha bebizonyosodik, hogy valamelyik előfeltétel valóban hiányzott – az oltalom a keletkezésére visszaható hatállyal szűnik meg.

Ha a közösségi formatervezésiminta-oltalmi bejelentés megfelel az előírt követelményeknek, az EUIPO a közösségi formatervezési mintát lajstromozza, és erről okiratot állít ki. A közösségi formatervezésiminta-oltalom lajstromozásának napjaként a bejelentés napja kerül feltüntetésre. Az EUIPO a lajstromozást követően a közösségi formatervezési mintát a közösségi formatervezésiminta-oltalmi közlönyben (*Community Designs Bulletin*) közzéteszi.

7.8. AJÁNLOTT IRODALOM

BAKSAY-NAGY György: A pótalkatrészek formatervezésiminta-oltalmának jelene és jövője Európában. *ISZJSZ* 2019/6. sz. pp. 72-99.

BAKSAY-NAGY György: Dizájnvédelem az autóiparban. *ISZJSZ* 2017/3. sz. pp. 24-44. <http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkn/szemle-2017-03/02.pdf>

BAKSAY-NAGY György: Modernkori problémák: dizájnvédelem a képernyőinknek. *Infokommunikáció és jog*, 2018. december, pp. 78-85.

BAKSAY-NAGY György: Nintendo v. BigBen – dizájn és joghatóság egy ügyben. *ISZJSZ* 2018/1. sz. pp. 72-82. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkn/szemle-2018-01/03.pdf>

Dana BELDIMAN, Constantin BLANKE-ROESER: *An international perspective on design protection of visible spare parts*. Cham, Springer, 2017. p. 132.

Oliver CHURCH, Estelle DERCLAYE, Gilles STUPFLER: An empirical analysis of the design case law of the EU member states. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2019/6. sz. pp. 685-719.

Gordian N. HASSELBLATT (szerk.): *Community design regulation (EC) No 6/2002: a commentary*. München; Oxford; Baden-Baden, C. H. Beck Verlag; Hart Publishing; Nomos Verlagsgesellschaft. 2015. p. 1018.

- HEPP Nóra: A formatervezésiminta-oltalom szerzői jogi megközelítése. *ISZJSZ* 2011/5. sz. pp. 48-74. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201105-pdf/02-hepp-nori.pdf>
- ISZT-13/2015. Szakértői vélemény formatervezésiminta-oltalom kérdésben. *ISZJSZ* 2017/5. sz. pp. 100-112. <http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2017-05/iparjog.pdf>
- ISZT-8/2013. Szakértői vélemény formatervezésiminta-oltalom kérdésében. *ISZJSZ* 2016/4. sz. pp. 244-247. <http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/szemle/iparjog.pdf>
- JÓKÚTI András: Greased Lightning: Áttételes kapcsolatok a formatervezési minták oltalma és a minta szerinti termék megnevezése között. *ISZJSZ* 2010/3. sz. pp. 52-74. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201006-pdf/03-jokuti.pdf>
- KESERŐ Barna Arnold: Az Európai Bíróság első ítélete közösségi formatervezési mintával összefüggésben. *ISZJSZ* 2013/4. sz. pp. 40-53. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201304-pdf/04.pdf>
- KOVÁCS Krisztina: Európai formatervezésiminta-oltalmi gyakorlat a megsemmisítési okok körében – jogesetek a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal fellebbezési tanácsainak gyakorlatából. *ISZJSZ* 2011/3. sz. pp. 68-93. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201103-pdf/05.pdf>
- RADNAI Anna: A lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom. *ISZJSZ* 2016/3. sz. pp. 46-70. <https://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2016-03/03.pdf>
- SIMON Dorottya: A dizájn vs. formatervezésiminta-oltalom gazdasági szerepe. *ISZJSZ* 2014/6. sz. pp. 5-26. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201406-pdf/01.pdf>
- DAVID STONE: *European Union Design Law: a practitioner's guide*. Oxford, Oxford University Press, 2016. p. 650.
- SZOLNOKI-NAGY Rita: A szellemi tulajdonjogok egységes szabályozása az Európai Unióban. *Európai tükrök* 2014/2. sz. pp. 120-142. http://eu.kormany.hu/download/3/4a/a0000/142074%20EU%20Tukor%202014-02_3.pdf
- UJVÁRI Petra: „Divatjog a kifutón” - a divatipar oltalmazhatóságának lehetőségei a szellemi tulajdon-jogok tükrében. *ISZJSZ* 2015/2. sz. pp. 5-7. http://www.sztnb.gov.hu/sites/default/files/files/szemle/01_1.pdf
- Útmutató a formatervezésiminta-oltalmi bejelentésekhez. <https://www.sztnb.gov.hu/hu/dizajn>
- VIDA Sándor: Védjegy és formatervezési minta ütközése – az EU bíróságának ítélete. *ISZJSZ* 2013/4. sz. pp. 29-39. <http://www.sztnb.gov.hu/kiadv/ipsz/201304-pdf/03.pdf>

7.9. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mi lehet formatervezésiminta-oltalom tárgya?
2. Mikor új egy formatervezési minta?
3. Mit jelent az egyéni jelleg?
4. Mikor tekinthető nyilvánosságra jutottnak egy formatervezési minta?
5. Mit jelent a türelmi idő?
6. Mely okok fennállása esetén kizárt a minta oltalmazhatósága?
7. Milyen jogok illetik meg a minta szerzőjét?
8. Mikor keletkezik a formatervezésiminta-oltalom, és mennyi ideig tart?
9. Mire jogosít az oltalom, és milyen korlátai vannak?
10. Mire terjed ki a formatervezésiminta-oltalom?
11. Mi a különbség a minta és a mintaoltalom bitorlása között?
12. Milyen feltételeknek kell megfelelnie a formatervezésiminta-oltalmi bejelentésnek a bejelentési nap elismeréséhez?
13. Milyen főbb szakaszokból áll a mintaoltalmi bejelentés vizsgálata?
14. Mire vonatkozik a Locarnói Megállapodás?
15. Milyen okok fennállása esetén semmisíthető meg a formatervezésiminta-oltalom?
16. Mire vonatkozik a Hágai Megállapodás?
17. Mit jelent a közösségi formatervezésiminta-oltalom?
18. Miben különbözik egymástól a lajstromozott és a lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom?

AZ IPARJOGVÉDELMI ÜGYEK INTÉZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI, A JOGORVOSLAT ÉS A JOGÉRVÉNYESÍTÉS

8.1. A tényállás megállapítása, a döntések	268
8.2. A határidők és az igazolás	270
8.3. A képviselet	271
8.4. A nyilvánosság	272
8.5. Az iparjogvédelmi nyilvántartások, a hatósági tájékoztatás	273
8.6. Jogorvoslatok az sztnh döntéseivel szemben	273
8.7. A jogérvényesítés	277
8.8. Ajánlott irodalom	282
8.9. Ellenőrző kérdések	283

Az SZTNH hatáskörébe tartozó iparjogvédelmi ügyekben – az egyes ügyfajtákra vonatkozó törvényekben meghatározott eltérésekkel – a 2017. december 31-ig indult, illetve ekkor folyamatban lévő eljárásokban a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ket. szabályainak alkalmazása szubszidiárius, tehát azokat az iparjogvédelmi eljárásokban csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg.

2018. január 1-jével a Ket.-et – annak egyidejű hatályon kívül helyezésével – az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) váltotta fel. Ugyan az Ákr. a szellemi tulajdonnal összefüggő eljárásokra elvileg nem lenne alkalmazandó, az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi L. törvény (a továbbiakban: Ákr.–Kp. Módtv.) által a szellemi tulajdoni törvényekben végrehajtott módosítások alapján ezekben az eljárásokban – kiegészítő alkalmazási szabályként – mégis az Ákr. az alkalmazandó háttérjogszabályként. Az Ákr.–Kp. Módtv. által végrehajtott módosítások alapján az SZTNH-nak az Ákr. rendelkezéseit az adott ágazati törvényben meghatározott eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmaznia. Ez a megoldás bármely kérdésben eltérést enged a szellemi tulajdoni ágazati törvények számára az Ákr. rendelkezéseitől.

Az SZTNH az előtte folyó eljárásokban 2018. január 1-jétől az Ákr., a szellemi tulajdoni ágazati törvények, valamint az ágazati törvényekben az Ákr. szerint megállapított kizárások, kiegészítések és eltérések alapján jár el. A 2018. január 1-jén vagy az ezt követően indult és a megismételt eljárásokban tehát e szabályrendszer tekinthető irányadónak. Az ezt megelőzően indult eljárásokban továbbra is a korábbi szabályrendszer, azaz a Ket. és az ágazati törvények együttes alkalmazásával kell eljárnia a Hivatalnak. Az Ákr. hatálybalépésével az SZTNH eljárásait szabályozó joganyagban három szabályozási réteg alakult ki.

1. Amennyiben a szellemi tulajdoni ágazati törvény az Ákr.-től eltérő szabályozást tartalmaz, akkor az ágazati szabályozást kell alkalmazni.
2. Amennyiben az ágazati törvény kiegészíti az Ákr. szabályait, akkor mindkettő alkalmazandó.
3. Az ágazati törvények által nem szabályozott kérdésekben kizárólag az Ákr. alkalmazandó.

Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a törvény előtti egyenlőség, ügyeiket az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell intézni. Az SZTNH hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményének megfelelően köteles eljárni.

Az SZTNH az ügyfél és az eljárás más résztvevője számára biztosítja, hogy jogairól és kötelezettségeiről tudomást szerezzen, és előmozdíja az ügyféli jogok gyakorlását.

8.1. A TÉNYÁLLÁS MEGÁLLAPÍTÁSA, A DÖNTÉSEK

Az SZTNH az előtte folyó eljárásokban a **tényeket** legtöbbször **hivatalból vizsgálja**. A vizsgálat azonban nem korlátozódhat csupán az ügyfelek állításaira, a döntés pedig csak a tényállás tisztázása után hozható meg. A tényállás tisztázása a konkrét, egyedi ügy jogilag releváns tényeinek, körülményeinek pontos megállapítását, feltárását jelenti, ami az esetek egy részében külön bizonyítást igényel. A bizonyítás történhet írásbeli bizonyíték, szakvélemény, szemle alapján, szakértő vagy tanú meghallgatásával.

A tényállás tisztázása nem igényel minden esetben külön bizonyítási eljárást. A hivatalosan ismert és köztudomású tényeket – így különösen az anyagi világ alapvető entitásait és törvényszerűségeit – nem szükséges bizonyítani.

Az SZTNH a fenti főszabállyal szemben **néhány eljárásban** – mint például a védjegylajstromozási eljárásban, a bejelentéssel szemben benyújtott felszólalás vagy észrevétel tárgyában, a védjegytorlési eljárásban, a megszűnés megállapítására irányuló eljárásban, a szabadalommegsemmisítési eljárásban vagy a nemleges megállapítási eljárásban – a **tényeket csupán a kérelem keretei között, az ügyfelek nyilatkozatai és állításai alapján vizsgálja**.

A hivatali döntések csak olyan tényeken és bizonyítékokon alapulhatnak, amelyekkel kapcsolatban az ügyfélnek módjában állt nyilatkozatot tenni. Figyelmen kívül hagyhatók azonban azok a nyilatkozatok vagy bizonyítékok, amelyeket az ügyfél nem kellő időben terjesztett elő. Kellő időben előterjesztett a nyilatkozat vagy bizonyíték, ha azt

- az SZTNH által kitűzött határidőn belül nyújtják be,
- határidő-hosszabbítási kérelem alapján adott újabb határidőn belül nyújtják be,
- tárgyalás tartása esetén – általában véve – a tárgyalás napját megelőzően nyújtják be,

AZ IPARJOGVÉDELMI ÜGYEK INTÉZÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI, A JOGORVOSLAT ÉS A JOGÉRVÉNYESÍTÉS

- az ellenérdekű fél nyilatkozatára vagy bizonyítékára válaszul, a nyilatkozat vagy bizonyíték természetére figyelemmel szükségesnek tekinthető időn belül nyújtják be.

Ezzel szemben nem minősülhet kellő időben előterjesztettnek az a nyilatkozat vagy bizonyíték, amelyet hosszadalmas írásbeli előkészítést követően, többszöri határidő-hosszabbítást követően a tárgyaláson vagy közvetlenül a tárgyalást megelőzően nyújtanak be, és emiatt sem a Hivatalnak, sem az ellenérdekű félnek nem áll módjában annak tartalmát alaposan megismerni és annak tartalmáról érdemi nyilatkozatot tenni.

A mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett az előterjesztett beadványokkal kapcsolatos hiányok pótlására az ügyfelet fel kell hívni, illetve figyelmeztetni kell.

Az SZTNH az iparjogvédelmi ügyekben érdemi **határozatot** hoz, az eljárások során eldöntendő egyéb kérdésekben pedig **végzést** bocsát ki (a továbbiakban együtt: **döntés**). A határozatokkal és egyes végzésekkel szemben jogorvoslatnak van helye. A bíróság kérelemre megváltoztathatja az SZTNH ezen döntéseit.

A végzéseket két csoportra lehet osztani aszerint, hogy lehet-e azokkal szemben önálló jogorvoslattal élni vagy sem. Az önálló jogorvoslati lehetőség biztosítását egyrészt indokolhatja, hogy a végzéssel az eljárás befejeződik, tehát az ügyfélnek nem lenne további lehetősége a döntéssel szemben kifogás előterjesztésére. Ilyen önálló jogorvoslattal megtámadható, eljárást befejező végzések az alábbiak:

- a kérelem visszavontnak tekintése;
- a kérelem visszavonásának tudomásulvétele;
- az eljárás megszüntetése, például védjegytrólsési kérelem visszavonása miatt.

Egyéb végzések esetén is indokolt lehet az önálló jogorvoslat biztosítása, például eljárásgazdaságossági okokból, vagy azért, mert a végzéssel érintett személynek nincs lehetősége a későbbi döntés ellen jogorvoslati kérelmet benyújtani. Ide tartoznak a következő végzések:

- az eljárást felfüggesztő és a lajstromba való bejegyzés tárgyában hozott végzés;
- az iratbetekintést kizáró vagy korlátozó végzés;
- az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfélén kívüli jogállást megtagadó végzés;
- eljárási bírságot kiszabó, valamint az eljárási költség megállapításának és viselésének tárgyában hozott végzés.

A további kérdésekben hozott végzések ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, azokat érdemi döntést magában foglaló határozattal szemben előterjesztett jogorvoslati kérelemben lehet megtámadni.

Iparjogvédelmi ügyekben a hivatali döntéseket általában **egy kormánytisztviselő** hozza meg. Kivételt képeznek az olyan kontradiktórius ügyek, mint például a védjegy trórlására irányuló eljárás, a szabadalommegsemmisítési eljárás vagy a nemleges megállapítási eljárás, amelyekben **háromtagú tanács** jár el, és szótöbbséggel határoz.

Az Ákr.-nek a döntés közlésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni azzal a megkötéssel, hogy

közlésen az iparjogvédelmi törvények alkalmazásában a döntés kézbesítését kell érteni, és szóbeli közlésnek nincs helye (Ákr. 85. § (4) bek.). Lehetőség van ugyan kontradiktórius eljárásokban is a döntés szóbeli kihirdetésére, ehhez azonban nem fűződnek joghatások, illetve ennek szabályaira, valamint a döntés írásba foglalására és kézbesítésére az iparjogvédelmi jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni. Az SZTNH írásban közölt döntése a kézbesítéssel emelkedik jogerőre, ha nem kéri annak megváltoztatását. A döntést közölni kell az ügyféllel, valamint azzal, akire nézve az rendelkezést tartalmaz, továbbá akinek a jogát vagy jogos érdekét érinti. Amennyiben az ügyfél képviselővel jár el, akkor valamennyi döntést a képviselő részére kell kézbesíteni.

8.2. A HATÁRIDŐK ÉS AZ IGAZOLÁS

Az Ákr. ügyintézési határidőre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását az iparjogvédelmi törvényeink kizárják, ezért e tekintetben – az Ákr.-nek a soron kívüli eljárásra vonatkozó 50. § (8) bekezdése kivételével – az iparjogvédelmi jogszabályok határidőkre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók. Az ügy soron kívüli elintézésére vonatkozó Ákr.-rendelkezéseket alkalmazni kell, mert ebben a tekintetben az iparjogvédelmi jogszabályok nem tartalmaznak eltérő szabályokat. A gyakorlatban nagyon szűk azoknak az eseteknek a köre, amikor az SZTNH-nak soron kívül kell eljárnia.

Az iparjogvédelmi eljárásokban meg kell különböztetnünk a törvényben meghatározott határidőket és a hivatal által kitűzött határidőket. A törvény által meghatározott határidők nem hosszabbíthatók meg, és e határidők elmulasztása esetén a jogkövetkezmények külön figyelmeztetés nélkül is bekövetkeznek.

Ahol nincs törvényes határidő, védjegyekre és földrajzi árujelzőkre vonatkozó ügyek esetében **legalább harmincnapos**, a többi iparjogvédelmi ügynél pedig **legalább két hónapos** – de legfeljebb négy hónapos – határidőt kell az ügyfél számára kitűzni a hiánypótlásra vagy a nyilatkozattételre.

Ez a határidő – a lejárát előtt előterjesztett kérelemre – meghosszabbítható. Védjegyekre és földrajzi árujelzőkre vonatkozó ügyeknél három hónapot meghaladó, illetve háromnál több határidő-hosszabbítás csak különösen indokolt esetben adható.

A többi iparjogvédelmi ügynél a többszöri, illetve a négy hónapot meghaladó, de legfeljebb hat hónapos határidő-hosszabbítás szintén csak különösen indokolt esetben adható.

Az iparjogvédelmi jogszabályok kimerítő jelleggel szabályozzák az **igazolási kérelem** előterjesztésének feltételeit is.

Aki az eljárás során akár a törvény által meghatározott, akár a hivatalból kitűzött **határidőt önhibáján kívül elmulasztotta**, az esetek többségében igazolási kérelmet terjeszthet elő. Önhibáján kívül akadályoztatva van például az, aki baleset vagy súlyos betegség miatt nem tud eleget tenni valamely kötelezettségének. Kimentési ok továbbá, ha valaki a tőle elvárható mértékben mindent megtett kötelezettsége teljesítése érdekében, ám az mégsem történt meg határidőben. A kérelmet az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt napon belül kell benyújtani védjegyekre és földrajzi árujelzőkre vonatkozó ügyekben, illetve két hónapon belül szabadalmi ügyekben.

Ha a mulasztás az ügyfélnek később jutott tudomására, vagy az akadály később szűnt meg, a tizenöt napos, illetve a két hónapos határidő a tudomásra jutástól, vagy az akadály megszűnésétől számít. Az elmulasztott határnaptól, illetve az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónap (szabadalmi ügyeknél tizenkét hónap) után igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni akkor sem, ha a mulasztás az érintettnek csak később jutott tudomására, illetve az akadály csak később szűnt meg. Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és a mulasztás véltenséget valószínűsítő körülményeket. Az ügyfélnek a kérelemben ki kell fejtenie, hogy mulasztása miért minősül önhibáján kívülinek. Az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, vagy – ha ennek helye van – kérni lehet a határidő meghosszabbítását.

8.3. A KÉPVISELET

Az SZTNH hatáskörébe tartozó iparjogvédelmi ügyekben az Ákr. képviseletre vonatkozó általános szabályai az iparjogvédelmi törvényekben foglalt kiegészítésekkel és az Ákr. ügygondnok kirendelésére vonatkozó 13. § (8) bekezdésének kizárásával alkalmazandók.

Az iparjogvédelmi jogszabályok értelmében **belföldi személy**, valamint az olyan külföldi – természetes vagy jogi – személy, akinek a lakóhelye vagy amelynek a székhelye az Európai Gazdasági Térség területén van, iparjogvédelmi ügyekben **eljárhat személyesen**, de képviselheti hivatásos képviselő – ügyvéd vagy szabadalmi ügyvivő –, illetve más meghatalmazott személy – például hozzátartozó vagy bejelentőtárs – is.

Azok a **külföldi személyek** azonban, akiknek a **lakóhelye**, illetve amelyeknek a székhelye az **EGT tagállamainak területén kívül esik, kötelesek** képviseletükkel iparjogvédelmi ügyekben **szabadalmi ügyvivőt vagy ügyvédet megbízni**. Külföldinek minősül az a jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet, illetve természetes személy, amely (aki) a Magyarország területén székhellyel, ennek hiányában állandó telephellyel, illetve lakóhellyel, ennek hiányában szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkezik.

A **képviseleti meghatalmazást** írásba kell foglalni. A meghatalmazás alaki kellékei tekintetében az iparjogvédelmi jogszabályok rendelkezései – Vt. 44. § (2) bek., Szt. 51. § (2) bek. – alkalmazandók, így a követelmények között nem szerepel a meghatalmazás közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása. A szabadalmi ügyvivőnek, ügyvédnek, szabadalmi ügyvivői irodának, szabadalmi ügyvivői társaságnak vagy ügyvédi irodának – akár belföldön, akár külföldön – adott meghatalmazás érvényességéhez **ellegendő, ha azt a meghatalmazó aláírta**. A meghatalmazó lehet maga az ügyfél vagy az általa meghatalmazott harmadik személy. Az Ákr.-nek a meghatalmazás terjedelmére – 14. § (2) bek. –, valamint a képviseleti jogosultság megszűnésének egyes eseteire vonatkozó szabályai – 14. § (3) bek. – iparjogvédelmi eljárásokban is alkalmazandók. A képviseleti meghatalmazás kiterjedhet az SZTNH előtt zajló teljes eljárásra, vagy kizárólag a meghatalmazásban megjelölt konkrét eljárási cselekményre vagy cselekményekre. Az ügyvédi irodának, a szabadalmi ügyvivői irodának vagy a szabadalmi ügyvivői társaságnak adott meghatalmazást – összhangban az ügyvédekről, valamint a szabadalmi ügyvivőkről szóló törvény rendelkezéseivel – bármely olyan személy meghatalmazásának kell tekinteni, aki igazolja, hogy az iroda vagy a társaság keretében jár el. Abban az esetben, ha az ügyfél képviselővel rendelkezik, az iratokat az SZTNH a képviselő részére küldi meg.

Az ügygondnok kirendelésének feltételeire, költségének és díjának előlegezésére a Vt. az Ákr.-

től eltérő rendelkezéseket tartalmaz. Ennek megfelelően az SZTNH a szabadalmi ügyvivők és az ügyvédek közül ügygondnokot rendel ki az ellenérdekű fél kérelmére az ismeretlen örökös vagy az ismeretlen helyen tartózkodó fél részére, illetve meghatalmazott képviselővel nem rendelkező külföldi ügyfél részére, amennyiben fennáll a képviseleti kényszer. Az ügygondnok költségének és díjának előlegezésére azt kell kötelezni, aki a kirendelést kérte.

8.4. A NYILVÁNOSSÁG

A **védjegybejelentés iratait** – a döntések tervezetei, továbbá az azokat és a szakértői véleményeket előkészítő, a felekkel nem közölt iratok kivételével – bárki megtekintheti. Az Ákr.-ben szabályozott eseteken kívül nem tekinthetők meg a védjegyrajstromban fel nem tüntetett és a hatósági tájékoztatás során nem közölt személyes adatok, kivéve, ha megtekinthetővé tételükhöz az érintett kifejezetten hozzájárult, vagy ha az Ákr. rendelkezései szerint harmadik személy a személyes adatot tartalmazó iratba betekinthez.

A **szabadalmi bejelentésnek** az elsőbbség napjától számított tizennyolc hónap elteltével történő **közzététele előtt** a bejelentés iratait csak a bejelentő, a feltaláló, a képviselő, a szakértő, illetve a szakvélemény adására felkért szerv, valamint – ha ez törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges – a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság tekintheti meg. A feltaláló az iratokat megtekintheti akkor is, ha nem ő az igényjogosult.

A **közzétételt követően** a szabadalmi bejelentés iratait bárki megtekintheti. Kivételt képeznek a honvédelmi vagy nemzetbiztonsági érdekből minősített bejelentések iratai, amelyek nem kerülnek közzétételre.

További kivételt képeznek a döntéseket és a szakértői véleményeket előkészítő, a felekkel nem közölt iratok, a feltaláló megnevezését tartalmazó iratok, ha a feltaláló a nevének nyilvánosságra hozatalát mellőzni kérte, a szabadalmi rajstromban fel nem tüntetett és a hatósági tájékoztatás során nem közölt személyes adatok, kivéve, ha megtekinthetővé tételükhöz az érintett kifejezetten hozzájárult, vagy ha az Ákr. rendelkezései szerint harmadik személy a személyes adatot tartalmazó iratba betekinthez.

A bejelentés elutasítása, visszavonása vagy visszavontnak tekintése esetén – a **bejelentő kérelmére – a hozzáférhetővé tételt korlátozni kell** úgy, hogy a szabadalmi bejelentés napjától számított húsz évig a letétbe helyezett anyaghoz csak független szakértő férhessen hozzá.

A használatiminta-oltalmi és a formatervezésiminta-oltalmi bejelentést a mintaoltalom megadásának meghirdetését követően bárki megtekintheti.

Az SZTNH a megtekinthető iratokról díjfizetés ellenében másolatot ad.

Az iratbetekintés – az információbiztonsági szabályok maradéktalan érvényesülése érdekében – csak személyes megjelenés esetén biztosított, akkor, ha a dokumentumok nem bárki által megtekinthetők. A rendelkezés azokat az iratokat érinti, amelyek csak egyedi iratbetekintési kérelem alapján tekinthetők meg, azaz nem nyilvánosak. A megtekintésükhöz megkövetelt jogosultságot az SZTNH-nak vizsgálnia kell, egyes részeit pedig adott esetben anonimizálni szükséges. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az ilyen iratokba való betekintés nem teljesíthető elektronikusan, távoli eléréssel hozzáférhetővé téve az ügy iratait.

8.5. AZ IPARJOGVÉDELMI NYILVÁNTARTÁSOK, A HATÓSÁGI TÁJÉKOZTATÁS

Az SZTNH ügýtípusonként külön **lajstromot vezet a bejelentésekről** és az engedélyezett oltalmakról. A lajstromok tartalmazzák az egyes iparjogvédelmi bejelentésekkel, illetve a megadott oltalmakkal kapcsolatos legfontosabb adatokat, azaz az ügyszámot, a védjegyet, a földrajzi árujelzőt vagy a szabadalom, a használati minta, illetve a formatervezési minta címét, az oltalom jogosultjának nevét – elnevezését – és lakcímét – székhelyét –, a feltaláló/szerző/nemesítő nevét és lakcímét, a bejelentés napját, a használati vagy hasznosítási engedélyt, amennyiben van ilyen.

A lajstrom a bejegyzett jogok és tények fennállását hitelesen tanúsítja. Az ellenkező bizonyításáig a lajstromba bejegyzett jogokról és tényekről vélelmezni kell, hogy azok fennállnak. **A lajstromban feltüntetett adatokkal szemben a bizonyítás azt terheli, aki vitatja a helyességüket** vagy a valósággal való egyezőségüket. Jóhiszemű – és ellenérték fejében jogot szerző – harmadik személlyel szemben az oltalommal kapcsolatos bármely jogra csak akkor lehet hivatkozni, ha azt a lajstromba bejegyezték. A lajstromot bárki megtekintheti. A megtekintéshez az SZTNH a honlapján elektronikus hozzáférést biztosít. A lajstromba foglalt adatokról díj ellenében bárki hitelesített kivonatot kérhet.

A lajstromba az SZTNH **saját döntése, vagy más hatóság döntése, illetve bírósági határozat alapján tesz bejegyzést**, illetve feltünteti az iparjogvédelmi eljárásokban bekövetkezett tényeket. Az oltalommal összefüggő jogok és tények tudomásulvétele, illetve bejegyzése ügyében az SZTNH az írásban előterjesztett kérelem alapján dönt, azzal, hogy az ügyfél adatainak változásáról más hatóságtól kapott értesítés nem tekinthető írásban előterjesztett kérelemnek. A kérelemhez csatolni kell az alapul szolgáló közokiratot vagy megfelelő bizonyító erejű magánokiratot. Ha ugyanabban az ügyben olyan kérelmeket nyújtanak be, amelyek teljesítése kizárná egymást, a kérelmeket a beérkezésük sorrendjében kell elbírálni.

Az SZTNH hivatalos lapjában, az SZKV-ban, 1896 óta az iparjogvédelmi bejelentésekkel kapcsolatos **hatósági tájékoztatás**, a szabadalmi közlemények, az európai szabadalmi közlemények, a kiegészítő oltalmi tanúsítványra vonatkozó közlemények, a növényfajta-oltalmi közlemények, a használatiminta-oltalmi közlemények, a formatervezésiminta-oltalmi közlemények, a nemzeti védjegyközlemények, a nemzetközi védjegyközlemények, a földrajzi árujelzőkre vonatkozó közlemények és a nemzetközi eredetmegjelölésre vonatkozó, az egyes oltalmak megszerzéséről szóló **közlemények** jelennek meg.

8.6. JOGORVOSLATOK AZ SZTNH DÖNTÉSEIVEL SZEMBEN

8.6.1. Bírósági felülvizsgálat

Az SZTNH döntéseivel szemben nincs helye fellebbezésnek vagy más, a közigazgatási hatóságok esetében szokásos jogorvoslati lehetőségeknek, úgymint közigazgatási pernek, felügyeleti eljárásnak, ügyési felhívásnak és fellépésnek. A jogorvoslat eszköze **az SZTNH döntéseinek bírósági felülvizsgálata**. Ez a jogorvoslati eljárás **megváltoztatási kérelemmel indítható meg**. Az eljárás **nemperes eljárás**, vagyis nem a döntés megváltoztatását kérő ügyfél

és az SZTNH közötti perről van szó. Ez egy olyan bírósági eljárás, amelynek a célja annak a kiderítése, hogy az SZTNH a döntés meghozatala során tévesen alkalmazta-e a vonatkozó jogszabályokat, vagy elkövetett-e olyan eljárási szabálysértést, amely a döntés megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését teszi szükségessé. Az eljárás lefolytatható úgy is, hogy csak a kérelmező áll félként a bíróság előtt, de ha a hivatali eljárásban ellenérdekű fél is részt vesz – például szabadalmi megsemmisítési vagy védjegytorlési ügyben –, az eljárást ez ellen a személy ellen kell megindítani.

Megváltoztatási kérelem alapján **a bíróság az SZTNH következő döntéseit vizsgálhatja felül** azzal, hogy nem mindegyik oltalmi forma esetében hozható meg valamennyi alább felsorolt érdemi döntés:

- a lajstromozás vagy megadás tárgyában hozott döntések;
- az oltalom megújítása tárgyában hozott döntések;
- az oltalom megszűnésének megállapítása, illetve – szabadalmak esetében – újra érvénybe helyezése tárgyában hozott döntések;
- az oltalom hatósági megszüntetése – szabadalom vagy minta megsemmisítése, védjegy torlása – tárgyában hozott döntések.
- az oltalom megosztásáról hozott döntések;
- a nemleges megállapítás tárgyában hozott döntések;
- a nemzetközi bejelentésekkel és a nemzetközi lajstromozással kapcsolatos egyes döntések;
- az eljárást felfüggesztő és a lajstromba való bejegyzés tárgyában hozott döntések;
- az iratbetekintést kizáró vagy azt korlátozó döntések;
- az eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfelen kívüli ügyféli jogállást megtagadó döntések;
- az eljárási bírságot kiszabó, valamint az eljárási költség megállapításának és viselésének kérdésében hozott döntések, noha ez utóbbi általában az eljárást befejező döntés részét képezi.

Azokat a döntéseket, amelyek nem szerepelnek a felsorolásban, csak a fenti döntésekkel szemben előterjesztett megváltoztatási kérelemben lehet megtámadni.

A döntés megváltoztatását az kérheti, aki az SZTNH előtti eljárásban ügyfélként vett részt – tehát a bejelentő, a jogosult, a felszólaló vagy a kérelmező, de az észrevételt benyújtó személy nem –, vagy akit az **iratbetekintésből kizártak, vagy abban korlátoztak**, valamint az, akitől az ügyféli jogállást megtagadták. Bizonyos esetekben – például a közrendbe vagy a közérkölcsebe ütköző, illetve a fogyasztók megtévesztésére alkalmas megjelölések kapcsán az oltalomképességet érintő döntések tekintetében – az ügyész is jogosult megváltoztatási kérelem benyújtására.

A megváltoztatási kérelem benyújtásának határideje **a hivatali döntés közlésétől számított 30 nap**. A kérelem illetékköteles. Az illetéket papíralapú kérelem esetén illetékbélyeggel, elektronikusan benyújtott kérelem tekintetében pedig átutalással kell megfizetni. A kérelmet az SZTNH-hoz kell benyújtani. A Hivatal a kérelmet az ügy irataival együtt 15 napon belül továbbítja a bírósághoz – kivéve, ha úgy látja, hogy a kérelem olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amely az SZTNH részéről elvi nyilatkozat megtételét indokolja. Ilyenkor a továbbításra

– és az **elvi nyilatkozat** előterjesztésére – nyitva álló határidő 30 nap. Ha az eljárásban ellenérdekű fél vett részt, az SZTNH a megváltoztatási kérelem továbbításáról egyidejűleg az ellenérdekű felet is értesíti.

A megváltoztatási kérelem elektronikus előterjesztésére iparjogvédelmi ügyekben sem a gazdálkodó szervezetek, sem az ügyfél jogi képviselője nem köteles. Az iparjogvédelmi törvények szabályai szerint azonban a megváltoztatási kérelmekkel kapcsolatos bíróság előtti eljárásban kötelező a jogi képviselő. A bíróság előtti eljárás során érvényesül a polgári perrendtartásnak a jogi képviselők kötelező elektronikus kapcsolattartását előíró rendelkezése.

Az SZTNH döntésének felülvizsgálatára irányuló eljárás a **Fővárosi Törvényszék hatáskörébe és kizárólagos illetékessége** alá tartozik. A Fővárosi Törvényszék három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el. Szabadalmi ügyekben kettő közülük műszaki vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel is kell, hogy rendelkezzen. A bíróság a kérelmet nemperes eljárásban, az iparjogvédelmi törvényekben foglalt eltérő rendelkezések alkalmazásával bírálja el. Az eljárásban meghatalmazottként szabadalmi ügyvivő is eljárhat. A bíróság előtti eljárásban a jogi képviselő kötelező. A megváltoztatási kérelemmel kapcsolatos eljárásokban az elsőfokú bíróság **bizonyítást folytat le és tárgyalást tart**, bár ellenérdekű fél hiányában ez utóbbi nem kötelező, ha az ügy az iratok alapján is elbírálnak. A bíróság mind az ügy érdemében, mind pedig egyéb esetekben **végzéssel** határoz.

A megváltoztatási kérelem elbírálásának az alábbi **kimenetele** lehet:

- a bíróság a **megváltoztatási kérelmet elutasítja**, azaz az SZTNH döntését helybenhagyja;
- a bíróság az SZTNH **döntését megváltoztatja**, és ezzel a bírói végzés az SZTNH döntésének a helyébe lép;
- a bíróság a hivatali döntést **hatályon kívül helyezi** és az SZTNH-t új eljárásra utasítja. Erre akkor kerülhet sor, ha a döntés meghozatalában olyan személy vett részt, akivel szemben kizáró ok állt fenn, vagy ha az SZTNH eljárásában olyan lényeges, egyéb eljárási szabálysértés történt, amely a bírósági eljárásban nem orvosolható;
- a bíróság a hivatali döntést **hatályon kívül helyezi** és az SZTNH-t az **eljárás folytatására utasítja**. Ez a végzéstípus csak védjegyügyekben fordul elő, akkor, ha az SZTNH feltétlen kizáró ok alapján vagy alaki hiányosságok miatt utasítja el a bejelentést. Ilyen esetekben a bíróság – noha úgy ítéli meg, hogy a hivatali döntés helytelen volt – saját végzésével nem lajstromozhatja a védjegyet, hiszen a felszólalási szakasz még nem zajlott le, azaz az esetleges korábbi akadályozó jogok jogosultjainak nem volt lehetőségük fellépni a védjegy lajstromozásával szemben;
- a bíróság a kérelmet átteheti a Hivatalhoz, ha a fél olyan kérdésben kíván bírósági döntést, amely az SZTNH előtt folyó eljárásnak nem volt tárgya, és szükség szerint hatályon kívül helyezi a hivatali döntést.

Előfordulhat, hogy a fél olyan kérdésben kíván döntést a bíróságtól, amely az SZTNH előtti eljárásnak nem volt tárgya. Például a fél több alternatív igénypontkorlátozási javaslattal él, vagy új törlési okot jelöl meg a megváltoztatási kérelmében. Ilyen esetben főszabályként a bíróság **a kérelmet átteszi az SZTNH-hoz**, és szükség szerint hatályon kívül helyezi a döntést. Ezt követően az SZTNH-nak új döntést kell hoznia, amely ellen az általános szabályok szerint van helye jogorvoslatnak. Áttételnek nincs helye **az SZTNH által szabályszerűen figyelmen**

kívül hagyott – az iparjogvédelmi törvényekben meghatározott időpontot követően, tehát elkésletten megjelölt –, valamint a **megváltoztatási kérelemben vagy annak előterjesztését követően megjelölt** megsemmisítési, törlési vagy felszólalási **okok esetében**.

A Fővárosi Törvényszék végzése ellen a kézbesítéstől számított **15 napon belül lehet fellebbezni**. A fellebbezés elbírálása a **Fővárosi Ítéltábla hatáskörébe** tartozik. A Fővárosi Ítéltábla tárgyaláson kívül határoz, de erre irányuló kérelem esetén a feleket szóban is köteles meghallgatni. A másodfokú eljárás eredménye lehet az elsőfokú végzés helybenhagyása, az elsőfokú bíróság végzésének megváltoztatása, a végzés hatályon kívül helyezése és új eljárásra utasítás vagy pedig – az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezés esetén – az elsőfokú bíróságnak az eljárás folytatására való utasítása. A Fővárosi Ítéltábla végzése jogerősen lezárja az SZTNH döntésének felülvizsgálatát, noha új eljárás lefolytatására utasítás esetén természetesen az ügy tovább folytatódik. A Fővárosi Ítéltábla jogerős végzése ellen rendkívüli jogorvoslattal lehet élni, amelynek elbírálása a **Kúria** hatáskörébe tartozik.

8.6.2. A hivatali döntések visszavonása vagy módosítása

Abban az esetben, ha valamelyik arra jogosult fél megváltoztatási kérelmet nyújtott be, a kérelemnek a **bírósághoz történő továbbításáig** az SZTNH a saját eljárást befejező döntését **visszavonhatja** vagy **módosíthatja**. Erre hivatalból nem, **csak megváltoztatási kérelem** alapján kerülhet sor. Ellenérdekű felek részvételével zajló eljárásokban hozott, eljárást befejező döntések – például védjegy törlése, szabadalom megsemmisítése – esetében a megváltoztatási kérelem benyújtásán túl további feltétel, hogy a visszavonásra vagy módosításra **csak a felek egybehangzó kérélmé alapján** vagy akkor van lehetőség, ha az SZTNH megállapítja, hogy **döntése jogszabályt sért**.

Azokban az ügyekben, amelyekben **nincs ellenérdekű fél**, az SZTNH meghatározott, nem eljárást befejező döntéseit **megváltoztatási kérelem alapján akkor is visszavonhatja, vagy** a megváltoztatási kérelemben foglaltaknak megfelelően **módosíthatja**, ha a döntés nem sért ugyan jogszabályt, de a megváltoztatási kérelemben foglaltakkal **egyetért**.

Az eljárási természetű végzések – például az eljárás felfüggesztéséről, az eljárási költség viseléséről rendelkező vagy a lajstromba való bejegyzés tárgyában hozott végzések – esetében nincsenek ilyen megkötések, ezeket az SZTNH – jogszabálysértésre hivatkozással – **hivatalból is visszavonhatja vagy módosíthatja**.

A döntés **hivatalból** történő visszavonása vagy módosítása azonban minden esetben **csak egy ízben, a döntés közlésétől számított egy éven belül** történhet meg. Ez is csak akkor, ha az érintett döntést a bíróság még nem vizsgálta felül, azzal, hogy a visszavonás vagy módosítás nem sérthet jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokat. A módosításról vagy visszavonásról szóló döntést közölni kell azzal, akivel a módosított vagy visszavont döntést is közzölték.

8.7. A JOGÉRVÉNYESÍTÉS

A jogosultak számára elengedhetetlen fontosságú a kizárólagosságot biztosító **szellemitulajdon-jogok megfelelő védelme**, azaz az oltalom alatt álló találmányt, növényfajtát, mintát, védjegyet vagy földrajzi árujelzőt engedély nélkül hasznosítókkal, használókkal, másolókkal, hamisítókkal szemben történő fellépés. A szellemitulajdon-jogok megsértőivel szemben igényeik érvényesítésére a jogosultaknak **széles eszköztár** áll rendelkezésére. Így

- a polgári jogi,
- a büntetőjogi és
- a vámjogi jogérvényesítési utak.

A szellemitulajdon-jogok jogosultjait az általuk megszerzett oltalmak tekintetében **kizárólagos jogok** illetik meg. Ez azt jelenti, hogy az oltalomból eredő, az irányadó iparjogvédelmi törvényekben meghatározott **jogokat csak ők gyakorolhatják**, ezt mindenki más – az egyes oltalmi formákra nézve meghatározott kivételeken és korlátozásokon kívül – csak a jogosult engedélyével teheti meg. A szellemitulajdon-jogok tekintetében jogsértésről akkor beszélünk, ha valaki a jogosult engedélye nélkül vagy az adott engedély kereteit túllépve hasznosította vagy használta az oltalom tárgyát képező találmányt, növényfajtát, mintát, védjegyet vagy földrajzi árujelzőt.

Az iparjogvédelmi oltalomból eredő kizárólagos jogok megsértését **bitorlásnak** nevezzük. Az egyes fejezetekben már ismertettük, hogy az egyes oltalmi formák esetében mit értünk bitorlás alatt.

8.7.1. Jogérvényesítés polgári jogi úton

A bitorlással szemben a jogosultak felléphetnek **polgári peres úton**. A bitorlási perek a **Fővárosi Törvényszék** hatáskörébe és kizárólagos illetékessége alá tartoznak. A bitorlás ún. **objektív jogsértés**, ami azt jelenti, hogy a bitorlás bekövetkeztének megállapítása független attól, hogy a bitorló személy jó- vagy rosszhiszemű volt-e, a bitorló cselekményeket szándékosan vagy gondatlanul hajtotta-e végre, illetve tudott-e arról, hogy más jogát sérti. Az eset körülményeihez képest a jogosult követelheti

- a bitorlás **megtörténtének bírósági megállapítását**;
- a bitorlás vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények **abbahagyását**, és a bitorló **eltiltását** a további jogsértéstől;
- azt, hogy a bitorló **szolgáltasson adatot** a bitorlással érintett termékek, áruk, illetve szolgáltatások előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében résztvevőkről, valamint az ilyen termékek, áruk terjesztésére kialakított üzleti kapcsolatokról;
- azt, hogy a bitorló nyilatkozzon vagy más megfelelő módon **adjon elégtételt**, és hogy szükség esetén a bitorló részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- a bitorlással elért **gazdagodás visszatérítését**;
- a kizárólag vagy elsősorban a bitorlásra használt eszközök és anyagok, valamint a bitorlással érintett termékek, áruk, illetve csomagolóanyagok **lefoglalását**, meghatározott személynek történő átadását, kereskedelmi forgalomból való **visszahívását**, onnan való **végleges kivonását**, illetve **megsemmisítését**.

A bíróság a bitorlót a polgári jogi felelősség szabályai szerint **kártérítésre** is kötelezheti. Ez a szankció azonban **szubjektív** alapú jogkövetkezmény, azaz kártérítés csak a bitorlónak felróható, vétkes magatartás esetén ítéhető meg. A bíróság továbbá azt is elrendelheti, hogy a bitorlás tárgyában hozott ítéletet a bitorló költségén **hozzák nyilvánosságra**. Nyilvánosságra hozatalon elsősorban országos napilapban, illetve az internet útján történő közzétételt kell érteni.

Bitorlás megállapítása és a jogkövetkezmények alkalmazása iránt pert az indíthat, **aki iparjogvédelmi oltalommal rendelkezik**, de felléphet az is, **aki csak bejelentést tett**, és az oltalom megadására irányuló eljárás még nem fejeződött be. Ez utóbbi esetben azonban a pert a bíróság felfüggeszti mindaddig, amíg nem kerül sor az oltalom megadására. Bitorlás esetén a lajstromba bejegyzett engedély alapján az oltalom tárgyát hasznosító, illetve használó személy maga is felléphet, feltéve, hogy felhívta a jogosultat a jogsértés abbahagyására irányuló intézkedések megtételére, és a jogosult ennek harminc napon belül nem tett eleget. A bitorlási per megindításához a **Fővárosi Törvényszékhez** kell a keresetet benyújtani. A bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, akik közül – az árujelzőkkel kapcsolatos perek kivételével – két tag felsőfokú műszaki vagy ezzel egyenértékű szakképesítéssel rendelkezik.

A bitorlási perekben kiemelkedő jelentősége van az **ideiglenes intézkedésnek**, ugyanis helyrehozhatatlan károkat okozhat a jogosultnak, ha a jogsértés a pert befejező döntés jogerőre emelkedéséig folytatódik. Az ideiglenes intézkedés ezt akadályozhatja meg azáltal, hogy – jellemzően a jogsértőnek vélt magatartás abbahagyásának elrendelésével vagy az attól való eltiltással – gyors átmeneti védelmet biztosít a jogosultnak a további károk bekövetkezése ellen. A bíróság ideiglenes intézkedést rendelhet el a közvetlenül fenyegető hátrány bekövetkezésének elhárítása vagy a **kérelmező későbbi joggyakorlása meghiúsulásának**, illetve a **fennálló állapot megváltoztatásának megakadályozása érdekében**, illetve **egyéb, különös méltánylást érdemlő okból**. Az iparjogvédelmi törvények által felállított vélelem alapján az iparjogvédelmi jogok bitorlása miatti perekben az ideiglenes intézkedés az ellenkező valószínűsítéséig különös méltánylást érdemlő okból szükségesnek kell tekinteni. Ennek feltétele, hogy a kérelmező igazolja, hogy a találmány, a növényfajta, a minta, a védjegy vagy a földrajzi árujelző oltalom alatt áll, és annak ő a jogosultja vagy a bitorlással szemben fellépésre jogosult hasznosítója, illetve használója. Ez a könnyítés azonban csak akkor alkalmazható, ha a bitorlás megkezdése óta hat hónap vagy a bitorló személyéről való tudomásszerzéstől számított hatvan nap még nem telt el. Védjegybitorlás vagy annak közvetlenül fenyegető veszélye esetén a **keresetlevél benyújtását megelőzően is előterjeszthető ideiglenes intézkedés iránti kérelem**, amelyet a bíróság a nemperes eljárás szabályai szerint bírál el. Annak érdekében, hogy ezzel a meglehetősen erős jogi eszközzel ne lehessen visszaélni, és a jogosult ne kaphasson túl hosszú ideig védelmet egy olyan irat alapján, amely az állítólagos jogsértésről nem tartalmaz a jogvita eldöntéséhez elegendő mennyiségű információt, az ellenfelet is védik bizonyos garanciális szabályok. Ennek megfelelően a bíróság az ellenfél kérelmére a perindítás előtt az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozatát hatályon kívül helyezheti, ha a jogosult a bitorlási pert az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozat közlésétől számított tizenöt napon belül nem indította meg. Ugyancsak garanciális jelentőségű szabály, hogy az ideiglenes intézkedést – kivételes esetektől eltekintve – csak az ellenérdekű fél meghallgatását követően rendelhetik el, valamint az is, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelése ellen külön jogorvoslattal lehet élni. A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését adott esetben biztosíték adásához is kötheti,

amely az ellenérdekű fél kártalanítását szolgálja abban az esetben, ha a perben a bitorlás nem állapítható meg.

Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben – a bitorlás esetén támasztható polgári jogi igényeken kívül – **biztosítási intézkedést** is lehet kérni, ha a jogosult valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a bitorlással elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van. Biztosítási intézkedésként pénzkövetelés biztosítását vagy meghatározott dolog zárlatát lehet elrendelni. A bitorló kötelezhető továbbá **banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére**, illetve bemutatására, valamint **biztosíték adására** is. A biztosíték adásának akkor van jelentősége, amikor a bitorló a per befejeződéséig tovább folytathatja tevékenységét. Így a biztosíték a jogosult esetleges pernyertessége esetén fedezi a kárát, a perköltséget és valamennyi vagyoni igényt.

A bitorlási perekben helye van **előzetes bizonyításnak** is, ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetve annak egy későbbi szakaszában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna, továbbá, ha valószínűsíthető, hogy az előzetes bizonyítás a per elkerülését, illetve észszerű időn belüli lefolytatását elősegíti. Az előzetes bizonyításra lényegében az ideiglenes intézkedésre vonatkozó előírásokkal azonos szabályok vonatkoznak.

Az előzőekhez hasonló pereknek minősülnek még például a szabadalmi kényszerengedélyekkel, valamint az előhasználati, illetve a továbbhasználati joggal kapcsolatos perek vagy a képviselőnek, illetve az ügynöknek a védjegy használatától való eltiltása iránti perek.

A polgári jogérvényesítés egyik speciális esete az ún. „értesítési-eltávolítási eljárás”. Ez egyszerű, gyors és hatékony módja a védjegyekkel – és a szerzői jogi védelem alatt álló művekkel – kapcsolatos, interneten elérhető jogsértő tartalmakkal szembeni fellépésnek. Ennek lényege, hogy ha a jogosultnak a védjegyoltalomból eredő kizárólagos jogait sérti az interneten hozzáférhetővé tett információ, a jogosult erről szóló értesítése nyomán a szolgáltató köteles 12 órán belül megszüntetni az ehhez történő hozzáférést, illetve az információt eltávolítani, és ezzel egyidejűleg feltüntetni, hogy miért került sor az intézkedésre.

Minderről a szolgáltató 3 napon belül köteles tájékoztatni a tartalomszolgáltatót is, aki kifogással élhet az intézkedés ellen. Ezek után a szolgáltató haladéktalanul köteles ismét elérhetővé tenni az érintett információt. A jogosult számára azonban ekkor is nyitva áll a lehetőség hogy érdekeit érvényesítse. 10 munkanapon belül polgári bíróság előtt eljárást indíthat vagy büntetőfeljelentést tehet, amelynek igazolását követő 12 órán belül a szolgáltató ismét foganatosítja a kifogás nyomán megszüntetett korlátozó intézkedést. A bírósági eljárás befejeződéséről a jogosultnak haladéktalanul értesítenie kell a szolgáltatót, aki köteles az abban foglaltaknak eleget tenni.

Endre és Attila cégük marketingjéhez szeretnének adaptálni ismertebb logókat. Elképzelésük az, hogy Amerika kapitány pajzsának színét megváltoztatnák, a változatlan formába pedig szöveget tennének. Bizonytalanok, hogy a logó bejegyzett védjegy-e, a formája áll-e más iparjogvédelmi oltalom, illetve szerzői jogi védelem alatt. Az új logókkal ellátott termékeiket exportálni is szeretnék, de nem akarják megsérteni a jogtulajdonosok jogait. Adj tanácsot!

Tamara az interneten külföldről rendelt gyerekeinek farsangra néhány Marvel szuperhős jelmezt (pl. Hulk, Pókember, Superman, Batman). Mivel a gyerekek végül a hét törpének öltöztek, szeretné eladni a bontatlan jelmezeket az interneten. A kérdése az lenne, hogy kinek kell ezt bejelentenie. Nem szeretné megsérteni a Marvel jogait.

Cégünk egy svéd vállalat magyarországi leányvállalata. Egyre több olyan oldalt találunk az interneten, amelyik kiteszi a logónkat. Van, amelyik úgy tünteti fel mint forgalmazott termék, de többségük még ennyit sem ír oda. Ezen cégek többsége nem közvetlen partnerünk. Érdeklődni szeretnék, hogy az ilyen logó-megjelenítés előtt nem kellene-e ezeknek a weboldalaknak a mi engedélyünket kérni a logó használatához?

János több ismert mesefigura alkotója és jogtulajdonosa. Rendszeresen tapasztalja, hogy sok helyen árulnak az interneten olyan kézi készítésű ágytakarókat, gyerekholmikát amire különböző technikákkal az ő mesefiguráit varrják vagy hímezik fel. Fontosnak tartja, hogy fellépjen a jogosulatlan készítőkkal és forgalmazókkal szemben. Bizonytalan, hogy milyen jogi lépéseket tudna megtenni a magánszemélyekkel vagy a cégekkel szemben. Foglald neki össze a lehetőségeit!

8.7.2. Jogérvényesítés büntetőjogi úton

A bitorlásnak olyan súlyos, akár az egész társadalmat érintő következményei lehetnek, amelyek túlmutatnak az egyes jogosultakat érintő anyagi káron és veszteségen. Ilyen esetek például, ha a bitorló által forgalmazott hamis termékek veszélyt jelenthetnek a fogyasztók egészségére, ha e termékek előállítása a feketegazdaság térnyerését mozdítja elő és támogatja a szervezett bűnözést. Éppen ezért szükséges, hogy a jogosultak által igénybe vehető polgári jogi eszközökön túl – bizonyos esetekben – az állam a büntetőjog eszközeivel és szigorú következményekkel lépjen fel a bitorlási cselekmények ellen, így előzve meg a további jogsértések elkövetését.

A jogérvényesítés céljaira tehát a **büntetőeljárás, illetve a szabálysértési eljárás is igénybe vehető**. Míg a polgári pert a jogosult indíthatja a bitorló ellen, a büntetőeljárást a nyomozó hatóság – iparjogvédelmi ügyekben jelenleg a Nemzeti Adó- és Vámhivatal – indítja, feljelentés alapján vagy hivatalból. A nyomozás lezárulását követően – vádemelési javaslat esetén – az

ügyész emelhet vádat az ellen, aki a bűncselekményt – azaz a Büntető Törvénykönyvben szabályozott „iparjogvédelmi jogok megsértése” bűncselekményét – feltételezhetően elkövette. A büntetőjogi felelősség megállapításához – a bitorlás megállapításán kívül – szükséges annak bizonyítása is, hogy a cselekmény **vagyoni hátrányt is okozott**.

8.7.3. Jogérvényesítés vámjogi úton

A hamis termékek jelentős része az Európai Unión kívülről, harmadik országokból érkezik Európába, így hazánkba is. Ezért fontos, hogy hatékony fellépési lehetőség álljon rendelkezésre az ilyen termékek beáramlásának megakadályozására. Az Európai Unión kívülről érkező hamis termékek elleni küzdelem egyik meghatározó eszköze – már a jogsértésről való tudomásszerzést megelőzően – a **vámeljáras**, azon belül is a **vámhatósági intézkedés iránti kérelem** benyújtása az illetékes vámszervekhez. A vámeljáras körében az ún. vámfigyelést már előre, védekezésékn, a jogsértésről való értesülés előtt is kérhetik a jogosultak annak érdekében, hogy szükség esetén a vámhatóságok nagyobb eséllyel figyeljenek fel a szellemi tulajdon-jogaikat sértő, hamis vagy kalóztermékekre.

A vámhatósági eljárás során lefolytatható **egyszerűsített megsemmisítési eljárás** legfőbb előnye annak gyorsaságában rejlik. A feltehetően szellemi tulajdon-jogot sértő áruk vámellenőrzés mellett és a jogosult felelősségére az alábbi feltételek együttes fennállása estén megsemmisíthetők, annak megállapítása nélkül, hogy megvalósult-e a szellemi tulajdon-jog megsértése.

- A jogosult írásban megerősíti az eljárást végző vámszervnek, hogy álláspontja szerint megvalósult az érintett szellemi tulajdon-jog megsértése és hozzájárul az áruk megsemmisítéséhez, továbbá
- a vámárnyilatkozatot tevő vagy az áruk birtokosa szintén megerősíti írásban az eljárást végző vámszervnek, hogy hozzájárul az áruk megsemmisítéséhez.

Hangsúlyozni kell, hogy amennyiben a nyilatkozattevő vagy az áruk birtokosa a fentieket az előírt határidőben elmulasztja, és kifogást sem emel az eljárással szemben, hozzájárulását az eljáró vámszerv – mérlegelés alapján – megadottnak tekintheti.

Külön szabályok vonatkoznak emellett az ún. kicsomagokra. Az ilyen csomagokban szállított áruk – a romlandó áruk kivételével – a jogosult értesítése nélkül is megsemmisíthetők, ha a jogosult a vámhatósági intézkedés iránti kérelmében ezt kérte, valamint a vámárnyilatkozatot tevő, illetve az áruk birtokosa hozzájárul, vagy hozzájárulását a vámhatóság megadottnak tekinti.

Az egyszerűsített eljárás eredményeként sor kerülhet a jogsértő termékek gyors megsemmisítésére, megelőzve ezzel a gyakran silány minőségű vagy akár az egészségre is káros hamis termék piacra kerülését. Érdemes kiemelni, hogy az eljárás menete elsősorban a jogosult döntésétől függ, hiszen a büntető- illetve a szabálysértési eljárás megindításának ezekben az esetekben kizárólag magánindítvány esetén van helye. Amennyiben az okozott vagyoni hátrány nem éri el a 100.000 Ft-ot, szabálysértési, ezen értékhatár felett pedig büntetőeljárásról beszélhetünk.

Miután tehát a vámhatóság a jogsértő terméket feltartóztatta, a jogosult megteheti a szükséges jogi lépéseket a jogsértő termék piacra kerülésének megakadályozása és a bitorló

felelősségre vonása érdekében. Fontos kiemelni, hogy a vámhatóságok nem döntenek a bitorlás megtörténtéről, csupán segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a megfelelő – polgári jogi vagy büntetőjogi – jogérvényesítési eljárások a szellemi tulajdon-jogokat feltehetően sértő áruknak az Európai Unió belüli kereskedelmi forgalomba kerülését megelőzően megindulhassanak.

8.7.4. Az egyéb iparjogvédelmi jogviták

Az **egyéb iparjogvédelmi jogviták** körébe tartozik minden más olyan iparjogvédelmi tárgyú jogvitás bírósági ügy, amely nem minősül a 8.6. fejezetben bemutatott különös pernek, és ezért nem vonatkoznak rá az előzőekben említett – például a bíróságra, illetve az eljáró tanács összetételére vonatkozó – különös eljárási szabályok. Ilyen ügyek például a hasznosítási vagy a használati szerződésekkel kapcsolatos perek. Ezek az eljárások a törvényszék – Budapesten a Fővárosi Törvényszék – hatáskörébe tartoznak. Ezekben a perekben is a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni.

8.8. AJÁNLOTT IRODALOM

Az SZTNH Európai Unió Bírósága (EUB) szellemi tulajdon-jogokkal kapcsolatos ítéleteit rendszerező adatbázisa: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szakmai-oldalak/joggyakorlat/eub-iteletek-kereses>

BACHER Gusztáv, SZECSKAY András: A szabadalombitorlás miatt elrendelt ideiglenes intézkedéssel okozott kárért való helytállási kötelezettség. *EURÓPAI TÜKÖR* 2019/3. pp. 113-120. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/eumirror/article/view/1224/547>

FALUDI Gábor, LUKÁCSI Péter (szerk.): *A védjegy törvény magyarázata*. Budapest, HVG-ORAC, 2014. p. 724.

KACSUK Zsófia: Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban: 4. rész - A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve. *ISZJSZ* 2010/4. sz. pp. 5-20. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201008-pdf/01.pdf>

KESERŰ Barna Arnold: A kártérítés és a gazdagodás megtérítésének egyes kérdései a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos bitorlási perekben. In: KÖHIDI Ákos, FAZEKAS Judit, CSITEI Béla (szerk.): *Állandóság és változás. Tanulmányok a magánjogi felelősség köréből*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2017. pp. 205-218.

MISKOLCZI Bodnár Péter: Az összetéveszthetőség és a megkülönböztethetőség szerepe a versenyjogi jellegbitorlás és a védjegy jog körében. In: SZIKORA Veronika, TÖRÖK Éva (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére II. kötet*. Debrecen, DE ÁJK, 2017. pp. 77-91.

PÁKOZDI Zita: Megújult polgári perrendtartás változatlan bírói szervezettel: Rövid elemzés a szabadalmi különbírószakácsán a Pp. kodifikáció tükrében. *FORUM: ACTA JURIDICA ET POLITICA* 8 2018/2. pp. 281-296. http://acta.bibl.u-szeged.hu/61954/1/juridpol_forum_008_002_281-296.pdf

SEREGÉLYES Csaba: Biotechnológiai tárgyú szabadalmakkal kapcsolatos perek: mitől függ, hogy kimerülés vagy bitorlás? Az Európai Bíróság első, biotechnológiai tárgykörben meghozott döntésének jelentősége. *ISZJSZ* 2011/1. sz. pp. 5-17. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201101-pdf/01.pdf>

Toshiko TAKENAKA (szerk.): *Research Handbook on Patent Law and Theory*. (2. kiadás). Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2019. p. 493.

Paul TORREMANS, Justine PILA: *European Intellectual Property Law*. (2. kiadás). Oxford, Oxford University Press, 2019. p. 637.

Michel VIVANT (szerk.): *European Case Law on Infringements of Intellectual Property Rights*. Bruxelles, Bruylant, 2016. p. 296.

8.9. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mely ügyekben folytat vizsgálatot az SZTNH csupán az ügyfelek nyilatkozatai és állításai alapján?
2. Milyen döntésekkel szemben van jogorvoslati lehetőség?
3. Az SZTNH előtti eljárásokban milyen típusú határidők lehetnek, melyik határidő nem hosszabbítható meg?
4. Mikor lehet igazolási kérelmet benyújtani?
5. Szükséges-e képviselőt megbízni a Hivatal előtti eljárásban?
6. Nyilvánosak-e a bejelentés iratai?
7. Mire jó a lajstrom, és miért érdemes az oltalommal kapcsolatos tényeket a lajstromba bejegyeztetni?
8. Hogy nevezik az SZTNH hivatalos lapját, és milyen célt szolgál?
9. Melyik szerv jogosult az SZTNH döntéseinek megváltoztatására?
10. Mennyi időn belül lehet az SZTNH döntéseinek megváltoztatását kérni?
11. Ki kérheti a döntés megváltoztatását?
12. Milyen döntés születhet a megváltoztatási kérelem elbírálása során, van-e további jogorvoslati lehetőség?
13. Milyen esetekben vonhatja vissza, vagy módosíthatja a Hivatal a saját döntését?
14. Milyen jogérvényesítési út áll az oltalom jogosultjának rendelkezésére a jogsértőkkel szemben?

IPARJOGVÉDELMI TÁJÉKOZTATÁS ÉS INFORMÁCIÓSZERZÉS

9.1. Az iparjogvédelmi információk jelentősége	285
9.2. Az SZTNH iparjogvédelmi jogokkal kapcsolatos információs szolgáltatásai.	286
9.3. Tájékoztatás és információszerzés a szabadalmak és a használati minták területén	290
9.4. Növényfajta-oltalmak kutatása	299
9.5. Tájékoztatás és információszerzés a védjegyek területén	300
9.6. A földrajzi árujelzőket tartalmazó adatbázisok	305
9.7. Tájékoztatás és információszerzés a formatervezési minták területén	307
9.8. Ajánlott irodalom	309
9.9. Ellenőrző kérdések.	310

Az iparjogvédelmi információk közötti tájékozódás célja jellemzően annak kiderítése, hogy egy műszaki, szellemi alkotás vagy árujelző oltalomképes-e, illetve a hasznosítása nem sérti-e más iparjogvédelmi jogát. Emellett számos, gazdasági szempontból értékes információ nyerhető az iparjogvédelmi adatbázisokból. Így például a versenytársak fejlesztési irányairól, adott szakterületen az ismert megoldásokról, beleértve a legújabb fejlesztéseket, illetve a hasznosítható találmányok köréről. Ezek az információk segíthetnek az ún. ismételt feltalálás elkerülésében, így például a versenytársak fejlesztési irányairól, az adott szakterületen ismert megoldásokról, beleértve a legújabb fejlesztéseket is, illetve a hasznosítható találmányok köréről.

9.1. AZ IPARJOGVÉDELMI INFORMÁCIÓK JELENTŐSÉGE

A gazdasági, a műszaki élet, az innováció és a kutatás-fejlesztés területeinek résztvevői számára elengedhetetlen az iparjogvédelemmel kapcsolatos információk ismerete és ezek használata. Az internet térhódításával napjainkra ezek az információk elektronikus úton – többnyire ingyenesen – könnyen és gyorsan elérhetővé váltak.

Fontos tisztáznunk, hogy ebben a fejezetben mit is értünk az iparjogvédelmi információ fogalma alatt. Bár maga a fogalom tágabb, ez esetben egyrészt az iparjogvédelmi bejelentésekben feltárt és nyilvánosságra jutott műszaki, szellemi alkotásokra és árujelzőkre vonatkozó ismereteket, másrészt az iparjogvédelmi eljárások során nyilvánossá vált adatok és információk összességét értjük alatta. Az információk azokból a speciális dokumentumokból ismerhetők meg, amelyek a világ iparjogvédelmi hatóságai, köztük az SZTNH által lefolytatott eljárások eredményeként kerülnek nyilvánosságra.

9.2. AZ SZTNH IPARJOGVÉDELMI JOGOKKAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSAI

Az SZTNH jogszabályban előírt egyik kötelezettsége az iparjogvédelmi információk és dokumentumok széles körben való elérhetőségének biztosítása. Ezzel összhangban az SZTNH iparjogvédelmi tárgyú **hivatalos lapot** ad ki, és a nyilvánosságra jutott bejelentésekről, illetve a megadott oltalmakról **lajstromot vezet**. Folyamatosan növekvő szolgáltatási palettáján, a **honlapon** és az **iparjogvédelmi adatbázisain** (E-kutatás, E-nyilvántartás, E-iratbetekintés) keresztül elérhetővé teszi a különböző iparjogvédelemmel kapcsolatos információkat, adatokat és dokumentumokat. Ezeken kívül, szervezeti egységei - elsősorban a Frecskay János Szakkönyvtár és az Ügyfélszolgálat - révén információs és dokumentációs feladatokat lát el.

A Hivatal a nemzeti bejelentések vonatkozásában a legfontosabb hiteles információforrások birtokosa. A más hatóságok (EPO, EUIPO, WIPO) által engedélyezett, Magyarország területére kiterjedő hatályú jogok (európai szabadalmak, európai uniós védjegyek, közösségi formatervezési minták, nemzetközi szabadalmi bejelentések és védjegyek vonatkozásában az SZTNH szintén végez tájékoztatási tevékenységet, de az ezekkel kapcsolatos hiteles információ közvetlenül az engedélyező hatóságoknál érhető el.

9.2.1. Az SZTNH hivatalos lapja, a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő

Az SZKV rendeltetése az iparjogvédelmi hatósági közlemények megjelentetése az egyes oltalmi formákra vonatkozó jogszabályok szerint előírt módon és adattartalommal. A kiadvány 1896, azaz az első önálló magyar szabadalmi törvény hatálybalépése óta különböző címmel és periodicitással jelenik meg. 2006-tól elektronikus formában, PDF-formátumban, díjmentesen letölthető az SZTNH honlapjáról. 2008-tól havonta két alkalommal jelentkezik. A hőközi kiadvány csak védjegyekre, míg a hó végi minden oltalmi formára vonatkozó közleményeket tartalmaz. Annak érdekében, hogy az SZKV megfeleljen a mindenkori jogszabályi előírásoknak és a nemzetközi követelményeknek, az SZTNH folyamatosan alakítja szerkezetét. Rovatai jelenleg a következők:

- a hatósági közlemények rovataiban alkalmazott kódok és rendezési elvek, amelyek csak a teljes kiadvány megnyitásakor/letöltésekor jelennek meg;
- az irodalmi részben nemzetközi közlemények, jogszabályváltozásokra vonatkozó tájékoztatás, a kiállítási kedvezmények ismertetése olvasható;
- az egyes oltalmi formákra vonatkozó közlemények tájékoztatást ad az engedélyezési eljárás aktuális szakaszáról, illetve a nyilvánosságra jutó adatokról, információkról;
- intézményi közlemények – tájékoztatás a hirdetményi úton történő kézbesítésekről;
- kötelező közlemények rovat – az államháztartási törvény által előírt közzétételekkel.

9.2.2. Az SZTNH közhiteles nyilvántartása – a lajstrom

A Hivatal a nyilvánosságra jutott bejelentésekről és oltalmakról oltalmi formánként lajstromot vezet. A lajstrom az adott üggyel kapcsolatos információk hiteles lenyomata. A lajstromokban ennek megfelelően fel kell tüntetni az ügy lényeges adatait, illetve rögzíteni kell az azokban

bekövetkezett változásokat. A lajstrom – az egyes oltalmi formák sajátosságainak megfelelően – többek között a következő adatokat tartalmazza:

- lajstromszám,
- ügyszám,
- a szabadalom címe vagy a növényfajta neve vagy a használati minta címe vagy a védjegy vagy a földrajzi árujelző az árujegyzékkel vagy a formatervezési minta ábrázolása a minta szerinti termék megnevezésével,
- a jogosult neve (megnevezése) és lakcíme (székhelye),
- a képviselő neve és székhelye,
- a feltaláló vagy a szerző neve és lakcíme,
- a bejelentés napja,
- az elsőbbség,
- az oltalom megszűnése, annak jogcíme és időpontja.

Az SZTNH a lajstrom adatait honlapján ingyenesen elérhető elektronikus adatbázisban, az E-nyilvántartásban bárki számára hozzáférhetővé teszi.

Az adott ügy státuszát és adatait igazoló hiteles dokumentum, a hiteles lajstromkivonat, amelyet az SZTNH külön kérelemre, díj ellenében ad ki papíron vagy elektronikus formában.

Az E-nyilvántartás adatbázisának sajátosságai, keresési lehetőségei a 9.3.5. fejezetben kerülnek ismertetésre.

9.2.3. Az SZTNH honlapja

A Hivatal az iparjogvédelmi hatóságok közül az elsők között, már 1996-ban jelentkezett a világhálón elérhető honlappal. Az SZTNH honlapja folyamatosan bővülő és rendszeresen frissülő tartalmával a szellemi tulajdonnal kapcsolatos **legteljesebb autentikus forrás a magyar és a magyar vonatkozású szellemi tulajdon-védelmi információkról**. Az információ itt a legszélesebb értelmében véve értendő.

A honlapon keresztül érhető el és tölthető le a formanyomtatványok, valamint az oltalmi formákra, az eljárások menetére, és a díjakra vonatkozó tájékoztatók. Az SZTNH által elektronikus formában hozzáférhetővé tett adatbázisok lehetőséget nyújtanak az iparjogvédelmi adatok és információk azonosító vagy név szerinti visszakeresésére, illetve tematikus kutatások végzésére.

Az SZTNH információs szolgáltatásai személyesen is igénybe vehetők a Frecskay János Szakkönyvtárban és az Ügyfélszolgálaton.

9.2.4. Frecskay János Szakkönyvtár

Az 1896-ban alapított Hivatal legrégebbi tájékoztatási egysége a Szakkönyvtár, amely 2011 májusától viseli Frecskay János nevét. Frecskay János az egykori Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal segédhivatali főigazgatói teendői mellett a *Szabadalmi Közlöny* felelős szerkesztői feladatait is ellátta.

IPARJOGVÉDELEM

Az országos hatókörű, 1994 óta nyilvános szolgáltatásokat nyújtó, közel kétmillió könyvtári egységet birtokló Szakkönyvtár a mindenkori igényeket figyelembe véve gyűjti, körültekintően rendszerezi, megőrzi és szolgáltatja a szellemi tulajdon-védelemmel és határterületeivel kapcsolatos szakdokumentumokat. **A magyarországi könyvtári rendszer elismert tagjaként** magasszintű információközvetítéssel járul hozzá a szellemi tulajdon-védelmi kultúra népszerűsítéséhez, **elhivatottan segíti a könyvtárhasználókat**, és közreműködik az SZTNH tevékenységi körébe eső feladatok hatékony ellátásában.

A kormányzati főhivatal által fenntartott, országos hatókörű közgyűjtemény a szakkönyvtár **kettős feladatot** valósít meg. Egyrészt **segíti** az ügyfeleket az **iparjogvédelmi dokumentumok közötti eligazodásban**, illetve a hozzájuk tartozó általános és speciális kérdések megválaszolásában, másrészt ún. hagyományos könyvtári tájékoztatási feladatokat lát el. Ez utóbbi kapcsán a hivatali hatósági feladatok tekintetében felmerülő tevékenységeket is támogatja.

Főgyűjtőkörébe tartozik az iparjogvédelmi és a szerzői jogi szakirodalom. Ezenkívül a magyar szabadalmi és használatiminta-oltalmi dokumentumok területén **kötelempéldány-megőrző szerepet is ellát**. Az egyedülálló gyűjteményrészek – legyen szó nemzeti vagy nemzetközi dokumentumokról – nemcsak egy-egy téma új műszaki megoldásainak kutatásakor, hanem a tudomány- és technikatörténeti irodalom feltérképezése során is segítséget nyújtanak. Az első, rendhagyó módon 5792-es lajstromszámú magyar szabadalmi leírástól kezdődő gyűjteményben hiánytalanul érhetőek el a szabadalmi leírások, nyomtatott és elektronikus formában egyaránt. A speciális gyűjtőkör egyedi olvasóközönséget vonz. Egyrészt az iparjogvédelem, illetve a szerzői jog területén kimagasló tudással rendelkező szakemberek, másrészt az e téren ismeretszerzésre törekvő egyetemi, főiskolai hallgatók, valamint a műszaki tudományok területén otthonosan mozgó feltalálók használják.

AZ 5792-ES LAJSTROMSZÁM

Ugye nem is sejtí miéért ez az első magyar szabadalom száma? Az Osztrák-Magyar Monarchiára érvényes találmányi szabadalmi rendszert az 1852-es császári nyílt parancs rendezte, ettől kezdve magyar nyelven is be lehetett nyújtani szabadalmi bejelentést. Később 1867-ben olyan ideiglenes egyezmény jött létre, amely a találmányi szabadalmak engedélyezését Magyarországon a Magyar Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium hatáskörébe utalta. Az Ausztriával kötött vám-, és kereskedelmi szövetség szerint a magyar minisztérium szabadalmat csak az osztrák kereskedelemügyi miniszter hozzájárulásával adhatott – és viszont. 1894. január elsejével Magyarország visszakapta teljes törvényhozói szabadságát a vám és kereskedelmi tevékenység területén. Az ezt rögzítő 1893. évi XLI. törvénycikk hatálybalépésének pillanatától a két ország egymástól teljesen függetlenül engedélyezhette a szabadalmakat. Az engedélyezés a Szabadalmi Hivatal megalakulásáig a Magyar Földművelés-, és Ipar-, és Kereskedelemügyi Minisztérium Ipari és Szabadalmi Osztálya intézte, mégpedig kék papíron. Innen ered a „kék szabadalom” elnevezés és ekkor indult a jelenlegi szabadalmi lajstrom számozása a közös lajstrom folytatásaként, az 5792-es lajstromszámú szabadalommal, Pitsch Márton gyáros (Charlottenburg) „Sebvédő hüvely” tárgyú szabadalmával.

A nyilvános munkaállomásokon magától értetődően nemcsak a szabadalmi, hanem – többek között – a védjegyek és formatervezési minták adatbázisai, illetve az egyes jogintézményekre vonatkozó egyéb ingyenes információforrások is megtalálhatók. Az elérhető dokumentumok helyben olvashatók, térítés ellenében többszörözhetők. A kutatás az iparjogvédelemhez és a szerzői joghoz kapcsolódó szakterületi adatbázisokban szaktájékoztató munkatárs segítségével, vagy önállóan is elvégezhető. Az iparjogvédelmi tájékoztatás alapjai mára kétségtelenül az interneten, térítésmentesen elérhető adatbázisok lettek.

A Szakkönyvtár valamennyi alapszolgáltatása ingyenes. Díjtalan tehát a Szakkönyvtár használata, az egyes állományrészek, és a külön gyűjtemények tanulmányozása, az adatbázisok, az online katalógusok és a WIFI igénybevétele ingyenes, a teljes dokumentumállománnyal kapcsolatos általános és szaktájékoztató, az irodalomkutatás és a könyvtárközi kölcsönzés. A beiratkozási díj megfizetése kizárólag a kölcsönzés igénybevételekor szükséges.

9.2.5. A Freckay János Szakkönyvtár nyilvános olvasói katalógusa

A Szakkönyvtár formailag és tartalmilag feltárt, valamint több szempont szerint visszakereshető állománya a nyilvános elektronikus olvasói katalógus (OPAC) felületén keresztül érhető el. A több mint hetvenezer rekord a körültekintően feltárt valamint feldolgozott könyveken kívül a szellemi tulajdon-védelmi témájú szakdolgozatok, diplomamunkák és szakkikkek formai adatait és a hozzájuk rendelt tárgyszavakat is tartalmazza. Az OPAC „Böngészés” és „Keresés” funkcióval egyaránt rendelkezik.

Böngészéskor korlátozott számú bibliográfiai adatmezőben (szerző, cím, tárgyszó, sorozati cím, osztályozási jelzet, kiadó neve és a kiadás helye) „lapozhatunk” a keresőszóként meghatározott kifejezéstől, kifejezésrésztől indulva. A böngészést általában csak közelítő információkkal rendelkezve használjuk. Így a program a keresési kifejezéshez legközelebb álló rekordtól kezdi meg a találatok listázását.

Amennyiben pontos adatokat ismerünk, akkor érdemesebb a Keresés funkció űrlapját, pontosabban ennek keresőmezőit használni. Alapértelmezés szerint hat mező választható a legördülő menüből. Az egyes mezők logikai operátorokkal (ÉS, VAGY, NEM) kapcsolhatók össze. A keresés természetes nyelvű keresőszavakkal lehetséges. Ezeket csonkolhatjuk, amelynek jele a * és maszkolhatjuk is, amelynek jele a ?. Az előbbi – legalább 3 betű, szimbólum beírása – bármennyi karaktert, az utóbbi pontosan egy karaktert helyettesít. Több évre is lehetséges kutatni az ún. intervallumos keresés használatával. Érdemes tudni, hogy az adatbázis a kis- és nagybetűt, illetve a hosszú és a rövid ékezetet egyenértékű jelként kezeli.

A régebbi, megjelenített keresések a keresési előzmények ablakból visszaállíthatók. A találati listában lehetőség nyílik a releváns találatok kijelölésére és halmazok létrehozására. A rekordokat megnyitva valamennyi keresési előzmény bibliográfiai adata megjelenik, kiegészítve az online hivatkozásokkal és a könyvek példányadataival. A releváns találatok kijelölhetők és exportálhatók.

A jelszavas funkciók – „Személyes adatok”, „Kölcsönzések”, „Előjegyzések” – kizárólag a beiratkozott olvasók számára elérhetők. Segítségükkel az olvasó megnézheti a Szakkönyvtár által nyilvántartott személyes adatait, nyomon követheti aktuális kölcsönzéseit és ezek lejáratát, illetve visszakeresheti és áttekintheti korábbi kölcsönzéseit is.

A katalógus az alábbi linken érhető el: <https://sztnb.opac3.monguz.hu/>

9.2.6. Az Ügyfélszolgálat

Az Ügyfélszolgálat **magyar és angol nyelven nyújt ingyenesen tájékoztatást** a szellemi alkotások jogi védelmével kapcsolatos kérdésekről, beleértve az alapvető szerzői jogi kérdéseket is. A tájékoztatás kitér arra, hogy milyen szellemi tulajdon-védelmi eszközök léteznek, és azok miként vehetők igénybe a szellemi alkotások védelmére. Az Ügyfélszolgálat munkatársai támpontokat adnak egy adott megoldás jogi védelmének lehetőségére vonatkozóan, vagy egy vitás iparjogvédelmi jogi helyzet értelmezéséhez. A Hivatal jogállásából fakadóan azonban **jogi tanácsot nem adhatnak**.

Az ingyenes tájékoztatási szolgáltatás kiterjed a szellemi tulajdon-védelemből eredő jogok és kötelezettségek ismertetésére, a jogszerzés módjára, feltételeire, menetére, költségeire, a jogérvényesítési lehetőségekre, valamint a kapcsolódó nemzetközi egyezményekre.

Az Ügyfélszolgálat tájékoztatási szolgáltatása telefonon, személyesen, és írásban vehető igénybe. A levélben, faxon vagy e-mail útján feltett kérdésekre – rövid határidőn belül – a Hivatal tapasztalt szakemberei adnak választ.

Az Ügyfélszolgálaton tekinthetők meg a lezárt ügyek iratai, és itt van lehetőség az adatszolgáltatási igények teljesítésére is. Az Ügyfélszolgálat részletes tájékoztatást ad a térítéses szolgáltatásokról, valamint fogadja a kutatási szolgáltatások iránti megrendeléseket.

A szerzői művek önkéntes műnyilvántartásba vétele, a Hivatal szerzői joghoz kapcsolódó szolgáltatása, amelynek igénybevétele során bizonyítási eszköz kerül kiállításra, ami ugyancsak az Ügyfélszolgálaton történik.

A tájékoztatást számos ingyenes és térítésköteles nyomtatott kiadvány segíti, amelyek helyben, az Ügyfélszolgálaton elérhetők.

Az SZTNH budapesti információs egységein kívül a Hivatal partnerei továbbá az ország nagyvárosaiban található regionális információs pontok, ahol térítésmentes tájékoztatást és információt adnak a szellemi alkotások jogvédelmével kapcsolatos kérdésekben.

9.3. TÁJÉKOZTATÁS ÉS INFORMÁCIÓSZERZÉS A SZABADALMAK ÉS A HASZNÁLATI MINTÁK TERÜLETÉN

Szabadalmi, illetve használatiminta-bejelentés benyújtása, új kutatási területek kiválasztása, fejlesztési irányok meghatározása előtt észszerű tematikus kutatást végezni a szakterületen nyilvánosságra jutott megoldások feltárása céljából. A kutatás során adódó releváns dokumentumok, információk részletes elemzése adhat választ olyan kérdésekre, mint például, hogy van-e esély az oltalom megszerzésére, vagy annak feltérképezésére, hogy mely cégek milyen jellegű megoldásokat jelentettek be az érintett területen.

A kutatás többek között azért fontos, mert becslések szerint a kutatás-fejlesztésre fordított költségek több mint 30%-át – a szabadalmi dokumentumokban való felületes vagy szakszerűtlen tájékozódás hiányában – a már ismert megoldások újbóli kidolgozására fordítják, miközben a források, a szabadalmi dokumentumok bárki számára elérhetők.

Hol tudjuk a szükséges információt „beszerezni”, hogy a felmerülő kérdésekre választ kapjunk? Természetesen az interneten, kaphatjuk a kézenfekvő választ, ugyanis mára már a szabadalmi

dokumentumok elsődleges forrásai az **interneten keresztül elérhető iparjogvédelmi adatbázisok**. Az 1990-es évek második felétől jelentek meg az iparjogvédelmi hatóságok honlapján azok a dokumentumjegyzékek, később adatbázisok, amelyek a szabadalmi dokumentumok adatai alapján azonosító szerinti, illetve tematikus keresést tettek lehetővé. Ezek az adatforrások lassan kiegészültek a **képmásdokumentumok (facsimile)** letöltési lehetőségeivel is. Mára a legtöbb iparjogvédelmi hatóság kínál az általa kezelt iparjogvédelmi ügyek adatait feldolgozó adatbázist.

A felmérések szerint a szabadalmi dokumentumokban megtestesülő műszaki információ 80%-a csak és kizárólag szabadalmi információforrásokból érhető el, amelynek legfőbb oka, hogy a szabadalmi bejelentésekből nyilvánosságra jutó megoldások túlnyomó része más módon egyáltalán nem kerül publikálásra. Ezért a szabadalmi és a használatiminta-dokumentumok között való kutatás általában igen jó képet ad egy adott műszaki területen nyilvánosságra jutott megoldásokról, azaz a technika állásáról.

Egyes szakterületeken ugyanakkor a kutatást célszerű kiegészíteni ún. nem szabadalmi dokumentumokban – például szakfolyóiratokban, műszaki szakkönyvekben való tájékozódással. Az információk elsődleges forrásai az elektronikus adatbázisok, de például technikatörténeti kutatások során adódhatnak olyan dokumentumok, amelyek kizárólag papíron hozzáférhetők.

A professzionális kutatásokhoz nyújtanak segítséget az üzletiadatbázis-szolgáltatók szabadalmi vonatkozású adatbázisai, míg a papíralapú dokumentumok jellemzően az iparjogvédelmi hatóságok által kezelt **papíralapú gyűjteményekben** – szabadalmi tárákban, speciális könyvtárakban, letéti gyűjteményekben – érhetők el.

9.3.1. A szabadalmi információk megjelenítése a dokumentumokban

Milyen dokumentumokban testesülnek meg, mi szerint azonosíthatók, milyen adatok alapján és hogyan kutathatók a szabadalmi információk? A következő fejezetekben ezekre a lényeges kérdésekre adunk választ.

9.3.1.1. *Az egyes államok, nemzetközi szervezetek elnevezéseinek rövidítései feloldásához felhasználható segédletek*

Az iparjogvédelmi eljárások során gyakran találkozhatunk azokkal a kétbetűs rövidítésekkel, amelyek az egyes államokat, nemzetközi szervezeteket jelölik. Ezekre az országkódokra – feloldásukkal együtt – a WIPO ST.3 számú szabványának az ajánlása az irányadó.

Ezekkel az információkkal, segédletekkel az iparjogvédelmi hatóságok közlönyeiben, a szabadalmi bejelentések közzétett dokumentumaiban, a szabadalmi és használatiminta-oltalmi leírásokban, valamint az újdonságkutatási jelentésekben találkozhatunk.

9.3.1.2. *Szabadalmi dokumentumok bibliográfiai adatainak azonosítása*

A különböző nyelveken publikált szabadalmi dokumentumok számos olyan névre, számra, dátumra, valamint technikai információra vonatkozó adatot tartalmaznak, amelyeket **egységes**

kódrendszer alapján azonosíthatunk. A WIPO ST.9 számú szabványa határozza meg az ún. INID-kódokat (*Internationally agreed Numbers for the Identification of <bibliographic> Data*).

A kódokkal, amelyek zárójelek közé illesztett számokként jelennek meg, leggyakrabban a közlönyökben és a publikált **szabadalmi dokumentumok** előlapján találkozhatunk.

A fontosabb adatcsoportok és adatok a következők:

- (10) dokumentumazonosítók – dokumentum száma ország- és típuskóddal, a közzétevő hivatal stb.,
- (20) a bejelentésre vonatkozó adatok – bejelentési szám és nap, a bejelentés nyelve stb.,
- (30) uniós elsőbbség adatai – az elsőbbség száma és napja országgóddal,
- (40) a bejelentés nyilvánosságra jutásának dátumai,
- (50) műszaki információk – osztályjelzetek, a találmány címe, kivonat/vagy igénypont,
- (60) összefüggő bejelentések adatai – az eljárásra vonatkozó információk,
- (70) névadatok – a bejelentő, a feltaláló, az ügyvivő neve stb.,
- (80)(90) nemzetközi szerződésekkel összefüggő adatok.

9.3.1.3. Dokumentumtípus-kódok, dokumentumtípusok

A szabadalmi és a használatiminta-oltalmi dokumentumok az iparjogvédelmi hatóságok által lefolytatott vizsgálat során a **különböző publikációs fázisokban eltérő dokumentumtípus-kódot** kapnak. A típuskódokat a WIPO ST. 16 számú szabványa határozza meg. Általános gyakorlat szerint két, illetve három szintet különíthetünk el. Ezeket szabadalmak esetében **A**, **B** és **C** (fordítások esetén **T**), míg használati minták esetében **U**, **Y** és **Z** betűk jelölik, jelölhetik:

A leggyakoribb dokumentumtípusok a mindennapos gyakorlatban.

- A1 szabadalmi bejelentés közzététele újdonságkutatói jelentéssel (*EP 2319592 A1*),
- A2 szabadalmi bejelentés közzététele újdonságkutatói jelentés nélkül (*EP 2289795 A2*),
- A3 újdonságkutatói jelentés (*WO 2011/023163 A3*),
- B1 megadott szabadalom (*HU 227078 B1*),
- C1 szabadalom első publikációja (*DE 2520882 C1*),
- T publikált dokumentum részben vagy egészben megjelent fordítása (*DE 07 405 187 T1*),
- U használatiminta-oltalmi bejelentés közzététele (*DE 20 2008 010 153 U1*),
- Y megadott használatiminta-oltalom (*CN 201370888 Y*),
- Z vizsgált használatiminta-oltalmi leírás (*JP 371800 Z1*).

A WIPO valamennyi oltalmi formára vonatkozó szabványt, ajánlást és irányelvet tartalmazó listája elérhető az alábbi címen: http://www.wipo.int/standards/en/part_03_standards.html.

9.3.1.4. *A szabadalmi dokumentumok felépítése*

A közzétett szabadalmi bejelentések és szabadalmi leírások a kibocsátó hatóságra jellemző különböző külalakokkal, de egységes, áttekinthető szerkezetben jelennek meg. **A címodal** az azonosítás, a visszakeresés szempontjából fontos **bibliográfia adatokon kívül** a kulcsszavas kutatást, a műszaki tájékoztatást támogató **kivonatot és jellemző ábrát** tartalmazza. A kivonat a szabadalmi dokumentumba foglalt találmány összefoglalása, amely az oltalom terjedelmének meghatározásakor nem vehető figyelembe. A dokumentum következő része – jellemzően – a **leírás**, amely bemutatja a találmány tárgyát, a technika állását, a megoldandó feladatot, és előnyös megoldásokat ismertet konkrét példákon keresztül. Az **igénypontsorozat** a leírás legfontosabb része, mert ez határozza meg az oltalom terjedelmét. Az alapja lehet – többek között – a bitorlás ténye megállapításának. Tartalmazza a találmány megvalósításához szükséges és elégséges jellemzőket. A találmány tárgyköréből adódóan beszélhetünk termék-, berendezés-, illetve eljárás- alkalmazás-igénypontokról. Az **ábrák** szintén fontos elemei a dokumentumoknak, ezek a találmány tárgyából adódóan lehetnek többek között rajzok, képletek vagy grafikonok. Feladatuk a találmányban foglalt műszaki részletek bemutatása és a leírás, illetve az igénypontok értelmezésének elősegítése. Az **egységes technikai információkat** a következő alfejezetekben részletezzük.

9.3.1.5. *Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás – NSZO*

Az **NSZO célja** a technika területeinek **egységes osztályozási rendszerbe sorolása**. Segítségével lehetőség nyílik nyelvektől független, **tematikus kutatásokra**. Az osztályozás reformja után jelenleg a 2020.01 verzió van érvényben. Az SZTNH honlapján ennek magyar nyelvű fordítása érhető el. Az osztályjelzet meghatározását a fogalmakra történő természetes szavas keresés, a dokumentumokon látott jelzetek feloldását a szimbólumra ugrás segíti.

Az NSZO **hierarchikus osztályozási rendszer**, az osztályjelzetek betűk és számok kombinációjából állnak. Szintjei felülről lefelé haladva: szekciók, osztályok, alosztályok, fő- és alcsoportok.

Az osztályozási rendszer nyolc szekcióból áll (A - H):

- A Közsükségleti cikkek
- B Ipari műveletek; Szállítás
- C Vegyészet és kohászat
- D Textil- és papíripar
- E Helyhez kötött létesítmények
- F Gépészet; Világítás; Fűtés; Fegyverek; Robbantás
- G Fizika
- H Elektromosság

Egy-egy osztályjelzet betűk és számok kombinációjából épül fel (Pl.: C 07 C 239/12).

A szekciók szerkezete:

osztályok: A 61,

alosztályok: A 61 N,

főcsoportok: A 61 N 1/00,

alcsoporthok: A 61 N 1/36.

Az alcsoporthokon belüli hierarchiát egyedül a címet megelőző pontok száma és nem az alcsoporth számozása határozza meg.

Az NSZO megközelítőleg 74 000 besorolási alcsoporthot tartalmaz. Az NSZO-jelzeteket kevés kivétellel valamennyi nemzeti hivatal és nemzetközi szervezet feltünteti az általa publikált szabadalmi és használatiminta-oltalmi dokumentumokon.

Az adatbázisokban történő, NSZO szerinti keresések során az adott témakör alapján szükséges eldönteni, hogy általános vagy specifikus osztályjelzetet használjunk-e (lásd még a 2.4.2. fejezetet).

9.3.1.6. Együttműködési Szabadalmi Osztályozás – Cooperative Patent Classification (CPC)

Az EPO és az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala (USPTO) által az NSZO alapjaira építkezve közösen kifejlesztett osztályozási rendszer. 2013-ban történt bevezetése óta egyre több nemzeti hivatal alkalmazza a szabadalmi dokumentumok osztályozása során, illetve segítségével egyre több szabadalmi adatbázisban kutathatunk. Előnye az NSZO-hoz viszonyítva, hogy a technika területei lényegesen részletesebben kerültek felbontásra. Pillanatnyilag közel 250 000 alcsoporthot alkotja.

9.3.2. Szabadalmi és használatiminta-oltalmi dokumentumok kutatása

A szabadalmi dokumentumok kutatási lehetőségeit a hagyományos és az elektronikus források alapján csoportosíthatjuk. A papíralapú dokumentumok a szabadalmi táruk, a speciális könyvtárak, a letéti gyűjtemények olvasótermeiben férhetők hozzá., Mára leginkább archívumszerepük maradt meg. A XIX–XX. század fordulójáról származó állományrészek a tudomány- és technikatörténeti kutatások kiindulópontjai. Kutatásuk néhány szempont – azonosító vagy osztályjelzet – alapján lehetséges.

Az elektronikus források közül az optikai lemezes adatbázisok a legtöbb esetben csak offline – helyben, helyi hálózatban – érhetők el. A kumulált, ún. bibliográfiai adatbázisokban a címoldali adatok és a kivonat szavai kereshetők, a rekordok a jellemző ábrával egészülnek ki. Amennyiben a teljes szabadalmi dokumentumra vagy dokumentumokra van szükség, a képmásleírásokat tartalmazó lemezt, lemezeket kell használni, vagy az online adatbázisokból való letöltés a járható út.

Az ingyenes online adatbázisok térhódításával az optikai lemezes gyűjtemények jelentőségüket veszítették, keresettségük jelentős mértékben csökkent. A mai igényeket kiszolgáló **díjmentes online adatbázisok** átvették a korábban megszokott tájékoztatási eszközök szerepét. Az iparjogvédelmi hivatalok, nemzetközi szervezetek és egyéb szolgáltatók által üzemeltetett adatbázisok mind keresési lehetőségeikben, mind adattartalmukban különböznek egymástól.

Nemzeti és nemzetközi adatokat tartalmazó adatbázisokban egyaránt kutathatunk a keresés céljától függően. Az alapvető bibliográfiai adatokon túl a kivonat, az igénypont és a legtöbb esetben a leíró rész szavai is kereshetők, így természetes nyelvű tárgyszavakkal kutathatunk, attól függően, hogy mi a keresésünk célja. A találati listán keresztül juthatunk el egy-egy konkrét rekordhoz, amely a már említett adatokat és a jellemző ábrát is tartalmazza, majd innen tölthetők le a közzétett szabadalmi dokumentumok, illetve leírások. A leggyakrabban PDF formátumú dokumentumokkal találkozhatunk. Az SZTNH honlapján számos szabadalmi adatbázis érhető el: <http://www.sztnh.gov.hu/hu/szabadalmi-adatbazisok>

Meg kell említenünk, hogy a **térítésköteles online szabadalmi tárgyú adatbázisokat** – például **Derwent World Patents Index, SciFinder, BIOSIS** – kínáló szolgáltatók értéknövelt többlétszolgáltatásokat – javított szöveg, egyedi kivonat, speciális osztályozás, vizuális megjelenítés stb. – nyújtanak az előfizetés díjért.

Az alapvető kutatástípusokat a bibliográfiai adatok alapján lehet kategorizálni. Téma szerint, jellemzően természetes nyelvű kulcsszavak – cím, kivonat, igénypontok szövege – és osztályozási jelzetek használatával külön-külön, illetve ezek kombinációjával is kutathatunk. Más a kutatás jellege nevek – bejelentő, feltaláló, képviselő –, illetve azonosítók visszakeresésénél. A találatokat szűkíthetjük a bibliográfiai adatok kombinációjával, valamint a különböző dátumok meghatározásával.

9.3.3. AZ SZTNH emelt szintű szabadalmi kutatási szolgáltatásai

Mára az interneten már számtalan ingyenes, akár 100 milliónál több szabadalmi dokumentumot tartalmazó adatbázis érhető el bárki számára. Ezekben az adatbázisokban a kutatás esetenként komoly szakértelmet kíván. Az eredményes tájékozódáshoz az adatbázisban végzett szakszerű kutatás mellett a feltárt dokumentumok szabadalmi szempontból történő szakértő elemzése is szükséges. A megfelelő tájékozódáshoz ezért segítségre lehet szükség, amely többek között a professzionális szolgáltatók és a nemzeti iparjogvédelmi hatóságok által nyújtott emelt szintű szabadalmi kutatási szolgáltatások formájában érhető el.

Az SZTNH az ingyenesen elérhető személyes és virtuális szolgáltatások mellett az alábbi emelt szintű térítéses szabadalomkutatási szolgáltatásokat kínálja ügyfelei részére.

9.3.3.1. Újdonságkutatás

Az újdonságkutatás keretében az SZTNH feltárja és a megrendelő rendelkezésére bocsátja azokat a szabadalmi és ún. nem szabadalmi dokumentumokat, amelyek figyelembe vehetők az oltalmazni kívánt találmány újdonsága és a feltalálói tevékenység követelménye szempontjából. A nem szabadalmi dokumentumok körébe a szabadalmi és használatimintatolalmi dokumentumok körén kívül számos egyéb dokumentumtípus is beletartozik, így itt említendőek a folyóiratcikkek, a könyvek, a disszertációk, az internetes és egyéb médiapublikációk. Az SZTNH a kutatás eredményét kutatási jelentésben foglalja össze, amelynek alapján megállapítható, hogy a megrendelés tárgya szerinti megoldás új-e, és/vagy feltalálói tevékenységen alapul-e.

9.3.3.2. Szabadalmazhatósági véleménnyel kiegészített újdonságkutatás

Az SZTNH a szabadalmazhatósági véleménnyel kiegészített újdonságkutatás esetében a kutatási jelentés mellé részletes indoklással alátámasztott véleményt ad arról, hogy a találmány kielégítheti-e a szabadalmazhatóság három alapvető feltételét, az újdonságot, a feltalálói tevékenységet és az ipari alkalmazhatóságot.

9.3.3.3. Szabadalmazhatósági vélemény

A szabadalmazhatósági vélemény részletes indoklást tartalmazó előzetes megállapítás arról, hogy az oltalmazni kívánt találmány kielégíti-e a szabadalmazhatóság három alapvető feltételét – újdonság, feltalálói tevékenység és ipari alkalmazhatóság – a megrendelő által rendelkezésre bocsátott, megjelölt szabadalmi és más dokumentumok tükrében. Újdonságkutatás nem része a szolgáltatásnak, általában akkor célszerű igénybe venni, ha a technika állása korábban már feltárásra került, de a dokumentumok szakértő elemzéséhez segítségre van szükség.

9.3.3.4. Jogérvényességi kutatás

A jogérvényességi, vitathatósági kutatás keretében az SZTNH feltárja és rendelkezésre bocsátja azokat a szabadalmi és nem szabadalmi dokumentumokat, amelyek figyelembe vehetők a megrendelő által megjelölt szabadalom vitathatósága szempontjából, és részletes indoklással ellátott véleményt ad arról, hogy a szabadalom tárgya az idézett publikációk tükrében kielégíthette-e a szabadalmazhatóság elengedhetetlen követelményeit, az újdonságot, illetve a feltalálói tevékenységet. A szolgáltatás révén a megrendelő bizonyítékot szerezhet egy szabadalom elleni megsemmisítési eljáráshoz, vagy szabadalmi licencszerződés megkötése előtt meggyőződhet arról, milyen erős a találmány oltalma.

9.3.3.5. Szabadalomtisztasági kutatás

A szabadalomtisztasági kutatás keretében az SZTNH feltárja az ügyfél által hasznosítani kívánt termék vagy eljárás tárgykörével egyező azon szabadalmakat, amelyek az ügyfél által megjelölt országok bármelyikében érvényben vannak. Részletes indoklással kísért véleményt ad arról, hogy az adott termék vagy eljárás érvényes szabadalmi oltalomba ütközhet-e. A szolgáltatás igénybevételével az új termék vagy eljárás kifejlesztése előtt felmérhető a bitorlás kockázata, továbbá, hogy mely országokban nem áll oltalom alatt az értékesíteni kívánt termék.

9.3.3.6. Témakutatás

A témakutatás keretében az SZTNH feltárja és rendelkezésére bocsátja egy adott műszaki szakterületen, a szakterülethez kapcsolódó publikus információkat, amelyek figyelembe vehetők a megadott szakterületen az az ügyfél megbízásából elvégzendő kutatás irányának meghatározásánál. A szolgáltatás igénybe vehető a műszaki szakterületek szinte teljes körében,

azonban nem terjed ki a szoftverek, illetve a hozzájuk kapcsolódó műszaki megoldások területére.

A témakutatás segítséget nyújthat az aktuális műszaki szakterület megismerésében és ezzel a célzottabb kutatási irányok felderítésében, amellyel időt, pénzt és energiát lehet megtakarítani. A szolgáltatás segít képet alkotni a szakterületet jellemző műszaki szint mértékéről és arról is, hogy az adott műszaki szakterületnek melyek a fel nem tárt területei.

A szolgáltatás végeredményeként a releváns információkat tartalmazó dokumentumok azonosítóiból (a cím mellett a közzétételi szám, ISSN, url, stb.) az SZTNH egy, a dokumentumok nyilvánosságra jutásának dátuma szerint rendezett listát készít, amely lista maximum 50 darab releváns dokumentumot tartalmaz.

9.3.4. Az elektronikus nyilvántartások, a szabadalmi adatbázisok

Az ezredforduló környékén az elektronikus üzleti megoldások elterjedésével megjelentek az iparjogvédelmi hivatalok ehhez a területhez köthető új szolgáltatásai. A felhasználói igények alapján az addigra már amúgy is **elektronikusan vezetett lajstromok nyilvános adatai** – biztonságos kapcsolaton keresztül – váltak elérhetővé. A lajstromadatok számos szabadalmi adatbázisból kereszthivatkozásként is visszakereshetők.

Az első elektronikus lajstrom az EPO **European Patent Register** volt, amely megjelenése óta jelentősen kibővült és átalakult. Jelenleg a Hivatal elektronikus szolgáltatásainak egységes arculatába illeszkedve, közvetlenül, illetve az Espaceneten keresztül is elérhető (lásd a 9.3.4.2. és a 9.3.4.3. fejezetet).

Az SZTNH **E-nyilvántartása** – az iparjogvédelmi bejelentések és az engedélyezési eljárások során megadott oltalmak nyilvántartása – 2011-ben újult meg (lásd a 9.3.4.1.fejezetet).

9.3.4.1. Az SZTNH E-kutatás adatbázisa

Az SZTNH 2011-ben indult, napi frissítésű szolgáltatása a **magyar és a magyar vonatkozású nemzetközi – PCT – és a regionális – európai – szabadalmi** és a magyar használatiminta-dokumentumok adatait tartalmazza.

Az oltalmi formák szerinti keresés az „Összetett keresés” megfelelő menüpontjai alatt érhető el. A kutatás az űrlapos keresési felületen az ún. előregyártott halmazok elemeinek kijelölésével, a bibliográfia adatok keresőmezőinek kitöltésével lehetséges. Az oltalmak lajstromában előre definiált keresőmezők, „azonosító”, „cím/megjelölés”, „nevek”, „dátumok” – a bejelentés és a lajstromozás napja, a lajstromozás meghirdetése – állnak rendelkezésre. Az „azonosító” szigorúan egy-egy ügy visszakeresésére szolgál, csak a három utolsó keresési kritérium kapcsolható össze – legördülő menüből választható – logikai operátorokkal. Az egyes keresőmezők legördülő menüből választható logikai operátorokkal – az „és”, a ”vagy”, az ”és nem” – kapcsolhatók össze. Az adott mezőhöz tartozó beírási lehetőségeket, érvényes operátorokat, csonkolókaraktereket az ehhez tartozó sűgóablak magyarázza meg. A magyarázat a „kérdőjel” ikonra kattintva jelenik meg. A dátumok beírását naptárablak segíti, lehetőséget biztosítva az intervallumkeresésre is. A

„keresés” gombra kattintva, illetve az Enter billentyűvel egyaránt indítható a keresés. A „törlés” gomb az előző keresés mezőit és kijelöléseit törli.

A találati lista a keresési ablak mellett, új fülön megjelenő „normál”, „ábrás” – ez utóbbi esetben csak az ábrás ügyek jelennek meg – vagy „táblázatos” megjelenítés közül választhatunk. A rekordok sorrendje legördülő menüből választható. A „Találati lista statisztika” táblázatból az oltalmi típusok szerint további szűkítésre van lehetőségünk. A listánkat kinyomtathatjuk, továbbá az aktuális találati oldalon lévő adatokat PDF vagy HTML formátumban exportálhatjuk is. A listás megjelenítés sajátossága, hogy a rendelkezésre álló csatolt dokumentumok a „dokumentum” ikonra kattintva megjeleníthetők.

A találati listában az ügyszámra kattintva újabb fülön jelenik meg a teljes rekord, majd minden újabb rekord. A rekordok az eljárás szakaszának, illetve a feldolgozási szintnek megfelelően különböző adattartalmúak, az aktuális fülön a bibliográfiai adatok, a jogállásadatok, a jellemző ábra, a kivonat és az igénypont jelenik meg. Amennyiben a kapcsolódó dokumentumok rendelkezésre állnak, szöveges - HTML vagy TXT - vagy PDF formátumban jeleníthetők meg.

Az egyedi rekordok átjárhatóságot biztosítanak az E-nyilvántartásba, valamint az Iratbetekintési adatlapba. Az adatbázis folyamatosan bővül, egyrészt az új adatokkal, másrészt – a visszamenőleges digitalizálásnak köszönhetően – a korábbi használatiminta-oltalmi leírások PDF formátumú változatával.

9.3.4.2. Az EPO Espacenet adatbázisa

Az **EPO ingyenes adatbázisa** a világ több mint **90 iparjogvédelmi hatóságának közel 110 millió szabadalmi dokumentumához** biztosít hozzáférést. Az adatbázis keresőnyelve angol, a keresőfelület országváltást követően számos nyelven – köztük magyarul is – használható.

Espacenet
Patent search

Az Espacenet három úrlapos keresési lehetőséget kínál. A főoldalon a „SmartSearch”, az „Advanced search” és a speciális „Classification search” felület közül lehet választani.

A SmartSearch olyan keresőmezőt takar, amelybe a beírt keresőkifejezés – szavak, számok – előfordulását a keresőmotor valamennyi feldolgozott mezőben vizsgálja.

A legtöbb lehetőséget az Advanced search felület kínálja. A 10 előre definiált keresőmezőbe legfeljebb 10, a teljes úrlapba 20 keresőszó írható. A különböző keresőszavak csonkolhatók a * karakterrel, illetve műveleti jelekkel és logikai operátorokkal – and, or, not – összekapcsolhatók. Az egyes keresőmezők között alapértelmezett logikai „and” kapcsolat van. A találati lista sorrendje különböző szempontok szerint változtatható, az egyes rekordok részletes megjelenítési adatai különbözőek. A bibliográfiai adatokon kívül szövegesen feldolgozott dokumentumrészek, ábraoldalak és a legtöbb esetben az eredeti dokumentumok PDF formátumú képmás változatai is rendelkezésre állnak a feldolgozottsági szinttől függően. A bibliográfiai adatokat kiegészítő kivonatok, illetve a szövegesen feldolgozott leírások gépi fordítása – a legtöbb esetben – magyar nyelven is elérhető.

A Classification search az EPO és az USPTO által közösen megalkotott speciális osztályozási rendszer és a CPC-jelzések alapján való keresést teszi lehetővé.

Az adatbázis megjelenítési és letöltési korlátokat alkalmaz annak érdekében, hogy minél relevánsabb találati listák szülessenek.

9.3.4.3. *A Global Patent Index*

Az **ESZH professzionális kutatásra** ajánlott, előfizetéshez kötött, **online bibliográfiai adatbázisa**. Adattartalma megegyezik az Espacenet adatbáziséval. A hozzáféréshez szolgáltatói bejelentkezési név és jelszó szükséges. Az adatbázis MIMOSA keresőprogramon keresztül, illetve online felületen érhető el. 100 kritérium alapján lehet keresni „Easy”, „Simple” és „Detailed” keresőfelületen, többek között valamennyi bibliográfiai adatra, idézett dokumentumra és hivatkozásra, nemzetközi és nemzeti osztályjelzetekre, a három nyelven elérhető cím és a kivonat szavaira. A program a keresőkérdés megfogalmazásakor széleskörű kombinációs kutatási lehetőséget – operátorok, csonkolások, intervallumok, halmazok – kínál. Valamennyi mezőhöz online index is tartozik, ezzel megkönnyítve a kulcsszavak kiválasztását.

Lehetőség van a keresési stratégia mentésére, a bibliográfiai adatok letöltésére és a jellemző ábra mentésére, valamint másolására. Az adatbázis egy-egy rekordja a bibliográfiai adatokat, a jellemző ábrát, az idézettségi információkra vonatkozó, a szabadalomcsalád-, illetve a jogállásadatokat tartalmazza. A rekordokban szereplő valamennyi szabadalmidokumentum-hivatkozás ugrópontként funkcionál, amely az Espacenet-rekordokra, illetve a PDF képmásdokumentumára mutat.

Kata és Franciska kitaláltak egy mindennapi használatra szánt tárgyat. Úgy tudják, hogy ez a tárgy még nincs szabadalmaztatva senki által. Hogyan tudnak megbizonyosodni, arról, hogy valóban nem lett még szabadalmaztatva, illetve mi a módja és menete a szabadalmaztatásnak?

Érdeklődni szeretnék, hogy hol tudom ellenőrizni, hogy egy Kalifornia Államban (USA) és Mexikóban működő cég termékeire van-e szabadalom Magyarországra ill. Európára? Ha van, milyen módon tudom az adott terméket árulni Európában, ha könnyen elő tudom állítani én magam is? Ha nincs, milyen módon tudom levédeni a termék forgalmazását Magyarországra és Európára?

9.4. NÖVÉNYFAJTA-OLTALMAK KUTATÁSA

9.4.1. Az UPOV PLUTO adatbázis

A növényfajták oltalmára létrejött nemzetközi egyezményt (UPOV) aláíró országok, regionális hivatalok releváns adatait tartalmazó adatbázis. Az adatbázist a WIPO gondozza, pillanatnyilag 61 ország, 2 regionális szervezet (OAPI, CPVO) hozzávetőleg 875 ezer rekordja található meg benne.

Az adatbázis regisztrációhoz kötött. Kutatási felülete és a keresés filozófiája nagymértékben hasonlít a többi, a WIPO által működtetett adatbáziséhoz.

A felület személyre szabható. Öt, változtatható tartalommal bíró mező kapcsolható össze „AND”, „OR”, „NOT” operátorral. A mezők tartalma húsz lehetőség közül választva állítható be. Ilyen lehetséges keresési feltétel többek között az UPOV kód, az ország neve, az oltalom azonosítója, a botanikai név, az általánosan használt név, a nemesítő neve, a bejelentés időpontja, az oltalom engedélyezésének dátuma. A keresőkérdések összeállításához további operátorok is felhasználhatók. Megadhatók úgynevezett boolean, csoportképző, közelítő, helyettesítő és csonkoló operátorok. Ezeken túlmenően kiválasztható a keresés módja is. Megadható, hogy a rekord a keresett kulcsszóval kezdődjön, végződjön, vagy foglalja magába bárhol a találat maga. Vizsgálható fonetikai hasonlóság is. A találati lista szükség szerint tovább szűkíthető különböző szűrők beállításával. A lista HTML és XLSX formátumban exportálható.

Benedeknek több ezer almafája van. Szeretne jogszerűen termelni és külföldön is forgalmazni több ismert gyümölcsöt. A nemzetközi kapcsolatai miatt szeretne „Ambrosia” almát forgalmazni Kanadában és Magyarországon, Junami almát Európában, valamint „Mozart” almát Magyarországon és Ausztriában. Segíts neki, hogy vállalkozása sikeres lehessen!

9.5. TÁJÉKOZTATÁS ÉS INFORMÁCIÓSZERZÉS A VÉDJEGYEK TERÜLETÉN

Az üzleti élet szereplőinek egyre szélesebb rétege használ a vállalkozása, terméke vagy szolgáltatása azonosítására valamilyen megjelölést, azaz nevet, logót stb. Az iparjogvédelem kérdésében érintettek számára alapvetően fontos egy új név vagy logó piaci bevezetése, illetve a védjegybejelentés benyújtása előtti alapos tájékozódás.

Korábban a védjegyek adatait papíron, manuálisan rögzítették. Később az első elektronikus, jellemzően CD-ROM adatbázisok kizárólag a védjegyek bibliográfiai adatait tartalmazták. Ezeket váltották fel azok a szintén optikai lemezes adatbázisok, amelyek a bibliográfiai adatok mellett a különböző típusú védjegyek képállományát is magukba foglalták. Mára a legelterjedtebb publikációs eszközökké az online adatbázisok váltak.

A releváns adatbázisokban történő tájékozódás célja annak ellenőrzése, hogy a megjelölés használatával nem sértik-e más érvényes iparjogvédelmi jogát, vagy hogy felmérjék az oltalomszerzés esélyeit. A védjegyadatbázisokból nyerhetnek információt arra vonatkozóan is, hogy nem kell-e felszólalniuk egy megjelöléssel szemben, vagy nem kell-e védjegytorlési eljárást indítani.

A hatóságok ma már jellemzően elektronikus úton megjelenő hivatalos lapjukban adnak tájékoztatást a lajstromozási eljárás során a védjegybejelentésekről és a lajstromozott jogokról. Emellett a védjegybejelentésekkel, a lajstromozott védjegyekkel kapcsolatos adatokat és információkat elektronikus adatbázisokban teszik ingyenesen hozzáférhetővé bárki számára.

9.5.1. Emelt szintű védjegykutatói szolgáltatások

Az ingyenesen elérhető védjegyadatbázisokban bárki szabadon tájékozódhat. Abban az esetben, ha szakszerű, megbízható kutatási eredményre van szükség, igénybe vehetők a professzionális szolgáltatók és a nemzeti iparjogvédelmi hatóságok emelt szintű védjegykutatói szolgáltatásai.

Az SZTNH az ingyenesen elérhető személyes és virtuális szolgáltatások mellett emelt szintű védjegykutatói szolgáltatásokat is kínál ügyfelei részére.

9.5.1.1. Védjegykutatás

Az SZTNH által végzett védjegykutatói szolgáltatás kizárólag a Magyarország területén hatályos – hazai, európai uniós és nemzetközi – védjegybejelentésekre és védjegyekre terjed ki. A kutatás során feltárássra kerülnek a megrendelő által megadott megjelöléssel azonos, illetve ahhoz az összetéveszthetőségig hasonló megjelölések, a megrendelő által megjelölt nizzai osztályozás szerinti áru- és szolgáltatási osztályokra figyelemmel. A kutatás a megrendelő által megadott áru- és szolgáltatási osztályokban szereplő árukhoz, illetve szolgáltatásokhoz hasonlónak tekinthető árukat és szolgáltatásokat tartalmazó további osztályokra is kiterjed.

A védjegykutatás eredményeképpen a megrendelő kézhez kapja azoknak a védjegybejelentéseknek és védjegyeknek az adatait, amelyek az általa megadott megjelöléssel azonosak vagy ahhoz hasonlóak, és az árujegyzékük a megadott áru- és szolgáltatási osztályokat érinti.

Az eredmény alapján felmérhető, sért-e védjegyet a vállalkozás a megjelölés lajstromozás nélkül történő használatával. Segít annak eldöntésében is, hogy védjegybejelentés esetén kell-e tartani felszólalástól, illetve támpontot ad, van-e olyan érvényes jog, amellyel szemben a vállalkozásnak jogai védelmében fel kellene lépnie.

9.5.1.2. Oltalomképességi véleménnyel kiegészített védjegykutatás

Az oltalomképességi véleménnyel kiegészített védjegykutatói szolgáltatás elsősorban a hazai védjegybejelentés benyújtása előtt javasolható, abban az esetben, ha valaki szeretné elkerülni, hogy bejelentését a hivatal feltétlen kizáró okok felszólalás alapján elutasítsa.

Az oltalomképességi véleménnyel kiegészített védjegykutatói szolgáltatás keretében a védjegykutatás a Védjegykutatás címszó alatt leírtak szerint készül (lásd 9.5.1.1. fejezetet).

A megrendelő részére átadásra kerül továbbá a megjelölés oltalomképességét elemző, a feltétlen kizáró okokra kiterjedő oltalomképességi vélemény, a megrendelő által megadott részletes árujegyzékre figyelemmel.

A szolgáltatás eredményeképpen a megrendelő képet kap arról, milyen esélye van annak, hogy a megjelölés bejelentés esetén lajstromozásra kerül-e.

9.5.1.3. Védjegyfigyelés

Az SZTNH által végzett védjegyfigyelés **megrendelője** – a bejelentő, a lajstromozott védjegy jogosultja vagy a védjegy lajstromba bejegyzett használója – minden olyan **későbbi**

védjegybejelentésről értesül, amely az engedélyezési eljárás alatt lévő **megjelölésével** vagy a már **lajstromozott védjegyével** ütközik.

A szolgáltatás legfeljebb 12 hónapra kérhető, díj ellenében. A kérelem ismételt benyújtásával a védjegyfigyelési szolgáltatás bármikor további 12 hónap időtartamra meghosszabbítható.

A védjegyfigyelés jelentősége abban rejlik, hogy a bejelentő vagy a védjegy jogosultja gyorsan tudjon reagálni a jogi lépést igénylő helyzetekre. A védjegyeljárás során ugyanis, az SZTNH csak a korábbi jogokra tekintettel és kizárólag felszólalás alapján végez érdemi vizsgálatot. A felszólalás benyújtására rendelkezésre álló három hónapos határidő rövidege miatt a szükséges intézkedések megtétele rendkívüli gyorsaságot igényel.

A védjegyfigyelés ezeken kívül a védjegybitorlások elkerülésének rendkívül hatásos támogatója is egyben.

9.5.2. A nizzai osztályozás és a TMclass

A **nizzai osztályozást** az 1957-ben aláírt – és az 1961-ben hatályba lépett – **Nizzai Megállapodás tagállamai fogadták el** és védjegyeljárásaik során az áruk és szolgáltatások **osztályozására használják**. A védjegybejelentésben meg kell adni azokat az árukat és szolgáltatásokat – az árujegyzékben –, amelyekkel kapcsolatban a védjegytalimat kérik, és az árujegyzékben szereplő árukat és szolgáltatásokat be kell sorolni a Nizzai Megállapodás szerinti osztályokba. Napjainkra számos olyan országban is alkalmazzák ezt az osztályozási rendszert, amelyek hivatalosan nem csatlakoztak a Nizzai Megállapodáshoz.

A jelenleg hatályban lévő kiadás 2020. január 1-je óta van érvényben. Az osztályozási rendszer **45 osztályból áll**. Az első 34 osztályba áruk, a maradék 11 osztályba szolgáltatások kerültek besorolásra. Az egyes osztályok fejezetcímei általános tájékoztatást adnak arról, hogy milyen áruk vagy szolgáltatások tartoznak a nevezett osztályba. A könnyebb besorolás elősegítésére összeállítottak egy, az osztályba tartozó árukat, illetve szolgáltatásokat felsoroló betűrendes jegyzéket is (lásd az 5.2.2. fejezetet). A jegyzék csak példálózó jellegű, így számtalan további, a jegyzékben nem szereplő áru, illetve szolgáltatás is beletartozhat az osztályba.

A nizzai osztályozás magyar nyelvű változata az SZTNH honlapján adatbázis-formátumban hozzáférhető.

Az áruk és szolgáltatások listáját a felhasználók számára a **TMclass** adatbázisa, az EUIPO harmonizált osztályozási adatbázisa, az adott ország nyelvén teszi elérhetővé. Az adatbázisban, a nizzai osztályozás betűrendes jegyzékében szereplő árukon és szolgáltatásokon túl, számos áru és szolgáltatás szerepel – a nizzai osztályozás szerint besorolva.

Az adatbázis a védjegybejelentés árujegyzékének összeállítását, valamint az áruk és szolgáltatások megfelelő osztályozását segíti, illetve ellenőrizhetővé teszi az árujegyzékben szereplő áruk és szolgáltatások idegen nyelvű fordítását is.

9.5.3. A bécsi osztályozás

A védjegyek ábrás elemeinek kutathatóságát segíti elő az 1973-ban született, majd 1985-ben hatályba lépett Bécsi Megállapodás. A jelenleg hatályos kiadás 2018. január 1-jétől érvényes (lásd az 5.2.2. fejezetet). A Bécsi Megállapodásban részes tagállamok mellett – a nizzai osztályozáshoz hasonlóan – számos olyan ország és nemzetközi szervezet alkalmazza a bécsi osztályozást, amely nem részese a megállapodásnak.

A bécsi osztályozás használatának célja, hogy a védjegyek ábrás elemei – nyelvi korlátok nélkül – kutathatók legyenek. Az osztályozás hierarchikus rendszerű, az általánostól a különös felé halad. Valamennyi ábrás elemet kategóriába, azon belül osztályokba, ezeken belül alosztályokba sorolja. Az egyes kiegészítő alosztályok a védjegyek kutatásának megkönnyítésére alkalmas módon, különleges kritériumok szerinti csoportosítást jelentenek. Minden kategóriát, osztályt és alosztályt számokkal láttak el, meghatározott kódrendszer szerint. A védjegyek ábrás elemeire ezekkel a kódszámokkal lehet kutatni.

Magyarország nem részese a Bécsi Megállapodásnak, de a védjegyeljárások során él az osztályozás által biztosított lehetőségekkel.

A bécsi osztályozás magyar nyelvű változata az SZTNH honlapján adatbázis-formátumban férhető hozzá: <http://classifications.mszh.hu/vienna/index.htm>

9.5.4. A védjegyadatbázisok

9.5.4.1. Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás

Az SZTNH E-nyilvántartása – a szabadalmi és a használatiminta-dokumentumok adatai mellett – tartalmazza a magyar és a magyar vonatkozású nemzetközi (madridi) védjegydocumentumok adatait is. A nyilvántartás azonban nem terjed ki a Magyarország tekintetében szintén releváns európai uniós védjegyekre. Ez utóbbiakat az „összetett keresés”, „védjegyoltalom” menüpont alatt található „európai uniós védjegy” felirattal jelzett almenü segítségével lehet elérni. Az almenü átvezet a továbbiakban ismertetésre kerülő TMview adatbázis oldalára, ahol elvégezhető a szükséges kutatás.

Az adatbázisban a védjegykutatás a szabadalmi és a használatiminta-dokumentumok adataira való kereséssel azonos módon történik (lásd a 9.3.4.1. fejezetet).

9.5.4.2. Az eSearch plus adatbázis

Az engedélyezési eljárás alatt levő, valamint a lajstromozott európai uniós védjegyek keresésére az eSearch plus adatbázis segítségével van lehetőség, amely az EUIPO honlapjáról érhető el.

Az adatbázis a 1996. április 1-jei bejelentési naptól kezdődően napjainkig tartalmazza az európai uniós védjegyek adatait. Az adatbázis lehetőséget biztosít mind egyszerű, mind speciális, valamint importált ábrás megjelölés hatékony kutatására. A speciális keresés felülete a rendelkezésre álló 31 mező tetszőleges aktiválásával szabadon változtatható. A találati lista kivonatolt információt nyújt a védjegyekről. További, részletes információk az adott rekordról

a lajstromszámra való kattintással érhető el. Díjmentes regisztrációt követően letölthetővé válnak az egyes ügyekben keletkezett iratok PDF formátumban.

Az adatbázis 23 nyelvből – beleértve a magyart is –, választható felületen használható.

9.5.4.3. *A TMview adatbázis*

Az európai uniós védjegybejelentésekkel kapcsolatos eljárások során a felszólalások jelentős részét a védjegyek korábbi jogosultjai a korábbi nemzeti védjegyekre alapozva teszik meg. Ezen korábbi jogok előzetes kiszűrésének egyik lehetséges eszköze a TMview integrált adatbázis, amely pillanatnyilag a világ legnagyobb védjegyadatbázisa.

Az EUIPO gondozásában **ingyenesen hozzáférhető** adatbázis lehetővé teszi a nemzeti, a regionális és a nemzetközi oltalmat élvező védjegyek egy helyen történő gyors kutatását. A napi frissítésű adatbázis valamennyi európai uniós és 31, az Unió területén kívüli nemzeti hivatal – például India, az Amerikai Egyesült Államok, Japán nemzeti hivatalai – valamint az ARIPO, a WIPO és az EUIPO által lajstromozott védjegyek adatait tartalmazza.

Az adatbázisban „egyszerű” és „speciális” keresésre van lehetőség. A „speciális” keresés hat mező – védjegy, bejelentési ügyszám, lajstromszám, bejelentő neve, nizzai és bécsi osztályozás – alkalmazásával teszi lehetővé a találatok megjelenítését. A kutatás tovább pontosítható az előre beállítható földrajzi terület, védjegy hivatal, védjegy típus és időintervallum megadásával. A találati lista megjelenítése 14 féle szempont alapján tetszés szerint paraméterezhető. Az egyes találatok bibliográfiai rekordjai átjárást biztosítanak a nemzeti hivatalok nyilvántartásaiba, ezzel is megerősítve az adatok megbízhatóságát. A kutatófelület 36 nyelven használható. 2020.01.31-e óta 21 állam iparjogvédelmi hatóságára, köztük az SZTNH-ra is kiterjed a TMview vizuális kereső-adatbázisa, amely a védjegyoltalomban részesült megjelölések közötti képalapú kutatást teszi lehetővé.

9.5.4.4. *A Madrid Monitor adatbázis*

A WIPO honlapján található Madrid Monitor adatbázis tartalmazza egyrészt a nemzetközi kiterjesztés alapján lajstromozás előtt álló védjegybejelentéseket, másrészt a már korábban lajstromozott nemzetközi védjegyeket. Az adatbázisban négyféle kutatásra nyílik lehetőség: „egyszerű”, „összetett”, „valós idejű” és „ábrás”.

A találati listából a konkrét, egyedi rekordra kattintva részletes információk jeleníthetők meg az adott védjegyről. A keresés angol, francia és spanyol nyelven is lehetséges.

9.5.4.5. *A Global Brand Database*

Az egyik legkomplexebb adatbázis. A Madrid Monitorhoz hasonlóan ezt is a WIPO fejleszti, adattartalma azonban jóval bővebb annál. Tartalmazza a madridi rendszer alapján kiterjesztett védjegybejelentéseket, illetve a regisztrált védjegyeket. Mindezek mellett még további 38 nemzeti hivatal és az EUIPO védjegyadatai is elérhetők rajta keresztül. Érdekessége, hogy

megtalálhatók benne a Párizsi Uniós Egyezmény 6ter cikkében felsorolt jelzések is, amelyek feltétlen kizáró okot képezhetnek egy megjelölés védjegyként történő regisztrálása során.

Felhasználói felülete nagymértékben alakítható. Hatféle keresési mód közül választhatunk – márka, nevek, számok, dátumok, osztály, ország –, amelyeket további tucatnyi szűrővel kombinálhatunk, a kutatás céljának megfelelően. Az adatbázis lehetőséget ad ábrás megjelölés importálására is, ezzel meg könnyítve a grafikai úton megjeleníthető védjegyek kutatását. A kutatási sémák elmenthetők és újra előhívhatók. A találati lista a keresési felülethez hasonlóan megannyi módon személyre szabható, illetve ötféle formátumban – PDF, CSV, XLSX, HTML, XML – exportálható.

9.6. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐKET TARTALMAZÓ ADATBÁZISOK

A hatóságok, a napjainkban jellemző, elektronikus úton megjelenő hivatalos lapjukban a lajstromozási eljárás során bejegyzett védjegy-bejelentések mellett a földrajziárujelző-bejelentésekről és a lajstromozott jogokról is tájékoztatást adnak. Az ingyenesen elérhető földrajziárujelző-adatbázisokban bárki szabadon tájékozódhat.

9.6.1. Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás

Az SZTNH adatbázisa tartalmazza a regisztrált magyar földrajzi árujelzők és a folyamatban lévő bejelentések, illetve a Lisszaboni Megállapodás szerinti eredetmegjelölések adatait is. Az oltalmi formák szerinti keresés az „Összetett keresés”, „Földrajzi árujelzők oltalma” menüpont alatt érhető el. A kutatás lépései megegyeznek a szabadalmi és a használatimintadokumentumok keresésénél ismertettekkel (lásd a 9.3.4.1. fejezetet).

A találati listában a bibliográfia adatok, a jogállásadatok és az árujegyzék jelenik meg az aktuális fülön. Az egyedi rekordok átjárhatóságot biztosítanak az E-nyilvántartás, valamint az iratbetekintési adatlap irányába.

9.6.2. A Lisbon Express adatbázis

A WIPO honlapján található Lisbon Express adatbázis tartalmazza a Lisszaboni Megállapodás alapján benyújtott és lajstromozás előtt álló földrajziárujelző-bejelentéseket, valamint a már korábban lajstromozott földrajzi árujelzőket.

Az adatbázisban bibliográfiai adatok alapján nyílik lehetőség keresésre. A találati listából az egyedi rekord a kék színnel jelzett hipertextre kattintva jeleníthető meg, ahol részletes információk találhatóak az adott földrajzi árujelzőről. A keresés angol, francia és spanyol nyelven végezhető el.

9.6.3. Az eAmbrosia adatbázis

A 2019. április elseje óta elérhető eAmbrosia egyesíti a korábban az e-Bacchus, e-Drink and Spirit és DOOR adatbázisok külön-külön kezelt adatait. Ezáltal egy helyen kutathatók az

WIPO IP PORTAL MENU *Lisbon Express* Covid-19 Update >> HELP ENGLISH LOGIN **WIPO**

Search Appellations of Origin and Geographical Indications

This database contains information on all the Appellations of Origin and Geographical Indications entered in the International Register kept by the WIPO International Bureau in accordance with the Lisbon System for the Protection of Appellations of Origin and Geographical Indications and their International Registration

Structured Search options results

Search =

AND Number =

AND Name of AO GI =

AND Contracting Party of Origin =

AND Geographical Area =

AND Goods =

AND Category =

AND Nice Classification =

AND Beneficiaries =

AND Date All From: To:

AND Status by Contracting Party =

Show cancelled records

Search

Európai Unióban nyilvántartásba vett és oltalom alatt álló mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek, borok és szeszes italok földrajzi jelzései. Az Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatósága által üzemeltetett adatbázis tartalmazza továbbá a nem uniós országokból származó azon földrajzi jelzéseket és eredetmegjelöléseket, amelyek az Európai Unió és az érintett nem uniós országok között megkötött kétoldalú megállapodások értelmében az Európai Unióban oltalom alatt állnak. Az adatbázisban bibliográfiai adatok alapján nyílik lehetőség a keresésre.

A találati listából az egyedi rekord a „i” ikonra kattintva jeleníthető meg, ahol részletes információk találhatóak az adott földrajzi árujelzőről. A dokumentumok XLS formátumban letölthetők, illetve kinyomtathatók.

A keresés jelenleg 23 nyelven – köztük magyarul is – elvégezhető.

Margit édességipari vállalatot vezet, a hazai alapanyagok mellett importált összetevőket is felhasználnak a gyártás során. Mivel egyik partnerén keresztül van lehetősége eredeti lübecki marcipánból is saját terméket előállítani, szeretné megtudni, hogy a termék csomagolásán feltüntethető-e a lübecki marcipán neve?

9.7. TÁJÉKOZTATÁS ÉS INFORMÁCIÓSZERZÉS A FORMATERVEZÉSI MINTÁK TERÜLETÉN

Új dizájnnal való piacra lépés, illetve formatervezésiminta-oltalmi bejelentés benyújtása előtt célszerű tájékozódni arról, hogy az adott területen milyen minták jutottak nyilvánosságra, illetve állnak oltalom alatt.

A szabadalmakkal ellentétben a nyilvánosságra jutott formatervezési mintáknak csak relatíve kis részét jelentik be oltalomszerzés céljából. Ezért a formatervezésiminta-adatbázisokban való tájékozódás mindenképpen szükséges, de közel sem elégséges egy minta iparjogvédelmi jogállásának megítéléséhez. Ezért a formatervezési minták esetében fontos a versenytársak tevékenységének folyamatos figyelése, és az interneten való rendszeres tájékozódás.

9.7.1. A Locarnói Megállapodás

A formatervezési (ipari) minták nemzetközi osztályozását a Locarnói Megállapodás hozta létre 1968-ban. A megállapodás azt a célt szolgálja, hogy a formatervezési minták nyelvi korlátok nélkül legyenek kutathatók.

Az osztályozási rendszer osztályokból, valamint alosztályokból álló jegyzékből, és az alosztályok szerint az a formatervezési mintát/ipari mintát hordozó áruféleségek alfabetikus listájából áll, kiegészítő magyarázatokkal. Az osztályozási rendszer 32 osztályt, ezen belül 228 alosztályt tartalmaz. Minden ötödik évben frissítik, 2017. január 1-jétől a tizenegyedik kiadás van érvényben (lásd a 7.4.4. fejezetet).

A locarnói osztályozás magyar nyelvű változata az SZTNH honlapján adatbázis-formátumban érhető el.

9.7.2. Formatervezési mintákat tartalmazó adatbázisok

9.7.2.1. Az SZTNH E-nyilvántartása, az E-kutatás

A formatervezési mintákról az SZTNH adatbázisa a magyar és a nemzetközi – hágai – formatervezésiminta-dokumentumok bibliográfiai adatait tartalmazza. A Hágai Megállapodás alapján regisztrált oltalmak rekordjai **nem tartalmazzák** a minta ábrázolását, ezért éppen a nemzetközi formatervezésiminta-oltalmakat a továbbiakban ismertetésre kerülő **Hague Express** adatbázisban célszerű kutatni.

Az E-nyilvántartás **nem tartalmazza** továbbá a Magyarország tekintetében releváns közösségi formatervezésiminta-oltalmakat sem. Az „Összetett keresés”, „Formatervezési minták oltalma” menüpont alatt található „Közösségi Formatervezési minták” almenü átvezet a **Designview** adatbázis oldalára, ahol elvégezhető a szükséges kutatás.

A nemzeti bejelentési elsőbbségű formatervezésiminta-oltalmak kutatása az E-nyilvántartásban az „Összetett keresés”, és a „Formatervezési minták oltalma” menüpontok alatt érhető el. A kutatás lépései, a találati lista adatai megegyeznek a szabadalmi és a használatiminta-dokumentumok keresésénél ismertetettekkel (lásd a 9.3.4.1. fejezetet).

A formatervezési minták találati listájában a bibliográfia adatok és jogállásadatok mellett még a minta szerinti ábrá(k) vagy fotó(k) jelennek meg az aktuális fülön.

9.7.2.2. *Az eSearch plus adatbázis*

A lajstromozott közösségi formatervezési minták keresésére az eSearch plus adatbázis segítségével van lehetőség, amelyet az EUIPO honlapjáról lehet elérni.

Az adatbázis a 2003. április 1-jei bejelentési naptól kezdődően tartalmazza a közösségi formatervezési minták adatait. Az adatbázis hatékony lehetőséget biztosít mind egyszerű, mind speciális, valamint importált ábrás mintaoltalmi kutatásra. A speciális keresés felülete a rendelkezésre álló lehetséges 23 mező tetszőleges aktiválásával alkalmanként változtatható. A találati lista kivonatolt információt nyújt a védjegyekről. Az adott rekordról további, részletes információk a lajstromszámra való kattintással érhetők el. Az adatbázis díjmentes, regisztrációt követően letölthetővé válnak az egyes ügyekben keletkezett iratok PDF formátumban.

Az adatbázist 23 nyelvből választható felületen, beleértve a magyart is, lehet használni.

9.7.2.3. *A Hague Express adatbázis*

A WIPO honlapjáról érhető el a Hague Express adatbázis, amely a nemzetközi formatervezési minták közötti kutatást teszi lehetővé.

Az adatbázis a Hágai Megállapodás alapján (lásd a 7.6. fejezetet) letétbe helyezett és a *Nemzetközi Ipari Minták Közlönyében* megjelent, lajstromozott minták bibliográfiai adatait, valamint ábrázolásukat tartalmazza. Keresni angol, francia és spanyol nyelven lehet az adatbázisban.

9.7.2.4. *A Designview adatbázis*

A közösségi formatervezésiminta-oltalmak kutatásának további lehetséges eszköze a Designview integrált adatbázis.

Az EUIPO gondozásában ingyenesen hozzáférhető adatbázis lehetővé teszi a nemzeti, a regionális és a nemzetközi oltalmat élvező formatervezésiminta-oltalmak egy helyen történő kutatását. A napi frissítésű adatbázis valamennyi európai uniós és 26, az Unió területén kívüli nemzeti hivatal – például India, Amerikai Egyesült Államok, Japán –, valamint az ARIPO, a WIPO és az EUIPO által lajstromozott formatervezésiminta-oltalmak adatait tartalmazza.

Az adatbázisban egyszerű és speciális keresésre van lehetőség. A speciális keresés tíz mező – a termék megnevezése, szöveges elem, a formatervezési minta száma, bejelentési ügyszám, a tulajdonos neve, előző tulajdonosok, a formatervező neve, a képviselő neve, elsőbbségi szám, a kiállítási elsőbbségre vonatkozó információk – alkalmazásával teszi lehetővé a találatok megjelenítését. A kutatás tovább pontosítható az előre beállítható földrajzi terület, a hivatal, a locarnói osztály és az időintervallum megadásával. A találati lista megjelenítése kilencféle szempont alapján, tetszés szerint paraméterezhető. Az egyes találatok bibliográfiai rekordjai átjárást biztosítanak a nemzeti hivatalok nyilvántartásaiba, ezzel megerősítve az adatok megbízhatóságát. A kutatófelület 36 nyelven használható.

9.8. AJÁNLOTT IRODALOM

Frederic BAUDOUR [et al.]: Evolution of the patent information world – challenges of yesterday, today and tomorrow. *World patent information*, 2015/3. sz. pp. 4-9.

Nefissa CHAKROUN: *Patents for development: improved patent information disclosure and access for incremental innovation*. Cheltenham, Edward Elgar, 2016.

Olivier COUTEAU: Forward searching – a complement to keyword- and class-based patentability searches. *World patent information*, 2014/6. sz. pp. 33-38.

David HITCHCOCK: *Patent search made easy: how to do patent searches on the internet & in the library*. Berkeley, Nolo, 2017.

Gabriel Marcuzzo do CANTO CAVALHEIRO [et al.]: Examining the trajectory of a standard for patent classification: an institutional account of a technical cooperation between EPO and USPTO. *Technology in society*, 2016. pp. 10-17.

John F. MARTIN: Patent search tools evolve with the times. *Intellectual property magazine*. 2016/6. sz. pp. 72-73.

Helen NIEMANN [et al.]: Use of a new patent text-mining and visualization method for identifying patenting patterns over time: concept, method and test application. *Technological forecasting and social change*, 2017. pp. 210-220.

Ricordo OLTRA-GARCIA: Efficient situation specific and adaptive search strategies: training material for new patent searchers. *World patent information*, 2012/1. sz. pp. 54-61.

9.9. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Milyen jelentősége van az iparjogvédelmi információknak?
2. Milyen információs szolgáltatásai vannak az SZTNH-nak az iparjogvédelmi jogokkal kapcsolatosan?
3. Hogyan tudjuk beazonosítani a szabadalmi dokumentumokon szereplő adatokat?
4. Hogyan épülnek fel a szabadalmi/használatiminta-oltalmi leírások?
5. Mit jelent az NSZO és milyen célt szolgál?
6. Milyen térítés ellenében igénybe vehető szolgáltatásokkal tudja támogatni a pontos tájékozódást az SZTNH szabadalmi ügyekben?
7. Milyen szabadalmi adatbázisokat ismer?
8. Milyen térítés ellenében igénybe vehető szolgáltatásokkal tudja támogatni a pontos tájékozódást az SZTNH védjegyügyekben?
9. Milyen célt szolgál a Nizzai Megállapodás?
10. Mit segít elő a Bécsi Megállapodás?
11. Milyen védjegyadatbázisokat ismer?
12. Milyen adatbázisok tartalmaznak földrajzi árujelzőkre vonatkozó információkat?
13. Milyen célt szolgál a Locarnói Megállapodás?
14. Milyen formatervezési mintákat tartalmazó adatbázisokat ismer?

AZ INNOVÁCIÓ ÉS A SZELLEMITULAJDON-VÉDELEM

10.1. Az innováció	311
10.2. Az innovációs modellek	314
10.3. A nemzeti innovációs rendszer.	321
10.4. A vállalkozások iparjogvédelmi feladatai.	324
10.5. Ajánlott irodalom.	342
10.6. Ellenőrző kérdések	343

10.1. AZ INNOVÁCIÓ

10.1.1. Bevezetés az innováció folyamatába

Az iparjogvédelem mint eszköz csak az innovációs folyamat egészével együtt nyer értelmet: az iparjogvédelemmel a monopoljog jogosultja igyekszik optimalizálni helyzetét az innovációs folyamatban. Az innováció szó központi fogalmi eleme **a megújítás és fejlesztés, nóvum létrehozása**. Schumpeter szerint az „*innováció megváltoztatja azokat az értékeket, amelyekre egy rendszer alapozódik.*”⁷⁸ Amikor **az értékek rendszere megváltozik, és a régi szisztéma átadja a helyét az újnak**, innovációról beszélünk. Nem annak van döntő jelentősége, hogy milyen karakterű a rendszert szervező érték: ez lehet egy termelést megalapozó műszaki megoldás, de egy szervezési forma vagy irányítási ismeret is; a fontos az, hogy megváltoztatásával a rendszer érdemben szintén megváltozik. Bár e tankönyv elsősorban a technológiai innovációval, az iparban alkalmazható technológiai megoldások védelmével foglalkozik, fontosnak tartjuk, hogy rámutassunk: az innováció és az innovatív gondolkodás az élet minden területén, így pl. a gazdaságban (lásd: reformok), az állami irányításban, az oktatásban, a humán erőforrás és a környezeti erőforrások menedzselésében is jelen van. Az innovációra való képesség és készség pedig egyre **növekvő fontosságú indikátora a vállalkozások, de a régiók és az államok versenyképességének is**. E könyv szempontjából természetesen a technológiai innováció a legfontosabb, hiszen az iparjogvédelem a termékekben és szolgáltatásokban megtestesülő termelést kiszolgáló technológiák megújítása esetében adekvát eszköz; az üzleti innovációt megalapozó módszerek vagy éppen bizonyos egészségügyi eljárások a leggyakrabban kívül esnek az innovatív, egyszersmind utalomban is részesíthető megoldások köréből. Az innovációt a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló törvény értelmező rendelkezései

⁷⁸ Joseph SCHUMPETER: *A gazdasági fejlődés elmélete*. Budapest, KJK. 1980.

körében a következőképpen definiálja: **innováció** egy új vagy továbbfejlesztett termék vagy folyamat, vagy ezek kombinációja, amely jelentősen különbözik a jogi formájától vagy finanszírozási módjától függetlenül az adott szervezet korábbi termékeitől vagy folyamataitól, és amelyet termék esetén a potenciális felhasználók számára elérhetővé tettek, vagy amelyeket folyamat esetén a szervezet használatba vett, továbbá amely lehet

- a) termék innováció: egy új vagy továbbfejlesztett termék vagy szolgáltatás, amely jelentősen különbözik a vállalkozás olyan termékeitől, szolgáltatásaitól, amelyet már bevezetett a piacra,
- b) üzleti folyamat innováció: egy vagy több üzleti tevékenységéhez – így különösen a termelés, disztribúció és logisztika, marketing és értékesítés, információs és kommunikációs technológia, az adminisztráció és a menedzsment, termék-, és folyamat fejlesztés – kapcsolódó új vagy továbbfejlesztett üzleti folyamat, amely jelentősen különbözik a vállalkozás korábbi üzleti folyamataitól, és amelyeket a vállalkozás használatba vett.⁷⁹

Mielőtt a szellemi tulajdon-védelem és az innováció kapcsolatát – ideértve elsősorban a vállalkozásoknak az innovációs folyamatba integrált iparjogvédelmi feladatait – ismertetnénk, tekintsük át az innováció fogalmi alapjait, az innovációs rendszert, az innovációs folyamatot és ennek alanyait.

10.1.2. Az innováció fogalmi alapjai

Az innováció fogalma mikroökonómiai szempontból „Az innováció egy több lépcsős folyamat, amely során a szervezetek az ötleteket új vagy továbbfejlesztett termékekké, szolgáltatásokká vagy folyamatokká transzformálják annak érdekében, hogy előnyt szerezzenek, sikeresen versenyezzenek és megkülönböztessék magukat a piacon”⁸⁰ Az innováció magába foglalja a kreativitást, de nem azonos vele: az innováció sokkal inkább a kreatív ötletek sikeres megvalósítása a vállalkozáson belül. Ilyen értelemben az innováció a kreatív ötlettel kezdődik, de a kreativitás szükséges, ám nem elégséges feltétele az innovációnak. Az innováció bekövetkezéséhez a kreatív ötlet megalkotásán túl szükség van tettekre is az ötlet tényleges megvalósításához. Ez a gondolatmenet már közelebb hoz minket az innováció lépésekre osztható, folyamatszerű felfogásához, egyidejűleg gazdálkodási (üzleti) aspektusának a megértéséhez: **az innováció, mint üzleti folyamat, menedzselési lépésekből áll, amelyek speciális ismereteket, szabályokat és eszközöket kívánnak meg.** Az említett speciális eszközök közül **az egyik az iparjogvédelem.**

Ennek megfelelően különbséget kell tennünk találmány (invenció) és innováció között is. A találmány, a szabadalom tárgya a kreatív ötlet műszakilag pontos és (később) jogilag védhető kifejezése, amely az innovációs folyamat újszerűségét testesíti meg. Azonban nagyon is igaznak

⁷⁹ Kfttv. 3. § 6. pont

⁸⁰ „Innovation is the multi-stage process whereby organizations transform ideas into new/improved products, service or processes, in order to advance, compete and differentiate themselves successfully in their marketplace.” Anahita BAREGHEH, Jennifer ROWLEY, Sally SAMBROOK: Towards a multidisciplinary definition of innovation. *Management decision*, 47. évfolyam, 2009, 8. szám, p. 1334.

tűnik *Peter Drucker*⁸¹ azon meglátása, hogy **egy találmány csak akkor innováció, ha azt alkalmazzák**, a felhasználók **elfogadják**, és valóban **gazdasági és társadalmi átrendeződést okoz**. A kiadások és bevételek szempontjából **a találmány oltalmazása pénz befektetése az ötletbe, a sikeres innováció pedig az ötlet pénzzé alakítása**. Ez a játékosnak tűnő fordulat számos következménnyel jár a gazdálkodó szervezetekre nézve, amit később a vállalkozások iparjogvédelmi feladatainál, a technológiamenedzsment és iparjogvédelem összehangolásánál, az iparjogvédelmi portfóliómenedzsmentnél és más helyeken részletesebben is ismertettünk.

Ami a vállalkozások céljait illeti az innovációval, elmondhatjuk, hogy a gazdálkodó szervezetek elég hamar felismerik, hogy kizárólag költségcsökkentéssel és átszervezéssel a végtelenségig nem fokozhatják a növekedést. Ezen a ponton válik az innováció kulcs tényezővé a kibocsátás és a versenyképesség növelése tekintetében. Ekkor a vállalkozások megkezdik üzleti bevételeik egy hányadát visszaforgatni a fejlesztésbe, pontosabban az innováció finanszírozásába (lásd később a 3. ábrát).

A versenyképesség nem mint általános cél fogalmazódik meg a gazdálkodó szervezetek szintjén: javított termékek előállítása, új piacok meghódítása, a termékkínálat kibővítése, a munkaerőköltségek csökkentése, az előállítási folyamat javítása, az anyagfelhasználás, az energiafelhasználás csökkentése és a környezeti hatások javítása, termékek és szolgáltatások lecserélése vagy éppen a normatív előírásoknak való megfelelés kényszere mind célja és motorja lehet az innovációnak. Ebből is látható, hogy nem tehető egyenlőségjel az innováció és a termékfejlesztés közé. Schumpeter⁸² például az innováció öt alapesetét különböztette meg:

- a) új javaknak az előállítása (pl. személyi számítógépek);
- b) új termelési eljárások bevezetése (pl. futószalag, új műtéti eszközök);
- c) új piacok megnyitása (pl. Kelet Indiai Társaság);
- d) új nyersanyagok beszerzési forrásainak feltárása (pl. olaj mint nyersanyag, acél);
- e) új piaci helyzet kialakítása (pl. új monopolhelyzet teremtése vagy megszüntetése, franchise, e-kereskedelem).

10.1.3. Az innováció értelme makrogazdasági szempontból

A mikroökonómiai megközelítéssel ellentétben, ahol – mint ahogyan az előzőekben említettük – az innovációs folyamat az egyes vállalkozásoknak teremt értéket például azáltal, hogy növeli az értékesítési mennyiséget vagy csökkenti a költségtényezőket, az innováció makroökonómiai szempontból a nemzetgazdaságok, és ezáltal a világgazdaság szintjén jelentkezik, és jóval hosszabb távú kitekintést tesz szükségessé. Az innovációs folyamat elméleti alapjaival itt nem foglalkozunk részletesen, csak említés szintjén emeljük ki, hogy a gazdasági növekedés talán legfontosabb modelljét az 1987-ben Nobel-díjjal is kitüntetett Robert M. Solow alkotta meg.⁸³

⁸¹ PETER F. DRUCKER: *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. London, Heinemann. 1985. Magyarul: PETER F. DRUCKER: *Innováció és vállalkozás az elméletben és a gyakorlatban*. Budapest, Park Kiadó, 1993.

⁸² SCHUMPETER: i. m.

⁸³ ROBERT M. SOLOW: A Contribution to the Theory of Economic Growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 70. évfolyam 1. szám, 1956. február, pp. 65–94.

Solow alapmodellje három tényezőre vezeti vissza a gazdasági növekedést: szerinte a megtakarítási ráta, a népességnövekedés és a (Solow által tartalmilag nem meghatározott) ún. technikai haladás hat a kibocsátás növekedésére. Természetesen a modell ezeket a tényezőket nem az egyes vállalkozások szintjén kezeli és keresi, hanem nemzetgazdaságok vagy akár a világ gazdaság szintjén. A modell tanúsága szerint rövid távú növekedés bármely tényező befolyásolásával, megváltoztatásával elérhető, azonban a technikai haladás az az egyetlen tényező, amelynek segítségével hosszú távon is fenntartható a növekedés, nem tér vissza stacioner állapotba a gazdaság. Amit viszont a Solow-modell a technikai haladás pontos meghatározásán kívül nyitott kérdésként hagy, az a módszer: hogyan érhető el az áhított tartós gazdasági növekedés. Csak tapasztalatból tudjuk, hogy az innovációcentrikus, a kutatás-fejlesztést központi tényezőként kezelő gazdaságok növekedési és versenyképességi mutatói jobbak.

A következőkben megismerhetjük, hogy Solow modellje mellett milyen más innovációs megközelítések léteznek, valamint hogy ezek hogyan fejlődtek a 20. század közepétől kezdődően.

10.2. AZ INNOVÁCIÓS MODELLEK

Az 1960-as évektől kezdődően mind több kutató kezdett el az innovációs folyamatok vizsgálatával foglalkozni. A technológiai változás megértését és magyarázatát számos nézőpontból, több tudományterület – pl. közgazdaságtan, menedzsmenttudományok, szociológia, politikatudomány – tudásanyagát felhasználva próbálták megközelíteni. A fő cél azonban mindvégig közös volt: megérteni azt a folyamatot, amelynek során különböző szereplők működnek együtt annak érdekében, hogy a piacon is életképes technológiát hozzanak létre. Hat évtizeddel később megállapíthatjuk, hogy számos olyan jellegzetességgel bír az innovációs folyamat, amelyre a kutatások során fény derült. Azonban azt is meg kell említenünk, hogy még napjainkban is nemcsak némi rejtély, hanem bizonyos mértékű információhiány is övezi ezt a területet, amely a döntési környezet jelentős bizonytalanságát is maga után vonja.

A '90-es évek elején Rothwell⁸⁴ még az innovációs modellek öt generációjáról beszélt: technológiai nyomáson alapuló; kereslet által vezérelt; visszacsatolós; integrált modellek; az integrált rendszerekre és hálózatokra épülő modellek. A 2000-es évek közepére viszont már hat generációról beszélhettünk, valamint a korábbi tipológia átstrukturálása is megtörtént.⁸⁵

A következőkben az egy-egy generációhoz tartozó legfontosabb modelleket, az azok által megtestesített, az innovációról alkotott elképzelések fejlődését, valamint ezáltal magát az innovációs folyamat fejlődését kívánjuk bemutatni.

10.2.1. Első generáció – a „black box” modell

A technikai haladást mint a gazdasági folyamatok egyik lényeges elemét először a már

⁸⁴ Roy ROTHWELL: Successful industrial innovation: critical factors in the 1990s. *R&D Management*, 22. évfolyam 3. szám, 1992. július, pp. 221–240.

⁸⁵ Dora MARINOVA, John PHILLIMORE: Models of Innovation. In: Larisa V. SHAVININA (szerk.): *The International Handbook on Innovation*. Elsevier, 2003. pp. 44–53.

említett Solow-modell veszi figyelembe. Solow 1909 és 1949 között vizsgálta a teljes tényezőtermelékenységet (TFP)⁸⁶ az Amerikai Egyesült Államok esetében. **Megközelítése szerint a gazdasági növekedés azon részét, amelyet nem magyaráznak a tőke- és a munkaerőpiaci folyamatok** – majdnem 90%-át az egy főre eső kibocsátásnak⁸⁷ –, **a technikai haladásnak köszönhetjük**. Mivel azonban maga Solow sem világított rá, hogy mit is ért pontosan technikai haladás alatt, ezért a modellje alapján nem tudhatjuk pontosan, hogy mi is történik, ha a tudományba, illetve a technológiába fektetünk be, így kialakult az innováció ún. „**black box**” (fekete doboz) modellje. Ebben az időszakban a gazdasági folyamatok elemzése során felismerték a technikai haladás, ezáltal az innováció fontosságát, azonban úgy vélték, hogy a közgazdászoknak megfelelően távol kell maradniuk az innovációs folyamat megértésétől, nem fontos tudniuk, hogy mi is történik pontosan abban a fekete dobozban.⁸⁸ Az elmélet lényegét a következő példán keresztül érthetjük meg könnyebben. Ha pénzt fektetünk be egy kutatás-fejlesztési projektbe (ez a bemeneti oldal a fekete doboz esetében), akkor az a hüvelykujjszabály alapján új technológiai megoldást, terméket fog eredményezni (kimenet), azonban gazdasági szempontból nem fontos annak elemzése, hogy mi is volt a transzformáció pontos mechanizmusa.

10.2.2. Második generáció – lineáris modellek

A '60-as, '70-es években a kutatókat egyre inkább elkezdte foglalkoztatni az a gondolat, hogy mit is rejt az a „fekete doboz”, hiszen a folyamat megértése által pontos képet kaphatnának az innovációs tevékenységről, és ezáltal olyan irányvonalakat, eljárásmodokat fogalmazhatnának meg, amelyek ösztönözhetnék a K+F projekteket és ezáltal az új termékek, eljárások fejlesztését. Az innovációról alkotott elképzelés elkezdett a misztérium irányából egy kézzelfoghatóbb folyamat irányába változni. Ezen modellek linearitása abban testesült meg, hogy **az innovációt mint szekvenciális lépések sorozatát kezdték értelmezni**.

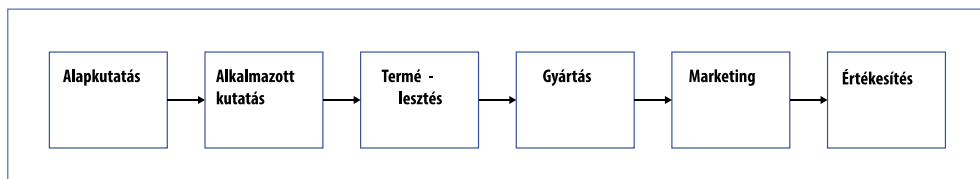
Az innováció lineáris folyamatként való első leírása az ún. **technológiai nyomáson (technology push) alapuló, szükségletteremtő modell** (Schumpeter) volt. E felfogás lényege, hogy az alapkutatás során elért jelentős eredmények vezetnek a technológiai fejlődéshez, amely a piacon megjelenő számos új termékben és folyamatban testesül meg. Erre sikeres példa a Sony Walkman terméke, amelyet 1980-ban dobtak piacra. A fejlesztőknek sokat kellett harcolniuk a cég vezetésével, mert szkeptikusak voltak az eszköz piaci sikerességével. A Walkman azonban egy olyan termék lett, amiről az emberek nem tudták korábban, hogy szükségük van rá.

Az innováció technológiai nyomáson alapuló lineáris modelljének pontos lépéseiről több elképzelés született. Mi az alábbiakban egy jelentősen egyszerűsített változatot mutatunk be a jobb megértés kedvéért.

⁸⁶ A TFP az összes termelési tényező felhasználásával realizált outputot mutatja.

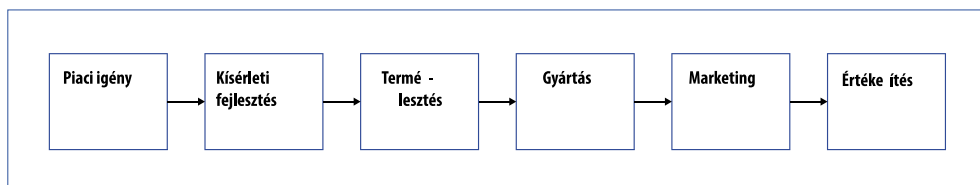
⁸⁷ Robert M. SOLOW: Technical change and the aggregate production function. *The Review of Economics and Statistics*, 39. évfolyam 3. szám, 1957. augusztus, pp. 312–320.

⁸⁸ Nathan ROSENBERG: *Inside the black box: technology and economics*. Cambridge, Cambridge University Press, 1982.

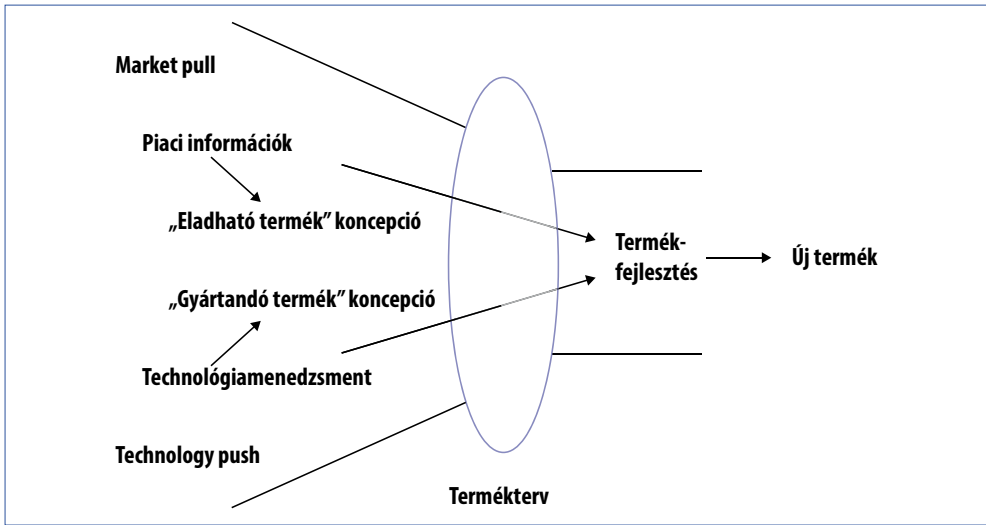
A szükségletteremtő innováció lineáris modellje

Nem sokkal azután, hogy felismerték a piac és a potenciális vásárlók fontosságát, megszületett a lineáris modellek egy másik változata, a piacon jelentkező **kereslet által vezérelt (need pull vagy market pull), szükségletkövető innováció** modellje (Schmookler). Eszerint az innováció forrása a már jelen lévő szükséglet, amely maga után vonja a technológiai fejlesztés szükségességét, mint például biztonsági légszák, új gyógyszerek, új szárazságtűrő növényfajták stb.

Az szükségletkövető innováció lineáris modellje

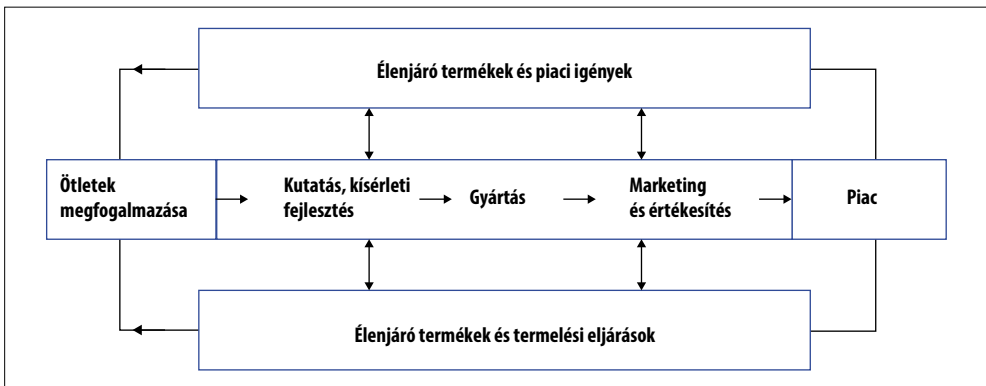
Könnyen beláthatjuk azonban, hogy egyik, az előzőekben felvázolt modell sem lehet minden esetben a siker tényezője. Hiszen, ha például a technológiai nyomáson alapuló modellt vesszük, akkor az egyes szervezeteken belül meghatározóvá válik a műszaki fejlesztés. A mérnökök nyilvánvalóan a technológia folytonos tökéletesítésére törekcszenek, azonban hajlamosak a pontos vevői igényeket és a költséghatékonyságot figyelmen kívül hagyni. Ezzel szemben a kereslet által vezérelt innováció esetében a kiindulási pont a vevői igény. Azonban ha minden esetben csak a piacon jelenlévő keresletet vennék alapul a fejlesztések során, akkor a jelentős, átütő találmányok meg sem születnének. Ennek kiküszöbölésére született meg a „kettős hajtású” innovációs modell.

Az innováció „kettős hajtású” modellje⁸⁹

10.2.3. Harmadik generáció – az interaktív (visszacsatolós) modellek

Mindhárom lineáris modell túlzóan egyszerűsítő képet festett a tudomány, a technológia és a piac hármasa között levő meglehetősen komplex kölcsönhatásokról. Ezzel szemben az 1980-as években már jelentős igény mutatkozott az innovációs folyamat mélyebb megértésére. Az innováció szekvenciális folyamatként való leírása felől áthelyeződött a hangsúly a kisebb alegységekre és az azok közötti **kölcsönhatások vizsgálatára**, beléptek iterációs egységek is. Az interaktív modellek már összekapcsolják a technológiai keresletet és kínálatot, valamint visszacsatolásokat is tartalmaznak, azonban időben még mindig elválnak és egymást követik az innovációs folyamat különböző elemei.

Az innováció visszacsatolós modellje⁹⁰

⁸⁹ Buzás Norbert: Innovációmenedzsment a gyakorlatban. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007. 18.

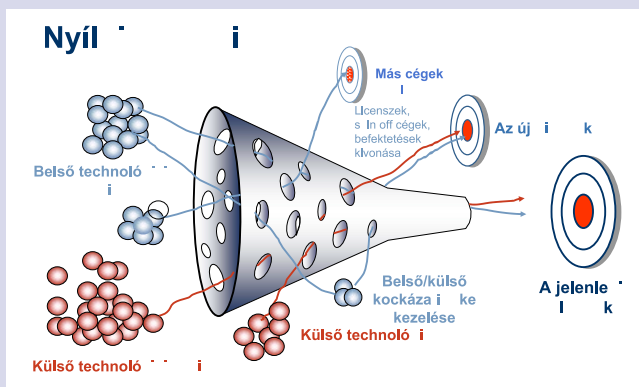
⁹⁰ Paul Trott: *Innovation management and new product development*. 6. kiadás. Pearson, 2017. 25

10.2.4. Negyedik generáció – az innovációs rendszerelméletek

Az innovációs folyamat komplexitása nem csupán az egyes, vállalaton belüli tényezők kölcsönhatásának vizsgálatát, hanem **a vállalatok együttműködési formáinak vizsgálatát** is megköveteli. Az innovációs rendszerelméletek esetében az innovációra mint egy rendszerre tekintünk, amely magában foglal különböző kölcsönhatásokat, hálózatokat és szinergiákat. Ezen elméletek már magyarázzák azt is, hogyan lehet sikeres egy kicsiny vállalkozás, és hogyan élheti túl a nagyvállalatok által gerjesztett piaci nyomást is annak ellenére, hogy nyilvánvalóan nincsenek hatalmas forrásai és kapacitása a vállalaton belüli fejlesztésekre. Azonban bármely vállalat jól felépített és átgondolt stratégiával jövedelmező hálózatot hozhat létre más vállalatokkal és szervezetekkel, jelentős innovációs potenciált kiépítve ezzel.

ZÁRT ÉS NYÍLT INNOVÁCIÓS PARADIGMA

A zárt innovációs modellben a projektek a cég belső tudományos és technológiai bázisáról indulnak. A projektek átmennek egy belső termékfejlesztési folyamaton, néhányat közülük leállítanak, másokat tovább folytatnak. Ezen kiválasztott kutatási projektek egy kisebb csoportja végül piacon is értékesített termékké fejlődik. Ezt a folyamatot azért hívják „zárt” innovációs folyamatnak, mert a projektek külső tudás bevonása nélkül egyirányú utat járnak végig. A nyílt innovációs folyamatban a projektek indulhatnak akár belső, akár külső technológiai forrásokból, valamint egy új projekt az innovációs folyamatba különböző fázisokban is beléphet. Azért is nevezzük a modellt „nyíltnak”, mert többféle módon juthat be az ötlet az innovációs folyamatba, ahogyan többféle megoldás van arra is, hogy elhagyja azt. A zárt modellben a vállalatok történetileg felhalmozták a védett szellemi tulajdont, és elsődleges céljuk a szellemi tulajdon-jogok feletti pereskedés elkerülése volt. A szabadalmak többsége azonban igen keveset ér, és nagy többségüket a cégek sohasem alkalmazzák termékeikben. A nyílt innovációs modellben a szellemi tulajdon-jogok a cégvagyon egy új aspektusát képezik (gyakran ez a cég értékének igen jelentős hányada), amelyek a termékértékesítés feletti, további bevételforrást jelentenek, de megnyithatják az utat új piacok felé is. Egy mondattal: a nyílt innováció a tudás be- és kiáramlásának célzott felhasználása a belső innováció felgyorsítására, és a piacok kibővítése az innováció külső alkalmazására.

Chesbrough nyílt innovációs modellje⁹¹

A nyílt innováció egy paradigma, amely azt feltételezi, hogy a cégeknek külső és belső ötleteket egyaránt kell alkalmazniuk, amikor fejlesztik technológiájukat. A nyílt innovációs paradigma a kutatás-fejlesztést nyílt rendszerként kezeli.⁹² Azt feltételezi, hogy értékes ötletek jöhetnek létre a cégen belülről, de azon kívülről is, és ugyanígy található maguknak piacot a cég érdekkörén belül vagy azon kívül is. Ezzel a paradigma a cég szempontjából piacot teremt a termékek mellett a szellemi termékeknek is.

⁹¹ Henry CHESBROUGH: Open Innovation and Open Business Models: A new approach to industrial innovation. Presentation at OECD 2006. <https://www.oecd.org/science/inno/37915612.pdf>

⁹² MOLNÁR István, NÉMETH Gábor: Egyetemi szellemi tulajdon-védelem és ipari kapcsolatok a nyílt innovációs közegben: Open Access vagy monopoljogok? *ISZJSZ* 2009/5. sz. pp. 5–26. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200910-pdf/01-molnar-nemet.pdf>

10.2.5. Ötödik generáció – az innováció evolúciós modelljei

Az evolúciós modelleket a neoklasszikus közgazdaságtan hibái – például a dinamikus minőségi változások nem megfelelő kezelése – hívták életre. Evolucionalista megközelítések⁹³ szerint az **innováció során** ugyanúgy **létezik mutáció, szelekció, újratermelődé, öröklődés és adaptáció** mint a darwini evolúcióelmélet során. Az innovációs folyamatok során például folytonosan új termékek, eljárások, megoldások születnek, amelyek növelik a változatosságot. Nem minden mutáció (új technológiai fejlesztés) válik sikeressé, azonban ha **egy régi helyébe új termék vagy eljárás lép, akkor az rendszerint a régi megoldás halálához vezet**. A legtöbb vállalat rendelkezik a tanulás képességével, így a korábbi fejlesztések során felhalmozott tapasztalatokat hasznosítani tudják egy-egy későbbi folyamat során. Azonban a felhalmozott tudást csak problémásan lehet hatékony módon egy másik vállalatra „átörökíteni”. Mint ahogyan a természetben is megfigyelhető, hogy mindig a **környezethez leginkább alkalmazkodni tudó egyed éli túl a kihívásokat**, ugyanígy **igaz ez az innovációk esetében is**. A külső környezet alatt az evolucionalista megközelítések esetében rendszerint a szociogazdasági – beleértve a szabályozási – környezetet értjük. Ezt pedig olyan mechanizmusok mint a szellemi tulajdonvédelmi rendszerek, piaci struktúrák, sztenderdek és szabályok határozzák meg. Ennek megfelelően látnunk kell, hogy az innovációs teljesítményt nemcsak a vállalatra jellemző belső, hanem az azt körülvevő környezet is jelentős mértékben befolyásolja.

10.2.6. Hatodik generáció – az innovációs miliő

Az innovációval kapcsolatos vizsgálódások az 1970-es évektől kezdődően mind inkább rámutattak arra, hogy az innováció szempontjából **meghatározó** szereppel **nemcsak a vállalatokon belüli tényezők és a szervezetek közötti kapcsolatok** bírnak, **hanem az innovációt létrehozó entitásokat körülvevő környezet is**. A földrajzi helyzet fontosságának felismerése a tudásgenerálás szempontjából vezetett az innovációs miliő modelljének kifejlődéséhez. Az innovációs miliő alatt egyrésztől azoknak az adott földrajzi egységen belül felismerhető gazdasági, termelési kapcsolatoknak a csoportját értjük, amelyek egységességet alakítanak ki a termelési rendszerben a gazdasági szereplők között és a termelési kultúrában. A vállalatok a kollektív tanulás révén hozzájárulnak az innovációs folyamatok terjesztéséhez, s egyben csökkentik a piaci kapcsolatok bizonytalanságait, növelik a termelőegységek és a helyi gazdaság versenyképességét. Az innovációs miliőt másik oldalról azok, a helyi kultúrában, társadalmi kapcsolatokban és az intézményrendszerben meglévő sajátosságok is képviselik, amelyek mind a gazdaságon keresztül, mind a helyi szereplőkön át folyamatosan hozzájárulnak az újdonságok kialakításához, azok meglepedéséhez és terjesztéséhez.⁹⁴

⁹³ P. P. SAVIOTTI: *Technological evolution, variety and the economy*. Cheltenham, Edward Elgar, 1996.

⁹⁴ Roberto CAMAGNI: From the Local Milieu to Innovation through Cooperation Networks. In: Roberto CAMAGNI (szerk.): *Innovation Networks: Spatial Perspectives*. London, Belhaven Press, 1991. 121-144.

10.3. A nemzeti innovációs rendszer

10.3.1. A nemzeti innovációs rendszer meghatározása

Ahogy azt már kifejtettük, az innováció mindig valamilyen társadalmi-gazdasági-jogi környezetben – innovációs rendszerben – zajlik. A leginkább meghatározó politikai, jogi és gazdasági környezetet – gyakorlatilag **innovációs miliót** – még jelenleg is általában **egy-egy nemzetgazdaság jelenti**. Annak ellenére, hogy ugyanúgy beszélhetünk az innováció szubnacionális (területi-regionális) mint szupranacionális szintjeiről, a jelen fejezet keretei között csak a legmeghatározóbb milióval, a nemzeti innovációs rendszerrel foglalkozunk részletesen. Az egyes nemzeti kormányzati politikák jelentős befolyással bírhatnak az innovációs folyamatok alakulására, illetve napjainkra az innováció támogatását minden kormány elsődleges feladatának tekinti. A nemzeti innovációs rendszer definíciója⁹⁵ az 1980-as évek végén tűnt fel a szakirodalomban olyan új fogalmi keretként, amely a kutatás-fejlesztés végső céljaként az innovációt határozza meg, illetve amely **rendszer magában foglalja az igazgatási, az egyetemi-akadémiai, illetve az ipari szférát**. Az innovációs rendszer teljesítményét ebben a megközelítésben leginkább **az egyes szereplők közötti viszonyrendszer** határozza meg.

A nemzeti innovációs rendszer fogalma hagyományosan szűk, illetve tág értelemben határozható meg. Tágabb értelemben a nemzeti innovációs rendszerbe beletartozik egyebek mellett az oktatás minden szintje, a K+F rendszer, az innováció szempontjából releváns intézmények és intézményi változások, a jogrendszer (különös tekintettel a szellemi tulajdonvédelmi és versenyjogi rendszerre), a gazdasági tevékenységgel összefüggő politika, a pénzügyi rendszer (különös tekintettel a K+F és az innováció finanszírozási rendszerére), továbbá a gazdasági szervezetek tulajdonviszonyai és struktúrájuk. Szűk értelemben idetartoznak mindazon szervezetek és intézmények, amelyek részt vesznek a kutatásban és az új tudományos eredmények kiaknázásában, azaz például a vállalkozások K+F részlegei, a kutatóintézetek, az egyetemek és a technológiatranszfer-szervezetek.⁹⁶

⁹⁵ Magát a „nemzeti innovációs rendszer” fogalmát a brit Christopher Freeman használta először egy Japán-ról írott könyvében 1987-ben. Christopher FREEMAN: *Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London-New York, Pinter Publishing, 1987.

⁹⁶ Lásd INZELT: i. m. 63–65.

AZ INNOVÁTOR-KÖZPONTÚ INNOVÁCIÓS ÖKOSZISZTÉMA⁹⁷

Az innovációs elméletek és nemzeti szabályozások vizsgálata között nem szabad megfeledkeznünk az egész középpontjában álló személyről, az innovátorról. Az innovátor egyszerre lehet feltaláló, kutató, menedzser és vállalkozó is. Az innovációs folyamatban valójában ő az, aki meghozza a központi döntéseket, hiszen sok esetben saját ötleteit, álmát és pénzét viszi a vásárra. Ez az összetett szerep teszi lehetővé, hogy egy találmány vagy egy ötlet innovációvá váljon. Általában egy ember tölti be ezt a komplex funkciót, de néha többen is.

Az innovációs folyamatban az innovátort rendszerint megelőzi a feltaláló – ha nem ugyanaz a személy tölti be ezt a két szerepet. A feltalálótól származik a legtöbb ötlet, azonban a feltaláló általában nem tudja rendszerbe foglalni, illetve nem képes megfelelő formában a nagyközönség elé tárni az ötleteit. A vállalkozó ipari dimenzióval ruházza fel az innovációt.

Mivel az innovátor egy élő személy, neki is megvan a saját ökoszisztémája, ami erőforrásokból, szabályokból és más szereplőkből áll össze. Tehát az innováció minősége olyan környezeti tényezőktől függ, mint a jogszabályok, a társadalmi értékek, maga a civilizáció, vagy az íratlan társas szabályok. A fenti ökoszisztéma megközelítés viszonylag új és a hagyományos közgazdaságtan keretein kívül dolgozták ki jogászok és kockázati tőke befektetők.

Források: tudás – gazdaság – társadalom

Szabályozás: gazdasági és társadalmi szabályozás

⁹⁷ Forrás: Patrice NOAILLES: Innovator. In: Elias G. CARAYANNIS (szerk.): *Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship*. Vol. 2. pp. 1058-1061.

A nemzeti innovációs rendszereket nem egyszerűen intézmények alkotják, hanem a köztük kialakuló kapcsolatok együttese is. Maga a rendszer nem független az egyes országok történelmi sajátosságaitól, jogrendszerétől vagy akár a műszaki fejlesztési politika irányaitól sem. Mindezen tényezők alapján az egyes országok innovációs rendszerének tipizálása csaknem lehetetlen vállalkozás lenne, ezért most csak a magyar innovációs környezetet kíséreljük meg bemutatni.

10.3.2. A magyarországi innováció helyzete Európában

Az Európai Bizottság 2019. június 17-én közzétette a 2019. évi European Innovation Scoreboard-ot. A dokumentumban az uniós országokat négy teljesítménycsoportba sorolták be: vezető innovátorok, jelentős innovátorok, mérsékelt innovátorok és lemaradó innovátorok. Magyarország a 23. helyen, a mérsékelt innovátorok között helyezkedik el a felmérés szerint. Míg 2011 óta az EU-országok innovációs teljesítménye átlagosan 8,8 százalékponttal nőtt, addig Magyarorszáigé alig 2,8 százalékponttal. Ennek javítása érdekében a teljes magyar innovációs rendszer átalakítását tűzte ki célul a kormány, mely érinti az innovációs rendszer intézményeit és finanszírozását is.

Az Európai Bizottság célja, hogy hangsúlyozza a kutatás és az innováció szerepét, és intézkedéseket javasoljon a termelékenység és a versenyképesség javítására. Ennek érdekében javaslatot tettek az eddigi legnagyobb ívű kutatási és innovációs program, a Horizont Európa létrehozására. Az új program az előző kutatási és innovációs program (Horizont 2020) eredményeire épül. A 2021 és 2027 közötti időszakra szóló uniós költségvetési ciklusban a Bizottság 100 milliárd eurót javasol kutatásra és innovációra fordítani.⁹⁸

10.3.3. Az SZTNH szerepe a magyar nemzeti innovációs rendszerben

Az **SZTNH** a szellemi tulajdon védelméért felelős kormányzati főhivatal, amelynek tevékenysége kiterjed az iparjogvédelem és a szerzői jog területére, a kutatás-fejlesztési tevékenységek minősítésével kapcsolatos feladatokra, valamint 2017-től a korai fázisú (startup) vállalkozások és a korai fázisú vállalkozásokat támogató vállalkozások nyilvántartásba vétele iránti eljárásra is.

Az SZTNH küldetésének tekinti Magyarország gazdasági növekedésének elősegítése érdekében a szellemi tulajdon korszerű eszközszerének működtetését, a nemzeti tudásbázis és a kulturális vagyon hatékony védelmét, a kreativitás és az innováció felkarolását, a versenyképesség növelését, valamint a munkahelyteremtés támogatását.

Az SZTNH kezdeményezésére **regionális szellemi tulajdon-védelmi információs szolgáltató hálózat** épült ki. A helyi kereskedelmi és iparkamarák mellett, melyek közül 16 megyei kereskedelmi és iparkamarával van az SZTNH-nak együttműködési megállapodása szellemi tulajdon-védelmi információs pont fenntartására, a regionális egyetemi tudásközpontok könyvtárában vagy az egyetemi technológiatranszfer irodákban (TTO) működő szabadalmi információs központok, az ún. PATLIB-központok (Debrecen, Miskolc, Sopron, Pécs, Győr és Szeged) is aktív részesei a magyar innovációs rendszernek. Az infopontok ellátják az ügyfeleket

⁹⁸ European Innovation Scoreboard 2019.

aktuális információk anyagokkal, illetve szükség esetén közvetítenek az ügyfél és az az SZTNH ügyfélszolgálatára között.⁹⁹ Kiemelt hivatali célkitűzés a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos ismeretek terjesztése, az iparjogvédelmi és a szerzői jogi kultúra fejlesztése, különös figyelemmel a vállalkozások – különösen a kis- és középvállalkozások – iparjogvédelmi és szerzői jogi ismereteinek gyarapítására. Az SZTNH tevékenységével azonban – mint minden költségvetési szerv – csak segíteni tudja az innováció működését, legyen szó akár oktatásról, akár szolgáltató hivatalként való működésről, a munka oroszlánrészét a vállalkozásoknak kell elvégezniük. A következő alfejezetben e feladat megvalósításáról lesz szó.

10.4. A VÁLLALKOZÁSOK IPARJOGVÉDELMI FELADATAI

A vállalkozások ugyan nem egyedüli szereplői a nemzeti innovációs rendszernek, fontos szerepük miatt a következőkben mégis velük foglalkozunk, és nem tárgyaljuk az állami és kutatóhelyi intézményeket. Ennek oka, hogy az iparjogvédelem jelentős részben, a már ismertett technológiai innováció pedig lényegében teljes egészében a vállalkozásoknál jön létre, illetve jelenik meg.

Legfontosabb célunk annak megvilágítása, hogy **az iparjogvédelem nem több és nem kevesebb, mint eszköz a vállalkozás piaci helyzetének optimalizálására.** Mint ilyen, kulcsfontosságú a vállalati tudás védelme, a vállalat versenyképességének, valamint piaci pozíciójának szempontjából. A szellemi tulajdon védelme e folyamatokban a vállalati tudás lehető legnagyobb mértékű kereskedelmi célú kiaknázásának eszközeként szerepel azáltal, hogy **az iparjogvédelmi oltalom a vállalat immateriális javait** kereskedelmi értékkel bíró **vagyontárgyakká minősíti át.**

Az innovációs folyamat ismertetésekor rámutattunk, hogy a zárt innovációs modellt – egyebek mellett – az a körülmény teszi túlhaladottá, hogy a vállalkozások iparjogvédelmi költségeinek egy része a védett, ám hasznosítás nélkül maradó szellemi termékek miatt elsüllyed, és a sikeres termékek árával kapcsolatos versenyképességét csökkenti. **Az iparjogvédelmi ráfordításoknak minden esetben az üzleti modellt kell szolgálniuk,** ellenkező esetben az iparjogvédelem haszontalan, céltalan, pazarló és – mint ilyen – felesleges intézkedéssorozat. A szellemi tulajdonvédelemnek ezért az üzletfejlesztés és vállalati stratégia kialakítása fontos elemeként a termék fejlesztésétől a termék kialakításáig, a marketingen, a pénzügyi források megszerzésén és a cég vagy az exportfolyamatok kiterjesztésén át minden egyes folyamatban meg kell jelennie.

Ugyanakkor egy rövid kitérőt megérdemelnek az egyetemek és a közfinanszírozású kutatóintézetek is mint az innováció alapját képező K+F eredmények, áttörő jelentőségű technológiai újítások megalkotói.

A **K+F ráfordítások** jelentős része világszerte **közfinanszírozású források felhasználásával történik,** az alapkutatás területén ez hangsúlyozottan igaz. A vállalkozások egyre kevésbé hajlandóak arra, hogy a csak hosszabb távon és nem közvetlenül megtérülő kutatásokat finanszírozzák, így ez a feladat az államra, illetve a közfinanszírozású kutatóhelyekre marad. E kutatóhelyek szerepe az innováció támogatásában változatlanul meghatározó, még akkor is, ha

⁹⁹ Tények és adatok. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala éves jelentés. Budapest, SZTNH, 2018.

a K+F ráfordítások nagyobbik része – Európában és a tengerentúlon ugyan eltérő arányban – az üzleti szférából származik.

Mára világszerte elég nagy egyetértés van abban, hogy **a közfinanszírozású kutatóhelyeken létrehozott kutatás-fejlesztési eredményeket hasznosítani kell.** Ehhez sok helyen ún. szellemi tulajdon-védelmi szabályzatokat fogadtak el, és szellemi tulajdon-centrikus technológiamenedzsmentet hajtanak végre az egyetemi technológiatranszferért felelős szervezetek útján. Az egyetemek e politikája egyben megfelel a K+F finanszírozásával kapcsolatos központi politikai elképzeléseknek és – adott esetben – az előbb idézett európai elveknek. Ennek megfelelően a szabadalmak számában kifejezett szellemi tulajdon-vagyon és annak jelentősége folyamatosan nő.¹⁰⁰

10.4.1. Az iparjogvédelem szerepe a vállalkozások üzleti modelljében és stratégiai tervezésében

A bevezetésben rámutattunk, hogy az iparjogvédelemnek mint eszköznek az üzleti modellt, a vállalkozás nyereségességét kell szolgálnia. Az üzleti modellnek ugyanakkor szintén segítenie kell a hatékony iparjogvédelmet, és ez nem egyszerűen azt jelenti, hogy több pénzeszközt kell rendelkezésre bocsátani a vállalkozás erőforrásaiból. Sokkal fontosabb, hogy az **iparjogvédelmi tudatosság része legyen a vállalati stratégiának és az üzleti modellnek.** A következőkben ezzel foglalkozunk részletesebben.

A szellemi tulajdon mint forgalomképes jószág üzleti értékkel rendelkezik. Ennek az értéknek a számszerű meghatározása komplikált és – a nagy növekedési képességgel rendelkező, ennek megfelelően gyors tőkebevonásra szoruló kisvállalkozások kivételével – kis- és közepes vállalati szinten nem is a legfontosabb feladat. Nem árt tudni ugyanakkor, hogy – amint ezt lentebb bemutatjuk – ez a szellemi tulajdonhoz kötött üzleti érték, amíg jelen van, állandó odafigyelést és szakszerű közreműködést igényel, ellenkező esetben visszafordíthatatlanul elvész. **A vállalkozások által létrehozott szellemi tulajdon üzleti értéke** – egyebek mellett – **a következőkben nyilvánul meg:**

- a) **közvetlen bevételt képez** a vállalkozás számára az oltalom alatt álló szellemi tulajdon szerinti termék értékesítése vagy hasznosításának engedélyezése;
- b) **növeli a vállalkozás gazdasági értékét** a befektetők és a pénzügyi szervezetek szemében, különösen akkor, ha az oltalmazott technológia jó hírű védjeggyel is párosul;
- c) a vállalat más vállalattal történő egyesülése vagy más vállalat általi felvásárlása esetén az oltalom maga lehet a legnagyobb valós érték, amely szignifikánsan megemelheti a vállalkozás értékét;¹⁰¹
- d) **árképzési és technológiai versenyelőnyt jelent** a vállalkozás számára a versenytársakkal szemben.

A szellemi tulajdon üzleti értéke – számszerűsítve – szerződésekben (lásd: átruházási és licencszerződések), a vállalkozások mérlegeiben és más helyeken jelenik meg. Az

¹⁰⁰ BENE Tamás, LIBER Noémi: Szellemi tulajdon-kezelés és a kutatási eredmények hasznosítása a közfinanszírozású kutatóhelyeken. Budapest, SZTNH, 2018.

¹⁰¹ WIPO: How can Intellectual Property Enhance the Market Value of Your SME? http://www.wipo.int/sme/en/ip_business/ip_asset/sme_market_value.htm

iparjogvédelem eszköztára ennek az üzleti értéknek az érvényesítéséhez is szükséges: például egy szabadalmazható találmány oltalmazva meghatározott méretű piacra monopoljogot biztosít, és ennek megfelelően magában hordozza az adott piacon elérhető teljes potenciális hasznot. Ugyanez a találmány oltalmazás nélkül számos versenytárs által elsajátítható, ezért versengő termékeket eredményez, ami a találmányt megalkotó vállalkozás potenciális hasznát a töredékére csökkenti. Ha egy vállalkozás teljes mértékben ki kívánja aknázni a vállalati tudását oltalmazni képes iparjogvédelem nyújtotta lehetőségeket, **az első lépés az iparjogvédelmi stratégia kialakítása**, valamint annak az **üzleti modellbe történő ágyazása**. Kisvállalkozásoknál kevésbé gyakori, de nagyvállalatoknál szinte nélkülözhetetlen eszköz az iparjogvédelmi stratégia hatékony megvalósításához az írott vállalati **szellemitulajdonvédelmi szabályzat**, amely útmutatásul szolgál a vállalkozás alkalmazottai számára a vállalaton belül létrejött szellemi alkotások kezelésére vonatkozóan. Az iparjogvédelmi stratégia, ennek megfelelően a vállalalkozási szellemitulajdon-védelmi szabályzat legfontosabb alapelveit az alábbiakban mutatjuk be.

Az iparjogvédelmi intézkedések szokásos csoportosítása vállalkozásoktól elvárt intézkedések szempontjából speciális olvasatba kerül. Ez alatt azt kell érteni, hogy az iparjogvédelem klasszikusan csoportosított, meglehetősen specializált szakfeladatai (oltalomszerzés, -fenntartás és jogérvényesítés) rendszerint elvégezhetők hivatásos képviselő igénybevételével. Vannak ugyanakkor olyan iparjogvédelmi feladatok, amelyek semmilyen körülmények között sem helyezhetők a vállalati döntéshozatal körén kívül, és mint ilyenek **a vállalati stratégia szerves részei**. Ezek közül a legfontosabbak: az iparjogvédelem **hozzáillesztése az üzleti modellhez**; az iparjogvédelmi **bejelentési, területi és időzítési stratégiák** meghatározása; a vállalati **szellemitulajdon-portfólió menedzsmentje**; a **szellemitulajdon-transzfer stratégiájának meghatározása**; végül a vállalati **innováció és az iparjogvédelem összhangjának** biztosítása.

10.4.2. Az innovatív megoldás technika állásához való viszonyának meghatározása

A műszaki innovációval összefüggő **első iparjogvédelmi lépés**, nevezetesen az **iparjogvédelmi bejelentés benyújtása előtt** ajánlatos **meggyőződni a műszaki megoldás újdonságáról**. Igen sok esetben ugyanis csak a fejlesztő számára jelent újdonságot, műszaki előrelépést a megoldás, a technika állásának fényében az már korántsem új. A technika állása kutatásának különböző változatai vannak. Nem túl precíz, mindenre kiterjedő a kutatás, ha a fejlesztő csak tájékozódik a szakterületről, vagy a szabadalmi ügyvivőnek nyújt segítséget a szabadalmi leírás összeállításakor.

A szabadalmazhatósági tesztet követő kutatásnak már a teljes technika állására ki kell terjednie, hiszen **a szabadalmi bejelentés megtételéről szóló döntést** készíti elő. Ha újdonságrontó megoldást tartalmaz a technika állása, a szabadalmi oltalom megszerzése minden bizonnyal felesleges ráfordítás lenne. A legnagyobb felelősséggel járó tevékenység a **szabadalomtisztasági kutatás** vagy ún. *freedom to operate*-analízis, amely az innovatív technológia hasznosítását készíti elő. Ebben az esetben a cél annak megállapítása, hogy az alkalmazni kívánt technológia ütközik-e más oltalom alatt álló szellemi tulajdonába. Szemben a szabadalmazhatóság megállapítására szolgáló újdonságkutatással, ahol a teljes nyilvánosságra jutott világtudást figyelembe kell venni tekintet nélkül a közlés módjára, helyére vagy az információ védettségére, a *freedom to operate*-analízis **már csak a célpiacunkon védett szellemitulajdon-jogokat**

érinti. Ha az analízis olyan szabadalmazott technológiát tár fel, amelynél teljes bizonyossággal nem tudjuk megállapítani, hogy az érintett szabadalom tekintetében saját technológiánkkal bitorlást követnénk el vagy sem, célszerű az SZTNH-nál nemleges megállapítási kérelemmel (lásd a 2.5.3. fejezetet) tisztázni a helyzetet. A szabadalomtisztasági kutatás hasznos eszköze az SZTNH-nál működtetett E-kutatás nevű platform. Az E-kutatásokkal kapcsolatos legfontosabb gyakorlati megfontolásokat, amelyeknek elemeit célszerű megjeleníteni a vállalati szellemi tulajdon-kezelési szabályzat szintjén is, e tankönyv iparjogvédelmi tájékoztatóssal és információszerzéssel foglalkozó 9.3. fejezete tartalmazza.

10.4.3. Döntés az oltalomszerzésről

Az előző fejezetben kifejtésre került, miként győződhetünk meg egy műszaki megoldás újdonságtartalmáról, illetve oltalmazhatósági körülményeiről. Mielőtt rátérnénk az oltalmazással összefüggő stratégia adta lehetőségekre, mindenképpen meg kell említeni a rendszer két, az oltalomszerzéshez közvetetten kapcsolódó elemét.

10.4.3.1. Az üzleti titok

Az üzleti titok – amelynek fogalmát, valamint megsértésének jogkövetkezményeit az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény szabályozza – megfelelő védelme kiemelkedő fontosságú a vállalkozások számára, hiszen a szükséges információkkal és ismeretekkel előnyre tehetnek szert versenytársaikkal szemben. A magyar jogszabályok – hasonlóan a fejlett országok szabályozásához – magánjogi és büntetőjogi szempontból is védelmet biztosítanak, mindenképpen megjegyzendő azonban, hogy az üzleti titok **az iparjogvédelmi oltalmakkal szemben sokkal gyengébb védelmet jelent.** Az üzleti titok általános jellemzői tehát, hogy az információ bizalmas vagy titkos jellegű, a vállalat számára gazdasági jelentőséggel bír, és annak védelmére a tulajdonos a szükséges intézkedéseket megtette. Minden vállalkozás számára mérlegelendő, hogyan tudja a leghatékonyabban megvédeni üzleti titkait. Ennek egyik legfőbb módja **titoktartási szerződések** (*non-disclosure agreement* – NDA, vagy *confidentiality agreement* – CA rövidítéseket is szokták használni), kötése a vállalkozás munkavállalóival, valamint üzletfeleivel egyaránt.

Az üzleti titokként történő kezelés olyan esetekben ajánlott, amikor az információ nem képezheti iparjogvédelmi oltalom tárgyát annak jellegéből vagy jelentőségének hiányából adódóan, továbbá amikor az információ titokban tartható elviekben bármilyen hosszú ideig (például Zwack Unicum vagy Coca-Cola recept), vagy pedig az információ tárgya gyártási folyamat (például Zsolnay-féle eozin máz készítése), nem pedig termék. A termékek szétszedésével, elemzésével (visszafejtésével) a műszaki megoldás sok esetben lemásolható. Amennyiben az üzleti titok tárgya szabadalmazható (vagy egyéb iparjogvédelmi oltalomban részesíthető), érdemes megfontolni a szabadalmaztatás lehetőségét a titoktartással szemben, ugyanis az **üzleti titok megőrzése és a jogérvényesítés nehezebb feladat, mint a szabadalom nyújtotta védelem.** Egy szabadalmaztatható technológia esetében továbbá felmerül annak a veszélye is, hogy más a vállalkozás által üzleti titokként védett szellemi terméket a vállalkozástól függetlenül kifejleszti és szabadalmaztatja, kizárólagos hasznosítási jogot szerezve a technológiára. Az ilyen esetekkel szemben az üzleti titok nem véd, hiszen **kizárólagos hasznosítási jogot csak valamely iparjogvédelmi oltalmi forma adhat.**

Mindenképpen javasolható a vállalati stratégia szintjén rendezni annak a kérdését, hogy milyen esetekben, milyen eljárásrenddel, milyen biztonsági intézkedésekkel döntünk a titokban tartás mellett szemben valamely önálló oltalmi forma alkalmazásával.

10.4.3.2. K+F tevékenység

A műszaki megoldásokhoz kapcsolódó szabadalmazhatósági vizsgálatok egyes esetekben arra világítanak rá, hogy az adott fejlesztés nem éri el a szabadalmi bejelentéshez szükséges újdonság szintjét, annak ellenére, hogy megvalósításához rendkívüli nagyságú erőforrás került ráfordításra. **A fejlesztést ebben az esetben érdemes kutatás-fejlesztési szempontból is megvizsgálni.**

Nem csupán azért fontos ezt a lehetőséget kiaknázni, mert **jelentős adót takaríthat meg** magának a vállalkozás, hanem azért is, mert a szabadalmazhatósági vizsgálat során – érthető módon – csak műszaki megoldások, illetve azok újdonságtartalma vizsgálható. **Egy kutatás-fejlesztési tevékenység során azonban nem műszaki tartalmú projektek, akár módszerek, módszertanok, elméletek is kidolgozhatók,** és az elvégzett tevékenység költségei után igénybe vehető számos adókedvezmény:

- társasági adóalapból történő levonhatóság
- K+F beruházás után járó fejlesztési adókedvezmény
- helyi iparüzési adó- és innovációs járulék-alapból történő levonhatóság
- szociális hozzájárulás adókedvezmény PhD vagy ennél magasabb tudományos fokozattal rendelkező munkavállaló foglalkoztatása esetén.

Mindezek mellett a közbeszerzési eljárások során is számos kedvezmény igénybe vehető a K+F tevékenységek végzéséhez kapcsolódóan.

A kutatás-fejlesztési tevékenységet ösztönző adó- és járulékkedvezmények, valamint támogatások nagy biztonsággal való igénybevételehez nyújt segítséget az SZTNH K+F minősítési eljárása. A minősítési eljáráshoz elsősorban a kutatás-fejlesztési fogalmak egységes jogszabályi értelmezése szükséges.

Kutatás-fejlesztés			Nem kutatás-fejlesztés
<p>Alapkutatás</p> <p>Kísérleti, vagy elméleti munka, amelyet elsősorban a jelenségek vagy megfigyelhető tények háttérrel kapcsolatos új ismeretek megszerzésének érdekében folytatnak anélkül, hogy kilátásba helyeznék azok közvetlen üzleti alkalmazását vagy felhasználását.</p> <p>Jellemzően felsőoktatási intézményekben és kutatóhelyeken</p> <p>Pl. rákkutatás génkutatás</p>	<p>Alkalmazott kutatás</p> <p>Tervezett kutatás vagy kritikus vizsgálat, amelynek célja új ismeretek és szakértelem megszerzése új termékek, eljárások vagy szolgáltatások kifejlesztéséhez vagy a létező termékek, eljárások vagy szolgáltatások jelentős mértékű fejlesztésének elősegítéséhez.</p> <p>Pl. új alapanyag kifejlesztése: alapanyagok kötésének vizsgálata, kémiai reakciók elemzése</p>	<p>Kísérleti fejlesztés</p> <p>A meglévő ismeretek és szakértelem megszerzése, összesítése, alakítása és felhasználása új vagy javított termékek, eljárások, szolgáltatások kidolgozása céljából.</p> <p>Pl. prototípus, próbüzem, tesztelés</p>	<p>Például:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ piacon már elérhető, létező megoldások; ▪ Termelési célú üzemszervezés és megszámózás; ▪ értékesítés utáni szolgáltatás, hibaelhárítás; ▪ szabadalmi és licenzeljárás; ▪ adatgyűjtés; ▪ szabványok, szabályozások betartását ellenőrző vizsgálatok.

A kutatás-fejlesztés fogalma¹⁰²

A kutatás-fejlesztési minősítési rendszer bevezetésének legfőbb kormányzati célja volt, hogy tervezhetővé tegye a vállalkozások számára a kutatás-fejlesztési kedvezmények igénybevételének lehetőségét. Mivel ez a tevékenység nagyon nehezen értelmezhető fogalmakat tartalmaz, s maga a tevékenység nem jár eredménykötelemmel, egységesíteni kívánták a teljes szabályozási környezetet, ezzel is ösztönözve a hazai K+F tevékenységek végrehajtását és K+F ráfordítások növekedését. Ez pedig erősíti a vállalatok innovációs képességét, így növelheti a magyar gazdaság versenyképességét.

10.4.4. Az oltalmazással összefüggő stratégia

Ha végül mégis oltalmazható technológiai megoldás születik, **a legfontosabb döntés a megfelelő iparjogvédelmi oltalmi forma megválasztása.** Ezt a döntést **célszerű szakemberre bízni.** Esetenként a bejelentés időpontjában még így is nehézséget okozhat a megfelelő oltalmi forma megtalálása, például a feltalálói tevékenység szintje mint szubjektív kritérium döntheti el, hogy szabadalmi vagy használatiminta-oltalmat célszerű szerezni. Szerencsére a magyar

¹⁰² A Kftv. 2020. január 1-jétől hatályos fogalmi alapján.

iparjogvédelem ismeri a **származtatás intézményét** (lásd a 2.4.16. és a 4.5. fejezetet), amivel az oltalmi forma kiválasztásával járó döntési kockázat szinte teljesen lecsökkenthető.

Egy termék vagy szolgáltatás védelmére azonban adott esetben egynél **több oltalmi forma** is rendelkezésre állhat, amelyek különböző aspektusokból nyújtanak védelmet. A vállalkozás számára nagyon fontos annak felmérése, hogy egy termék számára mely oltalmi formák kombinációja nyújtja a leghatékonyabb védelmet. A későbbiekben még megismételjük, de itt is rámutatunk, hogy az iparjogvédelmi stratégia meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy a szellemi tulajdon-portfólió létrehozása és fenntartása tekintélyes befektetést igényel, és a vállalkozás költségvetését jelentősen megterhelheti. Éppen ezért **nagyon fontos a jól megtervezett szellemi tulajdon-védelmi stratégia**, amely illeszkedik a vállalat költségvetési lehetőségeihez és a valós piaci igényekhez is. Az utóbbival kapcsolatos egyes eljárási rendek megjelenhetnek a vállalati szellemi tulajdon-védelmi szabályzatban is.

10.4.4.1. Területi és időzítési stratégiák

Iparjogvédelmi jogokat egyes országok, esetleg nagyobb földrajzi egységek vonatkozásában engedélyeznek. Mivel az oltalomszerzés és -fenntartás költséges dolog, körültekintően kell mérlegelnünk, hogy **mely államokban kívánunk oltalmat szerezni**. Ezt hívják az **iparjogvédelem területi stratégiájának**. A területi stratégiát szellemi alkotásonként újra és újra át kell gondolni. Amennyiben az anyagi erőforrások lehetővé teszik, úgy kell eljárni, hogy a technológia a legnagyobb piacokon oltalomban részesüljön. Ha erre nincs lehetőség, akkor azokat a területeket kell megcélozni, ahol a technológia értékesítése a legvalószínűbbnek mutatkozik. Az olyan találmányok esetében is célszerű megtartani legalább egy magyar szabadalmat (ezek válhatnak *gátló* szabadalmakká), amelyeknél a rövid távú hasznosításra már nincs kilátás, mert ezeknek esetleg a versenytársak általi fejlesztése során létrejövő *függő* szabadalmi lehetőséget teremthetnek licencbevételek realizálására.¹⁰³ A **licenciaügyletek** egyébként is igen fontos befolyásoló tényezői mind a területi stratégiának, mind a későbbiekben bemutatandó portfóliómenedzsmentnek.

A területi stratégiának elsősorban a technológia hasznosítási terveivel, de adott esetben pl. egy kutató publikációs stratégiájával is összhangban kell lennie. Általános szabály, hogy **a publikáció sohasem előzheti meg a szabadalmi bejelentést**, de a legbiztonságosabb, ha a publikációt csak az elsőbbségi év végére tervezik, hogy az időközben végrehajtott fejlesztések a nemzetközi szabadalmi bejelentésbe iktathatók legyenek.

A következőkben **a szabadalomra mutatjuk be** a területi stratégiák három példáját. Egyszerű az eljárás, ha az elsőbbségi bejelentést a nemzeti iparjogvédelmi hivatalnál tesszük. Ha biztosan megindítjuk a nemzetközi szabadalmi eljárást, az elsőbbségi bejelentést költségkíméleti okokból utóbb ejtethetjük is. Ezzel az eljárással elég sok időt lehet nyerni, hiszen az elsőbbségi év mellett a PCT-eljárás időtartama, összesen 30-31 hónap áll rendelkezésünkre a nemzeti stratégia kialakítására. A legfontosabb stratégiai döntés ebben az esetben az, hogy az elsőbbségi

¹⁰³ Szt. 32. § (1) Ha a szabadalmazott találmány másik szabadalom (a továbbiakban: gátló szabadalom) megsértése nélkül nem hasznosítható, a függő szabadalom jogosultjának - kérelmére - a gátló szabadalom hasznosítására a szükséges terjedelemben kényszerengedélyt kell adni, feltéve, hogy a gátló szabadalom szerinti találmányhoz viszonyítva a függő szabadalom szerinti találmány számottevő gazdasági jelentőségű műszaki előrelépést jelent.

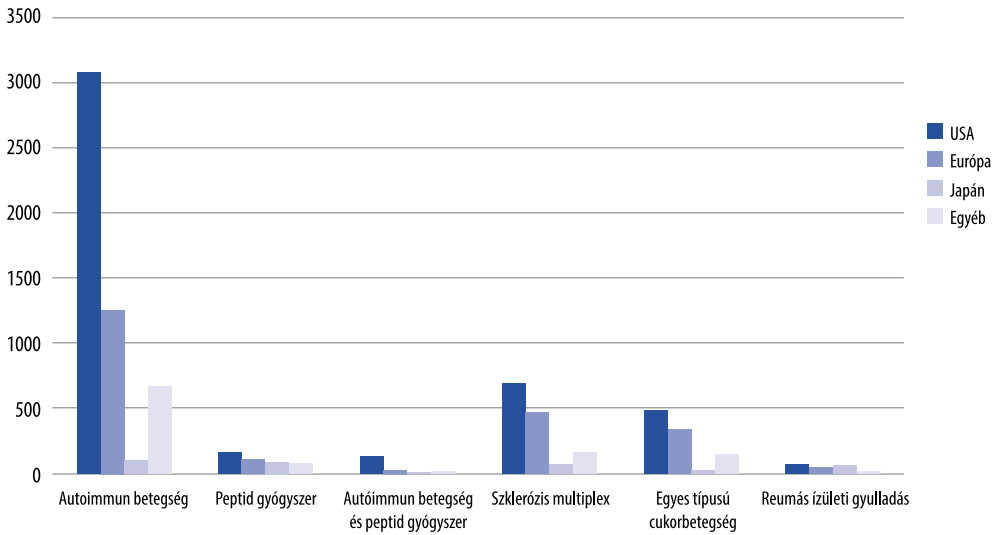
év és/vagy a PCT-eljárás időtartama szükséges-e, kivárható-e, illetve összhangba hozható-e a technológiatranszfer-stratégiával és a termék piacra való bevezetésével.

Idő spórolható meg, ha **közvetlenül PCT-szabadalmi bejelentést** teszünk. Ekkor 18-19 hónap elteltével elindulnak a nemzeti fázisok, de a PCT-eljárás nemzetközi kutatási jelentése és nemzetközi elővizsgálati jelentése is rendelkezésünkre áll majd, tehát döntés hozható a további stratégiáról (lásd a 2.6.1. fejezetet). Ebben az esetben már az elsőbbségi bejelentés is jelentős költségekkel jár, és idegen nyelvű eljárást feltételez. Ez a stratégia akkor javasolható, ha a termék piacáról már a bejelentéskor biztosra vehető, hogy sok országra terjed ki, és a megoldás újdonságáról is meglehetősen meg vagyunk győződve (például előzetes újdonságkutatás segítségével).

Ha elsősorban az európai piacon szeretnénk a találmányt hasznosítani, közvetlenül tehető **európai szabadalmi bejelentés** is. Ekkor általában hat hónapon belül rendelkezésünkre áll az európai kutatási jelentés, ami alkalmas annak eldöntésére, hogy megindítjuk-e a PCT- eljárást. Az európai oltalomszerzési eljárás idegen nyelven zajlik, és a magyarnál sokkal költségesebb (lásd a 2.7.3. fejezetet).

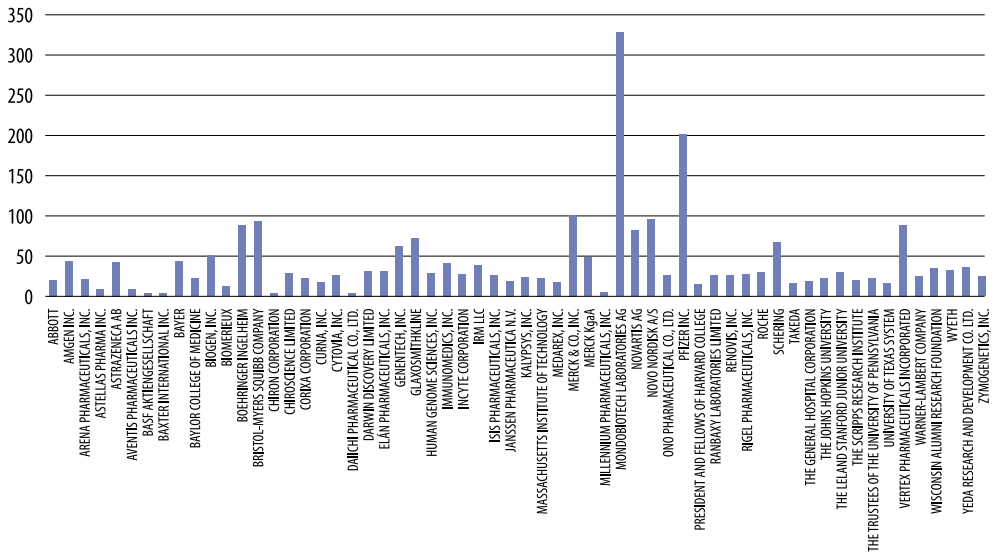
10.4.4.2. Az új technológiák monitorozása és a saját technológiák felülvizsgálata

A szabadalmi és védjegyadatbázisok, valamint a **szaklapok rendszeres vizsgálata**, azaz a **technológiamonitoring** a vállalkozás versenyképességének megőrzésében szintén kulcsszerepet játszhat. Ezek segítségével **figyelemmel kísérhetők** az új technológiák és technikai **fejlesztések**, közvetetten a **versenyársak lépései**, technológiai **fejlesztései**, ezáltal jövőbeli **tervei** és akár **piaci stratégiája** is. Az adatbázisok segítségével azonosíthatók a **potenciális licenciapartnerek** és a **vállalkozás szellemi tulajdon-jogainak megsértői** is. Az adott technológia (termék, eljárás vagy gyártási folyamat) alkalmazását **gátló szabadalmak** feltárásával pedig elkerülhető, hogy a vállalkozás mások szabadalmas jogait megsértse. Egy vállalatnak bizonyos időszakonként javasolt továbbá **saját technológiáit is felülvizsgálni** annak érdekében, hogy **kiszűrje** az üzleti szempontból **elértéktelenedett** szabadalmakat vagy másfajta **oltalom alatt álló elemeket**, hiszen azok fenntartása **felesleges költséget jelent** a vállalat számára. A felülvizsgálat további feladata a vállalaton belül újonnan fejlesztett technológiák, termékek, szolgáltatások azonosítása, valamint azok gazdasági értékének felmérése is akár saját hasznosítás, akár licenciába adás céljából. Az alábbi ábrán bemutatott példa azt szemlélteti, hogy adott technológiai célterületen (esetünkben meghatározott betegségek, illetve meghatározott hatóanyagcsoportok körében), adott időpontban milyen fejlesztési, iparjogvédelmi aktivitás tapasztalható. Az ábra x tengelyén a (tetszőlegesen megválasztható) technológiai területet, y tengelyén a szabadalmi bejelentések számát láthatjuk. A nagyobb iparjogvédelmi aktivitás élénkebb K+F és innovációs (vagy ha úgy tetszik: termékfejlesztési) tevékenységet és nagy valószínűséggel nagyobb piacot jelent.

Piaci szegmensek szerint specifikált technológiamonitoring

A következő ábrán a versenytársak szerint specifikált technológiamonitoring egy-egy példáját mutatjuk be (az y tengelyen itt a szabadalmi bejelentések száma szerepel). Ennek a lényege, hogy az adott technológiai célterületen aktív fejlesztőket és szabadalmi bejelentőket kutatjuk fel és elemzünk. A megtalált vállalatok lehetnek potenciális versenytársak, jogvitákkal érintett szereplők (akár szabadalmasként, akár potenciális bitorlóként), de adott esetben együttműködő üzletfelek, liceneciavevők is.

Versenytársak szerint specifikált technológiamonitoring

A technológiamonitoringhoz is kiváló eszközként szolgálhatnak az iparjogvédelmi adatbázisok. A monitoring szabályait is érdemes a vállalkozásnál rendszeresített szellemi tulajdon-kezelési szabályzatba foglalni.

10.4.4.3. Iparjogvédelmi portfóliómenedzsment

Ha a vállalkozás már nemcsak egy szabadalommal, védjeggyel stb., hanem **nagyobb számú** szellemi tulajdon-joggal, **iparjogvédelmi portfólióval rendelkezik**, azzal összefüggésben időről időre több döntést is meg kell hozni. A szellemi tulajdon-portfólió menedzsmentje arra irányuló döntés-előkészítő műveletek és döntések sorozata, hogy a vállalkozás a lehető legnagyobb értékű, **legtöbb jövedelem termelésére képes** szabadalom-, védjegy- stb. állománnyal rendelkezzen a **költségek észszerű keretek között** tartása mellett. Ennek keretében – egyebek mellett – **dönteni kell**:

- a) a szolgálati vagy alkalmazotti találmányok feletti jogok gyakorlásáról vagy a gyakorlás mellőzéséről;
- b) a hasznosítási stratégiával összhangban levő területi stratégiáról;
- c) a szabadalmi eljárás által lehetővé tett „időhúzásról” vagy annak mellőzéséről;
- d) a kis jövedelemtermelő-képességű szabadalmakról való lemondásról vagy a feltalálókra való ingyenes átruházásáról.

A **portfóliómenedzsment alapelve**, hogy a **védelmi stratégiának** mindig közvetlen **kapcsolatban kell állnia az üzleti célokkal** és megfontolásokkal. Mindig tudatában kell lennünk annak, hogy az iparjogvédelem rendkívül költséges folyamat, és például a területi stratégiába akár eggyel több ország bevonása is jelentősen megnövelheti a költségeket. Ezért észszerű döntés az **iparjogvédelem költségeit mindig betervezni a K+F költségvetésbe** (például K+F támogatási pályázatokban ilyen költségek beiktatásával). Az iparjogvédelmi portfóliónak nem képezheti elemét olyan szellemi tulajdon, amelynek csak költségei vannak, de hasznot nem hoz, vagy hasznai nem érik el a költségeit. A szabadalmi portfólió menedzsmentje ugyanakkor nemcsak a saját portfólió elemzését foglalja magában, hanem a **versenytársak portfóliója alakulásának folyamatos követését** is. Az onnan szerezhető információ alapján rendkívül fontos következtetések vonhatók le. A versenytárs portfóliójának javulása számunkra piacvesztést, a saját portfólió értékének a csökkenését vonhatja maga után. A versenytárs portfóliójának romlása jelenthet piaci bővülési lehetőséget, de jelentheti azt is, hogy a technológiai ágazat veszítette el a jelentőségét, például egy újgenerációs technológia miatt, és erre a jelenségre reagált gyorsabban a versenytárs. Ilyenkor a követés, azaz a saját portfólió leépítése is indokolt lehet. A versenytársak portfóliója és aktivitása minden bizonnyal fontos a saját portfóliónkra vonatkozó döntések szempontjából is. Elképzelhető olyan eset is, hogy a saját portfólióelem fenntartását semmi más nem indokolja, mint az a körülmény, hogy a védelem megszűnése esetén a közkinccsé vált szellemi alkotással a versenytárs piaci tevékenységet kezdene. Itt utalunk azonban egyrészt az ilyen esetekben a licenciamegállapodások indokoltására, másrészt arra a körülményre, hogy a tényleges hasznosítás a szabadalmas kötelezettsége, aminek tartós elmulasztása kényszerlicenciához (lásd a 2.2.9. fejezetet) vezet.

A **szellemi tulajdoni portfólió** a vállalkozások (és különösen a kisvállalkozások) esetében nem vagy **nem kizárólag műszaki** karakterű ipari tulajdonjogból, hanem igen **gyakran védjegyekből, formatervezési mintákból áll**. Az iparjogvédelmi oltalom egyéb marketingelemekkel

(hirdetések, promóció) kombinálva alkalmas arra, hogy a vállalkozás termékeit és szolgáltatásait könnyen felismerhetővé és megkülönböztethetővé tegye a versenytársak és más vállalkozások termékeitől és szolgáltatásaitól. A védjegy az egyik legfontosabb eszköz lehet a vállalkozás arculatának megteremtésében és piaci pozíciójának megszerzésében egyaránt, ezáltal nagy szerepet játszhat az értékesítési stratégia kialakításában is. A védjegy a minőség biztosítója is egyben, ezért védelmére különösen nagy gondot kell fordítani (lásd az 5.1.1. fejezetet). A védjegy nemcsak a termék piaci pozíciójának megszerzésében, hanem annak megőrzésében is fontos szereppel bír, mivel a többi oltalmi formával szemben nagy előnye, hogy korlátlan időre megújítható. Ez azért fontos, mert a többi oltalmi forma lejártát követően – további műszaki fejlesztés hiányában – a termék piaci pozícióját ismertsége révén már csak ez az oltalmi forma képes megvédeni.

A védjegystratégia első és legfontosabb lépése a vállalkozás számára a legmegfelelőbb megjelölés kiválasztása, majd a megjelölésnek védjegylajstromozási eljárásra való benyújtása. Amint arra fentebb rámutattunk, a kiválasztott megjelölés esetében fontos a bejelentés benyújtása előtt annak megállapítása, hogy ugyanolyan vagy azzal összetéveszthető védjegyet lajstromoztatott-e már másvalaki ugyanazon áru- vagy szolgáltatási osztályokra.

Ennek megállapítása különböző védjegyadatbázisokban végzett szakszerű védjegykutatóval történhet. Szakszerű védjegykutatói szolgáltatást nyújthat az SZTNH (lásd a 9.4.1. fejezetet), valamint a szabadalmi és védjegyirodák is.

A formatervezés felhasználóközpontúvá, ezáltal **sikeresebbé tudja tenni az innovatív megoldások gyakorlati alkalmazását**. A formatervezés vagy dizájn ma már egyaránt megjelenik a termékgyártás, a szolgáltatások és a marketing területén is. Tudatos alkalmazása – ideértve a megfelelő jogi oltalomról való egyidejű gondoskodást is – **versenyelőnyt jelent** mind a hazai, mind a nemzetközi piacon.

A formatervezési tevékenység eredménye – legyen az grafika, látványterv vagy iparművészeti alkotás – Magyarországon szerzői jogi védelem alá esik, ha az alkotásnak egyéni, eredeti jellege van. Ugyanakkor a megalkotott formatervezett termék előállításának megkezdése előtt indokolt a relevánsnak tűnő piacokon a formatervezésiminta-oltalom megszerzése is. Nem minden országban van lehetőség a minták iparjogvédelmi és szerzői jogi párhuzamos oltalmára. A **formatervezésiminta-oltalmi adatbázisok** (lásd a 9.5.2. fejezetet) áttekintése a hasonló területeken már lajstromozott minták vonatkozásában egyrészt segítséget nyújthat jogviták elkerülésében (véletlenül se használjunk vagy jelentsünk be olyan mintát, amelyet más már oltalom alá helyezett), illetve inspirációkat nyújthat a későbbi alkotótevékenységhez is.

A **vállalkozások** az említett iparjogvédelmi oltalmak mellett **telis-tele vannak szerzői művekkel**. Az előállított termék vagy a nyújtott szolgáltatások kivétel nélkül valamilyen szerzői mű közvetítésével jutnak el a fogyasztókhoz, például promóciós és reklámanyagok, használati útmutatók, **a K+F tevékenység során készült dokumentációk**, fényképek, termékfotók, grafikai művek, tervrajzok, honlap, a védjegyhez készített logotípa tervek útján. Az adatbázisok, a szoftverek, a telefonos applikációk, a grafikus felhasználói felületek (GUI) is mind szerzői művek. A szerzői jog ugyan automatikusan keletkezik és nincs szükség lajstromozásra, de talán épp ezért a szerzői jogokról való rendelkezés, az engedélyadás nagyon gyakran kimarad a vállalkozási vagy megbízási sablonszerződésekből, ami sok bonyodalmat okozhat a vállalkozásnak a jövőben. Érdemes ezért a szerzői jogokat is lehetőség szerint

valamennyi ismert felhasználási módra és a teljes védelmi időre megszerezni. A termékek vagy szolgáltatások átruházásakor pedig a megfelelő felhasználási engedélyeket is meg kell adni az üzleti partnereinknek.

10.4.5. Az oltalmazott szellemi tulajdon hasznosítása

A szellemi tulajdon számos módon kiaknázható. A piacosítás megtörténhet az oltalom alatt álló termékek és szolgáltatások **saját hasznosításával**, a szellemi tulajdonra vonatkozó **licenciaszerződések kötésével**, a szellemi tulajdonnak más **cégekre történő átruházásával**, **apportálásával**, továbbá **vegyesvállalat alapításával** vagy akár **keresztlicencia-szerződés** (mindkét fél egyszerre licenciadó és licencievevő egymás technológiájára) kötésével is. További lehetőség a szellemi tulajdon felhasználására, hogy a vállalkozás **kockázati tőkét** vonjon be az innováció finanszírozására. (Ez utóbbi feltételezi, hogy a szellemi tulajdon láthatóan a cégvagyon részét képezze, megjelenjen a könyvekben, és értékét valamilyen megoldással számszerűsítsék.)

10.4.5.1. Saját hasznosítás

Az önálló hasznosítás kézenfekvő módja szellemitulajdon-jogunk gyakorlásának. Ez azt jelenti, hogy ilyen esetekben **a jogosult** a kizárólagos jogokból származó **valamennyi piaci előnyt** (profitot) **megtartja magának**. Azt is jelenti ugyanakkor, hogy a találmány hasznosítása érdekében tett **valamennyi erőfeszítés költsége őt terheli**. A modern innovációs folyamatokban az esetek elenyészően kis hányadában valósul meg a termékinnováció annál, aki a találmányt megalkotta. Ez leginkább a termékfejlesztés idő- és tőkeigényével magyarázható. Mára kialakultak azok a szakmai és pénzügyi szereplők, akik képesek végig vinni az új termékben végződő innovációs folyamatot, és ezen szereplők együttműködése, kölcsönös előnyökön alapuló üzleti kapcsolata alapozza meg a folyamat zökkenőmentességét.

10.4.5.2. Szellemitulajdon-transzferre irányuló stratégiák

A vállalkozásoknak az iparjogvédelem dinamikus részével, nevezetesen a szellemitulajdon-jogok transzferével is foglalkozniuk kell stratégiai döntéseik során. Korábban már láthattuk, hogy a szellemitulajdon-jogok gazdasági hasznosítása alapvetően kétféleképpen képzelhető el: egyrészt amikor a jogosult maga hasznosítja találmányát, és a termékek értékesítéséből tesz szert bevételre; másrészt amikor a jogosult nem(csak) maga hasznosít, hanem átruházza a forgalomképes szellemitulajdon-jogait vagy engedélyezi másoknak azok hasznosításának a jogát (ez utóbbit hívjuk licenciának). A **hasznosítás módjáról való döntés a legalapvetőbb része a vállalkozás üzleti stratégiájának**, és nem lehet általános szabályt megfogalmazni arra, hogy melyik vagy melyek a hasznosítás ideális módozatai. A következőkben a hasznosítás két esetével: a **hasznosítás engedélyezésével** és ún. spin-off vállalkozásba történő **apportálással** foglalkozunk.

10.4.5.3. *A szellemi tulajdon átruházása*

A szellemi tulajdon irreverzibilis transzferének, azaz visszafordíthatatlan átruházásának tipikus formája az átruházási szerződés. Az átruházási szerződés nem nevesített szerződéstípus, ezért legközelebbi **háttérszabályként az adásvételi szerződés jogát kell alkalmazni.**¹⁰⁴ Az általános szabályokra is figyelemmel az átruházási szerződés a szerződő felek (a feltaláló, illetve a szabadalmas és a vevő) szellemi tulajdonra (az adásvétel tárgya) vonatkozó tulajdonjogának az általuk kikötött vételárért történő átruházására irányuló **egyező akaratnyilvánításával** jön létre. Az átruházási szerződés alanya bármelyik oldalon akár természetes, akár jogi személy lehet. Az átruházásnak ennél egyszerűbb esete is van. Előfordulhat például, hogy egy kutatási tevékenységet a kutatóhelyen alkalmazásban álló kutatók és nem alkalmazásban álló, más kutatóhelyen, külső cégnél dolgozó személyek végeznek úgy, hogy közben a fogadó intézmény anyagi erőforrásait, műszereit, infrastruktúráját, adatbázisait stb. használják. Ilyenkor a munkavállaló kutatók esetében formailag is fennáll a szolgálati találmányi minőség, a külsősökre viszont munkajogi kötöttség hiányában nem érvényesíthetők a szolgálati találmányra vonatkozó szabályok. Mindazonáltal senki sem vitatja, hogy a találmány az érintett intézetet illeti meg, ezért a külsősökkel egy formanyomtatvány egyszerűségű átruházási iratot íratnak alá. Az átruházási iratban a feltaláló visszavonhatatlanul lemond a találmányból őt illető vagyoni jogokról. Az irat tartalmazhat vagyoni ellentételezést, de ez nem jellemző, ezt a kutatóval kötött más szerződésben szokták rendezni.

10.4.5.4. *A licenciaszerződés*

Az értelmében hasznosítási szerződés (szabadalmi licenciaszerződés) alapján a szabadalmas engedélyt ad a találmány hasznosítására, a hasznosító pedig köteles ennek fejében díjat fizetni (lásd a 2.2.9. fejezetet). A többi oltalmi forma esetében is lényegében az Szt. szabályai¹⁰⁵ az irányadók. A hasznosítási szerződéseknek az alapja az a tény, hogy a szabadalmas vagy általában **a licenciadó olyan ismeretek birtokában van, amelyek a licencievevő számára gazdasági értéket jelentenek**, és ezek átadására jogosultsággal rendelkezik. A licenciaszerződés célja tehát a kérdéses ismeret átadása, illetve annak a licencievevő tevékenységi körében történő tényleges hasznosítása.

A hasznosítás engedélyezését megelőzően a jogosultnak célszerű mérlegelnie a licenciaszerződéssel járó előnyöket, a szerződéskötés indokoltságát, és a szerződést kísérő esetleges kockázatokat egyaránt. Az **a vállalkozás**, amely maga kellő kapacitással nem képes vagy nem kívánja az oltalmazott terméket gyártani, azzal, hogy a technológia hasznosítását engedélyezi, **nagyobb bevételt szerezhet** leendő partnerei gyártási kapacitására, elosztórendszerére, helybeli ismeretére és humán erőforrására vagy szakértelmére alapozva, mintha e tevékenységeket maga végezné. **Ha a licenciadó felsőoktatási intézmény vagy kutatóintézet**, igen gyakran a

¹⁰⁴ Szt. 43/A. § (1) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezései az irányadók

- a) a találmányhoz kapcsolódó és a szabadalmi oltalomból eredő jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, a közös szabadalmi igényre és a közös szabadalmi oltalomra;
- b) a találmányi díj szerződésre;
- c) a hasznosítási szerződésre; valamint
- d) a szabadalmakkal összefüggő egyéb személyi és vagyoni viszonyokban.

¹⁰⁵ Szt. 27-30. § illetve Vt. 23-26. §.

saját hasznosítás szóba sem jöhet, és a licencia a hasznosítás egyedüli lehetséges módja. A licenciaadó ilyenkor a szellemi alkotás tulajdonosa marad, a hasznosításból közvetlenül bevétele származik, jellemzően a licenciavevő által fizetett, az értékesítési ár százalékában meghatározott **licenciadíj (royalty)** formájában. A licenciavevő részéről előny, hogy a már kész vagy azonnal hozzáférhető technológia átvételével hamarabb elérheti a célpiacokat, továbbá ha a vállalkozásnak nincs megfelelő forrása arra, hogy saját kutatás-fejlesztési tevékenységet folytasson, licencia útján hozzáférhet azokhoz a technikai újításokhoz, amelyek új vagy fejlettebb termékek létrehozásához szükségesek. Így **a licenciavevő** a saját aktuális technológiaportfóliójához képest az új technológia segítségével új termékeket és szolgáltatásokat hozhat létre, ami **számára is új piaci lehetőségeket jelent.** A **licenciaadó** pedig a licenciavevő révén hatékonyabban és könnyebben **kiterjesztheti működési körét új,** adott esetben másképp elérhetetlen **piacokra.** A hasznosítás engedélyezése révén a korábbi versenytársak vagy a bitorló szövetségessé, sőt akár üzlettárrá is válhat, ezzel a bizonytalan kimenetelű, költséges és időigényes peres eljárást ki lehet küszöbölni. Ilyenkor a felek saját maguk állapodnak meg a korábbi vitát okozó helyzet megoldásának feltételeiben.

A licenciaszerződés adott esetben rossz döntésnek is bizonyulhat. A licenciaadó esetenként nagyobb haszonra tehet szert, ha saját befektetést végez, mintha a technológiát licenciába adná. A licenciavevő pedig azzal szembesülhet, hogy olyan technológia mellett kötelezte el magát, amely még nem kellően kidolgozott és piacérett, ezért kereskedelmileg nem hasznosítható, vagy esetleg azon további módosításra van szükség annak érdekében, hogy az a végfelhasználók céljainak megfeleljen. Az olyan technológia átvétele, amelyre még nem készült fel a piac, csak kiadásokat jelent a licenciavevőnek, ezért akkor érdemes új technológiát beépíteni az eladandó termékbe, ha a vásárlók azért hajlandóak a magasabb árat kifizetni. A licenciavevő hátrányos helyzetbe kerül tehát, ha a sok technológiai újítást felvonultató terméket a licenciadíj miatt csak olyan magas áron tudja piacra dobni, hogy az már túl drága a fogyasztóknak, és a befolyó haszon is csökken. A licenciavevő és a licenciaadó versenytársakká is válhatnak, ha ugyanazon a területen értékesítik a terméket, ebben az esetben pedig a licenciavevő kiszoríthatja a licenciaadót a piacról, és a licenciavevő nagyobb értékesítéséből származó magasabb licenciadíj már nem tudja ellensúlyozni a saját eladások csökkenését. A licenciavevő gyakran hatékonyabb és gyorsabb is a licenciaadónál, mivel adott esetben méretéből adódóan eredetileg is erőfölényes helyzetben volt, és a fejlesztésre kevesebbet kell költenie. A licenciaszerződés továbbá kimondottan hátrányos lehet a licenciavevő számára, ha kiderül, hogy a technológia nincs pontosan meghatározva. A licenciavevőnek ugyanis ilyenkor indokolatlanul magas költségek mellett kell optimalizálnia a technológiát. Azok a vállalkozások, amelyek saját technológia hiányában működésüket valamely más technológia átvételére alapozzák, könnyen függő helyzetbe kerülhetnek, amely akadályozhatja a jövőbeli terjeszkedést és saját termékeik alkalmazását, átalakítását vagy fejlesztését. A függő kapcsolat a másik irányban is kialakulhat, ugyanis ha a licenciaadó maga nem értékesíti a technológiát, bevételei kizárólag a licenciaadó képzettségén, képességein és egyéb forrásain múlnak.

Ami a műszaki jellegű szellemi alkotások hasznosítását célzó **licenciaszerződés** tárgyát illeti, annak sajátosságai alapján **három variánst** különböztethetünk meg. Az első a klasszikus **szabadalmi** (vagy más oltalmi formára irányuló) **licenciaszerződés.** A másik variáns a lajstromozott iparjogvédelmi oltalommal nem védett, kizárólag **know-how** szolgáltatására irányuló licenciaszerződés, amelynél az írott információ átadása mellett

kiszélesedik a licenciadó betanítási szolgáltatásainak köre. A leggyakoribb változat, a tipikus **licencszerződés vegyes** (hibrid) jellegű, elsősorban **az első két változatot** (önálló, lajstromozott oltalmi formával védett megoldás és know-how) **olvasztja össze**. Itt érdemes kitérni néhány szóban a licencszerződésnek más, hasonló szerződésektől való elhatárolására. A kutatási szerződések esetében a szerződés megkötésekor általában még nem hozták létre az oltalomképes kutatási eredményt, és a létrejövő szellemi alkotásokhoz kapcsolódó jogról a Ptk. rendelkezik, amelynek kulcsa a rendelkezési jog kikötése, a megbízási jellegű díjazás pedig elsősorban a munkavégzésért, és nem pedig a hasznosítási jogok átengedéséért jár.

A találmányátruházási szerződéssel – szemben a licencszerződéssel – bekövetkezik a szellemi termék feletti mindennemű vagyoni (tulajdon-) jog irreverzibilis transzfere, és a jogutódlás következtében a tulajdonhoz fűződő minden jog és kötelezettség átszáll.

A licencszerződések kizárólagosság szerinti szokásos felosztása alapján **kizárólagos és egyszerű licenciáról** beszélhetünk. **Egyszerű licencia esetében** a szerződés tárgyát képező **műszaki megoldást a licenciadó hasznosíthatja, de a licenciadó** egyrészt maga is **megőrzi hasznosítási jogát**, másrészt **mással is köthet** azonos tárgyú **licencszerződést**. **Kizárólagos licencia** esetén **a licenciadó** a licenciadóon kívül **más részére nem adhat engedélyt**, sőt, adott esetben a megoldást maga sem hasznosíthatja. (Ismeretes a kizárólagos licenciának enyhébb változata is, amikor a licenciadó nem jogosult ugyan mással azonos tárgyú szerződést kötni, de nincs eltöltve a kérdéses megoldásnak saját tevékenységi körében történő további hasznosításától.) A kizárólagos licenciához gyakran társul az angol nyelvű terminológiában ún. „*best efforts clause*”-nak nevezett klauzula, amikor a licenciadó köteles a tőle elvárható legnagyobb erőfeszítést tanúsítani a találmány hasznosítása érdekében. A kizárólagos licenciák gyakorisága vállalkozástípusonként meglehetősen különbségeket mutat: a kizárólagos licencia inkább csak a kezdő vállalkozás státuszában levő licenciadóknak jellemző, az ő esetükben ugyanis lényegében más versenylőny (tőke, humán erőforrás, piacok stb.) nem áll rendelkezésre.

Említést érdemel még az **allicencia** esete, amikor is a licenciadó a szerződés alapján jogosult a szerződés tárgya tekintetében további licencszerződések kötésére. Ez a kizárólagos licencia esetén szokásos gyakoribb szerződési feltétel. Az Szt. mind a kizárólagos, mind az allicenciát csak a felek erre irányuló kifejezett akarata esetén ismeri el.

A definíció túl a licencszerződések megkötésével kapcsolatos valamennyi részletszabályt a magyar jogban az Szt. tartalmazza. A jogszabály azonban igen szűkszavú a szerződési feltételeket illetően, ráadásul a szabályok többsége ún. diszpozitív szabály, tehát a felek egyező akarattal eltérhetnek tőlük. Célszerű ezért a licencszerződéseket úgy megkötöni, hogy azok minél több részletről rendelkezzenek.

Ami a **szerződő felek jogait és kötelezettségeit** illeti, a licenciadónak világosan meg kell határozni, és ismertetnie kell a licencszerződés tárgyát képező műszaki információt. A licenciadó legfontosabb kötelezettsége a hasznosítás engedélyezése. Általában a licenciadó köteles fellépni a bitorlóval szemben, de az együttes és a licenciadói fellépés is igen gyakori. Sok esetben azonban először a licenciadónak kötelezettsége fellépni a bitorlóval szemben mind a licenciadó, mind saját jogai és érdekei védelmében.

A licenciadó a hasznosítási szerződés egész tartama alatt szavatol azért, hogy harmadik

személynek nincs a licencia tárgyát képező szellemi alkotásra vonatkozó olyan joga, amely a hasznosítást akadályozza vagy korlátozza, továbbá, hogy az műszakilag megvalósítható. Licenciaadói kötelezettségként határozható meg, bár törvényileg nem kötelező a szerződés iparjogvédelmi lajstromba való bejegyzése. Ha a licenciaadó a licenciatulajdonos által végrehajtott fejlesztésekre igényt tart, akkor ő is a licenciaadói fejlesztések licenciatulajdonosával való megosztására kötelezhető. Végül licenciaadói kötelezettség a szabadság fenntartása és más járulékos költségek viselése, amiktől a felek szintén egyezős akaratú rendelkezhetnek úgy, hogy a költségek viselését a licenciatulajdonos átvállalja.

A **licenciatulajdonos alapvető kötelezettsége a licenciatulajdonosi díj megfizetése.** Az ellenérték megfizetésének kötelezettsége alapján a licenciatulajdonosnak fizetendő licenciatulajdonosi díjat bizonyos időszak alatt várt többletjövedelem vagy megtakarítás alapján célszerű meghatározni. Az ellentételezés fizetési módja lehet pl. ún. **egyszerűsített díj**, „mértékadó” (meghatározott eredmény eléréséhez kötött, egyszerűsített díj) vagy az **értékesítési forgalommal arányos**, százalékban kifejezett (*royalty* típusú) licenciatulajdonosi díj, vagy **ezen kombinációja**. A licenciatulajdonos megkövetelheti a licenciatulajdonostól, hogy megőrizze azokat a bizonylatokat, amelyek a fizetendő ellentételezés számításának alapját képezik, különösen folyamatos fizetésű licenciatulajdonosi díjak esetén. Mivel a licenciatulajdonos engedélyt kap a licenciatulajdonos tulajdonát képező szellemi alkotás hasznosítására, a licenciatulajdonos kötelezettsége, hogy azt hatékonyan alkalmazza, jövedelmet termeljen belőle, és egy részét ellentételezésként juttassa vissza a licenciatulajdonosnak. Know-how licenciatulajdonosi szerződés esetében nélkülözhetetlen, hogy a licenciatulajdonos biztosítsa a know-how titkosságát annak érdekében, hogy megőrizze a know-how jogi védelmének a fennállását, ezáltal annak értékét. A licenciatulajdonos köteles megfelelni a termékleírásnak és a szabványoknak, amelyeket a licenciatulajdonos határozott meg különösen abban az esetben, amikor az engedélyezett termékek értékesítésre szánt késztermékek, mivel azok közvetlenül fogyasztói értékelés tárgyát képezik.

Érdemes szót ejteni a **licenciatulajdonosi szerződések tárgyalási folyamatáról**. A szerződésbe foglalandó rendelkezéseket, feltételeket a licenciatulajdonos és a licenciatulajdonos körülmények között tárgyalások során, együtt határozza meg, aminek végső célja az, hogy a felek között kölcsönösen kielégítő és gyümölcsöző kapcsolat jöjjön létre. Ennek elérése érdekében mindkét félnek tisztában kell lennie azokkal az értékekkel, amelyeket kapcsolatukban megosztanak egymással. A tárgyalások alapja tehát a felek értékeinek és igényeinek megfelelő megismerése. Minden tárgyalás alapvetően **négy fázisra tagolható**, ezek az **előkészítés**, a **tárgyalás**, az **ajánlattétel** és a **szerződéskötés**, amelyek között az átmenet gyakran elmosódik, azonban nem árt mindig tisztában lenni azzal, hogy a tárgyalás melyik aktuális fázisában állnak a felek.

I. **Az előkészítés során** igen körültekintően kell eljárni, ugyanis a nem megfelelő előkészület miatti hiányosságokat a későbbiekben már igen nehéz pótolni és helyrehozni. Mind a **licenciatulajdonosnak**, mind a **licenciatulajdonosnak** meg kell győződnie egyrészt arról, hogy a **technológia átadása és átvétele** a saját gazdasági **célkitűzéseinek megvalósítását** szolgálja, valamint arról is, hogy a másik fél megfelelő partner abban, hogy kiegészítse, megerősítse és teljesítse a **közös üzleti elvárásokat**.

II. **A tárgyalás folyamán** a leendő licenciatulajdonos ismerteti a technológia előnyeit és az általa megvalósítható lehetőségeket, a leendő licenciatulajdonos pedig **titoktartási megállapodás aláírása** után áttanulmányozza az ezt megalapozó dokumentumokat és egyéb információkat. A vevő

előadhatja, hogy miért érdeklődik a technológia iránt, és hogy véleménye szerint az a saját vállalkozása részére mekkora értéket képvisel.

III-IV. **Az ajánlattétel és a szerződéskötés fázisában** a felek feltérképezik a leendő kapcsolatot, és **meghatározzák az alapvető üzleti feltételeket**: kulcskérdések hangzanak el, stratégiai célokat határoznak meg, és megállapítják a fontosabb határokat. Mivel a tárgyalás e fázisában igen sok összefüggő, de változó és megváltoztatható elemből (például kizárólagosság, területi hatály, fizetési összegek, feltételek és határidők) áll össze a kölcsönösen elfogadható megállapodás, a tapasztalt felek ezek tudatos alakításával érhetik el azt, hogy a tárgyalási folyamat legvégén mindkét oldal a saját elképzeléseivel egyezőnek ítéli a megállapodást.

10.4.5.5. *A szellemi tulajdon-jog mint vagyontárgy: apportálás vállalkozásba*

A szellemi alkotások hasznosításának másik kézenfekvő lehetősége a kifejlesztett technológiák, illetve termékek és szolgáltatások önálló vállalkozás keretében történő hasznosítása. Ha a vállalkozást kifejezetten a technológia hasznosítására, újonnan hozták létre, akkor úgynevezett *spin-off* cégről beszélünk. Az innovációs törvény meghatározása szerint hasznosító vállalkozás a költségvetési kutatóhelyen létrejött szellemi alkotás hasznosítása céljából alapított gazdasági társaság, amely nem pénzbeli hozzájárulásként rendelkezésre bocsátás, átruházás vagy hasznosítási szerződés alapján vált a költségvetési kutatóhelyen létrehozott szellemi alkotáshoz fűződő jogok jogosultjává vagy hasznosítójává. A spin-off vállalkozás egyébként jogi szempontból ugyanolyan gazdasági társaság, mint bármely másik, ezért a társaság megalapításának anyagi jogi és eljárási szabályait a Ptk. Harmadik Könyve, valamint a cégeljárásról szóló törvény tartalmazza. Fontos kérdés, hogy ha céget alapítunk a szellemi alkotás hasznosítására, akkor hogyan bocsássuk a találmányt a cég rendelkezésére.

A szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak a vállalkozásba történő bevitele alapvetően két formában képzelhető el. Az első a szellemi alkotáshoz fűződő jogok nem vagyoni hozzájárulásként, azaz apportként a társaság törzsvagyonához történő rendelkezésre bocsátása. A másik a szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak a vállalkozásra való átruházása vagy hasznosításának a vállalkozás számára történő engedélyezése. A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás, azaz az apport lehet bármilyen szellemi tulajdon-jog is. Az apport értékét a tagok állapítják meg, szakértői, könyvvizsgálói értékeltetés nem szükséges. A tipikusan iparjogvédelmi oltalom (szabadalom, védjegy stb.) alatt álló szellemi alkotás rendelkezésre bocsátását külön okiratba, úgynevezett apportlistába foglalják. A gyakorlatban problémaként merülhet fel, hogy a gazdasági társaság tagja vagyoni értékű műszaki, gazdasági vagy szervezési ismereteit, megoldásait, tapasztalatát vagy ezek összeállítását (**know-how**) apportként a társaság rendelkezésére bocsáthatja-e. A 2018. augusztus 8-tól az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény a know-how feltételeként előírja azonosításra alkalmas módon rögzített kell, hogy legyen. Gyakori, hogy ezeket a vagyoni értékű ismereteket és tapasztalatokat ellenérték fejében átruházzák. A know-how szellemi alkotásként tehát vagyoni értéket képvisel és forgalomképes, ennélfogva apport tárgy lehet. Az üzleti hírnév (goodwill) viszont nem tartozik a forgalomképes dolgok, szellemi alkotások vagy jogok körébe, ezért nem apportálható.

A szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak a vállalkozás számára történő rendelkezésre bocsátása történhet az előbb bemutatott licencszerződés megkötésével is. A két rendelkezésre bocsátási

forma között a következő különbségek említhetők. A szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak apportként való bevitelét a társaság alapításakor kell a társasági szerződésben rögzíteni, és azt a törvény által meghatározott határidőn belül kell a vállalkozás rendelkezésére bocsátani. Ezzel ellentétben a licencszerződések megkötésére csak a vállalkozás létrejötte után kerülhet sor. Az apportként való bevitel során a feltaláló szellemi alkotását, vagy a jogosultak más iparjogvédelmi oltalmaikat az ahhoz kapcsolódó összes vagyoni joggal a vállalkozás rendelkezésére bocsátják, aminek fejében a társaságban tulajdoni részesedést szereznek. A szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak apportként történő rendelkezésre bocsátásával a szellemi alkotáshoz fűződő jogok a társaság törzstőkéjének részévé válna. Ez azt is jelenti, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő jogok értékének esetleges változása, csökkenése vagy az oltalom megszűnése a társaság törzstőkéjére is kihat, így adott esetben a törzstőke a törvényben előírt minimális összeg alá csökkenhet, és a társaság fennmaradásához pótbefizetésre vagy tagi kölcsönre lehet szükség. Maguk a szellemi alkotáshoz fűződő jogok a törzstőke részeként ekkor szoros összefüggésben állnak a társasággal, és nemcsak értékük változása hat a társaságra, de a társaság jogi és/vagy vagyoni helyzetében bekövetkező változás is kihat a szellemi alkotás jogi helyzetére. A licencszerződés megkötése esetén a licencvevő csak a szellemi alkotáshoz kapcsolódó hasznosítási jogot szerzi meg, vagyis ekkor maga a szellemi tulajdon – ellentétben az apportálással – nem válik a társaság törzstőkéjének részévé, hanem a szellemi tulajdon hasznosítási joga kerül a cégvagyonba. A szellemi alkotáshoz fűződő jogoknak licencszerződés formájában történő bevitelének előnye, hogy ha a szellemi alkotást védő oltalmat megsemmisítik, annak oltalma egyébként megszűnik vagy csökken, akkor ennek nincs kihatása a hasznosító vállalkozás jegyzett tőkéjére.

10.4.6. A jogérvényesítésre vonatkozó alapelvek

A szellemitulajdon-jogok érvényesítésével összefüggésben **a vállalatnak számolnia kell** egyfelől a piacon megjelenő **hamisított árukból származó veszteségekkel**, másfelől a **jogviták magas költségeivel** is. Ezért a jogsértőkkel szembeni fellépés megtervezésekor és végrehajtásakor a lehető legnagyobb körültekintéssel célszerű eljárni. A potenciális jogsértések kockázatának csökkentésére költséghatékony megoldás lehet a védettség megfelelő kommunikálása és az árukon való feltüntetése. A tényleges vagy potenciális bitorló később licencvevővé is válhat, de számolni kell azzal is, hogy éppenséggel megsemmisítési eljárást kezdeményez szabadalmunkkal szemben.

A jogérvényesítésnek van néhány, a jogok törvényben biztosított meglétén túl figyelembe veendő szempontja. Ezek közül a legfontosabb **a jogérvényesítés költsége**. A perek igen költséges és hosszú eljárások. Számíthatunk rá, hogy az anyagi erőfölényben levő bitorló az eljárás elhúzásában lesz érdekelt, és meglesznek az anyagi erőforrásai a költségek fedezésére. Ezért – főleg kis- és középvállalkozói körökben – ajánlatosabb megkísérelni a potenciális bitorló licencvevővé való alakítását. A feladat nem könnyű, de a bitorlási ügyekben kérhető ideiglenes intézkedések (lásd a 8.7.1. fejezetet) kellő súlyt adhatnak a bitorlás megszüntetésére és a licenciatárgyalások megkezdésére irányuló felhívásnak.

Említést érdemel továbbá a szabadalmi jogok érvényesíthetőségével összefüggő **„országkockázat”**. Egyes nemzetek iparjogvédelmi kultúrája, belső piaci protekcionizmusa és más megfontolásai a már megszerzett szellemitulajdon-jogok hathatós védelmét igen nehezíti, adott esetben a gyakorlatban lehetetlenné is teheti. Főleg kisvállalkozásoknak ajánlatos ezt a

körülményt piacaik, licencavevőik és jogérvényesítési stratégiáik megválasztásakor alaposan mérlegelni. Nem különösebben javasolható stratégia olyan piacokon oltalmat szerezni, ahol saját magunk nem kívánunk közvetlenül sem értékesíteni, sem aktív licenciadói tevékenységet kifejteni, már csak a kényszerlicenciával egyenértékű külföldi szabályok miatt sem. Azon piacok, amelyeken aktív értékesítést folytatunk, nem célozhatók meg az iparjogvédelemmel és értékesítéssel nem érintett államokból, tehát csak ezért oltalmat szerezni és fenntartani ilyen államokban indokolatlan.

Végül megemlítjük, hogy a **vállalkozás** nemcsak jogosultként, de adott esetben **potenciális vagy tényleges jogsértőként, bitorlóként** is megjelenhet a jogviták világában. Az ilyen pozíció semmilyen körülmények között nem tekinthető jónak, és a **kártérítési következmények** adott esetben a vállalkozás csődjéhez is vezethetnek. Szintén csődöt jelenthet az a körülmény, ha a **vállalkozás** az új termék előállítására irányuló **befektetéseit** (üzemépítés, gépek, szerszámok beszerzése, hatósági engedélyek) **megtette**, amikor kiderül, hogy a **tervezett termék előállítása** mások iparitulajdon-jogainak megsértése miatt **nem kezdhető meg**. Ezért az ilyen irányú befektetések előtt meg kell győződnünk arról, hogy a tervezett technológia mások jogait nem sérti. Az erre irányuló tevékenységet az angol terminológiában „*freedom to operate*” analízisnek hívják (lásd a 10.4.3. fejezetet), és az esetek többségében az SZTNH-val vagy más képzett iparjogvédelmi tanácsadóval végeztetik el.

10.5. AJÁNLOTT IRODALOM

- BENE Tamás, LIBER Noémi: *Szellemtulajdon-kezelés és a kutatási eredmények hasznosítása a közfinanszírozású kutatóhelyeken*. Összehasonlító elemzés és gyakorlati javaslatok. Budapest, SZTNH, 2018. https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/legyetemi_kutatas_0625.pdf
- ROSIE BURBIDGE: *European fashion law: a practical guide from start-up to global success*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2019. p. 414.
- FALUDI Gábor: A licencia szerződés fogalma a joghatósági rendelet szemszögéből (a Falco döntés megjegyzésekkel). *EURÓPAI JOG* 2010/2. pp. 29-37.
- KESERŰ Barna Arnold: Adalékok a védjegyátruházás jogi megítéléséhez I-II. *ISZJSZ* 2012/5. sz. pp. 5-22. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201205-pdf/01.pdf> *ISZJSZ* 2012/6. sz. pp. 5-27. <https://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201206-pdf/01.pdf>
- LIBER Noémi: Az innovációmenedzsment kihívásai és megoldásai a felsőoktatásban I-II. *ISZJSZ* 2016/2. sz. pp. 5-22. <http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2016-02/01.pdf> *ISZJSZ* 2016/3. sz. pp. 5-11. <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2016-03/01.pdf>
- MOLNÁR István: Értékteremtés és tudástranszfer a kutatás-fejlesztésben: kutatóhelyi-ipari kollaborációk. In: GELLÉN Klára (szerk.): *Jog, innováció, versenyképesség*. Budapest, Wolters Kluwer, 2017. pp. 125-135.
- PAPP Tekla: Licencszerződés. In: PAPP Tekla (szerk.) *Atipikus szerződések*. Budapest, OPTEN KIADÓ, 2015. pp. 318-331.

10.6. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mit jelent az innováció, mi a különbség a találmány és az innováció között?
2. Milyen innovációs modelleket ismer, milyen célt szolgáltak ezek a modellek, mik a főbb sajátosságai?
3. Mi az innováció 5 alapesete Schumpeter szerint?
4. Ismertesse az innováció 6 modelljét!
5. Miben nyilvánul meg a vállalkozások által létrehozott szellemi tulajdon üzleti értéke?
6. Milyen formában vihetők be a szellemi alkotáshoz fűződő jogok a vállalkozásba?
7. Milyen iparjogvédelemmel kapcsolatos feladatai vannak egy vállalkozásnak?
8. Mikor érdemes a szellemi tulajdont üzleti titokként kezelni, és mikor kell azt iparjogvédelmi oltalommal védeni?
9. Milyen módon monitorozhatók az új technológiák?
10. Mi az iparjogvédelmi portfóliómenedzsment alapelve?
11. Mi a licencszerződés lényege?
12. Tárgyát tekintve milyen licencszerződéseket ismer?
13. Milyen licencszerződéseket ismerünk kizárólagosságuk szerint?
14. Milyen fázisai vannak a licencszerződés megkötésének?

